И. Бр. 45783

ТЕЖАК

— за 1929 годину. —

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

ИЗДАВАЛАЦ
СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО

ВЛАСНИК
за Српско пољопривредно друштво
председник **Мирко Миљковић**

УРЕДНИК
БОЖИДАР Ђ. РАНКОВИЋ

ГОДИНА LVI (56).

ПОЉОПРИВРЕДНИ ФАКУЛТЕТ

У БЕОГРАДУ
Штампа „ЗАШТИТА“ — Београд, Студеничка 62. — Тел. 2-24.
1929.

А.) Сарадници Тежака.

Објашњења: Бр. значи број листа. Ст. значи број стране.

Аџић М. Срећен. Берба кукуруза — и јесења рана слана — мраз. Чл. Бр. 18. Ст. 660. Велебиље или луда трава. Чл. Бр. 24. ст. 852.

Бозољац Милан. Окружна Пољопривредна Подружина у Јагодини. Чл. Бр. 9. ст. 365.

Бошњак И. Може ли се филтровати слатко вино П. и О. Бр. 8. ст. 326. Одузимање вину киселине П. и О. Бр. 10. ст. 399.

Буриан Војтех. Употреба плода дивљих крушака. Чл. Бр. 21. ст. 762. Покривање ружа да не изирзну. Чл. Бр. 22. ст. 795. — Нега старијих воћака. Чл. Бр. 23. ст. 825. Прецветале воћке с јесени сачувати да не пропадну од мраза П. и О. Бр. 23. ст. 830. Сејање семена од ораја и лешника чл. Бр. 24. ст. 849.

Величковић В. Статистички преглед стања наше пољопривреде у 1928 години Бел. бр. 18. ст. 678.

Видановић П. М. Гајење аталских сората грожђа за иввоз, Чл. бр. 18. ст. 667. —

Владисављевић Тима. Продаја хмеља П. и О. бр. 3. ст. 76. Сејање цвене метле П. и О. бр. 4 ст. 123. Колико се добије семена од 100 кгр. црна лука и да ли принос семена зависи од крупноће лука П. и О Бр. 7 ст. 285 Може ли се по заоравању пшеничне стрњике засевати која од пиљних биљка. Цвеће — Arum Corritum. П и О. Бр. 15. ст. 580.

Вукасовић П. D-r Житни жишци Чл. Бр. 2. ст. 42. Како

да се утамани буба пипа на младим виноградима П и О. Бр. 8 ст. 325. Биљне ваши и њихово сузбијање Чл. Бр. 10 ст. 390. За сузбијање лисних вашију П и О. Бр. 12. ст. 485.— Црвљање шљива „Ранки" П. и О. Бр 14 ст. 543. Пољски мишеви Чл. Бр. 15 ст. 574. Утамањивање мрави по двориштима П и О Бр. 15 ст. 580. Купусна стеница П. и О. Бр. 16. ст. 609.— Уништавање буба-жишка у пшеници (магацину) П и О Бр. 19. ст. 707.

Вуковић А. D-r Красте или Богиње на овцама у Билећу (Херцеговина) Чл. Бр. 13. ст 509.

Вучковић Ж. Милоје Орезивање промрзлих винограда Чл. Бр. 8 ст. 315.

Гец Милутин. Антракс код оваца П и О. Бр. 3. ст 79. Наш пољопривредник у већини случајева рђаво храни сточни подмладак Бел. 3. ст. 89. Код нас се недовољно цени вредност пасмине, крв и наследни утицај на подмладак, те се не одбира за приплод оно што је најбоље. Бел. Бр. 3 ст. 89. Узроци знојења код крава П и О. Бр. 5 ст. 172. Оболење крава — запгивање П. и О. Бр. 11 ст. 444. Запаленје лимфатичних жљезда код волова П и О. Бр. 11 ст. 447. Црв у носу код оваца П. и О. Бр. 14 ст. 539. Живинске богиње П и О Бр. 16 ст. 608. Оболела вимена код крава П и О. Бр. 17 ст. 631. Врло су честа оболења код крава Бел. Бр. 17 ст. 648. Зашто јунице тешко остају стеоне П и О. Бр. 18. ст. 669. Оболење и лечење старих волова од кашља П и О. Бр. 18 ст. 671. Влажна екзема код коња П и О. Бр. 21. ст. 763. Коњи који гутају ваздух П и О. Бр. 22. ст. 798.

Градојевић Мих. D-r О штетним инсектима Чл. Бр. 5. ст 149. Домаћи попац Чл. Бр. 11 ст. 437.

Дамњановић Светозар. Шпиритус од кромпира Бел. Бр. 18 ст. 677.

Ђорђевић Властимир. Клијавост кукурузног семена Бел. Бр. 9. ст. 359.

Ђурђевић Драгомир. Задужбина Милана Косовца и супруге му Драгиње рођене-Велицки — Српском Роду. Бел. Бр. 3 ст. 87. Фонд Михаила Пупива Бел. Бр. 19. ст. 710.

Иванић З Сш. D-r Бетонски патоси Бр. 1. ст. 15. Смрзнуте руке и ноге Чл. Бр. 3. ст. 74. Преношење заразних бо-

лести ваздухом Чл. Бр. 4. ст. 119. Исхрана поврћем Чл. Бр. 8 ст. 317. Рахитис Чл. Бр. 9. ст. 349. Чиреви чл. Бр. 10 ст. 396 Искористите лето — сунчајте се Чл. Бр. 11 ст. 441 — Зашто се квари млеко Чл. Бр. 17. ст. 628. — Да ли патлиџани лече артериосклерозу Чл. Бр. 19. ст. 704. Милошу Добрићу — Дубица. Болест плућа. П и О. Бр. 19. ст. 708. Мрасе — мале богиње, добриње, добрац. Чл. Бр. 20 ст. 737. Мед као храна и лек бр. 24. ст. 855. — Пантљичара чл. бр. 24. ст. 857.

Ивковић Коста. Како се прави домаћи сапун бел. Бр. 18 ст. 678. — Сочиво или лећа Чл. Бр. 23 ст. 823.

Илић Јов. Мил. Подриње као пољопривредна област. — Виногради у Подрињу Доп. Бр. 23. ст. 835.

Јански В. Dr-ing. Народно-економски значај воћарства у Југославији чл. Бр. 10. ст. 383. — Уништавање штеточина чл Бр. 19 ст. 702.

Јовановић Г. Александар. Пољопривредна настава за народ Чл. Бр. 3. ст. 65. Клијавост кукурузног семена Бел. Бр. 9, ст. 359. — Вештачко масло и сиреви Бел. Бр. 9. ст. 360. — Промене млека Чл. Бр. 10 ст. 387. Млекарство и пољопривреда Чл. Бр. 14 ст. 531. — Пољопривредни Гласник — Данска свеска Бел. Бр. 14 ст. 548. О чувању кајмака и сира преко лета Чл. Бр. 15 ст. 568. О сиришту Чл. Бр 15 ст. 569. — Начин исплате млека Чл. Бр. 19. ст. 700.

Калановић Ж. М. Основне погодбе напредног сточарства Чл. Бр. 18 ст. 659.

Калуђеровић Иво. Крашћење — чишћење маслина Чл. Бр. 3 ст. 69.

Лапчевић Драгиша. Из пољопривреде планинскога типа Л. Бр. 1 ст. 17; Л. Бр. 2. ст. 50. Л. Бр. 3. ст. 81. Бр. 4. ст. 125; Бр. 8 ст. 327. Бр. 9. ст. 354; Бр. 10. ст. 404; Бр. 11. ст. 450; Вр. 13. ст. 515; Бр. 14. ст. 547. Бр. 15. ст. 581.

Лековић В. Филип. Калемљење поморанџа и лимунова Чл. Бр. 9. ст. 348.

Лолић Н. Миливоје. Услови за успешни рад у повртарству Чл. Бр. 4. ст. 116, Јесење калемљење воћака Чл. Бр. 17. ст. 625. — Подизање живе ограде П. и О. Бр. 18. ст. 675.

Сетва озимог поврћа Чл. Бр. 22 ст. 792. Рентабилност шљиве бел. бр. 24. ст. 867.

Локош Тим. Dr. Шта треба сејати после детелине Чл. Бр. 3. ст, 68. Мелиорација и обрада земљишта Чл. Бр. 8. ст. 334. Сечење вршних делова кукуруза Чл. Бр. 13. ст. 504. Трава „Девесиље" П. и О. Бр. 13. ст. 514. Ка повећању жетвеног приноса житарица Чл. Бр. 14 ст. 533. — Рана зелена храна Чл. Бр. 18 ст. 663. — Озими усеви после озиме пшенице Чл. Бр. 19. ст. 692. — Искорењавање аптовине или њено искоришћавање Чл. Вр. 22. ст. 791.

Машић П. Вића. Зима и пољопривреда Чл. Бр. 5. ст. 146, Пољопривредна изложба у Великом Градишту Бел. Бр. 22. ст. 805.

Мајеровић Антоније. Најбоље сорте кромпира за семе П. и О. Бр. 7. ст. 284.

Милошевић Богољуб. Услови за производњу, организацију и резултати пољопривредне експлоатације у Чехословачкој књ. Бр. 1. ст. 91.

Милутиновић Бора. Земљорадничке Коморе Чл. Бр. 12. ст. 465. — Суперфосфат Чл. Бр. 21. ст. 756.

Миовић Ј. Пешар. Нитрофоскал Руше. Чл. 22. ст. 793.

Миљковић Миоко. Београрска Обласна Задруга за пољопривредни кредит Чл. Бр. 9. ст. 345. — † Милутин Јовановић Некр. Бр. 11 ст. 455. Извештај Дирекције Државне Пољопривредне Школе у Ваљеву Бел. Бр. 14 ст. 550 Прилози за историју шумарства у Србији од Јов. М. Јекића Бел. Бр. 14 ст. 550. За заштиту и осигурање радника књ. Бр. 16. ст. 616. — Радио у пољској привреди Чл. Бр. 20. ст. 722 — Прва међународна утакмица плугова у Југославији Чл. Бр. 23. ст. 817.

Митровић Милан. Обољење ушију код старих волова П. и О. Бр. 3. ст. 80. Болести код младе телади и њихово лечење П. и О. Бр. 7. ст. 285. Испадање материце код стеоних крава П. и О. Бр 7. ст. 287. Болест хемаглобинемија код коња П. и О. Бр 7. ст. 288. Болест и лечење крава од катара у материци П. и О. Бр. 11. ст. 446. Гунтурић — ждребећњак — код кобила П. и О. Бр, 14. ст. 541. — Одузетост млитавост ногу код малих прасади П. и О. Бр. 14. ст. 544.

— Кашаљ код јагњаца П. и О. Бр. 17 ст. 636. Гајење коња Чл. Бр. 17. ст. 641. — Гајење ждребади Чл. Бр. 19. ст. 694. — Исхрана коња Л. Бр. 22. ст. 801. — Бр. 23. ст. 831. Бр. 24 ст. 859.

Митровић Танасије Dr. Давање младој стоци за храну резанаца сточне репе П. и О. Бр. 4. ст. 121. Гојење старих волова П. и О. Бр. 5 ст. 166. Шкорпије — акрепи јесу ли отровне П. и О. Бр. 5. ст. 169. Рад Српског Пољопривредног Друштва у 1928 години Чл. Бр. 6 ст. 194. 55 Редовни годишњи Збор Српског Пољопривредног Друштва Чл. Бр. 8. ст. 306. Смедеревска Виноградарска Задруга Чл. Бр. 11 ст. 433. Отрован Љуљ, врат, луда трава Чл. Бр. 15. ст. 570. Продаја мршаве стоке Чл. Бр. 16. ст. 601. — Уродица П. и О. Бр. 17. ст. 640.

Нешић Љ. Бора. Члановима Пољопривредних Подружина Бр. 1. ст. 19. Један пример за углед. Бел. Бр. 3. ст. 92. Рад на просвећивању народа Бел. Бр. 4. ст. 129. Помоћ Њ. В. Краља за награде лицима за успешан рад у Пољопривредним Подружинама. Бел. Бр. 6. ст. 262. Пажња Пољопривредним Подружинама, обласним и среским пољопривредним референтима, обласним самоуправама, Земљорадничким Задругама и појединцима Бел. Бр. 6. ст. 263. Пољопривредне Књижнице и Читаонице. Чл. Бр. 7. ст. 273. Сарадња Обласних Самоуправа са Друштвом. Обласна Самоуправа Београдске Области помаже рад Српског Пољопривредног Друштва. Бел. Бр. 12. ст. 487 Пољопривредне Књижнице и Читаонице Бел. Бр. 12. ст. 489. Један успешан рад. Бел. Бр. 13 ст. 521. Пољопривредна пропаганда Чл. Бр. 14. ст. 529. Изложба у Сомбору Бел Бр. 15 ст. 585. Земаљска изложба сувих шљива, прерађеног и конзервисаног воћа Бел. Бр. 16. ст. 611. Земаљска привредна изложба у Скопљу Бел Бр. 16 ст. 613. Обласна Самоуправа Врбаске Области помаже рад Српског Пољ. Друштва Бел. Бр. 16 ст. 615. — Рад Подружине у Чачку на пропаганди у народу Бел.Бр 16 ст. 615. — † Милош-Мита Ђосић Некр Бр. 20. ст. 745. — Фонд. Проте Димитрија Грујића из Уровице Чл. Бр. 22 ст. 785. Милоје В. Гојаковић Некр. Бр. 24 ст. 868.

Николић Ђ. Миша. Утамањивање корова мишјакиње на детелишту П и О. Бр. 7. ст. 286. Треба ли ђубре осоком

поливати за време суше П и О. Бр. 8. ст. 321. Поправљање тврдих ораница мешањем речним песком П и О Бр. 9. ст. 352.

Никешић Ј. М. Штитаста ваш и шљива Чл. Бр. 15 ст. 578.

Новаковић Милан. Колико се по хектару може добити сточне репе П. и О. Бр. 1. ст. 15, Главњичава пшеница П и О. Бр. 18 ст. 671. — Сејање пшенице П и О. Бр. 18 ст. 672. — Сетва пшенице на кућице П и О Бр. 20 септ 739. —

Партаниħ Ј. Софроније. Извештај са шљиварске конференције у Крагујевцу и предавања у Каменици и Честину о сузбијању штитасте ваши Чл. Бр. 7 ст. 294.

Пејановић Шп. Ing. Чување кромпира преко зиме Чл. Бр. 20 ст. 728.

Пешковић С. Павле. Прорeђивање круне и подмлађивање старијих воћака Бр. 1. ст. 10. Калем гранчице са неродних воћака Бр. 1. ст. 16. Да ли је боље кречити воћке с пролећа или јесени, или оба пута П. и О. Бр. 3. ст. 80. Пример за углед. Бр. 19. ст. 710. — Сирће од воћа Чл. Бр. 20 ст. 734.

Петровић С. Алекса. Опис и употреба нових прскалица за воћке Чл. Бр. 2. ст. 47. Плави камен Монтекантини Бел. Бр. 4. ст. 129. Управа државних Монопола Бел. Бр. 5. ст. 181. Гајење детелине ради сузбијања маларије Бел. Бр. 8. ст. 332, †. Ђорђе П. Радојловић Некр. Бр. 15. ст. 586. Течај о сушењу и егзивирању шљива Бел. Бр. 22. ст. 808.

Петровић Ж. Никола. Извештај са шљиварске конференције у Чачку и одржаног предавања за сузбијање штитасте ваши Чл. Бр. 4. ст. 130. Подаци о увозу вина у Немачку Бел. Бр. 12. ст. 490. — Изложба у С. Митровици Бел. Бр. 21 ст. 770. Резидба винограда Књ. Бр. 22. ст. 806.

Поповић В. Мил. Путеви напретка у пољопривреди Чл. Бр. 14. ст. 689. Храњење пчела пилетином П и О. Бр. 9 ст. 352.

Поповић Коста. Важност угарења стрњишта Чл. Бр 12 ст. 480. Силажа Чл. Бр. 12 ст. 481.; Бр. 13 ст. 505. — Упутство за сејање жита на кућице — оџаке — Чл. Бр. 20. ст. 725.

Радовановић Никола. Ка повећању жетвеног приноса. Житарица Чл. Бр. 18. ст. 663.

Ранковић Ђ. Божа. У новој години Бр. 1 ст. 2. За унапређење шљиварства Чл. Бр. 2. ст. 33. Са велике шљиварске конференције — резолуције Бел. Бр. 2. ст. 52. Да ли је корисније садити лозу за вино или за сушење грожђа П. и О. Бр. 3. ст. 77. Пољопривредни Календари. Књ. Бр. 3 ст. 90. Резидба винограда Чл. Бр. 4. ст. 106; Бр. 5. ст. 156; Бр. 7 ст. 275; Берландијери Х Рипарија Кобер 5 В. В. П. и О. Бр 5. ст. 174. Додавање сумпордиоксида шири и вину П. и О. Бр. 5 ст. 174. На црном песку коју подлогу лозе садити П и О. Бр. 5. ст. 175. Прекалемљавање старих лоза П. и О. Бр. 5. ст. 175. Зашто не роди виноград засађен на црном песку на подлози Рупестрис ди Лот П. и О. Бр. 5. ст. 176. За која је земљишта погодна подлога Рупестрис П и О. Бр. 5. ст. 177. Да ли се могу одржати виногради на домаћој неокалемљеној лози ако се у земљу убризга сумпор-угљеник П и О. Бр. 5. ст. 177. Да ли треба сипати прегорело ђубре у јаме при сађењу шљива П и О. Бр. 5. ст. 177. Пажња воћарима Бел. Бр. 5. ст. 181. Кад треба резати измрзле чокоте пре или после кретања сокова П и О. Бр. 7. ст. 290. Како да се организује продаја хмеља и других пољопривредних производа Бел. Бр. 7 ст. 292. Рад Министарства Пољопривреде на сузбијању штитасте ваши Бел. Бр. 8 ст. 332. Сточна хигијена и заштита животиња и растиња Бел. Бр. 8. ст. 333. Обезбеђење стоке Бел. Бр. 9. ст. 362. Практично Виноградарство од Николе Петровића Бел. Бр. 9. ст. 362. Болести биља и биљне штеточине Бел. Бр. 9. ст. 362. Калемљење на „зелено" П и О. Бр. 11 ст. 448. Да ли треба кидати заперке у пазуху листа и заламати зелене ластаре код младих винограда П и О. Бр. 11 ст. 449. Треба ли прскати виногради и после цветања П и О. Бр. 12. ст. 488. За унапређење нашег воћарства Чл. бр. 14. ст. 537; бр. 15 ст. 565. - Кукуруз од Dr В. Мандекића Књ. бр. 15. ст. 586. Нов правилник о трговини сувим шљивама и пекмезом Чл. Бр. 16 ст. 593. Акција Министарства Пољопривреде за сузбијање штитасте ваши Бел. Бр. 16. ст. 613 — Јесењи програм Загребачког Збора. Сточарска изложба у Љутомеру. Изложба приплодне стоке у Мађарској Бел. Бр. 16 ст. 614. Девети међународни вашар у Лавову Бел. Бр. 16. ст. 615 — Стечај за путног наставника виноградарства у Београду Бел. Бр. 17 ст. 648. — Изложба стоке у Бечу Бел. Бр. 17 ст. 648.

— Изложба стоке у Салцбургу Бел. Бр. 17. ст. 648. — Један напредак у винарству Бел. Бр. 18 ст. 678. — О болестима пчела од Игњата И. Побегајла Књ. Бр. 18 ст. 679. — Нешто о паковању свежег грожђа за извоз Чл. Бр. 19 ст. 705. — Свеже воће Књ. Бр. 20 ст. 745. — Остављање слатког вина Чл. Бр. 21. ст. 760. — Изложба у Власотинцима Бел. Бр. 21. ст. 769. — Сточарска изложба у Обреновцу Бел. Бр. 21 ст. 770. — За унапређење нашег воћарства Чл. Бр. 22. ст. 787. Болест „прелом" код вина П и О. Бр. 22. ст. 797. — Болест прелом — превртљивост код вина П и О. Бр. 22 ст. 799. — Да ли је рентабилније гајење јабука или шљива П и О. Бр. 22 ст. 800. — лозни и воћни расадник у Скопљу Бел. Бр. 22 ст. 805. Угледно добро „Божјаковина" код Загреба Бр. 22. ст. 805. — Удружење Југословенских Агронома Бел. Бр. 22. ст. 807. — Хрватска Привредна Смотра Бел. Бр. 22. ст. 807. — Наша овогодишња суша шљива Бр. 23. ст. 821. — Штитаста ваш на шљиви и на виновој лози бр. 23. ст. 824. — Може ли се у ракијским судовима држати вино. Чл. Бр. 23. ст. 829. Рад за похвалу Бел. Бр. 23. ст. 832. — Друштво за Заштиту Животиња Бел. Бр. 23. ст. 834. — Нове Књиге Бел. бр. 23. ст. 835. — Предавања D-r. Веље Н. Стојковића бел. бр. 24. ст. 863. — Курс за обуку сеоских зидара за подизање сушнице за воће система D-r. В. Н. Стојковића бел. бр. 24. ст. 865. — Калемарски курс у Вишеграду бел. бр. 24. ст. 866. — Извоз нашег грожђа у Немачку бел. бр. 24. ст. 866. — Господарски Календар књ. бр. 24. ст. 867.

Рашковић П. Александар. Извештај са конференције у Крушевцу, Брусу и Александровцу и одржаном предавању за сузбијање штитасте ваши Чл. Бр. 4. ст. 132.

Савић Вукашин. Ка повећању жетвеног приноса житарица Чл. Бр. 17. ст. 627.

Сремић Ј. Драгутин. Извештај са шљиварске конференције у Шапцу и практично предавање у Владимирцима и Крупњу о сузбијању штитасте ваши на шљивама Чл. Бр 9 ст. 363. † Вића Радовановић Чл. Бр. 10 ст. 377. Реч у своје време Чл. Бр. 13. ст. 497. Да ли су подесни северни положаји за подизање шљивара П. и О. Бр. 14 ст. 546. Практични курс о гајењу раног поврћа Бел. Бр. 14 ст. 551. — Земаљска изложба сувих шљива и прерађеног воћа Бел, Бр. 17. ст. 646. — Избор садница шљива Чл. Бр. 18 ст. 664. — † Живојин Ђорђевић Некр. Бр. 18. ст. 680. — Процена вред-

ности појединих врста воћака Л. Бр. 20. ст. 740; Бр. 21. ст. 765. —

Стаменковић Никодије. Радови у Јануару Бр. 1. ст. 20; Радови у Фебруару Бел. Бр. 3. ст 85. Преглед цена Бр. 1. ст. 32 Бр. 3. ст, 104. Нов члан утемељач Српског Пољопривредног Друштва Бел. Бр. 4 ст. 128.

Станисављевић Бора. Трудимо се да повећамо жетвене приносе Чл. Бр. 6, ст. 200; Први сило у Београдској Области Чл. Бр. 8. ст. 310. Значај Пољопривредног Задругарства Чл. Бр. 21. ст. 754.

Српско Пољопривредно Друштво. Пољопривредним Подружинама Бр. 3. ст. 93. — Све о поврћу Бр. 3. ст. 97. Позив на 55 годишњи Збор Срп. Пољопр. Друштва Бр. 5 ст. 145. — Радови у Марту Бр. 5. ст. 179. — Позив на 55 годишњи Збор Срп. Пољ. Друштва Бр. 6. ст. 194. Извештај о раду Српског Пољопривредног Друштва у 1928. год. Бр. 6. ст. 198. Ценовник књига у магацину Срп. Пољ. Друштва Бр. 6. ст. 264. — Радови у Априлу Бр. 7. ст. 290. — Одговор на поздравни телеграм Њ. В. Краља. Бр. 8. ст. 305. — Радови у Мају. Бр. 9. ст. 358. Записник седнице главног 55 годишњег Збора Српског Пољопривредног Друштва Бр. 10 ст. 406. — Куда ћемо нашу децу Бр. 11. ст. 462. Радови у Јуну. Бр. 11. ст, 454. Ка повећању жетвеног приноса жатарице (Анкета) Бр. 13. ст. 502. — Радови у Јулу Бр, 13. ст. 517. — Упутство за сузбијање штитасте ваши дузанским екстрактом бр. 13 ст. 518. — Пољопривредник Бр. 13. ст. 520. — На знање. Бр. 14. ст. 560. Радови у Августу Бр. 15. ст. 584. Међународна утакмица плугова у Београду. Бр, 16. ст. 612, Земаљска изложба сувих шљива прерађеног и конзервисаног воћа Бр. 18. ст. 686. Бр. 19. ст. 709. — Слава Срп. Пољ. Друштва и отварање изложбе земаљске сувих шљива и прерађеног воћа Бр. 20. ст. 721. — Пољопривредници! Средњошколци! бел. бр. 24. ст. 865.

Стојковић Н. Вељо Dr. Ранке шљиве нису подесне за сушење П, и О. Бр. 13. ст. 514.

Тарасов. Сејање црног лука или мака на искрченом шљиваку П. и О. бр. 3. ст. 75.

Тержан Јосип, ing. агрономије. Сушење и чување хмеља Чл. Бр. 16. ст. 605

Тодоровић Марко. Сејање сејалицом. Бел. Бр. 22. ст. 805.

Тошић М. Душан. Калемарски курс у среском воћњом расаднику у Сопоту Бел. Бр. 18. ст. 680.

Ћирић Обрен. Ка повећању жетвеног приноса житарица Чл. Бр. 20. ст. 726.

Чечен И Воћарско виноградарски курс у Лазаревцу Бел, Бр. 17. ст. 649.

Б. Садржина.

Објашњење: Бр. значи број листа; ст. значи страна чл. значи чланак; Бел. значи белешка; П. и О. значи питања и одговори; Доп. значи допис. Некр. значи некролог. Л. значи листак. Књ. значи Књижевни приказ.

I. Чланци општег привредног значаја

У новој години Чл. Бр. 1 ст. 2.

Из пољопривреде планинског типа Л. бр. 1. ст. 17; бр. 2. ст. 50 бр. 3. ст. 81. Бр. 4. ст. 125; Бр. 8. ст. 327. Бр. 9. ст. 354. Бр. 10. ст. 404. Чл. Бр. 11 ст. 450; Чл. Бр. 13. ст. 515; Бр. 14 ст. 547; Бр. 15 ст. 581.

Месечни радови: у Јануару бр. 1. ст. 20; у Фебруару бр. 3. ст. 85, 86, 87 у Марту Бр. 5. ст. 179; у Априлу Бр. 7 ст. 290; у Мају Бр. 9 ст. 358; у Јуну Бр. 11. ст. 454 у Јулу Бр. 13 ст. 517.

Преглед цена пољопривредних производа по извештајима продуктне Берзе у Београду и Н. Саду; бр. 1 ст. 32; бр. 3. ст. 104.

Зима и пољопривреда Чл. бр. 5. ст. 146.

Рад Српског Пољопривредног Друштва у 1928 години Чл. Бр. 6. ст. 194.

55. Редовни годишњи Збор Српског Пољопривредног Друштва Чл. Бр. 8 ст. 306.

Рад Министарства Пољопривреде на сузбијању штитасте ваши на шљивама Бел. Бр. 8 ст. 331.

Земљорадничке Коморе Чл. Бр. 12 ст. 465.

Реч у своје време Чл. Бр. 13 ст. 497.

Ка повећању жетвеног приноса житарица Чл. Бр. 13 ст. 502.

Пољопривредна пропаганда Чл. Бр. 14 ст. 529; Чл. Бр. 14. ст. 533; Бр. 17. ст. 626 Чл. Бр. 18. ст. 663; Бр. 20. ст. 726.

Једна анкета — о подлогама за калемљење шљива. Чл. Бр. 15. ст. 561.

Нов правилник о трговини сувим шљивама и пекмезом Чл. Бр. 16. ст. 593.

Међународна утакмица плугова у орању у Београду Бел. Бр. 16 ст. 613.

Статистички преглед наше пољопривреде у 1928 год. Бел. Бр. 18. ст. 678.

Путеви напретка у пољској привреди Чл. Бр. 19. ст. 689.

Слава Српског Пољопр. Друштва Св. Краљ Милутин са изложбом сувих шљива Бр. 20 ст. 721.

Радио у пољској привреди Чл. Бр. 29. ст. 722.

Фонд Проте Димитрија Грујића из Уровице Чл. Бр. 22 ст. 785.

Прва Међународна утакмица плугова у Југославији Чл. Бр. 23 ст. 817.

II. Ратарство са Ливадарством.

Приноси сточне репе по хектару П. и О. бр. 1 ст. 15.

Шта треба сејати после детелине Чл. бр. 3 ст. 68.

Да ли је корисно сејати мак и црни лук на земљишту искрченог шљивака П. и О. бр. 3 ст. 75 и 76.

Црвена метла П. и О. бр. 4 ст. 123 и 124.

Трудимо се да повећамо жетвене приносе Чл. бр. 6. ст. 260.

Против корова мишјакиње на луцеришту П. и О. Бр. 7. ст. 286.

Први сило у Београдској области Чл. Бр. 8. ст. 310.

Мелиорација и обрада земљишта Чл. Бр. 8. ст. 314.

О ђубрету П. и О. Бр 8. ср. 320.

Поправка тврде земље на њивама извлачењем на исте речног песка П. и О. Бр. 9 ст. 352.

Клијавост кукурузног семена Бел. Бр. 9. ст. 359.

Важност угарења стрњишта Чл. Бр, 12. ст. 480.

Сечење вршних делова кукуруза Чл. Бр. 13 ст. 504.

Отрован љуљ, врат, луда трава (Lolium temulentum) Чл. Бр. 15 ст. 570.

Сејање пићних биљака по заоравању стрњике П. и О. Бр. 15. ст. 580.

Берба кукуруза Чл. Бр. 18. ст. 660.

Сејање пшенице П. и О. Бр. 18. ст. 672.

Озими усеви после озиме пшенице Чл. Бр. 19. ст. 692.

Упутство за сејање жита на оџаке Чл. Бр. 20. ст. 725.

Суперфосфат — вештачко ђубриво Чл. Бр. 21. ст. 756

Сетва пшенице на кућице Бр. 20 стр. 739

Искорењивање аптовине или њено искоришћавање Чл Бр. 22. ст. 791.

Ђубриво нитрофскал Руше Чл. Бр. 22 ст. 793.

III Градинарство.

Услови за успешан рад у повртарсву чл. бр. 4 ст. 116.

Да кромпир не дегенерише не измеће се ПиО.Бр. 7 ст. 284.

Од чега зависи принос семена код црног лука ПиО. Бр. 7. ст, 285.

Купусна стеница ПиО. Бр. 16 ст. 609.

Чување кромпира преко зиме чл. Бр. 20. ст. 728

Сетва озимог поврћа Чл. Бр. 22 ст. 792.

Сочиво или лећа чл. Бр.. 23 ст. 823.

IV Цвећарство

Покривање ружа да не измрзну чл. Бр. 22. ст. 795.

V Виноградарство и Винарство (подрумарство).

Да ли је корисније садити сорте винове лозе за вино или за сушење грожђа ПиО. бр 3 ст. 77 и 78.

Резидба винограда чл. бр. 4. ст. 105; чл. бр. 5 ст. 156; Бр 7. ст. 275.

Плави камен „Монтекатини“ за винограде Бел. бр. 4. ст. 129.

Берландијери X Рипарија Кобер 5 В. В. ПиО. Бр. 5. ст. 174.

Ако се шири додаје сумпорнидиоксид, да ли се доцније додаје и вину? ПиО. Бр. 5. ст. 174.

Коју подлогу лозе садити на песку? П и О. Бр. ст. 175.

Могу ли се прекалемити лозе које нису добре ПиО. Бр. 5. ст. 175.

Зашто виноград не рађа на подлози Рупестрис Ди Лот Бр 5. ст. 176.

За које је сорте добра подлога Рупестрис ПиО. бр. 5. ст. 176.

Могу ли се одржати виногради домаће лозе некалемљене ако се у земљу убризга сумпор угљеник ПиО. Бр. 5. ст. 177.

Може ли бити виноград на положајима северо-источним ПиО и Бр. 5. ст. 177.

Кад треба резати лозу на којој су измрзла окца ПиО Бр. 7. ст. 290.

Орезивање промрзлих винограда чл. бр. 8. ст. 315.

Буба пипа на младом винограду ПиО. бр. 8 ст. 325.

Може ли се филтровати слатко вино ПиО. бр. 8 ст. 326.

Да се бело вино ново не укисели ПиО бр. 10. ст. 399. Калемљење лозе „на зелено" ПиО. бр. 11. ст, 448.

Треба ли заламати зелене ластаре код младих винограда ПиО. бр. 11. ст. 449.

Треба ли виноград прскати и после цветања ПиО. Бр. 12. ст. 488.

Подаци о увозу вина у Немачку Бел. бр. 12 ст. 490.

Гајење асталских сората грожђа за извоз чл. Бр. 18 ст. 667.

Шпиритус од кромпира Бел. Бр. 18 ст. 667.

Један напредак у винарству Бел. Бр. 18. ст. 678

Нешто о паковању свежег грожђа за извоз, Чл. Бр. 19. ст. 705.

Сирће од воћа Чл. Бр. 20. ст. 734.

Остављање слатког вина Чл. Бр. 21. ст. 760.

Болесно вино поправити П. и О. Бр. 22. ст. 797.

Превртљивост вина П. и О. Бр. 22. ст. 799.

Може ли се у ракијским судовима држати вино Чл. Бр. 23. ст. 829. Извоз нашег грожђа за Немачку Бел. бр. 24. ст. 866.

VI. Хмељарство.

Понуда хмеља на продају; фирме и купци хмеља Чл. Бр. 3. ст. 76. и 77.

Сушење и чување хмеља Чл. Бр. 16. ст. 605.

VII. Воћарство.

Проређивање круне и подмлађивање старијих воћака Чл. Бр. 1. ст. 10.

Калем-гранчице не узимати са неродних воћака П. и О. Бр. 1. ст. 16.

За урапређење шљиварства Чл. Бр. 2. ст. 33.

Крашњење-чишћење маслина Чл. Бр. 3. ст. 69.

Да ли је боље крећити воћке-шљиве с пролећа, јесени или оба пута П. и О. Бр. 3. ст. 80.

Треба ли при сађењу воћака сипати у јаме прегорело ђубре П. и О. бр. 5. ст. 177.

Калемљење поморанџа и лимуноза Чл. Бр. 9. ст. 348.

Народно-економски значај воћарства у Југославији чл. бр. 10. ст. 383.

Могу ли се „Ранке" шљиве сушити п. и о. бр. 13. ст 513

За унапређење нашег воћарства чл. бр. 14. ст. 537; бр. 15. ст. 565; бр. 22 ст. 787.

Заражене шљиве црвима ПиО. бр. 14. ст. 543.

Које су врсте земље подесне за шљиве ПиО. бр. 14 ст. 546.

Јесење калемљење воћака чл. бр. 17 ст. 625.

Избор садница шљива чл. бр. 18 ст. 664.

Процена вредности појединих врста воћака П. бр. 20. ст. 740; бр. 21 ст. 765

Употреба плода дивљих крушака чл. бр. 21 ст. 762,

Да ли је рентабилније гајење јабука или шљива ПиО бр. 22 ст. 800.

Лозни и воћни расадник у Скопљу бел. бр. 22 ст. 805.

Наша овогодишња сува шљива чл. бр. 23. ст. 821.

Нега старијих воћака чл. бр. 23. ст. 825.

Да младе воћке не прозебу ПиО. бр. 23 ст. 830.

Сејање семена од ораја и лешника Чл. Бр. 24. ст. 849. Рентабилност шљиве Бел. бр. 24. ст. 867.

VIII. Сточарство

Наш пољопривредник у већини случајева рђаво храни сточни подмладак. Бел. бр. 3. ст. 89.

Код нас се недовољно цени вредност пасмине и крви и наследни утицај родитеља на подмладак, те се не одабира

за приплод оно што је најбоље Бел. бр. 3. ст. 89 и 90.

Да ли је добра храна од резанаца шећерне репе за младу стоку П. и О бр. 4 ст 121. Да ли се волови могу гојити исхраном сточне репе, шаше сечке и др. П и О. бр. 5 ст. 166.

Силажа — исхрана стоке чл. Бр. 12. ст. 481; чл. Бр. 13. ст. 505.

Гајење коња Л. Бр. 17 ст. 641.

Основне погодбе напредног сточарства Чл. Бр. 18 ст. 657.

Разна зелена храна за стоку Чл. Бр. 18 ст. 663.

Неплодност код јуница П и О Бр. 18 ст. 669.

Гајење ждребади Чл. Бр. 19. ст. 694.

Одучити пастува — коње — да не гризе јасла Пи О. Бр. 22 ст. 798.

Исхрана коња Л. бр. 22. ст. 801; Бр. 23 ст. 831. Бр. 24. ст. 856.

IX. Сточно лекарство.

Угињавање оваца од заразне болести „Антракса" — пропетрела и њихово лечење П и О. бр. 3. ст. 78, 79 и 80.

Лечење волова од оболења ушију П и О. бр. 3. ст. 80 и 81.

Зној ење код музних крава П и О Бр 5. ст. 172.

Лечење телади П и О. Бр. 7 ст. 285.

Испадање материце код крава П и О. Бр. 7. ст. 287.

Болест код коња „хемоглобинемија" П и О бр. 7 ст. 288.

Како се лече код краве гуке П. и О. Бр. 8. ст. 324.

Заптивање — кашљање код крава П и О. Бр. 11. ст. 444.

Побацивање код крава П и О бр. 11 ст. 446.

Болест код волова од лимфатичних жљезда у грлу П и О. Бр 11 ст. 447.

Красте или богиње на овцама у Билећу — Херцеговина — Чл. Бр. 13. ст. 509.

Црви у носу код оваца П и О. Бр. 14. ст. 539.

Разне појаве болести код стоке П. и О. бр. 14 ст. 541.

Оболења ногу код прасади П и О. Бр. 14 ст. 544.

Продаја мршаве стоке Чл. Бр. 16 ст 601

Оболела вимена код крава П и О. Бр 17 ст 631.

Кашаљ код јагњаца П и О. Бр. 17 ст 636.

Врло су честа обољења вимена код крава Бел. Бр. 17 ст. 648.

Стари волови балегају с крвљу П и О. Бр. 18 ст 671
Влажна егзема код коња П и О. Бр. 21 ст. 763.

X. Млекарство

Ново предузеће у Загребу. Деоничко Друштво за продају стројева за млекарство (Алфа) Бел. бр. 3. ст. 90.
Вештачко масло и сиреви Бел. Бр. 9 ст 361.
Промена млека чл. Бр. 10 ст. 387.
Млекарство и пољопривреда Чл. Бр. 14 ст 531
О чувању кајмака и сира преко лета Чл. Бр. 15. ст. 568.
О сиришту Чл. Бр. 15. ст. 569
Зашто се квари млеко Чл. Бр 17. ст. 628.
Начини исплате млека Чл. Бр. 19 ст. 700.

XI. Живинарство

Живинске богиње П и О. Бр. 16. ст. 608.

XII. Пчеларство

Печена пилетина као храна пчела П О. Бр. 9. ст. 352

XIII. Рибарство

Рибарство уз млинове (види чланак: Из пољопривреде планинског типа) Чл. Бр. 9. ст. 355.

XIV. Шумарство

Подизање живе ограде Чл. Бр. 18 ст. 675.

XV. Болести и штеточине на културном биљу; њихово сузбијање и њихови непријатељи.

Житни жишци — бр 2. ст 42.

Један пример за похвалу Приватна иницијатива акцијом Српског Пољопривредног Друштва за сузбијање штитасте ваши Бел. бр. 3 стр. 87.

О штетним инсектима чл бр. 5. ст 149.

Да ли је шкорпија отровна? П и О. Бр. 5. ст. 169.

Управа Државних монопола уступила бесплатно Пољопривредном Друштву већу количину дуванског екстракта

за сузбијање штитасте ваши Бел Бр. 5. ст 180 Пажња пољопривредницима да по наређењу Госп. Министра Пољопривреде до 15 априла искрче суве гране заражене штитастом ваши Бр. 5 ст. 181.

Биљне ваши и њихово сузбијање Чл. Бр. 10 ст. 390.

Домаћи попац — бели попић Чл. бр. 11 ст. 437.

Дувански екстракт за прскање лозе против грожђаног мољца П и О. Бр. 12. ст. 485. Уништавање ливадског корова — траве — „девесиња" П и О Бр. 13 ст. 514.

Упуство за сузбијање штитасте ваши на шљиви дуванским екстрактом Бел. Бр. 13 ст. 518. Справљање раствора дуванског екстракта Бел. Бр. 13. ст 518. Употреба раствора дуван. екстракта бел. Бр. 13. ст. 519. Вршење огледа Бел. Бр. 13. ст 519.

Пољски мишеви Чл. Бр. 15 ст. 574.

Штитаста ваш и шљива Чл. Бр. 15. ст 578.

Уништавање мрави П и О. Бр. 15 ст 580.

Акција Минист. Пољопривреде за сузбијање штитасте ваши Бел. Бр. 16. ст. 613.

Уродица П и О. Бр. 17 ст. 638.

Главњичава пшеница П. и О. Бр. 18 ст 671.

Уништење штеточина Чл. Бр. 19 ст. 702

Црне бубе у виду стенице у магацину пшенице, како се уништавају П. О. Бр. 19 ст. 707.

Штитаста ваш на шљиви и на виновој лози Чл. Бр. 23. ст. 824.

Велебиље или луда трава Чл. Бр. 24. ст. 852.

XVI. Пољопривредне зграде, справе и машине

Опис и употреба нових прскалица за воћке. Верморел прскалица звана „престо" чл. бр. 2. ст. 47.

XVII Задругарсво

Београдска обласна Задруга за Пољопривредни Кредит. чл. бр. 9. ст. 345.

Смедеревска Виноградарска Задруга чл. бр. 11. ст. 433.

Значај Пољопривредног Загругарства чл. Бр. 21 ст. 754.

Виноградарске Задруге Бел. Бр. 21. ст. 779.

Пољопривредници! средњошколци! позив за образовање удружења.

XVIII Пољопривредна настава и народно просвећивање.

Пољопривредна настава за народ чл. бр. 3 ст. 65.

Рад Српског Пољопривредног Друштва на просвећивању народа Бел. бр. 4. ст. 129.

Пољопривредним Књижницама и читаоницама чл. бр. 7. ст. 273. Бел. Бр. 12. ст. 489.

Течај о сушењу и етивирању шљива у Брчком Бел. Бр. 22. ст. 808.

XIX. Сајмови, изложбе и предавања.

Предавање о уништењу штитасте ваши у Мојсињу и Брусници Рашке Области. Бел. бр. 4. ст. 130.

Предавање и конференција о уништењу штитасте ваши у Брусу и Александровцу обл. крушевачке Бел. бр. 4 ст. 132.

Предавање и конференција о уништавању штитасте ваши на воћкама — шљивама — у Крагујевцу, Каменици, и Борчи Бр. 7. ст. 294.

Предавање у Владимирцима и Крупњу, о сузбијању штитасте ваши на шљивама чл. бр. 9. ст. 363.

Практични курс о гајењу раног поврћа на Дворској Економији у Топчидеру. Бел. бр. 14. ст. 551.

Изложба у Сомбору Бел. бр. 15. ст. 585

Земаљска Изложба сувих шљиза, прерађеног и конзерв. воћа и поврћа о Слави Срп. Пољоприв. Друштва у Београду Бел. бр. 16. ст. 611; бр. 17. ст 646; бр. 18 ст. 686; бр. 19. ст. 709; Бр. 20 ст. 751. бр. 21 ст. 783.

Земаљска привредна изложба у Скопљу Бел. бр. 19 ст. 614.

Јесењи програм Загребачког Збора Бел. бр. 16. ст. 614.

Сточарска изложба у Љутомиру Бел. бр. 16. ст. 614.

Девети међународни сајам у Лавову Бел. бр. 16 ст. 615.

Општа пољопривредна и сточарска изложба у Београду бел. бр. 17 ст. 647.

Изложба Пољопривредна у Власотинцима бр. 21 ст 769.

Изложба „ „ Сремској Митровици бел. бр. 21. ст. 770.

Изложба сточарска у Обреновцу бел бр. 21. ст. 770.

Пољопривредна изложба у Великом Градишту Бел. бр. 22 тт. ст. 805.

Курс за обуку сеоских зидара у подизању сушница за воће система Д-р. В. Н. Стојковић Бел. Бр. 24. ст. 865.

Калемарски курс у Вишеграду Бел. Бр. 24. ст. 866.

XX. Књижевност

У Чехо—Словачкој држави Институт за рачуноводство и пољопривредно газдовање у Прагу књ. бр. 1. стр. 21.

Пољопривредри календари књ. бр. 3 ст. 90 и 91.

Како да се организује продаја хмеља и других пољопривреоних производа бел, бр. 7 ст. 292.

Сточна хигијена и заштита животиња и растења бел. ар. 8. ст. 333.

Обезбеђење стоке од Др. В. Н. Стојковића бр. 9 ст. 362.

Практично Виноградарство од Николе Ж. Петровића бел. бр. 9 ст. 362.

Болест биљака и биљне штеточине бел. бр. 9 ст. 362.

Пољопризредник. Орган Главне Пољопривредне Задруге у Скопљу бел. бр. 13 ст. 521.

Пољопривредни Гласник. — Данска свеска бел. бр. 14 ст. 548.

Прилози за историју шумарства у Србији књ. бр. 14. ет, 551.

Кукуруз од Др. В. Мановљовића књ. бр. 15 ст. 586.

За заштиту и осигурање раденика књ. бр. 16 ст. 616.

О болестима пчела од Игњата И. Побегајла бел. бр. 18 ст. 679.

Свеже воће од Павла Петковића књ. бр. 20 ст. 745.

Резидба Винограда књ. бр. 22. ст. 806.

Календар Срп. Пољопр. Друштва за 1930.— књ. бр. 22 ст. 812; бр. 23 ст. 834; бр. 23 ст. 842

Господарски Календар књ. Бр. 24 ст 867.

XXI Народно здравље и исхрана (домаћинство)

Најбољи патоси у спаваћим собама ПиО. бр. 1. ст. 16.

Смрзнуте руке и ноге чл. чл. бр. 3. ст. 74.

Преношење заразних болести ваздухом чл. бр. 4 ст. 119.

Исхрана поврћем чл. чл. бр. 8 ст. 317.

Рахитис чл. бр. 9. ст. 349.

Чиреви чл. бр. 10 ст. 396.

Искористите лето — сунчајте се чл. бр. 11. ст. 441.

Да ли патлаџани лече артерију склерозу чл. бр. 19. ст. 704.

Мрасе—мале богиње — добриње — добрац чл. бр. 20 ст. 737.

Мед као храна и лек Чл. Бр. 24 ст. 855.

Пантљичара Чл. Бр. 24 ст. 857.

XXII Друштва и скупови

Позив на 55 редовни годишњи збор Српског Пољопривредног Друштва бр. 5. ст. 145. бр. 6 ст. 194.

Редовна годишња скупштина удружења Пољопривредника стручњака бел. бр. 5. ст. 178.

Годишња Скупштина окружне Пољопривредне Подружине у Јагодини чл. бр. 9. ст. 365.

Удружење Југословенских Агронома у Београду бел. бр. 22 ст. 807.

Скупштина Друштва за заштиту животиња и растиња у Београду бр. 23. ст. 833.

XXIII Зборови и конференције Српског Пољопривредног Друштва.

Велика шљиварска конференција привредника стручњака за сузбијање штитасте ваши и побољшање квалитета сувих шљива чл. бр. 2 ст. 33.

Са велике шљиварске конференције резолуција Бел. Бр. 2 ст. 52.

Конференција са предавањем г. Др. Вељо Стојковића поч. члана Срп. Пољ. Друштва: О могућностима наше воћарске производње о Слави Св. Краља Милутина бр. 21 ст. 753. Бр. 24 ст. 863.

XXIV Остали рад Српског Пољопривредног Друштва и Подружина.

Позив члановима Пољопривр. Друштва да обнове претплату „Тежака" бр. 1 ст. 16 бр. 1 ст. 27. бр. 5 ст. 183; бр. 23 ст. 830.

Пажња г. г. сарадницима. да рукописе достављавају откуцане на машини и виноградарима да набаве књигу „Виноградарство" код Српског Пољопривредног Друштва бр. 1 ст. 27. бр. 2. ст. 63. бр. 3 ст. 103. бр. 6. ст. 197. бр. 6 ст. 268. бр. 6 ст. 271; бр. 8 ст. 339. бр. 13. ст. 527; бр. 14. ст. 558; бр. 18 ст. 687; бр. 19 ст. 717; бр. 20. ст. 749. бр. 21 ст. 782.

Годишње подружинске скупштине Бел. Бр. 3. ст. 92 и 93.

Пољопривредним Подружинама да саобразе свој рад закону о Заштити Државе бел. бр. 3 ст. 93 и 94.

Набавке које подружине не врше преко Срп. Пољ. Друштва, Друштво не прима одговорност бел. бр. 4 ст. 129. бр. 5 ст. 188; бр. 6 ст. 269.

Пољопривредне подружине могу добити кредит само на таксиране обвезнице бел. бр. 5 ст. 183.

Извештај о раду Српског Пољопривредног Друштва у 1928. г. бр. 6 ст. 198.

Извештаји Подружина Срп. Пољопривредног Друштва о раду њиховом у 1928 гвдини бр. 6. ст. 229.

Помоћ Њ. В. Краља за награде лицима за успешан рад у Пољопривредним Подружинама бел. бр. 6 ст. 262.

Пажња Пољопривредним Подружинама о раздавању прскалица за уништавање штитасте ваши на воћкама бел. бр. 6 ст. 263.

Сарадња Обласних Самоуправа са Пољопривредним Друштвом бел. бр. 11. ст. 453.

Обласна Самоуправа Београдске Области помаже рад Срп. Пољ. Друштва бел. бр. 12. ст. 489.

Обласна Самоуправа Врбаске области помаже рад Срп. Пољопр. Друштва бел. бр. 16. ст. 615.

Рад Пољопривредне Подружине у Чачку на пропаганди у народу бел. бр. 16. ст. 615.

Калемарски курс у расаднику космајском бел. бр. 18 ст. 680.

XXV Разно.

Задужбина Милана Косовца и супруге му Драгиње рођене Велицки Српскоме роду бел. бр. 3. стр. 87, 88, 89.

Ценовник справа, алата и материјала код С. П. Друштва у Београду бел. бр. 5 ст. 184.

Ценовник књига које се могу добити код Српског Пољ. Друштва бр. 6. ст. 264.

Како се прави домаћи сапун бел. бр. 18. ст. 678.

Фонд Михаила Пупина бел. бр. 19. ст. 710.

XXVI Записници седница Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва.

Записник 51 седнице бр. 1 ст. 22.
„ 52 „ „ 1 „ 24.
„ 53 „ „ 1 „ 26.
„ 54 „ „ 2 „ 55.
„ 55 „ „ 2 „ 56.
„ 1 „ „ 3 „ 94 и 95.
„ 2 „ „ 3 „ 96 и 97.
„ 3 „ „ 4 „ 134.
„ 4 „ „ 4 „ 136.
„ 5 „ „ 5 „ 181.
„ 6 „ „ 7 „ 296.
„ 7 „ „ 7 „ 298.
„ 8 „ „ 7 „ 299.
„ 9 „ „ 8 „ 334.
„ 10 „ „ 8 „ 336.
„ 11 „ „ 8 „ 337.
„ 12 „ „ 9 „ 366.
„ 13 „ „ 9 „ 368,
„ 14 „ „ 9 „ 369.
„ 15 „ „ 9 „ 372.
„ 55 Збора за 1929. годину одржан 31 марта бр. 10. ст. 406.

Записник 16 седнице Бр. 10 ст. 425 са прог. рада СПД за 1929.
„ 17 „ „ 11 „ 457
„ 18 „ „ 11 „ 458

„ 19 „ „ 11 „ 460
„ 20 „ „ 12 „ 490
„ 21 „ „ 12 „ 492
„ 22 „ „ 13 „ 522
„ 23 „ „ 13 „ 524
„ 24 „ „ 14 „ 553
„ 25 „ „ 14 „ 555
„ 26 „ „ 15 „ 587
„ 27 „ „ 15 „ 588
„ 28 „ „ 16 „ 619
„ 29 „ „ 17 „ 650
„ 30 „ „ 17 „ 652
„ 31 „ „ 18 „ 681
„ 32 „ „ 18 „ 683
„ 33 „ „ 19 „ 713
„ 34 „ „ 19 „ 715
„ 35 „ „ 19 „ 715
„ 36 „ „ 20 „ 747
„ 37 „ „ 21 „ 770
„ 38 „ „ 21 „ 771
„ 39 „ „ 21 „ 774
„ 40 „ „ 21 „ 776
„ 41 „ „ 22 „ 809
„ 42 „ „ 22 „ 810
„ 43 „ „ 23 „ 836
„ 44 „ „ 23 „ 838
„ 45 „ „ 23 „ 840

Записник 46 седнице Бр. 24 ст. 870.
„ 47 „ Бр 24 ст. 871.

XXVII. Огласи.

Прошив кашља Кајзерове прсне карамеле бр. 1. ст. 27; бр. 2. ст. 62; бр. 3. ст. 103.

Подмлађивање и лечење организма Калефлуидом бр. 1 ст. 28; бр. 5. ст. 192; бр. 23. ст. 844.

Алфа Лавал ручни сепаратори за млекарство и др. бр. 1. ст. 28; бр. 2. ст. 62; бр. 4. ст. 139; бр. 10. ст. 432.

Свако нађе нешто. Сутнер — Љубљана бр. 1. ст. 29; бр. 4. ст. 139; бр. 7. ст. 302; бр. 9. ст. 374.

Лепота - здравље — Фелеров Елза флуид бр 1. ст. 29.

Двогодишње винове лозе воћне саднице — Јанко Шарић Петроварадин (Срем) бр 1. ст. 29; бр. 2. ст. 62.

Фула-памука за калеме у паклима по 250 грама, код Месаровића и Павловића, Београд, Краља Петра 21. бр 1. ст. 29; бр. 2. ст. 63.

Худовцин против кашља, бронхитиса и туберкулозе бр. 1. ст. 30; бр. 2. ст. 58; бр. 3. ст. 101; бр. 4. ст. 138; бр. 5. ст. 188 бр. 9. ст. 266; бр. 7. ст. 301; бр. 8. ст. 342; бр. 9. ст. 374: бр. 10. ст. 431; бр. 11. ст. 463; бр. 12. ст. 495; бр. 13. ст. 527; бр. 14. ст. 558

Лосол — воћни карболинеум — катран за уништавање ваши и других штеточина бр. 1. ст. 30; бр. 2. ст. 63; бр. 3. ст. 101; бр. 4. ст. 140; бр. 5. ст. 187.

Митинац, продаје првокласну калемљену лозу бр 1. ст. 30; бр. 20. ст. 749; бр. 21. ст. 783; бр. 22. ст. 813.

Саднице шумског и украсног дрвећа, у Сливници код Марибора, бр. 1 ст. 31.

Праве Нехвилове прскалице, патент Аустрија, главно заступништво код Браће Радојловића, Београд бр. 2. ст. 59; бр. 3. ст. 100; бр 4. ст. 143; бр. 5. ст. 191; бр. 6. ст. 272; бр. 7. ст. 303; бр. 8. ст. 343; бр 9. ст. 375.

Уметност постати и остати лепа, бр. 2. ст. 60.

Дрворик (воћни карболеум) „Биљана" Д. Д., Београд, бр 2. ст. 60; бр. 3. ст. 101; бр. 4. ст. 137.

Дистол фабрика „Каштел" А. Д. Загреб и „Биљана" А. Д. Београд, бр. 2. ст. 61; бр. 3. ст. 102; бр. 4. ст. 141; бр. 5. ст. 190; бр. 6. ст. 267; бр. 22. ст. 814.

Живинарник „Алвар", Умка, општина оружничка, број 2. страна 63.

Шта кажу болесници о Кале Флуиду, бр. 2 ст. 64.

Тежаково уље за стоку. Загреб Гундулићева 13. бр. 2. ст. 64; бр. 6 ст. 269.

Тачно на секунд. Добар Швајцарски сахат Анкер Ремонт; Сутнер Љубљана 8р. 2 ст. 64 бр. 5. ст. 192, Бр. 8 ст. 340. бр. 10. ст. 431; Бр. 23. ст. 846.

Госп. *Јосиф Маша* путник фирме Петра Ј. Миовића — Марибор. бр. 3. ст. 98.

Бесплатни поклони у сатовима код Сутнера — Љубљана бр. 3. ст. 98; Бр. 6. ст. 271.

Реуматизам, гихт, ишијас лечи Август Мерцке — Берлин. бр. 3. ст. 99; бр. 23 ст. 845.

Против кашља Каизерове прсне камареле бр. 3. ст. 103.

Фула (памука) за калеме бр. 3. ст. 103.

Слабим који се брзо замарају лечи Калифлуид бр. 4. ст. 138. бр. 15 ст. 590.

Потребне књиге за сваког пољопривредника препоручује Српско Пољопривредно Друштво бр. 4. ст. 138.

Ново Виноградарство ing. М. Стојановића бр. 4 ст. 140 Бр. 5. ст. 187, Бр. 12 ст. 494, Бр. 16. ст. 621; Бр. 18 ст. 686, Бр. 19. ст. 710.

Практично Виноградарство Н. Петровића Бр. 4. ст. 142 Бр. 8. ст. 343; Бел. Број 9. ст. 362.

Јаке мишице од употребе: Елзе флуида бр. 4. ст. 144.

Здрав или болестан — фелерови Елза Сапуни Бр. 5. ст. 188; Бр. 6 ст. 269, Бр. 8. ст. 341.

Читајте „Тежак" Бр. 5: ст. 188; Бр. 6 ст. 269; Бр. 14 ст. 557.

Конкурс Самоуправе Скопске области за пољопривредно особље Бр. 5. ст. 189.

Прави Сапун Лепоте и Здравља Бр. 6. ст. 268.

Болести узроци и њихово лечење Бр. 6. ст. 269.

Продаје вршалицу Васа Бунда и Друг Бр. 6. ст. 269; Бр 7 ст. 302; Бр. 8. ст. 340.

Воћари! Карбокримп — А. Бр. 6. ст. 270.

Прометно Друштво село Д. Д. Бр. 6. ст. 270. Бр 7. ст. 303.

Мартинов челични лијев — Љеваоница — ВОНИ. Велика Кикинда Бр. 7, ст. 302.

Чести случајеви оболења од назеби — Елза флуид. Бр. 7. ст 302.

У Здравом човеку Индустрија ципела — Цеље, Бр. 7. ст. 303, Бр. 8. ст. 343; Бр. 9. ст. 375; Бр. 10 ст. 431.

Тежаци и Господари; Бр. 8. ст. 339, Бр. 9. ст. 372, Бр. 10. ст. 430; Бр. 12 ст. 495; Бр 13. ст. 527; Бр. 18 ст. 687; Бр. 19 ст. 717; Бр. 20 ст. 749.

Болесници: Читајте! Бр. 8 ст. 340; Бр. 20 ст. 750.

На продају три комплетне вршалице продаје Српско Пољопривредно Друштво, Бр. 8 ст. 341; Бр. 9 ст. 373; Бр.

10 ст 431; Бр. 11 ст. 463; Бр. 12 ст. 495; Бр. 13 ст. 527.

Машинске Задруге Бр. 8 ст. 342.

Надтјечај за обласног управника расадника у Чибичи Бр. 13. ст. 527.

Девојке, жене и мушкарци Бр. 9 ст. 373.

Управа средње Пољопривредне школе у Ваљеву има на продају јаја Пекиншких пловака Бр. 9 сн. 374.

Трећи број Живинара Бр. 9 ст. 374

Курје очи Бр. 9 ст. 375; Бр. 14 ст 556; Бр. 15 ст. 591.

Нова животна радост правом негом тела Бр. 10 ст. 430.

Сад је време набавити књигу: Куда ћемо нашу децу -ћаке Бр 10 ст. 430; Бр 11 ст. 462; Бр. 17 ст. 654; Бр. 18 ст, 687; Бр. 19 ст. 717; Бр. 20 ст. 750; Бр. 21 ст. 780.

Опет долазе оне Бр. 11 ст 462.

Рђава времена Бр. 11 ст. 463; Бр. 12 ст. 496; Бр. 13 ст. 528; Бр. 14 ст 559.

Привилегована Аграрна Банка Д. Д. Бр. 11 ст. 464.

Оглас — Општа Пољопривредна и Занатлијска изложба у Сомбору Бр. 12 ст. 495.

Виноградари! Биљана Д. Д. Београд Бр. 12 ст. 496; Бр. 13 ст. 528; Бр. 14 ст. 559.

Болесни Живци Бр 14 ст. 557; Бр. 18 ст. 687; Бр. 21 ст. 780

Дражесни увојци Бр. 14. ст. 557. Бр. 20 ст. 750; Бр. 21 ст. 782; Бр 22 ст. 815.

Земљорадници! тражите сакове плугове код Срп. Пољ. Друштва Бр. 14 ст. 557; Бр. 15 ст. 590.

Сунчане пеге нестају употребом ероса Бр. 14 ст. 558 Бр. 15 ст. 590

На знање. Продаја справа и материјала из магацина С. П. Д. Бр. 14 ст 560 Бр. 16 ст. 623; Бр. 17 ст. 655.

Стермецки — Цеље — продаја штофова и остале робе Бр. 15 ст. 591 Бр. 15 ст. 591; Бр 16 ст. 623; Бр. 17. ст. 654

Воденичко-Млинско Камење Бр. 15 ст. 591; Бр. 16 ст. 622; Бр. 17 ст. 654 Бр. 18 ст. 686; Бр. 17. ст. 654; Бр. 19 ст. 710; Бр. 20 ст. 751;

Селектор — Хофер и Шранц — Клајтон Шутлеворт Бр 15 ст. 591.

Малаксалим Бр. 16. ст. 622; Бр. 17. ст. 654.

Пољопривредници! Употребите за житарице сухим топлењем гермисан Бр. 16. ст. 622.

Пољопривредници! Порзол — Биљана Бр. 16 ст. 624; Бр. 17 ст. 656; Бр 18 ст. 688; Бр. 19 ст, 719; Бр. 20 ст. 752.

Практично гајење винове лозе од М. Стојановића Бр. 19. ст. 719

Нови фордзон трактор Бр. 21. ст. 781; Бр. 23 ст. 843.

Болесни на плућима Бр. 21. ст. 782.

Воћари! Дрворин — Биљана Д. Д. Бр. 21 ст. 784 Бр. 22 ст. 814. Бр. 22. ст. 816; Бр. 23. ст. 848.
Против кочења зглобова Бр. 22. ст. 813.
За садну сезону Бр. 22 ст. 815.
Болним и слабим Бр. 22. ст. 815.
Нема здравља без добре пробаве Бр. 22. ст. 815; Бр. 23. ст. 844.
Воћарство од Милутина Ј. Никетића Бр. 22. ст. 815.
Ослободити се реуматичних болова Бр. 23. ст. 842.
Женске бриге Бр. 23. ст. 844
Главом о дувар Бр. 23. ст. 846.
Воћари! — Карбокрим Бр. 23. ст. 847.
Сточари! Дистол. Бр. 23. ст. 847.

XXVIII Слике

Слика 1. Њ. В. Краљ Александар Први највиши заштитник Српског Пољопривредног Друштва бр. 1 ст. 3
„ 2. Непроређена (неокресана) круна код воћака „ 1 „ 12
„ 3. Проређана (окресана) круна код воћака „ 1 „ 12
„ 4. Стварање нових грана — водопија — ластара код воћака „ 1 „ 14
„ 5. Правилно подмлађивање воћака „ 1 „ 14
„ 6. Жижни жишци „ 2 „ 43
„ 7. Прскалица Верморел „Престо“ „ 2 „ 48
„ 8. Прскалица Верморел Ное „ 2 „ 49
„ 9. Чокот у јесен пре резидбе „ 4 „ 108
„ 10. Резидба звана „Деземерис“ „ 4 „ 115
„ 11. Сочна ваш „ 5 „ 150
„ 12. Стотине јајашаца под штитом женке „ 5 „ 150
„ 13. Измилеле младе ваши сисају сок „ 5 „ 151
„ 14. Калем лозе посађен с пролећа још неорезан „ 5 „ 158
15. „ Исти калем — сл. 15 — по резидби и огртању „ 5 „ 158
16. „ Како изгледа калем у јесен прве године по сађењу „ 5 „ 159
17. „ Чокот са сл 17. по резидби с јесени „ 5 „ 159
18. „ Чокот на крају друге године с јесени пре резидбе „ 5 „ 160
19. „ Исти чокот са сл. 19 с јесени после резидбе „ 5 „ 160
20. „ Чокот на крају треће године с јесени пре резидбе „ 5 „ 161
21. „ Чокот са сл- 21 сјесени после резидбе „ 5 „ 161
22. „ Чокот на крају треће године с јесени

	пре резидбе	„	5	„ 164
23.	„ Исти чокот са сл. 23 с јесени после резидбе	„	5	„ 164
24.	„ Чокот на крају четврте године пре резидбе (гобле)	„	5	„ 165
25.	„ Како изгледа старији чокот облика гобле са три крака после резидбе	„	5	„ 165
26.	„ Европска Шкорпија	„	5	„ 170
27.	„ Чокот на крају треће године јесени	„	7	„ 277
28.	„ Чокот са сл. 28 по извршеној резидби	„	7	„ 277
29.	„ Чокот на крају четврте године пре резидбе	„	7	„ 277
30.	„ Чокот с пролећа почетком четврте год.	„	7	„ 278
31.	„ Водоравна кордуница с пролећа	„	7	„ 279
32.	„ Чокот са сл. 24 после резидбе	„	7	„ 280
33.	„ Чокот с пролећа почетком шесте год.	„	7	„ 280
34.	„ Чокот — Ластар — одгајен до краја друге или треће године	„	7	„ 281
35.	„ Вертикална кордуница на крају треће године	„	7	„ 281
36.	„ Вертикална кордуница на крају четврте године	„	7	„ 282
37.	„ „Сило“ подигнут од бетона	„	8	„ 311
38.	„ „Сило“ од дрвета	„	8	„ 312
39.	„ „Сило“ од метала	„	8	„ 312
40.	„ Вршак за хватање рибе	„	9	„ 355
41.	„ Рибњак уз млин	„	9	„ 356
42.	„ † Вића Радовановић	„	10	„ 379
43.	„ Једна биљна или лисна ваш	„	10	„ 390
44.	„ Домаћи попац — мужјак и женка	„	11	„ 438
45.	„ Суд са дашчицом за хватање попаца и буба швабе	„	11	„ 440
46.	„ Суд укопан у земљу	„	11	„ 440
47.	„ † Милутин Јовзновић држ. окр. екон.	„	11	456
48.	„ Са калемарског курса у Чачку бел.	„	13	„ 522
49.	„ Наводњавање воћњака у Калифорнији	„	14	„ 538
50.	„ Берба воћа у Калифорнији	„	15	„ 567
51.	„ Розга за сушење детелине празна и са детелином	„	15	„ 582
52.	„ Розга за сушење детелине	„	15	„ 582
53.	„ Сушило за детелину	„	15	„ 583
54.	„ Сушило за детелину	„	15	„ 583
55.	„ Ветрењача	„	15	„ 584
56.	„ Тријер	„	15	„ 584
57.	„ Уродица (Lolium temulentum)	„	17	„ 639
58.	„ Са пољопривредног течаја у Сопоту	„	18	„ 681

Сл. 60. Чаура за одмеравање пшенице бр. 20. ст. 725.
Сл. 61. † Милош Ћосић „ 20. „ 745
Сл. 62. Орезивање воћака бр. 22 ст. 788.
Сл. 63. Одбрана воћака од болести и штеточина бр. 22 ст. 789.
Сл. 64. Обрада земље у воћњаку бр 22 ст. 790
Сл. 65. Са течаја у Брчком бр. 22. ст. 808
Сл. 66. Са калемарског течаја у расаднику среза жичког бр. 23 ст. 833.
Сл. 67. Ученици основне школе у Коњареву бр. 833.

XXIX Личне вести.

Нов члан утемељач Српског Пољопр. Друштва бел. бр. 4 ст. 128.

Одговор на поздравни телеграм упућен Њ. В. Краљу са 55. редовног годишњег збора бр. 8 ст 305.

Поздравни телеграм Њ. В. Краљу Александру I. бр. 8. ст. 306.

Одговор на поздравни телеграм упућен Њ. В. Краљу са редовне Скупштине Удружења Пољопривредних Стручњака бр. 9. ст. 358

Пример за углед. Сава Арнаутовић члан Српског Пољопр Друштва бел. бр. 19. ст. 710.

Рад за похвалу у среском расаднику у Краљеву бел. бр. 23. ст. 832.

XXX Некролози

† Вића Радовановић, управник Сточарског Завода у Добричеву чл. бр. 10 ст. 377.

† Милутин Јовановић државни окр. економ чл. бр. 11 ст. 455.

† Ђорђе П. Радојловић, београдски трговац; Председник Београд, тргов. Коморе бр. 15 ст. 586.

† Миленко Малешевић пољопривредни референт бр. 17 ст. 650.

† Живојин К. Ђорђевић, обласни пољопривредни секретар бр 18. ст. 680.

† Милош—Мита—Ћосић бр. 20 ст. 745.

† Милоје В. Гојаковић Некр. бр. 24. ст. 868.

XXXI. Дописи и исправке.

Један успешан рад бр. 13 ст. 521.

Воћарско—Виноградарски Курс у Лаћаревцу.

Исправка Љубисава Петковића бр. 21. ст. 778.

Подриње као пољопривредна област — Виногради у подрињу Доп. Бр. 23. ст. 835.

Одлобођено поштарине
реш. Мин. Пошта и Тел. бр. 17306/24. г.

Бр. 1. Београд, 1. јануара 1929. год. Год LVI.

За С. П. Друштво власник, председник, **Мирко Миљковић**

Одговорни уредник, **Божидар Ђ. Ранковић**

Својим многобројним члановима, читаоцима и сарадницима Српско Пољопривредно Друштво и Уредништво „Тежака“ честитају и желе

СРЕЋНУ НОВУ 1929. ГОДИНУ.

У новој години

Прође још једна година тешкога и напорнога рада земљорадниковог, а пред њим је нова година са исто таквим, па можда још тежим и напорнијим радом; али нека дâ Бог, да само та нова година буде срећна и „берићетна“, па се он не боји муке и рада и лако ће заборавити и поправити недаће од две узастопне рђаве пољопривредне године 1927. и 1928.

У нашој земљи, огромним делом пољопривредној, и то са великом већином малих поседа, којима стално недостаје капитал, а кат-кад и радна снага и где готово сви друштвени редови живе, посредно или непосредно, од плодова земљорадње, и једна рђава, неродна година тешко се подноси, а кад се још надовежу две једна на другу, онда је стање неиздржљиво. А 1927. год., због суше, била је једна од најгорих, прошла пак година 1928., опет због суше, била је рђава, и ако не као 1927., те су се тако стекле заједно, једна сасвим рђава и једна рђава година. Тешко је било издржати једну и другу, али ипак је свима теже пала 1928. година, и ако је била мало роднија, него 1927., јер је 1927. година имала доста резерве из прошле године, док је 1928. год. дошла на празне амбаре и кошеве.

Отуда није чудо, што је сада настао застој целокупне наше народне привреде и трговине, који се тешко подноси од свију друштвених редова.

Прошла година, с пролећа кишна и хладна, а затим почетком лета стално сунчана и сушна, била је за пољопривредне усеве у првом периоду врло повољна, а доцније врло неповољна и рђава.

Услед хладноће и кише осетио се с пролећа застој у целокупном биљном развићу — вегетацији, па је затим, под утицајем сунца и лепог времена, вегетација кренула бујно. Док је у земљи било још увек резервне влаге, са појачавањем топлоте биљно развиће бивало је све бујније. Али је и то могло ићи само до извесне границе, т. ј. док је било влаге. Кад је нестало влаге у земљи, а топлота се је стално појачавала, осетио

Њ. В. КРАЉ АЛЕКСАНДАР I

Највиши Заштитник Српског Пољопривредног Друштва.

се одједном нагли застој у развићу пољопривредних усева, који дотле нису стасали.

Отуда су сви рани усеви, са краћим периодом развића, дали прошле 1928. године врло добре резултате.

У томе погледу стрни усеви, а нарочито пшеница, дали су приносе, који се одавно не памте.

Исто се то може рећи и за ливаде, које су прошле године дале сена као ретко које године.

Али су зато окопаване, а нарочито кукуруз и кромпир, подбациле, готово у истој мери као и прошле године, а отаве може се рећи није ни било, тако да је један добар део сточара морао почети стоку хранити зимском храном, сеном, још за време лета.

Последице ове рђаве године осетиће се јако на нашем сточарству, за које је и претпрошла година била неповољна.

Пасуља готово није ни било.

И што је још теже овакво стање није било ограничено само на поједине крајеве, оно се изузетно протегло готово на целу нашу земљу, изузев Јужне Србије, где је овас нешто подбацио, пасуљ добро родио, а исто тако пиринач и афијон.

И на воћкама и виновој лози осетиле су се неповољно ћуди прошлогодишње климе. Услед киша и хладног времена прецветавање воћака извршено је рђаво, тако да су готово све важније врсте воћа, а нарочито шљива и јабука, дале врло мало и рђавог, ситног рода.

У многим местима, нарочито у Војводини, услед пролећних мразева, настрадали су млади ластари винове лозе, а свуда је развијање грожђа било неједначито, ма да га је било у довољној количини.

И поред тога воћари, а нарочито виноградари, ипак су имали прошле године колико толико прихода, што треба свима пољопривредницима да служи као потстрек за ширење ових још увек приносних грана наше пољопривреде.

Због ове две узастопне неродне године застали су трговина, индустрија и саобраћај, што се удружено и са неким мање важним разлозима осетило и у вредно-

сти динара, која је последњих година била готово устаљена, а од половине прошле године, она је почела да се мења, и ако у врло уским границама, ипак довољно да покаже, од каквог је значаја за нас пољопривреда. А то је морало неминовно доћи, јер се извоз пољопривредних производа у 1927. и 1928. год. јако смањио, а увоз иностраних производа остао готово исти: дакле, више трошимо, него што прирећујемо, а то не сме бити.

Ипак овакво стање наше народне привреде имало је и једну добру последицу, а то је што је показало и онима, које је најтеже било уверити, од колико је значаја пољопривреда за наш привредни живот и да је дужност свима да тај извор народног благостања не занемарују и запуштају, већ да му укажу првенствено и хитно највећу пажњу пре свега и свију.

Отуда смо у прошлој години имали неколико значајних конференција привредника у Београду, Загребу и другим местима, иницијативом самих привредника или привредних министарстава и пољопривредних удружења, ради изналажења мера да се наша привреда, а нарочито пољопривреда, помогну у овим тешким тренутцима, и да се изграде стални вишегодишњи програми за њихово развијање и унапређење.

Тако је и Српско Пољопривредно Друштво у Београду приликом великог винског сајма приредило једну конференцију виноградара из свију крајева наше отаџбине, којој је присуствовао и председавао лично сам Министар Пољопривреде и Вода г. Светозар Станковић (види чланак „Са изложбе и сајма вина у Београду“ у 13. броју „Тежака“ од прошле године).

И Министарство Пољопривреде и Вода одржало је неколико значајних конференција за унапређење ратарства, сточарства и воћарства, а специјално шљиварства, које је за нас од нарочите важности.

Што је од значаја и утешно за пољопривреднике, то је да су ове конференције биле јако запажене од наше јавности и том приликом истакнута важност пољопривреде за наш привредни живот.

Нарочито је пажњу скренула на себе велика шљиварска конференција, која је одржана 12. и 13. децембра прошле године у Београду. О овој ћемо конференцији донети засебан извештај, а овде само напомињемо, да су тој конференцији присуствовали г. г. Председник Министарског Савета, Председник Скупштине, Министар Шума и Руда, Гувернер и Вице-гувернер Народне Банке, поред многих других наших најугледнијих привредника и привредних стручњака.

Има изгледа, дакле, да ће сви надлежни кругови поклонити нарочиту пажњу унапређењу наше пољопривреде, али то није и не може бити довољно да стање наше пољопривреде побољша много, ако и сам пољопривредник од своје стране не учини све, што му је у власти, да повећа и побољша производе свога рада. А за то има много путева и начина, и ми их нећемо све помињати, али ћемо навести бар неколико најважнијих, и оних који најбрже воде циљу:

1. *Просвећивање* свију слојева нашег народа, а нарочито земљорадника, један је од главних услова за наш општи напредак, а специјално за унапређење пољопривреде. Треба и у пољопривреди знати, шта се хоће и умети то извршити, како треба. То ће наш сељак постићи одашиљањем своје мушке деце у пољопривредне школе, зимске течајеве и калемарске курсеве, а своје женске деце у домаћичке школе; присуствујући и сами лично, и са својим укућанима, на свима пољопривредним предавањима, које држе државни и самоуправни пољопривредни чиновници, посећујући и разгледајући оближња угледна државна, самоуправна и приватна имања, учествујући на пољопривредним изложбама и скуповима, барем са онолико интересовања са колико се посећују политички зборови; читајући пољопривредне књиге и оснивајући пољопривредне читаонице; помажући оснивање школских башта при основним школама и т. д. и т. д.

2. *Практична примена већ стечених искустава и вршења огледа у мањим размерама са новим начинама рада у пољопривреди, чија вредност још*

није у довољној мери проверена код нас, могу брзо и у многоме повећати, побољшати и појевтињати пољопривредну производњу.

Да наведемо само неке од ових:

а) С обзиром на учестале суше и тешке последице од њих морамо се постарати да земљу боље и на време обрађујемо. *Угарење* њива, са којих су скинути стрни усеви, већ се нагло одомаћује код нас и нико га не би требао изоставити. *Дубоко орање* с јесени што раније и по два-три сантиметара дубље него што је досад рађено, једна је од најважнијих радња за скупљање влаге у земљи за време јесени, зиме и раног пролећа, кад се обично код нас већи део водених талога сручи. Ово дубоко орање мора се извршити било да сејемо озиме, било да ћемо сејати пролетње усеве. *Плитко орање* с пролећа за сејање пролетњих усева већ с јесени дубоко пооране земље, чини да се у земљи што већа количина зимске влаге и за што дуже време одржи за време лета, кад обично настаје суша. Ово одржавање зимске влаге поред пролетњег плитког орања, постиже се и чешљим, плитким *прашењем* земље за време лета и *уништавањем свију штетних биљака, корова*.

Ово што важи за ратарске усеве важи и за *винограде*, па и за *воћњаке*. Сваки воћар који с јесени свој шљивар или јабучар пооре дубоко, а с пролећа плиће, може се надати много бољем, крупнијем роду шљива, јабука и у опште воћа. Поред тога воћке морамо за време зиме очистити од свих сувих и сувишних грана, од маховине и лишајева, окречити са раствором креча са нешто говеђе балеге и иловаче, коме се дода 1% лизола или карболинеума. Шљиваке, које је напала штитаста ваш, морамо поред овога још попрскати са раствором неког карболинеума од 10% јачине или раствором солбара од 5% и то за време лепих зимских дана или спролећа пред кретање сокова.

б) Такође је неопходно потребно да почнемо *уводити у наш прости плодоред:* кукуруз, пшеница или који други стрни усев, *још коју биљку*, да би избе-

гли испошћавање земље и тешке последице неродних година за кукуруз и пшеницу. На првом месту у ту сврху треба сејати *луцерку* или *црвену детелину*, а поред тога и друге биљке за исхрану стоке: *сточну репу*, *кромпир* и др.

в) С обзиром на то што извоз нашег воћа све више расте и од тога сваке године наш пољопривредник добија добре приходе, треба сваки сопственик пољског имања, где има услова за то, да сади одабране врсте и сорте воћака, али што мање сората, већ једну и две сорте доказане трговачке вредности, нарочито за извоз. Ту долазе: *сриска шљива*, само их треба бирати што крупније и слађе, затим, *јабуке*: колачара, тетовка, будимка и т. д., па *ораси*, *кестени*, *лешници*, *бадеми* и т. д.

г) Поред главних грана сточарства: *говедарства*, *свињарства*, *коњарства* и *овчарства*, треба обратити нарочито пажњу и ситним гранама сточарства, од којих напредан домаћин често пута има више користи него и од главних, гајећи добре сорте *живине*, затим одајући се *пчеларењу* и *свиларству*. И овде, као и за остале пољопривредне гране, није главно број грла или површина земље, него како се та грла негују и како се земља обрађује. Боље је имати мањи број стоке, живине, кошница или мању површину земље, али стоци треба обезбедити добру стају, живинарник, затим довољно и добре хране и испаше и добро их неговати, а имање треба рационално, паметно обрађивати. Две-три добре краве млекуље поједу много мање хране, од десетак кржљавих, недовољно млечних, али зато дају много више млека и бољу телад.

3. Како *пољопривредни радови нису равномерно распоређени преко целе године*, него их некад има толико да се не могу посвршавати, а други пут их нема никако, *то своју и својих укућана радну снагу треба*, за време док пољских радова нема, *употребљавати и на друге корисне радове:* уређивање имања, зграда, ограда, шанчева и копање канала за одводњавање и за наводњавање, на плетарство, резбарство,

ручне женске радове, па ако затреба и одвајати одраслије укућане и одашиљати их на рад у оближње фабрике и руднике итд. итд.

4. Уређен и јефтин *саобраћај* један је од првих услова пољопривредног напретка. Железнице и државни друмови све се више подижу, али да би они могли користити, како треба, морају се повезати за села добрим обласним, среским и сеоским путевима, па макар се ови изграђивали и кулуком.

5. Једна од најтежих сметња за побољшавање и повећавање пољопривредне производње, *то је оскудица капитала код ђоседника малих имања*, јер напреднији начини рада захтевају поред више уложеног труда и знања и више капитала. Тај капитал сада се донекле може добити преко *месних задруга за пољопривредни кредит* под повољним условима, али ни он није довољан. Задуживање пак код појединаца и банака под тешким условима пољопривредна производња не може ни у ком случају да поднесе, јер она не даје толико прихода, да може да отплаћује велики интерес на позајмљени капитал.

Као што се види, појединачно задуживање има великих тешкоћа и рђавих страна. Али има један пут и начин да се и томе доскочи, а то је *оснивање земљорадничких задруга* за заједничку прераду пољопривредних производа, за заједничку продају било прерађених било непрерађених пољопривредних производа. На овај начин наш земљорадник може смањити производне трошкове, боље уновчити своје производе и лакше доћи до потребног му капитала.

И *Српско Пољопривредно Друштво у Београду, које стоји под највишом заштитом Његовог Величанства Краља Александра I*, у овоме правцу помаже сваког пољопривредника. Оно постоји већ скоро 60 година и ради на унапређењу села преко својих Подружина и преко својих редовних чланова. Српско Пољопривредно Друштво, које помаже Држава, Народна Банка и многе привредне установе и појединци добротвори села и сељака, у стању је да члановима

својих Подружина пружи материјалне потпоре, снабдевајући их са најбољим пољопривредним справама и материјалом и то по најнижој цени, са врло малом или никаквом зарадом, а поред тога дајући и на почек и без интереса. Поред тога захваљујући пожртвованом раду својих многобројних чланова из реда најбољих пољопривредних стручњака Српско Пољопривредно Друштво пружа члановима својих Подружина и друге користи, ширећи пољопривредна знања преко свога листа „Тежака", свога „Пољопривредног Календара" и других разних поучних књига, а тако исто и живом речју и примером, приређујући у народу многобројна пољопривредна предавања, изложбе и др.

Српско Пољопривредно Друштво већ има велики број чланова из реда земљорадника, који уживају све напред поменуте користи од Друштвенога делања, али би рад Друштва био још много обилнији и користи за чланове његових Подружина још веће, ако би се број Подружина још више повећао, као и број чланова у старим Подружинама.

Зато је у интересу сваког пољопривредника, да се упише за члана које Пољопривредне Подружине и поред тога да ради на прикупљању што већег броја чланова у својој околини. Уписнина стаје свега 40 дин. годишње, од чега се задржава за трошкове Подружине 10 динара, а Друштву шаље 30 динара, зашто сваки члан добија, поред побројаних повластица, „Тежак" и „Пољопривредни Календар", који у ствари Друштво више стају од 30 динара.

Бож. Ђ. Ранковић.

ИЗ ВОЋАРСТВА.

Прорећивање круне и подмлађивање старијих воћака.

За време светског рата наши старији воћњаци нису довољно и како треба неговани, услед чега су се изнурили и били изложени јачем нападу раз-

них болести и штеточина. Последице тога биле су нагло сушење воћака, а нарочито шљивика.

Па и сада недовољна се пажња обраћа нези старијих воћака, и млади воћњаци саде се опет густо, без довољног растојања за правилан развитак. Такав рад не може бити од користи нашим воћарима, па треба барем од сада, да посвете већу пажњу нези воћака.

1). **Прорећивање круне**. Главни је услов за добру плодност воћке, довољан приступ ваздуха и светлости у унутрашњост круне; јер од тога зависи правилно и равномерно образовање родних гранчица и цветних пупољака, као и повољно сазревање плода.

Све гране, које су честе, међутим се додирују и укрштају и оне које додирују круну оближних воћака или продиру и у саму унутрашњост, треба уклонити. Такође суво дрво, стара изумрла кора на стаблу и гранама одстрањује се.

Није свеједно како ће се гране сасећи. Никада не треба оставити патрљ, који се доцније осуши и у више случајева иструли, већ их сасећи глатко тако, да рана лежи косо и да је што мањег обима. Тање гране секу се оштрим баштенским ножем, како би пресек био глатак и поравњат ради бољег и бржег срашћивања ране. Ако су гране доста дебеле, онда их ваља прво претестерисати воћарском тестерицом, па онда ножем глатко поравњати.

Мање ране премазују се воћарским (калемарским) воском, а веће катраном. Код коштичавог воћа за премазивање рана употребљава се блато. Справља се од једног дела смонице (иловаче) и два дела говеђе балеге, које се после мазања крпом обавију и привежу. Ако је на којој воћки стабло или грана шупља, треба рупу прво запушити округлим дрветом, па равно сасећи и рану катраном или воћарским воском премазати. Помазане ране на овај начин сачуваће се од влаге и трулежи и неће служити као склониште разним болестима.

Код млађих воћака врши се прорећивање круне сваке 2—3, а код старијих сваке 5—6 год.

Како изгледа непрорећена и прорећена круна показује *(сл. 2. и сл. 3)*.

2.) **Подмлађивање воћака.** Поред прорећивања круне, редовног обрађивања и ђубрења, сузбијања разних болести и штеточина и остале неге, потребно је да се старије воћке подмлађују. Сасвим престареле, изнурене и болесне воћке не треба подмлађивати, јер им недостаје довољно животне снаге за ново образовање круне.

Сл. 2. *Непрорећена (неокресана) круна.*

Сл. 3. *Прорећена (окресана) круна.*

Подмлађивање воћака врши се у овим случајевима: 1. Ако су воћке малаксале, не дају добре плодове и не терају јаке ластаре, већ само образују сувишне родне гране на штету воћке; 2. Ако је пораст слаб, имају рђаву и ретку круну, чије су гране сувише дугачке или ка земљи повијене; 3. код воћака, чије је стабло несразмерно према круни развијено; 4. кад болује од разних болести; жутице (хлорозе), рака и др.

или су заражене шљивином штитастом ваши, крвавом ваши и др.; 5. ако су гране градом, олујом или другим природним непогодама оштећене; 6. када су воћке одређени простор круном попуниле, те се њени ластари не могу правилно развити; 7. када је круна недовољно развијена услед погрешног кресања и неговања; 8. ако је престао пораст ластара, те је дрво услед настале слабости постало неплодно.

Код кресања и *подмлађивања* важну улогу имају ластари т. зв. *водопије,* који се појављују како на старијим, тако и на млађим воћкама из разних узрока.

Остављају се у овим случајевима: 1. када се појаве на доњим гранама ближе стаблу. То значи да је земљиште доста слабо, па храна не допире довољно до вршних летораста и гранчица круне, већ се нагомилава ближе стаблу, услед чега избијају водопије. У том се случају круна креше — подмлађује, остављајући водопије за будуће гране. Тада се подмлађене воћке морају снажно ђубрити; 2. на болесним и повређеним местима не уклањају се, већ се одстране болесни и повређени делови, а водопије оставе за продужне гране; 3. када је круна ретка, а на местима повијених грана избију водопије, тада се оставља за образовање нових грана по једна снажна водопија и скрати на једну трећину. Вршни пупољак да буде окренут на подесној страни. Све остале сасеку се као непотребне до саме гране *(сл. 4.)*; 4. могу се оставити за образовање родних гранчица. Тада се не секу сувише кратко, већ око 15 см. дужине, да се не би снажно развиле. Не треба одмах старе родне гранчице одсгранити, већ чекати, док остављене водопије образују родне, па их онда уклонити.

Уклањају се у овим случајевима: 1. ако се појаве на младом стаблу и снажним гранама или избијају као изданци при земљи; 2. када се појаве многобројно на младим воћкама. Тада се уклањају постепено и не све од једанпут; 3. тамо, где се појаве на савијеним гранама родне воћке, а нема потребе за попуну нових грана; 4. када жилице немају свакад довољно хране у земљи, по-

знаће се по избијању водопија са спољашње стране дебљих грана круне. Тада се уклањају водопије, да би се изазвало развиће спавајућих пупољака.

Сл. 4. *Стварање нових грана водопија — ластара:* а. водопија остављена за нову грану; б. уклањање непотребних водопија.

Као што се види, водопије могу бити и од користи, ако се крешу пажљиво и остављају према потреби.

Подмлађивање воћњака врши се с јесени и преко зиме, када се гране на круни скрате на $^2/_3$ (дебље) или на $^1/_3$ (тање) од своје целокупне дужине. Из скраћених грана развиће се многи ластари, од којих треба оставити само потребан број,а остале уклонити.

Код подмлађивања треба пазити, да се у колико је могуће чине мање ране и у што мањем броју. Нови ластари најлакше избијају на млађим гранама круне, те с тога такве гране треба чувати. Препоручљиво је да се дебље гране скрате на местима, где се налазе слабије и тање гране, — јер ће ране на таквим местима пре да зарасту, а и сам пораст воћке умериће се. Сасецање грана и премазивање рана врши се као и код прорећивања круне. *Сл 5.* После подмлађивања треба воћку снажно ђубрити.

Сл. 5. *Правилно подмлађивање воћке.*

Код *шљива* и *бресака* подмлађивање служи за обнављање и стварање родних гранчица. Нарочито шљиве током година изгубе ластаре и губе тиме на образовању родних гранчица. У том случају крешу се гране до трогодишњег дрвета.

Подмлађивање се предузима код јабучастог воћа све до 40, а код шљива до 20 год. старости. Само у изузетним случајевима може воћка старија бити.

П. С. Петковић.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ.

Питање: У календару С. П. Друштва од 1928. год. на страни 79. стоји да се на једном хектару може добити до 500 и више мет. центи т. ј. 50.000. кгр. сточне репе, а ако се сеје у размаку од 50 см. репа од репе, онда би изашло 40.000. ком. репа. Трговина семена „Север" Љубљана продаје једну врсту репе, која добије тежину до 20 кгр. један ком. Претпоставимо да буде само 10 кгр., онда на једном хектару би се добило 40.000 ком. пута 10 = 400.000 кгр.

Пошто ми је ово нејасно, то најљуднije молим, да ми објасните ту ствар.

Ерцегнови. — Бока Которска. **Филимон К. Браунер,**

Одговор: Репа од 10 и више кгр. ретки су примерци, који се — дабоме — искоришћују у рекламске сврхе. Иначе је нормалан принос сточне репе по хектару око 500 мет. ц. У северним земљама умерене климе и при доброј обради и ђубрењу земље може принос да буде и већи.

Милан Новаковић.

Питање: У „Тежаку" из прошле године говорено је о становима, спаваћим собама, а и о патосима ових, али није било говора о бетонским патосима, како би ови одговарали здравственим правилима, нарочито по спаваћим собама.

Бошко Маојловић,
из Краљевог Села.

Одговор: Бетонски подови по спаваћим собама су непогодни још више него од цигле. И ако се ови подови не влаже, него шта више и заштићују од влаге, много су хладни, нарочито зими, те се излажемо назебима, нарочито деца. Они се могу препоручити само у случају, ако се препокрију линолеумом. У том случају добија се одличан под, јер је линолеум погодан за чишћење, а довољно је топао.

Линолеум се може набавити свугде. На под се залепи крута хартија за кутије (папендекл) или дебљи слој новина, па се на то залепи линолеум. За ово лепљење такође постоји нарочити лепак.

Линолеум се може поставити и преко пода од дрвета (могу бити и нерендисане даске) па и преко цигала на исти начин као и преко бетона.

Д-р Ст. З. Иванић.

Питање: Могу ли се калем-гранчице — вијоке узимати за калемљење и са воћака, које нису родиле?

Б. Спирић,
из Прилепа.

Одговор: Воћка, са које се узимају калемгранчице за калемљење, мора имати све добре особине, како би их пренела на ново стабло (калем). Воћке слабог пораста, болесне, нападнуте од разних штеточина, које не роде или повремено рађају или доносе неугледан род, нису добре за узимање калемгранчица. Према томе мора се пазити, да се калемгранчице узимају са родних воћака, трајног и лепог плода, а да су здраве и снажног пораста, са довољним бројем младих једногодишњих ластара.

П. С. Петковић.

Моле се г. г. претплатници да најдаље до 15. јануара 1929. год. обнове претплату за „Тежак". Ко не жели даље примати лист, нека овај број врати Уредништву.

ЛИСТАК.

Из Пољопривреде Планинскога Типа.

Белешке Драгише Лапчевића.

I. УВОД.

Привреда планинских крајева је у сваком погледу интересантна; интересантна не само у пољопривредном, већ, са свежих трагова и многих заостатака старога оруђа и старих привредних радњи, и у етнографском и у културно-историском погледу. Зато би за практичне сврхе и за научне потребе од велике користи било, кад би се прилози о привреди планинских крајева са свих страна јавности саопштили, јер би они врло добро послужили за даља истраживања и проучавања пољопривредна, етнографска и културно-историска.

Мени је жао што немам ни времена ни могућности да та саопштења учиним за округ ужички — у потребној потпуности и заокругљености. Ипак нешто од онога материјала, што га у својим белешкама имам, одвајам и саопштавам овде, колико и друге да подстакнем да тај посао предузму и изврше потпуније. Ове године је равно 40 година како сам, најпре са сарадњом у *Тежаку* а по том и активном пропагандом у своме крају, отпочео настојавати, колико сам знао и умео, да се и у дело спроводи основна мисао која је била руковођа при образовању Српског Пољопривредног Друштва, мисао: унапређења пољске привреде. За свих 40 година сам ја томе послу био искрено одан, па и сад, под старост, моја љубав према тој мисли није ниуколико малаксала. Али, ако није љубав, малаксала је снага, те нисам у стању обрадити свеколики материјал, који ми је нешто у белешкама а нешто у глави. Тек, ипак, држим да ће и ово неколико бележака бити од извесне користи како за познавање привреде једнога краја, тако и за методе којима се треба служити за унапређење пољске привреде у таквим крајевима. Овом

другом задатку ће, држим, нарочито послужити неколике белешке о неким сопственим радњама и искуствима.

Ако узмогнем, накнадно ћу саопштити још бележака које се односе на привреду ужичког краја, које су неколико пута пространије од ових, неке и много интересантније.

2. ПРИМЕР ЈЕ НАЈБОЉИ УЧИТЕЉ.

Адам Богосављевић је по свршеку школовања својега на Великој Школи отишао на село, онда још грдно заостало, па је покушао примером учити сељаке бољој обради земље и савршенијем газдовању. О томе он сам вели ово:

„Кад нашем тежаку примером пред његовим очима покажемо како ће радити, те да од своје земље за најкраће време, с најмање трошка, највећу количину и то најскупоценијег производа добије, а да ипак земљу у снази одржи, што и јесте циљ рационаалног газдовања, онда смо му дали таке књиге које су му засад најпрече и које он најбоље разуме“ (*Тежак* 1869.).

Ја сам, тако, примером предходио својој околини: *први* сам засејао *луцерку* и подигао *луцериште*, па су моме примеру, доцније следовали и други; *први* сам засејао *црвену детелину*, па кад су видели велики принос од ње, отпочели су сејати и други; *први* сам отпочео гајути *сточну репу* и заливати мокраћом *бундеве*, које су, стога, управо лудо нарасле, па сам их изложио на изложби, те су, после мене, отпочели и многи други; *први* сам отпочео с гајењем *свилених буба*, па су, после, отпочели и други и свилу су отпочели излагати на изложбама; *први* сам отпочео *дрљати ливаде* и косити их док су у *цвету*, па су то прихватили и други; *први* сам набавио *сечку* за сецкање сламе и сена, после мене су, кад су видели велику уштеду у исхрани, почели набављати и други; *први* сам отпочео *цедити мед из вршкара* (исечем сат, метем га у центрифугу, исцедим мед и вратим га на своје место пошто га закачим превијеном жицом), па су то наставили били и други; *први* сам набавио *браун-*

швајски и фуџошки купус, а дотле је гајен само домаћи ситни купус, од тада су прихватили овај крупни купус и други; почео сам са држањем *изложаба*, поучио сам сељаке да подижу *кошаре*, па један добио и прву награду од Српског Пољопривредног Друштва, научио сам велики број дечака, момака, људи и жена *калемити воће*, основао сам врло активну *Пољопривредну Подружину*, набавио *модерну сушницу*, поучио свет да *размиче воће* при сађењу и да редовно сваке јесени *кречи*, набавио сам и први одгајио *шетовски* грах, који се, после, врло јако разможио, први сам набавио *модерне плугозе* и у својој околини распространио плугове обртаче, први сам радио на обуци поткивања коња и волова и засновао плетарску школу, и т. д. и т. д.

Примери су сјајно деловали. Напредак се, и то врло видан, осетио од тада у свима областима пољопривреде. А како је у *воћарству* тај напредак *највиднији*, то ми се, увек, указује признање што сам на умножавању и усавршавању воћарства радио.[1])

Наставиће се.

БЕЛЕШКЕ

ЧЛАНОВИМА ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПОДРУЖИНА, ПРЕТПЛАТНИЦИМА „ТЕЖАКА“ И ОСТАЛИМ ПОЉОПРИВРЕДНИЦИМА. — Почетком нове 1929. године, престају да важе права чланова пољопривредних подружина Срп. Пољ. Друштва и претплатника „Тежака“ који чланарину или претплату нису обновили. С тога ови треба да пожуре да својим дужностима одговоре (да обнове чланарину и претплату), те да тиме и своја права за нову годину обезбеде, т. ј. да примају „Тежак“ и практичне пољопривредне поуке са календаром.

Б. Н.

[1]) Та сам признања добио с многих страна; у *Привредном Прегледу* о томе пише г. Миливоје М. Савић: „Први интензивни рад у развијању воћарства учинио је деведесетих година г. Драгиша Лапчевић, који је био пионир бољег воћарства у овом крају“.

Радови у јануару. — *На дому и двору.* — Свођење рачуна за прошлу годину и инвентарисање имовине. Састављање плана за обрађу земље за нову годину. Спремају се поруке (за семе, справе, саднице, лозу и др.) ради извршења овог плана. Прегледање локала (просторија) и материјала; извршити потребне оправке. Где се зими врше, наставља се вршидба. Чисти се и треби се (решета се и тријерише) жито и остало зрневље. Ново жито се лопата и кукуруз се претиче. Продаја: жита, сламе, сена, кромпира. Прегледање и оправка трапова и утрапљених плодова у подруму; издвајање и одбацивање покварених плодова, да би се спречило даље кварење здравих. Прегледање туршије и мењање пресола, где то буде потребно; прегледање и осталог смока и укуваних плодова у остави, и паљење сумпора у одајама, где се залегла плесан (буђ). Рад у казаници. Рад на плетарству, резбарству и осталом ручном раду. Поправка справа. Читати поучне књиге.

Око стоке и живине. — Пратити температуру (на термометру) у стајама за стоку, нарочито где је млада стока (телад и јунад, ждребад, јагњад и прасад), па где је потребно поправљати затворе (врата и прозоре) ради утопљавања. Гојење (товљење), одлучене стоке: волова, крава и оваца (нарочито овнова — шкопаца). Смањивање (редукција) оброка радној стоци, која не ради теже послове. Мотрити на правилно храњење музара (спремање сечке, крижање репе и т. д.). Почиње јагњење. По лепом времену изгон крупне стоке напоље, а овце могу пробавити на паши и по стрњикама од 10 часова до 16 часова. Мркање оваца за летње јагњење. — У живинарнику, где живина ноћу борави, подастирати више сламе или стајског гноја, ради одржавања топлоте. Прозоре и врата добро затварати.

На њиви и ливади. — Поправљање јаркова и разора за отицање воде са засејаних површина и ливада. Провођење нових планова за одводњавање и наводњавање. Извожење и растурање стајског гноја (ђубрета) на парцеле које треба гнојити. Сабирање камења и крчење трња и шипра а по њивама и ливадама. Кошење сите и папрати, који могу да замене сламу за простирање стоци. Оправка старих путева и грађење нових. Неговање (кресање) живе ограде и оправка плотова. Вађење морске репе (топинамбура, чичоке) према потреби за храњење стоке.

У градини (повртњаку). — Риљање и подубљивање (риголање) незасејаних парцела. Изношење и растурање стајског и вештачког гноја на парцеле, које треба да се гноје. Припремање потребног материјала за осниване топлих леја; оправка оквира и прозора за то, и спремање заклона од ветра. Постављање топлих леја, сејање семена од одабраних ранах сората за топле леје (ротквица, грашка, кеља, цветног

купуса — карфиола, пасуља, краставца, кромпира, салате, келераба, тиквица, бостана).

У воћњаку и расаднику. — Кад време буде блажије, предузима се резање (кресање) воћака. Кречење стабала кречним млеком. Риљање око воћака, ради утамањивања инсеката (и њихових ларва) прикривених у земљи. Скидање гусеничких гнезда и утамањивање јаја и чаура осталих инсеката. Гнојење воћака. Риљање у воћном растилу и семеништу и мешање са гнојем и осоком. Набавка и припремање потребног воћног семена. Сеча сувих воћака.

У винограду и подруму (виници, клети). — Изношење гноја и слагање овога на четвртасте гомиле покрај винограда. Чишћење и оправљање јаркова и јама за заустављање земље. Оправка зидова и поравњивање изложаних заравњака (тераса). Оправка ограде и путева. Дубоко риљање за нове садове. Порука потребне лозе са подлогу и вијоке (калеме) ради калемљења. Скупљање материјала (маховине, струготине, песка) ради стратификовања, и оправка сандука за то. Прегледање и оправка просторија за калемљење и стратификовање. Дубоко риљање у прпориште и по потреби мешање са згорелим гнојем. — Чешће прегледање младог вина. Доливање. Разливање старог вина у боце (бутеље, флаше), али само кад је време напољу суво и ведро. Затварање и брижљиво утопљавање подрума због јаких мразева. За уништавање плесни и осталих шкодљивих гљивица (које изазивају болести винске) палити сумпор у подруму сваке суботе у вече, па недељом не улазити у подрум. Одржавати потребну чистоту у подруму и брисати чешће бурад и остале подрумске судове. Празна бурад задимити сумпором, па окренути их с врањем доле према поду.

На пчеланику. — Пчеле оставити на миру. Чувати их од мишева и штетних инсеката. Градити нове кошнице и оправљати пчеларски прибор.

Код свилобуба. — Чување јаја свилобуба, која треба да су изложена утицају зимске хладноће. Риљање за дудов расадник; гнојење дудара.

Књижевност.

У Чехословачкој, Државни Институт за Рачуноводство и Пољопривредно Газдовање у Прагу (Директор: проф. др. инж. Владислав Брдлик) издао је публикацију: **„Услови за производњу, организацију и резултати пољопривредне експлоатације у Чехословачкој“**, која садржи резултате проучавања

путем анкета о производњи чехословачке пољопривреде. У четири велике књиге од 3.378 страна налазе се описи 1.652 пољопривредних предузећа свих врста култура и са разних површина. За свако пољопривредно предузеће наведени су услови производње, типови структуре организације и резултати експлоатације, изражено у природним производима и новцу. Бројни подаци представљају средње стање за пет година услова пре рата и обухватају основни материјал од велике вредности за научна истраживања и за практичну примену, јер расветљују услове пољопривредне производње са разних тачака.

До сада су поједини одељци из ове публикације преведени на 11 језика.

Б. Милошевић.

Записници седница

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва

51. одржане 5. децембра 1928. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г.г.: председник М. Миљковић, ппредседник Др. Т. Митровић и чланови: Д. Спремић, С. Ратковић, Н. Петровић, Т. Владисављевић, Б. Станисављевић, Б. Ранковић и М. Стојановић.

Председавао председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I

869) Прочитан је и примљен записник 50. седнице Управног Одбора.

II

870) Прочитан је и усвојен записник 47. седнице Књижевног Одбора.

III

Прочитан је записник 49. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

871) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

872) да се израда канцеларије у магацину бр. 1. уступи Томи Јовановићу за 3.400 дин. као најповољнијем понуђачу;

873) да се дуг за Календаре из 1920. г., које је у своје

време узео на распродају пок. Б. Стојковић тражи од његове породице;

874) да се тражи извештај од Приштинског Окр. Суда, за чији се рачун врши обустава од пензије С. Станковића;

875) да се штампање Тежака за прву половину идуће године, уступи штампарији Св. Сава, за 4.650 дин. у 10.000 примерака, као најповољнијем понуђачу.

IV

Прочитан је записник 49. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

876) да се одбију понуде бр. 10482 за кромпир и бр. 10872 за луцерку;

877) да се у вези одлуке бр. 790, прима знању извештај г. Др. Мих. Градојевића достављен преко Пољопр. Огл. и Контролне Станице из Топчидера под бр. 1210 од 8. пр. м. да је дрворин који је Друштво набавило добар.

V

Прочитан је записник 47. седнице Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

878) да се од Дебарске Подружине приме натраг справе, које понудити Скопској Подружини;

879) да се приме обвезнице Рудничке Подружине и Земљ. Задруге из Брчког, пошто су исправне;

880) да се Обласној Задрузи за Пољопр. Кредит у Сарајеву, пошаље један Календар за 1929. г. и ценовник осталих књига, и понуди да их распродаје са 20% попуста у њену корист;

881) да се текст обвезнице које издају Подружине Друштву, поднесе адвокату на увиђај, па затим штампа у 1000 примерака;

882) да се дипломе за излагаче на овогодишњој изложби вина издају бесплатно, а од излагача на зајму да се наплаћују: златне по 30 дин. сребрна по 20 дин. и бронзана по 10 дин. Осим тога да се свима излагачима поклони по један Календар за 1929. г. који издатак да падне на терет оствареног прихода на сајму. Финансијски Одбор да уступи попуњавање диплома но 1·50 дин. од комада.

VI

883) Саслушан је извештај инспектора о извршеном прегледу Подружина. Одбор прима знању.

VII

Саопштења и предлози:

884) Прочитано је писмо Друштва Просвете из Сарајева, којим извештава да је Календар Срп. Пољопр. Друштва за

1929. г. препоручило свима Одборима сеоских српских православних општина. Одбор прима знању са захвалношћу с тим, да се нотира у Тежаку.

Са овим је седница закључена.

52., одржане 13. децембра 1928. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г.: ппредседник Др. Т. Митровић и чланови: Д. Спремић, Т. Владисављевић, С. Партонић, С. Ратковић, Б. Станисављевић, А. Рашковић, М. Стојановић, Н. Петровић и Б. Ранковић.

Председавао ппредседник г. Др. Т. Митровић.

Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I

885) Прочитан је и примљен записник 51. седнице Управног Одбора.

II

886) Прочитан је и усвојен записник 48. седнице Књижевног Одбора.

III

Прочитан је записник 50. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

887) да се прими знању да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

888) да се прими знању да је извршен преглед касе и нађено стање исправно;

889) да се одбије молба Ц. Миловановића, за подизање бараке на Друштвеном плацу;

890) да се уступи израда стелажа за излог, Т. Јовановићу за 300 динара.

IV

Прочитан је записник 50. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

891) да се одобрава куповина два плуга по поруџбини.

892) да се прегледају мустре алата од Крола и Шекборна, па ако су добре онда да се изврши поруџбина.

V

Прочитан је записник 48. седнице Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

893) да се у циљу оснивања пољопривредних читаоница, упути апел Обласним Одборима и разним културним друштвима и тражи сарадња. Друштво да изради правила за читаонице

и своје књиге даје по нарочитом попусту, односно бесплатно којих има у сувишку;

894) да се Бачкој Области пошаљу поручене прскалице, са рачуном;

895) да инспектор изврши преглед Подружина у: Омашници, Јасиковици, Пољни, Трстенику, Брезовици, Медвеђи, Грабовцу, В. Дренови и Рибнику, и да на путу проведе 11 дана;

896) да се пошаље Мин. Пољопр. и Вода на одобрење III распоред прскалица и инсектицида по кредиту од 1,000.000.— динара;

897) да се у циљу борбе против штитасте ваши, одржи седница 15. ов. м. на којој да се претресе програм за пропаганду у томе правцу који да изради Одбор за извршење програма рада.

VI

По осталим предметима одлучено је:

898) да се по захтеву Главног Задружног Савеза, пошаље предлог за допуну закона о таксама и траже повластице за пољопривредна Друштва и њихове Подружине, које важе за Савезе и њихове Задруге;

899) да ужи Одбори делегирају по једног члана за попис робе, којим члановима признати отсеком по 600 динара награде;

900) да се Централи за Радничко Васпитање поклони по једна књига од свих Друштвених издања;

901) да се Друштвени економ г. Н. Стаменковић закуне код Суда на изводе Друштвених потраживања, по којима се буду тужиле Подружине за дуговања. Уз изводе да приложи поруџбине и потврде о експедицијама;

902) да Одбор за извршење програма рада прегледа дипломе за изложбе, па затим Финансијски Одбор рачун овери на погођену суму. Од литографа такође примити више израђених око 200 комада, по 1 динар комад.

VII

Обавештења и предлози:

903) председник саопштава. да је у Трговинском Гласнику изашао извештај са шљиварске Конференције са рефератом г. Љ. Степановића, у коме се искључиво нападају Србијански произвођачи и трговци, па моли да се о томе прикупе податци и ствар изведе на чистину. Одбор одлучује: да се на ово скрене пажња: Мин. Пољопр. и Вода, Мин. Тргов. и Индустрије, Трговачкој Комори и Удружењу Извозника с молбом да ту ствар иследе и кривци, ако их има, узму на одговор.

Са овим је седница закључена.

53., одржане 15. децембра 1928. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г.г.: Председник М. Миљковић, Председник Др. Т. Митровић и чланови: Т. Владисављевић, С. Ратковић, Д. Спремић, С. Партонић, Б. Станисављевић, В. Матић и Н. Петровић.

Председавао Председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I

904) По питању борбе против штитасте ваши на шљивама, а у циљу да се пољопривредници што јаче заинтересују за одбрану од овог штеточине, одлучено је:

1) да чланови Управе одрже Конференције са Обласним Одборима, са учешћем што ширег круга пољопривредника и привредника, на којима да се прочита и протумачи Правилник о сузбијању шљивине штитасте ваши и да се узму у претрес питања: а) шта треба учинити па да се употреба инсектицида и прскалица одомаћи и што јача борба поведе против овога штеточине, и б) која би средства била најбоља за унапређење шљиварства? По завршеној Конференцији да одрже практична предавања о борби против штитасте ваши, са употребом инсектицида и прскањем.

2) Конференције да се одрже 27. ов. м. а практична предавања 29. и 31. ов. м. по овом распореду:

а) г. Б. Ранковић, Конференција у Ваљеву, а предавања у Лазаревцу и Аранђеловцу или Бањи;

б) г. Н. Петровић, Конференција у Чачку а предавања у Мојсињу и Г. Милановцу;

в) г. А. Рашковић, Конференција у Крушевцу а предавања у Брусу и Александровцу;

г) г. С. Партонић, Конференција у Крагујевцу а предавања у Честину и Борачу;

д) г. Д. Спремић, Конференција у Шапцу а предавања у Владимирцима и Крупњу;

ђ) г. М. Стојановић, Конференција у Ћуприји а предавања у Бунару и Рековцу.

3) Одређени чланови на овом послу и путу има да проведу по 7 дана и да по свршеном послу поднесу извештај о својим опажањима и са предлозима.

4) За свако предавање да се одмах пошаље по 1 прскалица са продужним цевима и по 5 кгр. дрворина стим, да се по свршеном послу прскалице поклоне тамошњим Подружинама и да служе за будућа предавања.

5) Да се за личне издатке искористи неутрошени кредит на путовања чланова Управе из позиције 21, а у колико не-

достаје, из позиције 27. буџета за ову годину. Материјални издаци имају пасти на терет помоћи Народне Банке од 25.000 динара, која је за ту сврху и добијена.

6) Да се упути молба Мин. Пољопр. и Вода, да чиновницима члановима Управе, који иду на овај пут, одобри потребно одсуство.

7) Напослетку да се са овим упозна и Мин. Пољопр. и Вода и предложи да се овакве конференције и практична предавања одрже и у Босни и Херцеговини, у месецу јануару 1929. г. и да се замоли да за ово да помоћ од 40.000 динара, пошто је Друштво исцрпело своја средства и помоћи, које је имало и добило.

II

905) Пошто се ближи крај године а у циљу утврђивања стања Друштвене имовине, одлучено је: да преглед и попис имовине изврше г.г.: ппредседник Др. Т. Митровић и чланови: Б. Станисављевић, Т. Владисављевић и С. Ратковић. За овај специјални посао признаје се члановима отсеком по 600 динара.

Са овим је седница закључена.

У апот., дрогеријама и где се виде плакати.

ПАЖЊА Г. Г. САРАДНИЦИМА:

Моле се г.г. сарадници „Тежака" да рукописе достављају откуцане на машини или бар читљиво руком писане.

ВИНОГРАДАРИ! У интересу је сваког од вас да при извођењу ма ког посла у подруму има при руци књигу „ВИНАРСТВО" која се добија код Српског Пољопривредног Друштва у Београду по цени од 30 дин.

ПОДМЛАЂИВАЊЕ
И ЛЕЧЕЊЕ ОРГАНИЗМА

Човечији организам остаје здрав, снажан и способан за рад само дотле, док су његове животворне жлезде здраве. Малаксале пак или болесне жлезде не засићавају организам у довољној количини са ферментима енергије; услед тога крвоток и размена материјала нарушавају се и у организму се таложе мокраћна киселина, урати и др. отрови, к ји изазивају слабост, брзо замарање, болести, привремено свенуће, старост, па чак и смрт. Но срећом, чувени научњаци, Браун-Секар, Карно, Жилберт и др., доказали су, да се после засићења организма са физиолошким екстрактом (као „**КАЛЕФЛУИД**". 2 Каленичепко) од жлезде снажне и младе животиње — повраћа опет нормална снага, јер ове жлезде уливају у крвни поток специјалне гормоне и ферменте, који враћају нормални рад код свију организмових ћелија.

„У резултату организам се брзо опоравља од болести, а његова способност за рад, немоћ, старост, па чак и смрт преносе се на много година даље". (Д-р С. Воронов).

Ето зашто се „**КАЛЕФЛУИД**" примењује медецинским кором свију земаља на милијунима болесника, као моћно јачајуће и враћајуће снагу, средство за време, после свију болести.

„**КАЛЕФЛУИД**" је потребан свима онима, организам којих је наклоњен разним оболењима. или пак захтева стално јачање снаге, клонуле од болести слабе исхране или умног рада.

Г. г. лекарима — гратис — франко ради пробе шаље се „**КАЛЕФЛУИД**".

Бесплатно свима шаље се детаљна литература са посматрањима многих професора и лекара. Обраћати се: Београд, Шумадијска 33. Милош Марковић.

Захтевајте само прави „**КАЛЕФЛУИД**" Д. Каленичепко, на етикетама којег су означене награде (велике златне медаље), које је он добио на изложбама у Паризу, Лондону, Бриселу, Риму и др., чувајте се имитације ради свога здравља и тешко стеченог новца.

„**КАЛЕФЛУИД**" Д. Каленичепко (у капљицама и ампулама) налази се у бољим апотекама и дрогеријама свију земаља. 1—1

А Л Ф А
РУЧНИ СЕПАРАТОРИ

А Л Ф А
СЕПАРАТОРИ НА МАШИНСКИ ПОГОН

А Л Ф А
УРЕЂАЈИ ЗА МЛЕКАРСТВО

А Л Ф А
НАПРАВЕ ЗА ПАРЕЊЕ КРМЕ

А Л Ф А
КАНТЕ ЗА ОТПРЕМУ МЛЕКА

А Л Ф А
СТРОЈЕВИ ЗА ПОДОЈ

А Л Ф А
ЛИМЕНА РОБА

КАО И РЕЗЕРВНИ ДЕЛОВИ ТИХ АРТИКЛА ДОБИЈАЈУ СЕ УВЕК КОД:

АЛФА Д. Д.
СЕПЕРАТОРИ И СТРОЈЕВИ ЗА МЛЕКАРСТВО
ЗАГРЕБ
БОШКОВИЋЕВА УЛИЦА 46.
ИЛИ ЊЕЗИНИХ ЗАСТУПНИКА.

Телефон Бр. 67-43
Брзојави: Алфалавал, Загреб.

3—1

Свако нађе нешто!

Колико може да се уштеди муке, времена и јела, да знате како много штошта можете набавити за мало новаца, што Вам сваки дан доноси небројено пута и корист и радост. Дневно ничу

НОВИ ЈЕДИНСТВЕНИ ПРОНАЛАСЦИ

најразличитијих предмета за свакидању употребу. Треба да пролистате само једанпут велики илустровани дивотценовник светске отпремне куће

H. SUTTNER
Ljubljana, br. 150.

и биће те изненађени, колико има ствари које су и вама потребне, а још их не познајете. Осим тога пружа вам тај ценовник диван избор предмета за одећу, кућанство, и тоалету и за сваку другу прилику.

ЦЕНОВНИК ДОБИЈЕТЕ БЕСПЛАТНО

ако још данас пошаљете вашу тачну адресу фирми **X. Сутнер.**

1—5

Оглашујте у „ТЕЖАКУ“

ЛЕПОТА — ЗДРАВЉЕ!

Обоје изискује испрану негу, но само здравствено поузданим средствима, као Феле рова Елза-помада за лице и заштиту коже (и против сунчаних пега), затим Елза-помада за пораст косе. — 2 лончића уз унапред послана Дин. 40—. Федерови Елза-Сапун здравља и лепоте садржавају добро делујућесастављене (6 врста: љиљанов, жумањетов, глицерински, бораксов, катранов и сапуи за бријање). Од ових на покус 5 ком. по избору уз напред послана 52 дин. шаље *Ljekarnik FELLER, Stubica Donja, Elzatrg 366 — Hrvatska.* — За прање главе: Елза-Шампои 3 дин. 30.

Двогодишње винове лозе

калемљене на зелено, најбољих винских и столних сората. 1—3 годишње воћне садинице, воћне дивљачице и руже. „Специјално стручна производња“. Препоручује се интересентима уз најповољнију послугу

Јанко Шарић

дипл. стручњак за виногр. и воћарство *Петроварадин — Мајур (Срем).* Илустровани ценовници бесплатно! У држави највећи лагер винове лозе! Цене умерене без конкуренције! 4-2

ФУЛА (ПАМУКА) ЗА КАЛЕМЕ

У паклама од 250 грама; дебљине бр. 4, 6 и 8 има на стоваришту

МЕСАРОВИЋ И ПАВЛОВИЋ

Краља Петра 21 БЕОГРАД Краља Петра 21

ДО САДА НАЈБОЉИ
против кашља, бронхитиса и туберкулозе

ХУДОВСЦИН

Јавна захвала ХУДОВСЦИНУ леку против плућних болести.

Поштовани Господине!

Са употребом Вашег изврсног ХУДОВСЦИНА спасио сам се од грудне болести, те сам Вам много захвалан за спас мога здравља

Стојник.

С поштовањем
РАЈКО ЈАНКОВИЋ

Добива се код апотекара Ивана **Худовског** у Суботици. Цена 3 кутије 75 дин. са поштарином.
Тражите једном картом обавештења и лечничке изјаве.
10 1

ПРЕПОРУЧЕНО ОД МИНИСТАРСВА ПОЉОПРИВРЕДЕ И ВОДА

за уништавање ваши и других штеточина на воћкама:

ВОЋНИ КАРБОЛИНЕУМ

ЛОСОЛ

— Хрватска индустрија катрана д. д. — Загреб Рачкога ул. 18-а —

Стовариште у Београду:

ЗДЕНКО Ј. АЉАНЧИЋ, Краљевића Марка 6. — Тел. 40-98.

ПРВОКЛАСНУ КАЛЕМЉЕНУ ЛОЗУ

можете са највећом гаранцијом и по сниженим ценама добити из Лозног Расадника

„Митинац“

Смедерево.

Тражите ценовник од г. Жике Поповића економа из Смедерева.
3—3

Саднице шумског и украсног дрвећа.

Друштвени расадник у Сливници код Марибора издаваће на пролеће 1929. године следеће:

САДНИЦЕ:

Смрека (Picea excelsa)	3 год. семенице за	1000 ком.	110—	дин.
	4 „ пресаднице „	1000 „	125—	„
Бели бор (Pinus silvestris)	2 „ семенице „	1000 „	100—	„
Црни бор (Pinus laric. ustriaca)	2. г. „ „	1000 „	80—	„
	3 год. „ „	1000 „	90—	„
Ариш, обични (Larix europaea)	2 „ „	1000 „	160—	„
Ариш, јапан. (Larix leptolepis)	2 год. сем. „	1000 „	360—	„
Јела (Abies pectinata)	5 год. семенице „	1000 „	600—	„
Ципреса ((Chamaecyparis Lawsoniana)	3 г. пресад. ком. по		2—	„
Пицеа алба	3 „ „ „ „		1—	„
Пицеа пунгенс глауца	5 „ „ „ „		12—	„
Пицеа ситкаенсис	3 „ „ „ „		1—	„
Храст амерички (Quercus rubra)	1 год. сем.	1000 ком.	240—	„
	2 „ пресад	1000 „	280—	„
Багрен (Robinia pseudoacacia) .	1 „ сем. за	1000 „	120—	„
Орах амерички (Juglans nigra)	1 „ „ „	1000 „	600—	„
	2 „ пресад.	1000 „	1000—	„
Орах питоми (Juglans regia) . .	2 „ ком. по . . .		2—	„
Јасенасти јавор (Acer Negundo) .	3 „ пресад. ком. по		2—	„
Христов трн (Gleditschia Triacanthos)	1 „ сем. за	1000 ком.	300—	„
Канадска топола (Populus deltoidea)	резнице „	1000 „	100—	„
Црна јалша (Alnus glutinosa) . .	2 год. сем. за	1000 „	100—	„
Врба (Salix amygvalina) за кошаре.	резнице за	1000 „	100—	„

Код наруџбе појединих (до 50 ком.) нарочито лепих, изабраних комада за паркове рачуна се двострука цена.

Наруџбе црнога бора од 50.000 комада напред, рачунају се по 70— дин. за 1.000 комада. Осим тога имамо ове године довољну залиху **канадске тополе и багрема.**

Саднице се шаљу помно пребране и стручно паковане као брзовозна роба и бесплатно. Са предајом на станици престаје одговорност водства. Код наруџбе треба означити поред осталог тачан наслов, жељезничку станицу и пошту. Цене се разуме Loco расадник. За паковање и довоз рачуна се према врсти и броју садница 10—20% од горњих цена. Како стигне наруџба обавештује се наручитељ, да ли ће и од прилике када ће саднице примити. Са обавештњу прима уједно испуњену чековну уплатницу расадника. **Саднице ће се отпремити само оним наручитељима** који означену своту уплате најкасније до 15. фебруара 1929. год.

О дневу пошиљке обавештује се насловник још посебице поштом а по жељи и брзојавно, ако плати трошак.

Наруџбе прима те издаје сва детаљна обавештења:

УПРАВНИК ШУМСКОГ РАСАДНИКА У МАРИБОРУ
(СЛОВЕНИЈА), ЈУГОСЛОВЕНСКИ ТРГ, БРОЈ 3.

За: **Југословенско Шумарско Удружење, Подружница Љубљана,**

1—1. **ИНЖ. РУЖИЋ.**

ПРЕГЛЕД ЦЕНА
ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПРОИЗВОДА
по извештајима Продуктне Берзе у Београду и Н. Саду

Цене за 100 кгр.

Од 13. — XII — до 28. — XII — 1928.

Пољопривредни, млински и други производи	БЕОГРАД							НОВИ САД						
	понуда		тражња		закључено			понуда		тражња		закључено		
	динара		динара		кило-грама	дин.		динара		динара		кило-грама	дин.	
	од	до	од	до		од	до	од	до	од	до		од	до
Пшеница	226	262	224	260	—	227	260	234	257	232	252	4,274.000	232	257
Раж	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Јечам	218	300	215	290		215	217	257	290	252	285	220.000	252	290
Овас	220	257	217	255	—	217	255	240	245	235	240	30.000	235	245
Кукуруз	245	310	240	300	—	235	260	240	285	235	280	1,788 000	235	285
Брашно пшенично	265	355	255	340	—	320	360	215	352	205	342	602.000	205	352
Мекиње	175	175	165	165		—	—	180	182	175	175	140.000	175	182
Пасуљ	840	900	820	850	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Маст	—		—		—	—		2500	2500	2350	2350	5.000	2350	2.350
Кожа	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Грахорица	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
суве шљиве	450	670	440	660	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Пекмез од шљива	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ораси	680	680	650	650	—	—	—		—	—	—	—	—	—
Сено	—	—	—	—	—	—	—	117	120	115	115		115	117
Кромпир	—		—	—	—	—	—	118	120	115	115	80.000	115	120
Лук	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Хмељ		—		—	—		—	—	—		—	—	—	—

Ратна штета 328—329,50 дин.

Лист излази 1. и 15. — Цена листу на годину за Краљевину С. Х. С. 30, а за иностранство 65 дин. — Ђаци и војници добијају лист у пола цене. — Претплата и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. — Рукописи се не враћају, — Цена огласима по такси. — Рачун код Поштанске Штедионице број 50350.

Штампарија „Св. Сава" М. Сладековића — Бранкова 16. — Телефон 249

Ослобођено поштарине
реш. Мин. Пошта и Тел. бр. 17306/24. г.

Бр. 2. Београд, 15. јануара 1929. год. Год. LVI.

За С. П. Друштво власник, председник, **Мирко Миљковић**

Одговорни уредник, **Божидар Ђ. Раиковић**

За унапређење шљиварства

Несумњиво је, да су код нас ратарство и сточарство две главне пољопривредне гране, од којих произвођачи, трговци и држава имају највише прихода. Али је истина и то, да су виноградарстзо и воћарство за велики део наших крајева често пута исто тако важни као ратарство и сточарство, а за многе наше праве воћарске и виноградарске крајеве, који су обично кршевити, планински и сиромашни, они имају још много већи значај, јер представљају готово једини извор прихода за подмирење животних потреба.

Ретке су земље, које, као наша, имају тако повољне климатске и земљишне услове за развијање во-

ћарства у опште, а још су ређе оне, које, као наша могу производити тако разноврсне и одличне врсте и сорте воћака, почев од шљива, јабука, ораха, па до маслинака и поморанџи.

Ти природни услови за развијање воћарства тако су повољни, да ми и данас имамо одличних сората воћа, које друге земље немају, а које су нами оставили у наслеђе још Римљани и донели нам први пропагатори хришћанства, долазећи са истока.

Важност воћарства за нашу земљу најбоље се огледа у количини и вредности извезеног свежег и прерађеног воћа у иностранство. А тај извоз износио је:

у 1924 год.	33,763 929 кгр.	у вредности	260,936.205 д.
„ 1925 „	57,445.907 „	„ „	273,917.631 „
„ 1926 „	90,215.756 „	„ „	342,308.982 „
„ 1927 „	76,990.797 „	„ „	289,602.355 „

У нашој држави има већ засађених воћака у великом броју. Тако их је, према статистичким податцима из 1927. године било засађено и на роду:

шљива	48 801.707
јабука	7,162.962
крушака	3.699 121
ораха	2,025.731
смокава	738.110
маслина	4,237.921
кестена	496.828
осталих воћака	5,104.873
Укупно стабала	72,267.253
Просечно хектара	253.519

Овај број воћака очигледно није мали, нарочито с пóгледом на укупан годишњи принос и извоз.

Али ако узмемо у обзир да се из године у годину извозу осталих грана наше пољопривреде на готово свима европским тржиштима чине сметње од стране самих увозничких држава, које штите своје домаће ратарство и сточарство повећаним увозним царинама, а произвођачке земље, и оне најудаљеније,

као што је Америка, конкуришу нам на тим тржиштима својим повољнијим ценама; ако узмемо у обзир и то да се на тим европским тржиштима са овим производима још није појавила Русија у оној мери, у којој она то може учинити; најзад ако узмемо у обзир да нам са воћарским производима, нарочито у свежем стању, удаљеније производњачке земље не могу успешно конкурисати на оближњим тржиштима, а увозничке земље не могу форсирати производњу воћа, ако за то немају повољних природних услова, јер их не могу вештачким путем поправљати у оној мери, као за ратарску и сточарску производњу, *онда је очигледно, да укупан број од 72 милиона воћних стабала засађених код нас није тако велики, као што у први мах изгледа, и да и држава и самоуправе и сви заинтересовани привредни кругови, треба да учине све што до њих стоји, да се наше воћарство стално подиже и унапређује, јер за то има свих услова.*

Али се при обнови и подизању воћарства мора пазити, да се првенствено размножавају оне врсте воћа, које имају праве трговачке и извозничке вредности, као што су шљива, јабука, орах, леска, бадем, маслина, смоква, вишња и др., избегавајући увек међу тим врстама воћа велики број сората, већ се задржавати само на најбољим сортама трговачке вредности, које су се у дотичном крају показале као добре.

*

Као што се из предњих статистичких података види, **шљиварство** је по броју дрвета најважнија грана воћарства у нашој земљи, а то место такође заузима и по количини годишњег приноса, који износи просечно 7,072.032 метарских цента, што изражено у новцу чини близу једну милијарду годишњег прихода. Ниједна друга држава у свету нема ни толики број засађених шљива ни тако велики принос од њих, као наша држава. Сума од милијарде динара, коју шљива доноси годишње земљораднику, није мала ни за државе са већим и разноврснијим изворима прихода од наше, која је тек

у почетку свог привредног развића. Та сума представља један знатан део од укупних прихода, које привреда даје нашој земљи, а тај приход је у толико важнији, што се један добар део од тога извози у иностранство, нарочито као сува шљива и пекмез.

Тако је извезено сувих шљива из наше земље у току:

1924 год.	19,940.001 кгр.	у вредности од	179,001.595 д.
1925 „	34,542.004 „	„ „ „	197,025.760 „
1926 „	47,183.810 „	„ „ „	233,587.939 „
1927 „	32,282.790 „	„ „ „	156,517.012 „

Томе треба додати и извоз пекмеза, који се овако кретао:

у 1924 г.	извезено	841.240 кгр.	у вредности од	6,293.321 д.
„ 1925 „	„	1,098.945 „	„ „ „	6,249.958 „
„ 1926 „	„	3,072.204 „	„ „ „	14,991.200 „
„ 1927 „	„	1,701.991 „	„ „ „	9,197.610 „

Значајна је и чињеница да се и извоз свежих шљива из године у годину повећава. Тако је свежих шљива извезено у току:

1924 год.	3,013.792 кгр.	у вредности од	10,790.148 д.
1925 „	6,848.907 „	„ „ „	13,672.817 „
1926 „	12,467.817 „	„ „ „	18,597.805 „
1927 „	16,727.290 „	„ „ „	36,233.461 „

Ако се узме у обзир, да је воћарство, а нарочито шљиварство, најразвијеније у сиромашним планинским крајевима, види се, да је шљива један значајан извор прихода произвођача у тим крајевима, а пошто је и један важан трговачки извозни артикал, то је она од општег привредног значаја за целу земљу.

*

Али су шљиварству у нашој земљи у последње време загрозиле две велике опасности и то на првом месту један мали штеточинац, звани *шљивина штитаста или сочна ваш*, и затим наша *рђава прерада и трговина сувих шљива*. Те две опасности, тако су велике, да и ако од њих шљиварству не прети пот-

пуна пропаст, као старим виноградима од филоксере, ипак ће бити од тако знатног утицаја на њега, да њиховом сузбијању морамо поклонити сву нашу пажњу.

Куда ће веће опасности од ове, кад наш воћар често пута диже руке не само од неге шљивара, него и од борбе. Јер сам имао прилике да видим поједине домаћине са малим бројем кућне чељади, где се предомишљају, да ли да беру вишак од онога рода што су сместили у каце и, колико су сами могли, прерадили у пекмез и суву шљиву и то стога што је цена сирове шљиве родних година често пута таква да се не исплаћују ни сами трошкови борбе. Овде има реч капитал наших имућних људи и банака, који сем давања под интерес за ситне, непродуктивне потребе, треба да се окрене и на производне сврхе: на фабричну-индустријску прераду и конзервисање домаћих производа.

Према статистичким податцима број шљивових стабала од 1920. год. овако се је кретао:

у 1920. год.	56,824.891
„ 1921. „	59,133,768
„ 1922. „	60,958.902
„ 1923. „	56,268.381
„ 1924. „	49,367.220
„ 1925. „	52,567.655
„ 1926. „	50,852.151
„ 1927. „	48,801.707

Ако се узме у обзир да су статистички податци из последних година тачнији од оних из ранијих, види се да број шљива из године у годину опада, и ако не у катастрофалној мери, ипак доста осетно. Као што се види, поменуте две опасности стварно постоје.

Поред ова два постоји још један јак разлог, због кога се осећа опадање шљиварства у земљи, и тај је у великој запуштености шљивара за време дугогодишњих ратова. Али, рећи ће неко, тај разлог постоји и за остале воћке, па ипак њихов број, не само што не опада из године у годину, него осетно расте. Међутим, кад се погледају статистички податци и овоме

се налази узрок, а он је у томе, што је шљиварство најразвијеније у крајевима, који су за време рата највише настрадали. Тако према статистичким податцима из 1923. год. број шљивових стабала од 56,268.383 био је овако распоређен по појединим нашим крајевима:

Северна Србија	32,776.617
Босна и Херцегодина , . .	12,371.758
Сви остали крајеви . . .	11,520.008.

Као што се види, само у Северној Србији број шљивових стабала представља око 60% од целокупног броја стабала у земљи. Док на пр. број јабукових стабала у 1923. год. био је по покрајинама овакав:

Словеначка	2,519.307
Северна Србија	1,770.355
Хрватска	1,457.689
Босна и Херцеговина . . .	751.785
Војводина	352.373
Јужна Србија	185.661
Далмација	43.371
Црна Гора	15.914

Кад се узме у озбир и то да за време рата није ништа или врло мало обнављано, него су се дизале руке и од онога што се је имало, природно је, што се сада осећа један осетан мањак у броју шљивових стабала: *стари шљивари*, сађени непрописно, на врло блиском остојању, често на 3 м. дрво од дрвета, ненеговани за време ратова и већином од војске пустошени, *почели су да пропадају, а нови се за време рата и у првим годинама по рату нису ни обнављали.*

Уз ово су почели у последње време, да нам из иностранства стижу веома оштре примедбе о рђавом квалитету наших сувих шљива, и најозбиљније опомене, да томе злу станемо једном на пут бољом прерадом, пажљивијем паковањем и транспортом и контролом, под претњама и од стране најстаријих потрошача и купаца суве шљиве, да ће са нама прекинути сваку трговину са том робом и обратити се Калифорнији, која своју лошију шљиву тако добро прерађује, да

она успева, да туче нашу рђаво прерађену шљиву, природно врло доброг квалитета.

*

Све је ово било разлог, што је Министарство Пољопривреде и Вода, поред раније предузетих других мера, одлучило да по овоме питању унапређења нашег шљиварства, или управо његовог спасавања од пропасти, сазове једну *велику шљиварску конференцију* од заинтересованих привредника и стручњака ради доношења потребних мера, нарочито за сузбијање штитасте ваши и за побољшање квалитета суве шљиве.

И та је конференција одржана 12. и 13. децембра пр. године у сали Класне Лутрије у Београду, препуној делегата из свију наших шљиварских крајева, као и изасланика наших привредних Министарстава и установа, заинтересованих појединаца произвођача, привредника и стручњака по истакнутим питањима.

Између осталих угледних учесника, на овој су конференцији присуствовали: Председник Краљевске Владе г. Dr Антон Корошец, Председник Народне Скупштине, г. Илија Михаиловић, Министар Шума и Руда г. Пера Марковић, Гувернер Народне Банке г. Игњат Бајлони, а конференцији је за све према трајања председавао Министар Пољопривреде и Вода г. Dr Влада Андрић.

Конференцију је отворио поздравним говором Министар Пољопривреде и Вода г. Dr Влада Андрић, изневши том приликом и програм рада Министарства Пољопривреде и Вода на унапређењу пољопривреде. Затим је учеснике конференције поздравио Председник Владе г. Dr Антон Корошец, па су затим поједини референти прочитали своје референте по истакнутим питањима и то:

Г. Божидар Ђ. Ранковић, начелник Министарства Пољопривреде и Вода, *о општем стању воћарства у земљи са нарочитим обзиром на шљиварство;*

Г. Д-р Велимир Н. Стојковић, начелник Министарства Пољопривреде и Вода, *о нашем положају у међународној шљиварској производњи и трговини;*

Г. Ђорђе М. Поповић, секретар удружења извозника, *о извозу сирових шљива и њених прерађевина*;

Г. Павле С. Петковић, секретар Министарства Пољопривреде и Вода, *о мерама за унапређење шљиварства;*

Г. Љубомир Стјепановић, обласни пољопривредни референт из Тузле, *о организацији државне контроле над извозом сувих шљива и џекмеза;*

Г. г. Јова Поповић, шеф фитопатолошког института у Сарајеву и Д-р Михаило Градојевић, доцент пољопривредног факултета, *о сузбијању шљивине штитасте ваши и других штеточина; и*

Г. Д-р Младен Јосифовић, доцент пољопривредног факултета, *о болестима на шљиви.*

Сваки је референт на крају свог реферата предложио и потребне мере за правилно решење питања, о коме је реферисао. О тим су предлозима и мерама затим дискутовали многи учесници конференције, па је на крају изабран одбор, који ће на основу предложених мера гг. референата и говорника, саставити резолуцију и предложити је збору на одобрење.

Текст усвојене резолуције доносимо на засебном месту у „Тежаку" међу белешкама. Овде напомињемо да је у резолуцији највише пажње поклоњено питању сузбијања штитасте ваши на шљивама; затим мерама о побољшању производње сувих шљива и контроли трговине и извоза, о мерама за обнову шљивика и др.

За ову конференцију владало је врло велико интересовање и у иностранству, како од стране конкурената наше суве шљиве, тако и од стране трговачких кућа, које купују нашу суву шљиву. Ове последње изражују наду, да ће последице ове конференције бити врло корисне за нашу трговину и извоз суве шљиве.

Тако наш Краљевски Консулат у Диселдорфу извештава, да је немачки стручни лист „Фрихтенхандел" донео о овој шљиварској конференцији један чланак, у коме, између осталога вели ово: „Већ смо у бр. 50. Фрихтенхандела саопштили, да је југословенска влада за 12. децембар сазвала велику конференцију ради

уклањања свих неправилности, које су наступиле у југословенским пословима са шљивом. Ова конференција одржана је према програму од интересованих министарстава, произвођача шљива, трговаца и извозника.... (наводе се закључци из резолуције донете на овој конференцији)... Поменути закони и правилници имали би се што пре донети, како би се још извозу идуће године осигурала и спремила првокласна шљива и на тај начин *југословенска шљива поново добила онај добри глас, који је раније увек и у високој мери уживала на страним тржиштима*. Овим мерама југословенска влада је одиста на најбољем путу да унесе реда у извозничким пословима са босанско-српским шљивама. Овогодишње притужбе престаће дакле у будуће и свако ће опет моћи са сигурношћу да купује босанску, односно српску шљиву."

У стању смо известити читаоце „Тежака" да је Министарство Пољопривреде и Вода већ приступило извођењу свију тачака ове резолуције, у колико се то на њега односи и доставило је на извођење и свима другим надлежним Министарствима и установама.

*

Овоме раду Министарства Пољопривреде и Вода за унапређење шљиварства, а нарочито за сузбијање штитасте ваши, придружило се и *Српско Пољопривредно Друштво у Београду*, па је из својих средстава крајем прошлог месеца, организовало по тим питањима неколико *обласних шљиварских конференција и то у Ваљеву, Крагујевцу, Чачку, Крушевцу, Ћуприји и Шапцу* и неколико предавања у оближњим местима.

На тим конференцијама изасланици Српског Пољопривредног Друштва, чланови Управног Одбора, истакли су значај шљиварства за нашу земљу и скренули пажњу присутнима на опасност која тој нашој врло приносној пољопривредној грани прети од рђаве прераде и несавесне трговине, као и од штитасте ваши, односно од рђаве или никакве неге шљивика. Конференцијама су били присутни чланови обласних одбора, председници општина, многи угледни домаћини са села

и локални трговци са сувом шљивом, поред стручних пољопривредних чиновника, а и предавања су била обилно посећена, тако да се може рећи, да је ова акција Српског Пољопривредног Друштва уродила врло добрим плодом.

Као први резултат тих конференција, које је приредило Српско Пољопривредно Друштво, биће измена Правилника о утрошку 1,000.000 динара, који је стављен на расположење Српском Пољопривредном Друштву за сузбијање штитасте ваши, према жељама изнетим на поменутим конференцијама. Услови под којима је тај кредит дељен земљорадницима били су доста тешки, те ће Српско Пољопривредно Друштво предложити Министарству Пољопривреде и Вода неке измене за њихово ублажење, тако да се потребити воћари могу брже и лакше користити тим кредитом.

О тим изменама Правилника биће речи доцније у „Тежаку", кад их одобри Господин Министар Пољопривреде и Вода.

Бож. Ђ. Ранковић

БОРБА ПРОТИВ ШТЕТНИХ ЖИВОТИЊА И БИЉАКА

Житни жишци [1])

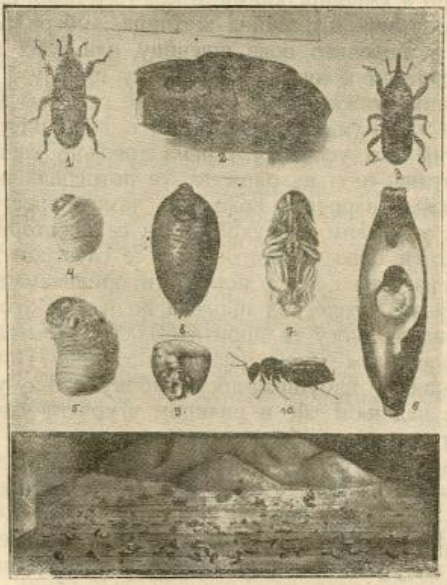
Два жишка, т. ј. бубе с чврстим покрилцима и дугом рилицом, нападају зрневље разних жита и теста и наносе често огромне штете. Један од њих је прави житни жижак или гагрица, други је пиринчев жижак.[2])

Гагрица има јако издужено тело, дуго 3,5 до 4,5 м. м., а широко свега око 1 м. м. Глава је продужена у дугу рилицу, на којој су два пипка на лакат савијена. Цело тело је више мање затворено мрке, или са-

[1]) У исто време одговор на питање г. Бошка Манојловића, из Краљевог Села.

[2]) Научно име гагрице је *Calandra granaria L.*, а пиринчевог жишка *Calandra oryzae L.*

свим црне, али једнолике сјајне боје; пипци и ноге су обично отаорениje боје. С горње стране на грудима се виде веће издужене јамице, поређане у редове; на покрилцима су дубоке уздужне бразде са ситним јамицама у дну. Доња крила су закржљала, те буба не може летети.

Сл. 6. Житни жишци: 1 и 2) гагрица; 3) пиринчев жижак; 4, 5, 6.) ларва гагрице у разним ступњима раз ића, изван зрна (4 и 5) и у зрну (6); 7) лутка гагрице; 9) отворено зрно са јајетом; 10) једна од паразитних оса која напада ларве штеточине; при дну) угагричена пшеница. (Према Dr. R. Heymons-y.)

Пиринчев жижак нешто је мањи — дуг је око 3 м. м. — отворено мрк, без сјаја и са четири црвенкасте пеге на покрилцима. На грудима, с горње стране, налазе се многобројне ситне округласте јамице, а на

покрилцима редови јамица истог облика. Доња крила су добро развијена, те буба може летети.

Пиринчев жижак напада поглавито пиринач, разна теста и кукуруз; а мање и остала жита. Он воли топлоту и зато га поглавито има у јужнијим крајевима. Гагрица или прави житни жижак на против подноси врло добро и хладнију климу, и има га у целој Европи. Он је најопаснији штеточина житница, амбара, житних магацина, и нарочито воли пшеницу, али исто тако и раж, овас, јечам и кукуруз добро му пријају.

Житних жижака има свуда, где се чува зрнаста храна или теста (макарони, фиде, и т. д.), а нису испуњени хигијенски услови, т. ј. нема довољно светлости, не проветрава се и не одржава се потребна чистоћа. Инсекат дакле нарочито воли мир, тамне просторе са влажним, устојалим ваздухом, и ти се простори могу врло лако и брзо заразити, ако се случајно донесе једна једина женка, јер у повољним приликама за развиће од једне женке, од пролећа до јесени, току неколико родова, могу се добити 60.000 потомака.

Женка полаже своја јаја у сама зрна. Пошто је најпре рилицом избушила доста дубоку јамицу у зрну, она снесе над њом јаје и рилицом угура га у зрно, а затим затвори отвор беличастом материјом.

Ларва, која се убрзо излегне из јајета, остаје за време целога развића у зрну и хранећи се њиме избуши га потпуно. Ларва је без ногу, бела, са мрком главом. Израсла мери око 3 м. м. Ако се две ларве случајно нађу у истом зрну, оне се, као што сам имао прилике да опитима утврдим, не трпе и боре се, док једна не савлада другу, и тада је обично поједе. На тај начин у једном зрну само се једна ларва може развити. У зрну она се претвара у непомичну лутку, а лутка у одраслу бубу. Целокупно развиће траје око 40 дана, и од пролећа до јесени 5 до 6 генерација могу се развити.

Али није само ларва штетна. И одрасли инсекти хране се зрнєвљем и потпуно их избуше, остављајући само љуску. Сваки од њих упропасти тако велики број

зрна за време свега живота, и ако их има у већем броју, за кратко време могу причинити врло велику штету.

Жишци воле топлоту и у јесен, када захладни, највећи број од њих напушта у житницама зрневље и повлачи у разна склоништа, да у њима проведе целу зиму у стању мртвила, и тек на пролеће пробуди из зимског сна и започне да се храни и множи.

У најчешћа склоништа жижака долазе пукотине зидова и греда, међупростори дасака на поду или, нарочито, испод дасака ако има места, а затим асуре, разне друге простирке и т. д. У главном свуда где се могу завући, да је њихово тело у што тешњем додиру са околним предметима.

Гагричаво зрно шкодљиво је, нарочито јако угагричени јечам може да произазове опасна оболења прибора за дисање код коња.

Сузбијање житних жижака. — Одржавање што веће чистоте у просторима где се чува зрнаста храна једна је од првих и најважнијих мера против штеточине. Магазе и магацини у којима се чувају жита морају се сваке године окречити, додајући кречу 5% петролеума, под добро опрати, пукотине између дасака попунити, асуре и остале простирке брижљиво испрати, а ако има греда и дасака са пукотинама, оне се морају премазати катраном. На тај начин смањујемо број разних склоништа инсеката. Сем тога те се просторије морају чешће ветрити, а само зрневље лопатом с времена на време добро измешати. Пре уношења новог зрна, заостале количине старог зрна треба пропустити кроз тријер, да би се издвојила заражена зрна и гагрице, ако их има.

Све наведене мере служе да се зараза предупреди, или ако је већ има, да се развиће гагрице што више спречи и умањи штета коју причињава. Оне су често пута довољне, али има година, као што је била прошла, па и ова сада, врло повољних по развиће бубе, и тада се морају употребити и друга средства.

Једно од најбољих средстава за сада против жижака јесте *сумпоругљеник*.

Сумпоругљеник је бистра, безбојна течност, која кључа на 46°, а испарава се већ на обичној топлоти. Њене паре теже су од ваздуха, *необично лако запаљиве*, доста пријатног мириса, и ако су отровне за сва жива бића — оне убијају брзо и сигурно гагрицу у свима стањима развића (јаје, ларва, лутка и одрасли).

Сумпоругљеник се употребљава на следећи начин:

Ако зараженог жита има у мањим количинама, не више од 10 Hl. (1000 лит.), онда је најбоље узети једно буре са избијеним данцетом, напунити га зрном скоро потпуно, одмерити по 20 гр. сумпоругљеника за сваки Hl. жита, усути течност у жито, затворити одмах с данцетом, проваљати неколико пута буре, оставити га 24 до 48 сати на миру, а затим тек отворити. Сав тај посао треба вршити напољу, или у отвореној шупи, далеко од ватре.

Ако су количине зараженог жита много веће, треба га разастрти по поду житнице да слој не буде већи од 50—60 см., прозоре добро затворити и олепити глином. Затим се спреме флашице са широким грлићем, успе у сваку по 250 гр. сумпоругљеника и запушене поређају по житу на 1,50 до 2 м. далеко једна од друге, и закопају у њега до $^3/_4$ висине. Истовремено спреме се и асуре, или друге простирке. Када је све готово, флашице се што је могуће брже отпуше, жито прекрије асурама, простор напусти и врата добро затворе, а пукотине олепе глином. Тек после 3—4 дана отварају се врата и прозори и житница добро изветри.

Као што се види, дезинфекција већих количина жита већ је теже изводљива, и најбоље је поверити је неком стручнијем лицу.

Најзад један од најбољих начина борбе противу житних жижака је општа дезинфекција житница, магаза и т. д. Само о томе за сада не можемо говорити, јер би нам то захтевало и сувише времена, али сви које то питање интересује, нека ми се јаве и добиће детаљна обавештења. Усталом Паразитолошко Оде-

лење Централног Хигијенског Завода (Београд, Шумадијска улица) даје свима, који му се обрате, потребна обавештења о инсектима, и осталим организмима, штетним за човека и домаће животиње, као и за намирнице и сточну храну.

Д-р П. Вукасовић

Опис и употреба нових прскалица за воћке.

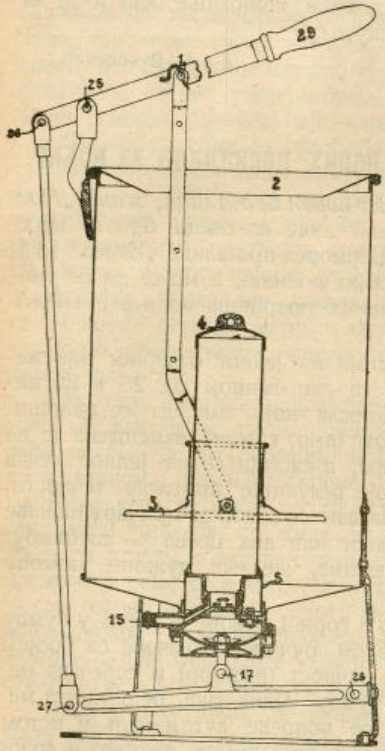
1) *Оригинална Верморел прскалица, звана „Престо“* — чији се детаљи виде на слици бр. 7, израђена је по принципу Верморел-прскалице „Еклер“ № 1, која је свима врло добро позната, а може да се употреби за прскање великих површина воћњака, хмељаника, чардаклија и т. д.

Прскалица се састоји из једног бакарног или месинганог резервоара, са запремином од 25 и 50 литара, према значају посла који има да се изврши. Пумпа, са дијафрагмом (окр. гумом) намештена је на доњем делу резервоара, а састоји се из једног левка (звона) за ваздух, које регулише притисак течности. Доле — са стране, налази се отвор за причвршћивање (пришрафљивање) једног или два црева — са бамбусовим трскама — цевима, жељене дужине, помоћу којих се прска.

Раствор се сипа у горњи отвор, а улази у пумпу под притиском — радом ручице, означене са бројем 29. Сито бр. 5 цеди течност (раствор) и спречава нечистоћу да прође у пумпу. Једна јака, решеткаста мешалица бр. 3, која се покреће аутоматски и истом ручицом (бр. 29) којом и сама пумпа, покреће и држи остатак раствора хомогено (једначито) и не допушта да се сталожи. Ово је нарочито важно и потребно код употребе разних инсектицида који су масни и тешки. Ако је течност бистрија, те јој мешање није потребно, онда се ова мешалица може лако да скине. Гоњена течност улази у пумпу (звоно за ваздух бр. 4), одакле

иде, кроз отвор бр. 15, у цеви — бамбусове или обичне — за прскање.

Нарочита ручна колица, са једним малим точком, служе за покретање с једног места на друго, а по потреби се могу лако и брзо одстранити, у ком случају се прскалица преноси помоћу две ручице, које су причвршћене на самом резервоару — са стране.

Сл. 7. Прскалица Верморел „Престо".

Бамбусове трске, за прскалице Престо, су разне дужине (3 до 5 м.), обично 4 метра, а увек су састављене од два дела. На тај начин су згодније за транспорт, а по потреби може се употребити — за мању висину, само половина трске. Цев, кроз коју иде течност (раствор) налази се споља — поред трске, те је лако оправити је, ако процури.

Прскалица Престо, лака за руковање и оправке може да се употреби за све врсте раствора ради сузбијања разних штеточина и криптогамских болести на воћкама, виновој лози, хмељу, и др. културним биљкама.

Ова прскалица може врло корисно да се употреби за *кречење зидова, дезенфекцију* сточних и других *стаја,* као и *кречење* стабала код *високих воћака.*

Важна напомена. — После свршеног рада, ма са каквим раствором, прскалицу напунити *чистом водом* и испумпати је. На тај начин се прскалица много дуже одржи у исправном стању и не треба никакве оправке.

Сви делови за пумпу обичне Верморелове прскалице Еклер № 1 (завртњи, округле и вентилгуме, пужићи и делови од њих и т. д.) могу да се употребе и за Престо прскалице.

2) *Прскалица Верморел*, са претходним ваздушним притиском, *звана „Ное"* код нас мало позната, али јако препоручљива, јер може да издржи притисак од 5—6 атмосфера и даје при прскању јако ситну и фину маглу, која лако пријања на лишћу и кори.

Запремина (укупна) ове прскалице је 22 л., од које један део пада на резервоар за ваздух, који се претходно напумпа (збије) помоћу ручице, а ова се налази у средини резервоара, те служи за увлачење течности — раствора у прскалицу.

Сл. 8. Прскалица Верморел „Ное".

Прскалица Ное има бамбусову трску разне дужине — обично 3 метра.

Ное се употребљава на следећи начин: учврстити на резервоар црево од прскалице, пазећи да се тачно намести славина, која иде уз сваку прскалицу. Метнути затим црево за пуњење, помоћу нарочито удешеног патента, онда пумпати ваздух, док манометар не покаже притисак од 2 атмосфере. После тога, метнути црево за пуњење у течност која се жели употребити, па пумпати и даље, док се не добије притисак од $5^1/_2$ до 6 атмосфера. Тада је прскалица спремна за рад. Остаје само да се причврсти цев, отвори славина и почне рад.

И ову прскалицу, после рада, треба испрати чистом водом.

Прскалице Престо и Ное израђене су у фабрици Верморел (Вилфранш на Рони) у Француској, а могу се добити код Српског Пољопривредног Друштва у Београду.

А. В. Петровић

ЛИСТАК.

Из Пољопривреде Планинскога Типа.

Белешке Драгише Лапчевића.

(Наставак)

3. КУКУРУЗИ.

Главна народна храна у ужичком је крају кукурузни хлеб. Зато се он сеје свуда, где иоле може да успева.

За кукуруз се сасвим ретко земља гари. И што има случајева те припремне радње, скорашњег су порекла. Посна се земља гноји сточним гнојивом.

Оридба у сувопољу и у брду отпочиње на десетак дана испред Ђурђевдана, а ако је пролеће угодно, отпочиње се где-где и од Благовести. У пољу оридба отпочиње од Ђурђевдне, у највећем је јеку о Никољудне (летњем) и завршује се око половине маја (по старом).

Кукуруз се сеје на сачму (омашке), а с њим се, као узрод, бацају још и грах и тикве. Тек се у последње време отпочиње сејати на редове.

Окопавава се двапута *(прашење* и *огрт)*.

Најлавније су врсте кукуруза које се у округу ужичком сеју: *осмак*, *креманац*, *дриљак* и *пожешки*; све четири су жуте.

1. *Осмак (осморедац)*.

Он се сеје у пољу, које се пружа око Скрапежа, Ђетиња, Моравице и Лужнице. Изискује неизнурену земљу и брижљиву обраду.

Клип му је дугачак, а зрно крупно и једро, те даје доста приноса.

Кочањка му је танка, те не може у кошу (салашу) да се укиари, јер се брзо суши.

На клипу је осам правилних реди. Отуда је кукурузу име *осмак* и *осморедац*. Редови су размакнути један од другог, те и то помаже брзом сушењу и онако танке кочањке.

На једном стаблу роде по 2—3 клипа; ако се при копању стабла разреде, клипови бивају велики.

Од награде које су на ратарство раздате приликом изложбе у Пожези 1893. године, највећу је награду однео овај кукуруз.

Он се на пијаци радије купује и од њега је лепши и слађи хлеб.

2. *Креманац*.

И овај је кукуруз са осам реди, али му је клип знатно мањи.

Он се култивише на самом домаку Златибора. Аклиматизацију је издржао у Кремнима, па му је отуда и име. Успева на 824 метара надморске висине. Даје благовремену бербу и лепо зрно.

Друге врсте кукуруза у Златибору не могу зрење да достигну. Зато и јесте важна особина креманца: што он, и код све ограничености лета и код свеколике суровости климе, достиже *потпуно зрење*. У том погледу (као *скорозрелица)* односи победу и над секлерским кукурузом.

Одакле је и кад овај кукуруз у тај крај донесен — не зна се. Стари свештеник Захарије Захарић ми је пре 40 година причао, па то и писао: „Овај се кукуруз сеје у Кремнима од како ја памтим". А он је *тада* већ памтио око 60 година.

Кременац се сеје до краја априла. Насева се врло често. Али се приметило да се боље исплаћује, кад се ређе остави, јер на ређини буде на једном стаблу по 3—4 клипа.

Сеје се после стрнине, пошто се најпре земља угари. Ако је за кукурузом, онда се сеје у прву бразду.

Креманац доспева најдаље друге половине септембра; али, у колико се пре посеје, у толико пре сташе. Узри увек добро и добро рађа. Шаша му је за стоку врло пријатна, јер је ситнија него ли шаша од других врста кукуруза.

Хлеб је од овога кукуруза много слађи, и зато се на пијаци креманац скупље продаје него ли други кукурузи.

— Наставиће се. —

БЕЛЕШКЕ

Са велике шљиварске конференције.*) *Произвођачи и извозници шљива, пољопривредни стручњаци и представници привредних корпорација из свију наших шљиварских крајева сакупљени на* **јавној шљиварској конференцији**, *одржаној 12. и 13. децембра 1928. год. под председништвом Министра Пољопривреде и Вода г. Д-р Владе Андрића, у сали Класне Лутрије у Београду, по саслушању експозеа г. Министра о програму рада Министарства Пољопривреде и Вода и реферата стручњака по постигнутим питањима о унапређењу шљиварства, а после исцрпне дискусије великог броја учесника, једногласно усвајају ову*

РЕЗОЛУЦИЈУ:

1. С обзиром на нагло пропадање наших шљивара од шљивине штитасте ваши

1.) Да се Министарству Пољопривреде и Вода за први мах стави на расположење кредит од најмање 10,000.000 динара за организовање и олакшање борбе против ове штеточине.

2.) Да се одмах донесу законске одредбе о општем и обавезном уништавању штетних животиња и биљака и о заштићавању корисних животиња уз накнаду штете, ако је буде било.

3.) Да се акција сузбијања ваши посве извоји од општих мера за подизање и гајење шљива, јер је треба сматрати с обзиром на садашње стање шљивака као непосредно лечење шљиве, а не као предохрану.

4.) Да вођење акције сузбијања ваши буде јединствено и то према плану и распореду, које ће споразумно израдити компентентне установе у угроженим областима и то: Пољопривредна огледна и контролна станица у Топчидеру, Фито-

*) В. уводни чланак.

патолшки Завод у Сарајеву и Пољопривредна огледна и контролна станица у Осијеку.

5.) Да се над продајом свију средстава за сузбијање шљивине штитасте ваши, подразумевајући ту и карболинеуме, врши строга контрола од стране позваних државних установа и да се не може ниједан препарат ставити у промет, пре но што надлежна контролна установа не утврди његово дејство.

6.) Сматрајући шљиву као нашу специјалну воћку, да се ради научнога испитивања шљиве нарочито са тачке гледишта заштите од штеточина и болести уноси у току од 5 година у редовне буџете Министарства Пољопривреде и Вода специјални кредит од по 300.000 динара искључиво за поменути циљ.

II. С обзиром на то, што су многи стари шљивици већ уништени од штитасте ваши и ненеговања за време ратова и потребу да се ови што пре обнове:

1.) Да се Министарству Пољопривреде и Вода стави на расположење кредит од најмање 10,000.000 динара за оснивање државних и помагање самоуправних расадника у циљу производње одабраних шљивових и др. воћних садница за раздавање народу.

2.) Да се донесе нов закон о организацији пољопривредне службе, којим би се и у централи Министарству и у народу предвидео поред самоуправних и потребан број државних стручњака из воћарства који би као путни наставници вршили пропаганду у народу на унапређењу воћарства.

3.) Да се донесе за целу државу закон о унапређењу воћарства, којим би се ставило у задатак самоуправама, да у свима важнијим воћарским местима оснивају воћарске школе и воћне расаднике, раде на усавршавању прерађевина од воћа, организују пољопривредне течајеве и предавања и др. И држава од своје стране имала би основати неколико воћних расадника, у којима би се проучавала вредност нових сората воћа и производиле воћне саднице у циљу раздавања народу и засађивања поред државних друмова, а нарочито поред железничких пруга, на утринама и т. д. За приморске крајеве подићи један већи државни расадник за културу јужног воћа.

4.) Слати сваке године по неколико агрономских стручњака на специјализовање у свим земљама где је воћарство јако развијено и својим производима бољег квалитета и бољег спремања за светску пијацу конкуришу нашем воћу.

III. Да би се постигао бољи квалитет и јефтинија производња сувих шљива:

1.) Настојати да се подигне у народу што већи број савршенијих сушница за сушење шљива.

2.) Настојати да се помогне стварање и развитак шљиварских задруга на селу ради заједничког сушења и ради заједничке продаје.

3) Приређивати курсеве за обуку сеоских зидара у подизању савршенијих сушница за сушење шљива.

4.) Приређивати и помагати изложбе свежих и прерађених шљива у земљи, а преко наших посланстава и конзулата вршити пропаганду за њихово пласирање у иностранству.

IV. У погледу трговине и извоза сувих шљива:

1.) Да се што пре донесе закон за контролу пољопривредних производа, у коме ће се предвидети и санкције за неисправан и несавестан рад на производњи и продаји сувих шљива.

На основу тога закона да Министар Трговине у споразуму са Министром Пољопривреде прописује по потреби правилнике, уредбе и наредбе, у којима ће утврђивати погодбе за производњу и извоз појединих пољопривредних производа.

2.) Да се на основу тога закона изради специјалан правилник за контролу над производњом и извозом шљиварских производа.

У том правилнику да се предвиди:

а) Да се упућују сваке године најмање на месец дана пред бербу шљива државни односно самоуправни економи у шљиварске крајеве ради одређивања времена бербе шљива у појединим местима; и да ти економи у току сушења обиђу бар једанпут сваку шљиварску општину и да тамо путем практичних предавања дају упуте о берби и сушењу шљива, као и да сами контролишу рад на сушењу шљива.

Ови ће економи бити дужни да у својим реонима обиђу поједине произвођаче сувих шљива, који намеравају извести своје шљиве на тржишта и да побележе ради казне све оне пољопривреднике код којих буду нашли да шљиве нису довољно осушене.

б) Да се врши преглед сувих шљива на тржиштима као и при утовару за извоз.

Број тржишта, на којима ће се довозити, прегледати и продавати, да се ограничи на што мањи број, а у споразуму са удружењем извозника и трговачких комора у Београду и Сарајеву.

На сваком од тих тржишта да се поставе тржишне комисије, којима се има дати пуна власт и пуна одговорност. То ће комисије вршити преглед робе, која се довози на тржишта, као и преглед робе у магацинима и етиважама појединих трговаца, односно извозника.

Поред тога да се поставе и посебне комисије односно комесари, чији ће задатак бити да прегледају само шљиве

намењене извозу при утовару у вагоне или лађе, с тим да дају уверења о каквоћи робе и о броју комада у ½ кгр. упакованих шљива и да врше надзор над тржишним комисијама.

в) Да се укину теразије на тржиштима.

г) Да се осигурају што пре потребна средства, како би се могле учинити потребне припреме и цео план о контроли шљива привео у дело за идућу шљиварску сезону.

V. У циљу што бржег превоза свежих и сувих шљива и др. воћа:

1.) Да се извозницима ставља потребан број вагона на расположење и убрза превоз.

2.) Да се упросте формалности при царињењу шљива и воћа за извоз.

VI. У интересу заштите шљиварства и обештећења произвођача шљива и од елементарних непогода:

Изнети и поставити на задружну основу данашњи закон о осигурању усева и плодова, чија примена није могла да се изведе нити може у опште да се изводи, јер му је дата једна нереална основа.

VII. У интересу што боље обавештајне привредне службе на страни, како у земљама, у које извозимо наше пољопривредне производе, тако и у земљама, које својим производима конкуришу нашим пољопривредним производима на светској пијаци, у будуће постављати за конзуларне представнике и трговинске аташеје лица првенствено агрономске и трговачке спреме.

VIII. Да се образује при Министарству Пољопривреде и Вода један саветодаван одбор од стручњака Министарства Пољопривреде и Вода и Министарства Трговине и извозника и произвођача, да заједнички решавају проблеме, који су тичу унапређења воћарства у опште а нарочито шљиварства.

Записници седница

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва:

54., одржане 20. децембра 1928. г. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић, потпредседник Др. Т. Митровић и чланови: Н. Петровић, С. Партонић, М. Стојановић, Т. Владисављевић, Б. Ранковић, В. Матић и С. Ратковић.

Председавао председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I

906) Прочитани су и примљени записници 52. и 53. седнице Управног Одбора.

II

907) Прочитан је и усвојен записник 49. седнице Књижевног Одбора.

III

Прочитан је записник 52. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

908) Да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

909) да се накнадно одобрава још 5000 динара за довршење излога на магацину бр. 1.

IV

910) Прочитан је записник 51. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено, да се поручи 10 вагона пловог камена „Монтекатини".

V

Прочитан је записник 50. седнице Одбора за изрршење програма рада, па је одлучено:

911) да се питање приређивање курсева по одлуци бр. 864 одложи до извршења одлуке бр. 904;

912) да се Подружини у Петровцу Пож. пошаље по једна књига од свих Друштвених издања, ради оснивања покретне читаонице стим, да је доцније сообрази правилима која Друштво изради. Правилник да изради Одбор за извршење програма рада;

913) да се на понуду г. С. Пешића одговори, да Друштво остаје при ранијој одлуци, да му се за вођење филијале у Скопљу признаје само проценат од обрта;

914) да се одбије молба Подружине из Пирота, којом тражи новчану помоћ, да би могла да развије свој рад;

915) да се прима знању одговор Удружења Извозника, на одлуку Друштва Бр. 903 стим, да се коначна одлука донесе, кад се приме сви одговори.

VI

916) По понуди Мин. Пољ. и Вода да Друштво узме у комисион Гласник и друга издања, одлучено је, да се понуда прима и тражи 30% за комисионе трошкове.

Саопштења и предлози.

917) По предлогу г. М. Стојановића, члана Управе, да се клише-а прегледају, па исправна отисну у три примерака, региструју и среде по струкама, одлучено је, да секретар прикупи потребне податке и поднесе извештај.

Са овим је седница закључена.

55., одржане 25. децембра 1928. г. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни г.г. преседник М. Миљковић, ппредседник Др. Т. Митровић и чланови: В. Матић, Н. Петровић,

Д. Спремић, С. Партонић, М. Стојановић, С. Ратковић, Т. Владисављевић, Б. Станисављевић, Б. Ранковић и А. Рашковић.

Председавао председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I

918) Прочитан је и примљен записник 54. седнице Управног Одбора.

II

919) Прочитан је и усвојен записник 50. седнице Књижевног Одбора.

III

920) Прочитан је записник 53. седнице Финансијског Одбора, па је примљено знању да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара.

IV

Прочитан је записник 52. седнице Набављачког Одбора па је одлучено:

921) Да се воћарске маказе продају по 24 дин., а тестерице по 28 динара;

922) да се купи дувански екстракт, колико га има на стоваришту у Београду.

V

923) Прочитан је записник 51. седнице Одбора за извршење програма рада, па је утврђено да нису извршене следеће тачке програма рада и са ових разлога:

а) Тачка 5.: приређивање изложаба код Омладинских Пољопривр. Дружина, није извршено због неповољне године;

б) Тачка 15: настављање рада на Пољопривредном Речнику није продужено услед немања средстава;

в) Тачка 22.: давање награда за производњу и селекцију семена и откуп истог од произвођача није извршено зато, што се нико није обратио Друштву за помоћ у овоме раду;

г) Тачка 25: приређивање изложбе о Друштвеној Слави морало је изостати, пошто је Друштво намеравало да приреди изложбу сувих шљива, или с обзиром на прибављене извештаје о стању шљиварства, одустало се од изложбе;

д) Тачка 26: подизање Друштвеног дома, није окончано ма да се у томе правцу ради, јер Друштво нема потребног капитала, а приватни капитали такође се слабо интересују због опште кризе;

ђ) Тачка. 27: припрема материјала за израду одличја за заслуге стечене у раду за напредак пољске привреде, није извршена такође услед немања средстава.

VI

924) По тражењу Главног Задружног Савеза, да му се пошаљу предлози за нов закон о царинској тарифи, одлучено је: да предлог спреми преседништво.

VII

Саопштења и предлози.

925) Прочитано је писмо Маршала Двора, којим у име Њихових Величанстава Краља и Краљице, изјављује захвалност на послатим Календарима. Одбор прима знању са: Живели!

926) Г. Т. Владисављевић члан Управе саоштава, да је добио неколико писама, којим се изјављује жеља за оснивање Пољопривредних читаоница. Одлучено да се одговори, да ће се оснивању читаоница приступити, чим се спреме правила.

Са овим је седница закључена.

СВЕ О ПОВРЋУ: сејање, расађивање, гајење, принос, познавање сората и т. д. наћићете у новој књизи ПОВРЋЕ И ЊЕГОВО ГАЈЕЊЕ од Т. Владисављевића. Цена Дин. 40.— без икаквих других трошкова. Добија се код Српског Пољопр. Друштва — Београд.

ЛЕЧИТЕ СА ХУДОВСЦИНОМ

ДО САДА НАЈБОЉИ

против кашља, бронхитиса и туберкулозе

ХУДОВСЦИН

Јавна захвалност **Худовсцину** леку против плућних болести.

Поштовани Господине!

Много сам Вам захвалан на леку **ХУДОВСЦИНУ** јер употребом тога лека кроз 21 дан поправио сам се 2 киле 600 грама и ако нисам се придржавао дијете.

Са одличним поштовањем

Острво-Вел. Градиште. МИЛУТИН М. КОЈИЋ.

Добива се код апотекара **Ивана ХУДОВСКОГ у СУБОТИЦИ**

Цена 3 кутије 75 дин. са поштарином.

Тражите једном картом обавештења и лечничке изјаве. 10—2

СВА ПЛУЋНА ОБОЛЕЊА

ПРАВЕ

НЕХВИЛОВЕ ПРСКАЛИЦЕ

патент АУСТРИЈА

Које израђују већ преко четрдесет година

FRANZ NECHVIL Wien, Margaretenstr. 98.

Од стручњака признате као најбоље

НОВО! Франц Нехвиле израдио је лањске године нов модел прскалице звани: **Аустрија Модел 1928.** Стручњаци за прскалице пишу о том новом моделу, поред осталога, и следеће: Са прскалицом Аустрија Ммдел 1928. испуњене су све жеље виноградара, јер је овом конструкцијом прскалица Аустрија сасвим из основа усавршена, како у погледу рада, тако и опреме. — Тражите опис прскалице **Аустрија Модел 1928.**

Прскалице Аустрија могу се добити:

КОД СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА БЕОГРАД,
У ГЛАВНОМ САВЕЗУ
СРПСКИХ ЗЕМЉОРАДНИЧКИХ ЗАДРУГА БЕОГРАД
и у свима већим гвожђарским трговинама.

ГЛАВНО ЗАСТУПНИШТВО ЈЕ КОД

БРАЋЕ П. РАДОЈЛОВИЋА

ГВОЖЂАРА — БЕОГРАД

За уништавање штеточина — па и штитасте ваши на воћкама, употребљава се са великим успехом **НЕХВИЛОВА ПРСКАЛИЦА** патент Аустрија.

8—1

УМЕТНОСТ ПОСТАТИ И ОСТАТИ ЛЕПА

успеће свакој девојци, жени и мушкарцу, ако употребљава ниженаведене природне препарате, који се производе по рецептима испробаним кроз 32 године, па су зато и потпуно нешкодљиви:

ПРОТИВ СВИХ МАНА КОЖЕ

Фелерова кавкаска „Елза" помада за лице и кожу, чува, обнавља и помлађује набрану, пегаву и рапаву кожу лица, врата и руке. Уклања сујединце и пришшће, а њено брзо деловање, против сунчаних пега, управо чини изненађења. Најбоље заштићује од последица ветра, влаге, прашине и паре. Један лонац 12 д.

МЛАДЕНАЧКУ СВЕЖИНУ И ЗДРАВ ИЗГЛЕД

даје Фелерово „Елза" љиљаново млеко. Боца 13 дин. 20.

ЗА КЕГУ КОСЕ

за јачање и исхрану коже на глави, за појачање бујнијег раста косе, за спречавање перута, опадања косе, и сувише раног седења, употребљава се Фелерова јака „Елза" помада за пораст косе (Tanohina pomada). Одржава косу меку и лепршаву. Један лонац 12 дин. Затим „Елза-Жеста за косу" јача, освежава и подмлађује косу, 27 дин. 50.

ЗА ПРАЊЕ КОСЕ И ГЛАВЕ

узмите једанпут Фелеров миомирисни „Елза" Shampon. Бићете одушевљени. Један пакетић дин. 3. 30.

2 лончића од једне, или по један лончић од сваке „Елза"-помаде на покус, са паковањем и поштарином 40 динара поштом, само ако се новац унапред пошаље, јер поузећем стаје 10 дин. више.

Фелерови сапуни „Елза" за лепоту и здравље: „Елза" љиљанов млечни сапун, сапун од жуманцета, глицерински, бораксов катранов и Елза сапун за бријање, на покус 5 комада по избору 52 дин.

Наруџбе тачно на:

EUGEN V. FELLER, Stubica Donja, Elsatrg 366 Hrvatska.

ДРВОРИН

(воћни карболинеум)

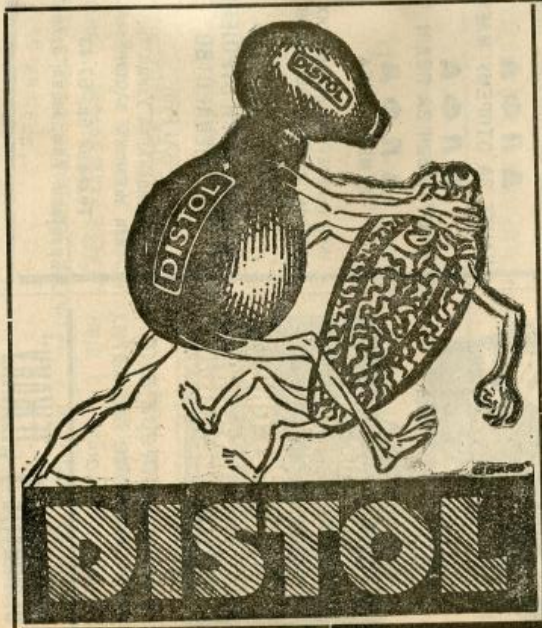
испробано средство за прскање противу **штитасте** — — **сочне ваши на** шљивама и другим воћкама.

Најјефтинији домаћи производ и препоручен од стране стручних органа и институција.

Упуства и цене шаље бесплатно

„БИЉАНА" А. Д.

Телефон 32-69. БЕОГРАД Бранкова 12.

СТОЧАРИ!

ТРИУМФ науке аутора ветерине светског гласа г. Проф. Др. Јосипа Марека.

МЕТИЉ више не представља никакву опасност, он је потпуно савладан и уништен леком

ДИСТОЛОМ

који је познат хиљадама сточара дугогодишњом употребом, спасавајући своју стоку од сигурне пропасти.

ЧУВАЈТЕ се фалсификата, имитираних сличних препарата и лажног Дистола.

ТРАЖИТЕ само оригиналне кутије са жигом

Distol

Дистол продају све апотеке и дрогерије

УПУСТВА ШАЉЕ БЕСПЛАТНО

фабрика

„КАШТЕЛ“ А. Д. — ЗАГРЕБ — 3.

и главни продавац

„БИЉАНА“ а. д. — БЕОГРАД

Пошт. фах 423.

Двогодишње винове лозе

калемљене на зелено, најбољих винских и столних сората. 1—3 годишње воћне саднице, воћне дивљачице и руже. „Специјално стручна производња". Препоручa се интересентима уз најповољнију послугу

Јанко Шарић

дипл. стручњак за виногр. и воћар. *Петроварадин — Мајур (Срем).* Илустровани ценовници бесплатно! У држави највећи лагер винове лозе! Цене умерене без конкуренције! 4-4

У апот., дрогеријама и где се виде плакати.

3—2

Оглашујте у „ТЕЖАКУ"

АЛФА
РУЧНИ СЕПАРАТОРИ

АЛФА
СЕПАРАТОРИ НА МАШИНСКИ ПОГОН

АЛФА
УРЕЂАЈИ ЗА МЛЕКАРСТВО

АЛФА
НАПРАВЕ ЗА ПАРЕЊЕ КРМЕ

АЛФА
КАНТЕ ЗА ОТПРЕМУ МЛЕКА

АЛФА
СТРОЈЕВИ ЗА ПОДОЈ

АЛФА
ЛИМЕНА РОБА

КАО И РЕЗЕРВНИ ДЕЛОВИ ТИХ АРТИКЛА ДОБИЈАЈУ СЕ УВЕК КОД:

АЛФА Д. Д.
СЕПЕРАТОРИ И СТРОЈЕВИ ЗА МЛЕКАРСТВО
ЗАГРЕБ
БОШКОВИЋЕВА УЛИЦА 46.
ИЛИ ЊЕЗИНИХ ЗАСТУПНИКА.

Телефон Бр. 67-43
Брзојави: Алфалавал, Загреб.

3—2

ЖИВИНАРНИК „АЛВАР“

у селу Остружници код Београда продаје јаја за приплод кокошију и петлова од чистокрвне живине: Америкаиских дункел Родајланд (Dunkelrote Rhodeländer) Америкаиских Белих Леторна. Петлове и кокоши имају атестати.

АДРЕСА:

Умка, Општина Остружничка Живинарник Алвар.

ПАЖЊА Г. Г. САРАДНИЦИМА:

Моле се г.г. сарадници „Тежака“ да рукописе, достављају откуцане на машини или бар читљиво руком писане.

ПРЕПОРУЧЕНО ОД МИНИСТАРСВА ПОЉОПРИВРЕДЕ И ВОДА

за уништавање ваши и других штеточина на воћкама:

ВОЋНИ КАРБОЛИНЕУМ

Л О С О Л

— Хрватска индустрија катрана д. д. — Загреб Рачкога ул. 18-а —

Стовариште у Београду:

ЗДЕНКО Ј. АЉАНЧИЋ, Краљевића Марка 6. — Тел. 40-98.

10—7

ФУЛА (ПАМУКА) ЗА КАЛЕМЕ

У паклама од 250 грама; дебљине бр. 4, 6 и 8 има на стоваришту

МЕСАРОВИЋ И ПАВЛОВИЋ

Краља Петра 21 БЕОГРАД Краља Петра 21

5-4

ВИНОГРАДАРИ! У интересу је сваког од вас да при извођењу ма ког посла у подруму има при руци књигу „ВИНАРСТВО“ која се добија код Српског Пољопривредног Друштва у Београду по цени од 30 дин.

ШТА КАЖУ

Болесници о „КАЛЕФЛУИДУ".

D. E. Robertz — Енглеска, пише д-ру **Дмитревском**, London S. W. 7. Geringston Gardens, 65.

„**Калефлуид**" је учинио чудеса са мојом болесном женом. Она је стално осећала, уморност, њене усне биле су бледе, непрестано зујање у ушима, несвестица и утученост. Сада су сви симптоми нестали.

Абат Фурње, Француска: „После курса лечења са „КАЛЕФЛУИДОМ", болови и малаксалост су престали, апетит одличан, мокраћа чиста."

В. Краљ, Стердин (Пољска): Малаксали мој организам није ми дозвољавао радити ево већ 7 година. Сад пак, после лечења са „КАЛЕФЛУИДОМ", ја сам опет у стању да радим као и пре."

Иван Бацић, Прилеп: „Ја патим од срца, малокрвља, севања у костима и мишићима, главобоље и несвестице. Почео сам био узимати „КАЛЕФЛУИД", после чега сам се осетио сасвим другим човеком. Снага се повратила, сан, апетит и самочувство одличан."

Бесплатно сваком шаље се детаљна литература о „КАЛЕФЛУИДУ", са многобројним лекарским посматрањима над болесницима. Обраћати се:

Београд, Шумадијска 33

МИЛОШ МАРКОВИЋ.

Г.г. лекарима „КАЛЕФЛУИД" гратис, ради пробе.

Захтевајте само прави „КАЛЕФЛУИД" Д. Калениченко, са етикетом на којој су означене награде Гранд. При и велике златне медаље, које је он добио на изложби у Паризу, Лондону, Бриселу, Риму и др.

„КАЛЕФЛУИД" Д. Калениченко налази се у већим апотекама целог света, шаље се и на доплату.

За узгој слабашне и закржљале стоке те за јачање бреће стоке и младунчади потребно, те једино успешно јест

„ТЕЖАКОВО УЉЕ ЗА СТОКУ"

које се добија код:

М. ТЕЖАК, Загреб, Гундулићева 13. 15—1

Тачно на секунд

Бр. 100. Добар швајцарски Анкер-Ремонт. Роскопф часов.

Бр. 111 са Радиум-бројчаником и Радиум-сказаљкама

само **69 Дин.** 60 п.

само **49 Дин.** 20 п.

Прави швајцарски!

Уз 3-год. гаранцију!

Бр. 105. Прави Анкер-будилник 16 см. висок само **64 Дин. 20.**

Нема ризика! Измењује се што не одговара, или се враћа новац. Прави швајцарски џепни сатови, часовници за руку, будилници, часовници са шеталином, ланци, прстење, минђуше, златна и сребрна роба и накит уз готово

ФАБРИЧНЕ ЦЕНЕ

у огромном избору у великом илустрованом диват-ценовнику који добијате

БЕСПЛАТНО

ако пошаљете Вашу тачну адресу часовничарској радњи

H. SUTTNER

ЉУБЉАНА Бр. 950.

СУТНЕРОВ ЧАСОВНИК „ІКО" ЈЕ ЧАСОВНИК ЗА ЦЕО ЖИВОТ!

Лист излази 1. и 15. — Цена листу на годину за Краљевину С. Х. С. 30, а за иностранство 65 дин. — Ђаци и војници добијају лист у пола цене. — Претплата и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. — Рукописи се не враћају. — Цена огласима по такси. — Рачун код Поштанске Штедионице број 50350.

Штампарија „Св. Сава" М. Сладековића — Бранкова 16. — Телефон 249

Олебођено поштарине
реш. Мин. Поште и Тел. бр. 17306/24. г.

Бр. 3. Београд, 1. фебруара 1929. год. Год. LVI

За С. П. Друштво власник, председник, **Мирко Миљковић**

Одговорни уредник, **Божидар Ђ. Ранковић**

Пољопривредна настава за народ

Све се данас земље труде, да подигну своју пољопривреду. Светски рат их је научио, да је свака држава *сигурнија*, ако буде кадра, да на своме земљишту производе сав потребан јој хлеб, односно намирнице за исхрану становништва и стоке. И сама Немачка, иначе превасходно индустријска земља, свим се силама труди, да потребне јој намирнице сама произведе, да се ослободи увоза из иностранства; то је по њу од највећег привредног и политичког значаја. Њени стручњаци тврдо верују, да јој је могуће то постићи. Да се та сврха постигне, као и да се пољопривреда учини рентабилном, потребно је ставити у покрет два

чиниоца: *материјална средства* (радна снага, обртни капитал, машине, гнојива и т. сл.) и *знање и умење*; ти чиниоци морају бити повезани као тело и душа, једно без другог не чине живи свесни организам. Када је први чинилац дат, *онда је питање пољопривредне производње на крају крајева само питање стручног образовања земљорадника. Дати земљоради*нику *материјална средства и пољопривредни кредит, а не дати му истовремено знање и умење, да њима разумно рукује, очевидно да не може одвести циљу.*

За државу није свеједно, да ли ће земљорадник поверено му тле рационално искоришћавати или не искоришћавати. Захтев народне економије био би, да је *обавезан* на то.

Али, вели један немачки стручњак, ако држава постави такав захтев, а мора га поставити, онда за њу отуда проистиче *дужност*, да се стара, да пружи сваком пољопривреднику *могућност*, да стекне темељну стручну спрему.

Код нас, у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца, развијен је ситан посед. Такво је стање од пресудног значаја у питањима стручног образовања. То образовање неминовно мора да обухвати велике масе ситних поседника, сељака, нарочито сеоски подмладак. Међутим с пољопривредном наставом ми за сада врло рђаво стојимо. Око двајестак нижих пољопривредних школа што их имамо за народ — то је *све* за скоро десет милиона земљорадника у држави! Два пољопривредна факултета, у Београду и Загребу, и три средње пољопривредне школе (Ваљево, Крижевци и Буково) могу делати само посредно, стварајући претходне услове, на првом месту стручне људе, да се може у најширем обиму изградити права популарна — народна пољопривредна настава свију видова, настава, намењена масама земљорадника.

Али ни тих двајестак нижих пољопривредних школа нису материјално обезбеђене, оне су ту скоро пренете на области, али све области нису финансијски кадре да их одрже. Грешка је, што су тако брзо, без

довољно обезбеђења за њихов опстанак и све на једанпут пренете на области и што је Министарство Пољопривреде на тај начин лишено сваког утицаја на ток рада у њима, а оно ту не сме остати дезинтересовано, већ мора у извесној мери задржати, бар у широком оквиру, директиву и контролу над народном пољопривредном наставом, јер то захтева добро вођена *државна пољопривредна политика.*

Разуме се, да сем нижих пољопривредних школа, има да се развију и други народу приступачнији и јевтинији облици народне пољопривредне наставе као што су: *зимске пољопривредне школе, продужне основне школе пољопривредног правца, специјалне пољопривредне школе, школе за сеоске домаћице, путна настава* и др.

Док тако неутешно стојимо с народном пољопривредном наставом, дотле сасвим друкчије стојимо с установама за општу просвету, а нарочито са средњим и високим школама. По најновијем „билансу просвете за десет година" било је у 1927. години:

I. *Основних школа* 7344, са 19304 наставника и 704998 ученика, док је у 1918. години било само 5610 основних школа. Напредак вредан похвале!

II. *Средњих школа* (гимназија и реалака) било је 174 са 3351 наставника и 86000 ученика, док је у 1918 г. било само 120 средњих школа. И ту завидно, можда не баш оправдано, повећање!

III. *Учитељских школа* 40 са 8160 учаника.

IV. *Универзитета* 3 (Београд, Загреб, Љубљана) са 2 факултета, у Скопљу и Суботици.

V. *Виших педагошких школа*: 2.

VI. *Уметничких академија*: 3.

Сем ових има повећи број богословија, трговачких, занатских и других школа.

Од свију основних школа само су 10% градске, а 90% су сеоске школе, а у њима има око 650.000 сеоске деце (мушке и женске). Кад та деца сврше основну школу, одлазе највећим делом својим кућама, на очево имање, да му помажу у послу, а многи од

њих после неколико година заборави читати и писати. Сваке године свршава основну школу око 160.000 ученика. Па зар не би било паметно и корисно, да бар већи део тих ученика, кад наврши 15 година, настави своје школовање у *стручно пољопривредном правцу*, остајући на родној груди.

Стручно образовање народа — сељака на сваки начин да се мора надовезати на *основно* школовање, јер младеж треба да је *писмена* и у много чему већ упућена, односно за стручну наставу припремљена.

Ако претпоставимо, да би се сада нпр. за први период од десет година, сходно каквом утврђеном плану рада, могло стручно школовати око 100.000 ученика са села, тако да би годишње свршавало око 50.000 младежи оба пола, онда би нам требало приближно 1600 народних пољопривредних школа разних типова (зимске пољопривредне школе, продужне, домаћичке, специјалне и др.). Ако се искористи све, што се може: постојеће зграде основних и других школа, 19.000 учитеља основних школа, државни агрономи, ако у издржавању тих школа буду деловали држава, области, општине, пољопривредне коморе, пољопривредна друштва и др., може се сасвим приближно рећи, да би за њихово издржавање требало око 80 – 100 милиона динара годишње, а држава би од те суме могла поднети 50% т. ј. око 50 милиона, што је незнатна сума према огромним користима, које би народ и држава од њих имали. Та за сама позоришта наша је држава за последњих десет година издала око 300 милиона динара!

23.-I-1929. **А. Г. Јовановић**

ИЗ РАТАРСТВА.

Шта треба сејати после детелине?*)

Многобројна испитивања на огледним станицама показују, да је најбоље после таквих трава, као што

*) *Одговор на питање г. Саме Зуринића, Сански Мост.*

су детелина и луцерка, сејати стрна жита, која одлично искоришћавају остатке органских делова претходних легуминозних трава, као и физичке особине, које ове траве стварају у земљишту својим обилним и јаким кореновим системом. Познато је, да је и у чувеном историјском Норфолском плодореду (окопавина, јечам, детелина, пшеница) озима пшеница следовала — без сваког ђубрења — после црвене детелине. После луцерке следује обично јара пшеница, ако се у том месту она гаји. У рејону Санског Моста — вероватно јара пшеница гаји се врло мало и није сигурна. Али би јари јечам, можда, био сигурнији, особито, ако је детелина била на време — у новембру — преората, а у децембру пођубрена са стајским ђубретом, које је при томе заорато.

Јечам можда и неће искористити органске остатке детелине тако добро, као што би то искористила јара пшеница, али ће он бити врло задовољан стајским ђубретом, које ће моћи за време зиме и раног пролећа доста претрулети.

Најзад, ако се према месним приликама може сматрати, да је ту и кукуруз сигурна и рентабилна биљка, — зашто да се не покуша са усевом кукуруза на таквом лепом комаду земљишта, доста ђубреном — и остацима детелине и стајским ђубретом — и са доста повољним за кукуруз физичким особинама, — јер је овај комад земљишта „хумус са понешто пјеска", како то у своме питању вели г. Зуринић.

Д-р Тим. Локот,
професор Универзитета

ИЗ МАСЛИНАРСТВА

Крашћење — чишћење — маслина*)

Маслина је благородно и Богом-дано дрво, које нам је дошло са Истока и чија је култура од вјекова

*) *Извод из предавања* одржатог при Пољопр. Подружини — Петровац, 7. априла 1928. г.

код нас позната. Нашом обалом Јадрана, чак до реке Бојане, протеже се богата маслинова шума, која, у Далмацији (3.781.000), Црној Гори (143.000) и Хрватском Приморју (4000) броји преко 3.964.000 стабала — старих и прастарих до 3.000 година, па која стабла ипак дају плода.

Маслина као и друго благородно дрво — треба да се креше, или како у Далмацији кажу „клаштри"; јер, ако би се оставила без кресања, постала би густа, кржљава и никад се не би добило ни приближно рода, као кад се креше и негује.

Маслина се клаштри, да се постигне стална родност и редовно подмлађивање и нека равнотежа између вегетације и продукције. Прорећивање круне обавезно је сваке године; док главно клаштрење — сваке четврте године. Маслинар треба да добро познаје развиће маслине, њен живот и културу, и, тек онда, моћи ће и да успешно ради око ње. Маслина је воћка, која, дава плод на *двогодишњим гранчицама*, и, ми, ако желимо (а то је наш циљ) да редовно имамо рода, треба и да чувамо једногодишње гранчице, јер ће оне друге — идуће — године да роде. То се постиже редовним кресањем, да се изазову младе гранчице, и да се тим редовним прочишћавањем круне, дава више простора и сунчаних зрака, јер, само роде оне гранчице, које су погнуте (водоравно) и изложене сунцу.

Познати француски писац о маслинарству г. Rosier каже: „свако стабло упозорава клаштриоца и говори му, како треба да ради, ако само — клаштриоц — знаде свој посао". Италијанац Tavanti, истог је мишљења, и додаје: „да су практична правила — неодређена." — Било, како му драго, при овом послу треба увијек имати на уму:

1. Маслина дава плод само на двогодишњим (лањским) гранчицама. Клаштриоц треба да добро зна, које гранчице има да чува, а које може и да одкида — да тиме изазове бујнију вегетацију — више младих гранчица, које ће, како смо чули, идуће године понијети рода.

2. Цвијет се укаже само на оним гранчицама, које

су по цео дан изложене сунцу; а најбоље роде оне гранчице, које су положене (водоравно) или које су објешене — више доле; док гранчице, које су усправне ријетко рађају.

3. Кад би се могло, добро би било, преко лета сувишни плод скидати са гранчице, јер, кад су гранчице препуне, плод — зрно — обично је ситно и и мање дава зејтина; и

4. Маслина има много врста и под — врста, које треба разпознавати и припазити приликом клаштрења, као и на то: какво је земљиште и положај — присојна страна, или засоје.

Маслина се може *клаштрити од децембра па до почетка априла,* у које се доба, као и друго рашће — одмара.

При клаштрењу треба обратити пажњу и на плодност — доброту — самог земљишта. Маслине, које су бујне и на добром земљишту, не смију се јако кресати, јер изазивањем притока сувишног сока, стварају се неке набреклине (кврге) по гранама, које се кашње огубају. Ако је земљиште слабије, и овде, треба бити пажљив, олако клаштрити, маслине пођубрити и тек друге — треће године, клаштрити како треба. Прастаре маслине најбоље је подмлађавати, или, ако се нема што на гранама оставити, посјећи при земљи и пањ покрити са добром земљом, да се добију добри изданци. Све оне гранчице, т. ј. изданке из дебелих грана, а које право расту — треба на $^1/_3$ прекратити.

И маслини, као и другој воћки, треба дати облик, који се мијења према њеној старости. Облик је најбољи котласт — као крошња — јер га је лако подржавати и увијек кроз круну има доста свјетлости. На нашим маслиновим стаблима, овим, које имамо, врло је тешко дати нови облик, управо немогуће. Овде је главно, да се облик очува и да се тако унутрашњост прорећује, како ће бити више светлости. Маслина љуби сјекиру и при клаштрењу не треба ју жалити; јер, ако се како треба оклаштри, па ма и сувише се по-

казало — она ће кроз 2—3 године накнадити труд, и чисто се стабло неће препознати: окитиће се младим родним гранчицама.

Из праксе, сваки се од вас убедио: да маслину несмемо кресати као друго дрво. Тако нпр. ако посечемо једну дебелу грану, опазићемо, да се по ту страну гране, почне сушити и огранак корења (жила), што штетно делује на стабло. На то ваља скренути озбиљну пажњу, те, и ако се мора одсећи по која грана, то треба постепено учинити; јер, задавати велике ране стаблу, изазива трулеж, како на жилама, тако и на гранама — деблу.

На острвима у Далмацији, пробали су на гранама маслина т. зв. „прстеновање". Ако су гране високо узрасле, оголеле и само на врховима види се по која китица са плодом, маслинари такву грану не секу одмах; већ на оном месту где је желе скратити, огуле прстен коре и оставе тако. Течајем лета, добију плод са врхова, а при дну почну избијати изданци — и грана се идуће године потпуно одсече.

Чишћење старе коре и унутрашње дупље маслинова стабла од велике је користи и то не треба никад пропустити. Добар клаштрач прекуца маслиново дебло, као оно лекар болесника, и, гдегод опази да није здраво, познаје под ударцем секире, одмах сече и отвара дупљу и чисти трулеж до здравога. Одпатке и трулеж, треба одмах покупити и спалити, јер су ту свемогући инсекти и чаурице, које би се излегле, и причиниле огромну штету. Пажљиво чишћење од двојаке је па и десетоструке користи.

Стара пословица каже: „Без алата нема заната" — па се то и овде са правом може применити. Пре, него пођемо у маслињак да практично изводимо клаштрење, дозволите, да вас упознам са алатом, који се при овом раду употребљава. Ово је како видите секира са гујбом — дугачки криви врх налик на пијук, који служи да се чисти унутрашњост дупље маслинова дебла. Са овим повијеним врхом, који је широк и оштар и нај-

мањи делић изумрлог — сухог — дрвета ископати се може. Секиру увек прати косир, који је широк и оштар, те служи да се веће ране загладе и ситни изданци кидају. Косир је обавезно имати; јер знатно олакшава рад. Осим, косира, добро је имати и стругач, са којим се струже маховина и лишаји са старог дебла и грана. Још се мора имати лесница (стуба) и маказе. Са добрим алатом може се и треба свака рана загладити, сваки суви чвор и патрљак дићи, а особито, кад се има добра лесница (летва) са којом се може да високо досегне.

На пракси, као што видите посао иде друкче; није то више прича, него стварност. Видите ову грану, како је оголела и издужила се, па како ће изгледати, кад се уклони и кад се круна прочисти. Маслина ће добити други изглед! Ова маслина подпуно је закржљавила и нема куда да пролази ваздух, а сунчаних зрака и нема. Видећете кад се проклаштри, како ће изгледати. Овај изданак, што празо расте, треба $^1/_3$ прекратити и, друге — треће године, видећете, како ће се развити.

Из ова неколика практична примера, видели сте, како се ради, и ту човек сам чини комбинације, строго, држећи се правила, која сам укратко навео.

На крају овог предавања, дозволите, да вам скренем пажњу на познатог непријатеља злогласну маслинову мушицу, о којој смо разговарали прошлог лета и правили опите са „Olivasan"-ом. Препоручује се, да и овог лета наставите покусе, а ја вам стојим на расположењу, да набавим средство, које вас неће скупо коштати. Мушицу прати и други непријатељ зв. „Гризилица", о којој ћемо другом приликом.

Бар — Топоница
Маја 1928. г.

Агр. Пољ. Рефер.,
Иво Калуђеровић

Смрзнуте руке и ноге.

Зима доноси опасност, да нам промрзну руке и ноге, нарочито рђава обућа омогућава промрзнуће. Наше тело само подешава своју унутрашњу топлоту, која мора стално да буде на истој висини. Ова топлота се не сме мењати. Чим се снизи или порасте, долази до обољења. Ако је напољу хладније, организам отпочне више да производи топлоте. На хладноћи побледе откривени делови тела, јер се живци прехладе, па се скупе крвни судови. Али чим живци осете јачу хладноћу, навали крв у те делове, крвни судови се рашире и одпочиње јаче произвођење топлоте. На хладноћи дрхћемо. И то је потреба организма. Дрхтањем се мишићи нагоне на јачи рад, те и на произвођење већих количина топлоте. Па ипак у извесним случајевима ни ово природно подешавање топлоте, па ни вештачко чување телесне топлоте оделима и обућом не може нас обранити од већих губитака, те може доћи до промрзнућа. Ово се нарочито дешава, ако је време влажно и хладно, а кретање недовољно, нарочито ако се стоји у месту. Још чешће је промрзнуће оних, који пију алкохолна пића, да би се загрејали. Разуме се по себи, да промрзнуће подпомажу рђаво одело и обуће.

Промрзнуће почиње са отоком, црвенилом, сврабом и печењем промрзлог места. Нарочито се ово осећа у вече у топлој соби. Обично се ово јавља на прстима руку и ногу. Али могу доћи и на цеванице, нарочито тамо где належе ивица обуће на ногу, на даље где притискају подвезице. Промрзнуће се јавља услед успореног прилива крви у промрзле делове, те га омогућавају тесна обућа и рукавице.

Али ако се не обрати пажња на ово, може наступити још теже стање. На промрзлим местима искачу пликови, који прскају и из њих цури водица. А најтежи је случај, кад услед промрзнућа изумру промрзли

делови, па се и распадну, а чак и отпадну. Често пак наступа и смрт.

Промрзнуће може снаћи сваког и младе и старије, а нарочито слабуњаве, болесне од туберкулозе, шкрофулозе, срчаних мана и т. д.

Нарочито је опасна *влажна хладноћа*. Сува хладноћа може бити много већа, па да не дође до промрзнућа.

Заштитићемо се од промрзнућа, ако се придржавамо ових правила:

1. На хладноћи треба носити вунене топле рукавице, вунене чарапе, а по потреби и капуљачу за уши. Ове ствари не смеју стезати. Обућа такође мора бити довољно пространа.

2. Ако се за време великих хладноћа налазимо напољу, не смемо стојати, нити седети, него се што више кретати.

3. Шкодљив је брз прелаз из хладноће у топлу собу. Нарочито је опасно бавити се крај пећи у горњем оделу. Најбоље је кад се дође с поља извесно време провести у хладној просторији, предсобљу, па тек по-м ући у загрејану. Тада треба свући обућу и горње одело и седети даље од пећи.

4. За време хладноћа треба употребљавати снажну храну, а нарочито доста масти.

5. Ако неко промрзне, треба га сместити у незагрејану собу. Нарочиту пажњу треба обратити на смрзнуте удове, јер се могу лако поломити. Болесника треба трљати, да му проструји крв. Иначе треба положити у постељу и звати лекара, да би спречио зле последице промрзнућа.

Др Ст. З. Иванић.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Питање: Искрчио сам 2 јутра престарелог шљивика, па сам намеран да на том земљишту, које је дубоко преорано, засејем 1 јутро маком, а друго црним луком. Да ли ми и ви то саветујете?

Александар Теодоровић

Одговор: С обзиром на климатске прилике Вашег краја, сејање мака не би Вам препоручио. Мак тражи топло поднебље *са влажним и топлим* пролећем. Пошто у Вашем крају владају пролетње суше, а такође врло често се појављују и касни мразеви, стога Вам се гајење мака на велико и не препоручује.

Што се пак тиче црног лука, он потпуно добро успева у тим крајевима и сматра се као доста рентабилна култура.

Као главни услови за гајење црног лука треба сматрати: да је земља лака, и плодна и да има довољна количина воде за заливање.

Да би се могао што бољи успех постићи, неопходно је потребно, да Вашу њиву за месец дана пред сетву нађубрите следећим хемијским гнојивима и то по 1 кат. јутру: 230 кгр. суперфосфата 16% и 115 кгр. калијеве соли, па затим добро подрљати.

Препоручити Вам гајење нарочите неке културе, не познавајући тачно господарско стање, а такође и топографски положај Вашег имања и др. економске околности, апсолутно није могућно.

Ако пак Вам прилике дозвољавају, могла би се препоручити производња лука арпацика, семена лука (за које артикле увек има добра пијаца), а узимајући у обзир близину великих пијаца; као што су Панчево и Београд, могла би се Вам препоручити и производња поврћа.

Предње природно Вам се препоручује, ако имате за то и др. економских услова.

Сента

В. Тарасов,
срески пољопривр. референт

Питање: Имам домаћег хмеља двадесет хиљада метара засађеног још 1927 год. и од прошле год. и од ове 1928. обрао сам 700—800 килограма осушеног доброг хмеља, па вас молим за извештај, како бих могао да га продам.

18. Децембра 1928. г.
Марковац

Драгољуб В. Лалић,
пољопривредник
члан утемељач С. П. Друштва

Одговор: На пијаци хмеља ове године осећа се велики застој. Берба је у свима произвођачким земљама

била одлична, те су купци претрпани понудама. За то на светским пијацама у Жатцу (Чешка) и Нирнбергу (Немачка) пробира се роба и најрадије купује хмељ произведен у северним крајевима Европе, који је по квалитету бољи од нашег.

Страни квалитетни хмељ плаћа се на светским тржиштима преко 5000 дин. 100 кгр., а домаћи на нашој пијаци продаје се са тешкоћама по 1000 дин. 100 кгр.

Купци хмеља код нас за домаћу потрошњу то су пиваре, а за извоз: Хмељарска Задруга, Нови Сад. —

На страни: у месту *Žatec* (Česko-Slovenska Rp.) следеће фирме: M. Abeles, — J. Bondy — A. Utschig. За тим у Немачкој: у месту *Nürnberg* (Deutschland) следеће фирме: Leopold Alexander, Badstrasse 15. — Bayerische Hopfen Verkaufs G. m. b. H., Bahnhofstrasse 61.

Најбоље би било, ако би успели да за ваш хмељ до погодбе дођете са неком домаћом пиваром, јер на страни се ове године наш хмељ тешко продаје. Домаће су пиваре за то и заштићене високим царинским ставом на страно пиво, да би и оне могле скупље да плате домаћи хмељ, јечам и др. производе. Ако Вам домаће пиваре не би хтеле да откупе хмељ, упутите таксирану жалбу Министарству Трговине и Индустрије преко Српског Пољопривредног Друштва.

Тима Владисављевић

Питање. 1) Где могу добити књигу, у којој се говори о сушењу грожђа? 2) Пошто намеравам да подигнем виноград од 10.000 чокота, молим за савет да ли је корисније да садим сорте за вино или за сушење, пошто видим да се вино продаје доста јефтино.

Вражогрнац

Чедомир Бајић

Одговор: 1) У књизи „*Gajenje stolnoga grožda*" од Станка Ожанића можете наћи објашњење, како се грожђе суши, ако знате читати латиницу.

2) Не би вам саветовао, да се одајете сушењу грожђа, јер за тај рад не одговара ни поднебље вашега краја, нити за њега имате потребног практичног искуства, као ни справа и инсталација.

Пошто је ваше село на железничкој прузи, пре бих вам саветовао гајење стоног грожђа, за продају у свежем стању на београдској пијаци, или док се не обнове виногради у Ј. Србији и у тамошњим већим местима. Прерада пољопривредних производа, а нарочито воћа врло ретко, да се кад рентира маломе поседнику. Он има највеће користи, ако свој производ уновчи у свежем, непрерађеном стању, наравно по колико — толико повољној цени. И што је нарочито за њега од важности, то је што у том случају новац добија раније, у време кад му највише треба.

Најзад саветовао бих вам, да не бежите од сората грожђа за вино (скадарка, каменичарка, зачинак, ризлинг, семијон и совињон и др), јер кад су сорте грожђа добре, и кад је прерада добра, добијено вино доброга квалитета не продаје се баш тако јефтино.

Главни узрок због кога код нас виноградар продаје тако јефтино грожђе за вино, па и само вино, је у томе, што му недостаје *капитала*, да сагради добру врионицу и подрум, да набави добре судове и справе и да може сачекати, па да вино продаје, онда кад му је цена висока. А поред овога узрока, готово исто тако је важан и тај, што код нас ретко који виноградар уме да своје добро грожђе преради у вино, како треба, и да га, како треба, однегује.

Кад би се вас неколико напредних виноградара из вашег села, које је једно од најнапреднијих код нас, удружили и основали виноградарску-винарску задругу, онда би горе поменута два узрока назадтка у виноградарству отпала и ваше се вино и грожђе не би тако јефтино продавало, као што је то сада случај. Тако удружени, ви би онда могли, по потреби, организовати и продају стоног грожђа за јело, а и покушати у мањој мери и са сушењем, које се вами тако допада.

Бож. Ђ. Ранковић

Питање: Пре извесног времена угинуло ми је 3 најбоље овце. Оболела овца надује се, брекће и само иде, не знајући куд, само јури, тако се бори до вечери и угине. Угинуло грло сам расецао, пуно је неке воде, помешане са крвљу.

Црна цигерица је без метиља, али има неке бобице и усирена крв и распада се. Цигерица бела је модра и црвена, марамица и лој шарен, бео и жут. Овакве појаве су код сва три грла једнаке.

Милан Р. Марковић,
из Атенице — Чачански.

Одговор: У 23. броју „Тежака" за прошлу годину написали смо чланак „Закон о сузбијању и угушивању сточних зараза" као одговор на питање Николе Северина из Ковачице, чије су овце такође цркавале. И на горње питање исти је чланак најбољи одговор. Прочитајте га.

Али појединости из питања од општег су интереса, јер се из њега могу извући корисни закључци и за онога, који је питање поставио, као и за све читаоце „Тежака".

Према вашем опису ваше су овце угинуле од заразне болести прострела — Anthrax-a. *И ви сте погрешили прво*, што болест нисте пријавили власти, да ветеринар изађе на лице места, тачно утврди болест, што је једино могуће секцијом угинуле, а овако на даљини према вашем опису увек се може погрешити. Чак шта више ви сте се огрешили о један позитиван закон. *Друга је ваша грешка*, што сте угинула грла расецали ви сами, јер пре свега расецањем човек, који није ветеринар, не може ништа да утврди као што ни ви нисте ништа утврдили, а сигурно може много штете да учини. Свако угинуло грло од заразне болести расадник је заразних клица, које се расецањем, растурајући ону заражену крв и утробу, само посеју, да зарази другу здраву стоку. Опасност је још и већа, кад је у питању каква заразна болест, која је преношљива и на људе, као што је по свој прилици случај са вашим овцама. Расецајући угинулу овцу, да сте се посекли, могли сте се заразити смртоносном болешћу.

Трећа је ваша грешка што нисте питали ветеринара за савет, већ ваше „сељаке", који исто толико знају о тим стварима као и ви сами.

Срећа је, што је код ваших оваца болест случајно престала. И ако вам се понова појави, искористите само једини паметан савет: *пријавите болест општинској власти, да ова исту одмах достави срескоj, и ветеринар ће вам бесплатно доћи и учинити све, што наука прописује, да се болест спречи.*

Обреновац. **Милутин Фр. Гец,**
ср. ветеринар.

Питање: Да ли је боље кречити воћке па и шљиве с јесени или с пролећа или оба пута. Шта треба додавати кречу?

Тихомир Дрожић,
председник општ. шутонске и члан пољопр. подружине на Руднику.

Одговор: Кречи се стабло и дебље гране, пошто се предходно састружe стара испуцала кора и уклони маховина и лишајеви. Прво се загаси креч са водом и направи кречно млеко, па му се дода један део чисте говеђе балеге и воћног карболинеума*. Балега има задатак да кречу да лепљивост, а воћни карболинеум уништава преостале штеточине.

Воћке се крече од јесени, па све до пролећа. Два пута кречити исте године није потребно. Боље је, ако се кречи с јесени.

П. С. Петковић.

Питање: Имам једног вола, старог 4 године, средње планинске расе. Од пре два месеца почео је да му цури гној из десног ува. Опрао сам га млаком водом и сапуном, па насуо мало терпентина, јер сам мислио да има црв. То није помогло; гној и даље цури и заудара, ма да га често испирам млаком водом и сапуном. Унутра у уву не примећују се никакве озледе, красте или чир. Вола уво не боли, јер га не брани, кад га испирам, него га сврби, те га често чеше. Изгледа да не може довољно уста да отвори, те храну не узима као раније. Молим за објашњење, како треба у овом случају поступити.

8.-XII-1928. год.
Градња **Душан Ф. Поповић,**
свештеник

* Може се купити од Српског Пољопривредног Друштва.

Одговор. Према опису, болест ува код вашег вола вероватно да проузрокују какви паразити, који се налазе дубоко у унутрашњем делу ушне шкољке.

Одробајте да лечите овако: Сваки дан испирајте уво са 1% раствором креолина (Creolin). А потом засипајте уво са прашком борне киселане (Acid. boricum), што све можете добити у дрогерији. И то радите овако: уваљајте мало чистог памука — (вате) у прашак, па то завуците у уво — у слушни канал (задњи део ушне шкољке).

Овако радите сваки дан, па ће те се вероватно помоћи. А на случај ако ово не помогне, онда се обратите тамошњем ветеринару за савет и помоћ.

М. Митровић
марв. лекар

ЛИСТАК.

Из Пољопривреде Планинскога Типа.

Белешке Драгише Лапчевића.

(Наставак)

3. Дрињак.

Он је нешто крупнији од креманца и већег је клипа. По својој прилици донесен је у ове крајеве из Подриња, па је овде аклиматизован. То се утврђује и по облику клипа, који има 14 реди, као год и *крупањски кукуруз*, који је 1894. год. од стране Српског Пољопривредног Друштва препоручиван.

Дрињак се сеје по прљужама у Негбини, Бураћи и околним планиским селима, у којима је народ оскудан са зиратним земљама.

Зрно је пуно и једро, обилато рађа, те не уступа креманцу.

У кошу се квари, зрна са свакога клипа су сигурне клијавости.

4. Пожешки.

Ова врста кукуруза постала је у пољу око Пожеге мешавином разних врста: оне су се узајамно оплођавале, а тежаци су одабирали најбоље клипове за семе. На тај су начин добијали врло крупну врсту: и по клипу и по зрну.

Њега има од 10 и од 12 реди. Оба су крупни и врло добри за храну.

Овај кукуруз није за брдске већ за равније земље. Кад се посеје о Ђурђеву-дне, сезрева у августу.

4. ОВЦЕ.

Седмогодишњи је рат страшно погодио наше овчарство; трогодишњи окупаторски режим је просто отимао овце од народа, те су многи домови остали и без једног грла. Зато је у 1920. год. у крајевима, негда познатим са овчарства, просечна цена овци била:

Напомене:

1) За брдске њиве се око Моравице, Ћетиње и Скрапежа обично вели: *треба их орати* (за кукуруз), *чим бјела врба залиста*.

Ја сам и у пољу кукуруз сејао 9. априла (1892.), па ми је био изврстан.

У тимочком округу се местимично сеје и пре Благовести (Тежак 1888, 198).

Негде се, међутим, сетва мора предузимати позније: онамо, где дуго лежи вода. Тамо се сеје *скорозрелица*, или, као што Вук бележи, „*брзак* (у Славонији) некакав ситан кукуруз, који се сије око Видовдне (пошто Сава опадне и плоштине се присуше), па будући да *брзо* расте, опет приспије на вријеме."

Позно се кукуруз сеје за сточну пиљу.

Вук бележи још и „пострнак (у Грбљу), позни кукуруз, који се сеје *по стрнини* (пошто *озим* пожње").

2) Настојавањем Пожешке Пољопривредне Подружине је отпочето и сејање на врсте. Колико врстачно сејање уштеди у семену и радној снази и како врстачно засејан кукуруз боље роди, тамошњи сељаци се отпочињу све више уверавати. То је нарочито пало у очи, кад сам 1893. год. придобио једнога сељака у Отиљу да му Подружина кукуруз омашке засејан окопа копачицом. Копачица је направила редове и у њиве омашке засејаној, те су сељаци очигледно поучени *колико* је у копњи уштеђено радне снаге и како је кукуруз одлично родио.

3) Један клип осмака, што га имам при руци, дугачак је 30 сантиметара

4) Жути кукуруз у опште, а нарочито осмак, има мање воде у себи, а бели више. Жути кукуруз има беланчевине више, него ли бели. Жути кукуруз има мање целулозе, него ли бели. („Тежак", 1901. 91). Кукуруз је око Бихаћа (жути) сладак и пријатан у хлебу (Т. Ковачевић: *Опис Босне и Херцеговине*, 119).

5) Тек 1870. год. Панчић је констатовао: да се пре неколико година отпочео кукуруз сејати на Златибору. А Дедијер вели, да у Херцеговини „кукуруза нема нигде изнад висине од 860 м., а привредну важност губи већ на висинама од 700 м." (*Херцеговина*, 40).

	пре рата	1920.
Ужице	9.50	**150.**
Чачак	9.—	**200.**
Г. Милановац	9.45	**150.**
Крушевац	8.12	**300.**

У старим границама Србије је било:

године	јагањаца	овнова	оваца	укупно
1890.	640.028	109.749	2,214.127	2,963.904
1895.	538.660	148.573	2,406.973	3,094.206
1900.	363.526	150.348	2,547.885	3,061.759
1905.	291.852	149.192	2,719.122	3,160.166

Број оваца је, као што се види, полако али непрекидно растао. Број јагањаца је опадао: како им је цена расла из године у годину, то су продавани још за први нож.

Планински ужички округ је негда гајио много оваца. И пред сам рат је *свуда* по округу гајено, чак и у самом Ужицу. Непосредна околина Ужица је била још богатија са стадима.

Дабоме, да је Златибор био куд и камо издашнији с великим стадима: простране испаше, велики планински сувати, многобројни шумски пропланци испресецани потоцима и покривени сочном травом, душу су дали за гајење оваца.

На жалост, више се оволика стада не виђају нигде у ужичком округу, па ни на Златибору: окупација је, без мало, затрла наше овчарство. Зато се мора настати не само приватном инаџијативом, већ и прегнућем државе и самоуправних органа, да се затрвено овчарство наше обнови и после обнове развије више него што је пре рата развијено било. Ови кршеви нису за гајење жита, у њима не могу успевати повртарски усеви ни трговинске биљке, шума је у државним рукама: 150.000 становника може живети, само ако им се омогући развитак сточарства, у првом реду обновљање и развитак овчарства. Тек кад стада оваца прекриле ове кршеве, тек тада ће овај свет моћи живети,

мењајући млекарске производе, вуну и месо, за жито и друге потребе своје.

А кад је реч о обнављању овчарства, нужно је обратити пажњу на то: којим ће се сојем оно обновити.

Досадашња ужичка овца позната је била под именом *рујанска*, сад се обично зове *златиборска*. То је она иста, што је у стручној литератури записана као *краљевска* или *старовлашка*, иста што и *сјеничка*. Она је крупна и гојазна, даје много млека, доста лоја, укусног меса и добре вуне (*Тежак*, 1885). То је онај сој, који смо још у VII веку при доселењу затекли; то је онај сој, који се у западној Македонији и у Старој Србији, стотинама година гаји, од којега је Милош Војиновић чувао у Шари планини дванаест хиљада! Професор Фрајтаг, признати стручњак за сточарство јужне и источне Јевропе, утврдио је: да је овај сој из Старе Србије и Македоније распрострањен дубоко и преко обале Саве и Дунава. *Златиборска* или *старовлашка* овца је раније отуд добијана, па се, и при обнављању сточарства, наши погледи тамо имају обратити.*) Тај се сој вековима прилагођавао *планинским* и *кршевитим условима*, истим који владају у кршевитом ужичком округу, зато је он и *најзгоднији* за овај крај. Само би се за запат имали одабирати најбољи примерци и за даље пружити ваљана поука, те би временом имали не само *велики број*, већ и *добру каквоћу* оваца.

Да ли би се са којим другим сојем оваца укрштањем поправљала златиборска овца, треба предходно испитати у којој државној или самоуправној сточарској станици (а те станице треба што пре засновати и стално их одржавати). Досадањи начин раздавања овнова, одгајених под другим условима и од нарочитих

Напомена.

*) И у сусеству, у Босни, овце су дошле с истога краја, одакле и у ужички округ. Зато се оне тамо у извесним крајевима зову *шарске овце*, а у селу Крешковцима на Врбасу (бањалучко окружје) причају да су прије четрдесет година једне зиме дошли Арнаути (извесно из Шара) и оставили су нарочиту врсту оваца које се зову „*руде*" (*Гласник Српског Географског Друштва*, св. 3. и 4., стр. 56).

сојева, бар у ужичком округу, није показао *никаква резултата.***)

Ако би се, поред *златиборске* овце, уводила још која, онда за услове ужичког округа треба испитати *линколску* и *шропширску* овцу. Ове овце, однеговане у Инглеској, можда би се такође изврсним показале и у *извесним* крајевима ужичког округа.

— Наставиће се —

БЕЛЕШКЕ.

Радови у фебруару. — *На дому и двору.* — Прегледање, оправка и набавка ратарских справа, алата и прибора. Прегледање трапова, и отварање по лепом и благом времену ради проветравања. Лопатање жита и претакање кукуруза. Пробирање кромпира за семе. Зимска вршидба се довршује. Прегледање сењака и камара, и скупљање што је растурено, а избацивање трулога на гомилу гноја „мешанца" (компоста). Кречење зидова у сточним стајама. Набавка гнојива. Продаја хране која претиче.

Око стоке и живине.—Настављају се радови од јануара. Кобиле се ждребе и обратити већу пажњу на њих и ждребад. Издвајање непотребних и неупотребљивих мршавих грла за продају. Продаја товљеника. — Живина почине носити. Спремити јој угодна места за ношење и обезбедити је од узнемирења. Налагање јаја у машине за извођење пилића (инкубатори)и пажљиво одржавати потребну температуру, и вршити остале послове око машина. Живина се испушта на даље проходање, кад год време допушта. Стаје у подне отварањем врата и прозора ветрити.

На њиви и ливади. — Настављају се радови из јануара. Приступа се орању на оцедним местима и за ране пролетње

Напомена

**) Министарство Пољопривреде носило се мишљу да набави *рамбуље* за Овче Поље. С њима је чињен покушај раније, и то неколико пута, у старим границама Србије. Готово сви су ти покушаји пропали. Зашто — још није *објективно* испитано. Да ли зато што *рамбуље* изискују *рационално* сточарење и *интензивно* домаћинство (а оно је у нас *примитивно* и *екстензивно*), или са неког другог разлога, требало је *објективним чињеницама* објаснити. Свакојако би рамбуље требало *под нашим условима* испитати не само на *разним тачкама* у сточарским станицама, већ и *упоредно* у *разноликим* домаћинствима.

усеве. Угарање за кукуруз и репу. Може се у блажијим пределима, и на лакшим земљама, сејати: грашак (пољски), грахорица, боб (пољски, где се сеје за стоку), пролетњи овас, мак, па и јарица (пшеница). Расађује се морска репа. Дрљање озимица (само по сувој земљи). Плевљење ових и избацивање корова. — На ливадама се такође настављају радови из прошлог месеца. Извози се осока и заливају се њом ливаде (нарочито кад је на њима још снег, или после кише), и то најбоље на саоницама или са двоколицама. Чупају се некорисни корови, нарочито мразовац. Разгрћу се кртичњаци и мравињаци, као и балега од стоке. — Превршују се и режу врбе за добивање витака за плетарство и везивање.

У градини. — Живљи рад на риљању. Скупљање корова и спаљивање. Спремање обичних леја за сејање и сађење градинарских усева. Земља у лејама треба да је уситњена за 10 см. дубине. Сејање: грашка, боба, спанаћа, першуна, паштрњака, салате и сађење лука белог и црног; прво сејање каротв (кратких мркава — шаргарепа), заједно са роткви цама за рану потрошњу (холандска). Сејање у леје расаднице семена за расад: келља и купуса за рану потрошњу, цветног купуса (карфиол), широколисте салате, паприка, патлиџана. Ако време допусти могу се, при крају месеца, садити и кромпири (Маржолен и Виктор), па наместити на кућице ових четвртасте оквире са прозором ради покривања за случај да време заладни и због мразева. Припрема се земља за шпаргле. Расађују се јагоде. Чисте се и проређују стари јагодњаци.

У воћњаку и расаднику. — Ваде се из растила саднице за расађивање, пакују и продају. Саднице које су задржане за расађивање урове се косо положене у меку земљу. Размеравање и копање јама за сађење воћних садница. Довршавање резања јабучастих воћака, трешања и шљива. Чишћење воћака од гусеничних гнезда. Чишћење стабала од маховине и лишаја, и кречење; уклањати изданке.

У семеништу припремати земљу за леје. Стратификовати воћно семе у влажном песку. Прошлогодишње младице (из семеништа) расађују се у растилу на већа растојања, ради калемљења; слабије се при расађивању ниже срезују, да би ојачале. Припремају се вијоке (калемгранчице), везују по сортама и утрапљају на склонитом месту у расаднику.

У винограду и подруму. — Настављ а се дубоко риљање за нове садове. Риљевине се поравњују (планирају) и размеравају за сађење. Копају се јамаћи за сађење. Подоштравају се притке. Оправља се жица и диречићи у виноградима, где ови замењују притке. Набавља се лоза за подлоге и вијоке (домаћа). — У подруму спремају се судови за претакање. Чисте се и кречe зидови.

На пчеланику. — Чувати кошнице од мишева и осталих непријатеља. Слабе народе прихрањивати. Пчеларски прибор доводити у ред.

Код свилобуба. — Чување јаја свилобуба, која треба да су изложена утицају зимске хладноће. Ријање за дудов расадник, гнојење дудова.

Један пример за углед и похвалу. — У циљу да помогну народу своје околине, као и акцију Српског Пољопривредног Друштва за сузбијање штитасте ваши на шљивама, која прети да нам воћњаке — шљиваке уништи, г. г. Радивоје Пантовић, апотекар и председник општине чачанске и Чеда Солујић, трг. — извозник из Чачка и председник чачанске обласне банке, купили су од Друштва по једну велику прскалицу на колицима за прскање шљива против штитасте ваши ради поклона општинама у околини Чачка.

Поред овога г. Пантовић је као председник општине утицао на одбор своје општине, те је овај одобрио набавку двеју такође великих прскалица из општинских средстава, које ће се у истом циљу предати на поклон разним општинама. Г. Чеда Солујић је порадио да банка, којој је он на челу, купи једну прскалицу такође ради поклона.

Бор. Љ. Н.

Задужбина Милана Косовца и супруге му Драгиње, рођене Велицки — Српском Роду. — Готово се ни у једној земљи на свету досада није поклањало мање пажње пољопривреди и њеноме унапређењу, него што се то код нас чинило. Било би већ сувише досадно, када би се за доказ овога наводили и понављили непрестано сви они примери, који су до сада, у разним приликама изношени.

На срећу има још људи у нашој земљи, који друкчије мисле и раде, а ево примера:

Г. Милан Косовац из најнапреднијег краја, из Бачког Градишта и племенита му супруга Драгиња, рођена Велицки, одлучили су се, као што ће се их њиховог доле цитираног „основног писма" видети, да од целокупног свога имања, које су Божијом помоћу и својим дугогодишњем радом стекли, оснују задужбину под именом: „Задужбина Милана Косовца и супруге му Драгиње, рођене Велицки — Српском роду", са циљем да се на томе имању подигне пољопривредна школа, где би се српчићи православне вере учили како треба земљу у духу народне економије обрађивати. Да би се видело, колико су они ценили пољопривреду и пољопривредну науку и да

су у току свога дугогодишњег рада тачно проценили шта недостаје нашем земљораднику да унапреди своје газдинство, доносимо ово њихово интересантно „основно писмо", којим оснивају поменуту задужбину, а које у целости гласи:

„Основно писмо".

О оснивању задужбине, која ће постојати и звати се *„Задужбина Милана Косовца и супруге му Драгиње, рођене Велицки — Српском роду"*.

1. Божијом помоћу и својим и своје супруге Драгиње дугогодишњим радом, успео сам да од 11 ланаца земље, колико сам наследио од свога пок. оца, стекнем иметак од 97½ кат. јутара земље, која се сва налази у једном комаду у атару Општине Бачко Градиште, срез Старо-Бечејски, жупанија Бачка, поред Канала Краља Петра; земља је ова првокласна ораница, и на њој се већ налазе потребне пољопривредне зграде у добром стању и без икаквог терета.

2. Као земљоделац у току дугогодишњег рада увидео сам: шта вреди рационална економија и како наш сељак није у стању да схвати значај једног напредног газдинства, па сам с тога са својом супругом Драгињом одлучио: да од овога свога поседа у 97 и по кат. јутара издвојим 90 кат. јутара од којих ће се образовати *задужбина* под горе означеним насловом, а с циљем: *да се на томе месту подигне пољопривредна школа где би се Српчићи православне вере учили како треба земљу у духу народне економије обрађивати.*

Ако држава не би могла, одмах по пријему ове задужбине у своје руке, подићи ову школу, онда да се та земља (90 кат. јутара) издаду у аренду и да се сав приход од те аренде уноси у Задужбински фонд све дотле, док не нарасте потребна свота за подизање једне пољопривредне школе у потпуном смислу те речи, то јест: са свима потребним зградама, алатима, справама, потребном марвом и свима оним што је за једну праву пољопривредну школу потребно.

3. Овом задужбином управљаће Господин Министар Пољопривреде и Вода преко својих органа, који су за ово стручни, по закону о Задужбинама и према овоме Основном Писму, имајући пред собом увек циљ ове Задужбине.

После своје смрти и смрти моје супруге Драгиње, желим да се сваке године о мојој Крсној Слави Светом Ђурђу уз присуству ученика ове школе у месном храму одржи уобичајени помен за покој наших душа.

Ова задужбина има ступити у живот после моје смрти и смрти супруге ми Драгиње, с тим да до своје смрти, односно до смрти супруге ми Драгиње имамо нас обоје слободно право уживања тога поседа, наравно без права отуђивања.

4. Оних 7 и по кат. јутара земље, што преко 90 кат. јутара остају, задржавам себи, јер сам рад имати нешто у рукама, чиме бих за свога живота и живота супруге ми Драгиње могао неограничено располагати. Но за случај да за свог живота и живота своје супруге Драгиње ту земљу не бих продао, у том случају и тих 7 и по кат. јутара имају прећи у ову Задужбину.

5. Са овом мојом вољом слаже се потпуно и у свему и моја супруга Драгиња, рођена Велицки, што се утврђује и њеним пристанком и потписом.

У Бачком Градишту 6. (шестог) марта 1927. (хиљаду девет стотина двадесет седме) године.

Милан Косовац, с. р.
Драгиња Косовац, рођена Велицки, с. р.

После дуге процедуре и законских формалности, које су се морале извршити према закону о Задужбинама, напослетку је оснивање ове Задужбине добило и највишу санкцију, јер је Указом Њ. В. Краља, од 30. новембра 1928. године Бр. 33140, а на предлог Министра Пољопривреде и Вода, одобрено оснивање Задужбине под именом: „Задужбина Милана Косовца и супруге му Драгиње, рођене Велицки — Српском Роду".

Даће Бог, да ово дело и разуман дугогодишњи рад племенитих завештаоца послужи и другима за пример и за то нека је завештаоцима хвала!

Д. Ђ.

Наш пољопривредник у већини случајева рђаво храни сточни подмладак. — Исхрана у опште све стоке, нарочито зими, код нас је рђава и недовољна. Ово нарочито важи за младу стоку, за подмладак. Јер радним воловима и кравама музарама даје се колико толико боља храна, док се подмладак обично из штедње лети оставља да пасе и зими да једе само сламу, кукурузну шашу и осталу храну слабе вредности и то све „из штедње, јер се та стока не искоришћује". *Ово је највећа грешка и највише уназађује наше сточарство*, јер док одрасла стока, ако се не храни добро, слаби и омршави, али се на доброј храни лако поправи, дотле млада стока, која се тек развија, на рђавој храни *закржља* и никад се више поправити не може. Зато сточни подмладак треба нарочито добро хранити.

М. Г.

Код нас се недовољно цени вредност пасмине и крви и наследни утицај родитеља на подмладак, те се не одабира за приплод оно што је најбоље. — Напротив, оно што је најбоље, тера се на пијацу, „јер ће се скупље продати". Међутим какви су родитељи, онакав ће бити и подмладак, какви

су пастув и кобила, онакво ће бити и ждребе, какви су бик и крава, онакво ће бити и теле, какви су нераст и крмача, онаква ће бити прасад, какви су ован и овца, онакви и јагањци, какав петао и кокошка онакви и пилићи. Зато ко хоће да има напретка у сточарству, нека увек код стоке *оно што је најбоље задржава за прилод.* *М. Г.*

Ново предузеће у Загребу. — Уз активно учествовање светскога концерна основали су домаћи интересенти у Загребу Дионичко Друштво, које ће се бавити продајом стројева за млекарство, познатих по читавом свету под именом „Алфа-Сепаратор".

Ове је године протекло управо 50 година, откако је у год. 1878, шведски инжињер Др. Де Лавал изумео први сепаратор. Тај се је изум течајем времена показао тако добрим, да данас не имаде краја на кугли земаљској, где не би ти сепаратори добро уведени били. Најбољим доказом за то служи чињеница, да данас имаде у употреби 3.500000 Алфа-сепаратора.

У нашој се домовини течајем неколико година опажа живљи интерес за усавршењем млекарства. Сигурно је, да ће се млекарство уз повећану продукцију маслаца и сира још развијати и неће трајати дуго, а да наша аграрна земља дође у положај, да изважа маслаца, а не да уважа млечне продукте, што је доселе на жалост био чести случај.

Ново основано Друштво „Алфа" Д. Д. сепаратори и стројеви за млекарство (Загреб, Бошковићева ул. 46), које се бави продајом Алфа сепаратора, стројева за млекарство и свих предмета, који засецају у ту струку, пружит ће сваком господару прилику, да си за рационално вођење млекарства набави потребне стројеве и апарате.

КЊИЖЕВНОСТ.

Пољопривредни календари. — И ове године угледало је света неколико одлично уређених календара, намењених земљорадницима, са поучном пољопривредном садржином. И за земље, где је пољопривредна књижевност развијена, где једна пољопривредна књига доживи за кратко време многобројна издања, овакви годишњаци, у којима се износе обично најновије ствари из пољопривреде, су од неоспорне користи за тежака, који је упућен да се често пута преко године њима служи, а у толико више за нашу земљу, где је пољопривредна књижевност тек у своме почетку и где је број ре-

довних читаоца стручних пољопривредних књига још врло мали, и ако се сваке године видно повећава.

Поред календара Српског Пољопривредног Друштва, који је изашао под именом: *„Практичне пољопривредне поуке са календаром за 1929. годину“*, и кога готово сви читаоци „Тежака“ као чланови Подружина Српског Пољопривредног Друштва, већ имају, те га нећемо овде ни приказивати, при руци су нам још ови пољопривредни календари:

Gospodarski Kalendar за 1929. годину, издање Хрватског Господарског (Пољопривредног) Друштва као средишње задруге у Загребу. И ове године уредник му је Д-р Алберт Огризек, професор Загребачког Пољопривредног Факултета. Између осталих одличних чланака у овоме календару, наводимо ове: *Главница (капитал) у господарству и узимање зајересије* од Д-ра Ото Франгеша, свеучилишног професора и садашњег Министра Пољопривреде и Вода. — *За реформу господарске службе у народу* од Д-ра П. Квакана. — *Потреба и начин школовања сеоских домаћица* од Ј. Оберхофера, управитеља „Божјаковине“. — Неколико чланака из ратарства од Д-ра А. Тавчара, С. Јурића и Д-ра С. Филиповића, свеучилишних професора. — *Сточарство* од Д-ра Огризека. — *О поредби употребивих и годидбених способности наших коњских пасмина* од М. Штајнхауза и т. д. и т. д.

Цена је за нечланове 11.50 динара, а добија се на адресу: *„Gospodarcki List“, Zagreb,* Gundulićeva br. 18. и у свима књижарама.

Džepni poljoprivredni Kalendar од Д-р В. Мандекића, који ево већ четврта година, како редовно излази, што сведочи о његовој вредности и практичности. То је укусна, права џепна књига, која ипак, у изводу, садржи многе корисне ствари из свију грана пољске привреде, које треба да су познате сваком практичару. Може се добити од уредника на адресу: Dr. V. Mandekić, Kipni Trg 7, Zagreb.

Календар делегације произвођача чилске шалитре за 1929. годину једна је корисна новина за нас, јер му је ово прва година излажења, али је зато издавач ове корисне књиге: *Делегација чилске шалитре за Краљевину С. Х. С.*, Београд, Вука Караџића бр. 6. — добро познат свима напредним пољопривредницима са својих многобројних корисних пољопривредних књига, које ова делегација на захтев *шаље свакоме бесплатно као и овај свој календар.* Календар садржи велики број одабраних чланака већином о употреби вештачких ђубрива, као и о задатку и раду Делегације. Књига је штампана у 15 000 примерака, и као што напоменусмо, *Делегација је на захтев шаље свакоме бесплатно.*

Читаоцима „ТЕЖАКА“ препоручујемо ове корисне читанке.

Годишње Подружинске Скупштине.

По прикупљеним податцима, у току децембра месеца 1928. и јануара ове године, обавиле су своје редовне годишње скупштине ове Подружине: 23. децембра у Борчу--Кнић—Гружа и Славковици срез колубарски; 30. децембра у Каменлолу — Гроцка и Високом — Босна; 3. јануара у Рибнику ср. трстенички и Богатићу — Мачва; 1. јануара у Власотинцима; 9. јануара у Прачи — Босна; 11. јануара у Чачку; 13. јануара у Жабљу — Бачка, Ражњу, Омашници ср. трстенички, Јагодини, Пироту, Влашком Долу — Азања, Житковцу, Петровцу — млавском, Гор. Милановцу и Ваљеву; 14. јануара у Сребрници — Босна и Краљевом Селу; 16 јануара у Ковачици — Банат; 19. јануара у Крупњу и 24. у Јагодини — женска подружина.

Пољопривредна Подружина у Петровцу на мору — Бока Которска заказала је своју скупштину за 25. децембар прошле године, али је није могла одржати због малог броја присутних чланова.

На годишњој скупштини чланова Пољопривредне Подружине у Чачку 11. јануара, где је било присутно преко 200 пољопривредника одржана су два предавања из пољске привреде и то: *„о штитастој ваши на шљивама и др. штеточинама и њиховом сузбијању“*, предавање је обавио г. Dr. Михаило Градојевић, доцент пољопр. факултета универзитета у Београду, а друго *„о вештачким ђубривима и њиховом дејству“* са пројекцијама на филму. Ово друго предавање обавио је г. Бора Милутиновић, инспектор Мин. Пољопр. и Вода у пензији.

На скупштини чланова Подружине у Рибнику 3. јануара, где је било присутно преко 100 пољопривредника одржао је предавање *„о штитастој ваши на шљивама и њеном сузбијању“* г. Борислав Нешић, инспектор за Подружине Срп. Пољ Друштва са практичним извођењем прскања шљива са раствором карбокримпа.

Своје опсежно предавање, које је одржао на скупштини у Чачку г. Dr. Градојевић одржао је и у Гор. Милановцу 13. јануара, где је било присутно око 300 пољопривредника. Колико је била осетна и обилна посета на скупштини чланова Пољопривредне Подружине у Гор. Милановцу види се по томе, што је на дан скупштине уписано преко 140 подружинскнх чланова. За успешан рад ове Подружине има се на првом месту захвалити вредном и заузимљивом среском економу у

Гор. Милановцу г. Срећку Милинковићу, па затим његовим сарадницима. Г. Милинковић, и ако млад човек, ипак је досадањим својим радом у народу, у Чачку, Житковцу и Гор. Милановцу, доказао, да је умешан и прави народни учитељ и просветитељ.

Бор. Љ. Нешић.

Пољопривредним Подружинама.

С обзиром на прописе новога закона о заштити јавне безбедности и поретка у држави, као и на потребне радње, које Подружине треба да обаве у почетку нове године, Друштво сматра за потребно, да својим подружинама скрене пажњу и препоручи следеће:

1.) По чл. 5. Закона о заштити јавне безбедности и поретка у држави, сваки састанак било у затвореном локалу било на отвореном пољу — седнице, зборови, годишње скупштине и сви други састанци морају се пријавити надлежној полицијској власти, најмање на три дана пре но што ће се обавити. У пријави за састанак, седницу, збор или скупштину треба означити дневни ред, по коме ће се на скупу дискутовати и решавати и тражити одобрење да се исти одржи. Без одобрења састанак се неможе одржати, а на одобреном састанку може се говорити само о тачкама које су у дневном реду достављеном власти означене. Моле се Подружине да ово имају на уму и по истом се у будуће тачно управљају.

2.) Многе Подружине не обраћају пажњу на измену чл. 6. Правила, те не шаљу Друштву по 30 динара за сваког свог члана на име чланарине, већ и у овој години шаљу по 25, а треба по 30 динара.

3.) Понова се скреће пажња свима Подружинама, да у току овога месеца, а најдаље до 15. фебруара текуће године, пошаљу своје извештаје о раду у прошлој години са билансом целокупног рада и делања, да би се исти могао штампати у Друштвеном извештају. Тако исто понова се скреће пажња на распис Друштва бр. 1975 оштампан у бр. 6. Тежака за 1928. год. и на распис оштампан у бр. 24 за исту год., те да предложе лице за награду, које има највише заслуга за успешан рад Подружине у прошлој години. Годишњи извештаји подружина о раду и делању и прегледи стања њиховог служиће поред осталога као материјал за одређивање и величину награде.

4.) На крају, Друштво и овом приликом напомиње својим Подружинама, да похитају са измирењем — исплатом својих

дуговања Друштву, у противном биће дужне да плаћају 12% интереса на дужне суме, а што је најглавније, Подружина која свој дуг за раније године не буде измирила, нов кредит у овој години ни у ком случају неће моћи добити.

Бр. 477. Из канцеларије Српског Пољопривредног Друштва 18. јануара 1929. год. у Београду.

Записници седница

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва:

I.. одржане 2. јануара 1929. г. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни г. г. Председник М. Миљковић, п.председник Др. Т. Митровић и чланови: С. Партонић, С. Ратковић Н. Петровић, Б. Станисављевић, Т. Владисављевић, Б. Ранковић, М. Стојановић и А. Рашковић.

Председавао Председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I

1) Прочитан је и примљен записник 55. седнице Управног Одбора.

II

2) Прочитан је и усвојен записник 51. седнице Књижевног Одбора.

III

Прочитан је записник 1. седнице финансијског Одбора, па је одлучено:

3) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

4) да се писање фирме за магацин бр. 1 уступи Д. Ленарду за 400 динара;

5) да се не може дати помоћ Друштву за васпитање и заштиту деце, пошто се нема средстава.

IV

Прочитан је записник 1. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

6) да се одобрава куповина једне сејалице, по извршеној поруџбини;

7) да се одбије понуда за млинове за млевење костију;

8) да се за транспорт инсектицида у мањим количинама набаве бурад бензинска од 50 и 100 литара, ако нису скупа, у противном да се набаве канте од гаса.

V

Прочитан је записник 1. седнице Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

9) да се решење по молбама М. Пашића и манастира Јошанице одложи, док се не измени Правилник о утрошку кредита од једног милиона динара;

10) да се по молби Подружине из Ваљева за накнадни кредит, поступи по правилнику о утрошку кредита од једног милиона динара;

11) да се по представци Подружине из Сопота о одликовању г. Д. Тошића секретара, донесе одлука, кад се приме предлози и осталих Подружина.

VI

12) По предлогу инспектора за Подружине одлучено је да се прими у састав ново основана Подружина у Бачевцу, пошто је испунила све услове.

VII

Саопштења и предлози.

13) Прочитано је писмо г. М. Стојановића члана Управе, којим извештава да поклања 260 књига „Наша куварица на селу" I издање. Одбор прима знању са захвалношћу.

14) Прочитано је писмо Министарства Пољоприв. и Вода, којим доставља резолуцију са шљиварске конференције Одбор прима знању стим, да се замоле сва одељења Министарства, да рад својих конференција штампају у књижице и доставе их Друштву, ради растурања у народ.

15) Прочитан је позив Средњошколске Матице Ратничке Сирочади на Славу. Одбор прима знању.

16) Прочитан је позив на пољопривредну изложбу у Паризу. Одбор прима знању стим, да се изјави захвалност.

17) Прочитана је понуда Д. Пешићке, којом нуди у комисион књигу „Наша куварица на селу", одлучено је: да се понуда прими са 25% за Друштво.

18) По реферату секретара о начину сређивања клише-а и потреби за израду једног ормана за исте, одлучено је: да се отисци израде по предлогу, а да се за орман прикупе три понуде.

19) По реферату секретара, да се за анализу плавог камена има да плати 320 динара, одлучено је: да се издатак одобри.

20) Г. Б. Ранковић, члан Управе, предлаже да се састану у седници изасланици, који су одржали шљиварске конференције и предавања у унутрашњости, и да предложе мере које треба предузети. Одлучено је: да се предлог усваја и да се мере које предлаже доставе Министарству.

Са овим је седница закључена.

2. одржане 10. јануара 1929. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г.: председник М. Миљковић, ппредседник Д-р Т. Митровић чланови: С. Партонић, Д. Спремић, М. Стојановић, Н. Петровић, Б. Станисављевић, Б. Ранковић, Т. Владисављевић и С. Ратковић и гост Свет. Пешић, редован члан.

Председавао председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I

21) Прочитан је и примљен Записник 1. седнице Управног Одбора.

II

22) Прочитан је и усвојен Записник 1. седнице Књижевног Одбора, са предлозима бр. 11 и 14.

III

Прочитан је Записник 2. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

23) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 дин.;

24) да се израда ормана за клише-а уступи Т. Јозановићу за 1532 динара.

IV

Прочитан је Записник 2. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

25) да се прибаве понуде за канте за карбокримп;

26) да се препоручи управи Беља, да семе огласи преко Тежака.

V

Прочитан је Записник 2. седнице Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

27) да се прими знању одсуство г. Б. Нешића инспектора, које му је одобрило председништво ради одласка на збор Чачанске Подружине;

28) да се прибави рачун и уверење о пореклу за инсектициде приспеле из Америке на адресу г. Д-р В. Стојковића, па затим донесе одлука о њиховом предузимању.

VI

29) Саслушан је извештај чланова Управног Одбора, који су као Друштвени изасланици одржали у унутрашњости конференције о мерама за активнији рад на сузбијању шљивине штитасте ваши, па је одлучено да се извештај усвоји и предложи Министарству: 1) да се измени чл. 2. правилника, па да се на почек дају прскалице и инсектицидити са 10%.

попуста, а за готово са 30% попуста, и да се овим могу користити: још и обласни и срески одбори, општински судови и јавне установе; 2) да се измени и чл. 3. правилника тако, да се од новца добијеног од продаје прскалица, у будуће набављају искључиво инсектициди; 3) да се тражи, да се створи нов фонд од 10 милиона динара, и да се опробани и препоручени инсектициди могу слободно увозити и бесплатно превозити на држав. железницама, када их набавља и шаље у народ држава, самоуправе, задруге и друштва; 4) да се Друштву уступи бесплатно или у пола цене, што већа количина дуванског екстрата; 5) да Министарство из својих средстава набави што већу количину инсектицида и уступи их народу у пола цене, и да што скорије донесе једнообразни закон о уништавању штетних животиња и биљака; 6) да се умоле обласне среске и општинске самоуправе, да из својих средстава набаве опробане инсектициде и уступе их народу по сниженој цени; 7) да се изради кратко упутство о штитастој ваши и у што већем броју растури у народ, и 8) да се одржи што већи број предавања у народу по селима области заражених штитастом ваши.

30) Прочитан је акт Мин. Пољопр. и Вода, којим шаље на мишљење предлог закона о сузбијању непоштене конкуренције, па је одлучено, да га проучи и реферише г. Т. Владисављевић, члан Управе.

VII

Саопштења и предлози.

31) Прочитано је писмо г. М. Јакшића, којим шаље Друштву на поклон књигу „Кратко наставленије за свилоделије". Одбор прима знању са захвалношћу.

32) Г. Б. Рапковић, члан Управе, предлаже да се тражи мишљење, да ли Друштво треба да пријављује полицији своје седнице, конференције, конгресе и зборове. Одбор усваја предлог.

Са овим је седница закључена.

СВЕ О ПОВРЋУ: сејање, расађивање, гајење, принос, познавање сората и т. д. наћићете у новој књизи ПОВРЋЕ И ЊЕГОВО ГАЈЕЊЕ од Т. Владисављевића. Цена Дин. 40.— без икаквих других трошкова. Добија се код Српског Пољопр. Друштва — Београд.

Част ми је обавестити моје цењене муштерије да је

Госп. **ЈОСИФ МАША**

дугогодишњи путник — заступник фирме Тео Зајц у Бечу и Бад Крајцнаху на Рајни са 1. јан. 1929. ступио у истом својству у служби моје фирме те молим да истоме поклоните Ваше цењено поверење.

Крал. Дворски Лиферант,
ПЕТАР Ј. МИОВИЋ
МАРИБОР — Копитарјева бр. 6.

1—1

БЕСПЛАТНЕ ПОКЛОНЕ

може добити сваки читаоц

САМО

49 Дин. 60 п.

кошта прави швајцарски џепни часовник бр. 100 Анкер Рем. Роскопф.

САМО

69 Дин. 20 п.

изврстан часовник бр. 111 са Радиум-бројчаником и Радиум сказаљкама уз 3 год. гаранцију.

Ови су поклони тачно описани у великом илустрованом дивот — ценовнику часовничарске радње Сутнер.

ВЕЋ ПРЕКО 30 ГОДИНА

ужива светска фирма Х. Сутнер најбољи глас због свог солидног рада и због поуздано добре квалитете своје робе. Код фирме Сутнер све се готово купује уз

оригиналне фабричне цене

и без ризика, јер се измењује што не одговара или се враћа новац. Пошаљите одмах вашу тачну адресу фирми

H. Suttner, Ljubljana, br. 950

и посла ће вам потпуно бесплатно велики илустровани дивот — ценовник о џепним сатовима, часовницима за руку, свој златној и сребрној роби, накиту и т. д. **Сутнеров часовник „IKO" служи кроз цео живот!**

САМО

64 Дин. 20 п.

кошта прави 16 см. високи Анкер — будилник бр. 105.

Огроман избор у ценовнику **мушких и женских сатова, златне и сребрне робе, протења, ланаца** итд. часовника са шеталицом, кукавица итд.

ХОЋЕТЕ ЛИ СЕ ОД ГИХТА,

РЕУМАТИЗМА,

ХЕКСЕНШУСА И ИШИАСА БЕЗ

ПОГИБЕЉИ ОСЛОБОДИТИ?

Реуматизам је страшна, далеко рашир-ена болест, она не штеди ни сиромаха ни богаташа она тражи своје жртве у колиби као и у палати. Многоврстне су форме, у којима се то зло појављује те су болести,које се посве другим именима означују, већином ништа друго него

РЕУМАТИЗАМ

Сад су болови у удовима и зглобовима, сад натечена уда, сакате руке и ноге, тргање, стезање и прободање у разним деловима тела, дапаче је и слабост очију често последица реуматичне и гихтичне болести. Како је разнолика слика, коју нам болест пружа, тако су разноврсна и сва могућа и немогућа средства, лекови, микстуре, масти ит.д., које се болесницима нуђају. Већина ових средстава није у стању болест излечити, највише што могу; је, да ју на кратко време ублаже.

Што Вам ми пружамо, то је једно нешкодљиво лечење пићем, које је

Већ многима помогло!

Наше је лечење изврстно и делује брзо и код

застарелог, кроничног стања болести.

Да добијемо даљних присташа, одлучили смо, да пошаљемо свакоме, ко нам пише, наш интересантан и врло поучни опис

Посве Бесплатно!

Кога дакле болови муче, ко се од своје болести брзо, темељито и без погибељи ослободити жели, тај нека пише још данас!

August Märzke, Berlin-

Wilmersdorf Bruchsaler str., 5, Abt.: 78.

ПРАВЕ

НЕХВИЛОВЕ ПРСКАЛИЦЕ

патент АУСТРИЈА

одликоване на изложби у Скопљу златном медаљом.

Које израђују већ преко четрдесет година

FRANZ NECHVIL Wien, Margaretenstr. 98.

Од стручњака признате као најбоље

НОВО! Франц Нехвиле израдио је лањске године нов модел прскалице звани: **Аустрија Модел 1928.** Стручњаци за прскалице пишу о том новом моделу, поред осталога, и следеће: Са прскалицом Аустрија Модел 1928. испуњене су све жеље виноградара, јер је овом конструкцијом прскалица Аустрија сасвим из основа усавршена, како у погледу рада, тако и опреме. — Тражите опис прскалице **Аустрија Модел 1928.**

Прскалице Аустрија могу се добити:

КОД СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА БЕОГРАД,
У ГЛАВНОМ САВЕЗУ
СРПСКИХ ЗЕМЉОРАДНИЧКИХ ЗАДРУГА БЕОГРАД
и у свима већим гвожђарским трговинама.

ГЛАВНО ЗАСТУПНИШТВО ЈЕ КОД

БРАЋЕ П. РАДОЈЛОВИЋА

ГВОЖЂАРА — БЕОГРАД

За уништавање штеточина — па и штитасте ваши на воћкама, употребљава се са великим успехом **НЕХВИЛОВА ПРСКАЛИЦА** патент Аустрија.

8—2

ДРВОРИН
(воћни карболинеум)

испробано средство за прскање противу штитасте — — сочне ваши на шљивама и другим воћкама.

Најјефтинији домаћи производ и препоручен од стране стручних органа и институција.

Упуства и цене шаље бесплатно

„БИЉАНА" А. Д. 3—2

Телефон 32-69. БЕОГРАД Бравкова 12.

ПЕЧИТЕ СА ХУДОВСЦИНОМ

ДО САДА НАЈБОЉИ
против кашља, бронхитиса и туберкулозе
ХУДОВСЦИН

Јавна захвалност Худовсцину леку против плућних болести.

Поштовани Господине!

Ваш изврсни лек ХУДОВСЦИН опробали смо што више потпуно смо се излечили, те га препоручујем свима мојим пријатељима. Увек Вам много благодаримо.

Поздравља Вас
ТРАЈКО ВАСИЛИЋ

Црнољевица — Сврљиг.

Добива се код апотекара Ивана ХУДОВСКОГ у СУБОТИЦИ
Сударевићева ул.

Цена 3 кутије 75 дин. са поштарином.

Тражите једном картом обавештења и лечничке изјаве. 10—3

СВА ПЛУЋНА ОБОЉЕЊА

ПРЕПОРУЧЕНО ОД МИНИСТАРСВА ПОЉОПРИВРЕДЕ И ВОДА

за уништавање ваши и других штеточина на воћкама:

ВОЋНИ КАРБОЛИНЕУМ

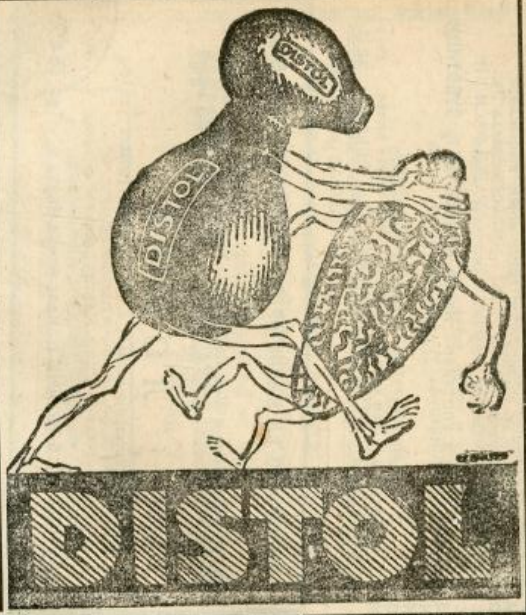
ЛОСОЛ

— Хрватска индустрија катрана д. д. — Загреб Рачкога ул. 18-а —

Стовариште у Београду:

ЗДЕНКО Ј. АЊАНЧИЋ, Краљевића Марка 6. - Тел. 40-98.

10—7

СТОЧАРИ!

ТРИУМФ науке аутора ветерине светског гласа г. Проф. Др. Јосипа Марека.

МЕТИЉ више не представља никакву опасност, он је потпуно савладан и уништен леком

ДИСТОЛОМ

који је познат хиљадама сточара дугогодишњом употребом, спасавајући своју стоку од сигурне пропасти.

ЧУВАЈТЕ се фалсификата, имитираних сличних препарата и лажног Дистола.

ТРАЖИТЕ само оригиналне кутије са жигом

Distol

Дистол продају све апотеке и дрогерије

УПУСТВА ШАЉЕ БЕСПЛАТНО

фабрика

„КАШТЕЛ“ А. Д. — ЗАГРЕБ — 3.

и главни продавац

„БИЉАНА“ а. д. — БЕОГРАД

Пошт. фах 423. 5—2

промуклости, катару
помажу сигурно
Каизер-ове прсне карамеле

У апот., дрогеријама
и где се виде плакати.
3—3

Већ 32 године

стоји у служби болесних и здравих фелеров Елзафлуид, који ублажује болн и похваљен је многобројним признаницама и из највиших кругова. Употребљен изнутра и споља показао се успешан код реуматичних, нервозних болн, слабости па и иначе као брза помоћ. Добија се свуда, боца на покус 6 дин., двострука 9 дин. Ако га нема, наручите поштом изравно бар за 62 дин. код **Ljekarnika Feller, Stubica Donja, Elzatrg 336 — Hrvatska.** А за пробаву: Елзапилуле 6 кутија 12 дин.

ПАЖЊА Г. Г. САРАДНИЦИМА:

Моле се г.г. сарадници „Тежака" да рукописе, достављају откуцане на машини или бар читљиво руком писане.

Оглашујте у „ТЕЖАКУ"

ФУЛА (ПАМУКА) ЗА КАЛЕМЕ

У паклама од 250 грама; дебљине
бр. 4, 6 и 8 има на стовариштy

МЕСАРОВИЋ И ПАВЛОВИЋ 5—5

Краља Петра 21 БЕОГРАД Краља Петра 21

ВИНОГРАДАРИ! У интересу је сваког од вас да при извођењу ма ког посла у подруму има при руци књигу „ВИНАРСТВО" која се добија код Српског Пољопривредног Друштва у Београду по цени од 30 дин.

ПРЕГЛЕД ЦЕНА
ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПРОИЗВОДА
по извештајима Продуктне Берзе у Београду и Н. Саду

Цене за 100 кгр.

Од 12 — I — до 26. — I — 1929. г.

Пољопривредни, млински и други производи	БЕОГРАД							НОВИ САД						
	понуда		тражња		закључено			понуда		тражња		закључено		
	динара				килограма	дин.		динара				килограма	дин.	
	од	до	од	до		од	до	од	до	од	до		од	до
Пшеница	236	257	233	252	—	235	252	235	245	235	242	2,625.000	235	245
Раж	—	—	—	—			—	—	—	—	—		—	—
Јечам	205	300	200	290		—	—	257	280	252	270	70.000	252	280
Овас	215	245	208	240	—	235	235	240	245	235	240	85.000	235	245
Кукуруз	260	290	255	285	—	248	288	250	287	245	282	1,180 000	245	287
Брашно пшенично	260	350	250	340		—	—	215	350	205	340	480.000	205	350
Мекиње	175	175	165	165		165	165	180	185	175	180	195.000	175	185
Пасуљ	840	950	820	900	—	—	—	—	—	—	—		—	—
Маст	—		—		—	—								
Кожа	—	—	—	—	—		—	—	—	—	—		—	—
Грахорица	—		—	—	—	—	—	—		—			—	—
суве шљиве	470	720	460	700	—	—	—	—		—			—	—
Пекмез од шљива	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—		—	—
Ораси	600	620	550	580	—	—	—		—	—	—		—	—
Сено	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		—	—
Кромпир	—		—	—	—	—	—	—	—	—	—		—	—
Лук	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			—
Хмељ		—			—		—	—	—		—		—	—

Ратна штета 453—457 дин.

Лист излази 1. и 15. — Цена листу на годину за Краљевину С. Х. С. 30, а за иностранство 65 дин. — Ђаци и војници добијају лист у пола цене. — Претплата и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. — Рукописи се не враћају. — Цена огласима по такси. — Рачун код Поштанске Штедионице број 50350.

Штампарија „Св. Сава" М Сладсковића — Бранкова 16. — Телефон 249

Ослобођено поштарине
реш. Мин. Поште и Тел. бр. 17306/24. г.

Бр. 4. Београд, 15. фебруара 1929. год. Год. LVI

За С. П. Друштво власник, председник, **Мирко Миљковић** | Одговорни уредник, **Божидар Ђ. Ранковић**

Резидба винограда.*)

Резидба винове лозе интересује многе читаоце „Тежака", те нам се често обраћају, тражећи обавештења или о самом томе питању или о другим, која су у тесној вези са њиме. С тога ћемо покушати, да овим чланком дамо један општи одговор на сва та питања.

I У Опште о резидби.

1. **Важност и циљ резидбе.** — Резидба је један од најважнијих послова у виногр аду. Тај посао, који се

*) У исто време одговор на питање г. Андрије Прелића, из Јежевице и др.

састоји у делимичном или потпуном уклањању са чокота појединих ластара, виноградар извршује у току неколико дана за време зимског мировања винове лозе; али да би га извршио како треба, он мора и за све остало време преко године, да мисли на њега, ако жели да га изведе успешно, вршећи лачење (уклањање) непотребних ластара, уклањање непотребних окаца, заламање зелених ластара и заперака и запажајући пораст, буjност лозе, њену родност, појаву болести и штеточина, јер све то утиче на избор начина резидбе.

Резидбом се смањује запремина чокота; даје му се један одређен облик, подесан за вршење свих радова око њега, као што су окопавање, загртање, прашење, прскање, запрашивање итд.; подешава му се кретање сокова и пораст, *а све у циљу да се омогући добро сазревање лозе и грожђа и правилно, једначито доношење рода добре каквоће, не само једне године, него стално за све време трајања чокота.*

Неправилно извршена резидба једне године наноси штете винограду не само у току те године, него и наредних година. А ако је не би никако вршили, чокот би се јако разгранао; родни ластари били би јако удаљени од стабла, — пања; грожђа би било једне године и сувише, те би остало ситно и недозрело, а друге године не би га било никако, и уз то би болести и штеточине чиниле велику штету како грожђу тако и осталим деловима лозе.

Из свега овога излази, да резидбу, као један од најважнијих, а као што ћемо даље видети и један од најтежих послова у винограду, треба да врши лично виноградар-сопственик или његова кућна чељад, ако су вични томе послу, а ако не, онда један или више поверљивих, вештих радника, који по могућству треба да су стални и за све друге послове у винограду, те да дотични виноград добро познају. Јер и врло добар резач, ако му се повери резидба винограда, који дотле није никад видео, може у резидби починити велике

грешке, ако претходно добро не проучи, под којим се условима и приликама тај виноград развијао и развија.

2. **Шта све треба да зна резач винограда.** — Има неколико основних појмова, које мора знати сваки онај, који хоће да приступи резидби једног чокота. А њих ево;

а. *Код вичове лозе носе род само зелени ластари, који су се развили из окаца на оним прошлогодишњим ластарима, који су избили из претпрошлогодишње лозе.*

Ево за то правило објашњења: Сл. 9. под 1 *а* представља један чокот, са кога је виноградар ма из ког разлога прошле јесени одсекао све ластаре. Али како су се на томе чокоту, на старом дрвету, налазили сакривени тако звани *притајени* пупољци, то су се из многих од њих у току лета развили зелени ластари, од којих је остављен само један под *б*, а остали су оченути. Тај зелени ластар, развијен из притајеног пупољака *неродан је*, те се стога обично и зове *јаловак*, или још: *млаз*, *водопија*, итд. (Сл. 9 под 1 *б* представља један такав јаловак, који се развио из притајеног окца).

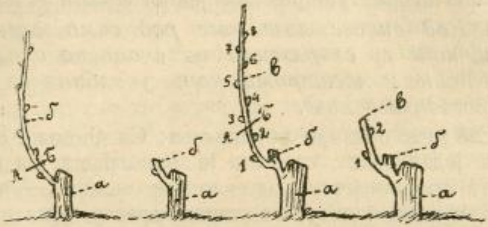
Такав јаловак се с јесени, кад с њега опадне лишће, или у току зиме до пролећа, обично ореже на једно до 2 окца, највише, и тај патрљ зове се *резник*. (В. сл. 9. под 1 б). Из остављеног окца на резнику у току наредног пролећа и лета развија се ластар, који такође као и јаловак, не носи рода. (В. сл. 9 под 3.)

Тај се ластар, који се развио из јаловака, с јесени, кад с њега опадне лишће или у току зиме до пролећа, обично реже на два или више окаца и тај његов део зове се *кондир* (В. сл. 9 под 4). Кондир је *кратак*, ако има само 1 до 3 окца, а таква резидба назива се *ниска резидба;* ако кондир има више од 3 окца, т.ј. ако је *дугачак*, онда је то *висока резидба*. Ако се пак реже на више од 5 окаца, то је *резидба на лукове* (луцањ).

Тек ластари, који у току пролећа избијају из остављених на кондиру окаца 1 и 2, доносе род, па и то доњи ластар, који се развија из окца бр. 1 обично

је неродан. *Дакле, неродан је јаловак, неродан је резник, а тек кондир даје род*, т.ј. да постане родан један ластар, који избије из старог дрвета, треба да прође две године.

Наравно, да и ово правило има изузетака, те има сората лозе, као што су прокупац, гаме ит.д., код

1. 2. 3. 4.

Сл. 9. — 1. Чокот *у јесен*, пре резидбе: а = *глава* чокота; б = *јаловак*, који је у току лета избио из старог дрвета; 2. Исти чокот као под 1., после резидбе: а = *глава* чокота; б = *резник*, добијен орезивањем јаловака б (сл. 1.) на једно окце; 3. У току лета развио се окца на резнику *б* (в. сл. 2) ластар в, који обично такође није родан. Слика представља чокот *у јесен*, пре резидбе; 4. Како изгледа чокот са сл. под 3 после резидбе: а = глава чокота, б = патрљ од двогодишњег дрвета; в = део од једногодишњег ластара на двогодишњој лози, који се зове *кондир* и који ће у току лета донети род.

којих су понекад и водопије, па и заперци, родни; код којих је и ластар, који избија из резника, родан, као и сви ластари, који су избили из кондира, па и онај најдољи из окца бр. 1 (в. сл. 9 под 4). То су тако зване родне сорте, код којих се може применити кратка резидба.

б) *Плодност је, у опште узев, обрнуто сразмерно бујности*, т. ј. у колико је један чокот бујнији, у толико, ако се резидба не подеси, мање роди; а у колико је слабији, у толико се више окити гроздовима, тако да често то грожђе не може да дозри; или ако је чокот сувише слаб, грожђе пропадне у цвету: или ако добро прецвета, онда велики род изнури чокот толико да угине.

Као што се види, нити је добра сувише бујна лоза, јер је тешко и добром резидбом натерати је на род, а још је горе запустити и изнурити виноград, да

не може исхранити и одржати обилан род, који обично понесе.

Како *бујност чокота зависи*: *од америчке подлоге*, на којој је окалемљена домаћа лоза; даље *од сорте домаће лозе;* од природне *плодности земљишта* или *од количине ђубрива* и од годишње *количине воденог талога*, то пре резидбе резач мора да се упозна са свима овим чиниоцима, да би могао употребити подесан начин резидбе. Тако на пр. треба резивати на већи род (т. ј. на дуже кондире или на већи број кондира) чокоће: које је калемљено на рупестрис ди лоту; које је јаче ђубрено или које је на влажнијем земљишту. И обратно резати краће или остављати мањи број кондира, ако је чокоће калемљено на рипарији; ако није ђубрено или ако је земљиште суво и клима такође. Али вешт резач може и по самом чокоту, кад га добро осмотри, применити добар начин резидбе, и ако му све ово што утиче на бујност чокота није познато. А ево како:

Ако су једногодишњи ластари на чокоту доброг пораста, ни много дебљи ни много тањи од прошлогодишњих ластара, од којих су на чокоту остављени поједини делови као резници и кондири, те се поређење може извршити, и ако се по остатцима од гроздова види, да је родност чокота била добра, онда резач може применити прошлогодишњи начин резидбе, који се на самом чокоту види.

Ако пак резач види, да су једногодишњи ластари кржљави, много слабијег пораста од прошлогодишњих, онда мора променити начин резидбе, и оставити на чокоту што мањи број резника и кондира и са што мањим бројем окаца на њима; и обратно, ако су једногодишњи ластари сувише бујни, много бујнији од прошлогодишњих, и ако се на чокоту не примећују у довољном броју остатци од гроздова, онда мора оставити већи број резника и кондира, него што је то учињено прошле године, и по потреби на кондирима оставити већи број окаца.

в) *На родним ластарима нити су сва окца*

родна, нити су подједнако родна; већ је на једном родном ластару прво добро развијено окце почев оздо од основице обично неродно, а друго, треће и остала горња окца идући на више све су роднија, у колико су удаљенија од основице, т. ј. на зеленим ластарима, који избијају из најгорњих, али наравно добро сазрелих окаца, увек ће бити више гроздова, него на онима, који се налазе при дну ластара. Тако на ластару *в*, на сл. 9 под 3, окце број 1 обично је неродно; окце бр. 2 обично је родно, а код неких сората није; остала окца бр. 3, 4, 5 и т. д. обично су сва родна и све роднија у колико су удаљенија од основице, т. ј. у колико су даље од основице, у толико је сигурније да ће дати рода и да ће га дати више него доња окца.

Има сората домаће лозе, код којих је родно и оно најдоње окце на родним ластарима, а има сората, код којих није родно ни друго, па ни треће. С тога ако ове мање родне сорте не орежемо на дугачке кондире (в. сл. 9 под 3 и 4), т.ј. кондире који ће имати 3 и више окаца, онда виноград неће родити.

Према томе резач, пре него што отпочне резидбу винограда, мора познавати сорте лозе, које има пред собом, па према потреби остављати краће или дуже кондире.

Тако на пр. од познатијих сората могу се орезивати на кратке кондире, на 1 до 2 окца (не рачунајући ту она окца при самој основици кондира, која нису добро развијена) ове домаће и стране сорте винове лозе: прокупац и гаме, даље: зачинак, багрина, мала динка (ружица), сланкаменка, арамон, кариљан, аликант буше и др.

Морају се резати на дуже кондире од 2—3 окца: скадарка, пловдина, крупна и ситна белина, шасла (црвени, бели и першун), блатина, жилавка, кркошије, пино, мускат хамбург, мускат линел, мускат александријски, малага, португизац, талијански ризлинг, црни пино, семијон, совињон, жути мословинац и др.

Обично неће родити, ако се орежу краће од 3—4 окца ове сорте: смедеревка, црвена и бела тамњаника,

рајнски ризлинг, мадлен анжевин, мадлен роајал, бели дренак, чауш ћилибарка, каберне, малбек и др.

А на 4 до 5 окаца режу се: краљев дренак, црвени и црни дренак, адакалка и др.

Наравно, да се и при овоме остављању дужих или краћих кондира, поред вођења рачуна о сорти грожђа, мора пазити и на бујност чокота и на све оно што утиче на ту бујност (види тачку б), па се може десити, ако је бујност сувише велика, да неће бити родно не само прво него ни друго, па ни треће окце, рецимо код скадарке, те је морамо резати не на 3 већ на 4 и више окаца; и обратно, ако је чокот слабог пораста, може и скадарка дати рода, и ако јој се остазе кондири само на 1 до 2 окца.

Поред овога на родност појединих окаца на родним ластарима утиче и степен зрелости тих ластара: ако је година била сушна, лоза добро сазрела и здрвењена, онда и доња окца код неплоднијих сората могу бити родни, и обратно, ако је година била кишна, лоза није добро сазрела, онда се смањује родност и код плодних сората.

г) *На једном чокоту ластари су у толико бујнији, у колико су усправнији, па према томе ако су то родни ластари, онда су у толико роднији, у колико су положенији.*

Према овоме, ако хоћемо један слаб ластар да појачамо, или да му умањимо родност, ми га привежемо да усправно стоји и обратно, ако један ластар тера сувише бујно, или је бујан и неродан, ми га онда повијамо, да ослаби и да породи.

д) *На једном се ластару пупољци у толико снажније развијају, у колико их је при резидби мање остављено, па су у толико мање родни и обратно.*

Према томе ако смо при резидби погрешили и оставили сувише велики број окаца, тако да су ластари, који из њих терају, слабо развијени, онда у току пролећа и лета очењујемо оне пупољке или ластаре, који су сувишни или мање потребни, да би се остали боље развили.

е) *Један чокот према својој снази и плодности земље може отхранити само сразмеран број гроздова.*

Према томе ако један чокот ма из ког разлога понесе сувише много рода, у нашем је интересу, да вишак грожђа, одмах по извршеном оплођавању одсечемо, тако да се остављени гроздови могу боље развијати, дати крупнија зрна и добро сазрети

3. **Избор начина резидбе.** — Као што смо у предњем одељку (тачка 2. под а.) напоменули, има два начина резидбе: *кратка и дугачка резидба*, према томе да ли је на кондирима остављено највише до 3 окца или више. Ако се кондири оставе на 5 окаца и више, они се онда зову *лукови*. Како би се искључивом употребом дуге резидбе пањ сувише брзо издужио, то се поред дугачких кондира, остављају и кратки резници, који не доносе рода, већ дају само дрво, које се идуће јесени реже на кондире. Таква резидба, где поред дугачких кондира има и кратких, односно резника, зове се *мешовита резидба*.

На који ће се начин резидбе одлучити резач, зависи од оних чињеница, које смо проучили у предњем одељку.

Ако је род винограда био добар, а пораст чокоћа остао нормалан, т. ј. ако се у развићу винограда није опазио никакав назадак, онда резач нема много да се двоуми — он ће употребити дотадањи начин резидбе. Ако је пак у развићу винограда запажено непотребно повећавање бујности и опадање плодности, или се пак приметило да виноград кржљави и не може добро да одхрани грожђе, које понесе, онда резач у првом случају, т. ј. кад је виноград бујан, за наредну годину повећава број кондира или њихову дужину, дакле у опште број родних пупољака, а у другом случају т. ј. у случају слабљења винограда, смањује број или дужину кондира. При томе мора се имати у виду ово: како су доња окца на родним ластарима или неродна или мање родна од горњих, то ако оставимо на једном чокоту два кондира од 2 окца, а на другом један кондир

од 4 окца, овај други даће више рода но онај први, ако су иначе у свему осталом једнаки.

Према томе добар резач ретко ће кад у једном винограду применити на свима чокотима исти начин резидбе, јер је реткост да су сви чокоти у једном винограду подједнаке бујности и родности. Он ће пре резидбе добро осмотрити чокот, па тек онда, кад га проучи, одлучити се на овај или онај начин резидбе. Добар резач не хита, јер је лако одсећи један ластар, али га више не може повратити на старо место.

Не ваља узимати нити за резнике нити за кондире сувише слабе или сувише јаке ластаре, нити оне где су зглавци много удаљени једно од других, већ оне средње дебљине, и код којих су коленца (зглавци) доста близу једно другом. Јер слаби ластари немају у себи доста хране да остављена окца на њима добро крену и напредују, а сувише јаки ластари имају много резервне хране, те зелени ластари који из њих избијају терају више у дрво него у род.

Приликом резидбе чокота, треба са њега састругати нарочитим стругачем, или челичном четком или са жичаном рукавицом, сву стару испуцану кору, под којом се скривају многе штетне бубе.

4. **Када се реже?** — Са резидбом винограда можемо почети одмах с јесени, чим су се ластари добро здрвенили и лишће пожутило и почело да отпада; можемо резати и даље за све време зимског мировања лозе, изузевши оних дана када су јаки мразеви, јер се тада ластари лако ломе, а по резидби осетљивији су на зими, те могу промрзнути. Зато, кад се реже с јесени или преко зиме, чокот треба одмах загрнути земљом.

Али се ипак резидба винове лозе врши највише крајем зиме и почетком пролећа, кад су прошле највеће хладноће и нема вероватноће, да ће бити јаких и дугих мразева. То време резидбе код нас наступа крајем фебруара, па траје за све време марта месеца, па и почетком априла — по новом календару, све док пупољци не крену. Обично у колико се виноград с пролећа доцније реже, у толико је родније.

Тако у извесним изузетним случајевима, код врло бујних винограда и неродних, који се другим путем не могу присилити на род, препоручује се да се орезују по кретању пупољака, па чак и кад из горњих окаца на ластарима истерају зелени ластари од неколико сантиметара дужине.

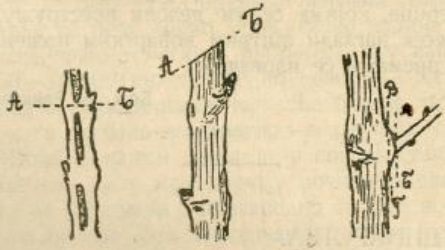
За наше климатске прилике показало се као најбоље, *да се орезују с јесени сви млади виногради до четврте године од сађења, као и они, који су у току прошле године ослабили и изнурили се*, било од напада болести и штеточина, било од повреда од града и других непогода, било пак што су јако преродили; јер се овом јесењом резидбом повећава бујност и смањује родност.

Сви остали пак *виногради редовите бујности и родности режу се с пролећа до кретања пупољака*, јер се овом резидбом повећава родност. При доцнијој пролетњој резидби чокот јако сузи, али тиме ипак не губи много у својој снази, јер су ти први сокови, који кроз ране од реза истичу, мало хранљиви. Тек ако се реже, кад су из горњих окаца избили зелени ластари преко 2 сантиметара дужине, онда је осетан губитак хранљивих састојака услед цурења сокова, зато се овако позна резидба, као што смо горе напоменули, употребљава само у изузетним случајевима претеране бујности и неродности чокота.

Код великих поседника дешава се често, да се с пролећа не може наћи довољан број радника, да изврши на време резидбу свих винограда. У том случају у оним крајевима, где се чокоће не огрће, прибегава се *припремном орезивању*, т. ј. у јесен и у току зиме са чокота се уклоне сви непотребни ластари, а потребни само мало прекрате, на 5—6 окаца, па се *с пролећа резидба доврши*. У крајевима где се врши огртање чокота, ово припремно орезивање може се вршити само с јесени и с пролећа одмах по одгртању чокоћа. Припремно орезивање врше исти резачи, који врше и главну резидбу.

5. **Како се и чиме се реже?** — При резидби најбоље је да се ластар пресече на првом зглавку више последњег остављеног окца и то непосредно над дијафрагмом и преко ње (в. сл. 10 под 1), јер кроз дијафрагму влага не може продирати унутра у срж ластара и изазивати трулеж. Та резидба, звана Деземерис, врло је добра али спора, јер треба тачно подешавати пресек преко дијафрагме, а сем тога оставља се сувише велики патрљ изнад последњег окца на ластару.

Зато се у пракси пресеци чине на 2 до 3 см. изнад последњег окца на ластару и то тако да пресек буде кос, на ниже, и са супротне стране од последњег

Сл. 10. — 1. Резидба, звана Деземерис; пресек АБ врши се преко дијафрагме, т. ј. преко задебљања на ластару и дрвенастог дела ластара, а не преко сржи; 2. Како се правилно чини пресек АБ: на 1 до 2 см. изнад окца и нагнут на супротну страну од окца; 3. АБ показује, како треба уклањати непотребан ластар; а ВГ показује, како то не треба чинити.

окца или са стране, само да не буде никако нагнут према томе окцу, да се течност од сузења и киша не би сливала на окце и излагала га тако мразу и плесни. (На сл. 10 под 2 црта АБ показује како треба укосити пресек и колико да је удаљен од окца).

Кад се један ластар сасвим уклања, пресек не треба да захвата и старо дрво, на коме се тај ластар налази, јер тада рана теже зарашћује, већ треба да је нешто изнад основице. (На сл. 10 под 3 пресек АБ је добар, а пресек ВГ је рђав, јер задире у старо дрво).

Резидба се најбоље врши оштрим косирима и

воћарским ножевима, јер су пресеци са њима глатки и најмање повређују ластар, али како је рад са њима врло спор, то се у пракси употребљавају једино воћарске маказе, добро наоштрене, са којима се ради брзо и доста добро, и ако при пресеку нешто нагњече дрво и пресек је доста рапав. Са овим маказама режу се тањи ластари, а за дебље ластаре треба употребити велике маказе са великим рукуницама, без федера, са којима се ради обема рукама и са којима се секу дебљи делови гиље. Ако таквих великих маказа немамо, онда се за ту сврху употребљавају воћарске тестерице, којима се ти делови престружу, па се онда пресек заглади оштрим воћарским ножем, а ако је већи, премаже се иловачом.

Бож. Ђ. Ранковић.

— Свршиће се. —

ИЗ ГРАДИНАРСТВА.

Услови за успешан рад у повртарству.

У градинарству мора се нарочито водити рачуна о потрошачу, и његовој моћи потрошње, што ће зависити од богатства места и броја становника. Такође се мора знати, која се врста поврћа највише тражи и у које доба године, јер су често и у малим размацима различите потражње у поврћу.

Повртњак треба основати што ближе вароши, па макар и по цену дупле кирије земљишта. Градина близу вароши има ту добру страну, што ће се поврће лакше и брже у потпуно свежем стању износити на пијацу. И што ће и сами потрошачи моћи лако, сваког дана, у свако доба, лично ради куповине долазити у саму градину. На тај начин избегава се посредство пиљара, који за свој труд узима обично 50% пијачне цене, коју сносе по пола произвођач и по-

трошач, што, наравно, не иде у корист ни једној ни другој страни.

Земљиште, на коме ће се поврће гајити, мора бити првокласно. Најбоља је земља хумусна иловача или хумусна пескуша. Овакву земљу не може градинар лако да нађе, али ће јој зато у току рада ова својства дати јаким стајским ђубретом. Велики приноси и одлично поврће могу се само добити на изванредно јаким земљама. Почињати рад на мршавим земљама, нарочито са слабим физичким својствима, била би велика грешка. Зато је у интересу градинара, да закупи земљиште за што дуже време, а најмање од 5—10 год. Градина се безусловно мора, сваке године ђубрити и то искључиво стајским ђубретом, а у највећој дози, од 60—70.000 килограма по хектару. Стајско ђубре добива се у варошима најчешће бадава, те према томе не би га требало замењивати вештачким гнојем.

Вода је важан чинилац у повртарству. Без воде се не сме ни у ком случају почињати овај посао, па макар да би имали и изванредно велике водене талоге. Јер то би све без наводњавања било недовољно за бујно и огромно развијање поврћа. Без довољно воде, поврће остане кржљаво, жилаво и неукусно, па се као такво тешко уновчава. Најјефтинија и најбоља је вода из реке, те, према томе, ако је могуће, т. ј. ако су сви остали услови, које горе наводимо ту, најбоље је повртњак основати поред реке, те воду помоћу: долапа, гепла, или моторне пумпе из реке црпети и повртњак заливати, Ако немамо реку, онда се водом снабдевати из бунара. Али, како је ова вода хладна, предходно би требало у широким, цементираним басенима, бар за 24 сата изложити је сунчаној топлоти. Хладна вода зауставља — прекида — вегетацију, нарочито када су велике врућине, а то је баш онда, када морамо највише заливати. Поврће је најбоље заливати натапањем вадама. Заливати што обилније а ређе. После сваквог натапања, чим земљиште мало просуши, поврће треба прашити. Заливати у јутру, рано, или увече и, преко ноћ, а никако преко дана, сем ако је облачно.

Семе утиче такође на приносе у повртарству. Слаба сорта поврћа и у најбољој земљи и са најбољим радом, даје слабе резултате. Зато је апсолутно потребно, што се ретко дешава, да градинар зна сорту поврћа, коју жели гајити. Непознавање сорте често доводи произвођача у незгодну ситуацију. Пошто ретко кад повртар сам производи семе, те је упућен, да га набавља код семенара. Семе не треба никада куповати на пазару, ма од кога, и ако је код пиљара семе знатно јефтиније него ли код семенара од заната. Колико је важно познавати поврће, нека послужи овај пример: Има велики број сората купуса, али се све деле на три групе: пролетње, летње и зимске. Ако градинар жели да има зимски купус, а из непознавања сорте сеје летњи, он је у послу на погрешном путу, јер ће му летњи купус преко зиме промрзнути. Затим између самих група купуса, има их, по боји: белих, модрих и црвенкастих; по стасавању: брзостасних и спорастасних. Све би ово требало да зна један повртар, како за купус, тако и за све друго поврће, па да правилно и с успехом изводи свој посао. Затим се мора знати и моћ клијавости појединог поврћа, да се не би куповало семе, које је већ изгубило моћ клијавости. Пошто смо упућени да велики број повртарског семена купујемо на страни, то морамо рећи, да је за наше прилике и климу боље набављати семе из јужних крајева, него са северних. На пр.: боље је наручивати семе из Француске и Италије, него из Немачке и Аустрије, јер, њихово поврће здрвени, под нашом летњом топлотом.

И од личности повртара много зависи успех у послу. Најбоље би било, када би градинар свршио градинарску школу. Али, данас, код нас је то немогуће. Такве школе немамо у земљи. А у нижим пољопривредним школама, повртарсто не заузима оно место, које треба да има. То је због преоптерећеног градива из других пољопривредних грана, којима се у тим школама даје првенство. Зато би било у ин-

тересу, да се такве школе отворе, нарочито у већим местима.

Шабац. **Инж. Миливоје Н. Лолић.**

НАРОДНО ЗДРАВЉЕ.

Преношење заразних болести ваздухом.

С јесени и преко зиме много више се шире извесне заразне болести, као што су скрлет, мрасе, гушобоља, велики кашаљ. Свакако да овде има више разних узрока, али међу њима је врло важан и тај, што су у то доба људи, а нарочито деца, много више у становима, што су у сталном додиру, па се свака болест лакше с једног на друго приноси. Кад једно окашљави, убрзо и сва остала одпочну. Једно добије крајнике, па ће се сигурно надовезати још коме. Ми обично за то окривљујемо назеб. Назебло — па тиме све објашњено. У ствари назеб не може да изазове болест. Услед назеба само се ослаби одпорност нашег тела, те клице могу да изазову болест.

И све ове болести, које смо напред споменули, заразне су природе, изазивају их нарочите клице. Ове клице се налазе у ждрелу и грлу, на слузокожама, болесника. Кад болесник говори, кашље, кија, плаче итд, избацује из уста многобројне ситне, невидљиве капљице, у којима се могу налазити и заразне клице. Већ сам болесник може да истури ове капљице на читав метар од себе. Али њих разносе и ваздушне струје, те су нађене на метар и по од болесника. Оне лебде у ваздуху дуже времена. Ако се налазимо у близини болесника, те удишемо ваздух са овим капљицама, излажемо се опасности заражења.

Овако се код нас *најчешће* преносе *туберкулоза* и *грип*. Само овим капљицама, које избацује туберкулозни бокесник заразе се здрави, па за неколико месеци цела кућа, а нарочито деца и подмладак, оболи,

па за две три године у много случајева и изумре. Као лекар видео сам много породица, где је сав подмладак изумро од туберкулозе само за то, што болесник није издвојен у засебну собу, него су баш деца непрестано око њега. Чак има случајева, где оставе сироту децу, да их чува јектичавац. А он их јадник и забавља, прича им и кашље у лице, избацује капљице с клицама и заражује.

Колико је ова близина опасна, доказују и огледи. У близини на пола метра од јектичавца остављена су заморчад. Од 100 случајева у 75 су се животиње заразиле само удисањем овог ваздуха с капљицама.

Грип прелети за кратко време цео свет, баш благодарећи оваквом начину преношења. У колико је већи саобраћај и додир међу људима, у колико се веће масе заражују.

На нашем селу овај начин заражења је несумњиво врло чест. Овако чак и здрави, нарочито одрасли, могу да преносе клице дечјих болести. И често се чудимо: није дете дошло ни с каквим болесником у додир, па ипак се разболи. У ствари одрасли могу узети у себе с ваздухом заразне клице. Они од њих не оболе, али их предају својој деци.

Али ваздухом се може заразити и преко прашине. Кад пљујемо на све стране, по поду, стварима итд., сасуши се се и иситни испљувак и кретањем ваздуха дигне. Има клица, које услед исушења брзо угину. Али има и таквих, које врло дуго издрже исушење и остају заражљиве. И овде стоји на првом месту туберкулоза. Свакако да је много опасније заражење капљицама, јер су у капљицама клице јаче заражљиве. Али ако удишемо дуго времена велике количине прашине, напослетку ћемо се заразити. Али прашина је опасна и ако нема у њој заразних клица. Неке врсте прашине слажу се у плућне мехуриће, па их запуше, те онеспособе за дисање. Друге пак повреде слузокоже органа за дисање, а нарочито плућа, својом оштрином. На оба ова начина органи за дисање постају слабији, те лакше подлежу заражењу.

Из ових излагања се види, да је бављење у болесничкој соби врло велика опасност, јер се излажемо заражењу капљицама. Али није незнатна опасност од прашине, а нарочито оне, која се ствара од испљувака и лучевина заразних болесника. Због тога је потребно водити рачуна приликом кашљања, кијања и пљувања. Ни здрави не треба да се уносе у лице другоме, а нарочито деци, приликом тога, јер они могу бити клицоноше. Исто тако ни здрави не треба да пљуну на под, јер никад није искључена могућност, да садрже у себе заразне клице, које не изазивају код њих обољење, али могу га изазвати код других.

Dr. **Ст. З. Иваниħ.**

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ.

Питање: Молим за извештај да ли је добро давати резанац од шећерне репе и то: младим ждребадима, теладима, прасадима, јагњадима и живини, јер смо у зоби оскудни?

Вучић — Рача. **Живан Ж. Живуловић.**

Одговор: Резаница шећерне репе има свежих и сувих. О резанцима у сасвим свежем стању треба да знате ово:

Они садрже много воде, врло мало хранљивих материја, те из ових разлога не могу заменити зоб, ако мислите давати резанце место зоби. У погледу хранљивости 100 кгр. свежих резаница имали би исто дејство као и 5 кгр. чистог скроба; односно њихова хранљивост је иста као и лишћа келерабе и купуса. Због тога се свежи резанци шећерне репе дају увек стоци као споредна или узгредна храна у оброку, у коме мора бити и јаке зрнасте хране или у виду прекрупе. За исхрану младе стоке свежи резанци репе нису подесни, али када се желе давати из различитих разлога, морају се давати у сасвим свежем стању, да нису покварени или окужени и дају се опрезно и у умереним количи-

нама. Младим ждребадима не треба их давати, јер их као сувише водену храну слабо подносе. Благодарећи друкчијој грађи стомака, телад могу боље сварити свеже резанце. Њима се даје 2 кгр. резанаца дневно на сваких 100 кгр. тежине телета. На пример, ако је неко теле тешко 200 кгр., треба му дати 4 кгр. резанаца дневно. Али поред тих резанаца треба му дати 3 кгр. сена, 2 кг. сламе и 2·5 кгр. пшеничних мекиња. Јагњадима се даје до 1 кгр. резанаца дневно на грло и дан према старости и живој мери, али увек са додатком сена, прекрупе кукуруза, јечма или мекиња. Прасадима се може дати од 2—3 килограма резанаца на грло и дан према старости и живој мери, али увек у мешавини са мекињама или јармом јечма или кукуруза од 0.5 кгр. до 1·5 кгр. опет према старости и живој мери. Прасадима се даје и кромпир, најбоље куван, од 400 грама до 750 грама на брава и дан према старости и живој мери. За исхрану живине може се употребити кромпир, репе, па и резанац шећерне репе. Ова храна даје се увек у облику влажних мешавина. Кромпир обично куван или резанца даје се коксшки на дан по 50 грама, мекиња пшеничних 40 грама, кукуруза, јечма, пшенице или овса по 40 грама. Ако у оскудици хране желите увести резанце шећерне репе и за одраслу стоку, треба уопште и у будуће да знате, да их одрасла стока много боље вари. Коњи кад раде тешке послове, не добијају резанце, јер јако оптерећују стомак том воденом храном и тешко раде. Коњима који не раде или раде лаке послове, даје се по 15 кгр. резанаца на дан и грло, али не наједанпут, него у три оброка. Најбоље варе резанце краве млекуље и волови. Кравама се даје на сваких 100 кгр. живе мере по 4 кгр. резанаца, воловима који се тове по 6—8 кгр. резанаца на сваких 100 кгр. живе мере. Када се резанци дају кравама, треба знати, да ако им се не даје и јака, зрнаста храна, да масло справљено од њеног млека добија белу боју, рђав укус и постаје тврдо. Њено млеко дато младим животињама проузрокује пролив. Овце и свиње добијају највише до 1 кгр. резанаца на брава и за дан,

особито када се тове, али опет у смеши са другом јаком храном.

О сувим резанцима шећерне репе треба знати ово: Суви резанац шећерне репе има врло мало воде, много више хранљивих материја, те је много хранљивији од влажних резанаца, око десет пута. Због мале количине воде суви резанац се може дуго одржати непокварен, ако се чува на сувом месту. За пренос је много подеснији, јер се не плаћа пренос велике количине воде које има у свежим резанцима. Из ових разлога препоручљивија је исхрана стоке сувим резанцима, који се могу слати и на велике даљине. Али код сувог резанца има друга једна незгода. Он јако бубри при додиру са течностима, увлачи их у себе и повећава троструко своју запремину. Због тога треба бити обазрив при давању стоци. То повећавање запремине сувог резанца бива још у устима и ждрелу, те може да наступи угушење животиње, или унесене у већој количини бубрењем могу да изазову пснуће стомака па и угинуће код животиња са простим стомаком, као што су коњ и свиња. Да би се то избегло, треба суви резанац пре давања свакој стоци поквасити са 2—3 пута већом тежином хладне или млаке воде. Коњи не једу радо суви резанац, те им се дају и мање количине, обично 2—2·5 кгр. дневно на грло. Млечним кравама и воловима за тов даје се и то: млекуљама 3 а највише 4·5 кгр., воловима 5—7·5 кгр. на дан и грло. На укус млека и масла немају тако штетно дејство. Дају се и радним воловима и то 4—6 кгр. на дан и грло. Теладима према старости и живој мери даје се 0·5—2 кгр. дневно на грло. Свињама се даје 0·75—1·5 кгр. на дан и брава, али се поред воде за квашење употребљује сурутка и оплављено млеко, ако се имају у газдинству, или разблажена меласа, ако је могуће набавити је.

Dr. T. Митровић.

Питање: Да ли би смео да сејем нешто више *црвену метлу.*

Бела Црква. **Љубомир Петровић.**

Одговор: За метле највише се цени т. зв. „*Флорентински сирак*“, са дугачким белим класом. Та се сорта најбоље плаћа, зато само њу препоручујемо да се гаји.

Главни производ то је клас („слама за метле“), а не семе, јер производња семена за усев у обичној култури нема циља, пошто флорентински сирак код нас брзо дегенерише (измеће се). Код нас може да се производи семе сирка само помоћу строге селекције, а то је посао специјалисте.

Семе за сетву треба бар сваке друге или треће године набавити из иностранства; то се може учинити и преко Српског Пољопривредног Друштва. Од произведеног семена у првој и другој години може се одабрати нешто за сетву, а сав вишак има да послужи за исхрану стоке и живине. И као сточна храна уновчено семе даје лепу корист, јер се добија као принос око 1000—1500 кгр. зрна по 1 кат. јутру, односно око 2000 кгр. по хектару.

Као принос „сламе за метле“ добија се око 600 до 800 кгр. по јутру или 1000—1400 кгр. по хектару. Цена сиркове сламе врло је променљива према жетви код нас и у другим земљама, али искусни људи рачунају, да производња сирка осигурава произвођачу у сваком случају бар за 25% већу добит од производње шећерне репе.

Сирков клас налази пређу сваки пут и код нас и на страни, а сем тога даје прилике земљораднику и за посебну зараду, ако зими сам прави метле.

Сирак подноси сушу боље од кукуруза, а тражи плодну земљу.

Београд. **Тима Владисављевић.**

Читајте „Тежак“ и уписујте међу својим познаницима нове претплатнике! Тражите комплете „Тежака“ из ранијих година, који се могу добити по 20 динара. Обновите претплату за 1929. г.!

ЛИСТАК.

Из Пољопривреде Планинскога Типа.

Белешке Драгише Лапчевића.

(Наставак)

5. Коњи.

У једном старом путопису се помињу и хвале коњи око Пожеге. То ће бити стари старовлашки или рујански коњ: мали, чврст, токмак, који је био врло издржљив као *товарни*[1]) и врло лак као *јахаћи*[2]) коњ.

Као товарни коњ је био од врло великог значаја у старини, кад је сав пренос на коњу вршен, па и пре 50—60 година, док није било *крчаника*, путева, него се служило уским и врлетним *утрвеницима*.

Као јахаћи коњ је лаки и чврсти коњ рујански био издржљив и у спороме *оду*, и у лакоме *равану*, и у хитроме *тркy*. У то доба су на тим коњима често кошије трчане, па још и уз позамашне опкладе. На кошије је, ради сеира, излазило мноштво света; неке од тих кошија су још и опеване у жанру старинских народних песама.

У последње време, од како се кобиле пасу под државним пастувима крупније пасмине, постепено нестаје типа старога рујанскога или старовлашкога коња, па ће га и сасвим нестати упоредо са развијањем железничког саобраћаја и са градњом модерних путева с малим успонима. Већ све више ишчезава ранији каравански саобраћај: по новим путевима лако саобраћају коњска кола, на којима већ одавно Рујанци гоне у

---

[1]) Рас, стари Влах и Рујно су још у средњем веку имали врло живу трговину са Дубровником; аграрни и сточарски производи су одавде у Дубровник преношени на товарним коњима, зато је баш у овим крајевима и одгајен један особени тип коња, ради издржљивости његове на дугоме караванскоме путу.

[2]) Како су исти крајеви, нарочито, у првим периодима Немањићским, били важни и за давање *лаке* коњице, која је у оновременоме ратовању играла пресудну улогу, то су од исте пасмине гајени и јахаћи коњи. Они су, за разлику од товарних, само поштеђивани од товара и обучавани готово искључиво за јахање и за употребу у лакој коњици.

Шумадију своје производе (катран, луч и судове дрвене и земљане). Док су за стари каравански саобраћај, условљен ретким појавама на трговима и уским и врлетним утрвеницима, били потребни *товарни* коњи, па се зато гајили мали, чврсти, издржљиви токмаци[3]), дотле су сад, код ширих и равнијих путева, потребни *теглећи*, дакле крупнији коњи, па се већ постепено и прелази њихову гајењу.

6. Неколико речи о сточарству.

Свиње буђеновачке тек су у ужичкоме крају запаћене око 1880. год. Запат је донео Јевто Карган, који је трговао са свињама (палоцијом), продајући их у нашој и у Сремској Митровици и у Шопрону. Загледао се у селу Буђеновцима у добар сој свиња, па их је купио и дотерао у Пожегу, где се први пут тај сој и размножио. Свиње су врло питоме и ухране се брзо и одлично.

Дотле су у овоме крају биле само полудивље свиње. За ту се свињу говорило да је *суруџија*, т. ј. јурила је као што је носилац поште негда на коњу јурио. Буђеновачка је свиња чак и плоднија од суруџије: докле је ова друга прасила по 5—6, она је прасила 10—12 прасади.

Негда су свиње жирене — док су биле пустаре и велике шуме. Отуда и она загонетка:

Виси *висуљак*,
Трчи *трчуљак*,
Бога моли *трчуљак*,
Да отпадне *висуљак*.
(жир и свиња).

Онамо где има *буjади*, која се, негде, назива и *пајрат*, одрасле свиње ришкају и једу корен буjади.

---

[3]) Интересантан је факат, да у Староме Влаху, специјално у жупама Рујну, Лужници, Црној гори и Моравицама нема ни предања да је гајен *магарац* (осл, осел), још мање да је употребљиван у саобраћају. Седамдесетих година прошлога века један трговац из Пожеге набавио је негде око Алексинца два магарца и држао их са ситном стоком само ради куриозума, неупотребљавајући их ни за какав посао.

Често бива случајева, да које чељаде истера свиње на бујад, закопа им корење и поспе зоби. Ријући за зоби, свиње се зариј у и у корење бујади, и ту целога дана остану. Међутим, добро је свињама давати по 2 кгр. добро очишћеног од земље (може се и опрати) и на ведрини просушеног корена. Свиње на тој храни успевају добро. (*У* Бачкој свиње једу и *леску*, корење од рогоза).

Мазги, од како се памти, није било у ужичком крају; међутим, у старих Јелина је било и дивљих:

..... Пилемен рутавац срчан
Воћ енетске земље, где *дивљих*
мазги имаде.
(Илијада, II).

Говеди у ужичком крају има ситних, то је говече из Раса; а има их и крупнијих, то је говече из Маљена, прозвано маљенско говече.

Много се полаже на волове, јер су они радна стока, зато се прво за њихово, па тек за кравље здравље напија у здравици: „за виторогијех волова и дугорепијех крава". Зато орани волови имају своју *волопашу*; као што се вô, који се престане хватати у плуг са жељом да се утови ради продаје, назива: *попуштеник*. Краве се не хватају у плуг, јер је то и грехота и срамота; има чак и једна пословица пуна поруге: *Била крава на орање*!

Сељак ће на орању рећи воловима: „Ајс вошо! ајс брато! ајс ранитељу!"

Раније су говеда држата за рад, а ситна стока за млеко. Отуда је, чак и у очи светскога рата, од 100 комада говеди било крава:

У Србији	32,2
„ Угарској	44
„ Аустрији	49,9
„ Француској	52,9
„ Швајцарској	55,2
„ Немачкој	55,3
„ Данској	57,5
„ Холандији	58,5

Како је млекарство највиши степен сточарске производње, то је, према броју крава, доказ само, на коме је оскудноме ступњу наше млекарство. Треба још узети у обзир околност, да се краве, доста приличним делом, и не држе ради млека, већ ради расплођавања говеди, поглавито волова.

Краве су најмлечније од Увца; одабирањем би се могли, у млечности њиховој, постићи велики успеси.

Козе су врло добре и врло млечне. Требало би, само, одабирањем млечних коза извести један изврстан млечни сој.

Још кнез Милош је набављао *ангорске* козе и слао у своје сточарске заводе. Извесно је он ту козу послао и у сточарски завод у Маљен. Али се она у Маљену није могла одржати: претпостављен јој је домаћи сој.

И *санска* је коза набављена и растурена у народ; али није могла издржати конкуренцију наше риђе козе.

Кокоши су у ужичком крају крупне и носке; ситније су се тек у последње време отпочеле уносити с разноврсним сојевима, те потискују нашу крупну кокош, вековима неговану.

Голубови се не гаје по селима, већ само по варошима. Међутим, гајење голубова, особито гриваша, треба да је везано за село, у коме би се и паунице могле гајити, по старинској успомени:

Пасла Маре пауниће
И бијеле голубиће.

(Наставиће се).

БЕЛЕШКЕ.

Нов члан утемељач Српског Пољопривредног Друштва. — Г. Радомир Ф. Стошић, пензионер из Београда уписао се за члана утемељача Српског Пољопривредног Друштва са улогом од 200 динара, те и овим доказао да цени рад Друштва.

Н.

Рад на просвећивању народа. — Српско Пољопривредно Друштво у Београду покренуло је акцију за оснивање пољопривредних књижница и читаоница у народу, чији би задатак био, да путем књиге у народ унесе што више знања за повећање и побољшање пољопривредне производње.

Од Друштва упућен је у првој половини децембра прошле године позив свима обласним самоуправама да ову акцију Друштва помогну и морално и материјално. На овај апел Друштва одазвале су се до сада ове самоуправе: београдска, сплитска, ужичка, зетска, бихаћска, сарајевска, подунавска, ваљевска, врбаска, тузланска, крушевачка и травничка и обећале своју помоћ и сарадњу.

Вредно је напоменути да је самоуправа травничке области, ма да долази у ред најсиромашнијих, истим актом известила Друштво, да ће му поред моралне помоћи, за сада од својих скромних материјалних средстава, моћи, за горњу сврху, да стави на расположење 3—4.000 динара.

Своју готовост, да Друштво у овом раду помогну у сваком погледу, саопштили су и Главни Савез Српских Земљорадничких Задруга и Дирекција за Пољопривредни Кредит.

Бор. Љ. Н.

Плави камен „Монтекатини“, који С. П. Друштво већ више година набавља и продаје својим Подружинама и члановима, а који се свуда показао као одличан, *анализиран је* у Државној Пољопривредној Огледној и Контролној Станици у Топчидеру и према уверењу под Бр. 1380/36|28 утврђено је да садржи *99,76%* *сулфата бакра*, а то је проценат чистоће који до данас ни један други фабрикат плавог камена није дао.

Износећи предње, скреће се пажња Подружинама и члановима на овај резултат анализе и препоручује им се: да своја требовања за потребне количине плавог камена Друштву благовремено доставе, јер ће се и експедиција вршити по реду пријављених поруџбина.

Друштво има извесну количину робе у магацину, док ће му главна количина почети да стиже крајем месеца марта ове године.

За оне који су навикли и хоће Саксонију, набављено је 2 вагона те марке, у бурадима од по 250 кгр., али пошто су она слаба, пошиљке ће се радије вршити у џаковима.

А. П.

За набавке справа и материјала, које Подружине не врше преко С. П. Друштва, Друштво не прима одговорност.

РАД С. П. ДРУШТВА И ПОДРУЖИНА.

Српском Пољопривредном Друштву
Београд.

Према одлуци Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва, као друштвени делегат присуствовао сам шљиварској конференцији, одржаној 27. децембра 1928. г. у сали обласног одбора Рашке Области у Чачку, а одржао сам 29. децембра 1928. г. једно предавање о уништавању шљивине штитасте ваши у селу Мојсињу, срезу љубићском, а друго предавање 31. децембра 1928. у селу Брусници, близу Горњег Милановца, у срезу таковском, — па ми је част о томе поднети следећи извештај:

Шљиварска конференција у Чачку одржана је 27. децембра 1928. г. у сали одбора области рашке. На тој конференцији били су присутни: чланови обласног одбора и неки чланови обласне скупштине; чланови управног одбора чачанске пољопривредне подружине; обласни пољопривредни референт г. Витомир Недић; директор пољопривредне школе из Краљева г. Милорад Палеташевић, са својим особљем; управник обласног лозног расадника г. Љубомир Тюсић; срески пољопривреди референти г. г. Чеда Симовић из Гуче, Живко Тодоровић из Чачка и Захарије Ратковић, из Краљева.

Било је присутних и већи број истакнутих домаћина, земљорадника, као и председника произвођачких задруга, међу којима г. г. Бора Штављанин, председник воћарске земљорадничке задруге из Качулица, г. Тихомир Николић, председник винарске задруге, из Чачка и председник млекарске задруге г. Драг. Пурић.

Од трговаца конференцији су присуствовали највећи тамошњи извозници сувих шљива г. г. Никола Николић, Чеда Солујић и др.

Конференцију је отворио и затим њоме стално руководио г. Витомир Недић, обласни пољопривредни референт, а секретар конференције био је г. Живко Тодоровић, срески пољопривредни референт.

Г. Недић, по отварању конференције, дао је реч мени, као делегату Друштва, и ја сам присутнима изложио циљ сазива конференције, објаснивши опасност која нашим шљивицима прети од шљивине штитасте ваши, као и начине на које се она сузбија и уништава.

Моја излагања саслушана су пажљиво, па је по том добио реч г. Милорад Палеташевић, директор пољ. школе у Краљеву, који је, такође, у лепом говору изложио опасност од поменуте штеточине, и навео најпрактичније начине за

њено уништавање. Затим је ванредно лепо говорио г. Милош Поповић, учитељ у пензији и председник чачанске пољопривредне подружине.

Даље, говорили су г. г. Никола Николић и Чеда Солујић, трговци извозници; Бора Штављанин, председник воћарске задруге из Качулице; председник одласног одбора г. Добросав Церовић и члан обласног одбора г. Драг. Пурић, професор.

На крају конференције донета је резолуција, која је достављена Друштву.

А у очи конференције обласни одбор донео је решење: да набави 16 великих прскалица за воћке, што је одмах и извршено и прскалице од Српског Пољопривредног Друштва набављане; а пре тога за срез трнавски већ је било набављено пет таквих прскалица.

Сутрадан, 29. децембра 1928. у шљивику расадника среза љубићског одржао сам демонстративно предавање о шљивиној штитастој ваши. На предавању је било око 150—200 слушалаца из Мојсиња и среза љубићског, све домаћини, чији су воћњаци јако нападнути штеточином, и од којих су многи,

Сл. 11. — Са предавања о штитастој ваши на шљивама у с. Брусници.

по упутствима тамошњег среског економа г. Јована Стојановића, већ вршили прскања својих шљивика. Многи од слушалаца предавања радили су са прскалицом и прскали по који комад заражених шљива. Такође, многи су постављали разна умесна питања.

Из Мојсиња отишао сам у Горњи Милановац, где смо са г. Срећком Милинковићем, врло агилним тамошњим пољ. среским референтом и одличним секретаром тамошње пољ. подружине, учинили потребне припреме за предавање, које сам 31. децембра 1928. одржао пред великим бројем слушаоца из целога среза таковског у кафани код „Три Круне".

После предавања отишли смо у један оближњи шљивик у село Брусницу, где сам одржао предавање са демонстрацијом, које је трајало од $10^1/_2$ часова пре подне па скоро до 2 часа по подне.

На овом предавању, благодарећи г. Милинковићу, било је присутних сељака око 500—600. Један од њих објаснио је присутнима, да је свој шљивик од 1000 дрвета прскањем очистио од штеточине.

На крају, част ми је напоменути, да сам у својим предавањима, од опробаних средстава за уништавање шљивине штитасте ваши, слушаоцима својим препоручивао од карболинеума: *дрворин*, који Друштво има на распродаји, као домаћи препарат и *карбокримй*, са којим су многи тамошњи пољопривредници, из ранијих предавања среских економа, приличио упознати.

Јануара 1929. год.
Београд.

Ник. Ж. Петровић
члан Управе.

Српском Пољопривредном Друштву

Част ми је известити, да сам у смислу одлуке Управног Одбора Бр. 14.413, од 15. децембра 1928. г. био на конференцији у Крушевцу и одржао предавања о штитастој ваши у Брусу и Александровцу, о чему подносим следећи извештај:

1) На конференцији о новим мерама за припремање акције о сузбијању штитасте ваши на шљивама и унапређењу шљиварства у опште:

Конференцији су присуствовали поред већег броја земљорадника и: председник обласног одбора г. Мирко Ковачевић, обласни пољопривредни референт г. Драгомир Ј. Грујић, економ среза расинског г. Петровић и економ среза жупског г. Новаковић, као и државни економи у пензији г. г. Светислав Пешић и Богољуб Минић.

Конференцију је отворио председник обласног одбора а за овим одржао је предавање о важности воћарства у опште, а посебно шљиварства, обласни пољопривредни референт г. Драг. Ј. Грујић.

После ових упознао сам присутне са опасношћу од шти-

тасте ваши, и о мерама предузетим од стране Српског Пољопривредног Друштва, позивајући их да прихвате овај рад.

Присутни су саслушали изнета стања и мере које треба предузети, па су од своје стране излагали своје погледе и стање сељака. Њихове жеље и погледе доставио сам усмено на ужој конференцији одржаној у С. П. Друштву.

2) Предавање у Брусу:

За Брус пошао сам из Крушевца са председником обласног одбора г. Ковачевићем и обласним пољопривредним референтом г. Грујићем.

У Брусу одржато је предавање у сали Хотел Радуловић. где је претходно срески пољопривредни референт г. Милета Пауновић изнео присутнима циљ састанка, упознао и преставио присутне, заблагодарио се свима присутнима а највише Српском Пољопривредном Друштву што је оно, бринући се о земљораднику и његовом напретку, предузеле од своје стране мере за спасавање воћњака од пропасти.

После овога одржао је предавање обласни пољопривредни референт о важности воћарства у опште а посебно шљиварства код нас и нарочито у срезу копаоничком.

За овим сам одржао предавање о појави штитасте ваши на шљивама, изнео њено размножавање и преношење, као и мерама за сузбијање исте.

Пре преласка на практични део овога предавања, узео је реч председник обл. одбора г. Ковачевић, и објаснио од своје стране о одржатој конференцији у Крушевцу и предлозима који су на истој пали, обећавајући од своје стране моралну па и материјалну помоћ и позивајући свагда вредне копаоничане, да настану да се од пропасти шљивака, па и другог воћа бране.

После овога сви присутни, којих је било преко стотине, у главном била су заступљена сва села, прешли су у један воћњак више варошице и ту им је практично показато прскање шљива.

У непосредној близини овога воћњака показато нам је једно место у површини преко два хектара, на коме је био шљивак и овај повађен, пошто је почео да се суши од штитасте ваши.

Сви присутни најзад су изјавили, да они очекују даље кораке у смислу одржате конференције, те да би предузели кораке за одбрану.

3) Предавање у Александровцу:

Предавање је одржато у сали Школе за воћарство и виноградарство, а прскање у оближњем воћњаку Земљорадничке Задруге. Присутна су били преко 150 земљорадника. И овде су била заступљена просечно сва села, као и у већем

броју доста грађана из варошице, а исто тако присутни су били и г. Др. Петковић шеф обласног рачуноводства и об ласни пољопривредни референт г. Грујић.

Први је поздравио присутне г. Михајло Радоњић, директор школе, износећи важност данашњег састанка, заблагодарио присутнима на лепом одзиву поздрављајући предаваче и Српско Пољопривредно Друштво.

За овим је обласни пољопривредни референт г. Грујић одржао предавање о важности воћарства у опште и шљиварства нарочито.

После овога одржао сам предавање о штитастој ваши и прешли у воћњак, те на лицу места извршили прскање неколико комада шљива.

Овом приликом упознати су присутни са радом конференције и они сви очекују исте кораке као и остали предходници.

Сви присутни како на конференцији, тако и предавањима изјавили су своју велику захвалност Српском Пољопривредном Друштву и моли да их и у будуће не заборавља.

1. јануара 1929. год.
Београд.

Алекс. П. Рашковић,
члан Упр. Одбора Срп. Пољ. Друштва.

Записници седница

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва:

3., одржане 16. јануара 1929. г. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић, председник Др. Т. Митровић и чланови: А. Рашковић, С. Партонић, С. Ратковић, Б. Станисављевић, Д. Спремић, Т. Владисављевић, Б. Ранковић и М. Стојановић.

Председавао председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I

33) Прочитан је и примљен записник 2. седнице Управног Одбора.

II

34) Прочитан је извештај Књижевног Одбора, па је усвојен.

III

Прочитана су мишљења Финансијског Одбора, па је одлучено:

35) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

36) да се не може изаћи на сусрет молбама: Средњошколске Матице Ратничке Сирочади, Друштва за васпитање и заштиту деце и Лиге противу туберкулозе, пошто је и ово Друштво хумана установа и нема буџетске могућности за давање прилога;

37) да се прима знању завршни рачун за 1928. г. но с тим да Финансијски Одбор поднесе предлог, које би вредеће хартије требало продати као нерентабилне, а Одбор за извршење програма рада да изради распоред за инсектициде у вредности 17.000 динара, из помоћи Народне Банке, који да се бесплатно разделе у областима, у којима су одржана практична предавања концем децембра пр. г.

IV

Прочитана су мишљења Набављачког Одбора, па је одлучено:

38) да се одбију понуде: Бр. 358 за препарате, пошто су непотребни; Бр. 11518|28 за плави камен, пошто је поручена довољна количина и Бр. 123 за дрворин, пошто га за сада има довољно у магацину;

39) да продајна цена луцерке буде 22 дин., плавог камена 9 дин.

V

40) прочитан је извештај комисије о извршеном попису робе, па је исти примљен знању и усвојен предлог за расходовање растура.

VI

Прочитана су мишљења Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

41) да се одобри Подружини у Житковцу, да од приватних лица набави две сејалице и једну сечку;

42) да се одговори Подружини у Бераним, да ће јој се ножеви примити натраг, а за семе да извести, колико га има и кад га је набавила;

43) да се Подружина у Бос. Прњавору упути за карбокримп на Држав. Фитопатол. Завод, коме је дата извесна количина бесплатно;

44) да се замоле чланови управе да поднесу извештаје о одржаним конференцијама и практичним предавањима о сузбијању шљивине штитасте ваши;

45) да инспектор за подружине иде у Министарство Просвете, затражи правила за сеоске читаонице и извести се о начину и успеху досадањег рада;

46) да се у Рибнику приреди курс за производњу поврћа, који да траје 15 дана. Руководилац курса да буде г. А. Мајеровић, коме дати паушалну награду 2000 дин., а за материјалне трошкове да се изда 2400 дин. Курс да се држи у школском дворишту.

47) да се г. М. Пејићу дâ на отплату за једну годину дана пољопривредна књижница са орманом за 2200 динара, на подлози два сигурна потписа.

VII

48) Саслушан је извештај инспектора о извршеном прегледу рада подружина у ср. тршћеничком, па је примљен знању с тим, да се у будуће испоручују поруџбине првенствено преко подружина, где ових има.

VIII

Саопштења и предлози.

49) Прочитан је позив на забаву Јадранске Страже, па је примљен знању.

Са овим је седница закључена.

4., одржане 23. јануара 1929. г. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић и чланови: Д. Спремић, С. Партонић, С. Ратковић, Б. Станисављевић, В. Матић, Т. Владисављевић, М. Стојановић, А. Рашковић и Н. Петровић.

Председавао председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I

50) Прочитан је и примљен записник 3. седнице Управног Одбора.

II

51) Прочитан је и усвојен извештај Књижевног Одбора.

III

Саслушана су мишљења Финансијског Одбора, па је одлучено:

52) да се прима знању да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

53) да се друштвеним службеницима дâ у име награде 50% од принадлежности, пошто је пословање у прошлој години било повољно;

54) да се издатак за ролетне на магацину, књижи на терет буџета ове године.

IV

Саслушана су мишљења Набављачког Одбора, па је одлучено:

55) да се по понуди Бр. 10561, прими у комисион један плуг Брабант;

56) да се одбију понуде Бр. 508 за растураче вештачких ђубрива и Бр. 385 за лохсол.

V

Саслушана су мишљења Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

57) да се поклони Народној Читаоници у Крушевици један комплет календара и књига одређених за поклоне;

58) да се одобри Подружини у Лозници, да скупштину сазове најдаље до 10. фебруара, али с тим, да извештај пошаље најдаље до 15. фебруара.

59) да се исплати А. Васиљевићу из Берана 300 дин. за одржана предавања о штитастој ваши у прошлој години, и Љ. Марковићу из Крагујевца 200 дин. за помагање Друштва у раду на сузбијању шљивине штитасте ваши;

60) да инспектор за подружине спреми предлог правила за Пољопривредне Књижнице и Читаонице;

61) да члан Управе г. А. Рашковић по изјављеној жељи одржи практично предавање у Тополи К. о сузбијању шљивине штитасте ваши, ради чега послати тамошњој Подружини 50 кгр. дрворина и 4 продужне цеви из помоћи Народне Банке;

62) да се уступи на послугу Мин. Пољ. и Вода кухињски прибор за домаћичке курсеве;

63) да се усваја распоред о бесплатном издавању инсектицида за сузбијање шљивине штитасте ваши, из помоћи Народне Банке.

Са овим је седница закључена.

ДРВОРИН
(воћни карболинеум)

испробано средство за прскање противу **штитасте — — сочне ваши на шљивама и другим воћкама.**

Најјефтинији домаћи производ и препоручен од стране стручних органа и институција.

Упуства и цене шаље бесплатно

„БИЉАНА" А. Д. 3—3

Телефон 32-69. БЕОГРАД Бранкова 12.

СЛАБИМ

НЕРВНИМ КОЈИ СЕ БРЗО ЗАМАРАЈУ И ВЕНУ

„Калефлуид" Д. Калениченко примењује медицински кор свију земаља већ више од 28 година на милијунима болесника, и то; ради јачања и повратка снаге за време и после свију болести укаљања брзог замарања, чишћење крви од отрова нарушене размене материја (мокраћна киселина, урати токсини и др.), јер екстракт од животворне жлезде (КАЛЕФЛУИД), повраћајући болеснику снагу, принуђава сваку патњу да нестане сама од себе. Ово је неке врсте узда која је одређена да успори човечије кораке ка старости и смрти (професор Гуазе, Париз).

Г. г. лекарима-праћше-франко ради пробе шаље се „КАЛЕФЛУИД".

Бесплатно свима се шаље детаљна литература са посматрањима над болесницима са стране професора и лекара. Обратити се: Београд, Шумадиска бр. 33. Милош Марковић.

Захтевајше само прави *„КАЛЕФЛУИД"* Д. Калениченко, на етикети којег су означене награде (Гранд При, велике златне медаље), којег је добио на изложбама у Паризу, Лондону, Бриселу, Риму и др.

„КАЛЕФЛУИД" Д. Калениченко (каплице и ампуле за убризгавање) налази се у бољим апотекама и дрогеријама свију земаља. Шаље се и на поруку.

ПОТРЕБНЕ КЊИГЕ

за сваког пољопривредника:

	дин.
Гајење поврћа од Т. Владисављевића	40
Земљорадникова читанка од Р. Вулића	5
Поуке о ђубрењу од М. Николића	10
Све о кукурузу од М. Николића	25
Пшеница и раж од М. Николића	10
Луцерка и детелина од М. Николића.	10
Воћке и воће од Б. Тодоровића	60
Јагодичасто воће од П. С. Петковића	5
Гајење лана и конопља од В. Радовановића	5
Пољопривредни речник	5
Обезбеђење стоке од Dr. Стојковића	40
Гајење и нега шљива од М. Никетића	6
Гајење живине од Д. Грујића	40

ПРОДАЈЕ СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО У БЕОГРАДУ.

ЛЕЧИТЕ С ХУДОВСЦИНОМ

Кашаљ, бронхитис, туберкулозу

НАЈСИГУРНИЈЕ ЛЕЧИ

ХУДОВСЦИН

СВА УЊА БОЛЕЊА

Јавна захвала Худовсцину, леку против плућних болести.

Господине Худовски!

Ваш лек Худовсцин је врло добро дејствовао, па смо га препоручили и осталим нашим сродницима и пријатељима. Осећам се лак, чио и нема више оне малаксалости, које су биле пре. Захваљујем Вам много на Вашем одличном леку.

Лесковац. Учтив *Јолић и Тодоровић*

Добива се код апотекара **Ивана ХУДОВСКОГ, СУБОТИЦА, Сударавићева ул.**

Цена 3 кутије 75 дин. са поштарином.

Тражите једном картом обавештења и лечничке изјаве. 12—4

АЛФА
РУЧНИ СЕПАРАТОРИ

АЛФА
СЕПАРАТОРИ НА МАШИНСКИ ПОГОН

АЛФА
УРЕЂАЈИ ЗА МЛЕКАРСТВО

АЛФА
НАПРАВЕ ЗА ПАРЕЊЕ КРМЕ

АЛФА
КАНТЕ ЗА ОТПРЕМУ МЛЕКА

АЛФА
СТРОЈЕВИ ЗА ПОДОЈ

АЛФА
ЛИМЕНА РОБА

ИАО И РЕЗЕРВНИ ДЕЛОВИ ТИХ АРТИКЛА ДОБИЈАЈУ СЕ УВЕК КОД:

АЛФА Д. Д.
СЕПЕРАТОРИ И СТРОЈЕВИ ЗА МЛЕКАРСТВО
ЗАГРЕБ
БОШКОВИЋЕВА УЛИЦА 46.
ИЛИ ЊЕЗИНИХ ЗАСТУПНИКА.

Телефон Бр. 67-43
Брзојави: Алфалавал, Загреб.

3—3

За узгој слабашне и закржљале стоке те за јачање бреће стоке и младунчади потребно, те једино успешно јест
„ТЕЖАКОВО УЉЕ ЗА СТОКУ"
које се добија код:
М. ТЕЖАК, Загреб, Гундулићева 13. 15—1

Свако нађе нешто

Колико може да се уштеди муке, времена и јела, да зиме како много штошта можете набавити за мало новаца, што Вам сваки дан доноси небројено пута и корист и радост. Дневно ничу

НОВИ ЈЕДИНСТВЕНИ ПРОНАЛАСЦИ

најразличитијих предмета за свакидању употребу. Треба да пролистате само једанпут велики илустровани дивотценовник светске отпремне куће

H. SUTTNER
Ljubljana, br. 950.

и бићете изненађени, колико има ствари које су и вама потребне, а још их не познајете. Осим тога пружа вам тај ценовник диван избор предмета за одећу, кућанство и тоалету и за сваку другу прилику,

ЦЕНОВНИК ДОБИЈЕТЕ БЕСПЛАТНО

ако још данас пошаљете вашу тачну адресу фирми **Х. Сутнер.**

5—2

Оглаш „ТЕЖАКУ"

ОГЛАС

ШТАМПА СЕ И ПОЧЕТКОМ МАРТА ОВЕ ГОДИНЕ БИЋЕ ГОТОВА КЊИГА

Ново Виноградарство

од ing. МИПУТИНА СТОЈАНОВИЋА,
начелника Министарства Пољопривреде и хон. професора Пољопривредног Факултета у Београду

која ће изнети око 20 штампаних табака (300 страна) велике осмине, са 150 слика у тексту. Књига ће се продавати по 40. дин. комад а само онима, који пошљу писцу НАЈДАЉЕ ДО 15. МАРТА претплату или писмени налог, да им се књига пошље одмах на доплату, рачунаће се ЦЕНА ОД 30. ДИНАРА без поштарине.

Адреса: Проте Матеје, 62. Београд

ПРЕПОРУЧЕНО ОД МИНИСТАРСТВА ПОЉОПРИВРЕДЕ И ВОДА

за уништавање ваши и других штеточина на воћкама:

ВОЋНИ КАРБОЛИНЕУМ

ЛОСЋОЛ

— Хрватска индустрија катрана д. д. — Загреб Рачкога ул. 18-а —

Стовариште у Београду:

ЗДЕНКО Ј. АЉАНЧИЋ, Краљевића Марка 6. -- Тел. 40-98.

10—8

СТОЧАРИ!

ТРИУМФ науке аутора ветерине светског гласа г. Проф. Др. Јосипа Марека.

МЕТИЉ више не представља никакву опасност, он је потпуно савладан и уништен леком

ДИСТОЛОМ

који је познат хиљадама сточара дугогодишњом употребом, спасавајући своју стоку од сигурне пропасти.

ЧУВАЈТЕ се фалсификата, имитираних сличних препарата и лажног Дистола.

ТРАЖИТЕ само оригиналне кутије са жигом

Distol

Дистол продају све апотеке и дрогерије

УПУСТВА ШАЉЕ БЕСПЛАТНО

фабрика

„КАШТЕЛ“ А. Д. — ЗАГРЕБ — 3.

и главни продавац

„БИЉАНА“ а. д. — БЕОГРАД

Пошт. фах 423. 5—3

ПРАКТИЧНО ВИНОГРАДАРСТВО

ИЗИШЛО је из штампе и **ПРЕДАТО** јавности **Практично ВИНОГРАДАРСТВО** од г. Николе Ж. Петровића, инспектора Министарства Пољопривреде и Вода. Оно садржи све поуке и сва упутства о сортама америчке лозе за подлогу, најважнијим винским и аталским сортама домаће лозе, калемљењу (зрелом и зеленом) и стратификовању лозе, подизању винограда на модеран начин, резидби винограда, ђубрењу и обради земље у винограду, као и болестима и штеточинама на виновој лози, што је све приказано са 70 врло лепих слика.

Може се добити по цени од 30. дин. код писца, семенарске радње Тиме Владисављевића (Карађорђева ул. бр. 85) а и преко Српског Пољопривредног Друштва у Београду.

ПРАВЕ

НЕХВИЛОВЕ ПРСКАЛИЦЕ

патент АУСТРИЈА

одликоване на изложби у Скопљу златном медаљом.

Које израђују већ преко четрдесет година

FRANZ NECHVIL Wien, Margaretenstr. 98.

Од стручњака признате као најбоље

НОВО! Франц Нехвиле израдио је лањске године нов модел прскалице звани: **Аустрија Модел 1928.** Стручњаци за прскалице пишу о том новом моделу, поред осталога, и следеће: Са прскалицом Аустрија Модел 1928. испуњене су све жеље виноградара, јер је овом конструкцијом прскалица Аустрија сасвим из основа усавршена, како у погледу рада, тако и опреме. — Тражите опис прскалице **Аустрија Модел 1928.**

Одликована на изложби у Скопљу златном медаљом.

Прскалице Аустрија могу се добити:

КОД СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА БЕОГРАД, У ГЛАВНОМ САВЕЗУ СРПСКИХ ЗЕМЉОРАДНИЧКИХ ЗАДРУГА БЕОГРАД и у свима већим гвожђарским трговинама.

ГЛАВНО ЗАСТУПНИШТВО ЈЕ КОД

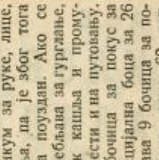
БРАЋЕ П. РАДОЈЛОВИЋА

ГВОЖЂАРА — БЕОГРАД

За уништавање штеточина — па и штитасте ваши на воћкама, употребљава се са **великим успехом НЕХВИЛОВА ПРСКАЛИЦА** патент Аустрија.

8—3

Јаке мишице, здрави живци, редовита дневна нега тела

Употребљен изнутра и спољa штити фелеров „ЕЛЗА-ФЛУИД“ од назеба и зараза, јер је такође изврсно дезинфекционо средство, и козметикум за руке, лице, зубе, уста и органе дисања, па је због тога и код инфуленце и грипа поуздан. Ако се помеша са водом и употребљава за гргљање, одрешује слуз, и на тај начин уклања узрок кашља и промуклости. Делује брзо против бола, разних болести и на путовању. Добија се у апотекама и сличним радњама, бочица за покус за 6 дин., двострука боца за 9 дин., велика специјална боца за 26 дин. Поштом барем један пакет, који садржава 9 бочица за покус, 6 двоструких или 2 велике специјалне боце, само 62 дин.

Три таква пакета само 139 дин., све већ са поштарином и паковањем.

НАРУЏБЕ АДРЕСИРАЈТЕ ТАЧНО НА

Eugen V. Feller, ljekarnik, Stubica Donja Elzatrg 366 — Hrvatska

Наручите уједно и фелерове Елза-пилуле које благо терају, а поуздано су средство за стомак и црева, 6 кутија 12 динара.

ОГЛАШУЈТЕ У „ТЕЖАКУ“ који се штампа у 10.000 примерака и залази у најнапредније сељачке домове по свима крајевима наше Отаџбине.

Лист излази 1. и 15. — Цена листу на годину за Краљевину С. Х. С. 30, а за иностранство 65 дин. — Ђаци и војници добијају лист у пола цене. — Претплата и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. — Рукописи се не враћају, — Цена огласима по такси. — Рачун код Поштанске Штедионице број 50350.

Штампарија „Св. Сава“ М. Сладековића — Бранкова 16. — Телефон 249

Ослобођено поштарине
реш. Мин. Поште и Тел. бр. 17306/24. г.

Бр. 5. Београд, 1. марта 1929. год. Год. LVI

За С. П. Друштво власник, председник, Мирко Миљковић

Одговорни уредник, Божидар Ђ. Ранковић

ПОЗИВ

На 55. Редовни Годишњи Збор Српског Пољопривредног Друштва, који ће се одржати на основи чл. 36., 37., 38., и 39. Друштвених Правила, 31. марта 1929. године, у Друштвеном дому у Београду, са овим дневним редом:

1. Председник или његов заменик отвара збор.

2. Подноси се извештај о раду Друштвене Управе, годишњи рачун о приходу и расходу и извештај о стању целокупне Друштвене имовине.

3. Подноси се на одобрење буџет прихода и расхода за текућу годину, која почиње 1. јануара.

4. Решава се о задужењу Друштва и ступању у чланство Обласне Задруге за Пољопривредни Кредит у Београду.

5. Решава се о писменим предлозима Друштвене Управе, Подружина и појединих чланова, који су поднети Управи најмање 15 дана пре збора.

6. Бирају се чланови Управног Одбора.

7. Бирају се почасни и редовни чланови.

Што се од овог дневног реда не сврши на дан збора, продужиће се идућег дана и даље све, док се не исцрпи дневни ред.

Право гласа на Збору имају редовни чланови и изасланици Подружина (Чл. 11. и 32. Правила).

Позивају се редовни чланови да на овај Збор дођу, а Подружине да упуте своје изасланике са потребним пуномоћјем.

Бр. 1699. Од Српског Пољопривредног Друштва, 14. фебруара 1929. године, у Београду.

Зима — и пољопривреда.

Свуда слушамо разговоре о садањој, незапамћеној, јакој и тешкој зими. Новине су пуне разноврсних извештаја о претераној зими, о смрзњавању људи у великим сметовима.

Саобраћај железнички и колски, испрекидан је на више места, нарочито у брдовитијим крајевима наше земље, у којима су ветрови и снежни сметови већи. Таман се једни сметови очисте и саобраћај успостави, јаве се ветрови и снег, те се нагомилају нови сметови и саобраћај укочи. То већ траје више од месец дана.

Температура у нашој земљи достиже 20—30 степени испод нуле, како на коме месту. У северним државама Европе, достиже и до 40 и преко 40 степена хладноће. То је реткост, какву нису запамтили ни најстарији људи.

На заклоњеним местима, где није могло бити навејавања и сметова, снег је достизао дубину до 60 сантим., по висовима и до 1 метар. А већ сметова је било тако јаких, да су куће по варошима завејаване.

Заледило се и Црно Море, што је такође велика реткост.

Намеће нам се питање, какав ће утицај ова ретка и претешка зима имати на пољопривреду? Она је већ у току своме нанела знатне штете пољопривреди. Има прилично случајева да су краве побациле телад. Пошто се напије хладне воде, ако није у топлој стаји, крава само задрхће и побаци теле. А ми имамо врло мало топлих стаја за стоку. Зима је тако јака, да су се тешко могле загрејати собе, у којима народ станује и спава, а камо ли стаје за стоку.

Гладни вукови сишли су са планина и изашли из ритова у села, те су учинили велике штете у стоци, поред свих хајки и борби против ових зверова.

Тешко су се замрзле реке, те воденице не могу да мељу храну народу. Зато су на многим местима људи принуђени да кувају кукуруз и пшеницу, те да тако исхрањују своју чељад у домовима куваним житом.

У многим подрумима, у којима се досад није ни шта ледило, заледио се купус у кацама, чепови су из њих поиспадали од јаког мраза, те се расо источио и купус је пропао. Исто тако и вино у бурадима, где га је имало, заледило се у пивницама и подрумима.

Многе тице угинуле су од зиме, а дивље пловке нађене су залеђене у рекама и угинуле.

Није добра ова претерано тешка зима са дебелим слојем снега, ни за стрне усеве. *Одвећ дебео слој снега, не пропушта ваздух до усева, те се под њим усеви чисто уплесњиве и корен им иструли.* Ово нарочито бива на влажнијим земљама. Али ове године није земља довољно натопљена влагом пре овога снега, те ће тих случајева бити мање, да корен усевима иструли. Према овоме не може бити веће штете стрнинама, изузев одвећ влажних терена.

Највећа би штета и опасност за пољопривреду била, ако би се овај велики снег нагло отопио, те би настале поплаве наших највећих житница. Но изгледи су, да ће се снег постепено топити, а земља је сува, те ће се влагом напунити. А кад се земља снежном

влагом дубоко напоји, биће знатно издашнија за усеве, који ће се боље одржати, ако наступи суша идућег лета. Ово би већ била добра страна великога снега.

Ради отклањања опасности од поплаве најпре треба почети са отклањањем нагомилавања леда, на мањим и већим рекама. Наши су сељаци врло добро учинили, што су, ових ледених дана, махом исекли крај река све дрвеће, које се било наднело гранама и стубовима над воду. Они су га по дебелом леду лако исекли и извукли, те ће од сада вода лакше пролазити кроз своја корита, но кад је то дрвеће на обалама спуштеним гранама и стаблима спречавало слободно отицање воде и пролажење ледених санти.

Што се тиче воћа, снег је за њега врло добар, јер ће натопити земљу дубоко, докле воћне жиле допиру. А кад се и најдубље жиле воћака влагом напоје, даће издашније плодове. Остаје нам још бојазан да воће не озебе у пупку. Али и та нам бојазан отпада, када се зна, да јесен није била влажна и пупци нису били сочни, да би се замрзли.

Виногради, који нису били огрнути и чардаклије које нису завијене, не могу се одржати, род ће им пропасти, а чардаклије се могу и сасвим осушити. Но јесенас је имало довољно времена, да се виногради огрну и чардаклије завију, те ће бити мање случајева, да морају пропасти.

Остаје нам да напоменемо једну народну изреку, а то је: „добра зима, родна година“ и да наведемо један запамћен и забележен пример, да ће ова година, баш због овога великога снега и прејаке зиме, бити обилно родна. А то је овај пример: Године 1908. била је исто овако дуга зима као и ове године, само је била блажија, није овако љута. Снег је трајао од пре Божића, па целога јануара и фебруара месеца. Стално је донављао и саонице су до самога краја фебруара по старом календару радиле, што је реткост била. И та 1908. година била је врло бириħетна. Нека би дао Бог, да и ова буде таква!

Вића П. Матић.

О штетним инсектима

са нарочитим обзиром на шљивину штитасту ваш и њено сузбијање преко зиме.

Последњих година све јаче и упорније долази у нашој пољопривреди на дневни ред једно важно питање, а то је — *борба против штеточина*.

Једна од најважнијих штеточина, која нам у садашњем времену задаје највеће бриге, јесте без сумње **штитаста ваш на шљиви**.

Пошто је сад крајем фебруара и кроз цео март најповољније време за њено уништавање, неће бити на одмет, да о њој проговоримо коју реч, како би сваком воћару било јасно, зашто је сада најповољније време за њено сузбијање. Јер све што један модеран пољопривредник предузима и што ради, мора да има свога смисла и свој циљ. Сваки пољопривредник мора да зна, *зашто* предузима какву меру и шта хоће са њом да постигне.

Ако сада, крајем фебруара, загледамо пажљиво гране и стабло наших шљива, опазиће се на њима овалне, ситне, уз кору приљубљене љуспице, жућкасто-црвене боје. То су незреле шљивине штитасте ваши, које тако презимљују на дрвету. Поред њих на танким гранчицама виде се и мрке полулоптасте брадавице, које лако отпадају са гранчица, ако их ноктом закачимо. То су штитови мртвих, штитастих вашију, које су прошле године у јуну још биле живе, јаја тада снеле и угинуле. На шљивама сада има дакле и живих младих и мртвих старих штитастих вашију.

Младе шљивине штитасте ваши су преко зиме непомичне и укочене. Ако их притиснемо прстом и размажемо, онда ћемо осетити под прстом да су масне и сочне. У почетку марта, чим време мало попусти, оживеће ове ситне ваши и почеће да миле по дрвету на све стране. Упутиће се нарочито на младе гранчице, где је кора тања и мекша и ту ће се у априлу утвр-

дити. Утврђују се на тај начин, што своју сисаљку забоду дубоко у кору. Обично ваши бирају на гранчицама доњу, од сунца и кише заклоњену страну, јер су ту боље заштићене.

У априлу и мају месецу, кад сокови шљива почну јаче да струје и притичу ка цветним и лисним пупољцима, утврђене ваши снажно пију и извлаче хранљиве сокове из шљиве, нагло расту и мењају свој дотадашњи изглед. Њихово се тело испупчава, добије облик полулопте или брадавице. Народ најбоље познаје штитасту ваш у овом облику, јер је најуочљивији и вели, да се шљива *окраставила* (в. сл. 12. и 13.).

Сл. 12. — Сочна ваш се потпуно развила и концем маја почетком јуна почиње лећи јаја.

Сл. 13. — Стотине јајашаца под штитом женке: а) појединa јајашца јако повећана. Јуни—јули.

У јуну месецу ваши су већ одрасле и пошто су то махом женке, то оне испод свог полулоптастог штита почну носити јаја, којих снесе једна женка 1500—2000 комада. Ако у јуну месецу ноктом подигнемо овај штит, испадају испод њега сићушна беличаста јаја као бела прашина. Кад женке овако снесу јаја, угину.

Из јаја се излегу после једно десетину дана мајушне ваши, које излазе испод штита своје мајке, разилазе се на све стране, док не дођу на наличје шљивиног листа. Ту се у заклону од сунца припију за лист, увуку своју рилицу у лисно ткиво и почну, — по угледу на своје претке, — свој штетан рад тј. исисавање сока из шљивиног лишћа (в. сл. 14.) Крајем овога лета ја сам у селу Петници крај Ваљева проучавао шљивину штитасту ваш, и налазио сам на наличју једног јединог листа по 600 и више вашију припијених и непомичних. У то време у јулу, августу и септембру ваши су безбојне, врло ситне и тешко их је голим оком опазити.

Сл. 14. — Измилеле младе ваши исисају сок на доњој страни листа и младим грањицама: а) шљивов лист с доње стране са млађим вашима: б млада ваш јако повећана. Јули—август.

Зашто нам је потребно да знамо цео ток живота ове штетне ваши, *где* и *кад* и у *каквом облику* се преко године она налази? То је потребно да знамо зато, како бисмо је најлакше могли у масама уништавати, и то онда, када је она понајмање заштићена, а нама најприступачнија. Када се у мају и јуну ваш заогрне воштаним, непробојним штитом, онда ју је тешко таманити, доста је тешко таманити је и преко лета, кад седи на наличју лишћа, јер не можемо сваки делић зараженог лишћа очистити. Остаје нам као најпогоднији моменат да нападнемо шљивину штитасту ваш *преко зиме*, кад на воћкама нема лишћа, које би нам могло сметати, и кад се штитаста ваш налази по стаблу и гранама сакупљена у гомилице.

Па како и чиме да се боримо против шљивине ваши? Шта да урадимо да бисмо од њих очистили наше вашљиве шљиве, пре но што цветају и олистају?

Имамо два начина, две методе, којима то можемо постићи. Једно је *механичка метода*, а друго *хемијска метода*.

Ако штитасте ваши непосредно скидамо, стружемо са дрвета помоћу четака, крпа, тулузином или крпама, то је *механичка метода*. Ако на штитасте ваши прскамо какве љуте и отровне течности, које их убијају, то је онда *хемијска метада*.

Ако се за сузбијање шљивине штитасте ваши употреби само једна од ових метода, не може се постићи потпун, него само делимичан успех, а ако се употребе оба начина комбинована, онда се може постићи готово савршен успех.

Најпре о *механичкој методи*, да кажемо што је најглавније. Сада почетком марта пре свега просветлићемо круну воћке, ако одрежемо воћарском тестирицом све гране, које су се осушиле прошле године као и све гране и водопије које нису потребне, које су сувишне. Ако ово све бацимо у ватру, онда смо тиме већ уништили велики број вашију, које су на њима биле. То је прво. На овај начин смањивши површину дрвета, биће нам рад око уништавања ваши умањен, а уштедићемо и на лековима, које ћемо употребити. Друго. Са четкама за рибање патоса, или још боље са нарочитим челичним оштрим четкама, очистићемо стабло и јаче гране од лишајева и маховине. Скидајући четкама маховину са стабла и грана, ми ћемо истовремено збацити на земљу и велики број штитастих вашију, а оне пак ваши које остану на стаблу и гранама биће откривене и изложене дејству љутог раствора, којим ћемо после штитасте ваши прскати. При стругању лишајева и маховине треба испод дрвета прострти широке чаршаве, у њих скупити остругане лишајеве и отпадке старе изумрле коре, па то све бацити у ватру и сагорети. *Спаљују се одмах и све суве одсечене гране, као и оне сувишне, извађене из круне. Ни под каквим изговором не смеју се сви заражени делови воћака оставити у шљивику*, него све у ватру! Ако су шљивова стабла млађа, без старе

испуцале коре и без лишајева, истрљаћемо их крпама и збрисати сакупљене ваши на њима. Код глатких стабала ће требa заборавити да се прегледа и крпама истрља и врат шљиве, т. ј. онај део стабла, који је у земљи, одмах до корена, јер код глатких стабала на тим местима зимују штитасте ваши.

Многи воћари, који имају младе шљивике, живе у заблуди да су им шљиве незаражене, јер увек гледају и прегледају само надземни део воћке. Али ако се сагну, одгрну земљу око стабла, изненадиће се, шта је тамо штитастих вашију нагомилано.

Методу механичког уништавања шљивине штитасте ваши можемо са успехом употребити нарочито на младим шљивама од 2—6 година, код којих је глатка кора. Кад бришемо крпама кору и гњечимо нагомилане младе штитасте ваши, морамо пазити, да кору не повредимо и не озледимо, нити да пупољке поломимо.

Кад смо овако механички очистили воћке од знатног броја штетних вашију, од непотребних сувих и сувишних грана, лишајева и изумрле старе коре, онда смо већ у знатној мери олакшали дрвету. Али да бисмо штитасте ваши потпуно уништили, морамо приступити још и *хемијском начину уништавања*. Овај се начин састоји у томе, што ћемо љутом течношћу попрскати преостале штитасте ваши на воћки. На коју ваш падне љут хемијски раствор, она ће угинути. Отуда је јасна важност чишћења воћке од изумрле старе коре и лишајева, јер ту свуда налази штитаста ваш погодне заклоне, па је љути хемијски раствори не могу дохватити. У оваквим заклонима и зимовање штитастих вашију је сигурније, него на отвореним местима, где их велики број преко зиме угине.

Хемијске материје, којима се убијају штетни инсекти, зову се *инсектициди* или *препарати*. Они могу бити чврсти, течни и гасовити. Неке од њих можемо справљати сами, али их већином израђују фабрике и у трговину долазе под разним именима као на пример; *Арсокол*, *Дрворин*, *Карбокримп*, *Инсектол*, *Лосол* итд.

За уништавање шљивине штитасте ваши хемијским

путем, најбољи су они препарати, који се могу растворити у води. Њихов раствор баца се помоћу воћарских прскалица на она места, где се штеточине налазе и на тај начин штеточину уништимо и дрво од непријатеља очистимо. Видели смо, да штитаста ваш презимљује како на гранчицама, тако и на гранама и стаблу шљиве све до земље.

Зато се приликом прскања инсектицидом против шљивине штитасте ваши мора прскати цело дрво од врха до подножја стабла, управо све до земље и корена. Прскање се мора вршити пажљиво и савесно, како би инсектицид захватио целу површину грана и гранчица, а на стаблу да би облио целу кору и продро у све њене пукотине. Укратко, циљ је прскању, да љута течност по могућству падне на сваку ваш, како ни једна не би остала жива. Прскање почињемо од врха круне, па идемо постепено све ниже и ниже.

Средства, која могу смело да препоручим и која су у борби против шљивине штитасте ваши дала врло добре резултате, јесу тако звани *воћни карболинеуми*, који се продају у трговинама под разним именима. Неке од њих израђују наше фабрике, као што су нпр. *Дрворин* и *Лохсол*, који се производе у Загребу, или *Арборин*, који се израђује у Љубљани. Ови су воћни карболинеуми једнаки по дејству са страним препаратима на пр. са *Карбокримпом*, *Радиптом* и др. Њихово сам смртоносно дејство на ларве штитасте ваши испитивао прошле године у селу Петници и дали су потпуно исте резултате као и страни препарати. Њих треба употребити за *зимска прскања*, кад је дрво без листа и кад проводи зимски сан. Најповољнија су два момента, кад можемо прскањем уништити највећи број штитастих вашију. Чули сте већ да младе штитасте ваши у октобру и новембру напуштају лишће, прелазе на гранчице и гране, миле по дрвету и траже зимско склониште. То је први најподеснији моменат. Ако се прскања врше у октобру и новембру, онда се побије већина вашију, јер се тада још налазе на отвореним местима, нису се још завукле и посакривале на

таква места, где их не можемо дохватити са љутом течношћу. *Други је моменат у другој половини фебруара, па кроз цео март, све док дрво не почне да развија пупољке.* У то време излазе ваши из својих зимских скровишта, миле и шећу по гранама, кад су дани топлији, онда их исто тако добро можемо са успехом утаманити прскањем. *Тај други повољан моменат сад настаје,* зато и пишемо ове редове, да свима воћарима скренемо пажњу, како не би најповољније време пропустили, него да га искористе у пуној мери за уништавање вашију.

Сваки леп дан у марту, кад нема мраза ни кише, треба употребити за чишћење шљивака и за прскање.

Ако су воћке савесно припремљене за прскање, онда је довољно да узмемо било Дрворина, Лосола, Арборина, било Карбокримпа — *8 килограма на 100 литара воде*, па да постигнемо врло добар резултат. За јако запуштене и заражене шљиве сигурније је узети јачи раствор начињен од *10 килограма карболинеума и 100 литара воде.*

*

Услед напада штитастих вашију, којих има по неколико десетина милиона на једном дрвету преко лета, шљива ослаби и поремети се у своме здрављу. На тако ослабљену шљиву ударе и друге штеточине, такозване секундарне штеточине, а то су понајвише **поткорњаци**, који живе под кором и у дрвету воћке, где буше многобројне ходнике. На наше шљиве највећма ударају поткорњаци, чија су научна имена: *Eccoptogaster rugulosus, Eccoptogaster mali* и *Anisandrus dispar.*

Сузбијање поткорњака је тешко. Али онај, који прска већ своје шљиве са раствором воћног карболинеума, тај у исто време чува своје воћке и од поткорњака, јер они неће да налећу на дрво које заудара на карболинеум. Да нам је воћка нападнута од поткорњака, можемо познати по кори на гранама које се суше, или по стаблу, јер је кора избушена ситним округлим рупицама, као да их је сачма птичара из пушке пробила.

Или приметићемо да из таквих рупица испада црвенкаста црвоточина. Ако одлубимо кору на таквим местима, наћи ћемо под кором ситне, беле црвиће, многу црвоточину, а овде-онде по коју ситну црну бубицу.

Ако видимо да је дрво на овај начин заражено и то у већој мери, треба га одмах, а најдаље до половине јуна посећи и што пре изгорети на огњишту. Ако је већи број оваквих дрвета посечен, не смеју се нипошто оставити на дрвљанику да леже, јер ће се у њима бубе и даље множити, из дрвета излетати и нападати даље друга дрвета. Дакле *све што крњљави и животари у шљиваку, што је болесно и заражено од поткорњака* (негде их зову сипци и жижци) *треба посећи и без размишљања спалити.*

Неки праве од овако посеченог дрвета direke за ограде. То је скроз погрешно и штетно, јер се поткорњаци у таквом дрвету и даље развијају, одатле излећу и друге здраве воћке заражују.

Д-р **Михаило Градојевић.**

ИЗ ВИНОГРАДАРСТВА.

Резидба винограда.

(Наставак).

II. Разни облици чокоћа.

Пошто смо се у првом одељку упознали са основним појмовима резидбе, биће нам јасно, како се у пракси резидбом изводе разни облици чокоћа. Тих облика има врло много; готово сваки виноградарски крај има нарочити свој облик чокота, који је резултат дугогодишњег практичног рада и запажања. Али ипак, и ако их има тако много, међу њима су, према висини крље, само *два основна облика: високи и ниски.* Под крљом или пањем подразумева се надземни део чокота без

једногодишњих и двогодишњих ластара, т.ј. само старо дрво.

Ако пак узмемо у обзир и разне начине резидбе, према дужини кондира (види: Избор начина резидбе на стр. 112), онда те *основне облике, ниске и високе,* можемо поделити у две подгрупе: *са кратким и дугачким кондирима.*

Ниски облици винове лозе или ниска крља, нарочито са кратким кондирима, погодни су: кад је сорта плодна; кад је подлога слаба (као рипарија); кад је земља посна; кад је клима сува и кад нема опасности од честих пролећних слана. Сем тога ниске крље преовлађују у крајевима, где се винова лоза за време зиме мора огртањем земљом чувати од јаких мразева.

Висока пак крља у примени је код сората мање родних, кад је подлога бујна (рупестрис), кад је земља плодна, поднебље влажно и пролећне слане честе.

Високе крље погодне су за стоне сорте винове лозе, јер је код њих грожђе даље од земље, те чистије и мање трули; а ниске крље више одговарају за винске сорте, јер код ових облика грожђе боље зри, слађе је, а не полаже се толико на његов спољни изглед.

Према нашим климатским и другим околностима, а нарочито из разлога, што је у великом делу наше земље потребно, пре јаких зимских мразева, огрнути земљом чокоће винове лозе и што ми у већини случајева гајимо винске сорте, код нас по виноградима преовлађују ниски облици, а високи облици виђају се тек гдегде по баштама, окућницама итд.

Од многобројних облика резидбе проучићемо овде само неколико, који су код нас у примени или се могу препоручити. Тако од ниских облика узећемо три и то два са кратким кондирима: *српски* или *крајински,* и *француски* или *жујски начин резидбе,* и један са дугачким кондирима и то *Гијов начин резидбе.* Од високих облика проучићемо само два са кратким кондирима и то *положене* и *управне кордунице.*

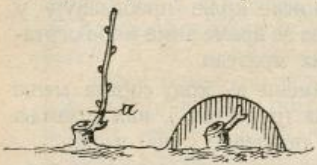
А. Ниски облици са кратким кондирима.

Овде убрајамо: српски и француски начин резидбе.

1. **Српски начин резидбе** зове се још и **крајински**, јер је највише у употреби у Вељковој — тимочкој крајини, а назива се и **орезивање у главу**, јер се сваке године један већи број ластара орезује кратко — у главу, као врба, па услед тога пањ задебљава и добија облик главе.

Овај се облик добија овако:

Прве године, т. ј. при сађењу калема на стално место, ако је на њему само један ластар, што је обично, (в. сл. 15), он се ореже на једно окце; а ако има више ластара, што је ретко, само се један најјачи задржава и он такође орезује на једно окце, а сви се остали одсеку до главе (в. сл. 16).

Сл. 15. Калем посађен с пролећа и још неорезан.

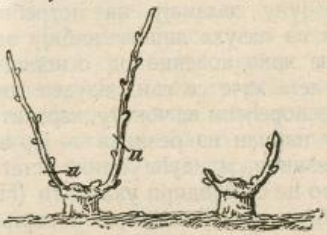
Сл. 16. Исти калем са сл. 15 по резидби и огртању.

(У случају, ако је земља јако ђубревита и ако има опасности, да инсекти и њихове ларве униште оне ластаре, који се развијају на резнику, у земљи, — онда се при сађењу ластар на калему не орезује на једно окце, него му се само скрати рђаво здрвењени врх, а сва се остала окца оставе. Кад се такав калем посади и огрне земљом, онда горњи део ластара са 1 до 2 окца остане над земљом. Ако ма из ког разлога пропадну у току лета сви зелени ластари, који се развију из окаца покривених земљом, онда се задрже горња два зелена ластара, који су ван земље. Ако се пак из свију окаца развију ластари, онда се остави само онај најдонји или још један, а остали се, у току године, очену).

Из овако посађеног калема развије се у току лета те прве године само један или два зелена ластара; а ако су услови повољни, онда и више њих; али се и тада оставе на њему само два ластара, да се развију, а остали се још у току лета уклањају, лаче; тако да на крају прве године имамо на посађеном калему два добро развијена и здрвењена једногодишња ластара (сл. 17).

Ако се на оваквоме једногодишњем чокоту развио само један јак ластар, он се с јесени те прве године орезује на два окца, а ако је слаб, онда само на једно. Ако пак на једногодишњем калему имамо два добро

развијена ластара, онда се један орезује на једно, а други, и то јачи, на два окца (в. сл. 18); а ако су оба слаба, оба се орезују на по једно окце или се један сасвим одсече, а други, јачи, ореже на једно окце.

Сл. 17. Како изгледа калем у јесен *прве године по сађењу*; *й* место где се ластари режу.

Сл. 18. Чокот са сл. 17 по резидби с јесени.

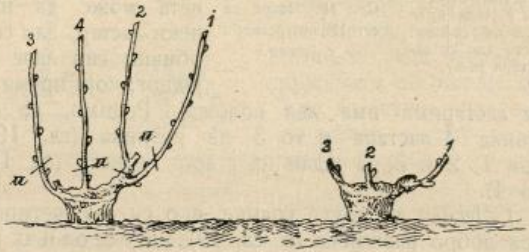
II године с пролећа и у лето развију се из остављених окаца на резницима (в. сл. 18) обично три или више ластара; и из старог дрвета може да избије неки ластар, али се они обично сви лаче осим једног, који према осталим ластарима има леп положај. Рецимо, да су се развила 4 ластара и то 3 из резника (сл. 19 ластари 1, 2 и 3), а један из старог дрвета (сл. 19 ластар 4).

С јесени те друге године, ако су сва четири ластара добро развијена (в. сл. 19), могу се од њих један, а изузетно и два, који су на резницима, орезати на по 2 окца, т.ј. на кондире, а два на резнике, т.ј. на по једно окце, на местима означеним на слици цртицама $\bar{n}$, тако да добијемо 2 резника и један кондир. На сл. 19 горњи ластар бр. 2 одсече се; ластар бр. 1 ореже се на кондир од 2 окца, а ластари 3 и 4 орезују се на резнике од 1 окца. Сл. 20 показује чокот са сл. 19, после резидбе, на коме се виде: 1 кондир од два окца (бр. 1) и 2 резника са по једним окцем (бр. 2 и 3).

Ако има мање ластара, или ако су ластари слабо развијени, онда се може оставити само један кондир од 2 окца и један резник од једног окца, па по потреби и само два резника од по једног окца, да би се чокот ојачао.

Треће године с пролећа развијају се у зелене ластаре окца на кондирима и на резницима, а сем тога и из главе чокота избијају ластари звани јаловци. (То

су на сл. 21 ластари бр. 5, 6 и 7). Зелени ластари на кондирима и резницима остављају се сви, само се по оплођавању гроздова у јуну заламају на потребну висину; а ако после тога из пазуха лишћа избију заперци, ови се закидају на прво коленце од основице. Од јаловака пак у току лета лаче се сви, изузев два до три, који су добро распоређени на чокоту, нарочито према ластарима, који су избили из резника — јер ће они т. ј. и јаловаци и резници, и идуће године остати на својим местима, а само ће се кондири уклонити (На сл. 21 ластари 1 и 2 избили су из кондира и горњи

Сл. 19. Чокот *на крају друге године*, с јесени, пре резидбе.

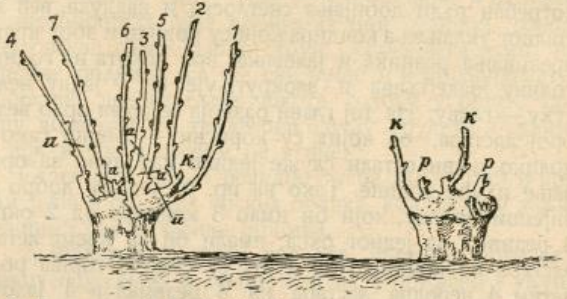
Сл. 20. Исти чокот са сл. 19, с јесени, после резидбе.

ластар бр. 2 носи род; ластари 3 и 4 избили су из резника и неродни су; ластари бр. 5, 6 и 7 избили су из старог дрвета, те су и они неродни).

Четврте године с пролећа чокот се реже овако: кондир, (в. сл. 21 под *к*) који је прошле — треће године донео рода, одсече се — у главу (на месту обележеном са *а*) заједно са ластарима 1 и 2. Ластари на резницима 3 и 4 орежу се на по два окца — на кондире, а јаловаци 5, 6 и 7 орежу се на резнике од једног окца на местима означеним на сл. 21 са *а*. Тако да орезани чокот (в. сл. 22) има два кондира *к* на 2 окца и три резника *р* на једно окце.

И тако се даље ради сваке године: С пролећа се одсецају прошлогодишњи кондири, резници се режу на кондире, а јаловаци на резнике, и то према бујности чокота остављају се 1 до 3 кондира и 2 до 4 резника. Кондири су обично кратки, на 2 до 3 окца, али могу бити и дужи, док су резници увек на 1 окце.

Само у случају велике бујности чокота може се на њему оставити 4 до 5 кондира. И тада се, као и у опште кад нема довољно ластара из резника, да се орежу на

Сл. 21. Чокот *на крају треће године*, с јесени пре резидбе (жупски начин): кондир *к* са ластарима 1 и 2 уклања се; ластари 3 и 4, који су избили из резника, орезују се на 2 окца на кондире; јаловаци 5, 6 и 7, који су избили из старог дрвета, орезују се наједно окце, на резнике (в. сл. 22).

Сл. 22. Чокот са сл. 21, с јесени, после резидбе.

кондире, може оставити *кондир на кондиру*; а то се ради овако: са прошлогодишњег кондира одсече се горњи ластар (ластар бр. 2 на слици 21), а доњи ластар (бр. 1 на сл. 21) ореже се на два окца — на кондир. Кад се оставља кондир на кондиру, онда се увек гледа да се са прошлогодишњег кондира уклоне горњи ластари, а за нови кондир да се задржи најдонији ластар, да би се избегло издужавање чокота.

Преко лета, приликом лачења, оставља се на гиџи само потребан број јаловака, и то правилно распоређених по ивици главе чокота, тако да један другом не сметају и да нису близу ластара, који избијају из рез-

ника, јер ће се идуће године ти јаловаци орезати на резнике, а резници на кондире, па ластари који из њих избијају не треба да су близу једно другом, да не би један другоме доцније сметали. Средина чокота треба да је чиста, без ластара, тако да сви ластари око главе чокота добијају довољно ваздуха и светлости. Стога се сви непотребни јаловаци лаче.

Овим начином резидбе не одгајује се никакав правилан облик чокота, који је виновој лози као и воћци потребан ради добијања светлости и ваздуха, већ због сталног уклањања кондира који су родили и због кратког орезивања резника и јаловака, врх чокота из године у годину задебљава и заокругљује се у једну велику гуку — главу. На тој глави развија се један врло велики број ластара, од којих су корисни — родни само неколико, а сви остали служе једино као дрво за орезивање идуће године. Тако на пр. на једном добро развијеном чокоту, који би имао 3 кондира од 2 окца и 4 резника од једног окца, имали би за време лета: 6 ластара из кондира, од којих су само 3 горња родна; затим 4 неродна ластара из 4 резника и 4 јаловака из старог дрвета, укупно, дакле, *14 ластара, од којих су само 3 родна, а остали 11 неродни.*

Очигледно је, да овај сувише велики број ластара јако црпи снагу чокота, који у место да одхрани што више и што бољег рода, храни огроман број некорисних ластара. Поред тога, нешто због неправилног облика чокота, а нарочито због овако великог броја ластара, један већи број ластара стоји усправно, или се укрштају, заклањајући тако један другог, као и гроздове. Услед тога ластари тешко сазревају, а грожђе поред тога што остане недозрело, тешко се и оплођава, те је врло често реуљаво, без довољно шећера, а са много киселине. Поред тога на овим густо збијеним ластарима, задржава се више влаге, те се на овако орезаном чокоћу јаче развијају болести, као пероноспора (пламењача) и оидијум, и тешко се сузбијају прскањем и запрашивањем. Ово сваки може запазити лети, кад се један такав чокот веже уз притку: ластари су начичкани једни уз друге, лишће

збијено у гомиле и оштећено, тако да у унутрашњост чокота тешко допире светлост и ваздух.

Како је код овог начина резидбе крља ниска, кондири кратки, а уз то ластари великом већином усправни, то се врло често дешава, да кишних година и док је чокот још млад, услед великог притицаја влаге у чокот, овај не донесе род који смо очекивали или ако и одржи род, грожђе буде крупно, али и водено.

После неколико година пак, кад се на чокоту образује велика гука — глава, пуна чворова и ожиљака од многобројних рана добијених при резидби, сокови кроз овакав сплет тешко струје, услед чега чокот постаје све роднији, али се све више и исцрпљује; затим у поједине делове главе чокота сокови у опште престану долазити, те ти делови почну трулити и сушити се, док и чокот сасвим не угине.

Стога овај начин резидбе треба избегавати и прибећи једном од оних ниских облика, које ћемо у даљим одељцима овога чланка описати.

2. Француски начин резидбе, у ствари зове се у Француској **гобле**, а како је код нас у примени у Жупи, то се зове и **жупски.**

Жупским начином резидбе добија се чокот правилног облика, са ниском крљом од 10 до 15 см. висине, са које се рачвају у страну обично 3 до 4 крака (В. сл. 26.). Висина крље може да буде мања или већа; у колико је крља нижа, у толико боље, јер је огртање лакше.

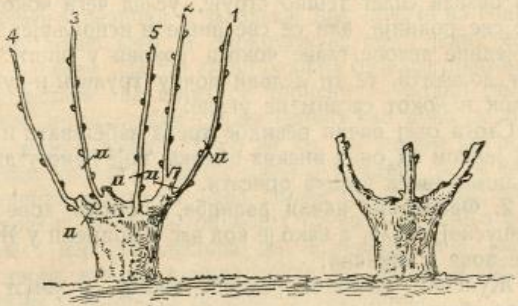
Овај облик добија се овако:

I и II године, ради се као и код горњег начина резидбе (в. сл. 15, 16, 17, 18, 19 и 20).

Разлика између овога и првог начина резидбе, у главном настаје тек *треће године*. Те се године с пролећа и у лето из остављених окаца на резницима и кондиру (сл. 20) развију 4 ластара, а из главе чокота избијају више јаловака, али се код овог начина резидбе сви ови јаловаци лаче, или се остави само један, који према осталим 4 заузима подесан положај. Тако да у јесен те треће године на чокоту имамо 3 а највише 5 ластара (на сл. 23 има 5 ластара), од којих се обично

два одсецају (сл. 23, ластари 2 и 4), а три правилно распоређена остављају се (сл. 23 ластари 1, 3 и 5) и орезују на 2 окца на местима обележеним цртицама *п*, тако да по резидби чокот изгледа као што то сл. 24 показује.

Четврте године из остављена 3 кондира развију се 6 ластара, од којих су горњи родни (на сл. 25 ластари 2, 3 и 5 дали су род). Крајем јесени или почетком пролећа, на сваком кондиру одреже се горњи ластар, који је родио или не, а доњи ластари орежу се на 2 или више

Сл. 23. Чокот на крају треће године с јесени, пре резидбе (гобле): Пошто хоћемо да образујемо *гобле* са три крака, то се оставе три лепо распоређена ластара: 1, 3 и 5, а остали (2 и 4) уклањају се.

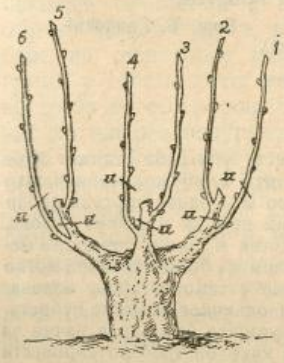
Сл. 24. Исти чокот са сл. 23, с јесени, после резидбе.

окаца, према томе да ли су сорте лозе више или мање родне, т. ј. да ли су на родним ластарима доња окца родна или не. (На сл. 25 места резидбе обележена су цртицама *п*).

Пете и сваке даље године ради се као и четврте, с том разликом што чокот треба резати с пролећа.

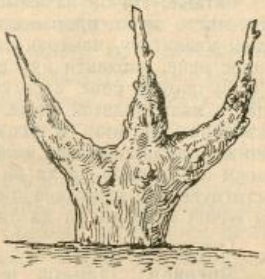
Код овога начина резидбе, као што се види, оставља се стално кондир на кондиру, а не остављају се јаловаци и резници, тако да на чокоћу имамо само 3 кондира са 2 ластара, дакле свега 6 ластара, место 14 ластара, као код првог начина, а добије се један леп правилан облик чокота са 3 до 5 кракова (в. сл. 26).

Због малог броја правилно распоређених ластара произилазе многе добре стране овога начина резидбе: Тако сва храна, коју чокот црпи из земље, искоришћује се врло добро, јер већи део иде на исхрану грожђа и на повећавање његове количине и каквоће. Даље чокот добија много више ваздуха и светлости, те грожђе боље зри; болести се теже развију, а ако се појаве, лакше се сузбијају. Најзад код овога начина резидбе, где је чокот разведен у три крака, сокови правилно круже кроз њих, те се ретко дешава, да се који крак осуши.

Сл. 25. Чокот на крају четврте године пре резидбе (гобле): Облик је већ образован. Сви горњи ластари на кондирима, пошто су донели род, уклањају се (то су ластари 2, 3 и 5), а доњи ластари на кондирима орезују се на два окца или више. т. ј. на нове кондире.

Али се на овај начин, остављајући стално кондир на кондиру, кракови чокота све више издужују, тако да огртање чокота постаје све теже. Да се то избегне,

Сл. 26. Како изгледа старији чокот облика *гобле* са 3 крака, после резидбе.

гледа се да крља буде што нижа, и да се рачва готово од површине земље, а кад се један крак сувише издужи, онда се он замењује новим краком на овај начин: Ако при дну тога издуженог крака из старог дрвета избије случајно један јаловак, он се сачува и у јесен ореже на једно окце, на резник. (Ако таквог јаловака нема, онда се при дну тога издуженог крака, при резидби, маказама засече старо дрво и ту ће обично у

току лета из притајених окаца избити јаловак). Идуће јесени или пролећа ластар из резника се ореже на једно окце — на резник, па се тек треће године ореже на кондир и том приликом издужени крак тестером преструже, а просек се заглади ножем или замаже иловачом.

Из свих ових разлога можемо овај француски начин резидбе препоручити за све наше крајеве, где се још употребљава застарели начин орезивања у главу, а нарочито за јужне крајеве наше домовине, где се огртање чокота за време зиме не мора вршити.

Бож. Ђ. Ранковић.

(Свршиће се).

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ.

Питање: Да би на самом месту употребе стајског ђубрета могао исто произвести у што већој количини и што бољем квалитету, намеран сам, ако ми година омогући добар принос репе, набавити идуће јесени десетак мршавих волова, које би помоћу репе, сасецкане сламе и шаше, гојио три месеца уз мали додатак јарме. Мислим да би на тај начин могао сразмерно јефтино да успем како у самоме гајењу волова, тако и у добијању веће количине одличног стајског ђубрета. Молим за одговор да ли би ово уопште био здрав начин за постигнуће оба изложена циља и како би требало спровести сам начин исхране, па да он испадне како ваља?

Смедерево. **Светозар Дамњановић.**

Одговор: Намера је сама по себи за похвалу и врло добра и када би се у пракси могла извести, донела би лепих користи, јер би угојили волове и добили би од њих на месту употребе и одлично стајско ђубре, како замишљате. Али ствар стоји друкчије. Храна коју желите искористити долази у ред кабасте, грубе хране, нарочито слама и шаша, чија је хранљива вредност врло мала. Сточна и шећерна репа долазе такође у храну мале хранљиве вредности. Од овакве хране добили би и стајско ђубре не онако одличног квалитета како замишљате, већ доста слабо. Сем тога, не треба заборавити да је слама и шаша тешко сварљива, и да због тога организми животиња, па и преживара, имају

да утроше доста рада око тога. Поред тога организми животиња имају и извесних потреба у беланчевинама, којих има врло мало у поменутој храни, те се ни товљење волова не може извести сламом, шашом, сточном и шећерном репом уз мали додатак јарме. Било јарме или које друге јаче хране мора бити у једном одређеном односу, па да организам волова може добро искористити цео оброк.

Пошто сте намерни набавити мршаве волове за гојење, то их најпре морате припремити за то. Припремање се састоји у бољем храњењу у прво време, обично четири недеље, за које се време жели да волови баце на себе више меса које би било способно да прими у себе и доста масти. Мршавост волова, који не треба да су престарели, не треба да је толика да иде до њихове изнурености. У овоме случају храна мора бити још боља у прво време и припрема за тов мора дуже трајати. Припремање волова за гојење не можете извести само оном храном коју сте навели. Морате додати још и доброг ливадског сена, мекиња и кукурузне јарме. Поред ове хране можете хранити волове лишћем и главицама шећерне репе, које ће остати после вађења репе. Пре давања стоци, треба лишће и главице спрати од земље, блата и песка. Стоци се не сме давати велика количина, јер може изазвати пролив и оболење извесних органа, и увед се додаје на сваки килограм лишћа репе по 1 грам прашка креде. Ако се не може потрошити цела количина лишћа, остатак се укисели. Како се врши кишељење, описано је у Тежаку прошле године. Колико треба дати које хране, видећете из ниже наведеног оброка, који се односи на 1000 кгр. живе мере на грло и на дан. Када почнете са гојењем, па у року од месец дана или месец и по дана, воловима треба давати:

Сламе пшеничне (озиме)	5	кгр.
Шаше	5	„
Доброг ливадског сена	5	„
Лишћа сточ. и шећер. репе	15	„
Сточне репе	15	„

Шећерне репе	15 „
Мекиња пшеничних	6 „
Кукурузне јарме	6 „

Ако мршав во тежи 400 кгр., онда треба дневно да добије: сламе 2 кгр., шаше 2 кгр., сена 2 кгр., лишћа сточне и шећерне репе 6 кгр., сточне репе 6 кгр., шећерне репе 6 кгр., мекиња 2,4 кгр., кукурузне јарме 2,4 кгр. После овога рока једноме волу треба даље давати на дан:

Сламе пшеничне (озиме)	6 кгр.
Шаше	6 „
Лишћа сточне и шећер. репе	15 „
Сточне репе	20 „
Шећерне репе	20 „
Мекиња пшеничних	6 „
Кукурузне јарме	6 „

Ако је во тежак 450 кгр., онда треба да добије дневно: сламе 2,7 кгр., шаше 2,7 кгр., лишћа репе 6,75 кгр., сточне репе 9 кгр., шећерне репе 9 кгр., мекиња 2,70 кгр., кукурузне јарме 2,70 кгр. У току гојења волови ће показивати, ако се успешно гоје, прираштај у живој мери, те их ваља мерити сваког месеца и новој живој мери прилагодити оброк, израчунавајући га по ранијем оброку који се односи на 1000 кгр. живе мере, на вола и на дан. И један и други оброк прорачунати су према средствима која вам стоје на расположењу и по методи Келнера, али их не треба разумети као нешто од чега се не сме одступити и што се не сме променити. Они само представљају основу која се може изменити према способностима волова за варење хране. Између десет волова које мислите купити, вероватно да ће бити и таквих, којима ће оброк бити мали, недовољан, другима опет сувишан. Вештина у исхрани животиња лежи у томе, да сам сопственик, посматрајући успех храњења, прилагоди оброке способностима животиња за искоришћавање хране.

Да би се храњење могло тачно и успешно извршити, потребно је волове хранити у одређено време у

јутру, у подне и у вече и дати им одређени оброк. Сламу и шашу треба дати сасецкану сечком, као што и сами мислите чинити. Сламу треба сечком сасећи на 3—5 см. дужине и да би се укусност повећала, смешати је са сасецканом репом, која се сече сечком за репу. Да би се укусност кабасте хране повећала, препоручује се прскање сланом водом. Ради одржавања воље за јело и укусности целог оброка, даје се по 20—50 грама млевене соли на дан и вола средње тежине, обично у мекињама или јарми. Поред тога што ће волови добијати репу, ипак се треба постарати да имају довољно свеже и чисте воде за пиће. За успешно извођење гојења треба знати да важну улогу игра раса. При куповини волова треба да се постарате да набавите сименталску или пинцгавску расу или бар њихове мелезе, до којих можете доћи у околини Смедерева, у Пожаревцу или Паланци. Гојење треба извршити у стаји и то полутамној, у којој топлота не треба да је већа од 10—15°С. Ако јесдн буде лепа, волови се могу држати и под вењаком, само их треба заштити од сунчине светлости.

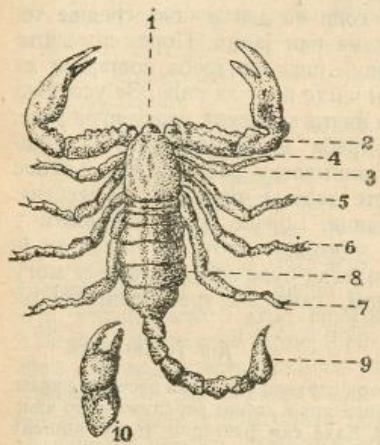
Д-р Т. Митровић.

Питање: У моме дворишту или у стајама често се налазе животиње, које народ овога краја назива акрепима, а по књигама се зову шкорпијама. Када сам растурио једну кошару од шуме, нашао сам у њој 26 оваквих животиња. Овдашњи свет мисли да је уједи ових животиња отровни, у шта сумњам.

Обрад Ђ. Јашовић,
из Сиге, члан Пећске Пољопр. Подружине.

Одговор: Према вашем цртежу изгледа да су животиње, које сте налазили по дворишту и стаји заиста акрепи или шкорпије. Да би могли познати шкорпију, прилаже се слика бр. 27, по којој можете сравнити животињу, коју када ухватите машицама, никако руком, метните у неко стакло или чашицу, па је прелите јаком комовом ракијом да би се животиња удавила. Тек када угине, сравните је са сликом. Шкорпија која живи код нас има жуто мрку боју и без репа величине је као и буба шваба. На средини главе налазе се пипци,

који су маказасти, као што се види на слици 27 бр. 10. Имају снажне штипаљке за хватање плена, те по њима подсећају на ракове (бр. 2). Имају четири пара ногу. Глава и груди спојени су у један део који је највећи део тела (бр. 3). Трбух је подељен на широке чланкове и има их седам, после којих настаје реп од шест узаних чланака. На последњем чланку (бр. 9), који је зашиљен као игла и окренут на више, односно напред, налазе се две јако развијене отровне жљезде, које луче отров за убијање жртве. Када се крећу, штипаљке су слободне за хватање, реп је тако савијен да је отровна жаока окренута напред и у свако доба спремна за убијање жртве или убод. Шкорпије се хране бубама, пауцима, лептирима и стоногама. Када наиђу на какву бубу, хватају је штипаљкама, издижу изнад главе, савијају реп преко леђа и отровном жаоком боду је и изливају кроз њу отров у убодено место, од кога жртва брзо гине. Убијену жртву шкорпија приноси устима и раскида је доњим вилицама. Ако човек несмотрено или из незнања ухвати руком шкорпију или је нагази босом ногом, она га убада отровном жаоком. Убод шкорпије која живи у нас није смртоносан за људе, па свакако ни за стоку. И код људи и код стоке отрован убод шкорпије изазива јаке болове на месту убода, које отекне и поцрвени. Дејство шкорпијиног отрова на човека и животиње врло је разнолико, некад

Сл. 27. Европска шкорпија (по Хертвигу). 1. Пипци. 2. Штипци. 3. Део главе и груди. 4—7. Ноге. 8. Трбух. 9. Отровна жаока. 10. Увеличан пипак.

слабије некад јаче. Па [и поред тога што убод није смртоносан, ипак га се треба чувати.

Шкорпије, којих има много врста, јесу грабљиве животиње. Уопште узев оне живе у жарким, топлим и умереним пределима, али их према општим условима живота деле на: оне које живе у сувим и оне које живе у влажним местима. Прве живе у сувим, степским пределима и камењарима, по рупама и пукотинама. Друге живе по влажним местима, по шумама, под кором обореног и трулог дрвећа, испод камења и т.д. Дању се крије по мрачним местима и заклонима, а ноћу излази из њих и иде у лов. Тражећи бубе, увлачи се и у људске станове, у намештај и мекане ствари. У шкорпија има мужјака и женки. Кад мужјак оплоди женку, она га убије и поједе. Изводе се из јаја, која се развијају у утроби женке и чим их снесе, из њих излазе младунци, те се мисли да их женка рађа живе. Чим изађу из јаја, младунци помиле мајци на леђа. У прво време она их свуда носи собом на леђима, и тек кад мало поодрасту и пресвуку се први пут, размиле се с мајке на све стране и почну водити самосталан живот. Опис саме шкорпије и начин њеног живота и размножавања изнесени су из разлога да би их читаоци могли познати, ако на њих наиђу и да би се упознали са њиховим животом ради лакшег утамањивања.

Шкорпије су штетне животиње, те их треба тамanити, где год се на њих наиђе. У затвореним просторима, по људским становима и стајама препоручује се њихово убијање паљењем сумпора. Ради тога треба добро затворити врата и прозоре и оставити гас сумпора да дејствује 2—3 часа, па затим добро проветрити стан и стају. Против уједа шкорпија препоручује се подвезивање ластишем више места уједа, ако је могуће, које не треба да траје дуже од пола сата, исисивање отрова помоћу чашица и чврсто превијање облога наквашених у амонијаку у пола разблаженом водом. Добро је испирати убодено место сирћетом, сапуњавом водом или амонијаком, премазивати га јодовом тинктуром, шпиритусом или кречном водом. Ово у случа-

јевима преке нужде и прве помоћи, али је најбоље одмах упитати лекара за савет, за стоку најближег ветеринара.

Д-р Т. Митровић.

Питање: Имам врло добру краву, стару око 7 година. Тели се сваке године и музе до наредног телења. Јешна је и добро урањена. И лањског ношења телета, а и сада, кад наступи половина бременитости, крава почиње да се јако зноји и при свем том што је зима са ње цури зној у штали и то са врата и плећа. Мора се штала отварати да се расхлади, а услед тога се бојим назеба. Иначе је крава добро. Молим за одговор, шта је томе узрок и за поступање.

А. Р. Христић,
адвокат. — Врање.

Одговор: Знојење је нормална појава код оних животиња, које имају у кожи знојних жљезда (а има животиња, које их немају и оне се не зноје, као на пример пас). Знојне жљезде су растурене по целој кожи у врло великоме броју и њихова је улога да луче зној. Знојењем се на првом месту избацују из организма непотребне материје, у главном вода и нешто минералних састојака — и у том погледу знојење игра у организму сличну улогу мокрењу. Друга улога знојења јесте, да се испаравањем зноја (воде) на површини тела регулише телесна топлота. Ово је најважнији задатак знојења, јер да испари 1 кгр. зноја, он утроши од организма 582 калорије и за толико разхлади организам. Отуда се у топлоти зноји, те на тај начин одржава телесна температура на сталној висини код човека на пример на 36,5°C—37°C. Најзад знојење има за задатак да одржава еластичност и мекоту коже, што је потребно за успешан рад њен и органа, који се у њој налазе (нарочито осећајни центри).

Шта проузрокује знојење? Као и све остале радње организма и знојење је под утицајем централног нервног система. У главном знојење проузрокују две врсте надражаја: механичке и хемијске природе и то рефлексним или директним дејством на центре за знојење у нервном систему. У ред механичких узрока на првом месту

долази *топлота*, било дејствујући рефлексним путем с поља (кад су врућине, зноји се) или директним путем (кад је повишена температура из ма којих разлога изазива се знојење). Разни хемијски надражаји могу произвести знојење и то опет рефлексним путем преко органа за варење, чула укуса (на пример кад човек једе љуто он се зноји) или директним путем, ако убризгате извесне лекове у организам и изазовете знојење, као на пр. пилокарпин.

У разним болестима знојење може бити проузроковано било повишавањем телесне температуре (топлота) било утицајем разних ненормалних састојака, који се налазе у крви болесног организма.

Гравидност (бременитост) је нарочито стање организма, које није патолошко, али није ни нормално. Код бременитих животиња само присуство зачетка у материци врши већ један механички надражај, а појачани рад на исхрани и мајчиног организма и зачетка даје и повећану количину продуката дезасимилације, т. ј. тих састојака, које треба избацити из организма. И ти утицаји разни огледају се у томе, што се многе радње гравидног организма измене, одступају од нормалног. Ти се утицаји осећају и на рад жљезда, које луче. Тако познато је, да гравидне индивидуе више мокре. Позната је особина код извесних жена, кад су бремене, да им пљувачне жљезде више луче и оне пљују често и много или код других стомачне жљезде више луче стомачни сок, који садржи у себи киселину, те оне осећају горушицу. То су све индивидуалне појаве везане за бременитост, то ће рећи не појављују се код свих бремених већ само код извесних.

Па и појава знојења код ваше краве сличне је природе. Стеоност изазива физички или хемијски надражај на знојење, и то је њена индивидуална особина, т. ј. не јавља се и код свих осталих стеоних крава и везана је само за бременитост; чим се отели, узрок престаје да дејствује, па и знојења нестаје. И зато се то не може сматрати као нешто потолошко болесно, те према томе *ништа не треба предузимати да се то спречи*.

Али је зато врло важно обратити нарочиту пажњу, да се приликом тих знојења крава не излаже хладноћи или промаји, те да се не произведе какво запаљење, које би имало тешких последица. *Зато краву држати у штали умерене топлоте и кад се зноји осушити је трљањем „гужвама" сламе, а никако је не излагати хладноћи или промаји отварањем шталских врата.*

Милутин Фр. Гец,
Обреновац. ср. ветеринар.

Питање: У „Тежаку" бр. 2 од 1921. читао сам о подлози Берландијери X Рипарија 8В, а у новије време чуо сам и о подлози Берландијери X Рипарија Кобер 5 ВВ. Молим за што исцрпнији опис ових подлога; која је од њих боља и где се могу набавити?

Смедерево. **Светозар Дамњановић.**

Одговор: Обе ове подлоге препоручују се за кречна земљишта, која не садрже више од 40 до 45% креча, а за влажније поднебље. Подлога 8 В код нас је већ раширена и показала се добра. Она се може добити у свима бившим државним, а сада обласним расадницима, као у: Смедереву, Јагодини, Нишу, Букову, Скопљу, Кавадару итд. итд. Подлога 5ВВ може се добити у малим количинама од Управе Винарске и Сађарске Школе у Марибору; она још није довољно проучена код нас, али је хвале као бољу од прве, од које је у осталом селекцијом (одабирањем) и добијена.

Тачан њихов опис донећемо доцније, кад то простор листа дозволи.

Бож. Ђ. Ранковић.

Питање: Ако се шири при превирању дода сумпордиоксид, да ли се он доцније додаје и вину, у ком облику и количини.

Смедерево. **Светозар Дамњановић.**

Одговор: Ако се при врењу шире употреби сумпордиоксид и остало што се препоручује у модерном винарству, онда обично нема никакве потребе доцније додавати га вину добијеном од те шире.

Сумпор-диоксид додаје се преврелом вину само у

случају разних болести. О томе, у којим се случајевима, у којој количини, облику и како сумпор-диоксид додаје вину, наћићете опис у мојој књизи „Винарство“, коју можете добити од Српског Пољопривредног Друштва.

Бож. Ђ. Ранковић.

Питање: Израђао сам земљиште за сађење винограда. Земља је ниска, ритска, црни песак. Коју би америчку подлогу требало да узмем и коју домаћу рану сорту, пошто овде грожђе због влаге с јесени увек трули.

Ковин. **Ђорђе Манчум.**

Одговор: Ваше земљиште није за виноград, него пре за ратарске и повртарске усеве, јер као што и сами велите ту грожђе трули, а може сигурно да роди добро кукуруз. Грехота је на тај начин двоструко штетити оним нашим кршним, сиромашним крајевима Ј. Србије, Херцеговине, Далмације и др., који само од винове лозе живе и за своје грожђе морају куповати кукуруз, да се исхране или очекивати помоћ од државе.

Ако ипак желите да ту подижите виноград, обратите се г. управнику обласног лозног расадника у Смедереву, да вам тачно испита земљу у погледу садржине креча, да би вам према садржини креча могао препоручити коју од ових двеју подлога: Мурведер X Рупестрис 1202, Арамон X Рупестрис Ганзен № 1 или коју другу.

Што се тиче домаће сорте, могу вам препоручити прокупац, који не сазрева тако рано, али врло тешко трули, те дуго може остати на чокоту. Ако желите пак ране сорте, можете узети португизац или шасла.

Бож. Ђ. Ранковић.

Питање: Молим за обавештење да ли могу прекалемити сорте лозе, које нису добре?

Трњанс (морав.). **Душан Миличевић.**

Одговор: Прекалемљивање винове лозе можете вршити, а како се то врши, описао сам у „Тежаку“ за 1924. годину, бр. 15, стр. 3. Ако „Тежак“ за ту годину немате, можете све бројеве, како за ту тако и

за остале године, укоричене, добити код Српског Пољопривредног Друштва по цени од 25 динара.

Бож. Ђ. Ранковић.

Питање: Засадио сам виноград још 1923. године на подлози Рупестрис ди Лот, а са сортом нишевком, на земљишту које садржи 20—30% креча. Како ни до данас није родио—једва 100 кгр. на 2000 чокота, молим за објашњење, због чега је то? Виноград је средње бујности, а лишће је почело у средини винограда да жути још јуна месеца.

Кучевиште—Скопље. **Александар Крстић.**

Одговор: Ви сигурно не режете виноград, како треба, због тога вам и не рађа. Видите мој чланак о резидби, у четвртом и овом броју „Тежака".

Како је пак један део вашег винограда почео пре времена да жути, то сигурно да на том месту има у земљи, било у ораници, а још вероватније дубље у здравици, више креча него што ви кажете да га има. Рупестрис ди Лот може да издржи до 30% креча, ако земља није влажна; ако има у земљи више креча и ако је уз то земља влажна, рупестрис не може да издржи ту количину креча, те лишће чокота почне да жути пре времена. Та појава у винограду зове се *жутица* или *хлороза*, од које виноград пропадне, ако се не лечи.

Хлорозу ћете сузбити, ако сад спролећа, око сваког чокота, који је прошле године пре времена пожутео, земљу мало одгрнеге, па поспете до 300 грама *зелене галице* (сулфат гвожђа) и опет земљу вратите на своје место.

Опширно о хлорози, о узроцима и лечењу, писао сам у Тежаку бр. 30 за 1925. годину. Ако немате то годиште „Тежака", можете га укоричено, добити за 25 дин. од Српског Пољопривредног Друштва.

Бож. Ђ. Ранковић.

Питање: Окалемио сам прошлог пролећа у процеп 2.000 посађених прпорака од рупестриса, па је већ у току прошлог лета било рода и калеми бујно напредују. Молим за мишљење да ли је ова подлога добра за моју земљу и које домаће сорте даље да размножавам?

Трновче (смедер). **Чедомир Манојловић.**

Одговор: Изгледа, да сте изабрали добру подлогу. Ако виноград бујно напредује, примените дугу резидбу, о чему сам писао у прошлом и овом броју „Тежака".

Ипак не бих саветовао никоме, да подиже виноград, пре него што испита земљу код најближег среског економа, који ће му онда рећи, коју подлогу да узме, иначе се може десити да виноград пропадне од хлорозе.

Што се тиче избора домаћих сората лозе, размножавајте само оне сорте, које код вас добро напредују. Ако смедеревка добро сазрева, ја бих вам саветовао да њу највише и размножавате, јер се она, нарочито као стона сорта, све боље продаје и све више тражи како код нас тако и на страни.

Бож. Ђ. Ранковић.

Питање: Да ли се могу и овде код нас одржати виногради од домаће лозе — некалемљене, ако се у земљу убризга сумпор угљеник.

Лојаница (подрин.) **Ђура Шимоновић.**

Одговор: О сумпор угљенику писао је у Календару Срп. Пољ. Друштва за ову годину г. Д р Градојевић у чланку: „Борба против текуница у Јужној Србији".

Употреба ове течности за одбрану старих некалемљених винограда од филоксере могла би се вршити у вашем крају, ако ту већ нема винограда на америчкој подлози и ако су виногради усамљени. Али с обзиром на велике издатке око оваквог сузбијања филоксере, не препоручујем га ни вама ни другом — боље је подизати виноград на америчкој подлози.

Бож. Ђ. Ранковић.

Питање: 1) Да ли треба сипати прегорело ђубре у јаме, у које се усађују шљиве и друге воћке и ваља ли око одраслих воћака растурати незгорело ђубре?

2) Може ли бити виноград на положајима северо-источним?

3) Имам шљивак, који досада никако није оран, само је по њему трава расла и кошена. Стога је шљивак доста посушен и упарложен. Решио сам да га поорем. Могу ли то сад у фебруару учинити чим време допусти, и шта да посејем, да ли кукуруз на сачму или што друго.

Миодраг М. Михаиловић,
подпредседник куршумлијске Подружине.

Одговор: 1) При сађењу воћака, добро је бацити у јаму мало згорелог ђубрета измешаног са земљом, нарочито ако је земља посна. Али главно ђубрење воћке врши се овако: воћка се припреми за сађење; стави у јаму; затим се набаца неколико ашова земље на жиле, ова земља угази се добро ногама, па се поврх те земље, а мало даље од корена, растури добро згорело ђубре и даље нагрне земља и доврши усађивање воћке.

Добро је исто тако око старих воћака растурати сламасто ђубре, јер оно за време лета чува влагу у земљи, а сем тога један део хранљивих састојака испира киша и односи их жилама.

2) За ваш крај северо-источни положаји нису за винограде. Ако је земља песковита, шљунковита, каменита или кречна, још би се могла искористити за то, али да се саде ране сорте: шасла, португизац и др. Ипак бих вам пре саветовао, да ту подижете воћњак.

3) Боље је било да сте ваш шљивак поорали још рано јесенас и то што дубље, па би тако преорана земља упила сву влагу од зимушње кише и снега и добро се издробила. Ипак, ако снег спадне скорије, можете шљивак дубоко поорати и засејати у своје време који пролећни стрни усев или кромпир, репу, пасуљ и др. Кукуруз није за препоруку. Идуће године с јесени опет дубоко преорите, па следећег пролећа засејите луцерку.

Ако пак снег не спадне убрзо, што је врло вероватно, те не могаднете још подуже орати, онда можете ваш шљивак поорати и доцније, али врло плитко и у том случају не сејте ништа до јесени

Бож. Ђ. Ранковић.

БЕЛЕШКЕ

Редовна Годишња Скупштина Удружења Пољопривредних Стручњака одржаће се на дан 31. марта тек. год. у 4 часа по подне у дому Српског Пољопривредног Друштва у Београду — Немањина улица бр. 11., са овим дневним редом:

1) Отварање Скупштине од стране председника или његовог заменика.

2) Избор три члана за оверач скупштинског записника и бројање гласова.

3) Извештај Управног Одбора о раду у прошлој години.

4) Извештај о раду Надзорног Одбора и стању благајне Удружења и његове имовине на крају прошле 1928. год. и предлог за давање разрешнице Управног Одбора за рад.

5) Решавање о буџету за текућу годину.

6) Предлози Управе.

7) Избор чланова Управног и Надзорног Одбора.

8) Предлози појединих чланова, ако су поднети писмено на 10 дана пре скупштине.

Моле се чланови Удружења, да означеног дана на скупштину изволе доћи у што већем броју, као и да живо настану и прикупе што више чланског улога и претплате на лист „Економ".

Удружење пољопривредних стручњака у Београду 18 фебруара 1929.

Радови у марту. — *На дому у двору.* — Прегледање житница, и утамањивање жишка затварањем пукотина и рупа, или замазивање ових катраном и карболинеумом. Семена за сејање брижљиво пречистити и натапати у растворе противу главнице, најобичније у раствору *плавог камена* (на хектолитар — 100 литара — воде 1 килограм камена). — По свршетку рада у казаници очистити казане и апарате.

Око стоке и живине. — Повећати оброке стоци за рад. Обраћати пажњу на распасивање кобила. Забрана паше по ливадама и детелиштима. Старати се о бољој храни за јагњад, која се зими јагње, да би сазрела за клање. Одбијати прасад, па штројити ону, коју не треба остављати за запат. Живина пробавља дуже време напољу, и ношење јаја се повећава. Насађивати живину.

На њиви и ливади. — Дрљање озимица. Растура се по овима, ако је усев слаб и проређен, шалитра. Старија детелишта (и луцериште) се гипсују (растура се прашак од гипса као ђубре); наредичава места подсејати. Продужује се обрађивање и припремање земље. Износи се гној на њиве за пролетњу сејидбу. Сеје се: јарица, пролетњи овас, пролетњи јечам, грашак, грахорица, сочиво (лећа), детелина, луцерка и грахорка (еспарзета), мак, лан, женетрга (цикорија за кафу), њивска мрква и дуван (у лејама расадницама). Саде се: кромпир, морска репа (топинамбур) и хмељ за оснивање хмељника. Окопава се озима олајна репица.

Спрема се земљиште за нове ливаде. Дрљају се ливаде обичном — но боље ливадском — дрљачом. Сакупља се ма-

ховина и избацује. — Сађење врба за плетарство и везивање земље по влажним местима (око јаркова).

У градини. — Припремање земље и сетва: у топлим *лејама*, ротквица и мркава, раних купуса, раних келераби и карфиола а *напољу* (у одељењима): боба, грашка, спанаћа, кисељака, мркава, першуна, ротквица, целера: саде се и лукови, кромпири, шпаргла и расађује се рани купус и кељ. Раније посејани спанаћ стиже за потрошњу као и раније посађени лукови. Изводе (семењаче) купуса, кеља, мркава и т. д. изнети из трапова и посадити на сунчана места у градини. — Чисте се јагодњаци и расађују јагоде.

У воћњаку и расаднику. — Завршује се орезивање воћака. Обрађивање земље око воћака и прављење чинија. Завршује се скидање гусеничних гнезда. Истражује се на воћкама црвена (крвава) ваш (нарочито на јабукама) и предузима се употреба средстава за утамањивање (петролемска маст ради замазивања пукотина). Сађење воћних садница и оснивање нових воћњака. Уза сваку садницу у воћњаку треба да буду притка, за коју се садница привеже да се не дрма. У расаднику: калемљење „спајањем" и „на припој" (и по старијем начину „у процеп"). Орезати прошлогодишње окуланте.

У винограду и подруму. — Одгртање винограда који се у јесен загрће. Кад се земља просуши, откопава се око чокота до побочних жила и засецају се, равно до чокота, горње жиле (подгушњаци), нарочито оне, које избијају из вијоке (изнад калемљеног места). Љуштење испуцале коре и убијање инсеката и ларва испод ове. Прање чотота раствором зелене галице у циљу сузбијања црњевине (антракнозе). Празна месга у винограду попунити калемљеним положницама од прошле године. Калемљење „на сталном месту" у новим садовима, у којима је дивља лоза (спајање, процеп). Резидба чокота. Побијање притака и привезивање лукова за жице. Растурање вештачког гноја. Прва копња. Калемљење „из руке" и стратификовање лоза. Прпорење резница и калемова. Сађење риљевина прпорцима или калемовима. У подруму, пролетње претакање. Проветравање подрума. Испитивати нова вина и лечити преврнута. Сједињавање вина („купажа"). Разликовање вина и боце.

На пчеланику. — Преглед кошница топлих дана. Прихрањивање. Чишћење кошница. Удруживање.

Код свилобуба. — Чување јаја свилобуба. Не спречавати утицај зимске хладноће. Сусбијати влагу ваздуха. Температура не сме прећи 12° Ц. Припрема одаја за лежење јаја и гајење свилобуба. Сађење дудових садница.

Управа Државних Монопола — ценећи рад Српског Пољопривредног Друштва, уступила је Друштву, бесплатно, прошле године 500 кгр. а ове године такође 500 кгр. дуван-

ског екстракта, с тим да се са њим врши пропаганда у крајевима, где се осећа потреба за његову употребу. У исто време Управа Монопола известила је, да ће и ове године, у циљу пропаганде, дувански екстракт продавати по сниженој цени: тј. по 5 дин. кгр. у кантама од 5 кгр., а по 6 дин. у гвозденим бурадима од 200 кгр.

А. П.

Пажња воћарима! — Услед велике опасности, која прети нашим шљивацима од најезде штитасте ваши и рђаве неге шљива, Господин Министар Пољопривреде и Вода на основу закона о уништавању штетних животиња и биљака издао је наређење, да су сви сопственици шљивака дужни, најдаље до 15. априла ове године, *по својим шљивацима искрчити сва посушена шљивова стабла, посећи све суве гране, очистити стабла и гране од маховине и лишајева и окречити.* Ко не поступи по наређењу биће кажњен новчаном казном од 50—200 динара.

Записници седница

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва:

5., одржане 30. јануара 1929. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић, председник Др. Т. Митровић и чланови: С Партонић, Д. Спремић, М. Стојановић, В. Матић, Т. Владисављевић, Б. Ранковић, Б. Станисављевић и С. Ратковић.

Председавао председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I

64) Прочитан је и примљен записник 4. седнице Управног Одбора.

II

65) Прочитан је 4. извештај Књижевног Одбора, па је усвојен.

III

Прочитана су мишљења Финансијског Одбора, па је одлучено:

66) да се прими знању да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 дин.;

67) да се изложе продаји следеће хартије од вредности: 20 ком. дуванских лозова, 26 акција Српског Бродарског Друштва и 16 ком. 2% обвезница српског лутријског зајма од 1881. год.;

68) да се преко Великог Жупана тражи исплата дуга од бив. Подружине у Осечини.

IV

Прочитана су мишљења Набављачког Одбора, па је одлучено:

69) да се одбију понуде бр. 281, 440 и 638 за прскалице;

70) да се набави од Б. Тепли-а 5000 кгр. сточне репе и 5000 кгр. грахорице франко Београд по понуђеној цени;

71) да се по понуди бр. 540, прими у комисион 3000 кгр. рафије и 2000 кгр. енглеског рајграса, али да за рајграс дâ уверење Контролна Станица о клијавости и чистоћи;

72) да се од фабрике из Утрехта у Холандији, узму 2 вагона карбокрмпа у бурадима по 100 кгр. по понуђеним условима и да се тражи заступство за Србију и Босну.

V

Прочитана су мишљења Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

73) да предлог правила за пољопривредне Књижнице и Читаонице, прочитају и по могућству скрате, ппредседник и одбор за извршење програма рада, па затим да се доставе установама које би могле на овом послу да сарађују, да их проуче и одреде делегате за конференцију, ако желе да сарађују на овом послу;

74) да се народној књижњници у Матејчи дâ на отплату пољопривредна књижница са орманом с тим да се узме гаранција да ће је исплатити на време;

75) да се Н. Драговићу из Ст. Бечеја уступи заступништво за продају комплетних пољопривредних Књижница са 20% попуста, али да предходно извести чиме ће гарантовати за исплату;

76) да се прикупе понуде за штампање 20000 ком. чланских карата.

VI

Саопштења и предлози:

77) Прочитано је писмо Мин. Пољ. и Вода, којим шаље резолуције са сточарске конференције. Одбор прима знању.

78) Прочитано је саопштење Мин. Пољ. и Вода, да ће се у јулу о. г. држати у Букурешту Међународни Пољопр. Конгрес. Одлучено је: да се нотира у Тежаку.

79) По молби М. Вучковића, да му се да један плуг на отлату, одлучено је: да му се препоручи да се упише за члана подружине.

80) По предлогу г. М. Стојановића члана Управе, да се поново покрене питање о оснивању савеза пољопривредних Друштава, одлучено је: да одбор за извршење програма рада изради предлог правила, која да се доставе свима друштвима на мишљење и да се позову на конференцију, ради организације.

Са овим је седница закључена.

Пољопривредним Подружинама.

Да би обвезнице, које Подружине дају Друштву за кредит у пољопривредним справама, алату, семену и материјалу, послужиле као потпуне јавне исправе, на случај да се наплата по њима тражи судским путем, Управни Одбор Српског Пољ. Друштва у седници својој од 13./II ове године одлучио је, да се кредит може дати само оним Подружинама, чије су обвезнице код надлежне полицијске власти потврђене и прописном таксом по закону о таксама снабдевене.

Да ова такса, за слабије подружине не би била тешко издржљива или од свих подружина сматрана као сметња и отежање да оне дођу до кредита, на који по правилима имају право, у истој седници је одлучено, да Друштво Подружинама признаје износ таксе на обвезницу прилепљене и исту суму Подружини одобри по текућем рачуну било при првој поруџбини, било при исплати дуга — текућег рачуна.

Моле се све Подружине да се по овоме распису — наређењу у свему управљају и Друштву шаљу обвезнице за кредит само ако су од надлежне полицијске власти потврђене и прописном таксом снабдевене.

Такса за потврду обвезница плаћа се по чл. 18., 39. и 43. закона о таксама, т.ј. 10 динара за потврду и за сваку стотину њеног износа по 0.60 динара.

Поново се скреће пажња Подружинама, да на име чланског улога за своје чланове шаљу по 30 динара. И поред јасног прописа чл. 6. нових Подружинских Правила, која су свима Подружинама достављена, ипак неке Подружине у место 30, шаљу по 25 динара чланског улога.

Српско Пољопривредно Друштво.

ЦЕНОВНИК

Справа, алата и материјала, који се добија код Српског Пољопривредног Друштва у Београду:

Калиметабисулфит у кристалу	кгр.	24.—
Азбест за филтрирање вина Ia	кгр.	60.—
Желатин за бистрење „	„	80.—
Рибља бешика за бистрење вина	грам	1.—
Сумпор у шипкама	кгр.	22.—
Плави камен „Montecatini“ у цаковима од 100 кгр. 99%	„	9.—
Пл. камен Саксонија 99%	„	9.—
Рафија — првокласна на целу балу 23 на	„	23.50
Сумпорни прах	„	5.—
Ручни запрашивачи за сумпор	ком.	70.—
Лењни „ Нехвилови	„	300.—
„ „ Верморелови	„	400.—
Оригинални француски Малигани	„	1.000.—
„ калциметри Бернарови	„	700.—
Солбар за прскање воћака	кгр.	30.—
Карбокримп хол. за прскање воћака	„	10.—
Дрворин „ „ „	„	10.—
Дувански екстракт у кантицама 5 кгр.	„	35.—
„ „ у бурадима 200 „	„	1.200.—
Прскалице патент „Аустрија“	„	500.—
„ оригиналне „Верморел“	„	510.—
„ за воће „Аустрија“ 50 л.	„	2.300.—
„ „ „ „Верморел“ 25 л.	„	1.600.—
„ „ „ „ 50 „	„	2.000.—
„ „ „ „ 20 „ аутоматске	„	1.200.—
Бамбус — трске од 3 м.	ком.	150.—
Воћарске маказе — обичне	„	24.—
„ „ Кундеове	„	45.—
Маказе за ограду	„	70.—
„ „ овце	„	15.—
Ножеви за кресање воћака — обични	„	40.—
„ „ „ „ Кундеови	„	50.—
„ „ калемљење воћака Кундеови	„	28 и 32.—
Тестере за воће — најбоље	„	28 и 30.—
Рез. федери за маказе	ком.	3.—
Кундеове белегије за оштрење кал. ножева	„	22.—
Ветрењаче домаће, масивне, са 6 сита	„	1.500.—
Ветрењаче Вагнер са 8 сита	„	1.350.—
Брусеви за косе — од природног камена	„	5.—
Ков „ „ — чаканац и бабица	„	15.—

Берила за воће, с кесицом	„	25.—
Трокари за говеда, са рез. кан.	„	50.—
Алке за бикове	„	15.—
Каштелово сириште — боца од 1/2 кгр.	„	18.—
„ „ „ „ 1 „	„	30.—
„Рапид“ — пресе за израду цигле	„	7.500.—
Еберхартов плуг ESB 5 R „Jota“	„	700.—
„ „ ESB 5 R „Servus“	„	750.—
„ „ ESB 4 „Komet“	„	850.—
Двокрилне дрљаче средње	„	380.—
„ „ теже	„	450.—
Трокрилне „ Сакове	„	750.—
Сакови обртачи с 1 точком марка UW 5	„	800.
„ „ с колицима „ UW 5	„	850.—
„ плугови № 6	„	700.—
Плугови Раинланд лаки с 1 т.	„	450.—
„ „ D 6 MN (á la Sack)	„	650.—
Култиватори са 7 зубаца	„	500.—
Плугови систем „Венцки“ № 6	„	850.—
Дворедне сејалице за кукуруз — лакше 800 теже	„	900.—
Врстачне сејалице за жито од 11 реди	„	3.000.—
„ „ „ „ 13 „	„	3.500.—
Пресе за грожђе од 180 литара запремине	„	1.750.—
Муљаче за грожђе, најбоље, Мајфарт 32 см.	„	1.100.—
„ „ одвајање петељке „	„	1.750.—
„ „ воће — масивне и јаке	„	1.200.—
Сецкалице за сточну храну, најбољег квалитета, велике, са два ножа на точку, без педале	„	1.000.—
„ са педалом, за кретање ногом	„	1.100.—
Сецкалице за сточну репу, бундеве, кромпир и др.	„	700.—
„ „ „ храну, мање, масивне, са два ножа на точку	„	700.—
Ручне вршалице	„	2.200.—
Копачица (прашач и огртач)	„	500.—
Рез раоници за Сакове и Еберхартове плугове	„	22—35
Апарати за мочење жита, подесни и за обично испирање	„	500.—
Прекрупачи, за ручни погон	„	500.—
Патент — тегле „Reks“ од 1 литра запремине	„	14.—
Патент — тегле „Weissmann“ од 1 л. запремине	„	14.—
„ „ „ „ 2 „ „	„	23.—
Тегле за мед. са завртањем, од 1 кгр.	„	12.50
„ „ „ „ „ „ 1/2 „	„	7.—
„ од Мајолике, са металним поклопцем, за кућну потребу	„	18.—
Рез. гуме за тегле	„	1.—
Чилска шалитра — само на џак од 80 кгр.	кгр.	3.70

Калц. цијанамид само на 100 кгр.	кгр.	3.—
Семе од грахорице и грашка, озимих	„	8.—
„ „ ст. репе (црвене и жуте)	„	18.—
„ „ црвене детелине — пломбирано . . .	„	28.—
„ „ луцерке — пломбиране	„	22.—
„ „ еспарзете (нељуштено)	„	12.—
„ „ мухара селекционираног	„	8.—
„ „ пролетње грахорице	„	6 —
„ „ гледича	„	22.—
„ „ багрема	„	25.—
„ „ дивљих јабука	„	50.—
„ „ „ крушака	„	90.—
„ „ енглеске траве	„	15.—
Тријери HAJD-ови обични № Iб	„	1.700.—
„ „ „ № Iа	„	2.100.—
„ „ сортирачи № IIа	„	2.250.—
„ „ „ № II	„	2.700.—
„ „ „ № V/Iа	„	3.000.—
„ MAYER-ovi обични, на зупчанике № Iа$^{1}/_{2}$	„	2.200.—

Најбољи Француски Универзални тријери сортирачи, марке „MAROT", чисте све врсте жита, № 4, цена динара 4.200.—, № 5, цена 4.950.—, и № 6, цена 6.400.— динара. Овај последњи може да се употреби и као ручни, а удешен је и за мали мотор.

Ашови, лопате, мотике, косе, грабуље гвоздене виле (виле су са држаљом) . . . . ком. 22.—

Сви рез. делови за прскалице Верморел могу се добити по засебном ценовнику, који се на захтев, шаље одмах и бесплатно.

Цене су необавезне, а подразумевају се франко друштвени магацин.

У местима где постоје Пољопривр. Подружине, све поруџбине чинити преко њих — избегавати појединачне, јер су скопчане са већим трошковима. Пошиљке поштанске се и иначе могу слати само на званичне адресе: Подружине, Референте, Задруге, Заједнице итд. а никако на адресе појединаца.

За ситне предмете, који се шаљу поштом, *новац* достављати *унапред*, а за *крупније пошиљке*, које иду железницом и лађом $^{1}/_{2}$ *вредности унапред*, на име капаре, а остатак узима се повуком.

Од слања новца унапред изузимају се подружине које имају отворен кредит.

Пољ. Подружине и чланови имају уобичајени попуст.

НОВО ВИНОГРАДАРСТВО

од ing. Мил. Стојановића,
начелника Мин. Пољопривреде и хон. професора Универзитета у Београду

изићи ће из штампе у марту т. г. на 20 штампаних табака (300 страна) велике осмине са 150 слика и 2 ампелографске карте. Цена ће бити 45. дин. а само за оне који најдаље до 15 марта пошљу претплату или налог, да им се књига одмах пошље доплатом, цена је 30 ДИНАРА без поштарине.

Адреса: Проте Матеје, 62. Београд.

ПРЕПОРУЧЕНО ОД МИНИСТАРСТВА ПОЉОПРИВРЕДЕ И ВОДА

за уништавање ваши и других штеточина на воћкама:

ВОЋНИ КАРБОЛИНЕУМ

Л О С О Л

— Хрватска индустрија катрана д. д. — Загреб Рачкога ул. 18-а —

Стовариште у Београду:

ЗДЕНКО Ј. АЉАНЧИЋ, Краљевића Марка 6. -- Тел. 40-98.

10—10

ОГЛАШУЈТЕ У „ТЕЖАКУ“ који се штампа у 10.000 примерака и залази у најнапредније сељачке домове по свима крајевима наше Отаџбине.

Здрав или болестан

Увек треба добар сапун. Ријави сапуни учинили су већ много штете. И у најбољим круговима даје се предност, као заиста најбољим сапунима за здравље и лепоту, фелеровим Елза-сапунима и то: љиљанов, сапун од жуманцета, глицерински, бораксов, катранов и сапун за бријање. Сви садржају састојине које добро делују. 5 ком. на покус Елза-сапуна по избору шаље кад се унапред пошаље 52. дин. франко ljekarnik **Feller, Stubica Donja Elza-trg,366, — Hrv.** За прање главе Елз-шампон 3 Д. 30.

За набавке справа и материјала, које Подружине не врше преко С. П. Друштва, Друштво не прима одговорност.

Читајте „Тежак“ и уписујте међу својим познаницима нове претплатнике! Тражите комплете „Тежака“ из ранијих година, који се могу добити по 20 динара.

ЛЕЧИТЕ СА ХУДОВСЦИНОМ

Кашаљ, бронхитис, туберкулозу

СВА ПЛУЋНА ОБОЛЕЊА

НАЈСИГУРНИЈЕ ЛЕЧИ

ХУДОВСЦИН

Јавна захвала Худовсцину, леку против плућних болести.

Пошт вани Господине!

Ја сам Ваш лек препоручио у нашем месту, па су се већ пуно болесника од нас спасило Вашим ХУДОВСЦИНОМ од те опаке болести плућа, и ево сад да ја Вам се јавим, па Вас срдачно поздрављам и захваљујем на Вашем одличном леку.

Стерлац. *Чед. Китановић* абација

Добива се код апотекара **Ивана ХУДОВСКОГ, СУБОТИЦА, Сударавићева ул.**

Цена 3 кутије 75 дин. са поштарином.

Тражите једном картом обавештења и лечничке изјаве. 12—5

ПАЖЊА Г. Г. САРАДНИЦИМА:

Моле се г г. сарадници „Тежака“ да рукописе, достављају откуцане на машини или бар читљиво рукомписане.

КОНКУРС.

Комесар Обласне Самоуправе Скопске Области расписује конкурс:

1) За једног Хонорарног Управника Обласног Лозног-Воћног расадника у Скопљу;

2) За једног економа при Обласној Пољопривредно Огледној селекционој станици у Скопљу;

3) За једног среског пољопривредног референта у Гостивару; и

4) За два званичника помоћника среских пољопривредних референата у Качанику и Јужном Броду.

Хонорарни управник Лозног-Воћног расадника може постати лице које је са успехом свршило најмање нижу Пољопривредну школу и са најмање 7 година успешне праксе на лозним расадницима или школама. На овај положај могу конкурисати и пензионери способни за рад означених квалификација. Месечни је хонорар од две хиљаде до две хиљаде и петстотина динара правом на стан огрев и осветлење.

Економ при Обласној Пољопривредној огледној станици може бити лице са свршеном стручном пољопривредном школом и најмање 5 година успешне праксе. Првенство имају они који су сада или раније били на положајима среских пољопривредних референата. Економ има ранг чиновника 3. категорије.

Срески пољопривредни референт може бити лице које је сада или било на овом положају са успешном и беспрекорном службом. Срески пољопривредни референт има ранг чиновника 3. категорије.

Званичници помоћници среских пољопривредних референата могу бити лица која су са успехом завршила најмање нижу пољопривредну школу. Првенство имају лица са праксом.

Молбе се примају закључно до 15. марта ове године. Ступање на дужност одмах по саопштењу избора.

Из канцеларије Комесара Обласне самоуправе Скопске Области Бр. 971. од 12. фебруара 1929. год. Скопље.

1—1

СТОЧАРИ!

ТРИУМФ науке аутора ветерине светског гласа г. Проф. Др. Јосипа Марека.

МЕТИЉ више не представља никакву опасност, он је потпуно савладан и уништен леком

ДИСТОЛОМ

који је познат хиљадама сточара дугогодишњом употребом, спасавајући своју стоку од сигурне пропасти.

ЧУВАЈТЕ се фалсификата, имитираних сличних препарата и лажног Дистола.

ТРАЖИТЕ само оригиналне кутије са жигом

Distol

Дистол продају све апотеке и дрогерије

УПУСТВА ШАЉЕ БЕСПЛАТНО

фабрика

„КАШТЕЛ“ А. Д. — ЗАГРЕБ — 3.

и главни продавац

„БИЉАНА“ а. д. — БЕОГРАД

Пошт. фах 423. 5—4

ПРАВЕ

НЕХВИЛОВЕ ПРСКАЛИЦЕ

патент АУСТРИЈА

одликоване на изложби у Скопљу златном медаљом.

Које израђују већ преко четрдесет година

FRANZ NECHVIL Wien, Margaretenstr. 98.

Од стручњака признате као најбоље

НОВО! Франц Нехвиле израдио је лањске године нов модел прскалице звани: **Аустрија Модел 1928.** Стручњаци за прскалице пишу о том новом моделу, поред осталога, и следеће: Са прскалицом Аустрија Модел 1928. испуњене су све жеље виноградара, јер је овом конструкцијом прскалица Аустрија сасвим из основа усавршена, како у погледу рада, тако и опреме. — Тражите опис прскалице **Аустрија Модел 1928.**

Одликована на изложби у Скопљу златном медаљом.

Прскалице Аустрија могу се добити:

КОД СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА БЕОГРАД, У ГЛАВНОМ САВЕЗУ СРПСКИХ ЗЕМЉОРАДНИЧКИХ ЗАДРУГА БЕОГРАД

и у свима већим гвожђарским трговинама.

ГЛАВНО ЗАСТУПНИШТВО ЈЕ КОД

БРАЋЕ П. РАДОЈЛОВИЋА

ГВОЖЂАРА — БЕОГРАД

За уништавање штеточина — па и штитасте ваши на воћкама, употребљава се са **великим успехом НЕХВИЛОВА ПРСКАЛИЦА** патент Аустрија.

8—4

Тачно на секунд

Бр. 100. Добар швајцарски Анкер-Ремонт. Роскопф часов. Бр. 111 са Радиум-бројчаником и Радиум-сказаљкама

само **49 Дин.** 60 п.

само **69 Дин.** 20 п.

Прави швајцарски!

Уз 3-год. јамчењу!

Бр. 105. Прави Анкер-будилник 16 см. висок само **64 Дин. 20.**

Нема ризика! Измењује се што не одговара, или се враћа новац. Прави швајцарски џепни сотови, часовници за руку, будилници, часовници са шеталицом, ланци, прстење, минђуше, златна и сребрна роба и накит уз готово

ФАБРИЧНЕ ЦЕНЕ

У огромном избору у великом илустрованом диват-ценовнику који добијате

БЕСПЛАТНО

ако пошаљете Вашу тачну адресу часовничарској радњи

H. SUTTNER

ЉУБЉАНА Бр. 950.

СУТНЕРОВ ЧАСОВНИК „ІКО" ЈЕ ЧАСОВНИК ЗА ЦЕО ЖИВОТ!

Оглашујте у „ТЕЖАКУ"

ПОДМЛАЂИВАЊЕ
И ЛЕЧЕЊЕ ОРГАНИЗМА.

Човечији организам остаје здрав, снажан и способан за рад само дотле, док су његове животворне жлезде здраве. Малаксале пак или болесне жлезде не засићавају организам у довољној количини са ферментима спергије, услед тога крвоток и размена материја нарушавају се и у организму се таложе мокраћна киселина, урати и други отвори, који изазивају слабост, брзо замарање, болест, превремено увенуће, старост па чак и смрт.

Но срећом чувени научници Браун-Секер, Карно, Жилберт и др. доказали су, да се после засићења организма са физиолошким екстрактом (као „КАЛЕФЛУИД" Д. Калениченко) од жлезде снажне и младе животиње — повраћна опет нормална снага, јер ове жлезде уливају у крвни поток специјалне хормоне и ферменте, који враћају нормални рад код свију организованих ћелија.

„У резултату организам се брзо опоравља од болести, а његова способност за рад, немоћ, старост па чак и смрт преносе се на много година даље" (Др. С. Воронов).

Ето зашто се „КАЛЕФЛУИД" примењује медицинским кором свију земаља на милијунима болесника, као моћно јачавајуће и снагу враћајуће средство за време и после свију болести. „КАЛЕФЛУИД" је потребан свима онима, организам којих је наклоњен разним оболењима или пак захтева стално јачање снаге, клонуле од болести, слабе исхране или умног рада.

Г. Г. ЛЕКАРИМА гратис-франко ради пробе шаље се „КАЛЕФЛУИД". Бесплатно свима шаље се детаљна литература са посматрањима многих професора и лекара

Обратити се: Београд

ШУМАДИЈСКА 33.

Милош Марковић

ЗАХТЕВАЈТЕ само прави „КАЛЕФЛУИД" Д. Калениченко, на етикетама којег су означене награде (Гранд При, велике златне медаље), које је он добио на изложбама у Паризу, Лондону, Брукселес-у, Риму и др. Чувајте се имитација ради свога здравља и тешко стеченог новца.

„КАЛЕФЛУИД" Д. Калениченко, у капљицама и ампулама, налази се у добрим апотекама и дрогеријама свију земаља.

1—1

Лист излази 1. и 15. — Цена листу на годину за Краљевину С. Х. С. 30, а за иностранство 65 дин. — Ђаци и војници добијају лист у пола цене. — Претплата и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. — Рукописи се не враћају. — Цена огласима по такси. — Рачун код Поштанске Штедионице број 50350.

Штампарија „Св. Сава" М. Сладековића — Бранкова 16. — Телефон 249

Ослобођено поштарине
реш. Мин. Пошта и Тел. бр. 17306/24. г.

Бр. 6. Београд, 15. марта 1929. год. Год. LVI

За С. П. Друштво власник, председник, Мирко Миљковић

Одговорни уредник, Божидар Ђ. Ранковић

ПОЗИВ

На 55. Редовни Годишњи Збор Српског Пољопривредног Друштва, који ће се одржати на основи чл. 36., 37., 38., и 39. Друштвених Правила, 31. марта 1929. године, у Друштвеном дому у Београду, са овим дневним редом:

1. Председник или његов заменик отвара збор у 9 часова.

2. Подноси се извештај о раду Друштвене Управе, годишњи рачун о приходу и расходу и извештај о стању целокупне Друштвене имовине.

3. Подноси се на одобрење буџет прихода и расхода за текућу годину, која почиње 1. јануара.

4. Решава се о задужењу Друштва и ступању у чланство Обласне Задруге за Пољопривредни Кредит у Београду.

5. Решава се о писменим предлозима Друштвене Управе, Подружина и појединих чланова, који су поднети Управи најмање 15 дана пре збора.

6. Бирају се чланови Управног Одбора.

7. Бирају се почасни и редовни чланови.

Што се од овог дневног реда не сврши на дан збора, продужиће се идућег дана и даље све, док се не исцрпи дневни ред.

Право гласа на Збору имају редовни чланови и изасланици Подружина (Чл. 11. и 32. Правила).

Позивају се редовни чланови да на овај Збор дођу, а Подружине да упуте своје изасланике са потребним пуномоћјем.

Бр. 1699. Од Српског Пољопривредног Друштва, 14. фебруара 1929. године, у Београду.

Рад Српског Пољопривредног Друштва у 1928. г.

Прошла 1928. год. представља нам годину, у којој се навршило тачно десет година од ослобођења и уједињења сва три наша племена у једну јединствену и недељиву Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца. За тих десет година нашег државног живота не може се рећи да је било онаквог напретка у пољопривреди, каквог је требало и морало бити. У тому времену од једне деценије најмање пажње поклањано је пољопривреди и њеноме напретку, она је највише страдала и сваки час, сваки дан и свака година доносили су јој горка разочарења и све теже дане. Није било изгледа на бољу будућност. Пољопривреда је била потпуно запостављена и заборављена, за све друго било је новчаних средстава само не за њу. Она је, или по својој скромности или грешком њених представника, ћутала и ипак давала земљи оно што ниједна друга привредна грана не даје нити ће моћи дати. Пољопривредне справе и потребе оптерећене су високим увозним царинама. Подвозни ставови такође поскупљују цео пољопри-

вредни алат и материјал. Све је рађено тако, као да пољопривредници, којих у земљи има преко десет милиона, нису привредници, као да они ништа не привређују. Када се у јавности говори о привредницима или када се држе конгреси и скупови привредника, по неким чудним схватањима, не подразумевају и не мисле и на пољопривреднике. У томе се иде толико далеко, да кад год се пише о саставу Привредног Савета, предлажу да гро његов треба да чине трговци, занатлије, индустријалци, извозници и финансијери, а врло малим делом пољопривредници, у место да буде обратно. Да би могло разбити ту заблуду, Друштво је приређивањем конференција, конгреса и других скупова износило значај пољопривреде за нашу Државу, њено учествовање у подизању материјалне културе Државе, њено стање и увек је захтевало њено унапређење. На свима јавним скуповима Друштво је износило поражавајуће податке о пољопривреди у намери да јавност, особито бивше парламентарце, бројевима и податцима увери о стању пољопривреде, не би ли се они као најпозванији позабавили више пољопривредом и притекли јој у помоћ. Када су слушали или читали у каквоме се стању налазила пољопривреда, они су стајали запањени од чуда. Али су били немоћни да јој притекну у помоћ. Онај који буде писао историју пољопривреде за првих десет година нашег државног живота, свакако ће утврдити неоспорну чињеницу, да је пољопривреда највише страдала и патила, да су се њене поједине гране све више и више срозале и падале у место да напредују, док нису запале, благодарећи многим околностима у тешку и мучну кризу, из које је сада треба избављати. Израчунавајући биланс пољопривреде за тих првих десет година, непристрасан историчар доћи ће до поражавајућих резултата:

Да је за то време утрошено око 100 милијарди динара државног буџета, читаво море пара, од чега је пољопривреда добила једва око једне милијарде динара. За то време и за цигло једну милијарду динара, утрошене рецимо за пољопривреду, она је

од укупне извозне трговине донела земљи око 60—70 милијарди динара. Дакле, 60—70 пута више него што је за њу утрошено.

Да се је неком срећом смишљеним и планским радом трошило 10—20% укупног државног буџета на пољопривреду, да се њој и њезиним установама указивала пуна пажња и да су јој чињене сасвим оправдане повластице, данас би наша пољопривреда доносила земљи сигурно двоструку производњу и боље квалитете, извозило би се два пута више и увоз према извозу стајао би као 1 : 2.

Ето под каквим је приликама до сада радило Српско Пољопривредно Друштво. Да није било лако, свакоме ће бити јасно. Прилике су постајале све теже и теже, али од свих година најтежа је била прошла година. Може се рећи, да је она специално за пољопривреду била фатална. Поред осталих недаћа, које су задесиле пољопривреду, јака суша, која се већ друге године поновила, највише је погодила пољопривреду и њене многобројне представнике. То су наравно осетили и трговци и занатлије и индустријалци, па и цела Држава. Требали смо дочекати прошлу годину, па да се увиди

да је пољопривреда основица економске снаге Државе и темељ за напредовање целокупне народне привреде.

Поред осталога, у прошлој години појавила се у великим размерама и штитаста ваш на шљивама, која је уништила многе шљивике и нанела велике штете производњи шљива. Друштво је још много раније преко својих чланова и Подружина уочило сушење шљивика у ужичком и чачанском округу, скретало пажњу на ту неман и само чинило, што му је било могуће. Друштво је радило без видне рекламе и галаме, и тек су у 1928. год. меродавни у последњем часу притекли у помоћ, давши један милион за сузбијање шљивине штитасте ваши.

У свима осталим пословима Друштво се трудило да остане верно својим светлим традицијама. Оно је

увек тежило да се заштите интереси пољопривредника као целине и тражило је: да се укине велика увозна царина на пољопривредни материал; да се снизе подвозни ставови на железницама и бродовима; да се Друштво ослободи поштарине; да се омогући извоз пољопривредних производа смањивањем извозне царине; да се при склапању трговинских уговора повласти пољопривреда. Али на сва та тражења био је слаб одзив меродавних чинилаца. Друштво је сваког дана губило по коју од ранијих повластица, које је уживало у предратној маленој Србији, доцније у повећаној Краљевини Србији. Не може се претпоставити да велика и уједињена Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца није била у стању да прими на себе мале повластице према Друштву, које јој је у аманет оставила малена Краљевина Србија. Ма да је Друштво проширило после рата своју делатност на Црну Гору, Далмацију, Босну и Херцеговину и Војводину, његове молбе нису услишаване, и ако је Друштво тражило само оно што је у општем интересу народа. Поред помоћи, коју је Друштво давало својим Подружинама у виду безкаматних позајмица, оно је приређивало разне курсеве, популарна предавања у циљу подизања стручног знања наших пољопривредника и унапређења пољопривреде. Шта је све Друштво урадило и у коме облику, види се из извештаја, који је штампан у овоме броју.

Д-р Т. Митровић.

Дужност је свакога редовног члана Срп. Пољ. Друштва и његових Подружина и сваког искреног пријатеља народног напретка, да рад Друштва помогну и на тај начин, што ће бар једног од својих пријатеља и познаника уписати за члана најближе Подружине! Годишња чланарина је 40 динара.

ИЗВЕШТАЈ

О РАДУ

СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

у 1928. години,

поднесен 55. Редовном Годишњем Збору.

А. ОПШТИ ДЕО.

У смислу чл. 38. тач. 2. Друштвених Правила, Управном Одбору част је поднети 55. Редовном Годишњем Збору овај извештај о своме раду са рачуном прихода и расхода и о стању укупне Друштвене имовине.

Мада је и ова година била врло неповољна за пољопривреду, ипак је рад Друштва био успешан, јер је Управа настојала да до крајних граница изађе свима захтевима на сусрет, разуме се, у колико су то прилике дозвољавале.

Са пуно воље и улажући сав свој труд, управа је решавала у току године 926 предмета, који су били претресани на 55 седница.

Већина предмета претресани су у седницама ужих одбора, или у седницама секција и конференција. Они предмети, који нису изискивали предходно проучавање, решавани су непосредно на седницама управног одбора, а то су: пријем подружина у састав и одобравање кредита; поклањање књига подружинама и разним културним установама; о узимању учешћа на конгресима, конференцијама и другим културним скуповима, и у опште о предметима, који су били у вези са радом Друштва.

Као основица за извођење целокупног Друштвеног посла служиле су одлуке Управног одбора: о подели чланова на специјалне одборе, утврђивање програма рада, распореда предавања, курсева и изложаба.

Из даљег излагања види се, како гласе те одлуке и како су оне изведене.

I. Подела на одборе.

Да би управни одбор што боље одговорио своме задатку, да би се постигао највећи успех у раду и да не би било заостаја, подељени су чланови управе на *сталне* специјалне одборе, како то прописује и члан 10. Друштвеног Пословника. Подела на ове одборе извршена је 21. марта

1928. г., т. ј. на првој седници после 54. Редовног Годишњег Збора, и то овако:

1. Књижевни одбор: г. г. Мирко Миљковић, Dr. Танасије Митровић и Божидар Ђ. Ранковић;

2. Финансијски одбор: г. г. Сава Ратковић, Драгутин Спремић и Тима Владисављевић;

3. Набављачки одбор: г. г. Александар Рашковић, Софроније Партонић и Борислав Станисављевић, и

4. Одбор за израду и извршење програма рада: г. г. Милутин Стојановић, Никола Петровић и Вића Матић.

Промене код чланова одбора није било.

Сваки од ових одбора имао је по једног Друштвеног чиновника као референта и то: Књижевни одбор г. Милана В. Дамњановића, секретара; Финансијски одбор г. Милана Марковића, благајника; набављачки одбор г. Алексу Петровића, магационара, и одбор за израду и извршење програма рада г. Борислава Нешића, инспектора за подружине.

Исто тако, а ради извршења већих послова, који су трајали извесно време и који су изискивали специјално старање, изабрани су ови *привремени* специјални одбори, а у смислу члана 9. Друштвеног Пословника:

1. Одбор за припрему винског сајма и изложбе у који су ушли: г. г. Божидар Ђ. Ранковић, Милутин Стојановић и Никола Петровић, и

2. Одбор за попис имовине, у који су ушли: г. г. Dr. Танасије Митровић, Борислав Станисављевић, Тима Владисављевић и Сава Ратковић.

II. Програм рада.

На основу чл. 2. Правила и чл. 8. Пословника Управни Одбор утврдио је овај програм рада за 1928. годину:

1. У васпитно-пропагандистичком правцу:

1. Непосредно преко чланова Управе и чиновника својих, и посредно преко Подружина, редовних чланова, „Тежака“ и осталих издања Друштвених, и откупљених или на распродају примљених поучних књига и брошура, Друштво ће давати свима пољопривредницима обавештења и упуте, који од њега буду тражени писмено или усмено.

2. Приређивањем скупова и конгреса, Друштво ће настојати, да расправљањем важних пољопривредних питања унесе у шире слојеве народа што више кориснога знања и практичног метода рада.

3. Приређивањем изложаба и утакмица и расписивањем разних стечаја, Друштво ће се старати, да користи све повољне прилике и у народ уноси савремене пољопривредне машине и справе, боље расе стоке, разно семе и пољопривредни материјал. На изложбама Друштво ће прикупљати податке о изложеним производима, који ће се састојати у ближем опису, по могућству фотографским снимцима и одређивању рентабилности. Овај материјал служиће за проучавање наше пољопривреде и стварање подлоге за њено систематско унапређење.

4. Друштво ће из својих сопствених средстава и из помоћи, коју добије од Министарства Пољопривреде и Вода и других установа, а у споразуму са својим Подружинама и обласним и среским самоуправама, приредити више сточарских, ратарских, воћарских, виноградарских и општих изложаба у разним крајевима наше земље по прописима Правилника. У границама могућности Друштво ће и своје Подружине помагати и морално и материјално у приређивању изложаба. При приређивању изложаба, где год је то могуће, заснивање се и одржавати продајна оделења за све предмете на изложби заступљених.

5. Друштво ће се старати, да се и ове године уз најближе изложбе, које оно и његове Подружине буду приређивале, обаве и изложбе производа рада Омладинских Пољопривредних Дружина.

6. Ради пропаганде за производњу бољега вина и других прерађевина од грожђа и помагања у стварању повољнијих услова за продају ових производа, Друштво ће из прихода са овогодишњег винског сајма и својих редовних средстава установити нарочити Фонд за винске сајмове, који ће се периодично или стално приређавати у Београду.

7. Друштво ће расписивати и додељивати разне награде за напредније начине рада и на тај начин даваће подстрека појединцима и интензивирати најрентабилнију производњу.

8. Друштво ће у овој години настати, да из помоћи, коју добије од Министарства Пољопривреде и Вода и обласних самоуправа и својих сопствених средстава, приреди и обави на више места тромесечне течајеве за сеоске домаћице. Ови течајеви обављаће се у споразуму са Подружинама и обласним самоуправама, а у местима, где за то има услова.

9. Друштво ће према указним потребама и захтевима својих Подружина или обласних самоуправа на више места и у разним крајевима приређивати краће течајеве – курсеве из плетарства, пчеларства, подрумарства, за прераду воћа и поврћа и друге.

10. Друштво ће својом иницијативом или на захтев његових Подружина, редовних чланова и обласних самоуправа приредити за народ низ популарних јавних практичних пољопривредних предавања.

11. Друштво ће као и до сада, преко државних и самоуправних пољопривредних органа, народних учитеља, свештеника, школованих пољопривредника и других пријатеља напретка пољске привреде, радити на оснивању нових Друштвених Подружина, Савеза Подружина и Омладинских Пољопривредних Дружина. За сарадњу у овом правцу Друштво ће молити поред Министарства Пољопривреде и Вода и остала ресорна Министарства као и обласне самоуправе, да њихови органи Друштво активно помажу у овом корисном послу.

12. У интересу што чвршће везе у раду између Друштва и Подружина и Омладинских дружина Друштво ће их преко својих изасланика и чиновника чешће обилазити ради контролисања, давања инструкција за рад, уношења агилности и љубави према овим установама и њиховом задатку.

13. Сем Тежака, Практичних пољопривредних поука са Календаром и Тежакове библиотеке, Друштво ће издавати кратке и сезонске поуке из разних пољопривредних грана у виду зидних плаката или брошура. Оно ће у своме дому одржавати пољопривредну читаоницу и старати се, да своју књижницу попуни најбољим домаћим, а по потреби и страним стручним књигама, училима и др. потребама. Оно ће такође настојати да његове Подружине оснивају своје читаонице и ове постепено попуњавају популарним пољопривредним књигама.

14. У циљу што јачег ширења савременог пољопривредног знања у народу, Друштво ће својим Подружинама и другим установама за попуњавање њихових читаоница и библиотека бесплатно давати књиге од оних Друштвених издања, од којих већи број има.

15. Друштво ће наставити рад на Пољопривредном Речнику и старати се да стварањем нарочитог фонда обезбеди материјална средства за његово даље издавање.

16. У циљу подстицања на алгилнији рад и делатност Друштвених Подружина, Друштво ће из помоћи Његовог Величанства Краља од 10.000 динара давати награде по једном најзаслуженијем лицу у оним Подружинама, које су имале највише чланова у овој години, извршиле код Друштва највише набавака, пољопривредних справа, семена, материјала и помоћних средстава за савременије начине рада у пољској привреди, и ове разделиле својим члановима, а Подружине

одговориле свима својим обавезама према Друштву и члановима. Тако исто даваће се награде и оним лицима, која у току године оснују више Подружина и ове успех у раду покажу.

17. У циљу што јаче пропаганде и набавке средстава за сузбијање биљних штеточина и болести, а нарочито штитасте ваши на шљивама, Друштво ће из помоћи добијене од Министарства Пољопривреде и Вода установити нарочити фонд за ову сврху, и руковати са њим по већ прописаном правилнику од стране Министарства Пољопривреде и Вода.

II. У пословно-посредничком правцу:

18. Друштво ће посредовати у набавци пољопривредних машина, справа, алата, семена и материјала за рачун својих чланова, Пољопривредних Подружина, обласних и срески самоуправа и пољопривредника.

19. Друштво ће се старати да набавља новије справе и алате и испита њихову практичну примену, па их према њиховој вредности препоручити.

20. Друштво ће настојати да се све набавке справа, семена и материјала благовремено изврше, старајући се, да у народ одлази само оно што је најбоље.

21. Друштво ће и даље радити и настојати на томе, да се сав материјал набављен у иностранству ради унапређења пољопривреде, ослободи царине и царини по најнижем ставу, а транспорт целокупног материјала, који Друштво врши железницом или бродовима, обавља на време и по сниженој тарифи.

22. Друштво ће радити да се производња и селекција разног семена врши у нашој земљи и даваће произвођачима подстрека награђивањем најбољих производа и откупом вишка произведеног семена, ако буде одговарало условима за откуп. За постигнуће што видних успеха у овом правцу рада, Друштво ће се обраћати Министарству Пољопривреде и Вода, да извођење овога рада и само предузима, а Друштво обилније помаже.

III. Остали радови Друштва.

23. Ургирати и даље на акцији око оснивања Пољопривредне Коморе и остварења Привредног Савета.

24. Друштво ће одржавати везе са досадањим пољопривредним организацијама у земљи и на страни, а ступаће у везу са новим организацијама пољопривредног карактера. По-

ред овога стараће се да сва пољопривредна удружења у земљи образују један заједнички савез.

25. О својој Слави Друштво ће по могућству приредити какву изложбу, популарно предавање или конгрес.

26. Друштво ће радити на подизању свога дома.

27. Друштво ће настати да се припреми материјал и израде одличја за заслуге стечене у раду за напредак пољске привреде.

28. Поред изложеног Друштво ће према потреби предузимати и радити и оне послове, који овим програмом нису обухваћени, а који се не противе духу циља и задатка Друштва, и који ће донети користи напретку пољске привреде и подизању културног живота нашег пољопривредника.

III. Распоред предавања, курсева и стечајева.

По програму свога рада (тач. 7., 8., 9. и 10.) за ову годину, Друштво је нарочиту пажњу обратило на пропаганду за напредније начине рада у пољској привреди, примени савршенијих справа и алата и употреби помоћних средстава, те је помоћу обласних и среских пољопривредних референата, својих Подружина, редовних чланова, чланова Управе, својих чиновника и других стручњака, приредило и обавило низ пољопривредних практичних предавања и курсева за народ.

Појава штитасте ваши на шљивама у јакој мери претила је да уништи један важан народни иметак и доходак пољопривредне производње, т.ј. да упропасти шљиваре, те је Друштво међу првима повело акцију за борбу противу ове опасне штеточине путем практичних предавања у свима шљиварским крајевима наше Државе и набавком справа и средстава за исту.

У свој програм рада за ову годину Друштво је увело и једну новину у томе, што је радило на организовању и обављању тромесечних течајева — курсева за обуку сеоских девојака у домаћинству.

Због преноса многих државних установа и органа на обласне самоуправе, и поред напора да организује и обави неколико курсева из плетарства и конзервисања поврћа и воћа, Друштво у овоме није имало успеха, какав је постигнут са предавањима.

Где су предавања и курсеви, из којих грана и кад приређени и обављени, види се из засебних одељака о томе.

IV. Распоред изложаба.

По тач. 4. програма свога рада Друштво је као прошлих, тако и ове године, радом на приређивању пољопривредних изложаба утицало на унапређење већине главних пољопривредних грана. Друштво је распоред изложаба за ову годину извршило у споразуму са Министарством Пољопривреде и Вода и својим Подружинама.

Врло јака суша, која је у овој години владала, омела је намере многих наших Подружина да изложбе приреде, пошто већина усева и плодова није достигла свој нормалан и типичан развој, а услед немања хране и слабе паше стока се није могла одржати у ономе стању, у коме треба да је за изложбу.

Упоредовихелементарних непогода и оскудице у народу, Друштво је ипак са успехом извело и обавило први велики вински сајам и изложбу вина из целе земље од 22. до 26. априла у Београду, а материјално и морално помогло приређивање изложаба својих Подружина у Краљевом Селу, Обреновцу, Каменици — ваљевској, Ваљеву, Жабарима — пожар. и Бањој Луки. Тако исто Друштво је материјално помогло изложбе, које су приређивале обласне самоуправе у Свилајнцу, Параћину, Тузли, Зеници, Фочи и Лазаревцу, а изложбе у Високом — Босна, Ст. Бечеју, В. Кикинди, Шапцу и Богатићу сарадњом својом и својих чланова.

Подружине у Чачку, Владимирцима, Александровцу жупском и Сопоту одустале су од приређивања заказаних изложаба због горе наведених разлога и немања довољно материјалних средстава за награде и режијске трошкове.

Друштво је одустало од приређивања изложбе сувих шљива, прерађеног и конзервираног воћа и поврћа из разлога, што је из већег броја шљиварских крајева добило извештаје, да је род на шљивама због суше остао јако ситан, те многи добри шљиварски крајеви не би на изложби били верно представљени.

За обављање првог великог винског сајма и изложбе вина и винских дестилата Друштво је добило помоћ од Министарства Пољопривреде и Вода још 1922. год. у 40.000 динара и од Министарства Трговине и Индустрије 1928. год. у 20.000 дин.; а за приређивање свих осталих изложаба од Народне Банке сумом од 25.000 и од Извозне Банке са 1.500 динара.

Где су и у којим местима ове године изложбе приређене, види се из одељка, који говори о изложбама.

Б. ИЗВРШЕЊЕ ПРОГРАМА РАДА.

Управа је настојала свима средствима, која су јој стајала на расположењу, да изврши цео програм рада. Са малим изузетком програм је извршен и поред свих финансијских тешкоћа и неповољне године.

Па и ако је извођење програма рада врло тешко и скоро неостварљиво у местима, где нема Подружина, ипак је постигнут успех у сарадњи са другим установама, а нарочито са обласним одборима, што им служи на част, и ми им овом приликом изјављујемо своју пуну захвалност.

Од предвиђених тачака у програму рада нису могле да се изврше ове:

а) тач. 5. приређивање изложаба код Омладинских Пољопривредних Дружина, због неповољне године;

б) тач. 15. продужење рада на Пољопривредном Речнику није настављено због немања средстава;

в) тач. 22. давање награда за производњу и селекцију семена и откуп истог од произвођача, није извршена, што се Друштву није нико обратио;

г) тач. 25. приређивање изложбе о Друштвеној Слави одложено је за идућу годину, јер је Друштво намеравало да приреди изложбу сувих шљива, од које се морало одустати према прибављеним извештајима о стању шљиве;

д) тач. 26. подизање Друштвеног Дома, није окончано, јер Друштво нема потребног капитала, а приватни капитали слабо се интересују због опште кризе, и

ђ) тач. 27. припрема материјала и израда одличја за задруге стечене у раду на унапређењу пољске привреде, није извршена такође услед немања средстава.

I. Рад у васпитно-пропагандистичком правцу.

Стална веза са пољопривредницима одржавана је поглавито овим правцем рада. У том циљу приређиване су изложбе, курсеви и предавања, и тако се долазило у непосредну везу са њима, или, путем књижевних издања, објашњења преко писама, стечајева и расписа.

На овај начин пољопривредници су најбоље упознавани са савременом пољопривредом, долазило се у најшири додир са њима, те је према томе овај правац рада служио као основица за рад у разним правцима.

1. Књижевни рад.

Књижевну радњу Друштва регулисавао је у главном Књижевни Одбор, који је у том циљу одржао у току године 51 седницу, на којима је решавао о 574 предмета.

Ово поље рада изискивало је нарочито старање, да би били читаоци задовољени у сваком погледу, о чему се при оцени рукописа и набавци књига водило рачуна.

а) *Тежак* је врло брижљиво уређиван и доносио је већином практичне, савремене и сезонске чланке из свију грана пољске привреде, а поред тога донео је и одговоре на већи број питања, што потврђује да се пољопривредници све више и више ослањају на Друштво, тражећи савете и упутства и труде се да прошире своја знања.

У погледу сарађивања на Тежаку још и данас се опажа велики недостатак, мада међу члановима Друштва има доста и добрих стручњака, чији би се чланци са особитим задовољством штампали.

Тежак је и ове године штампан у 10.000 примера, а растурао се за 774 примерака више но у прошлој години. Како се Тежак ширио последњих година, види се из овог прегледа:

Године:	Било је претплатника		
	Чланова Подружина	Осталих	Свега
1920.	3.466	702	4.168
1921.	6.483	302	6.785
1922.	8.067	1.433	9.500
1923.	6.350	1.139	7.489
1924.	6.392	1.222	7.614
1925.	5.936	1.448	7.384
1926.	6.238	1.664	7.902
1927.	6.242	1.380	7.622
1928.	7.157	1.243	8.400

Мада је ширење Тежака коракнуло мало унапред, ипак је резултат неповољан за једну пољопривредну земљу, као што је наша.

И Управни и Књижевни Одбор приметили су, да има доста редовних чланова, који не примају Тежак, што је за сваку осуду. Као и ранијих, тако су и у овој години предузимане све мере да сви чланови примају Тежак, у чему се мало успело.

Уредник Тежака био је г. Божидар Ђ. Ранковић, члан Управе.

б) *Практичне пољопривредне поуке са календаром за 1928. г.* под уредништвом г. Милутина Стојановића, члана Управе, штампане су у 15.000 примерака. Књига је обухватила поуке из свију грана пољске привреде и са најодабранијом садржином.

в) *Откупљене су књиге* у циљу помагања пољопривредне књижевности:

30 књига О саставу и особинама земље од В. Величковића;
100 књига Извођење пилића од М. Ђурића;
50 „ Агрономски преглед I од Удружења Југословенских Агронома;
50 књига Вранчићеви доживљаји од М. А. Сјуена;
10 „ Сељачки кредит од Dr. В. Бајкића;
25 „ Гајење памука од Dr. М. Влајинца;
20 „ Привредне зграде од В. Несторовића;
100 „ Наша куварица на селу од Д. Пешићке;
20 „ Куда ћемо нашу децу ћаке од М. Ристића;
50 „ Обезбеђење стоке од Dr. В. Стојковића;
142 „ Виноградарство од М. Никетића;
100 „ Правни Савети од Д. Лапчевића;
200 „ Винарство од Б. Ранковића;
100 „ Воћке и Воће од Б. Тодоровића;
120 „ Ливадарство од Ј. Вукичевића;
50 „ Кукуруз од Д. Николића;
40 „ Гајење зечева од Н. Симића;
100 „ Домаћа шљива од М. Никетића.
130 „ Заразне болести домаћих животиња од Dr. К. Кондића;
30 књига Воће и Повртње од М. Милорадовића.
50 „ Шумарство од Б. Тодоровића;
100 „ Пчеларство од Ј. П. Јовановића;
200 „ Луцерка и детелина од Д. Николића.

г) *Набављено* је за Друштвену библиотеку и примљено на поклон од разних дародаваца 65 ком. стручних књига, те је библиотека на крају године бројала 1.476 књига;

д) *Поклоњено* је разних књига 1465 ком. Подружинама, народним и другим читаоницама;

ђ) *По претплати* примани су следећи листови и часописи: Службене Новине, Hospodář Československý, La Vie à la Campagne, Revue de Viticulture, La Vie Agricole et Rurale и Landv. Presse.

е) *У замену* за Тежак примани су ови листови и часописи: Препород, Гласник Православне Патријаршије, Пољопривредни Гласник, Српско Косово, Господарски Лист, Кметовалец, Привредни Преглед, Лојд, Грађанин, Народна Про-

света, Пољоделски Весник, Меја, Самоуправа, Трговински Гласник, Чувар Здравља, Привредник, Задругар, Узорни Вртлар, Народни Господар, Млади Јунак, Народно Господарство, Земљорадничка Задруга, Економист, Пчела, Пољопривредник, Земљорадник, Пчеларско Друштво, Ентомолошки Гласник, Господарске Новине, Југословенски Ветеринарски Гласник, Хрватски Задругар, Војнички Гласник, Илустрација, Словачки Чебелар, Службени Курсни Лист, Политички Гласник, Народна Одбрана, Млекарски Лист, Ратарско Коло, Чехословачки Зборник, Земљоделска Једнота, Интернационални Пољопривредни Институт, Италијанска Индустрија Хладноће, Наше Горице, Босански Шумар, Приватни Намештенац, Геометарски Гласник, Београдски Службени Курсни Лист, Репар, Све Обласне Самоуправе, Глас, Провидност, Здравствени Покрет, Бугарски Земљорадник, Југословенски Покрет, Гостионичарски Лист.

2. Веза са Пољопривредним Подружинама.

Друштво је непрекидну везу са својим Подружинама од увек сматрало важним чиниоцем у своме раду, јер су Подружине његови органи у народу, преко којих оно у првом реду спроводи све своје радње и сву делатност на постизавању свога циља и задатка било у васпитно-пропагандистичком било посредничко-набављачком погледу.

Веза Друштва са његовим Подружинама у овој години изведена је на потпуно задовољство, како путем кореспонденције, тако и путем веза Друштвених чиновника са Подружинама с једне и подружинских представника са Друштвом с друге стране.

И поред неповољне године и јаке економске кризе у народу, ипак су напори Друштва за повећање броја својих Подружина и чланова у њима дали задовољавајуће резултате.

Чврста веза између Друштва и његових Подружина изражена је у томе, што Друштво никакав рад и акцију у народу није предузело без договора са својим Подружинама и њихове сарадње.

И прошле године је на овом месту констатована једна немила појава, а то је, да и сада, и ако мало, али ипак има места где у подружинама не раде предано људи, који су по свом положају у народу позвани да у њима највише раде и своје идеје спроводе, а на против раде они, који имају мање везе са пољском привредом.

Колико је Подружина било, са којим бројем чланова и колико којој кредита одобрено, види се из следећег прегледа:

ПРЕГЛЕД

Подружина Српског Пољопривредног Друштва у 1928. години.

Ред. број	МЕСТО ПОДРУЖИНЕ	Број чланова	Одобрен кредит динара	Ред. број	МЕСТО ПОДРУЖИНЕ	Број чланова	Одобрен кредит динара
1	Жучковац — Соко Бања	20		48	Неготин — Крајина	22	
2	Цариброд	41		49	Лазаревац	41	9000
3	Трстеник	22		50	Брезовица — Трстеник	21	
4	Медвеђа — Трстеник	56		51	Митровица — Срем	30	
5	Сарајорци	31	8700	52	Ниш	92	
6	Житковац	45		53	Аранђеловац	121	30000
7	Чачак	332	50000	54	Жабари Пожаревачки	35	
8	Шабац	71		55	Краљево	110	
9	Гор. Милановац	207		56	Жупањевац — Рековац	35	
10	Зајечар	36		57	Пирот	27	
11	Чифлук — Печењевци	70	15000	58	Салаш — Крајина	20	
12	Босанска Дубица	44		59	Приједор — Босна	38	
13	Бегеч — Бачк	20		60	Плевље	110	24000
14	Крупањ	33	5000	61	Ужице	28	
15	Макци	35	15000	62	Нова Кањижа — Банат	19	
16	Краљево Село	65	15000	63	Кратово	24	
17	Јагодина м.	23		64	Лозница — Јадар	31	
18	Зворник — Босна	30		65	Јагњило — Младеновац	34	10200
19	Јасиковица — Трстеник	33	9900	66	Топола — Крагуј.	50	15000
20	Ваљево	174	30000	67	Владимирци	66	11129
21	Стари Бечеј — Бачка	54		68	Нови Пазар	60	
22	Петровац — Млава	164	30000	69	Бугојно — Босна	29	8700
23	Свилајнац	39		70	Барајево — Умка	31	9000
24	Рача — Крагујевачка	25		71	Постење — Нови Пазар	15	
25	Гуча — Драгачево	40		72	Александровац — Пож.	19	
26	Богатић — Мачва	101		73	Сврљиг	22	
27	Обревов	142	24600	74	Љешница — Кучево	15	4500
28	Пећ	57		75	Србобран	91	
29	Алексинац	50	11400	76	Липолист — Мачва	16	
30	Зеница — Босна	39		77	Штип	38	
31	Рудник	27		78	Ражањ	54	10000
32	Куршумлија	30	8400	79	Пољна — Трстеник	57	
33	Мрчајевци	54		80	Жилча — Тетово	15	
34	Варварин	35	10000	81	Вел. Градиште	15	
35	Влашки До — Азања	45	14000	82	Власотинци	33	
36	Голобок	136	40000	83	Сопот	240	30000
37	Крушевац	103		84	Затоња — В. Градиште	28	7500
38	Кладово	23		85	Ириг — Срем	22	
39	Кос. Митровица	45		86	Мол — Бачка	72	
40	Ариље	83	21000	87	Прокупље	34	
41	Ковин	55	16500	88	Честин — Гружа	22	
42	Београд	94		89	Брестово — В. Поповић	16	
43	Кула — Пожаревац	17		90	Бања Лука	179	
44	Чуруг — Бачка	16		91	Сански Мост — Босна	35	
45	Жабаљ „	31		92	Бабушница	49	
46	Сента „	50		93	Силбаш — Бачка	17	
47	Александровац — Жупа	34					

Ред. број	МЕСТО ПОДРУЖИНЕ	Број чланова	Одобрен кредит динара	Ред. број	МЕСТО ПОДРУЖИНЕ	Број чланова	Одобрен кредит динара
94	Скопље	56		116	Борач — Гружа	46	{8200 / 5000
95	Грабовац — Трстеник	40					
96	Ковачица — Банат	57	15600	117	Крњево — В. Орашје	43	7200
97	Петровац на мору	25		118	Ђаковица	102	30000
98	Вел. Дренова — Трстеник	27	6600	119	Страгари — Јасенички	23	6900
99	Високо — Босна	108		120	Милошевац — В. Орашје	27	7000
100	Калањевци — Живковци	22	4800	121	Деспотовац	26	
101	Звездан — Зајечар	37		122	Мојсиње — ср. љубићски	127	25000
102	Фојница — Босна	45		123	Прњавор — Босна	57	
103	Ђурђево — Бачка	40		124	Приштина	34	5500
104	Каменица — Ваљево	69	7500	125	Вране	105	15000
105	Св. Никола — Овче поље	23		126	Славковица — Љиг	20	5000
106	Сребрница — Босна	50	10000	127	Ракинац — Марковац	52	15600
107	Лозовик — В. Орашје	21		128	Рашка	70	14000
108	Рибник — Трстеник	167	45000	129	Трновче — В. Орашје	38	
109	Омашница „	42		130	Лаћевци — Прељина	32	
110	Јагодина Ж.	53		131	Бегаљица — Гроцка	16	4800
111	Ђураковац — Метохија	37	11000	132	Кленике	15	
112	Жуковац — Књажевац	27	5000	133	Камендол — Гроцка	50	14400
113	Прилеп	37		134	Боровац — Краљ. Село	23	7500
114	Беране	42	11100	135	Прача — Босна	28	
115	Брус Копаонички	30	9000	136	В. Поповић, Гашко и Јуж. Брод	13	
					Свега чланова	7157	790329

У број чланова рачунати су само редовни чланови Подружина, који су свој чланski улог за ову годину измирили.

По покрајинама било је Подружина:

У Северној Србији	92
„ Јужној Србији и Црној Гори	17
„ Босни и Херцеговини	12
„ Војводини	14
Свега	135

3. Веза са Омладинским Пољопривредним Дружинама.

У циљу постизавања што већег успеха у васпитно-пропагандистичком погледу свога деловања Друштво је у својa Правила — чл. 34. унело рад на оснивању омладинских Пољопривредних Дружина (дечијих пољопривредних клубова) по угледу на сличне установе у Америци.

У првим годинама рада на оснивању ових установа и њиховом делању, Друштво је имало повољног успеха, који је од 1925. године слабио тако, да је у 1928. години, и поред свег старања Друштва, број омладинских дружина остао готово исти као и прошле године, а њихов рад свео се готово само на то да набаве нешто пољопривредног материјала и исти разделе међу собом.

Да би појачало акцију и рад ових дружина, Друштво је набавило и раздало им 560 ком. јаја кокошака јаребичастих талијанки ради извођења и неге од стране њихових чланова. Јаја су раздата дружинама у Штрпцу код Урошевца 120 ком., Сибници код Сопота 200 ком. и Катуну код Варварина 240 комада. Због паковања, преноса јаја поштом и вероватно слабе плодности резултат извођења испао је незадовољавајући.

Како код нас широки слојеви народа нису на оном културном нивоу на коме су ови у Америци, то су сви изгледи да Друштво још за дуго на овоме пољу рада неће постићи жељене резултате ни користи за општу ствар.

У овој години радиле су и биле у вези са Друштвом ове Омладинске Пољопривредне Дружине:

1) У селу Сибници среза космајског са 26 чланова под вођством г. Јовице Ристивојевића.

2) У селу Белом Потоку среза врачарског под вођством г. Арсенија Ристивојевића, општинскег деловође — раније вође Дружине у Сибници.

3) У селу Катуну срез темнићски са 24 члана под вођством г. Воје Стојановића.

4) У селу Рајчиловцу среза босиљградског са 16 чланова под вођством г. Ђорђа М. Дубљевића, учитеља.

5) У селу Клиновцу среза прешевског са 10 чланова под вођством г. Данила Раденковића, учитеља.

4. Стечаји за напредније начине рада.

Расписивањем стечаја за напредније начине рада у пољској привреди по досадањој пракси није постигнут жељени успех. Слабо интересовање пољопривредника и пољопривредних органа у народу учинило је да се на расписане стечаје јавио врло мали број пољопривредника.

Досада су се на расписане стечаје као утакмичари за награде пријавили ови пољопривредници:

1) По одељку I за употребу сејалица и жетелица при гајењу стрнина на имању од најмање 5 хектара за најмање три године г. Живојин Поповић из Тмаве среза прокупачког.

2) По одељку II под 1. за рационално гајење биљака за храну стоке узастопно за три године на простору од 1 хектара за детелину и пола хектара за сточну репу г. г. Андрија Прелић из Јежевице и Тихомир Бугарчић из Кулиноваца оба из среза трнавског области рашке.

3) По одељку II под 2. за увођење сталног двогодог и четворогодог плодореда на имању од преко 10 хектара с погледом на снажење земље и могућност држања већега броја стоке, г. Живојин Поповић из Тмаве среза прокупачког.

4) По одељку III под а. за правилно подигнут и нашим бољим трговачким сортама засађен јабучар, шљивар, крушар и орашар:

а) за јабучар г. Андрија Прелић из Јежевице и г. Тихомир Бугарчић из Кулиноваца оба из среза трнавског рашке области; г. Павле Радуловић из Рибашевине среза ужичког и г. Велимир Поповић из Карана—Ленића среза ужичког;

б) за крушар г. Живојин Поповић из Тмаве среза прокупачког.

За подизање орашара није се нико јавио.

5) По одељку V за правилно и рационално вештачко пошумљавање најмање једног хектара простора голог планинског земљишта, г. Душан П. Мијаиловић из Власотинаца области нишке.

Стечаји којима рок истиче 1.-I.-1929. године узеће се у поступак, т.ј. извршити преглед и оцена и одређивање награда.

5. Предавања

У којим су местима, срезовима и областима одржана предавања, кад, из којих пољопривредних грана, ко је предавања одржао и колико је било слушалаца, види се из следећег прегледа:

Редни број	Место предавања: место	срез	област	Дан и месец предавања	Тема	Име, презиме и занимање предавача	Бр. слушал.
1	Вележи	бугојски	травничка	18/II	О штитастој	Г. Стево Маресевић	23
2	Кандија	„	„	19/II	вашн на шљи-	економ среза	42
3	Горуша	„	„	20/II	вама и њеном	бугојског	16
4	Вране	арилски	ужичка	1/III	сузбијању	Г. Јован Живади-	20
5	Радобуђа	„	„	4/III	„	новић економ	70
6	Добраче	„	„	8/III		среза арилског	45
7	Шљивовица	златибор.	„	6/III		Г. Радојко Боковић	60
8	Мокра Гора	„	„	8/III	„	економ среза	50
9	Семегњевци	„	„	9/III		златиборског	80
10	Караџалије	тешањски	врбаска	18/II		Г. Милан С. Хрњез	27
11	Цемлић	„	„	27/II	„	економ среза	17
12	Ново Село	„	„	2/III		тешањског	20
13	Шилопај	качерски	шумад.	10/III		г. Раденко Сарачевић	30
14	Рудник	„	„	12/III	„	ек. ср. качерског	40
15	Беоци	студенчки	рашка	22/II			40
16	Бистрица	„	„	25/II		Г. Вучета Орловић	25
17	Рудница	„	„	1/III	„	економ среза	30
18	Градац	„	„	6/III		студеничког	30
19	Ушће	„	„	8/III			50
20	Севојно	ужички	ужичка	9/III		Г. Драгољуб М.	20
21	Буар	„	„	11/III	„	Јеремић ек. среза	30
22	Карану	„	„	18/III		ужичког	100

Редни број	Место предавања: место	Место предавања: срез	Место предавања: област	Дан и месец предавања	Тема	Име, презиме и ванимање предавача	Бр. слушал.
23	Подунавци	жички	рашка	11/III	О штитастој	Г. Захарије Ратковић економ среза жичког	45
24	Роћевићи	„	„	14/III	жлезди, њеним		40
25	Самаила	„	„	18/III	обољењима и њеном сузбијању		40
26	Славковица	колубарски	ваљевска	19/II			100
27	Кад. Лука	„	„	21/II			120
28	Рајковић	„	„	4/III		Г. Андрија М. Мијатовић ек. среза колубарског	250
29	Мионица	„	„	11 III	„		170
30	Маркова Црк.	„	„	14/III			230
31	Ђурђевац	„	„	15/III			
32	Бањска	прибојски	ужичка	22/II		Г. Страхиња Рогић пољопр. референт среза прибојског	50
33	Рача	„	„	11 III	„		50
34	Кушна	„	„	22/III			50
35	Луке	фојнички	сарајевске	26/II		Г. Александар Козлов пољ референт среза фојничког	29
36	Острожница	„	„	16/III			35
37	Тјешило	„	„	11/III	„		41
38	Фојница	„	„	22/III			25
39	Пambуковица	тамнавски	ваљевска	4/III		Г. Стојан Ј. Гладовић пољопр. референт среза тамнавског	25
40	Докмир	„	„	18/III	„		30
41	Радуша	„	„	25/III			30
42	Петрићевац	БањаЛука	босанска	23/III		Ing. агр. г. Миливоје Кецмановић ср. пољ. референт	20
43	Буквалук	„	„	25/III	„		20
44	Новоселија	„	„	28/III			20
45	Гор. Секулић	градачачк.	тузланска	4 III		Ing. ар. г. Григорије Андрејев ср. пољ. референт у Тузли	40
46	Хргови	„	„	23/III	„		30
47	Модрич	„	„	1/IV			20
48	Красава	рађевски	подринска	26/II		Г. Марко Којић економ среза рађевског	60
49	Крупањ	„	„	2/III	„		60
50	Костојница	„	„	11/III			80
51	Звегор	царево-	брегални	23/III		Г. Војислав Т. Димитријевић срески пољопр. референт	30
52	Трабатовиш	селски	„	25/III	„		40
53	Габрово	„	„	30/III			50
54	Цариброд	цариброд.	нишка	31/III		Г. Његован С. Сремац пољ. референт среза царибродског	25
55	Лукавица	„	„	1/IV	„		32
56	Жељуша	„	„	„			35
57	Радановци	црногор.	ужичка	11/III		Г. Миленко Ј Сокић помоћ. ср. економа у Косјерићу	100
58	Тубиће	„	„	14/III	„		180
59	Сеча Река	„	„	22/III			200
60	Горачић	драгачев.	рашка	18/III		Г. Чедомир Симовић ек. ср. драгачевског	30
61	Милатовић	„	„		„		30
62	Жабаре д.	брчански	тузланска	?		Г. Александар Петровић пољ. реф. ср. брчанског	20
63	Челић	„	„		„		20
64	Грачаница	грачачич.	косовска	4/III		Г. Радомир Милосављевић економ среза грачаничког	50
65	Д. Брњица	„	„	11/III			40
66	Матичане	„	„	18/III			44

Редни број	Место предавања: место	срез	област	Дан и месец предавања	Тема	Име, презиме и занимање предавача	Бр. слушал.
67	Бакионица	пожешки	ужичка	27/III	О штитастој	Г. Милован Карић	30
68	Горобиље	„	„	23/III	вашн на шљи-	в. д. ср. пољопр.	30
69	Здравчићи	„	„	11/III	вама и њеном	референт	40
70	Јошева	посавски	ваљевска	27/III	сузбијању	Г. Живојин Тијанић	30
71	Скела	„	„	28/III	„	ср. пољ. референт	30
72	Грабовац	„	„	1/IV		у Обреновцу	25
73	Ореовица	моравски	пожарев.	28/III		Г. Влада Стојићевић	
74	Александров.	„	„	25/III	„	срески пољопр.	?
75	Жабари	„	„	18/III		референт	
76	Дубац	копанички	крушевач.	11/III		Г. Милета Ч. Паунић срески пољ.	30
77	Лепенац	„	„	22/III	„	референт	40
78	Брус	„	„	7/III			35
79	Праљани	таковски	шумадијс.	14/III		Г. Срећко Милинковић пољ. реф.	200
80	Таково	„	„	25/III	„	среза таковског	230
81	Брезна	„	„	26/III			300
82	Стрмово	рачански	ужичка			Г. Тад. М. Хаџић	45
83	Оклетац	„	„	?	„	пољопр. референт	30
84	Овчиња	„	„			среза рачанског	35
85	Зрновци	кочански	брегални.	17		Г Јов. Т. Радевић	56
86	В. Ј. Винича	„	„	21	„	пољопр. референт	40
87	Оризари	„	„	24		среза кочанског	35
88	Ребел	ваљевски	ваљевска	од			75
89	Бранковина	„	„	15/III		Г. Миленко Малешевић пољ. реф.	154
90	Јовања	„	„	до	„	среза ваљевског	48
91	Драчићи	„	„	15/IV			92
92	Јежевица	трнавски	рашка	11/III		Г. Славко Херцигоња пом. економа	300
93	Горичани	„	„	18/III	„	среза трнавског	200
94	Слатина	„	„	18/III			250
95	Владимирово	малешки	брегалнич	11/III		Г. Димитрије Саприкин пољ. реф.	100
96	Пехчево	„	„	18/III	„	среза малешког	200
97	Берово	„	„	25/III			50
98	Д. Трепча	љубићски	шумадијс-	18/III		Г. Јован Станојевић пољ. референт	200
99	Лаћевци	„	„	25/III	„	среза љубићског	230
100	Прислоница	„	„	26/III			150
101	Грачаница	височки	сарајевска	од 1		Г. Мустафа Спахо	
102	Чекрчићи	„	„	до 20	„	пољ. референт	?
103	Краљевац	„	„	марта		среза височког	
104	Шуме	моравичк.	рашка	14/III		Г. Тихомир Николић пољ. референт	15
105	Бединаварош	„	„	18/III	„	среза моравичког	20
106	Прилике	„	„	28/III			15
107	Петровац на мору	барски	зетска	7/IV	О гајењу маслина и одбрани од штеточина	Г. Иво Калуђеровић пољ. референт среза барског	?

О штитастој ваши на шљивама и њеном сузбијању одржали су у својим срезовима предавања са хонораром, који је Друштво дало обласном пољопривредном референту тузланске области, а овај га поделио на срезове и то: два предавања пољопривредни референт среза брчанског и по једно предавање срески пољопривредни референти у Бијељини, Градачцу и Грачаници — у Босни.

Ово предавање одржао је на годишњој скупштини чланова Пољопривредне Подружине у Чачку 15. јануара и инспектор за Подружине г. Борислав Нешић као и 31. децембра код Пољопривредне Подружине у Великој Дренови.

Сва ова предавања одржана су ради обавештења и потстицања пољопривредника за зимску и пролетњу борбу противу ове опасне штеточине наших шљивака.

По овом важном питању Друштво се није ограничило само на означеним предавањима у првој половини године, већ је при крају исте организовало и обавило обласне конференције у Ваљеву, Шапцу, Крагујевцу, Чачку, Ћуприји и Крушевцу, на којима су претресана питања што ефикасније борбе против штитасте ваши на шљивама и начинима, како да се кредитом од 1,000.000 динара што боље и што брже помогне пољопривредницима у овом важном послу.

После ових конференција представници Друштва — чланови Управе — одржали су у разним местима по два практична предавања о сузбијању штитасте ваши на шљивама и то: у Лазаревцу и Аранђеловцу предавања је одржао г. Божа Ранковић; у Честину и Борчу среза гружанског г. Софроније Партонић; у Рековцу и селу Бунару г. Милутин Стојановић; у Мојсињу среза љубићског и Гор. Милановцу г. Никола Петровић; у Брусу и Александровцу г. Александар Рашковић; и у Владимирцима и Крупњу г. Драгутин Спремић. Ова предавања одржата су у времену од 27. до 31. децембра. Сваки од предавача носио је собом по једну прскалицу, која је остала у Подружини и 5 кгр. карбокримпа.

Поред означених предавања о штитастој ваши у току ове године одржана су још и ова:

1. *О преради воћа и поврћа* код Пољопривредне Подружине у Рибнику за ученице домаћичког течаја и пољопривреднике из места и околине. Предавања је одржао редован члан Друштва г. Павле С. Петковић, секр. Министарства Пољ. и Вода 17. и 18. јуна. Предавањима је поред ученица и наставница домаћичког течаја присуствовало преко 30 пољопривредника са својим домаћицама.

2. *О конзервисању* воћа и поврћа у Ваљеву за чланове Пољопривредне Подружине, грађане из вароши и за ђаке средње пољопривредне школе. Предавање са демонстрацијама обавио је г. Милутин Никетић, професор сред. пољ. школе

1. јула у поменутој школи. Предавање је слушало 30 пољопривредника, 16 грађана из Ваљева и већи број ученика.

3. *О справљању воћних сокова* код пољопривредне школе у Бутмиру код Сарајева за учитеље народних школа, који су тамо били на месечном пољопривредном течају и за ученике ниже пољопривредне школе у истом месту.

Предавања је са практичном применом обавио г. Павле Петковић, редовни члан Друштва.

Предавања је саслушало 33 учитеља, ученици пољопривредне школе и наставници.

6. Курсеви.

Мада располаже са доста скроним средствима, Друштво је као и прошлих година радило на организовању и обављању курсева — течајева из разних пољопривредних грана, од којих су овој години обављена само два и то:

1. *Течај за сеоске домаћице* приређен је код Пољопривредне Подружине у Рибнику среза трстеничког области крушевачке, у времену од 26. марта до 1. јула.

Благодарећи предусретљивости и предузимљивости председника Подружине у Рибнику г. Влад. Лапчевића, као и чланова управног и надзорног одбора, течај је и благовремено и са великим бројем пријављених ученица у врло кратком времену организован и снабдевен свима потребама.

Министарство Пољопривреде и Вода — одељење за пољопривредну наставу, помогло је обављање овога курса са 30.000 динара у новцу и уступањем кухињског прибора и намештаја, у колико је са овима располагало.

Руководња течаја била је г-ђа Драга Пешићка, а наставнице су биле г-ђице Гордана Петровићева и Нада Радоњићева.

Курс је трајао 3 месеца и пет дана. Редовно су га похађале 26 сеоских девојчица и девојака из Рибника и околних села.

На предлог управитеља основне школе — председника Подружине г. Лапчевића, надлежне просветне власти су одобриле, те је течај приређен и обављен у просторијама основне школе са свима потребним удобностима.

По извештају Друштвених представника на испитима овога течаја успех у обуци био је потпуно задовољавајући, ма да је између Подружинске управе и управе домаћичког течаја дошло је до извесних неспоразума у погледу слабе дисциплине на течају.

Сви трошкови овога течаја износе 37.348 динара.

2. *Курс за конзервирање воћа и поврћа* приређен је и обављен у Охриду. Курсом је руководио и сва предавања са практичним извођењем прераде и козервирања воћа и поврћа

за зимску исхрану држао је г. Драгољуб Миловановић, професор више пољопривредне школе у Битољу.

Курс је трајао три дана — 4., 5. и 6. јула, који је похађало и до краја слушало 40 курзиста.

Трошкови око извођења овога курса износе 2086,75 динара.

Поред ова два курса, Друштво се је старало, да приреди и два плетарска курса — у Краљеву и Ћуприји, од којих се у Краљеву није могао приредити због недовољних средстава, а од курса у Ћуприји одустало се с тога, што је обласна самоуправа организовала на свом добру „Добричеву" плетарску школу.

7. Изложбе.

По раније утврђеном програму и распореду у овој години приређене су пољопривредне изложбе у овим местима:

1. *Први велики вински сајам са изложбом вина, коњака и ракије* приређен је и обављен у просторијама Друштвеног дома од 22. до 26. априла за целу Краљевину.

На сајму и изложби узели су учешћа произвођачи — виногради, већи и мањи трговци и прерађивачи — индустријалци прераде грожђа из 28 области — 91 среза наше државе. Као што се види, учешће је било потпуно задовољавајуће, јер су сви виногрдарски крајеви наше земље били заступљени.

Учешће на сајму и изложби било је по покрајинама овако:

	Сајам	Изложба
Словенија	59	231
Хрватска и Славонија	28	200
Далмација	52	97
Србија	204	630
Херцеговина и Црна Гора	10	25
Војводина	155	369
Свега	508	1552

Од овога броја излагача на сајму и изложби награђено је I наградом — златном дипломом 118, II наградом — сребрном дипломом 266 и III наградом — бакарном дипломом 413. Свега награђено 797 излагача.

2. У Краљевом Селу среза тимочког приређена је *општа пољопривредна изложба* на дан 21. септембра. Изложбу је приредила и обавила пољопривредна Подружина у Краљевом Селу уз помоћ Друштва од 3.000 динара и од Народне Банке 500 динара у пољопривредним справама и семену за награде излагачима.

3. У Обреновцу среза посавског обављена је *општа пољопривредна изложба* на дан 2. септембра. Изложбу је при-

премила и обавила онд. пољопривредна Подружина, коју је Друштво помогло са 4000 динара и од помоћи народне Банке дало јој још 500 динара у пољопривредним справама, семену и књигама за награде излагачима.

4. У Каменици—Ваљевској приређена је *сточарска и воћарска изложба* на дан 7. октобра. Изложбу је организовала и обавила Пољопривредна Подружина у Каменици уз помоћ Друштва од 3000 динара и 500 динара од помоћи Народне Банке у пољопривредним справама, семену и књигама за награде излагачима.

5. У Ваљеву је приређена општа пољопривредна изложба у дане 27., 28., 29. и 30. септембра. Изложбу је организовала и обавила пољопривредна Подружина и Ваљеву, коју је Друштво помогло са 5000 динара и са 500 динара од помоћи Народне Банке у пољопривредним справама семену и књигама за награде излагачима.

6. *У Жабарима* срез моравски област пожаревачка приређена је врло успела *сточарска изложба* на дан 2. септембра.

Изложбу је врло лепо припремила и извела пољопривредна Подружина у Жабарима, коју је Друштво помогло са 3000 динара и од помоћи Народне Банке дало 500 динара, такође у пољопривредним справама и алатима за награде излагачима.

7. У Бањој Луки приређена је *општа пољопривредна изложба* у дане 8. и 9. новембра. Изложбу је организовала и обавила пољопривредна Подружина у Бањој Луки. Како је ова изложба имала карактер обласне изложбе, то је Друштво Подружини дало помоћ у 10.000 динара и од помоћи Народне Банке 500 динара у пољ. справама, алату, семену и књигама за награде излагачима.

Поред ових изложаба, које је приредило Друштво и његове Подружине, оно је материјално помогло и изложбе, које су приредиле и обавиле обласне самоуправе и то: у Свилајнцу и Параћину са по 2500 динара, у Тузли и Фојници — Босна са по 2000 динара и у Фочи — Босна са 1000 динара.

Пољопривредну изложбу у Лазаревцу среза колубарског, коју је ове године приредила Подунавска Област, Друштво је помогло преко своје тамошње пољопривредне Подружине, којој је одобрило, да справе и алате, дате јој 1925. год. за изложбу, коју је она требала приредити, разда на име награда излагачима на овој изложби.

Друштво је на све ове изложбе слало и своје представнике – делегате као и на изложбе у Старом Бечеју, Вел. Кикинди, Шапцу, Богатићу и Високом — Босна, које су приређивале обласне самоуправе.

8. Конгреси, конференције и секције.

У току године одржано је неколико оваквих састанака, на којима су узета у претрес следећа питања:

а) *Да ли је потребно и корисно дозволити клање коња и продају коњског меса у Београду, под прописним ветеринарским надзором клања и продаје коњског меса?* Ово питање узето је у претрес по жељи општине Београдске. После исцрпне дискусије донет је закључак: да са економског и привредног гледишта коњско месо треба искористити на све могуће начине, али да садање наше прилике не дозвољавају да се оно искористи за људску храну, те стога не треба дозволити клање коња.

б) *Државни пољопривредни буџет за идућу годину.* Ово питање узето је у претрес са резервом, т. ј. одлучено је да се резолуција донесе само у случају, ако пољопривредни буџет за идућу годину не би био повећан.

в) *У чију надлежност треба да дође управа државног добра „Беље", у циљу унапређења пољске привреде?* И по овом питању није донета розолуција, него је одлучено, да се сачека, док се не види да ли ће се од Беља одузети извесна површина и употребити за аграрне сврхе.

г. *По питању о подизању новог Друштвеног Дома,* изабран је нарочити ужи одбор, коме је стављено у дужност да ово питање проучи и предложи начин, како би се најбоље овај посао извео.

д. Осим тога одржана је једна конференција, на којој су изабрани секретари секција и извршена кандидација за почасне и редовне чланове.

ђ) За време трајања винског сајма одржана је *конференција винограда* и виноградарских стручњака по питањима унапређења виноградарства, а специјално приређивања винских сајмова и доношења закона о вину.

II. Рад у пословно посредничком правцу.

Рад на снабдевању својих Подружина и чланова Друштво је и у овој години вршило са пуно успеха, и ако је имало да се бори са многим незгодама, нарочито у погледу плаћања. Друштво још увек мора сву набављену робу да плати унапред, реће на кредит од 30 дана, док је оно даје Подружинама на вишемесечни бескаматни кредит, па и поред тога има доста Подружина, које не одговарају уредно својим обавезама. Чак је Друштво било принуђено да неке од њих тужи и да преко суда тражи наплату свога потраживања.

Друштвени рад у овоме правцу кочи још и то, што многе Подружине, нарочито оне које добију већи кредит, по-

ручују често више робе него што је могу продати, држе је годину-две, па је онда враћају. Тиме се Друштво штети, јер цена дотичној роби често падне, или у опште изгуби вредност (семе без клијавости), а Друштвени капитал, који и иначе није велики, бескорисно лежи за цело то време.

Многе Подружине не врше благовремено своје поруџбине, већ то чине на неколико дана пре употребе, те и то незгодно утиче на редовно снабдевање, јер Друштво није увек у могућности да такве поруџбине на време изврши.

Константовано је још и то, да многи појединци и чланови поручују појединачно разне потребе и мале количине робе, и ако би то требали да врше заједнички, преко својих Подружина, а где ових нема, онда преко среских и обласних пољопр. референата. Тиме стварају много више посла, повећавају трошкове око пошиљке, што иде на њихов терет, и таквим радом успоравају експедиције и брзо снабдевање. — Желети је, да бар у будуће оваквих случајева не буде, тим пре, што се и те појединачне пошиљке морају слати преко Подружина, Пољ. Референата, Земљ. Задруга и др. установа.

Друштво увек у својим ценовцима и преко Тежака ставља до знања свима, да се Друштвене (званичне) пошиљке не могу слати на доплату, јер их пошта, као такве, не прима. Али и поред тога, многи траже „на доплату", чиме се ствара једна излишна преписка, те и сама поручена роба често стиже доцкан, купац одбија пријем, пошиљка се враћа, те се Друштву стварају излишни трошкови.

Желети је, да се овакви случајеви више не дешавају, у толико пре што се цене робе увек шаљу на захтев, као и Друштвене чековне уплатнице (Бр. 50.350), помоћу којих се може послати износ поруџбине, без икаквих такса и трошкова од стране поручиоца.

Шта је све и у којим количинама продато показује овај

ИЗВОД

продатих сирава, семена, алата и др. у 1928. години:

Разних винар. потреба (азбест, кал. метабисулфит, рибља бешика итд.)	501	кгр.
Сумпора у праху	2.636½	„
Рафије	9.494	„
Плавог камена	98.387½	„
Лакмусове хартије	203	кн.
Разних градуса (широмера, виномера и др.)	78	ком.
„ муљача за грожђе и воће	27	„
„ преса „ „ „ „	24	„
„ запрашивача за лозу	96	„
„ прскалица „ „	648	„
„ „ „ воћке	54	„

Филитара за вино	3	ком.
Пумпи за вино	1	„
Ебулиоскопа — малигановних	45	„
Калциметара — Бернарових	84	„
Бамбус трски за прскалице	42	„
Разних маказа (за лозу и воћке, ограду, гус. гнезда и др.)	1.983	„
Разних ножева (за кресање и калемљење)	2.754	„
„ воћар. алата (тестера, чел. четки, берила и др.)	1.417	„
Разних плугова — обичних	250	„
„ „ обртача	53	„
„ дрљача (дво и тороредних и ливадских)	175	„
„ круњача	58	„
Копачица (прашача и огртача)	58	„
Дворедних сејалица — за кукуруз	17	„
Врстачних „ — за жито	4	„
Разних сецкалица за ст. храну	20	„
„ ветрењача	20	„
Вршалица — малих	14	„
Геплова за вршалице	36	„
Тријера — разних фабриката	52	„
„ франц. сортирача „Маро“	19	„
Преса за сено	1	„
Мотора за вршалице	1	„
Апарата за потапање семена	3	„
Прекрупача за ст. храну	4	„
Култиватора	8	„
Косачица за паркове	2	„
„ „ ливаде	4	„
Жетелица за жито	4	„
Брусева и ковова за косе	316	„
Трокара и алки за говеда	122	„
Сиришта у течности	209	боца
Маниле — за жито	1.502½	кгр.
Жице за ограду и матичњаке	1.820	„
Дистола — за овце и говеда	2.045	гр.
Модела воћа — за школе и расаднике	40	колекц.
Карбокримпа	5.433	кгр.
Дрворина	2.228	„
Разних препарата (дув. сока, солбара, порзола и др.)	191	„
Суперфосфата	14 550	„
Калцијум — цијанамида	1 828	„
Калијеве соли	1.000	„
Чилске шалитре	5.056	„

Разних патент-тегла	1.481	ком.
„ резерв. гума за тегле	2.776	„
„ „ делова за плугове	1.006	„
„ „ „ „ прскалице	2.346	„
„ ратар. алата (косе, виле, грабуље, ашови, мотике и др.)	678	„
Семена од грашка и грахорице	20.617	кгр.
„ „ мухара	634	„
„ „ ст. репе	4.482	„
„ „ луцерке	16.657	„
„ „ црвене детелине	4.635	„
Разног семена (од воћа, шум. дрвећа, ратар. и башт. усева и др.)	9.399	„
Пољопр. календара и разних др. поучних књига и брошура	22.026	„

1. Посредовање у набавкама.

Ове године продато је робе за 5.213.894.23 динара, дакле, више од прошле године, за 1.026.893.07 динара. Ова велика разлика у продаји долази од набавака инсектицида и прскалица за рачун Министарства Пољопривреде и Вода, а за сузбијање шљивине штитасте ваши. Иначе без овога вишак у продаји од прошле године био би 59.003.84 динара, која је сума такође повољна, кад се има у виду, да је година за пољопривреду била неповољнија. Али је ове године остало на дугу код Подружина и других установа 734.493.16 динара. Ова сума дуговања била је много већа, али се успело честим тражењима па и преко власти да се сведе на означену цифру. Имајући у виду неповољне године, Друштво је избегавало парничење и тражило је пута и начина да дуговања наплаћује мирним путем и да са избегну скупи парнички трошкови. Али, већ идуће годнне, мораће се наплата дуга и судом тражити, пошто сума дуговања није мала, а Друштво се доводи у немогућност да одговара својим обавезама и врши набавке на време и у довољним количинама.

2. Инспекције подружина.

Настојање Друштва, да прегледом својих Подружина дође у што тешњу везу са њима и води евиденцију њиховог имовног стања и делања, дало је у овој години повољне резултате.

Обиласком и прегледом Подружина од стране чланова Управе и Друштвених чиновника дају се потребне инструкције за правилан рад, освежава се живот и опстанак ових установа и боље се чувају интереси како Друштва и Подружина, тако и њихових чланова.

Да би рад у Подружинама био што правилнији и једнообразнији Друштво је израдило упут за њихово оснивање и вођење послова у њима, који је отштампан заједно са правилима и разаслат свима Подружинама крајем године.

Инспекција — преглед рада и стања извршена је у току године код Подружина у Житковцу, Алексинцу, Нишу, Пироту, Бабушници, Цариброду, Сврљигу, Жуковцу, Боровцу, Зајечару, Звездану, Салашу, Неготину, Кладову, Градишту, Макцима, Затоњи, Гроцкој, Камендолу, Бегаљицама, Голобовку, Вл. Долу—Азања, Башину, Лазаревцу, Жабарима, Александровцу—Пожаревачком, Љешници, Петровцу Млавском, Кули, Крњеву, Трновчи, Милошевцу, Лозовику, Сараорцима, Ракинцу, Рачи—краг., Страгарима, Тополи—краг., Руднику, Живковцу, Мојсињу, Лаћевцима, Гучи, Ариљу, Пожеги, Каменици, Ваљеву, Славковици, Љубинићу—Јошеву, Мионици, Барајеву, Борчу, Мрчајевцима у Гор. Милановцу, Иригу Срем., Митровици Срем, Шапцу, Владимирцима, Богатићу, Липолисту, Лозници, Крупњу, Зворнику—Босна, Сребрници—Босна, Омашници, Јасиковици, Брезовици, Грабовцу, Медвеђи, Вел. Дренови, Пољни, Трстенику, Рибнику, Краљевом Селу, Голубцу, Књажевцу, Смед. Паланки, Турији и В. Плани.

Од прегледаних Подружина, у 1928. год. нису радиле Подружине у Књажевцу, Голубцу, Гроцкој, Смед. Паланки, Башину, Турији, В. Плани, Љубинићу—Јошеву и Мионици.

Пољопривредна Подружина у Краљевом Селу није прегледана с тога, што секретар исте г. Тихомир Ђорђевић није био у месту, а он је руковао књигама и материјалом.

Према изложеном, од 135 активних Подружина извршена је инспекција код 70, што значи више од половине. Преглед рада и стања код оволиког броја Подружина за последњих 10 година у једној години није извршен.

3. Царина и саобраћај.

И ове године као и ранијих година, Друштво је учинило предлоге и молило да се царинске и саобраћајне прилике бар у неколико побољшају у корист пољопривреде. Али то није помогло, ма да сви виде да нам пољопривреда све више застаје и ма да сви говоре да треба пољопривреду помагати као извор народног благостања.

У 1927. г. плави камен био је ослобођен увозне царине, а у 1928. год. наплаћивано је 50% увозне царине. Даље, делимично или сасвим били су ослобођени царине: сумпор, плугови и њихови делови, чилска шалитра и прскалице за воћке.

Како је у изради нов закон о царинској тарифи, то је Друштво учинило предлог да у закон уђе:

а) да безусловно бар за период од десет година буду ослобођене царине све пољопривредне потребе као: машине, справе, алати, семе, вештачка ђубрива, приплодна стока, средства против биљних и сточних болести и др.;

б) да се у накнаду за ову повластицу удари највећа могућа царина на луксузну робу као: свилу, чипке, накит, пудер, мирисе и т. д. и т. д.;

в) да се погодним повластицама осигура извоз живе и заклане стоке и сточних производа, воћа, а нарочито вина и ракије.

Друштво ће водити рачуна о овоме предлогу, а нада се, да ће и надлежни увидети његову оправданост и прихватити га.

У железничком и поштанском саобраћају Друштво нема никакве повластице, ма да је и ове године покушавало, да му се врате повластице које је раније година уживало.

4. Друштвене финансије у 1928. год.

Буџетом за 1928. годину предвиђено је примање односно издавање . . . . . Дин. 1.070.400,—

А остварено је овако:

Примање	Дин.	1 018.594,75
Издавање	„	1.001.372,47
Укупан обрт био је	Дин.	2.019.967,22

Према томе мањи је обрт био, него што је буџетом предвиђено и то:

Код примања	Дин.	51.805,25
Код издавања	„	69.027,53
Укупно мање остварено	Дин.	120.832,78
Укупан обрт за продате справе алат, семе, и др. материјала било је	Дин.	5.213.894,23
Укупан обрт за набављене справе, алат, семе, књиге, и др. материјала био је .	Дин.	5.154.388,76
Мање издато за набављене справе и др. материјала, него што је примљено . .	Дин.	59.505,47

Поједине буџетске партије остварене су по приложеном прегледу.

Стање Друштвених Финансија у 1928. години, с погледом на општу привредну кризу, може се рећи, да је ипак било доста добро, те је набавка справа, алата, семена, књига и др. материјала, вршена увек на време и за готов новац.

Друштво има свој текући рачун код Поштанске Штедионице у Београду Бр. 50350., што у многоме олакшава финансиску радњу, како Пољопривредних Подружина у унутрашњости, тако и појединих приватних интересената који долазе у пословну везу са Друштвом.

Од фондовске готовине припада Фонду добротвора: пок. Фрање Вшетечког индустријалца из Београда Динара 28 532·— у злату, чији се приход има трошити на помагање пољопривредне струке, првенствено на давање потпора питомцима за изучавање пољопривредних грана; и Димитрија Грујића проте из Уровице среза Брзо-Паланачког Динара 10.743·— у сребру, чији се приход има трошити само на књижевне пољопривредне радове.

Поред буџетских примања добивено је у току године на име помоћи за разне циљеве:

1.) Од Министарства Пољопривреде и Вода:

а.) за вински сајам из 1922 год. . . .	Дин.	40.000·—
б.) помоћ за ову годину	„	50.000·—
Свега	Дин.	90.000·—

2.) Од Народне Банке.

а.) за сузбијање штитасте ваши	Дин.	25.000·—
б.) за приређивање изложаба	„	25.000·—
Свега	Дин.	50.000·—

3.) Од Министарства Трговине и Индустрије
за изложбу сувих шљива . . . . . Дин. 20.000·—

Друштвени капитал у 1928. години повећан је за Динара 131.920·74.

Прилажу се рачуни Изравнања и Прихода и Расхода, из којих се види:

а.) кретање сума прихода и расхода;
б.) стање имовине на крају године; и
в.) стање пољопривредног фонда.

III. Остали рад.

У циљу бољег информисања и снабдевања, као и заштите пољопривредних интереса, Друштво је одржавало везе са свима сличним установама у земљи и на страни. Ово је много допринело не само да промет буде живљи, него што је главно, да се набавке непосредно врше и да је набављена роба првокласног квалитета.

Друштво је такође вршило послове и за рачун Министарства Пољопривреде и Вода. Један од таквих послова јесте и снабдевање пољопривредника са инсектицидима и прскалицама за сузбијање шљивине штитасте ваши, по кредиту од једног милиона динара.

Покушано је да се добије једно парче земљишта од бивше Топчидерске Економије, на коме би се подигао магацин за смештај пољопривредних справа, алата и семена, који

би био изван трошаринског реона, те би се избегло плаћање трошарине. Осим тога, то би земљиште служило за разне огледе и испитивање справа. Али Друштво је од овога тражења одбијено.

У току године, Друштво је узело учешћа на Светосавској прослави на Универзитету и наградило два темата по 1000 динара. Осим тога учествовало је на конгресу пољопривредника Ваљевске Области, конгресу Привредних Комора у Београду, дало је референта на конгресу Главног Задружног Савеза у Београду, по питању оснивања Пољопривредне Коморе, имало је своје делегате у Обласној Задрузи за Пољопривредни Кредит у Београду и у Привредном Савету Подунавске Области у Смедереву.

Поред тога, Друштво је дало мишљења о закону о вину, закону о унапређењу сточарства, закону о таксама и закону о царинској тарифи.

У циљу бољег промета и да би магацини били приступачнији купцима, Друштво је отворило на магацину из Немањине улице дућан.

Поред осталих послова штампана су Друштвена Правила са изменама и допунама и Правила за Подружине са упутством за оснивање и рад у њима.

В. ЛИЧНИ ОДНОСИ.

I. Чланови Друштва

На крају године било је овакво стање чланова:

оснивача	11
добротвора	71
утемељача	518
почасних	127
редовних	958
Подружинских	7.157
Свега	8842

Број чланова у овој години увећао се са:

3 добротвора: Самоуправни Одбор Скопске Области, Самоуправни Одбор Подринске Области и Самоуправни Одбор Моравске Области;

7 утемељача г. г.: Милисав А. Милић земљорадник из Марковца, Олга Јовановићка поседница из Хајдучице, Милка Ђуровићка из Београда, Иван Павловић трговац и привредник из Пиромана, Земљорадничка Набављачка Задруга из Врањгрнаца, Стојимир Глигоријевић пољопривредник из Скобља и Драгомир М. Миловановић економ из Ботуње;

2 почасна г. г.: Д-р Јосип Марек професор Високе Ветеринарске Школе из Будимпеште и Д-р Андреја Штампар, начелник Министарства Народног Здравља из Београда;

55 редовна г. г.: Д-р Тимотеј Локот професор универзитета из Београда, Д-р Синиша Станковић професор универзитета из Београда, Д-р Михаило Градојевић доцент универзитета из Београда, Петар Миовић инж. агроном и поседник из Марибора, Димитрије Станковић учитељ из Београда, Милета Ч. Пауновић ср. пољопр. референт из Бруса, Драгомир Илић шеф подделегације произвођача чилске шалитре из Осека, Сава Николић шеф одсека за паркове општине Београдске, Драгутин Ј. Милојевић ср. пољопр. референт из В. Поповића, Коста Поповић директор ниже пољопр. школе из Шапца, Александар Стебут професор универзитета из Београда, Никола Казанецки директор Пољопр. Обласне и Контролне Станице из Топчидера, Милан Марсић директор ниже пољопр. школе из Александровца кр., Сима Милошевић члан Главне Контроле из Београда, Д-р Божидар Хајдук Вељковић инспектор Мин. Пољопр. и Вода, Д р Павле Чубровић доцент универзитета из Београда, Милан Новаковић секретар Главног Савеза Срп. Земљорадн. Задруга из Београда, Милан Хржић стручни пољопр. референт из Загреба, Стјепан Булић обл. пољопр. референт у пенз. из Сплита, Милутин Станојевић трговац из Београда, Ђорђе П. Радојловић трговац из Београда, Др. Драгољуб Новаковић генерални директор Народне Банке из Београда, Војин Ђуричић, директор Држав. Хипотекарне Банке из Београда, Василије Тарасов ср. пољоприв. референт из Сенте, Обрен Селенић прив. економ из Кланице, Михаило Виторовић прив. економ из Златарића, Милорад Божовић професор средње пољопр. школе из Ваљева, Милош Милошевић кројач из Ваљева, Ђура Настић прив. економ из Диваца, Живорад Гоњевац прив. економ из Заруба, Младен Којић прив. економ из Котешице, Данило Савковић земљорадник из Липовца, Љуба Тадић пољопривредник из Тополе К., Милорад Љ. Макевић школов. економ из Скупљена, Марко Д. Бркић земљорадник из Вукошића, Драгољуб Ст. Миленовић ср. пољопр. референт из Пирота, Милан Златковић виноградар из Пирота, Ђока Тошић виноградар из Пирота, Јован Ђ. Димић пољопривредник из Мириjева, Божидар Аjдуковић пољопривредник из Јајинаца, Владимир Петровић пољопривредник из Жељезника, Новак Л. Урошевић ср. пољопр. референт из Богатића, Михаило Ђорић пољопривредник из Пољне, Војислав Бркић, пољопривредник из Пољне, Сима Милојковић банкарски чиновник из Жабара П., Милан Бошковић пољопривредник из Трбушана, Радојица Гавриловић пољопривредник из Вранића, Михаило Р. Вујовић пољопривредник из Трнаве, Милош Скитња пољопривредник из Кукића, Михаило Н. Луковић пољопривредник из Трбу-

шана, Милан С. Петровић пољопривредник из Чифлука, Никола В. Николић прив. економ из Врбице, Драгољуб Вићентијевић прив. економ из Забрежја, Живан Јефтић пољопривредник из Великог Поља и Милан М. Младеновић ср. пољопр. референт из Варварина.

У току године Друштво је изгубило смрћу ове чланове: Dr. Александра Зегу хемичара из Београда, Бранимира М. Јакшића управника држ. добра „Косанчић“ из Торже, Благоја Стојковића управника лозног расадника из Ниша, Васу Муачевића агронома из Осека, Љубомира Срећковића гувернера Народне Банке из Београда, Милана Ј. Петровића окр. економа у пенз из Охрида, Михаила Стојаковића свештеника из Топчидера, Милована Милорадовића управника лозног расадника у пенз. из Јагодине, Петра Лелековића цариника из Београда, Dr. Светолика Радовановића професора универзитета из Београда, Светислава Терзића ветеринара из Београда, Саву Р. Кукића генералног директора царине у пенз. из Београда.

II. Чланови Управе.

Управу Друштва састављају дванаест чланова, од којих по чл. 15. правила сваке године иступа из Управе она половина, којој је истекао двогодишњи мандат. Према томе ове године иступају:

1. председник г. Мирко Миљковић;
2. члан г. Никола Петровић;
3. „ г. Милутин Стојановић;
4. „ г. Софроније Партонић;
5. „ г. Борислав Станисављевић;
6. „ г. Драгутин Спремић.

Нови чланови управе бирају се тајним гласањем са листама на којима се уписују имена потребног броја кандидата.

Чланови Управе бирају се само међу редовним члановима.

Чланови, који иступају из Управе, могу такође бити поново бирани.

III. Особље.

Промене код особља није било, осим што је писару г. Владимиру Пешићу уважена оставка на службу, коју је поднео због болести.

На крају године било је запослено:

Сталних чиновника	8
Хонорарних „	1
Служитеља	3
Свега	*12*

Ппредседник,
Dr. Танасије Митровић, с. р.

Председник,
Мирко Миљковић, с. р.

Чланови Управе:

Никола Петровић с. р., Милутин Стојановић с. р., Софроније Партонић с. р., Борислав Станисављевић с. р., Драгутин Спремић с. р., Александар Рашковић с. р., Божидар Ђ. Ранковић с. р., Сава Ратковић с. р., Вића Матић с. р., Тима Владисављевић с. р.

Секретар,
М. В. Дамњановић, с. р.

Г. ИЗВЕШТАЈИ ПОДРУЖИНА О РАДУ И СТАЊУ У 1928. Г.

Многе Подружине нису на време одржале своје редовне годишње скупштине по чл. 17. правила, те нису могле послати скупштинске записнике у препису са осталим прилозима по чл. 13. Правила. Велики снег и ретко запамћена зима у многоме су узрок неодржавању скупштина у року правилима одређеном.

Приспеле подружинске извештаје о раду у прошлој години и стању на крају исте Друштво у изводу доноси по реду пријема ових.

1. Пољопривредна Подружина у Власотинцима.

У 1928. год. имала је 33 члана.

Председник подружине у прошлој години био је г. Христифор Поповић, а ове 1929. г. Душан Мијаиловић, секретар и благајник је г. Миливоје М. Жујовић, срески пољопривредни референт.

У 1928. години подружина није вршила никакве набавке за своје чланове. Друштву ништа не дугује.

У току године подружинска примања износила су свега 3.250·25 динтра, а издавања 896 дин. Готовина за пренос у 1929. годину износи 2354·25 дин.

2. Пољопривредна Подружина у Богатићу.

У 1928. год. имала је 101 члана. Број чланова ове подружине непрекидно расте.

Председник подружине је г. Симеун Станојчић, потпредседник г. Никола Мартиновић, секретар г. Новак Л. Урошевић срески пољопривредни референт, благајник г. Божидар Дукић и магационар г. Матија Јосиповић помоћник среског пољопривредног референта.

Подружина је у току године набавила и својим члановима раздала разнога семена, плавог камена и рафије у вредности за 13.002·— динара и то са 5% попуста без икакве зараде за подружину.

Примања по дневнику касе у току године било је

5.972·50, а издавања 3.430·— динара. Готовина за пренос у 1929. год. износи 2545·50 динара.

3. Пољопривредна Подружина у Рибнику код Трстеника.

У 1927. години подружина је имала 98, а у 1928. 167 чланова.

Председник подружине је г. Влада Лапчевић учитељ у Рибнику, ппредседник г. Василије Николић, секретар г. Павле Алексић, благајник г. Живојин С. Бзенић.

Подружина је у току године набавила и својим члановима раздала пољопривредних справа, семена, плавог камена и другог материјала за суму од 124.815·50 динара.

Колико је рад ове подружине био агилан у овој години, види се из горње суме набавки извршених за чланове. Кад се овоме дода и то да се подружина налази у једном обичном мањем селу среза који има још 8 подружина, онда сунећен рад и делање у толико јачи.

Поред осталога подружина је набавила за своје чланове 10.000 кгр. плавог камена, 652 кгр. семена пиљних биљака и повртарских усева 34 комада прскалица виноградарских и др.

Уз активну сарадњу Подружине приређен је и обављен у Рибнику — у одајама основне школе, — тромесечни течај — курс за сеоске домаћице, који је уредно похађало 26 девојака и девојчица из Рибника и околних села — махом ћери чланова подружинских.

Укупна примања подружинска за ову годину по дневнику касе износе 135.025·50, а издавање 135.007·50 динара. Готовина за пренос у 1929. годину износи 18 динара. Поред ове готовине Подружина има у непроданим справама и материјалу 751 динар, у покретној имовини — Маротовом тријеру, ваги децималној са прибором и другом прибору и намештају 7080 динара, што чини имовину у укупном износу од 7831 динара, а ништа ником не дугује.

4. Пољопривредна Подружина у Сараорцима.

Број чланова у 1928. години био је 31. Председник Подружине је у 1928 год. био г. Станоје Петровић, а у 1929. г. Светозар П. С. Матић, потпредседник г. Милија Ж. Радуловић, секретар г. Живота П. Милосављевић; благајник у прошлој години је био г. Душан И. Живановић, а у овој 1929. г. Станоје Н. Петровић.

Подружина је у току године за своје чланове набављала од Друштва пољопривредне справе, семе и материјал у вредности од 16.000 динара и сав дуг Друштву измирила.

Укупна примања подружинска за 1928. годину износе

18.906·90, а издавања 17.972·15 динара. Готовина за пренос у 1929. год. износи 934·75 динара. Подружина је уредно одговарала својим обавезама и према Друштву и према својим члановима.

5. Пољопривредна Подружина у Петровцу на мору — Бока Которска.

У 1928. г. имала је 25 чланова.

Председник Подружине је г. Нико М. Греговић, потпредседник г. Иван Ђ. Вуковић, секретар-благајник г. Иво Т. Радановић.

Подружина је радила само на упису чланова и старању, да се чланови и остали пољопривредници путем предавања од стручњака обуче у гајењу маслина и одбрани ових од штеточина.

И ако под доста тешким економским приликама ова се Подружина одржава и ради у једном сиромашном крају.

Имовина подружине на крају 1918. год. износила је у готову 421 динар. Подружина никоме ништа не дугује.

6. Пољопривредна Подружина у Крњеву.

Подружина је у 1928. год. имала 43 члана.

Председник Подружине је г. Милан Ж. Шулејић, а секретар-благајник г. Богдан Шулејић.

Подружина је у току године са успехом вршила набавке и раздавање међу чланове пољопривредних справа, семена и материјала, чија вредрост прелази суму од 17.000 динара.

Укупна примања у току године износе 17.775·57, а издавање 17.310·20 динара. Готовина за пренос у 1929. годину износи 465·37 динара.

Подружина никоме ништа не дугује.

7. Пољопривредна Подружина у Омашници.

У 1928. год. имала је 42 члана.

Председник Подружине је г. Живадин Антић председник општине, потпредседник Душан Вучић, секретар Душан М. Ристић, а благајник г. Светозар Мутавџић.

Подружина је у току године од Друштва набавила и својим члановима раздала пољопривредних справа, семена и материјала у вредности од преко 10.000 динара.

Заузимањем председника подружине, њен рад и делање помогла је општина омашничка са 300 динара.

Подружинска готовина за пренос у 1929. год. износи:

У готовом новцу	878·20	дин.
У роби у магацину	2.250·90	„
Свега динара	3.129·10	

8. Пољопривредна Подружина у Ваљеву.

Подружина је у 1928. год. имала 171 члана.

Председник Подружине је г. Обрен Селенић, потпредседник г. Милорад Кузмановић, секретар г. Василије Ђорђевић, а благајник г. Жика Ђорђевић, окр. економ у пензији.

Подружина је у току године набавила и својим члановима раздала пољопривредних справа, алата, разног семена и другог материјала у вредности од 170.975 динара.

У времену од 27.—30. септембра Подружина је уз помоћ Друштва, обласне и среске самоуправе и три новчана завода у Ваљеву приредила и обавила општу пољопривредну изложбу.

Поред овога Подружина је уз сарадњу професора средње пољопривредне школе и државних и самоуправних пољопривредних органа одржала низ пољопривредних практичних предавања у народу из свих грана, а нарочито о сузбијању штитасте ваши на шљивама.

Подружина је међу првима повела најживљу акцију за борбу против штитасте ваши и међу првима почела вршити набавку и раздавање прскалица и инсектицида за прскање воћа.

Укупна примања у току године износе 213.138·08, а издавања 212.528·42 динара. Готовина по дневнику касе за пренос у 1929. годину износи 609·66 динара.

Имовина Подружине износи:

Готовина по дневнику касе . . .	609·66	дин.
вредност 1 обвезнице 2½% ренте	400·—	„
вредност робе по магацинској књизи	34.280·86	„
на дугу код чланова	36.135·50	„
вредност покретности	3.719·50	„
Свега	75.145·52	дин.
Од ове суме дуг Друштву износи	64.411·—	„
Остаје Подружинска имовина . .	10.734·52	„

Резултати рада и делања Подружине у овој години су потпуно задовољавајући.

9. Пољопривредна Подружина у Високом — Босна.

Подружина је имала 112 чланова. Председник Подружине у 1928. год. био је г. Селим еф. Мердан, а у овој години је Светозар Бранковић, ппредседник г. Мустафа Имамовић, секретар г. Аксентије Комша, а благајник Митар Ђурић.

Подружина је у току године радила на упису чланова и пропаганди у народу за напредније начине рада и на припремама око организирања и обављања опште пољопривредне изложбе у Високом, која је са успехом одржана у дане 7., 8. и 9. октобра, на којој је узело учешћа 405 излагача са

2036 изложених предмета, од којих је велики број награђен разним наградама.

Набавке за своје чланове није вршила, ма да је имала код Друштва отворен кредит у 10.000 динара.

Примања подружинска по дневнику касе износе 5.442·75, а издавања 4.684 динара. Готовина за пренос у 1929. год. износи 758.75 динара.

10. Пољопривредна Подружина у Бабушници.

У 1828. год. Подружина је имала 49 чланова.

Председник Подружине је г. Миливоје Р. Филиповић срески економ, потпредседник г. Владимир Петровић пољ. из Стрижевца, секретар г. Крста З. Цветковић пом. ср. економа, а благајник г. Ђорђе Стаменковић трг. из Бабушнице.

Подружина је радила на давању поука и савета својим члановима и посредовању у набавкама пољопривредних справа, семена и материјала.

Укупна примања за 1928. год. износе 10.241·56, а издавања 5.182 динара. Готовина за пренос у 1929. год. износи 5.059·66 динара. Подружина никакве дугове нема.

Пољопривредна Подружина у В. Дренови — Трстеник.

Подружина има 27 чланова.

Председник Подружине је г. Живојин Ј. Ђосић, ппредседник г. Живојин Недељковић, секретар г. Адам Градиштанац, а благајник г. Мика Недељковић.

Подружина је у току целе године вршила набавке пољопривредних справа, семена и материјала за своје чланове, чија вредност прелази суму од 10 000 динара.

За заједничку употребу свих својих чланова Подружина је набавила један тријер систем „Маро", једну прскалицу са прибором за прскање шљива противу штитасте ваши и других штеточина и један трокар за говеда.

Укупна примања по дневнику касе износе 14.128, а издавања 13.421·50 динара. Готовина за пренос у 1929. годину износи 707·50 динара. Поред ове готовине вредност справа набављених за заједничку употребу чланова износи 4710 динара, а Подружина Друштву дугује свега 2.200 динара.

12. Пољопривредна Подружина у Пољни, срез трстенички.

У 1928. год. имала је 57 чланова.

Председник Подружине био је г. Андра Параћанин, потпредседник г. Васа Васић, секретар г. Чеда Бркић, благајник г. Живота Милић.

Подружина је само за готов новац вршила набавке справа, семена и материјала од Друштва за своје чланове и ових набавила у вредности за 11.630 динара.

Подружина нема никакве готовине, којом располаже.

13. Пољопривредна Подружина у Горњем Милановцу.

У 1928 год. Подружина је имала 207 чланова.

Рад Подружине састојао се у набавкама пољопривредних справа, семена и материјала и раздавањем ових својим члановима. Не мање Подружина је радила на пропаганди у народу путем практичних пољопривредних предавања из свих грана пољске привреде, а највише о штитастој ваши на шљивама и њеном сузбијању.

Колико је Подружина била активна у раду, види се по томе, што је ранијих година имала једва око 60 чланова и вршила набавке потреба за 5—6000 динара, а у овој години су се набавке и број чланова увећали за четири пута, а рад на пропаганди у народу још више.

Пољопривредних справа, семена и материјала Подружина је набавила и својим члановима раздала у вредности од 27.777 динара.

Укупна примања по дневнику касе износе 49.935·25, а издавања 33.984 динара. Готовина за пренос у 1929. годину износи 15.251·25.

Подружина је све радове обављала из својих средстава, т. ј. без кредита. Подружина Друштву ништа не дугује, нити ма коме другом.

14. Пољопривредна Подружина у Ђурђеву — Бачка.

У 1928. години имала је 40 чланова.

Председник Подружине је г. Рада В. Отић, ппредседник г. Тоша Мушицки, секретар г. Милован Илијин, благајник г. Стеван Черкезов.

Рад Подружине у прошлој години састојао се у набавкама за чланове вештачких ђубрива и др. потреба.

Подружина није послала биланс стања своје касе и имовине на крају прошле и почетку ове рачунске године.

15. Пољопривредна Подружина у Медвеђи — Трстеник

Подружина је у 1928. год. имала 54 члана.

Рад Подружине састојао се у набавкама пољопривредних справа семена и материјала и раздавању ових својим члановима.

Председник подружине је г. Радосав Градиштанац, потпредседник г. Стеван Ј. Ћирић школовани економ, секретар г. Живко М. Живковић, благајник г. Драгић Милошевић.

Подружина је радила и на пропаганди у народу. Из Подружине је поникла идеја да се у Медвеђи оснује земљор. задруга за производњу и продају калемова лозе.

Укупна примања износе 10.258·35, а издавања 3.014·— динара. Готовина за пренос у 1929. год. износи 7.244 — дин., од које суме у новцу 6727·07, а у справама, семену и материјалу 517.28 динара. Подружина ништа не дугује.

16. Пољопривредна Подружина у Честину — Гружа.

У 1928. год. имала је 22 члана.

Председник подружине је г. Павле В. Ђоровић, секретар-благајник г. Марко Симовић.

Подружина је вршила ситне набавке за своје чланове.

Укупна примања износе 3.707·50, а издавања 2.465 дин. Готовина за пренос у 1929. годину износи 1.242·— динара. Вредност робе у магацину износи 220.50 динара. Подружина ништа не дугује.

17. Пољопривредна Подружина Влашком Долу — Азања.

Чланова има 45 у 1928. год.

Председник Подружине је г. Недељко Пантић, секретар г. Милета Арсенијевић, благајник г. Светозар Матејић. Подружина је у току године од Друштва набавила и својим члановима раздала разних пољопривредних справа, семена, и материјала у вредности 16.320 динара.

Готовина за пренос у 1929. годину износи 1401 динар Подружина никоме ништа не дугује.

18. Пољопривредна Подружина у Пироту.

У 1928. год. имала је чланова 27.

Председник подружине је г. Јова К. Даскаловић, а секретар-благајник г. Драгољуб Ст. Миленовић срески економ.

Подружина је од друштва набављала и својим члановима раздаљала разне пољопривредне справе, семе и материјал, а поред овога сарађивала са Друштвом и водила главну акцију на сузбијању штит. ваши на шљивама.

Укупна примања за сву годину износе 18.817·15, а издавања 16.986·50 динара. Готовина за пренос у 1929. год. износи 1.830·65 дин. Подружина ништа не дугује.

19. Пољопривредна Подружина у Јасиковици — Трстеник.

У 1928. год. имала је чланова 33. Председник подружине је г. Обрен Н. Маринковић, секретар г. Милорад Миљковић, а благајник г. Диша Величковић.

Подружина је у току године по обвезници имала кредит код Друштва од 10.000 динара и на подлози истог од Друштва набављала и својим члановима раздавала ситније справе, семе пиљних биљака и материјал.

Укупна примања по дневнику касе износе 11.073·15, а издавања 11.700·50 динара. Готовина за пренос у 1929. год. износи 372·65 динара. Поред ове готовине подружина има и свој тријер за заједничку употребу, а Друштву дугује 3.006·20 динара.

20. Пољопривредна Подружина у Шапцу.

У 1928. год. имала је чланова 72.

Председник подружине је г. Михаило Матић адвокат, ппредседник г. Влада Константиновић, секретар г. Влада Ђорђевић срески економ.

Због тога што је секретар-благајник г. Ђорђевић био одсутан од редовне дужности, подружина је мање набавки за чланове вршила, али ипак вредност ових износи 19 530·— динара.

Укупна примања по дневнику касе за ову годину износе 47.278·75, а издавања 22.142·20 динара. Готовина за пренос у 1929. год. износи 25.815·05 динара, од које суме у обвезницама ратне штете 25.000, у роби 687·50 и у готову 136·55 динара. Подружина ништа не дугује.

21. Пољопривредна Подружина у Чачку.

У овој години подружинаЈе имала редовних чланова	332
Добротвора из ранијих година	1
Утемељача из ранијих година	3
Свега	337

Подружина је и ове као и ранијих година развила живу акцију у раду, како у посредовању у набавкама справа, семена и материјала и раздавању ових својим члановима, тако и у пропаганди за напредније начине рада и примену помоћних средстава.

Нарочито живу акцију је Подружина развила и са Друштвом сарађивала на пропаганди за сузбијање штитасте ваши на шљивама.

Да би на овом послу постигла што бољи успех и сопственике шљивара — воћњака заинтересовала за борбу против овог опасног непријатеља шљивара, она је одржала пре-

давања у свима општинама среза трнавског са практичном применом прскања шљива. Радом својим Подружина је заинтересовала и општину града Чачка, неке новчане заводе и приватне личности, који су набавком великих воћарских прскалица активно помогли Подружину у овом раду.

Колико је рад Подружине у овој години био активан и обилан, види се по томе, што су укупна примања по дневнику касе износила 131.476·83, а издавања 123.314·61 динара.

Општи биланс стања Подружине је изванредно повољан, јер њена актива износи 361.347·65 динара, а пасива само 8.308·25 динара, коју суму дугује Друштву, за справе семе и материјал узете у овој 1928. год.

Од активе Подружинске, непокретност — земљиште и зграде представљају вредност од 300.000 динара, а 61.347·65 динара је готовина у новцу, у обвезницама ратне штете, роби у магацину и вредности инвентара.

Рад и делање ове Подружине дали су и пре и после ратова приметних успеха на унапређењу пољске привреде и просвећивању народа.

Председник Подружине је г. Милош В. Поповић учитељ у пензији, ппредседник г. Тихомир Николић, секретар г. Милош Петронијевић, а благајник г. Брана Обрадовић шк. надзорник у пензији.

22. Пољопривредна Подружина у Краљевом Селу.

У 1928. год. имала је 65 чланова.

Председник Подружине је г. Никола В. Николић из Врбице, секретар-благајник био је г. Тихомир Ђорђевић срески економ, а сада је г. Петар Ђорђевић.

Подружина је као и ранијих година активно радила на снабдевању својих чланова са пољ. справама, семеном и др. материјалом, којих је од Друштва набавила и својим члановима раздала у вредности 32.415 динара.

Поред овога Подружина је уз помоћ Српског Пољ. Друштва и из својих сопствених средстава припремила и на дан 21. септембра обавила пољопривредну изложбу, која је потпуно успела, и ако прилике, због сушне године, нису биле за изложбу повољне. На име награда излагачима издато је у пољопривредним справама, семену и др. материјалу 9.370 дин.

Укупна примања по дневнику касе (поред трошкова за изложбу) износе 35.536·79, а издавања 34.728·60 динара. Готовина за пренос у 1929. год. износи 808·19 динара. Поред ове готовине Подружина има у магацину робе у вредности 764·50 и код чланова 1.653·85 динара, свега 3226·63 динара, од које суме Друштву дугује 1215 динара.

23. Пољопривредна Подружина у Бањој Луки

У 1928. год. Подружина је имала 179 чланова.

Председник Подружине је инж. агр. г. Иван Павловић, потпредседник је био пок. Добросав Димитријевић дир. фабрике дувана, секретар инж. агр. г. Миливоје Кецмановић, а благајник инж. агр. г. Душан Кандић.

Због специјалних прилика и терена Подружина никакве набавке за чланове није могла вршити. Највећу пажњу поклонила је раду на увећавању броја чланова и припремама за приређивање једне опште изложбе, од које је намере због суше одустала. А да би од свога програма и циља постигла што већи успех, ступила је у договор и сарадњу са обласним одбором око приређивања обласне сточарске изложбе. Ову акцију Подружине Друштво је помогло са 5500 динара за награде излагачима. Изложба је обављена 8. новембра са задовољавајућим успехом.

Укупна примања у току године износе 13.174·30, а издавање 10 136·— динара. Готовина за пренос у 1929. год. износи 3.038·30 динара. Подружина ништа не дугује.

24. Пољопривредна Подружина у Владимирцима

У 1928. год. Подружина је имала 66 чланова.

Председник Подружине је г. Милан Јов. Илић свештеник, потпредседник г. Милоје Анић, пољопр., секретар г. Богољуб Косанић срески економ, благајник г. Милорад Макевић шк. пољопривредник.

Рад Подружине састојао се у набавкама од Друштва пољ. справа, семена и материјала и подели ових међу чланове. Вредност ових набавки износи око 16.000 дин.

Укупна примања по дневнику касе за ову годину износе 29.992·55, а издавања 15.652 динара. Готовина за пренос у 1929 год. износи 14.340·55 динара, од које у готову 1820, у обвезницама 7% државног зајма 3000, у потраживању 8.496·55 и у роби у магацину 1024 динара.

Подружина ништа не дугује.

25. Пољопривредна Подружина у Сребрници — Босна.

У 1928. год. имала је 50 чланова. Председник Подружине је г. Мујага Пашалић економ и трг. из Сребрнице, секретар г. Иван Дидовић ср. економ, а благајник г. Радоје Филиповић.

Подружина је активно радила на повећавању броја својих чланова и извршила набавку од Друштва пољ. справа и семена у вредности 11.334.— динара и ово својим члановима раздала.

Укупна примања износе 20.460·90, а издавања 20.288·00 дин. Готовина за пренос у 1929. год. износи 172.10 динара. Подружина ништа не дугује.

26. Пољопривредна Подружина у Молу — Бачка.

У 1928. год. имала је 72 члана. Председник Подружине је г. Младен Врбашки, потпредседник г. Груја Радулашки, секретар г. Жарко Винцан, благајник г. Шандор Вулетић.

Подружина је у току године набавила и међу своје чланове раздала четири вагона кромпира за семе и два вагона вештачких ђубрива.

Подружина нема никакву готовину, нити коме шта дугује.

27. Пољопривредна Подружина у Прачи — Босна.

У 1928. год. имала је 28 чланова. Председник је г. Коста Вукадин, потпредседник г. Ђуро Подхрадски, секретар г. Будимир Ђедовић.

Подружина је вршила набавку вештачког ђубрива и садница воћних за своје чланове.

Подружина никаквом готовином не располаже, нити коме шта дугује.

28. Пољопривредна Подружина у Вел. Поповићу.

Председник Подружине је г. Светислав Никодијевић, потпредседник г. Љубомир Стојановић, секретар г. Драгутин Милојевић срески економ, благајник г. Светозар Љубисављевић.

Подружина у овој години није пословала, те биланс свога стања није послала.

29. Пољопривредна Подружина у Старом Бечеју — Бачка.

У 1928. год. имала 54 члана. Председник је г. Александар Цигурски, потпредседник г. Драга Милованов, секретар инж. агр. г. Сергије Виноградов ср. пољ. реф., благајник г. Милан Савић.

Подружина је у току године набавила и својим члановима раздала 20 вагона вештачких ђубрива, од којих 17 вагона суперфосфата, а 3 вагона кречног азота.

Актива подружинска износи 10.934·45 дин. и то у готову 4672·45, вредност инвентара 5055·— и у потраживању од чланова 1252 динара. Од ове суме удели чланова износе 8765 динара, а привредни фонд 2 169·45 динара.

Подружина је набавила једну машину за растурање вештачких ђубрива за заједничку употребу својих чланова, којом се је њих 11 у току ове године служило.

30. Пољопривредна Подружина у Жабљу — Бачка.

Редовних чланова у овој години има 32.

Председник Подружине је г. Милош Чешљар, потпредседник г. Васа Милошев, секретар г. Павле Чигринцев, среконом, благајник г. Стеван Дракулић.

Подружина је у току године за своје чланове вршила многобројне набавке у семену кукуруза, озимих жита, грахорице, плавог камена, рафије, благородног воћа, порзола и других потреба. Успех у раду Подружине био је задовољавајући, због чега се већи број ратара јавио за нове чланове.

Примања у току године износе 1500, а издавања 1274·70 динара. Готовина за пренос у 1929. год. износи 225·30 дин. Подружина поред ове готовине има у потраживању од својих чланова 262 динара, те актива Подружине износи свега 487·30 динара.

31. Женска Пољопривредна Подружина у Јагодини.

Редовних чланова у овој години има 53.

Председница Подружине је г-ђа Ната М. Мијушковић, потпредседница М. Тодоровић, секретар Каја Косовљанин, благајник Љубица Ћеловић.

Подружина је радила на ширењу знања у народу о конзервирању и преради за зимску исхрану поврћа и воћа.

Подружина је изгубила једну своју вредну чланицу Нату удову пок. Милована Милорадовића, која пола године после смрти свога мужа умре, оставивши двоје незбринуте деце.

Примања подружинска износе 2650, а издавања 2.448 динара. Готовина за пренос у 1929. год. износи 202 динара.

32. Пољопривредна Подружина у Макцима — В. Градиште.

Редовних чланова у овој години има 35.

Председник Подружине је г. Душан Цветковић учитељ, секретар г. Живота Савић, благајник Живојин Ђорђевић.

Подружина је за своје чланове од Друштва набавила справа, семена и материјала у вредности 9330 динара, за који Друштву дугује још 3.730 динара.

Подружинска имовина за пренос у 1929. год. износи 1525 динара.

33. Пољопривредна Подружина у Приједору — Босна.

Редовних чланова има 38.

Председник Подружине је г. Драгослав Стајић, потпредседник г. Петар Средић, секретар г. Веселин Зеленика, благајник г. Тошо Радетић.

Из извештаја се не види рад Подружине ни у посредничко-набављачком ни у пропагандистичком погледу.

Укупна примања износе 5.478, а издавања 990 динара. Готовина за пренос у 1929. год. износи 4488 динара, од које суме Подружина ништа не дугује.

34. Пољопривредна Подружина у Страгарима.

Редовних чланова има 23.

Председник Подружине је г. Миливоје Јовичић, секретар г. Тихомир Ил. Калановић.

Подружина је за своје чланове од Друштва набавила и раздала пољопривредних справа, семена и материјала у вредности 7.852·— динара.

Податци о материјалном стању Подружине недостају.

35. Пољопривредна Подружина у Рачи — Краг.

Редовних чланова има 25.

Председник Подружине је г. Радивоје Марковић колар, потпредседник г. Марко Петковић, секретар-благајник г. Никола А. Савић срески економ.

Подружина је мало радила у посредничко-набављачком и пропагандистичком правцу с тога, што је срески економ био заузет око класирања земљишта у срезу.

Подружинска примања износе 3.788·89, а издавања 560 динара. Готовина за пренос у 1929. год. износи 3.228·89 динара, од које суме 1.657·50 динара у готову, остало у семену и плавом камену.

36. Пољопривредна Подружина у Житковцу.

Редовних чланова у овој години има 45.

Председник Подружине је г. Мита Мартиновић, потпредседник г. Војин М. Срећковић, секретар-благајник г. Живојин Ст. Ракић.

У току године Подружина је од Друштва за своје чланове набавила пољопривредних справа, семена и материјала у вредности од 11.285 динара.

Укупна примања по дневнику касе износе 26.361·55 динара, а издавања 12.811·50 динара. Готовина за пренос у 1929. год. износи 13.550·05 динара, од које суме у готову 9.364·55 динара, а остало у роби и инвентару.

37. Пољопривредна Подружина у Сопоту.

Редовних чланова у овој години има 240.

Председник Подружине је г. Стеван Ј. Милошевић, потпредседник г. Драгиша Вукићевић, секретар-благајник г. Душан Тошић срески економ.

Подружина је активно радила како у пропагандистичком тако и посредничко-набављачком правцу. За своје чланове набавила је од Друштва и издала пољопривредних справа, семена и материјала у вредности 66.921·42 динара.

Готовина подружинска на крају 1928. год. износи 8.059.— динара, од које суме у готову 521·10 динара, а остало у роби у магацину, намештају и др. Подружина ништа не дугује.

38. Пољопривредна Подружина у Славковици — срез колубарски.

Редовних чланова има 20.

Председник Подружине г. Драгослав Ћајић, потпредседник г. Радојица Стојнић, секретар-благајник г. Милија Видаковић.

Подружина је вршила набавке пољопривредних ситних справа, алата и материјала и ове својим члановима раздавала. Као нова Подружина је у почетку свога рада.

Готовина подружинска за 1929. год. износи 290 динара и то у готову 61, у роби 108 и у намештају 121 динар.

39. Пољопривредна Подружина у Јагодини.

Редовних чланова има 23.

Председник Подружине је г. Милан А. Тодоровић, секретар г. Милан Бозољац срески пољопр. референт, благајник г. Ђорђе Л. Антић помоћник ср. економа.

Подружина је радила на набавкама пољопривредних потреба за своје чланове. Готовина Подружинска на крају 1928. год. износи 1.466 динара. Подружина је у свом програму рада за 1929. год. предвидела опсежније мере за рад.

40. Пољопривредна Подружина у Сенти — Бачка.

Редовних чланова има 50.

Председник Подружине је г. Сава Вујић, потпредседник г. Миладин Лалић, секретар г. Василије Тарасов срески пољопр. референт, благајник г. Стеван Брановачки.

Подружина је у току целе године радила у пропагандистичком погледу, а помагала је врло добро посредничко-набављачку страну својих чланова.

Успех Подружине у њеном раду је задовољавајући, благодарећи активности Управног Одбора и помоћи Министарства Пољопривреде и Вода.

Готовина Подружинска на крају 1928. год. износи завидну суму од 96.950 динара, а у почетку године је износила 42.500 динара.

41. Пољопривредна Подружина у Јагњилу — Младеновац

Редовних чланова има 34.

Председник Подружине је г. Радоје Кнежевић, потпредседник г. Чедомир Милојевић, секретар г. Радомир Ј. Лазић, благајник г. Петар Мићић.

Подружина је у току године вршила набавке за своје чланове у справама, семену и материјалу.

Готовина подружинска на крају 1928. год. износи 8.568·50 динара, од које Друштву дугује 8.282.50 динара.

42. Пољопривредна Подружина у Голобоку

Редовних чланова у овој години имала је 136.

Председник Подружине је г. Спаса Стефановић, секретар г. Иво Будинић, благајник г. Живојин Марковић.

Подружина је у току године за своје чланове од Друштва набавила пољопривредних справа, семена и материјала у вредности од 50.694 динара.

Готовина Подружинска за пренос у 1929. год. износи у готову 2.643·60 и у семену и другом материјалу 663·50 динара.

Подружина дугује Друштву 36.308·50 динара.

43. Пољопривредна Подружина у Борчу — Гружа

Редовних чланова има 46.

Председник Подружине је г. Божидар Јевђенијевић, потпредседник г. Новак Божовић, секретар г. Љубомир Стевовић, благајник г. Светомир Лукић.

Подружина је као ново основана доста урадила на прибирању већега броја напредних пољопривредника за своје чланове и на набавкама пољопривредних справа, семена и др. потреба за њих.

Вредност имовине подружинске на крају 1928. год. износи 1.367·50 динара и то: у готову 262, у роби у магацину 306·50 и у вредности инвентара 799 динара.

Подружина дугује Друштву 204 динара.

44. Пољопривредна Подружина у Зајечару.

Редовних чланова има 36.

Председник Подружине је г. Милан Петровић обл. пољ. реф., а секретар-благајник г. Влада Петровић срески економ.

Подружина је живље радила на снабдевању својих чланова разним потребама од Друштва.

Готовина Подружинска на крају 1928 год. износила је у готову 11.273·05 и у справама, семену и материјалу 9.198·— динара.

Подружина Друштву дугује 14.861·63.

45. Пољопривредна Подружина у Свилајнцу.

Редовних чланова има 39.

Председник Подружине је г. Живота Матић, ппредседник г. Јован Томић, секретар г. Драгутин Ј. Јотић.

Подружина је у овој години радила на снабдевању својих чланова разним потребама од Друштва, а активно је сарађивала на оснивању земљорадничке виноградарске задруге у Свилајнцу. Подружинска имовина на крају 1928. год. износи 13.279·60 динара у готову, која се налази на приплоду код Ресавске Штедионице у Свилајнцу.

46. Пољопривредна Подружина на Руднику.

Редовних чланова у 1928. год. има 27.

Председник Подружине је г. Богољуб Рад. Илић срески поглавар, секретар г. Раденко Сарачевић срески економ, благајник и магационар г. Вељко Марковић.

Подружина је радила на снабдевању својих чланова разним потребама од Друштва и на пропаганди за сузбијање штитасте ваши на шљивама.

Имовина подружинска на крају 1928. год. износи у готову 15.303·72 динара и у справама, семену и др. материјалу 2.218·32 динара.

Подружина ништа не дугује.

47. Пољопривредна Подружина среза врачарског у Београду.

Редовних чланова у 1928. год. имала је 94.

Председник Подружине је г. Јован Димић, потпредседник г. Милан Поповић, секретар-благајник г. Драгутин Ј. Спремић.

Подружина је своје чланове снабдевала пољопр. справама, семеном и другим материјалом непосредно из Друштва.

Примања у току године износе 48.594·25, а издавања 17.977·50 динара. Готовина за пренос у 1929. годину износи 30.616·75 динара.

Подружина ништа не дугује.

48. Пољопривредна Подружина у Крупњу.

Редовних чланова има 33.

Председник Подружине је био г. Маринко Ј. Којић ср. пољопр. референт, потпредседник г. Урош П. Недељковић, секретар-благајник г. Миливоје Ђ. Станимировић помоћ. ср. пољ. референта.

Подружина је вршила набавке од Друштва за своје чланове у справама, семену и материјалу.

Укупна примања износе 12.193.95, а издавања 9.203·50 динара. Готовина за пренос у 1929. год. износи 2990·45 дин.

Подружина ништа не дугује.

49. Пољопривредна Подружина у Цариброду.

Председник Подружине је г. Петар Поповић, секретар г. Његован Сремац срески економ, благајник г. Борис Нејчић.

Подружина је радила на снабдевању својих чланова справама, семеном и др. материјалом од Друштва.

Укупна примања у току године износе 8.481·65, а издавања 7897·40 динара. Готовина за пренос у 1929. год. износи 583·25 динара. Поред ове готовине Подружина од својих чланова потражује 1590.55 динара.

Подружина ништа не дугује.

50. Пољопривредна Подружина у Каменици — Ваљево.

Редовних чланова има 69.

Председник Подружине је г. Крсман Вучићевић, председник г. Лука Јевтић, секретар г. Константин Пантелић, благајник г. Никола Јов. Теодосић.

Подружина је у току године активно радила на пропаганди за сузбијање штитасте ваши на шљивама, на пропаганди за напредније начине рада и на припремама за прирећивање и обављање пољопривредне изложбе, коју је са добрим успехом обавила.

Укупна примања по дневнику касе износе 36.034·20, а издавања 33.976·50 динара. Готовина за пренос у 1929. год. износи 2.057.70 динара. Подружина ништа не дугује.

51. Пољопривредна Подружина у Жабарима.

Редовних чланова има 35.

Председник је г. Сима Милојковић књиговођа штедионице и економ, потпредседник г. Данило Обр. Милићевић, секретар-благајник г. Чеда Д. Милетић.

Поред снабдевања својих чланова разним потребама од Друштва, подружина је 2. септембра приредила и обавила врло успелу сточарску изложбу. Подружина је доста труда

уложила око припремања ове изложбе, која је оставила врло добар утисак. Подружину су у овом раду помогли Српско Пољопривредно Друштво, обласна самоуправа у Пожаревцу Моравска Трговачка Банка у Жабарима, Народна Банка, Пожаревачка трговачка банка и моравске задруге за кредит и штедњу у Александровцу пожар. Све награде на изложби издате су у лепим колекцијама пољопривредних справа и алата махом сточарским. Вредност издатих награда износи 11.000 динара.

Готовина подружинска за пренос у 1929. год. износи 1.877·60 динара.

52. Пољопривредна Подружина у Пећи — Метохија.

У 1928. год. Подружина је имала редовних чланова 57.

Председник Подружине је г. Милан Газикаловић, секретар г. Марко Шошкић суплент гимназије, благајник г. Величко Јовановић.

Подружина је радила на снабдевању својих чланова справама семеном, плавим каменом и другим потребама.

Подружинска имовина на крају 1928. год. износи:

а) у готову на приплоду код пећске трговачке банке - - - - - - - - - -	76.721·—	дин.
б) Готовина у Подр. каси - - - -	5.044·40	„
в) Потраживања од чланова подр. - -	18.737·—	„
г) Неплаћени члански улози - - - -	7.216·—	„
д) Инвентарска имовина - - - - -	1.000·—	„
ђ) У робу у магацину - - - - - -	7.789·—	„
Свега	116.507·40	„

Подружина ништа не дугује.

53. Пољопривредна Подружина у Брезовици — Трстеник.

Редовних чланова има 21.

Председник Подружине је г. Василије Арсић учитељ, секретар г. Милан Петрашиновић, благајник г. Данило Панић.

Подружина је у неколико радила на снабдевању својих чланова потребама.

Готовина за пренос у 1929. г. износи 2.305·58 динара, од које Друштву дугује 2.103·— динара.

54. Пољопривредна Подружина у Жуковцу — Књажевац.

Редовних чланова има 27.

Председник Подружине је г. Јеврем Тричковић, ппредседник г. Никола Марјановић, секретар г. Јанко Станковић учитељ, благајник г. Александар Милић.

Подружина је радила на снабдевању својих чланова справама, семеном и другим материјалом.

Да би својим члановима дала могућности да лично или преко својих укућана дођу до што тачнијег знања о калемљењу лозе и подизању винограда на америчкој подлози, приредила је тродневни курс за калемљење лозе. За руководњу овога курса Подружина је позвала среског економа у Књажевцу г. Милоја Суботића, који се није одазвао позиву и ако му је Друштво одредило дневницу од 100 динара, а Подружина осигурала стан и храну.

За непуне две године рада Подружина је створила имовину од 6.730·50 динара, од које Друштву дугује 2.498·— д.

55. Пољопривредна Подружина у Кратову.

Редовних чланова има 24.

Председник подружине је г. Тома Ђорђевић, потпредседник г. Димча Цветковић, секретар г. Светозар Арбутин, срес. пољ. референт, благајник г. Димитрије Цашић.

Подружина је радила на снабдевању својих чланова пољопривред. справама, семеном плавим каменом и другим материјалом.

Примања у току године износе 10.929·96, а издавања 6.201 динара. Готовина за пренос у 1929. год. износи 4.728·96 динара. Подружина ништа не дугује.

56. Пољопривредна Подружина у Мрчајевцима.

Редовних чланова има 54.

Председник Подружине је г. Видосав Симовић, секретар г. Свет. В. Лепосавић учитељ, благајник г. Миливоје Тошић.

Подружина је активно радила на снабдевању својих чланова справама, семеном и материјалом од Друштва.

Имовина подружинска на крају 1928. год. износи:

У готову	4.985·31	дин.
У справама датим члановима на почек . . .	5.100·—	„
У справама и семену у магацину	1.244·—	„
Свега динара	11.329·31	

Подружина ништа не дугује.

57. Пољопривредна Подружина у Обреновцу.

Редовних чланова има 145.

Председник Подружине је г. Милутин Ф. Гец окр. марвени лекар, потпредседник г. Бранко Цврковић, секретар г. Драгољуб Вићентијевић, благајник г. Живојин Тијанић ср. економ.

Поред снабдевања својих чланова са пољ. справама, семеном и материјалом од Друштва, Подружина је 2. сеп-

тембра приредила и обавила сточарску изложбу за срез посавски, која је врло добро успела. На име награде издато је у пољопривредним справама и семену 15.000 динара.

Примања у току године износе 26.516·50, а издавања 19.797·— динара. Готовина за пренос у 1929. год. износи 7.019·50 динара, поред дуга Друштву у 8.304 динара.

58. Пољопривредна Подружина у Краљеву.

Подружина је имала редовних чланова 110.

Председник Подружине је г. Милорад Палеташевић директор пољ. школе, секретар г. Захарије Ратковић, ср. економ, благајник г. Стојан Петровић проф. пољ. школе.

Подружина је радила како на снабдевању својих чланова разним потребама, тако и на пропаганди за напредније начине рада.

Податци о материјалном стању Подружине на крају 1928. год. недостају.

59. Пољопривредна Подружина у Косовској Митровици.

Редовних чланова има 45.

Председник Подружине је г. Александар Лазаревић, секретар-благајник г. Радојица Дробњак.

Подружина је радила на снабдевању својих чланова разним потребама али у мањој мери.

Примања у току године износе 14.101·49, а издавања 11.833·— динара. Готовина за пренос у. 1929. год. износи 2.218·49 динара. Подружина ништа не дугује.

60. Пољопривредна Подружина у Куршумлији.

Редовних чланова има 30.

Председник Подружине је г. Светозар Нешић, потпредседник г. Миодраг Михаиловић, секретар г. Александар Антић ср. економ, благајник г. Видан Оташевић.

Подружина је радила на снабдевању својих чланова разним потребама од Друштва, а и на пропаганди у народу.

Примања у току године износе 12.039·01, а издавања 2.898 динара. Готовина за пренос у 1929. год. износи 9.141·01, а поред овога и у магацину у справама, у семену и материјалу 2.033 динара. Подружина ништа не дугује.

61. Пољопривредна Подружина у Ђураковцу — Метохија.

Редовних чланова има 37.

Председник Подружине је г. Василије Поповић, потпредседник г. Томислав Бајз, секретар-благајник г. Миливоје Стојићевић ср. економ.

И ако нова, Подружина је ипак вршила снабдевање својих чланова и давала поуке и савете за напредније начине рада.

Укупна примања износе 7.632·50, а издавања 4.319·50 динара. Готовина за пренос у 1929. год. износи 3.213 динара. Подружина ништа не дугује.

62. Пољопривредна Подружина у Ковину — Банат.

Редовних чланова има 55.

Председник Подружине је г. Ђура Јереминов, потпредседник г. Коста Букач, благајник г. Васа Бунда, секретар г. Десидериу Чок.

Подружина је активно радила на снабдевању својих чланова свима потребама од Друштва и са друге стране Подружина је само од Друштва набавила и својим члановима раздала пољопр. справа, семена и материјала у вредности 39.405 динара. Поред овога Подружина је посредовала у набавкама вештачких ђубрива.

Укупна примања износе 23.291·75, а издавања 4.819.— динара. Готовина за пренос у 1929. год. износи 18.472.75 дин. Подружина ништа не дугује.

63. Пољопривредна Подружина у Мојсињу среза љубићског.

Редовних чланова има 127.

Председник Подружине је г. Војимир Јевтовић пољопривредник, потпредседник г. Милић Ђ. Поповић, секретар-благајник г. Јован Станојевић ср. економ.

Подружина је активно радила на снабдевању својих чланова пољ. справама, семеном и материјалом од Друштва, а тако исто активно је радила на пропаганди у народу за напредније начине рада, а нарочиту пажњу је обратила на предавања о штитастој ваши на шљивама и њеном сузбијању и набавци средстава за ову сврху.

Укупна примања износе 44.786·75, а издавања 40.786·40 динара. Готовина у новцу за пренос у 1929. год. износи 4.000·35, у справама, семену и др. материјалу 5.214·20 и у покретности 1.300 динара — свега 10.514·55, од које суме Подружина дугује Друштву 10.120 динара.

64. Пољопривредна Подружина у Босанској Дубици.

Редовних чланова има 44.

Председник Подружине је г. Никола Цикот, потпредседник г. Мустафа Кадић, секретар г. Коста Јовановић ср. економ, благајник г. Лука Матаруга.

Подружина у Босанској Дубици ради већ пуне три године и свој рад и дејање у народу постепено развија.

Готовина Подружинска за пренос у 1929. год. износи 998.50 динара.

65. Пољопривредна Подружина у Новој Кањижи.

Редовних чланова има 19.

Председник Подружине је г. Прока Перкучин, потпредседник г. Ненад Баић, секретар г. Борис Стефански, благајник г. Жива Перкучин.

Због малог броја чланова и скромних средстава Подружина је мало радила на снабдевању својих чланова.

Укупна примања у току године износе 1.020, а издавања 485 динара. Готовина за пренос у 1929. годину износи 535.— динара.

66. Пољопривредна Подружина у Прњавору — Босна.

Редовних чланова има 57.

Председник Подружине је г. Лазар Марковић инжињер, потпредседник г. Мика Тодоровић, секретар г. Петар Власенко срески економ, благајник г. Dr. Петар Трумић ср. ветеринар.

И ако новооснована Подружина је доста активно радила на снабдевању својих чланова, а нарочиту активност помоћу свог секретара г. Власенка развила је у раду на сузбијању штитасте ваши на шљивама, набављајући справе и средства за овај рад.

Укупна примања по дневнику касе за 1928. год. износе 2.270·— а издавања 1618 динара. Готовина за превоз у 1929. год. износи 662 динара. Подружина не дугује ништа.

67. Пољопривредна Подружина у Нишу.

Редовних чланова има 92.

Председник Подружине је г. Димитрије Цветановић учитељ у пензији, потпредседник г. Милутин Ђулизибарић, секретар је био пок. Благоје Стојковић упр. држав. лоз. расад. а сада је г. Ранко Милићевић срес. економ, благајник г. Цветан Гроздановић обл. пољ. референт у пензији.

Подружина је и ове као и ранијих година активно радила на снадевању својих чланова пољ. справама, семеном и др. материјалом. Рад Подружине у овом погледу је за 35% слабији од рада у 1927. год., што долази због неповољних економских прилика у народу. Вредност набављених справа и материјала раздатих члановима износи 48.533 динара.

У васпитно-пропагандистичком правцу Подружина је радила у толико, што је сазвала конференцију за претресање пројекта закона о вину.

Укупна примања по дневнику касе за ову годину износе 63.600·90, а издавања 60.135·50 динара. Готовина за пренос у 1929. год. износи 3.465·40 динара. Поред ове готовине у новцу, Подружина има у справама, семену и материјалу 15.957·70 и у инвентару 1000 динара. Од ове имовине Подружина дугује Друштву 4.300·— динара.

68. Пољопривредна Подружина у Рашкој.

Редовних чланова има 70.

Председник Подружине је г. Драгољуб Мијатовић, потпредседник г. Љубомир Новковић, секретар г. Вучета Орловић ср. економ, благајник г. Стеван Савић.

Подружина је радила на снабдевању својих чланова пољопр. справама, семеном и др. материјалом од Друштва. Поред овога подружина је доста активно радила на пропаганди за напредније начине рада, а нарочито на сузбијању штитасте ваши на шљивама и набавци справа и сретава за тај рад.

Укупна примања по дневнику касе износе 13.912·05, а издавања 12.980·50 динара. Готовина за пренос у 1929. год. износи 931·55 динара. Подружина ништа не дугује.

69. Пољопривредна Подружина у Лазаревцу.

Редовних чланова има 41.

Председник Подружине је г. Сретен Стошић, секретар благајник г. Влада Милановић ср. економ у пензији.

Подружина је у току године радила на снабдевању својих чланова семеном пиљних биљака, плавим каменом, рафијом и другим потребама. Поред овога Подружина је активно сарађивала на припремању и обављању сточарске изложбе у Лазаревцу, коју је обласна самоуправа приредила.

Подружина је предвидела у програму свога рада јачу акцију у 1929. год.

Укупна примања по дневнику касе износе 14.817·30, а издавања 10.850·— динара. Готовина за пренос у 1929. год. износи динара 3.967·30, од које суме Друштву дугује 3.540·— динара.

70. Пољопривредна Подружина у Аранђеловцу.

Редовних чланова има 121.

Председник Подружине је г. Света Швабић, потпредседник г. Драгић Поповић уч., секретар г. Радојко Стефано-

вић, а благајник је био г. Жика Никодијевић сресни економ.

Подружина је као и у ранијим тако и у овој години са успехом радила на снабдевању својих чланова пољ. справама, семеном и другим материјалом и ових међу своје чланове раздала у вредности од 44.942·— динара.

Примања по дневнику касе износе 52.893·— а издавања 46.106·— динара. Готовина за пренос у 1929. год. износи динара 6787. Порец ове готовине Подружина има у пољ. справама, семену и др. материјалу у магацину 6732 и у инвентару 500 динара, што чини укупну имовину од 14.019·— динара.

71. Пољопривредна Подружина у Чифлуку — Лесковац

Редовних чланова има 70.

Председник Подружине је г. Милан Величковић, потпредседник г. Миладин Величковић, секретар је био г. Душан Јовановић, а сада је г. Никодије Цветковић, благајник г. Милан С. Петровић.

Подружина је са успехом радила на снабдевању својих чланова пољопривредним справама, семеном, плавим каменом и др. материјалом од Друштва и ових набавила у вредности од 43.062·— динара.

Укупна примања по дневнику касе износе 42.998·50, а издавања износе 41.105·50 динара. Готовина за пренос у 1929. год. износи 1893 динара.

Подружина дугује Друштву 5172 динара, која је сума раздата члановима у справама и материјалу.

72. Пољопривредна Подружина у Звездану — Зајечар

Редовних чланова има 37.

Председник Подружине је г. Стојан А. Николић; потпредседник г. Цветко Миловановић, секретар г. Илија Ст. Лекић, благајник г. Стојадин Жикић.

Подружина је радила на снабдевању својих чланова пољ. справама, семеном, плавим каменом и др. материјалом од Друштва, којих је набавила и раздала у вредности од 14.929 динара.

Благодарећи заузимљивости секретара Подружине г. Илије Ст. Лекића учитеља, Подружина свој рад лепо развија и правилно отправља.

Укупна примања у току године, без набавке и продаје справа, износе 2.402·15, а издавања 947 динара. Готовина за пренос у 1929. год. износи 1.455·15 динара.

Подружина ништа не дугује.

73. Пољопривредна Подружина у Алексинцу

Редовних чланова има 50.

Председник Подружине је г. Тодор Ф. Николић, потпредседник г. Милија Милановић, секретар г. Александар Маринковић ср. економ, благајник г. Васа Вулетић.

Подружина је радила на снабдевању својих чланова пољопр. справама, семеном и другим материјалом.

Материјално стање Подружине не види се из послатог извештаја. Подружина дугује Друштву 3888 динара.

74. Пољопривредна Подружина у Арињу

Редовних чланова има 83.

Председник Подружине је г. Милован Милошевић, секретар г. Рад. Шеловић пом. ср. економа.

Подружина је радила на снабдевању својих чланова разним пољопривредним потребама од Друштва на подлози своје обвезнице, но овај рад није обављен у задовољавајућим размерама, пошто је секретар био заузет класирањем земљишта.

Материјално стање Подружине не види се из поднетог извештаја, али је Друштву познато да Подружина располаже са добрим материјалним средствима.

75. Пољопривредна Подружина у Грабовцу — Трстеник

Подружина има редовних чланова 40.

Председник Подружине је г. Радоје Крстић председник општине, секретар г. Миливоје Обрадовић, благајник г. Александар Бабовић.

Због специјалних прилика Подружина је мало ове године радила на снабдевању својих чланова.

Готовина Подружине за пренос у 1929 год. износи 850 динара. Подружина ништа не дугује.

76. Пољопривредна Подружина у Врању.

Редовних чланова има 105.

Председник Подружине је г. Стојан Н. Јовановић, потпредседник г. Стојадин Трајковић, секретар г. Милован М Микић ср. економ, благајник г. Урош Трајковић учитељ.

И ако ново основана Подружина је, благодарећи неуморном раду њеног секретара г. Милована Микића, активно радила на снабдевању својих чланова пољопр. справама, семеном и др. материјалом од Друштва, којих је набавила за суму од 31.870 динара.

Из поднетих података материјално стање Подружине не види се, али Друштво зна да је оно повољно.

77. Пољопривредна Подружина у Гучи — Драгачево.

Редовних чланова има 40.

Председник Подружине је г. Миљко Танасијевић учитељ, секретар-благајник г. Чедомир Бл. Симовић срески економ.

Због тога што је срески економ г. Симовић секретар Подружине био целога лета заузет око класирања земљишта, Подружина је мало радила на снабдевању својих чланова разним пољопривредним потребама. У споразуму са управником среског расадника одржала је практичан калемарски курс у среском расаднику, а поред тога помагала акцију на сузбијању ваши на шљивама.

Укупна примања по дневнику касе износе 10.531·45, а издавања 9991 динара. Готовина за пренос у 1929. год. износи 540·45 динара, поред које Подружина има у семену и материјалу 475 дин., а ништа не дугује.

78. Пољопривредна Подружина у Новом Пазару.

Редовних чланова има 60.

Председник Подружине је г. Чеда Јеремић, потпредседник г. Милун Арсовић, секретар г. Милић Јевђовић ср. економ, благајник г. Стеван Басаревић.

Подружина је у границама могућности радила на снабдевању својих чланова пољопривредним справама и другим потребама, а није пропустила ниједну згодну прилику да преко свога секретара даје пољопривредницима поуке и савете за напредније начине рада у пољској привреди.

Материјално стање Подружине из послатог извештаја не види се прегледно, али се види да готовина подружинска у новцу за пренос у 1929. год. износи 3.693·— динара. Подружина ништа не дугује.

Пољопривредна Подружина у Н. Пазару заузимањем њеног секретара г. М. Јевђовића окупила је око себе најагилније снаге за рад и делање и обећава напредак у већој мери.

Подружина је од Министарства Аграрне Реформе тражила један хектар земље у близини вароши, на коме жели да подигне свој дом, а поред њега и мали расадник за гајење калемова воћака и винове лозе и украсног шибља и дрвећа за своје чланове и друге пољопривреднике.

79. Пољопривредна Подружина у Плевљу.

Редовних чланова има 110.

Председник Подружине је г. Сима Шиљак чиновник Мин. Аграрне Реформе, потпредседник г. Јосо Царић, секретар благајник г. Јован Ђенисијевић срески економ.

Подружина је, као ранијих, тако и ове године активно радила на снабдевању својих чланова пољопривредним справама, семеном и другим потребама. Нарочито је, међу своје чланове и друге пољопривреднике раздала знатну количину дистола за лечење метиљаве стоке, чиме је овом сточарском крају учињена веома велика помоћ и услуга.

Пољопривредних справа, семена и материјала Подружина је набавила у вредности за 17.200 динара.

Укупна примања по дневнику касе износе 33.305·20, а издавања 21.856.15 динара. Готовина за пренос у 1929. год. износи 11.449 05 динара, од које суме у готову 4.864·05, а у хартијама од вредности 6585 динара.

Подружина ништа не дугује.

80. Пољопривредна Подружина у Камендолу. — Гроцка.

Редовних чланова има 50.

Председник Подружине је г. Обрад Видосављевић, потпредседник г. Милан Р. Пауновић, секретар благајник г. Велимир Андрејић.

Подружина је са успехом радила на снабдевању својих чланова пољопривредним справама, семеном и материјалом од Друштва и ових набавила у вредности од 15.000 динара.

Због тога што је Подружина плаћала све трошкове око подвоза справа и материјала из својих скромних средстава, то је њено материјално стање, као нове, остало доста слабо.

—

Остале Подружине нису подносиле своје извештаје о раду у 1928. години. Овоме задоцњењу у много случајева је узрок јака зима са великим снегом, због чега се редовне годишње скупштине подружинских чланова нису могле одржати ни до краја фебруара месеца, а извештаје треба најпре скупштине да приме, па тек онда да се Друштву шаљу.

Друштво је у 1927. години имало 130 Подружина, а у 1928. год. 135.

Од Подружина, које су у 1927. год. радиле нису обновиле рад у 1928. њих 21. Новооснованих Подружина у 1928. год. има 20, а 6 њих су обновиле рад у 1928. год. од оних које у 1927. год. нису радиле.

ПРЕГЛЕД ОСТВАРЕНОГ БУ

Р. број	ПРИХОД	Предвиђено		Примљено		Више примљено		Мање примљено	
		Д и н а р а							
1	Помоћ Њ. В. Краља	10000	—	10000	—	—	—	—	—
2	Државна помоћ	150000	—	160000	—	10000	—	—	—
3	Улози чланова добротвора и утемељача	5000	—	4400	—	—	—	600	—
4	Улози чланова Пољопр. Подружина	160000	—	178384		18384	—	—	—
5	Од претплате на Тежак	30000	—	26589	45	—	—	3410	55
6	Од продаје Пољопр. Календара	50000	—	55937	70	5937	70	—	—
7	Од огласа у Тежаку и Пољопр. Календару	25000	—	30955	30	5955	30	—	—
8	Приход од продаје справа, семена, књига и др.	500000	—	451647	27	—	—	48352	73
9	Кирија од Друштвених зграда	7200	—	7200			—	—	—
10	Камата од улога	15000	—	17366	43	2366	43	—	—
11	Приход од хартија од вредности	16000	—	15305	—	—	—	695	—
12	„ „ фонда † Фрање Вшетечког	1600	—	1373	—	—	—	227	—
13	„ „ „ Димитрија Грујића	600		615	—	15	—	—	—
14	Разни приходи	100000	—	58821	60	—	—	41178	40
		1070400	—	1018594	75	42658	43	94463	68

Више утрошене суме подмириване су из осталих партија вирманисањем, на основу

ЦЕТА ЗА 1928. ГОДИНУ

Р. број	РАСХОД	Предвиђено	Издато	Више издато	Мање издато
		Д и н а р а			
1	Принадлежности и осигурање особља	280000 —	258380 —	— —	21820 —
2	Канцеларијски материјал	10000 —	13424 45	3424 45	— —
3	Набавка књига и листова за библиотеку	10000 —	2005 —	— —	7995 —
4	За воду, чишћење канала и ђубре	13000 —	13516 —	516 —	— —
5	Осигурање робе	10000 —	8098 80	— —	1901 20
6	„ зграда	890 —	890 —	— —	— —
7	Оправка зграда	10000 —	18770 —	8770 —	— —
8	Осветљење и оправка електричне инсталације	4000 —	3955 50	— —	44 50
9	Огрев	10000 —	8200 —	— —	1800 —
10	Трошкови за пошту, телеграф и телефон	3000 —	1316 98	— —	1683 02
11	„ за славу	3000 —	2990 —	— —	10 —
12	Путни трошкови чланова управе	12000 —	12000 —	— —	— —
13	Штампање Тежака, хонорар уреднику и писцима	170000 —	156804 85	— —	13195 15
14	Штампање Календара, хонорар уреднику и писцима	155000 —	155140 55	140 55	— —
15	Штампање Поука и др., хонорар уреднику и писцима	50000 —	— —	— —	50000 —
16	Оснивање и инспекција Подружина и Дружина	20000 —	24110 50	4110 50	— —
17	Предавања, курсеви и течајеви	50000 —	3926 75	— —	46073 25
18	Приређивање изложаба	100000 —	61834 —	— —	38166 —
19	Награде за напредније начине рада	10000 —	— —	— —	10000 —
20	„ студентима Пољопр. Факултета	2000 —	2000 —	— —	— —
21	„ ученицима Средњих Пољопр. Школа	1500 —	—	— —	1500 —
22	Пољопр. Фонду, улог добротвора и утемељача	5000 —	4400 —	— —	600 —
23	Пољопр. Фонду, 10% од Друштвене привреде	2861 —	14657 86	11796 86	— —
24	Фонду † Фрање Вшетечког	1600 —	1373 —	— —	227 —
25	„ Димитрија Грујића	600 —	615 —	15 —	— —
26	Награде заслужним лицима за рад у Подружинама	10000 —	— —	— —	10000 —
27	На бесплатно раздавање књига	10000 —	7325 —	— —	2675 —
28	Непредвиђени расходи	90000 —	93717 49	3117 49	— —
29	На повећање главнице	25749 —	131920 74	106171 74	— —
		1070400 —	1001372 47	138662 59	207690 12

тач. 2. свлашћења датог Управном Одбору на 54. Редовном Годишњем Збору.

ИМОВИНА

РАЧУН ИЗРАВНАЊА НА ДАН

1	Готовина: у благајни			336.710	10		
	на штедњи			249.794	71	586.504	81
2	Непокретност					8 652.000	—
3	Хартије од вредности					208.825	—
4	Намештај и прибор					83.045	54
5	Роба: у справама, алату, семену и др.	2.224.570	—				
	у књигама	441.277	—			2.665.847	25
6	Потраживања					734.493	16
						12.930.715	76

ПРИХОД

РАЧУН ПРИХОДА И РАСХОДА

1	Приход од кирије					7.200	—
2	Државна помоћ					160.000	—
3	Камата на улоге					17.366	43
4	Приход на хартије од вредности					15.305	—
5	Приход од Тежака и Пољопр. Календара:						
	а) члански улози	178.384	—				
	б) претплата на Тежак	26 589	45				
	в) продаја Календара	55.937	70				
	г) штампање огласа	30 955	30			291.866	45
6	Улози чланова добротвора и утемељача					4.400	—
7	Приход од продаје Пољоприв. Речника					2.590	—
8	Разни приходи :						
	а) помоћ Њ. В. Краља за награде заслужним лицима за рад у Подружинама	10.000	—				
	б) помоћ Мин. Пољ. и Вода за предавања и курсеве	50 000	—				
	в) помоћ Мин. Пољ. и Вода за вински сајам (примљено 1922. г.)	40 000	—				
	г) помоћ Мин. Трг. и Индустрије за вински сајам	20.000	—				
	д) помоћ Народне Банке за борбу против шљивине штитасте ваши	25.000	—				
	ђ) помоћ Народне Банке за изложбу сувих шљива	25 000	—	170.000	—		
	е) разни ситни приходи			2.571	60	172.571	60
9	Привреда од обрта					451.647	27
						1.122.946	75

На основи чл. 10. тач. а. Пословника Српског Пољопривредног Друштва и решења Управног Одбора — записника седнице број 905 од 15.-XII -1928 г. потписани испитали смо овај „Рачун Изравнања“ и „Рачун Прихода и Расхода“, упоредили их с главним и споредним књигама и нашли, да су у свему тачни и исправни.

31. децембра 1928. г.
Београд.

Чланови Финансијског Одбора:
Драг. Ј. Спремић с. р.
С. М. Ратковић с. р.
Т. Владисављевић с р.

31. ДЕЦЕМБРА 1928. ГОДИНЕ.

ДУГ

1	Главница: на крају 1927. г.		9.015.998	53					
	од привреде у 1928. г.		131.920	74				9.147.919	27
2	Фондови:								
	а) Пољопривредни фонд:								
	на крају 1927. г.		3.001.832	60					
	улози добротвора и утемељача		4.400	—					
	10% од привреде		14.657	86	3 020.890	46			
	б) Фонд † Фрање Вшетечког				28.498	—			
	в) Фонд Димитрија Грујића				10.743	—	3 060.131	46	
3	Роба у комисиону						298.313	—	
4	Обавезе						424 352	03	
							12.930.715	76	

НА ДАН 31. ДЕЦЕМБРА 1928. Г.

РАСХОД

1	Плате особља						255.000	—
2	Канцеларијски материјал						13.424	45
3	Осниваше и инспекција Подружина, предавања и курсева:							
	а) из помоћи Мин. Пољопр. и Вода	38.340	—					
	б) из помоћи Народне Банке	8.000	—					
	в) по Друштвеном буџету	28.037	25					
	г) остатак по тач. 8.а прихода преноси се за 1929. г.	10.000	—				84.377	25
4	Приређиваше пољопривред. изложаба							
	а) из помоћи Мин. Пољ. и Вода	40.000	—					
	б) „ „ „ Тргов и Индуст.	20.000	—					
	в) по Друштвеном буџету	61.834	—				121.834	—
5	Штампање Тежака и хонорари						156.804	85
6	„ Календара и хонорари						155.140	55
7	Награде студентима Пољопр. Факултета за Св. Савски темат						2 000	—
8	Разни трошкови: осветлење; оправка инсталација; пошта, телеграф и телефон; путни трошкови чланова управе и чиновника; осигуране робе; оправка и осигуране зграда; набавка огрева; такса за воду и ђубре; штампање разних формулара; осигуране особља; трошак за Славу; поклони у књигама и др.						174.159	77
9	Амортизације:							
	а) 10% од намештаја				9.227	28		
	б) 10% од привреде дописано Пољопривр. Фонду				14.657	86		
	в) улози добротвора и утемељача Пољопривр. Фонду				4 400	—	28.285	14
10	Привреда по подмирењу свих издатака						131.920	74
							1.122.946	75

Хонорарни књиговођа,
Михаило Ђорић, с. р.

Чланови Финансијског Одбора прегледали су овај „Рачун Изравнања" и „Рачун Прихода и Расхода", и нашавши да су исправни, одобравају их.

Председник,
Мир. Миљковић с. р.

Ппредседник,
Д-р *Т. Мајћровић* с. р.

Чланови Управе: Драг. Ј. Спремић с. р., С. М. Ратковић с. р., Т. Владисављевић с. р., Соф. Ј. Партонић с. р., М. Стојановић с. р., Бор. М. Станисављевић с. р., Алекс. Т. Рашковић с. р., Божа Ђ. Ранковић с. р., Вића П. Матић с. р., Ник. Ж. Петровић с. р.

ИЗ РАТАРСТВА.

Трудимо се да повећамо жетвене приносе.

Повећањем жетвених приноса повећаће се и чиста добит са наших газдинстава, а то је једини начин да се ублажи пољопривредна криза. Стога је потребно да пољопривредник на свом газдинству производи више, боље и јефтиније, т. ј. да своје жетвене приносе повећа што више, а да се при том труди да трошкови око производње буду што мањи.

А то ће постићи једино: добром обрадом земље, добрим ђубрењем и разумном употребом семена за сетву.

За добру обраду земље потребно је да пољопривредник има увек добре справе, алат па и пољопривредне машине, с којима ће брзо и јефтино спремити земљу како ваља. Никада није скуп пољопривреднику један добар плуг, дрљача и др., који су му потребни за добру обраду земље.

Код нас су жетвени приноси у највишим случајевима врло мали услед тога, што усевима недостаје довољно биљне хране. Већи број пољопривредника држи да је довољно, ако баци на њиву с времена на време нешто стајског ђубрета и да је тиме решио питање исхране усева. Али то није тачно, јер тачним огледима, који се непрестано врше на страни, па и код нас, показали су другачије. Најбољи жетвени приноси постижу се на тај начин, ако се поред стајског ђубрета, а које треба такође добро спремити, јер у противном не даје никакве користи, употреби као допуна и вештачко ђубре и баш оне врсте и количине, које захтева дотична земља. Испитивање земље сваки пољопривредник може да изврши са мало труда код најближег среског или обласног пољопривредног референта, од кога ће добити упутства колико и какво ђубре треба употребити за своју земљу и за усеве које хоће да сеје.

Самим добрим ђубрењем може се повећати осетно чист приход, а добро нађубрени усеви одпорнији су према суши и боље издрже сушу. Да је добро ђубрење њива један од главних услова за повећање жетвених приноса, нека нам послужи и то што у најнапреднијим земљама, као што је Немачка, потрошња је само у једној години, поред стајског ђубрета, била и преко 700.000 вагона вештачког ђубрета. То је једна цифра, која довољно даје доказа, да велике жетвене приносе условљава заиста добро ђубрење земље.

Као што се дешава код ђубрења, исти је случај и код сетве. Пољопривредник код нас мисли, ако на своју њиву баци што више семена, па ма оно било и нечисто и труло, да ће добити више приноса. Међутим пољопривредник се и ту вара. Треба имати на уму, да ће бачено семе, које има слабу клицу, заједно с коровом, који ће нићи, искоришћавати земљу одузимањем хранљивих материја, светлости и влаге и тиме ће знатно утицати на жетвени принос.

Ако се семе добро очисти и посеје сејалицом како ваља, уштедиће се у семену око 50%, а у исто време повећаће се жетвени принос бар са 10%.

Неопходно је дакле потребно семе очистити добро од страних примеса, као: прашине, земље, сламе, конца од џакова, разноврсног семена од корова, па и од семена појединих врста биљака, јер и семе појединих врста биљака при сејању делује као и коров.

Нарочито је важно да се ти отпаци, који се добијају при чишћењу семена, не бацају на ђубре, нити дају стоци за исхрану, мада садрже нешто хране, већ је најбоље спалити, јер у противном то штетно семе заобилазним путем опет долази на њиву. Чистоћа код семена одређеног за сетву треба да изнесе најмање 98%.

Кад је семе тако очишћено, потребно је и да се класира. За сетву треба употребити само првокласно семе, а које има јаку моћ клијања. Треба дакле издвојити све семе, које је начето и задерано, затим зрна чија је способност клијања слаба, која нису добро сазрела, па и она која су сувише велика.

На крају, а да би се семе ослободило клица, које изазивају разне болести, а које се налазе у семену, потребно је семе потапати у раствор плавог камена и др.

На тај начин, са мало више труда постићи ће се много већи приноси, а уз то добиће се и првокласна храна, коју ће пољопривредник моћи много лакше и боље да прода, пошто ће таква храна на страним тржиштима, где се тражи првокласна храна и где је велика конкуренција моћи да нађе пољу.

То су дакле три чиниоца, који условљавају већу и јефтинију производњу, и на које сваки пољопривредник треба да обрати што већу пажњу, ако хоће да се за свој труд и рад и праведно наплати.

Бор. М. Станисављевић.

БЕЛЕШКЕ.

Помоћ Њ. В. Краља за награде лицима за успешан рад у Пољопривредним Подружинама. — Његово Величанство Краљ Александар I, Највиши Заштитник Српског Пољопривредног Друштва, благоволео је доделити Друштву из прихода Дворских Пољопривредних Добара помоћ од 10.000 динара за давање награда лицима у унутрашњости земље, која у 1928. години буду најактивнија у раду код народа на унапређењу пољопривреде.

Управни Одбор Српског Пољопривредног Друштва у седници својој од 20.-II.-1928. год. одлучио је, да се из горње помоћи дају награде по једном лицу у оним Подружинама Друштва. које најбољи успех у раду у 1928. год. буду показале. По прикупљеним податцима о раду свих Друштвених Подружина у прошлој години, а имајући у виду њихов рад у ранијим и полагање нада на рад у наредним годинама, Управни Одбор Друштва у седници својој од 6. марта ове године извршио је поделу награда на лица у овим Подружинама:

1). По 1000 динара Подружинама у Рибнику и Чачку.

2). По 600 динара Подружинама у Ваљеву, Сопоту, Горњем Милановцу и Нишу.

3). По 300 динара Подружинама у Петровцу, Обреновцу, Аранђеловцу, Мојсињу, Врању, Чифлуку, Плевљу и Владимирцима.

4). По 200 динара Подружинама у Високом — Босна, Србобрану — Бачка, Богатићу, Краљеву, Ариљу, Рашкој, Краљевом Селу, Ковину — Банат, Тополи — Крag., Сребрници — Босна, Каменици — Ваљево, Камендолу — Гроцка, Ђаковици, Пећи, Женска Подружина у Јагодини, и у Влашком Долу - Азањи..

Од одређених за награде до сада су предложиле заслужна лица ове Подружине: у Рибнику секретара г. Владу Лапчевића учитеља; у Чачку г. Милоша Поповића председника — учитеља у пензији; у Сопоту г. Душана Тошића среског економа — секретара; у Гор. Милановцу секретара г. Срећка Милинковића ср. економа; у Владимирцима секретара г. Богољуба Косанића ср. економа; у Сребрници Босна г. Ивана Дидовића ср. економа — секретара; Женска Подружина у Јагодини председницу г-ђу Нату Мијушковића; у Каменици благајника г. Николу Јов. Теодосића; у Влашком Долу — Азањи г. Живојина Ђ. Милосављевића; у Бабушници г. Васу Николића из Ваве; и у Богатићу г. Божидара И. Дукића из Богатића. Остале Подружине биће позване да предложе заслужна лица.

Награђенима је остављено на расположење, да награде приме или у справама, семену, књигама или у готову.

Лицима из Подружина, које су дуг из прошле године измириле Друштву, награде ће се исплатити одмах, а из оних које нису, исплатиће се награде, кад се дуг измири.

Награђена лица из Подружина, које предлоге до сада нису учиниле објавиће се накнадно.

Бор. Љ. Нешић.

Пажња Пољопривредним Подружинама, обласним и среским пољопривредним референтима, обласним самоуправама, земљ. задругама и појединцима. — Да би пољопривредници у шљиварским крајевима наше земље, што лакше и што јевтиније дошли до справа и средстава за прскање својих шљивака — воћњака против штитасте ваши и др. штеточина, Господин Министар Пољопривреде и Вода извршио је дефинитиван распоред прскалица и инсектицида набављених из кредита од 1.000.000 динара. Прскалице и инсектициди предаће се областима, које ће их пољопривредницима давати за готов новац са знатним попустом и на послугу. Експедовање материјала извршиће Српско Пољопривредно Друштво, чим горње решење прими у поступак.

Извештавају се Подружине све остале установе и појединци, да је горњим решењем Господина Министра Пољопривреде и Вода престао да важи досадањи правилник о утрошку и употреби кредита од 1.000.000 динара, датих Друштву за набавку прскалица и инсектицида и раздавање ових по одобрењу министарства, те нека се у будуће не обраћају

Друштву за набавку истих на отплату и са попустом од 20%, већ само за готов новац.

У исто време скреће се пажња свима заинтересованима, да је Српско Пољопривредно Друштво извршило набавку *холандског карбокримпа* за прскање шљива и др. воћака против штитасте ваши и др. штеточина, пакованог у бурадима од по 100 кгр. и исти ће давати по најнижој могућој цени *од 10 динара килограм нето*, франко друштвени магацин с тим да купац гвоздено буре врати Друштву о свом трошку или га плати 50 динара. Пољопривредне Подружине могу на редован кредит добити и прскалице и карбокримп са 5% попуста.

Бор. Љ. Н.

Ценовник

Књига које се могу добити код С. П. Д. у Београду.

Гајење површа од Т. Владисављевића — са 97 слика	40.—	дин.
Гајење пасуља и сочива од М. Лукићевића . . .	10.—	„
Болести и штеточине гај. биљака од Ранојевића .	10.	„
Одломци из Аграрне политике од Грковића . . .	5.—	„
Зимски Тежаков рад од Д. Лапчевића	3.—	„
Земљорадничке Коморе од Др. Б. Марковића . .	5.—	„
Споменица 50 год. С. П. Д.	5.—	„
Пољска полиција у Србији од Д. Лапчевића . . .	2.50	„
Дечји пољ. клубови од Др. В. Стојковића . . .	2.—	„
Мара живинарка	2.—	„
Поуке о пољопр. газдовању од М. Ђурића . . .	10.—	„
Наука о пољопр. газдовању од М. Дунића . . .	25.—	„
Млекарство од А. Г. Јовановића	10.—	„
Конзерв. воћа и поврћа стерилисањем од Др. В. С.	3.—	„
„ „ „ „ сушењем „ „ „ „	12.—	„
Једна практична сушница од Др. В. Стојковића	3.—	„
Берба и прерада шљива од Др. В. Стојковића . .	15.—	„
Предлози С. П. Д. за трговинске уговоре	3.—	„
Путна пољопр. настава у Италији од Др. В. С. .	8.—	„
Подизање врбе за плетарство од Д. Лапчевића .	3. —	„
Подизање живинарника од А. Г. Јовановића . . .	2.—	„
Конзервисање јаја од А. Г. Јовановића	1.—	„
Извештај о пољопривреди округа Ужичког . . .	12.—	„
Пчеларство од Ј. П. Јовановића	12.—	„
Једна погодна кошница од Ј. П. Јовановића . . .	10.—	„

Винарство за школе и народ од Б. Ђ. Ранковића . 30.— дин.
Дадан-Блатова кошница од Б. Мићића . . . . . 4.— „
Успомене из живота П. Т. Тодоровића . . . . . 10.— „
Земљорадникова читанка од Р. Вулића . . . . . 5.— „
Употреба калиметабисулфита од Б. Бошковића . . 2.— „
Ливадске траве и њихов избор од Др. Локота . . 7.— „
Поуке о ђубрењу стајским и вешт. ђубр. од Николића 10.— „
Све о кукурузу од Николића . . . . . 25.— „
Пшеница и раж од Николића . . . . . 10.— „
Кромпир у домаћој употреби од Зечевића . . . 10.— „
Њивско гајење кромпира од М. Зечевића . . . 10.— „
Поуке о поткивању стоке од М. Митровића . . . 10.— „
Пољска привреда у пословицама од Др. М. Влајинца 55.— „
Луцерка и детелина од Николића . . . . . 15.— „
Грожђани мољци од Вукасовића . . . . . 3.— „
Воћке и воће од Б. Тодоровића . . . . . 60.— „
Привредне зграде (са 500 цртежа) од В. Несторовића 80.— „
Свињска кућа од Др. Пласаја . . . . . 5.— „
Јагодичасто воће од П. С. Петковића . . . . . 5.— „
Широмер и његова употреба од Бошњака . . . 10.— „
Расе оваца у Србији (порекло) од Др. Т. Митровића 7.— „
„ „ „ „ (вуна) „ „ „ 20.— „
Гајење питомих зечева од Радојчића и Симића . . 15.— „
Гајење и трговина хмеља од Д. Арсића . . . . 20.— „
Гајење лана и конопље од В. Радовановића . . . 5.— „
Гласник С. П. Д. I свеска . . . . . 15.— „
Пољопривредни Речник I свеска . . . . . 20.— „
Преглед излагача на изложби С. П. Д. 1926. год. бесплатно
Гајење јахаћег коња од Газданова . . . . . 15.— дин.
Наука о храњењу домаће стоке од Др. Климера . 60.— „
Гајење пиварског јечма од Др. Радића . . . . . 10.— „
Правни савети за тежаке од Лапчевића . . . . 3.— „
Ливадарство од Вукићевића . . . . . 25.— „
Трговина свежим воћем од М. Савића . . . . . 5.— „
Израда качкаваља од А. Јовановића . . . . . 2.— „
Заразне болести домаћих животиња од Др. Кондића 20.— „
„ „ „ „ „ Др. М. А. Петровића . . . . . 20.— „
Врančићеви доживљаји од М. А. Сијуена . . . . 12.— „
Извођење и нега пилића од М. Ђурића . . . . . 3.— „
Агрономски преглед I . . . . . 20.— „
Социјална агрономија од Чајанова . . . . . 20.— „
Куда ћемо нашу децу — ђаке од Ристића . . . . 30.— „
Обезбеђење стоке од Др. В. Стојковића . . . . 40.— „
Гајење и нега шљива од Никетића . . . . . 6.— „
Потрошња хлебних жита у С. Х. С. . . . . 20.— „

Гајење живине од Грујића . . . . . 40.— „
Обрађене површине (статистика) 1925—6 и 26—7 по 35.— „
Сељачки кредит од Бајкића . . . . . 50.— „
Црни пришт од Др. А. Вуковића . . . . . 25.— „
Поткивање војно-држ. стоке од М. Цветковића . 40.— „
Наша куварица на селу од Пешићке II издање . . 5.— „
Историја гајења памука код нас од Др. Влајинца . 25.— „
Прилози за историју Шумарства од Ј. Јекића . . 60.— „
Виноградарство од Никетића . . . . . 30.— „
Прскање и запрашивање лозе (плакат) од Ранковића и Петровића . . . . . 2.— „
Комплети Тежака за 1913, 1922, 1924, 1925, 1926, 1927 и 1928 год. по . . . . . 20.— „
Пољопривредни календари за 1920, 1921, 1922, 1923, 1924, 1925, 1926, 1927 и 1928 г. по . . . . 3.— „
Пољопривредни календари за 1929 год. . . . . 10.— „
Како се добија добро вино од Б. Ђ. Ранковића . 5.— „

Новац за књиге слаши **унапред** *на адресу: Српско Пољопривредно Друштво — Београд (Немањина ул. бр. 11). Код куповине преко 100.— динара даје се 20% поступа. Књиге се шаљу о трошку Друштвеном.*

ЛЕЧИТЕ СА ХУДОВСЦИНОМ

Кашаљ, бронхитис, туберкулозу

НАЈСИГУРНИЈЕ ЛЕЧИ

ХУДОВСЦИН

Јавна захвала Худовсцину, леку против плућних болести.

Госп. И. Худовски!

Захваљујем Вам на Вашим препарату ХУДОВСЦИНУ, који је врло добро утицао на моју домаћицу. Уверио сам се да дејствује ванредно код плућних болести — те свакому ко пати од плућне болести препоручујем тај одличан лек. Много Вам захваљујем.

Пожега Ужичка. Са одличним поштовањем
Лука Илић.

Добива се код апотекара **Ивана ХУДОВСКОГ, СУБОТИЦА, Сударавићева ул.**

Цена 3 кутије 75 дин. са поштарином.

Тражите једном картом обавештења и лечничке изјаве. 12—6

СВА ПЛУЋНА ОБОЉЕЊА

СТОЧАРИ!

ТРИУМФ науке аутора ветерине светског гласа г. Прооф. Др. Јосипа Марека.

МЕТИЉ више не представља никакву опасност, он је потпуно савладан и уништен леком

ДИСТОЛОМ

који је познат хиљадама сточара дугогодишњом употребом, спасавајући своју стоку од сигурне пропасти.

ЧУВАЈТЕ се фалсификата, имитираних сличних препарата и лажног Дистола.

ТРАЖИТЕ само оригиналне кутије са жигом

Distol

Дистол продају све апотеке и дрогерије

УПУСТВА ШАЉЕ БЕСПЛАТНО

фабрика

„КАШТЕЛ“ А. Д. — ЗАГРЕБ — 3.

и главни продавац

„БИЉАНА“ а. д. — БЕОГРАД

Пошт. фах 423. 5—5

ПРАВИ САПУНИ ЛЕПОТЕ И ЗДРАВЉА

Фелерови Елза-сапуни, чине кожу фином и разликују се од обичних тоалетних сапуна тиме, што садржају знанствено испробане саставине, које добро делују, које су потребне за лепоту и здравље коже.

Има 6 врста фелерових Елза-сапуна:

Елза-љиљанов сапун особито фини сапун од цвећа, од којег постане коша мекана и нежна.

Елза сапун од жуманцета прави благи сапун и за најмању децу.

Елза глицерински сапун особито је добар за јако испуцану кожу.

Елза борансов сапун изврстан је против сунчаних пега и кожних опекотина.

Елза катранов сапун дезинфицира, врло добро делује и на кожу и косу главе, нарочито код деце.

Елза сапун за бријање који уједно дезинфицира, умекшава длаке, јако се пени и не надражава кожу.

ИСКОРИСТИТЕ ПРИЛИКУ

и наручите уједно и следеће испробане производе:

Фелерова Елза-помада за лице и кожу 1 лонац 12 дин.

Елза-Танохина-помада за пораст косе 1 лонац 12 дин.

Елза-Shampon за прање главе 3 дин. 30

Елзадонт (крема за зубе) туба 8 дин. 80.

Елза мирисаво јастуче (Sachet) 6 дин.

Тражите свуда само фелерове сапуне са марком „Елза"

На покус поштом 5 комада Елза сапуна по властитом избору 52 дин. ако се новац пошаље унапред, јер поузећем стаје поштарина 10 д. више.

Наруџбе адресирајте тачно на

EUGEN V. FELLER ljekarnik, Stubica Donja, Elzatrg 366 — Hrvatska.

ВИНОГРАДАРИ! У интересу је сваког од вас да при извођењу ма ког посла у подруму има при руци књигу „ВИНАРСТВО" која се добија код Српског Пољопривредног Друштва у Београду по цени од 30 дин.

Оглашујте у „ТЕЖАКУ"

БОЛЕСТИ

Узроци и њихово лечење

Чувени енглески научник Др. Хаиг, доказао је, да готово сви културни људи уносе у организам заједно са храном и свемогуће отрове (нарочито мокраћну киселину и урате). Ови отрови изазивају најразноврсније патње и доведе човека до превременог венућа и чак до смрти. Но чувени научњаци — Броун"— Секар, Карно, Гуазе и др. доказали су, да болесни слаби или немоћни организам, а исто тако преуморен физички или умно, будући засићен физиолошким екстрактом, (као „Калефлуид" Д. Калениченко) од жљезде младе животиње, постаје опет здрав, т. ј. подмлађен.

Услед тога „Калефлуид" Д. Калениченко примењује медицински кор свију земаља над милионима болесника, као моћно јачајуће и повраћајуће снагу, средство за време и после свију болести, операције, порођаја, напорног умног или физичког рада, код малаксавања, умног или физичког.

„Калефлуид" је потребан свима онима, организам којих је наклоњен разним оболењима или стално захтева јачање снаге, клонуле од болести слабе исхране или напорног рада.

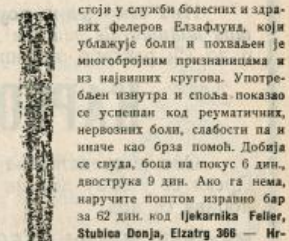
Г. г. Лекарима — гратис — франко ради пробе шаље се „Калефлуид".

Бесплатно шаље се свима литература о „Калефлуиду" са посматрањима многих професора и лекара. Обраћати се: Београд, Шумадијска 33, Милош Марковић.

Захтевајте само прави „Калефлуид" Д. Калениченко, на етикетама које су означене наградe (grands prix, велике златне медаље) које је он добио на изложбама у Паризу, Лондону, Брислу, Риму и др. Чувајте се имитације ради свог здравља и тешко стеченог новца.

„Калефлуид" Д. Калениченко (у капљицама и ампуле) продаје се у бољим апотекама и дрогеријама свију земаља. 1—1

Већ 32 године

стоји у служби болесних и здравих фелеров Елзафлуид, који ублажује боли и похваљен је многобројним признаницама и из највиших кругова. Употребљен изнутра и споља показао се успешан код реуматичних, нервозних боли, слабости па и иначе као брза помоћ. Добија се свуда, боца на покус 6 дин., двострука 9 дин. Ако га нема, наручите поштом изравно бар за 62 дин. код **Ijekarnika Feller, Stubica Donja, Elzatrg 366 — Hrvatska.** А за пробану: Елзаплуиде 6 кутија 12 дин.

За узгој слабашне и закржљале стоке те за јачање бреће стоке и младунчади потребно, те једино успешно јест

„ТЕЖАКОВО УЉЕ ЗА СТОКУ"

које се добија код:

М. ТЕЖАК, Загреб, Гундулићева 13. 15—3

Продајем вршалицу (парну) од 6 коњ. снага, исправну, са целим прибором и елеватором, која не иде сама.

Васа Бунда и Друг

Ковин (Банат) 3—1

За набавке справа и материјала, које Подружине не врше преко С. П. Друштва, Друштво се прима одговорност.

ОГЛАШУЈТЕ У „ТЕЖАКУ" који се штампа у 10.000 примерака и залази у најнапредније сељачке домове по свима крајевима наше Отаџбине.

Воћари!

Има само једно поуздано, испробано *средство против штитасте ваши* и других воћних болести, то јест 6 до 7% раствор оригиналног холандског

КАРБОКРИМП-А

Ово је средство најјаче и због тога најјефтиније. Прска се у зиму док не пуцају пупољци. Карбокримп добива се код:

Миливоје Костић, БЕОГРАД, Карађорђева ул. 47.
Српско Пољопривредно Друштво, БЕОГРАД, Немањина 11 и код његових Подружина,
Окружна Банка, ВАЉЕВО.
Миливоје Радосављевић, МЛАДЕНОВАЦ.
Дрина Д. Д. САРАЈЕВО.

1—1

Прометно Друштво „Село“ Д. Д.

БЕОГРАД

Телефон 51-73 Босанска ул. 85. Адреса за депеше: СЕЛО—БЕОГРАД

Има велико стовариште разног вештачког ђубрива и то по следећим ценама:

Чилска шалитра по Дин. 370.— до 100 кгр.
Суперфосфат 16% „ „ 130.— „ 100 „
Калијеву со „ „ 230.— „ 100 „

Франко наш магацин у Београду за готово односно на доплату.

Код поруџбине од преко 1000 кгр. дајемо попуст.

Поручујте вештачка ђубрива што пре.

Спасавајте Вашу летину. 2—1

БЕСПЛАТНЕ ПОКЛОНЕ

може добити сваки читаоц

САМО

49 Дин. 60 п.

коштa прави швајцарски џепни часовник бр. 100 Анкер Рем. Роскопф.

САМО

69 Дин. 20 п.

изврстан часовник бр. 111 са Радиум-бројчаником и Радиум сказаљкама уз 3 год. гаранцију.

Ови су поклони тачно описани у великом илустрованом диво̄т — ценовнику часовничарске радње Сутнер.

ВЕЋ ПРЕКО 30 ГОДИНА

ужива светска фирма Х. Сутнер најбољи глас због свог солидног рада и због поуздано добре квалитете своје робе. Код фирме Сутнер све се готово купује уз

оригиналне фабричне цене

и без ризика. јер се измењује што не одговара или се враћа новац. Пошаљите одмах вашу тачну адресу фирми

H. Suttner, Ljubljana, br. 950

и посла ће вам потпуно бесплатно велики илустровани диво̄т — ценовник о џепним сатовима, часовницима за руку, свој златној и сребрној роби, накиту и т. д. **Сутнеров часовник „ІКО“ служи кроз цео живот!**

САМО

64 Дин. 20 п.

коштa прави 16 см. високи Анкер — будилник бр. 105.

Огроман избор у ценовнику **мушких и женских сатова, златне и сребрне робе, протеза, ланаца итд.** часовника са шеталицом, кукавица итд.

ПАЖЊА Г. Г. САРАДНИЦИМА:

Моле се г.г. сарадници „Тежака“ да рукописе, достављају откуцане на машини или бар читљиво руком писане.

Лист излази 1. и 15. — Цена листу на годину за Краљевину С. Х. С. 30, а за иностранство 65 дин. — Ђаци и војници добијају лист у пола цене. — Претплата и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. — Рукописи се не враћају, — Цена огласима по такси. — Рачун код Поштанске Штедионице број 50350.

Штампарија „Св. Сава“ М. Сладековића — Бранкова 16. — Телефон 24?.

ПРАВЕ

НЕХВИЛОВЕ ПРСКАЛИЦЕ

патент АУСТРИЈА

одликоване на изложби у Скопљу златном медаљом.

Које израђују већ преко четрдесет година

FRANZ NECHVIL Wien, Margaretenstr. 98.

Од стручњака признате као најбоље

НОВО! Франц Нехвиле израдио је лањске године нов модел прскалице звани: **Аустрија Модел 1928.** Стручњаци за прскалице пишу о том новом моделу, поред осталога, и следеће: Са прскалицом Аустрија Модел 1928. испуњене су све жеље виноградара, јер је овом конструкцијом прскалица Аустрија сасвим из основа усавршена, како у погледу рада, тако и опреме. — Тражите опис прскалице **Аустрија Модел 1928.**

Одликована на изложби у Скопљу златном медаљом.

Прскалице Аустрија могу се добити:

КОД СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА БЕОГРАД, У ГЛАВНОМ САВЕЗУ СРПСКИХ ЗЕМЉОРАДНИЧКИХ ЗАДРУГА БЕОГРАД

и у свима већим гвожђарским трговинама.

ГЛАВНО ЗАСТУПНИШТВО ЈЕ КОД

БРАЋЕ П. РАДОЈЛОВИЋА

ГВОЖЂАРА — БЕОГРАД

За уништавање штеточина — па и штитасте ваши на воћкама, употребљава се са **великим успехом НЕХВИЛОВА ПРСКАЛИЦА** патент Аустрија.

8—5

Ослобођено поштарине
реш Мин. Поште и Тел. бр. 17306/24. г.

Бр. 7. Београд, 1. априла 1929. год. Год. LVI

За С. П. Друштво власник, председник, Мирко Миљковић

Одговорни уредник, Божидар Ђ. Ранковић

Пољопривредне књижнице и читаонице.

Наш земљорадник није више конзервативан у толикој мери, да га је тешко убедити у потребу уношења савршенијих справа и нових начина за рад у пољопривреди. Савременије пољопривредне справе и машине, боља обрада земље, правилна нега и исхрана стоке, употреба вештачких ђубрива и других помоћних средстава, нису више ретка појава ни у Јужној Србији, која се тек 10 година у миру и слободи развија и културно подиже.

Тако исто није ретка појава, да наш земљорадник чита поучне пољопривредне књиге и листове и на основу

стеченог сазнања у њима врши пробе и опите на свом газдинству и долази до драгоцених закључака.

Овој лепој појави и напретку у културно-пољопривредном погледу радују се сви, који ма у ком правцу на народном просвећењу раде и желе, да наш народ стане у ред културних и просвећених народа.

Наш се народ, у културно пољопривредном погледу, налази на путу напретка, у чему га нису смеле ни недаће двеју узастопних економски слабих година. Ове повољне прилике за помагање културног напретка не треба пропустити, већ на све могуће начине, подешене према приликама радити, да се он развија и појачава.

Како у нашој држави има врло мало пољопривредних школа и мало пољопривредних органа-учитеља и пропагатора, који ће живом речи и делом доспевати свуда, где су поуке и савети потребни, то ће се оснивањем пољопривредних књижница и читаоница у народу, у многоме допринети бржем, како чисто стручном, тако и опште културном просвећивању народа.

Наш земљорадни народ мало времена има да чита забавну књигу. Он је, по свима приликама и околностима у којима живи, упућен да мисли, чита и прати највише оно од чега живи, а то су поуке о пољској привреди и њеном напретку.

Српско Пољопривредно Друштво, које већ скоро пуних 60 година ради у народу у васпитно-пропагандистичком правцу, као првом и главном пољу своје делатности, имајући у виду све изложено, одлучило је да приступи оснивању пољопривредних књижница и читаоница, првенствено код својих Подружина, затим код земљорадничких задруга, задруга за пољопривредни кредит, народних основних школа, пољопривредних и других стручних школа, код којих има услова и потребе за ове читаонице.

Друштво ће као централа свих пољопривредних књижница и читаоница израдити Правила за ове и старати се за њихов рад, одржавање и развијање.

Да би ову идеју спровело тако, да она према данашњим приликама највише користи донесе, Друштво ће сазвати конференцију представника установа и удружења, која на сличном пољу раде, ради споразума за заједнички рад.

У интересу и народа и државе, ова акција Друштва треба да буде свесрдно помогнута, како од његових Подружина, свих земљорадничких задруга, пољопривредних и других стручних школа, тако и од стране народних учитеља и свештеника.

Само после унапређења пољске привреде, могућ је сваки други напредак у нашој држави.

Бор. Љ. Нешић.

ИЗ ВИНОГРАДАРСТВА.

Резидба винограда.

— Свршетак. —

Б) **Ниски облици са дугачким кондирима.**

У овој групи облика описаћемо само један, звани *Др. Гијов*, који се за наше прилике може препоручити, нарочито ако се одгаји што нижа крља.

Гијов начин резидбе изводи се се овако:

За време лета, *прве године* по сађењу, сачува се на калему само један зелени ластар, а сви се остали лаче. На крају прве године, у јесен, тај однеговани ластар ореже се на једно окце — на резник.

За време лета *друге године* опет се сачува само један ластар и то онај, који је избио из резника и тај се ластар на крају те друге године, с јесени, ореже на резник од два окца.

За време лета *треће године* из остављених двају окаца на резнику избију два ластара и оба се сачувају, а остали, ако избију, лаче се. *Тако да на крају*

треће године чокот има два добро развијена ластара, који су избили из резника (в. сл. 28).

На крају треће године, с јесени, један од ових ластара, и то нижи (сл. 28 ластар 1) ореже се кратко, на резник од 2 окца, а онај други, горњи ластар, (сл. 28 ластар 2), ореже се на дугачак кондир од 5 до 10 окаца или 40 до 80 см. дужине, повије и огрне земљом. Дужина кондира зависи од његове бујности. Дугачки кондир, пошто се с пролећа одгрне, привеже се усправно уз притку, да би се окца у случају слане сачувала од промрзавања, а кад прође опасност од слана, свај се ластар повије водоравно и привеже врхом за притку или још боље за жицу на 15 см. од земље (в. сл. 29).

За време лета, *четврте године*, из два окца на резнику (сл. 29) избију два зелена ластара, обично без рода, који се привезују усправно уз притку или жицу и заламају високо, а из дугачког кондира *к* избијају зелени ластари са грожђем или без грожђа; зелени ластари без грожђа очењују се, а они са грожђем, ако нису сувише близу један другом, остављају се и привезују уз жицу и заламају на два листа изнад последњег грозда. Тако да на крају четврте године, у јесен, чокок изгледа као на сл. 30.

На крају четврте године, с јесени, дугачак кондир *к* (сл. 30), који је донео рода, одсече се на месту *п*, а од два ластара, који су избили из резника, доњи (бр. 1) ореже се на резник од 2 окца, а горњи (бр. 2) на кондир од 7 до 10 окаца. Даље се ради, као и треће године. Тако се стално, *сваке године*, дугачки кондир одсеца, а од два ластара са резника, доњи реже на 2 окца, а горњи на 7 до 10 окаца.

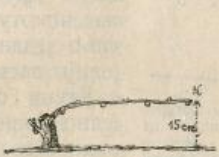
Овај начин резидбе изнурава чокот. Стога је он подесан за оне бујне сорте винове лозе, код којих доња окца нису родна, те се морају остављати дугачки кондири, као и за јаке, плодне и влажне земље и влажну климу, где лоза јако буја; али како се кондир привезује за жицу, а такође и сви ластари, који из њега избијају, то грожђе може ипак добро сазрети, а

за време опасности од болести, чокот се лако брани од њих.

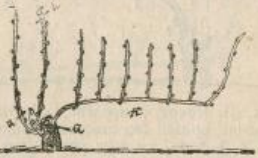
Овај начин резидбе је за препоруку и у крајевима, где су честе пролећне слане, само стим да се за све време, док траје опасност од слане, дугачки кондир не повија уз жицу, него да се привеже уз притку

Сл. 28.

Сл. 29.

Сл. 30.

Сл. 28. Чокот на крају треће године, с јесени. Нижи ластар бр. 1 орезаће се на резник од 2 окца, а горњи ластар бр. 2 на кондир од 7 окаца, на местима обележеним са *ā*. — **Сл. 29.** Чокот са сл. 28 по извршеној резидби. Дугачки кондир с пролећа, пошто прође опасност од слана, повије се по жици на 15 см. од земље. — **Сл. 30.** Чокот на крају четврте године пре резидбе. Кондир *к*, који је донео рода прошле године, одсеће се (на месту *ā*), а од два ластара, који су избили из резника *р*, доњи (бр. 1) ореже се на 2, а горњи (бр. 2) на 10 окаца на местима обележеним са *ā*, тако да кад се с пролећа дугачки кондир положи по жици, чокот ће да изгледа као и на сл. 21, само што је јачи, старији за годину дана.

и жицу, да стоји усправно; јер ако тако стоји, у случају слане, горња окца на кондиру неће промрзнути.

Да би грожђе боље сазрело, добро је вршити прстеновање при дну дугачког кондира.

Ако се овим начином резидбе чокот изнури, треба идуће године на њему применити кратку резидбу.

В) Високе крње са кратким и дугачким кондирима.

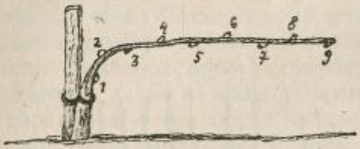
Ови облици, као што смо већ напоменули, подесни су за бујне, неродне, обично стоне сорте грожђа, на бујним подлогама, јаком земљишту и под поднебљем влажним и где има опасности од пролећних слана.

Ови облици су врло ретки код нас, нарочито на већим површинама, док су чести по баштама, окућницама

као *водоравне и усправне кордунице*, које се воде уз скелете од летава или уз жицу поред стаза, зидова од кућа, ладњака и др.

I. Водоравна кордуница одгајује се овако:

Виноградар се труди да добије на посађеном калему један што бујнији ластар. Зато прве и друге године на чокоту оставља само један најразвијенији ластар и њега с јесени орезује на једно окце. То исто ради и за време лета треће године, тако да на крају треће године има на чокоту један лепо развијен ластар. (В. сл. 31).

Сл. 31. Чокот с пролећа, почетком четврте године, орезан као водоравна кордуница. Окца 1, 2, 3, 5 и 7 се лаче чим крену, а ластари из окаца 4, 6, 8 и 9 привезују за први ред жице (в. сл. 32).

Тај ластар он с јесени ореже на 40 до 60 см. дужине, према његовој бујности, а изнад једног окца, које, кад се ластар савије, треба да буде с доње његове стране (на сл. 31 окце бр. 9). Овај орезани ластар потом се загрне колико може, а с пролећа одгрне, привеже добро уз притку, па се затим пажљиво повије уз први ред жице, на висини од 40—50 см. од земље. Савијање ластара треба вршити врло пажљиво, да се не изломи, а лакат-прелаз из усправног у водоравни положај — не сме бити нагао и под правим углом, него што блажији. Исто тако при савијању ластара пази се да један ред окаца буде окренут горе, а други да гледа у земљу. Затим се уклоне сва окца на усправном делу чокота, *изузев једног најдоњег*, као и сва окца са доње стране кордунице, *изузевши последње окце*. Уклањање непотребних окаца обично се врши, тек кад она крену, јер се тада лакше очењују. На сл. 31, уклањају се окца 1 и 2 са усправног дела чокота и окца 3, 5 и 7 са доње стране кордунице. Једно окце при дну кордунице, ако га има, треба увек остављати, јер за случај да кордуница за време зиме измрзне,

онда се из тога окца, односно из ластара, који из њега избије, може образовати нова кордуница. (Види сл. 34 ластар 17). Са доње стране кордунице оставља се последње окце (бр. 9 на сл. 31) и ластар, који за време лета из њега избије, привезује укосо за горњи ред жице и високо, на 10 листова, залама: тај ластар служи за продужење кордунице. А са горње стране кордунице оставе се пак само 3 до 4 зелена ластара на растојању од 15 до 20 см. једно од другог, који се по оплођивању грожђа заламају на 2 листа више последњег грозда. Тако да на крају те четврте године чокот изгледа као на сл. 32.

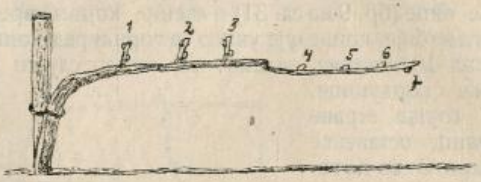
Сл. 32. Водоравна кордуница с пролећа, почетком пете године, пре резидбе.

Идућег пролећа чокот се реже овако (в. сл. 32): ластари са горње стране кордунице (1, 2 и 3) режу се на кондире од 2 окца на местима обележеним са $\bar{a}$. Ластар за продужење кордунице орезује се на 50 см. дужине, над једним окцем са доње стране, (окце бр. 10 на сл. 32), које ће служити опет за продужење кордунице, а сва остала окца са доње стране тог ластара уклоне се (окца 4, 6 и 8); са горње стране пак оставе се опет 3 или само 2 окца на 15 до 20 см. једно од другог (на сл. 32, окца 5, 7 и 9), тако да по орезивању чокот изгледа, као на сл. 33.

За време лета те пете године на сваком од 3 кратка кондира на кордуници (на сл. 33 кондири 1, 2 и 3) развију се по два ластара; из три горња окца на продужном делу (в. сл. 33 бр. 4, 5 и 6) развију се три ластара, а из доњег окца (бр. 7) развије се ластар за продужење и сви се ови ластари за време лета привезују за други ред жице и заламају тако, да на крају пете године чокот изгледа, као што показује сл. 34.

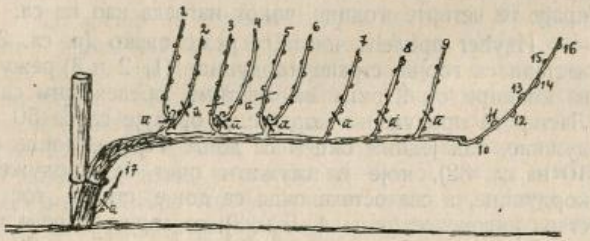
С пролећа, т. ј. почетком шесте године, чокот се

реже овако: од два ластара развијених на сваком од кондира бр. 1, 2 и 3 са сл. 33, горњи се уклања, а

Сл. 33. Чокот са сл. 24 после резидбе.

доњи реже на 2 окца. На сл. 34 уклањају се горњи ластари са кондира, (бр. 1, 4 и 6), а доњи ластари, бр. 2, 3 и 5), режу се на нове кондире од 2 окца, на ме-

Сл. 34. Чокот с пролећа почетком шесте године, пре резидбе. Са *ā* су обележена места где треба вршити пресеке при резидби.

стима обележеним на сл. са *ā*. Остала три ластара са горње стране кордунице (ластари 7, 8 и 9 на сл. 34) орежу се такође на 2 окца. Ластар за продужење кордунице реже се као и прошле године на 50 см. дужине или нешто краће и даље ради као и прошле године. Овако се даље ради сваке године, само с том разликом што се ластар за продужење не оставља више, кад кордуница добије потребну дужину, а то је обично 1 до 1.50 м., према плодности земљишта. Растојање

пак редова чокоћа је од 1,20 до 2 м., такође према плодности земљишта.

2. Вертикалне (усправне) **кордунице** веома су подесне за покривање зидова од кућа, камених ограда и т. сл. окренутих југу, а њихово одгајивање је слично одгајивању водоравних кордуница са том разликом, што се родни кондири код овога начина одгајују са обе стране кордунице, а не само са једне — горње, као код хоризонталних кордуница.

За покривање лозом зидова од 2 м. висине калемови се посаде на одстојању од 0.80 м. једно од другог и они се одгајују I, II, па III године као код водоравних кордуница, т. ј. главно је да се до краја треће, а ако је чокот бујан и до краја друге године, одгаји један добро развијен ластар (в. сл. 35), који се с јесени ореже на 30 до 50 см. дужине на месту *a*, повије и огрне, а с пролећа одгрне и привеже за жицу или летву прикучану уз зид.

Сл. 35. Сл. 36.

Сл. 35. Ластар одгајен до краја 2 или 3 године за добијање вертикалне кордунице. — Сл. 36. Вертикална кордуница на крају 3 године, пре резидбе.

У току идућег лета из остављених 6 окаца на ластару развиће се 6 ластара, од којих се задржава најгорњи из окца бр. 6, а од осталих само два побочна, који су на растојању 20 до 30 см. једно од другог, а сви се остали још у току пролећа лаче, тако да на крају те године имамо на кордуници један продужни ластар (бр. 3 на сл. 36) и два побочна (бр. 1 и 2). У току те године сва ова три ластара заламају се дуже или краће према својој бујности.

У пролеће идуће године побочни ластари 1 и 2 на сл. 36 режу се на кондире од 2 окца, а горњи ластар бр. 3 реже се на 30—40 см. према његовој бујности — на местима обележеним на слици са *a*. У

току пролећа и лета идуће године из остављених окаца на кондирима *к* и *к'* (сл. 37) избију по два ластара, од којих су горњи, бр. 2 и 3, родни, а доњи, бр. 1 и 4, обично неродни. Ови ластари се у току лета, по оплођавању грожђа, заламају дуже или краће, према својој бујности. На продужном пак ластару *л* (сл. 37) избијају више зелених ластара, од којих се, као и прошле године, задржава само најгорњи (бр. 7) и два побочна (бр. 5 и 6), а остали се још у току пролећа лаче. Тако да на крају те године кордуница изгледа, као што то сл. 37 показује.

Сл. 37. Вертикална кордуница на крају четврте године.

Идућег пролећа резидба се врши, како је то на сл. 37 обележено цртицама *а*, т. ј. од два ластара на кондирима *к* и *к'*, задржавају се само доњи 1 и 4 и режу на кондире од 2 окца, а горњи ластари (бр. 2 и 3), који су донели рода прошле године одсецају се. Побочни ластари 5 и 6 режу се на кондире од 2 окца, а ластар бр. 7 орезује се на 20 до 40 см. према својој бујности, за продужење кордунице.

Овако се ради сваке године, док се не добије кордуница од 2 м. висине.

Више од 2 м. кордуницу не треба продужавати, јер би онда они најдоњи кондири закржљали и пропали. Стога ако је зид виши од 2 м. и желимо да га покријемо лозом, онда сађење чокота мора бити на ближем одстојању од 0.80 см., обично на 0·50 см. и у том случају орезивање свију чокота није исто. Него се на пр. сви по реду парни чокоти режу, као што је горе речено, а код свих непарних по реду чокота орезивање се врши тако, да се тек на висини од 1 па и 1.50 м. почну образовати кондири, а до те висине стабло је голо, без ластара. Тако да сви по реду не-

парни чокоти покривају својим кондирима и ластарима горњу половину зида, а сви по реду парни чокоти покривају својим ластарима доњу половину зида.

Оба ова начина резидбе имају све добре стране одгајивања лозе уз жицу, т. ј. добро проветравање и осветљавање ластара и лако сузбијање криптогамских болести.

Али пошто овакве кордунице за време зиме могу промрзнути, то их треба, у хладнијим крајевима, завијати сламом, или где су опасности од промрзавања мање, при дну сваке кордунице треба остављати за резерву по један ластар (в. сл. 34 ластар 17), који се за време зиме загрће, а с пролећа одгрће и ако чокот није од мраза страдао, тај се ластар орезује кратко на 1 окце, а ако је кордуница измрзла, онда се орезује дуже — на кондир за замену измрзле кордунице.

*

У случају потребе, т. ј. кад је лоза сувише буjна, и код сората код којих доња окца на ластарима нису родна, резидба кордуница може се изменити у толико, што се на кордуници не остављају кратки кондири од 2 окца, него од 3 и више окаца. У овом случају идуће године при резидби сви горњи ластари са кондира се одсеку, а за нови кондир остави се најдоњи ластар из прошлогодишњег кондира. Тако на пример на сл. 34, горњи ластари бр. 1, 4 и 6 би се уклонили, а доњи ластари бр. 2, 3 и 5 орезали у место на 2 окца, као што је то на слици означено, на 3 или више окаца.

Исто тако са овим начином резидбе може да се комбинује и Др. Гијов начин. Тако би се на сл. 34 ластари бр. 1, 4 и 6 орезали на кондире од 4—5 окаца, а ластари бр. 2, 3 и 5 на резнике од 2 окца. Идуће године стари кондири би се одсекли, а од два ластара из резника горњи би се орезао на кондир од 4—5 окаца, а доњи на резник од 2 окца, и тако сваке године.

Очигледно је да код овакве **дугачке резидбе високих крња** мора земљиште бити врло плодно и лоза буjна.

*

Као што смо већ напоменули, резидбом се могу добити још многи други облици чокоћа, али за наше прилике описани облици су најподеснији, а ко добро проучи њих, моћи ће по потреби и сâм вршити разне измене и комбинације са њима.

Бож. Ђ. Ранковић.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ.

Питање: Пошто је сав наш кромпир дегенерисан, то молим, да ми дадете упуте: какви кромпир да сејем, и коме да се ради семена обратим.

Бршадин (Срем). **Светислав Чешњари.**

Одговор: Од свих врсти усева за исхрану људства најбрже дегенерише кромпир приликом производње на мањој површини. Узроци су;

1: Што у плодореду долази кромпир за кромпиром.

2. Што се кромпир из песковитих земаља сади у глиновите и хладне земље.

3. Што се за ђубрење употребљава слабо ђубре и недовољно.

4. Што се промена кртоле не врши одмах, чим видимо да своје добре особине изгуби. Довољно је кромпир мењати са домаћинима из истога места, ако је његова њива на другом крају села, у одстојању од једног или више километара.

5. А највећи узрок дегенерисања лежи у томе, што се за семе за идућу годину не одаберу најбоље и најздравије кртоле, већ сувише ситне, шкарт, пола труле, много повређене приликом вађења и др.

Како у питању нису наведене и особине земље, да ли је пескуша, иловача, кречуша, каменита, сува или влажна и зато се не може ни сорта од кромпира препоручити.

У нашој Краљевини нема ни једне трговине семена, која се са специјалитетима од кромпира бави, али ипак имамо најбоље врсте од кромпира, за наше при-

лике и за извоз: На првоме месту у Словеначкој, па у Хрватској; у Војводини; у околини Новог Сада и Суботици, а у околини Беле Цркве и Вршцу су крмпири свакодневно јело, код сиромаха и богаташа.

Ако ипак у вашој околини не можете вама потребну количину исправне кртоле за семе набавити, обратите се на адресу следећих семенара: 1. Џамоња и Друг, Марибор; 2. Север и Комп. Љубљана; 3. Семенару у Осјеку; 4. Војну Јовановићу председнику вртарског удружења у Новом Саду.

Вама ће требати 300—1200 кгр. крмпира; чините поручбине из разних места у мањој количини, а по најбољем резултату у будуће продужите.

Ја мислим да ће за вас најбоље бити семе од правог Новосадског црвеног најранијег дугуљастог крмпира, који стиже тако рано, да баштовани после њега у мају саде купус, паприке, целер, краставце, бораније, грашак и др. за у јесен и зиму.

Антоније Мајеровић.

Питање: Имам једно теле, при сиси, старо шест месеци које је од пре 3—4 дана болесно: стално му иде вода-јед на уста и нос, не једе ништа, нити хоће да дође, а помало воде пије; мокраћа и балега чисте су.

Крива Река. **Периша Марјановић.**

Одговор: Према опису код вашег телета вероватно је *узрок болести* или прехрањеност (теле се прејело), или покварена храна, што може да буде у вези и са назебом.

Лечење: Теле треба добро утоплити и давати му 2—3 дана: изјутра и у вече по 10 грама терпентинског зејтина (Ol. Terebinthinae) у млакој води од вење (вода која је са вењом прокувана па процеђена).

За време лечења теле оставити само да сиса, а другу му храну не давати. Па ако му ово не помогне, онда се обратите за савет тамошњем ветеринару.

М. Митровић,
марв. лекар.

Питање: Колико се добије семена од 100 кгр. црног лука и да ли можда принос семена зависи од крупноће засејаних главица црног лука? За производњу истога семена колико се може засејати црнога лука на 1 ланац земље? Која

је најповољнија земља и како иста треба бити обрађена за производњу горњег семена?

Београд. **С. Ј. Ешкенази.**

Одговор: Семена црног лука добија се око 500 до 800 кгр. на 1 ха у годинама, кад принос не омане сасвим.

За производњу семена треба одабрати најкрупније и правилно развијене главице и посадити од друге половине фебруара па до прве половине априла, на растојање од 20 см. једну од друге.

На 1 ха сади се 200—250.000 главица, чија укупна тежина зависи од крупноће лука. Само крупне главице дају добар принос, а ситне слаб, или никакав.

Лук за семе воли оцедно и лако земљиште, у доброј снази, али не и непосредно ђубрено.

Земљиште треба преорати и подрљати, затим испланирати на леје од 100—120 см. између којих мора да се остави путања за пролаз приликом плевидбе. Хоће да се затрави, за то мора да се плеви.

Тима Владисављевић.

Питање: Моје луциште прошле јесени много је закоровљено травом „мишјакињом" (Stellaria media L.). Плевио сам дрљањем, али је слаб успех. — Има ли каквог јачег средства против овога корова?

Београд. **Тадија И. Рајчић,**
чл. Ут. С. П. Д.

Одговор: Коров у луциште се појављује у првој години, док луцерка још није развијена и много пута прети и да је угуши. Ако се коров појави доцнијих година, знак је или да је луцерка јако проређена или слабе вегетације или и једно и друго. Ако је луциште још сразмерно младо, онда уздужна и попречна дрљања могу још бити од користи. Али ако је проређено, мало је користи од тога. Бујно луциште се не боји никаквог корова до једино вилине косице. Младо а проређено луциште је знак неповољних услова. Скрећемо пажњу, да је у највише случајева недовољност креча у земљи главни узрок кратковечности луциште, ако су остале особине земље добре за гајење луцерке. Ако се хоће добро луциште, мора

се и земља добро припремити. Свакако да је прошлогодишња суша имала знатан неповољан утицај на бујност другог и трећег откоса. То даје маха корову. Али то не мора значити, да ћемо имати такву сушу и ове године. Ако луцериште има још добар склоп, први и други откос ће уништити коров. У осталом треба по свему поступити по књизи Луцерка и детелина од Мите Ђ. Николића, па се у луцеришту неће коров никада појавити. Какво специјално средство за сузбијање мишјакиње нема.

М. Ђ. Николић.

Питање: Имам краву стару 4 године добро јешну и напредну, која добро ради, вуче. Сада је стеона и отелиће се по први пут око Ђурђева дне, али изгледи су да јој је пропала материца, и да хоће да испадне.

Брестовац—Лесковац. **Милорад Н. Цекић.**

Одговор: Према опису код ваше стеоне краве *узрок* је испадања материце *тежак физички рад и угојеност*.

Уопште ко хоће да производи добру стоку — говеда, не може једновремено и да стеоне краве употребљава за физички рад. *Краве* се у великој нужди могу за лакши физички рад употребљавати и то само у првој половини бремености. А у другој половини бремености ваља краве поштедити од сваког рада, нарочито три месеца пред телење.

Стеоне краве треба добро хранити са храном, која се лако вари и не надима (сено и јарма а лети добра паша), али им не давати да се гоје. Ваља их чисто држати и пуштати што више да се у слободи крећу, а пред телење смањити им храну.

Са вашом кравом поступите овако: Не употребљавајте је више за рад; храните је умерено сеном и јармом — да се добро чисти; не дајте јој шашу, лисник и сламу, а пуштајте је што више на поље, да се слободно креће. *У стаји*, где крава стоји и лежи, удесите под *да јој задња страна увек буде виша од предње* (да би се материца вратила натраг у своје лежиште), и при лежању да увек буде чисте простирке под њом. *Краву држите чисто*, и око усмине полног

уда и гужњег црева споља испод репа, кад год је запрљана, заперите је чистом млаком водом, која је претходно прокувана, а можете сипати у воду и по једну кашику винског сирћета, или после запирања то место обрисати са чистом меканом крпом у ракији наквашеној.

Кад вам се крава отели, чувајте је, док одхрани теле, па је затим одмах ураните (пошто кажете да је јешна и гоји се), и продајте месару, јер она није за даљи приплод.

За подробнија обавештења око лечења краве ако вам буде потребно, можете се обратити најближем ветеринару.

М. Митровић,
марв. лекар.

Питање: У околици мога места показује се чешће, а нарочито ове зиме, код коња некаква загонетна болест, од које много коња пропада.

Поменута болест појављује се већином од месеца децембра до априла, знаци су болести ови: Коњ прво постаје као пијан и то у већини у задњем крају, те док хоће да се окрене, мора да падне; то се одржава неколико дана, те болест узима све већег маха, и прелази у цело тело, па и у стомак, а после тога пада, те у лежећем ставу остаје већином, док не угине, а уз то нагло се баца ногама и стење, а што је најзагонетније за време болести, једе као и здрав, а нарочито сено, дочим зоб мање воли; мокраћа и балеге не застају.

Михаило Перовић.

Одговор: *Према вашем опису* највероватније је да су зимус коњи у том крају боловали од запаљења и промена у мишићима — задњег трупа — *болести:* која се зове *Хемоглобинемија* (Hämoglobinämie) и која се појављује специјално код коња.

Узрок је овој болести јак назеб, или инфекција (зараза). Ова се болест обично јавља код коња зими, кад су велике хладноће, и нарочито у дане: *кад се коњи добро хране, а по неколико дана ништа не раде — стоје у коњушници и не крећу се* (о празницима који дуже трају).

Знаци су болести: коњи се тешко покрећу, нарочито задњим трупом, иду као да су укочени и кад

је болест у *лаком степену*, изгледа као да коњи болују од обичног ревматизма, ма да то није ревматизам. Болесни мишићи мало отекну, и кад их споља (преко коже) притискамо, коњ осећа јаке болове. *Код тежих случајева* коњи не могу да се крећу, нарочито задњим трупом, посрћу, крече ноге, муче се, док не падну на земљу. А при том се јако зноје, јече, тешко дишу, млатарају са ногама и чешће покушавају да устану, али без успеха. Коњи већином добро једу и за време боловања су при свести. У свима тежим случајевима мокраћа је код болесних коња мутна, загасито црвена, прљаво кестењаве боје или сасвим црна.

Ова болест обично је кратког трајања. Код сасвим лаких случајева болест траје свега 3—4 дана, па коњ оздрави. Код тежих случајева коњи брзо угину, или ако и преживе, тешко се опорављају, јер остају за дуже време кљакави у задњем трупу. Има случајева, где се код преживелих коња ова болест чешће повраћа.

Лечење. Ову болест код коња важније је спречавати него лечити. Правило је да коњи треба сваког дана да се довољно крећу и кад не раде, да им се храна умањи. Нарочито треба настојавати, да се коњи довољно крећу, кад је хладно време, јер у противном: *ако коњи зими стоје у коњушњици неколико дана (нарочито ако је коњушница загушљива — непроветрена) и не изводе се из ње ради кретања, а при том се добро хране, они тада обично добијају ову болест.*

Само лечење код већ поболелих коња састоји се у трљању задњег трупа и леђа са *камфорским шпиритусом* промешаним са *терпентинским зејтином*. Ваља се старати да болестан коњ уредно балега и мокри, због чега му давати лаку храну, обично брашно у напоју (у води), репе, какве зелене хране или доброг сена, а не давати му зоб. И обратити пажњу да је коњушница, где коњ лежи топла, али увек проветрена — са *чистим ваздухом*.

Опомена. Ну како је ова болест код тежих слу-

чајева скопчана са многим компликацијама и изискује специјално лечење (коња треба вештачки везивати коланима да стоји на ногама и т. д.), то се треба у оваквим случајевима увек обраћати ветеринару за помоћ.

М. Митровић,
марв. лекар.

Питање: Услед јаких зимушњих мразева готово сва окца, нарочито на младом чокоћу, измрзла су. Молим за обавештење, кад треба резати овако настрадало чокоће, пре или после кретања чокота?

Ратаје. **Љубомир Томашевић.**

Одговор: Ове године при резидби потребно је оставити што дуже кондире, на 5 до 6 окаца, из разлога што се не може знати, која су окца остала здрава а која не. Време резидбе као обично.

Доцније, кад истерају окца из старог дрвета, из резника и кондира, онда ћете видети шта је мраз поштедио, па ћете према потреби поправити резидбу лачењем и заламањем зелених ластара, а ако не крене ниједно окце из остављених кондира, онда ћете их сасећи. **Бож. Ђ. Ранковић.**

БЕЛЕШКЕ

Радови у априлу. — *На дому и двору.* — Кречење домова и проветравање. Чишћење и спремање семена од усева које још треба сејати. Прегледање житница. Спремају се сламарице (асуре) за покривање осетљивијег површа на случај слане (у априлу и мају).

Око стоке и живине. — Старати се да стока за рад буде добро храњена, те стога треба одвојити за њу што више суве хране (сена, сламе и др.). Осталој стоци, нарочито млечној, поступно додавати зелену храну, а од ове најпре стиже за употребу: раж са грашком посејани рано с јесени, септембра, а после ових и руменика (инкарнатска детелина). У блажијим пределима стиже за прво кошење и луцерка. Опасивање кобила. Букарење свиња. Пошто је престала попаша ливада, овце се хране зеленом ражи (са и без грашка), зеленим јечмом, сејаним рано с јесени као и раж, репицом и слачицом за пиљу. Лучење јагњади и шкопљење мушких. — Живина почиње да квоче, те се насађује. Бирати мирно и склонито место.

На њиви и ливади. — Где је у плодореду задржан угар, сад се оре први пут. Озима пшеница сејана врстачном сејалицом праши се коњским прашачима. Исто тако и озими јечам,

овас, пролетњи грашак, боб и мак; окопавање морске репе. Плевљење паламиде, дивље слачице и турчинка, и избацивање из њиве. Припремање земље и сејање: репе, женетрге за кафу, луцерке, детелине (сејање у пролетњи јечам или овас), грахорице, грахорке (еспарзете), сејање вучца, кукуруза, пасуља, дулека, диња и лубеница, проса, сирка (метле); сађење кромпира. Коси се раж, овас, репица као зелена пића, руменика, луцерка, детелина и др. Растура се, где је потребно, шалитра (нитрати) и суперфосфат. На ливадама се наставља дрљање и скупљање маховине. Прво наводњавање, које може бити помешано са осоком. Спроводи се дренажа (исушивање подземним цевима).

У градини. — Припремање земље и сејање пасуља (граха), као и свих осталих усева који нису посејани прошлог месеца. Сејање у одељењима: краставаца, диња и лубеница. Стасавају за потрошњу: лукови, спанаћ, кисељак, шпаргле, салата, першун, паштрњак, мркве, ротквице, рани грашак, рани кромпир (у топлим лејама и оквирима). Расађивање цвећа.

У воћњаку и воћном расаднику. — Многе врсте воћака су у цвету и замећу плод. Да би се сачувале од мразева и слане, прикупити материјал за производњење дима и палити, кад је опасност да ће се ноћу смрзнути. На палметама (шпалирима) не уклањати зелене изданке, док не прође опасност од слане. — У расаднику се продужава калемљење, а сад и по начину „под кору".

У винограду и подруму. — Завршује се побијање притака и жице. Наставља се калемљење подлога на сталном месту. Завршује се калемљење за столом; стратифицирани калемови се прпоре. Завршује се сађење нових садова. Лачење (откидање неродних и непотребних ластара). Снабдети се средствима за зузбијање болести и штеточина лозних (плави камен креч противу пламењаче — перонос поре, зелена галица противу црњевине — антракнозе, сумпорни прах или цвет противу оидиума — плесни) и справама (апаратима) за употребу тих средстава (прскалице, запрашивачи и др.). Прво прскање противу пламењаче треба неодложно предузети, чим ластар израсте за 10—20 сантиметара. — У подруму завршује се претакање. Редовно доливање буради. Чешће прегледање вина у буради ма и у боцама, да би се благовремено предузео рад у случају појаве какве винске болести. Празна бурад по претакању одмах опрати и задимити сумпором.

На пчеланику. — Крајем априла може почети ројење. Лета проширити. Проширавање легла. Примена вештачких основа.

Код свилобуба. — Извођење јаја свилобуба постепеним загревањем до 20° Ц. Прибор за гајење да је готов. Кад се гусенице излегу, почиње храњење и неговање.

КЊИЖЕВНОСТ.

Како да се организује продаја хмеља и других пољопривредних производа? У књизи, која је ових дана изашла у издању Министарства Пољопривреде и Вода под овим насловом, наш члан г. Д-р В. Стојковић, начелник Министарства Пољопривреде и Вода и одлични пољопривредни писац, расправља један од најактуелнијих проблема наше пољске привреде, о организацији продаје пољопривредних производа.

Данас продаја пољопривредних производа је у данашње време исто тако тежак, па чак и тежи проблем, него ли сама производња, јер продаја не само да господари и повећању као и смањивању производње, него још и потстиче квалитативну поправку пољопривредних производа.

У првом одељку ове књиге писац говори о светској производњи хмеља и нашем месту у њој и указује на појаву суперпродукције хмеља у свету и тешкоће његовог уновчавања.

Међутим те тешкоће у продаји па било у земљи или ван земље (извоз) не постоје само код хмеља него и код многих других наших пољопривредних производа. Отуда писац у другом одељку проучава разне чиниоце, који доприносе лакшем и бољем уновчавању пољопривредних производа, указујући понајпре на царинска оптерећења при увозу у разним државама, и ударајући гласом, с обзиром што се у земље извоза такмичење у продаји пољопривредних производа врши више мање под истим царинским погодбама, *на каквоћу производа, на њихову јевтиноћу, на организацију продаје и на преносне трошкове.* Каквоћа производа игра најзначајнију улогу у продаји пољопривредних производа и она се истављa као најважнија погодба и за лакшу продају и за остварење већег прихода од гајења једног производа, јер и потрошач обраћа већу пажњу на каквоћу него ли на јефтиноћу.

У трећем делу ове књиге писац истиче, на који начин може пољопривредник повећати свој приход продајом пољопривредних производа и расправља у вези са тим о смањењу производних трошкова, о смањењу трошкова при расподели односно продаји производа и о начину на који се могу остварити боље цене за продате производе. „*На боље цене* вели писац *могу рачунати само првокласни уједначени, односно сортирани и ваљано упаковани производи,* а никако лошија помешана и нездрава роба. Пружањем бољег квалитета потрошачима ствара се утакмица међу њима у куповини једног датог производа и та утакмица води пењању цене. То је најбољи и најсигурнији пут да се за једну врсту робе постигне боља односно већа цена и да се са њом оствари већи приход односно боља рентабилност".

У четвртом одељку писац указује на слабост усамљеног пољопривредника као продавца пољопривредних производа, на сувише уско тржиште, које је у његовом домаху и на организованог купца, који са њим долази у додир и који се налази у јачем положају као купац, него појединац као продавац. Затим износи добре стране организације за продају пољопривредних производа помоћу које пољопривредник долази у ближи додир са већим купцима и потрошачима, и поузданије сазнаје о жељама и навикама потрошача, те и своју производњу и своје производе може према томе боље подешавати. Са организацијом за продају пољопривредних производа могу се поред тога остварити и веће уштеде у промету робе и ова боље расподелити у погледу места где се троши и времена када се тражи.

У петом делу писац истиче погодбе, које једна организације за продају пољопривредних производа треба да испуни, те да би имала успеха у своме раду. Ту се тражи понајпре већа количина робе за промет, јер се са већом количином и више уштеда у расподели и продаји производа може остварити, па онда стандардизација, то јест типирање и класификација производа, па онда мешање, па непосредниja продаја, без много посредника и најзад квалитативна поправка пољопривредних производа, која се помоћу организације може свагда пре и боље извести него ли без ње.

У шестом делу писац проучава разне облике организација за продају пољопривредних производа, истичући као најбоље *задружне организације самих произвођача*. Затим описује поједине облике задружних организација и код нас и на страни, истичући нарочито америчке (калифорниске) и данске типове, који су највише раширени и у пракси се као најбољи показали. А са три оригинална цртежа писац олакшава разумевање склопа сваког од разних типова организације.

Најзад у последњем делу писац износи своје погледе о томе како би се могла извести једна задружна организација за продају хмеља, јер је био позван од Савеза продуцената хмеља да по томе, у виду једног предавања, даде упута, и препоручује да се почне са оснивањем локалних задруга за продају хмеља, које би се здружиле у један савез, преко кога би се централисала и продаја хмеља.

Као што се види, књига садржи један низ веома корисних поука намењених пољопривредницима у циљу побољшања њиховог економског стања, те је као такву топло препоручујемо свима читаоцима „Тежака".

РАД С. П. ДРУШТВА И ЊЕГОВИХ ПОДРУЖИНА.

Српском Пољопривредном Друштву
Београд.

Према одлуци Управног Одбора, као друштвени делегат присуствовао сам шљиварској конференцији одржаној 27. децембра 1928. г. у Крагујевцу, а одржао сам 29. истог месеца једно предавање у Каменици до Честина, а друго 31. истог месеца у Борчи среза гружанског, — па ми је част поднети свој извештај у следећем:

Шљиварска Конференција у Крагујевцу одржана је 27. децембра 1928. године у сали Одбора Области Шумадијске. На тој Конференцији били су присутни чланови Обласне Скупштине; обласни пољопривредни референт г. Пет. Тодоровић; управник обласног Лозног Расадника г. Богдан Јањић, управник пољопривредне школе г. М. Калановић са својим особљем, срески пољопривредни референт г. Љуб. Марковић; срески пољопривредни референт среза крагујевачког, као и знатан број пољопривредника из вароши и околних села.

Конференцију је отворио и њоме до краја руководио председник обласне скупштине г. Радомир Ђурчић, а водио записник г. Д. Параћанин.

Председник г. Ђурчић по отварању Конференције, дао је реч мени као делегату Друштвеном и ја сам им изложио циљ Конференције са објашњењем опасности, која нашим шљивама прети од шљивине штитасте ваши. Том приликом објаснио сам им и начине, како се уништава са назначењем средстава.

Моја излагања и објашњења саслушана су са највећом пажњом, па је по том добио реч г. Будимир Живковић обласни посланик, који изјављује, да су у његовом крају пропале све шљиве од штитасте ваши и да ваши нападају и остало воће па и шумско дрвеће — предлаже да се предузму енергичне мере на сузбијању и да је 1,000.000·— динара, колико је додељено од стране државе за уништавање ове штеточине недовољно.

За овим су говорили: г. г. Лазар Анић, председник обласног одбора, Живојин Живковић, Сарачевић, Добривоје Милић, Милорад Ђурић и Чеда Милановић обласни посланици, који констатују да је од штитасте ваши велика штета, а кредит за њено уништавање мали и траже да се држава побрине за већи кредит. Г. Милановић поред осталог благодари Српском Пољопривредном Друштву што се и ако са малим средствима

примило да својом сарадњом помогне сељаку на уништавању ове опасне штеточине.

Даље су говорили г. г. Петар Тодоровић, обласни пољопривредни референт, Љуба Марковић срески пољопривредни референт, Никола Симић професор и М. Калановић, управник пољопривредне школе, Пера Александровић школски надзорник у пензији, Ђира Ђирковић представник Друштва „Биљана" и Љуба Недић, пољопривредни референт у пензији.

На крају Конференције донета је резолуција:

„1.) Да се умоли Српско Пољопривредно Друштво за дејство код Краљевске Владе и Министра Пољопривреде и Вода, да се кредит за уништавање шљивине штитасте ваши повећа на 10—20,000.000·— динара.

2.) Да се из предњег кредита набави довољан број прскалица и довољна количина инсектицида и разда народу преко пољопривредних подружина, земљорадничких задруга, обласних, срески и општинских самоуправа на почек од 2—4 године, и

3.) Ради ефикаснијег сузбијања шљивине ваши да се умоли Министар Пољопривреде и Вода, да упути стручна лица у крајеве где се је појавила шљивина ваш да руководе радом на уништавању."

После завршене конференције основана је пољопривредна подружина и акта о томе предата г. Николи Симићу професору као секретару подружине, да их достави Друштву.

Сутра дан 29. децембра 1928. године у селу Каменици до Честина, среза гружанског, са обласним пољопривредним референтом г. Пет. Тодоровићем и среским пољопривредним референтом г. Љуб. Марковићем одржао сам демонстративно предавање о шљивиној штитастој ваши. На предавању је било 50—60 слушалаца и то већином имаоца шљивара. Том приликом већи број слушалаца радили су са прскалицом.

Из Каменице вратили смо се у Крагујевац, па 31. децембра 1928. године отишли у село Борчу, где сам такође одржао демонстративно предавање у основној школи. На овоме предавању било је слушалаца 120—150, који су предавање саслушали са највећом пажњом.

На крају овог извештаја напомињем, да сам на овим предавањима препоручивао средства за уништавање шљивине штитасте ваши карбокримп и дрворин, које Српско Пољопривредно Друштво има у својим магацинима за продају.

20. фебруара 1929. год.
Београд.

Члан Управе,
Соф. Ј. Партонић.

Записници седница

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва

6., одржане 6. фебруара 1929. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић, чланови: А. Рашковић, С. Партонић, Д. Спремић, Т. Владисављевић, С. Ратковић, В. Матић, Б. Станисављевић, М. Стојановић, Н. Петровић и Б. Ранковић и гости: г. г. М. Ђурић, начелник Мин. Пољ. и Вода и Иво Санцин председник Кметијске Дружбе из Љубљане.

Председавао председник г. М. Миљковић

Бележио секретар г. В. Дамњановић

I

81) Прочитан је и примљен записник 5. седнице Управног Одбора.

II

82) Прочитан је и усвојен извештај Књижевног Одбора.

III

Прочитана су мишљења Финансијског Одбора, па је одлучено:

83) Да се прими знању да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 дин.;

84) да се коричење „Тежака", записника и деловодника, уступи А. Пацановском за 840 дин.

IV

Прочитана су мишљења Набављачког Одбора, па је одлучено:

85) Да се одбију све понуде за разна семена, пошто су цене високе, и понуда за рафију пошто је узета у комисион;

86) да се по понуди Бр. 630, набави 15 кгр. гуме за калемљење;

87) да се по понуди Бр. 743, откупи 500 кгр. семена од багрема;

88) да се по понуди Бр. 1081, набави два вагона чилске шалитре, стим, да се тражи 10% од вредности за пропаганду.

V

Прочитана су мишљења Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

89) да се 50 кгр. дрворина који су додељени Бабушничкој Подружини, пошаљу Пиротској Подружини, пошто Бабушници нису потребни;

90) Да се Чачанској Подружини пошаљу прскалице и инсектициди, пошто је издала уредну обавезу;

91) да се преко Тежака истакне готовост Обласних Комесара, који су изјавили да ће помоћи морално и материјално стварање пољоприв. Књижница и Читаоница;

92) да се Комесару Травничке Области пошљу са рачуном тражене прскалице, на терет кредита од једног милиона динара;

93) да се извести Пиротска Подружина, да не може добити прскалицу на поклон;

94) да се надлежним путем тражи одобрење, да Друштво оснује мало стовариште робе, на имању Њ. В. Краља код Демир Капије;

95) да се напишу дипломе: за изложена вина на сајму Фирми Хелвеција златна, и за вина изложена на изложби г-ђи Ж. Стаменковић сребрна, пошто су грешком испали из списка;

96) да се прими предложена правила за пољопривредне Књижице и читаонице стим да се умноже и пошаљу заинтересованим установама. Конференција за оснивање Савеза да се сазове 24. о. м.;

97) да се прими нацрт правила за Југословенски Савез Пољопривредних Друштава и Удружења, и да се умноже и доставе свима организацијама. Оснивачка конференција да се сазове за 3. март о. г.

VI

98) Саслушано је мишљење инспектора за Подружине па је одлучено, да се прими у састав нова Подружина из Црног Врха у ср. јабланичком, пошто је испунила све услове.

VII

По осталим предметима одлучено је:

99) Да по захтеву Мин. Пољ. и Вода, председништво спреми предлоге за нов закон о таксама.

100) да се тража од Ж. Тијанића, да плати пуну вредност календара, пошто није имао права да их поклони без одобрења Друштва;

101) да се дипломе за вински сајам и изложбу експедују преко пољопр. референта, и да се не тражи никаква накнада за вредност дипломе. Такође да се не дају календари;

102) да се прима знању саопштење Мин. Пољоприв. и Вода, о обавезном пријављивању властима, седница и зборова.

Са овим је седница закључена.

7., одржане 13. фебруара 1929. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г.: председник М. Миљковић, ппредседник Др. Т. Митровић и чланови: Д. Спремић, А. Рашковић, В. Матић, Б. Станисављевић, М. Стојановић, Т. Владисављевић, Б. Ранковић, Н. Петровић, С. Партонић, и С. Ратковић.

Председавао председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I

103) Прочитан је и примљен записник 6. седнице Управног Одбора.

II

104) Прочитан је и усвојен извештај Књижевног Одбора.

III

Саслушана су мишљења Финансијског Одбора, па је одлучено:

105) Да се прима знању да је извршен преглед касе и нађено стање исправно. Што се тиче дуговања г. Станковића, секретар да поднесе адвокату на увиђај приспела акта да уради даље шта треба;

106) да се не може дати помоћ матурантима Винодељске Школе из Букова, пошто се нема средстава;

107) да се штампање чланских карата уступи штампарији Раденковић, по мустри картона Бр. 2, у 20.000 комада за 700 динара;

108) да се усвоји предлог буџета за о. г. са учињеним изменама.

IV

Саслушана су мишљења Набављачког Одбора, па је одлучено:

109) Да се прими на поклон од Генерал. Дирекције Царина један обртач, и да се поред захвалности поклони Дирекцији 10 укоричених календара за о. г.;

110) да се одбије понуда Бр. 1555 за семе сточне репе;

111) да се по понуди Бр. 1212, откупи 15 кгр. семена крушака и 50 кгр. семена јабука;

112) да се по понуди Бр. 540, прими у комисион семе рајграса, пошто је снабдевено уверењем о чистоћи и клијавости, као и 2000 кгр. семена црвене детелине.

V

Саслушана су мишљења Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

113) Да се градинарски курс не приређује у Рибнику, пошто нема повољних услова, већ у Топчидеру на имању Дворске

Економије, ако одобри Управа Двора. Курс да траје 5 дана на који примити 10—15 курзиста које упути Рибничка Подружина. Путни трошак за долазак и повратак платиће Друштво, а за храну даваће им по 20 дин. дневно;

114) да се прими знању одговор Министар. Пољопр. и Вода, да нема могућности да дâ 40.000 дин. за пропаганду у Босни против шљивине штитасте ваши;

115) да се састави четврти распоред за издавање прскалица и инсектицида, за сузбијање шљивине штитасте ваши;

116) да Друштво прими на себе плаћање такса око потврда Подружинских обвезница, по којима им се одобрава кредит.

VI

117) Саслушано је мишљење инспектора за подружине па је одлучено: да се прими у састав новооснована подружина у Рожанцу, пошто је испунила све услове.

VII

118) По питању утврђивања предлога дневног реда и дана за држање 55. Редовног Годишњег збора одлучено је:

а) Да се годишњи збор држи 31. марта о. г.;

б) да се поднесе предлог за упис у чланство и задужење код Обласне Задруге за Пољопривредни Кредит у Београду, и предлог за искључење из чланства оних редовних чланова који раде против интереса и угледа Друштва, пошто им се предходно тражи реч, и

в) да дневни ред обухвати све тачке по чл. 38. Правила, осим тачака 5, 6 и 7.

VIII

Саопштења и предлози.

119) Прочитане су честитке са годишњег збора подружина из Жуковца и Ђураковца, па су примљена знању са узвиком живели.

Са овим је седница закључена.

8, држане 20. фебруара 1929. г. у друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић, п.председник Др. Т. Митровић и чланови: Б. Станисављевић, Т. Владисављевић, С. Партонић, Н. Петровић, С. Ратковић, Б. Ранковић, М. Стојановић и А. Рашковић.

Председавао председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

120) Прочитан је и примљен записник 7. седнице Управног Одбора;

II

121) Прочитан је и усвојен извештај Књижевног Одбора.

III

Прочитава су мишљења Финансијског Одбора, па је одлучено:

122) да се не може дати помоћ по тражењу Бр. 1531, пошто се нема средстава;

123) да се прими знању да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 дин.;

124) да се набави 15 мет. дрва за огрев.

IV

Саслушана су мишљења Набављачког Одбора, па је одлучено:

125) да се одбије понуда Бр. 1458 за вршалице;

126) да се по понудама Бр. 1649 и 1650 набави 200 плугова и 50 копачица;

127) да се по понудама Бр. 518 за тријере, траже повољније цене и комисион за 10 комада.

V

Саслушана су мишљења Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

128) да се по жалби Голобочке Подружине да јој стара Управа није предала касу, сачека њен одговор на жалбу старих чланова да је избор нове Управе био неправилан;

129) да се манастиру Јошаници не може дати воћна прскалица на почек, пошто се то противи правилнику;

130) да се по молби Свилајначке Подружине, упути у своје време г. Б. Ранковић члан Управе, да одржи предавање тамошњој Винарској Задрузи о организацији, и да се Подружини одобри, да своју готовину може предати истој Задрузи на приплод. Што се тиче помоћи Винарској Задрузи, може јој се указати само продајом потреба по одређеној цени.

VI

131) По извештају инспектора за Подружине, да је у Брестовцу код Лесковца основана нова подружина и да је испунила све услове за пријем, одлучено је: да се прими у састав.

VII

По осталим предметима одлучено је:

132) да се по представци г. Д. Спремића смањи цена мотора;

133) да се по представци г. О. Благојевића адвоката, тужи Грочанска Подружина за дуг, а остале подружине да

се опет опомену и позову да дуг исплате. Акта дуговања да прегледа Финансијски Одбор и упућује благајнику у рад. Осим тога, да се од г. Благојевића тражи мишљење, на којој основи треба уредити будуће кредитовање Подружина;

134) да се по молби Удружења Економа бесплатно оштампа у Тежаку белешка о годишњем збору.

VIII

Саопштења и предлози:

135) Прочитан је телеграфски поздрав Подружине из Сенте са годишњег збора. Одбор прима знању са живели.

136) Прочитан је позив Земаљске Мађарске Господарске Задруге из Пеште, на изложбу. Одбор прима знању.

137) Прочитано је питање г. М. Стојановића члана Управе, да ли писци чланака у Друштвеним издањима имају права прештампавања и под којим условима. Објашњено је: да писци могу своје чланке прештампавати и без одобрења, ако не користе Друштвени слог. Али, ако хоће да се користи Друштвеним слогом, онда треба да траже одобрење и да на делу означе одакле је прештампано.

Са овим је седница закључена.

„ХУДОВСЦИН“

покушан од Министарства Саобраћаја, болница и многих лекара и лечи

ТУБЕРКУЛОЗУ и све **ПЛУЋНЕ БОЛЕСТИ**

Добива се у апотекама, а где нема — обратити се на апотеку

И. ХУДОВСКИ,

СУБОТИЦА Сударевићева ул.

Цена 3 кутије 75 дин. скупа са поштарином. Тражите бесплатне проспекте.

Уредништво и администрација „Тежака“ не прима одговорност за садржину приватних огласа.

I-a МАРТИНОВ ЧИЛИЧНИ ЛИЈЕВ
ТЕМПЕР-ЛИЈЕВ
СИВИ ЛИЈЕВ (Graugus)
Добавља у првокласном квалитету
ЉЕВАОНИЦА
B O H N
Велика Кикинда (Банат)
Тражите без обавезе бесплатну понуду и узорак ЛИЈЕВА! 1-1

Свако нађе нешто

Колико може да се уштеди муке, времена и једа, да знате како много штошта можете набавити за мало новаца, што Вам сваки дан доноси небројено пута и корист и радост. Дневно ничу

НОВИ ЈЕДИНСТВЕНИ ПРОНАЛАСЦИ

најразличитијих предмета за свачидању употребу. Треба да пролистате само једанпут велики илустровани дивотценовник светске отпремне куће

H. SUTTNER
Ljubljana, br. 850.

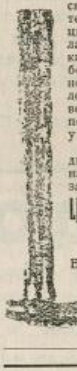
и бићете изненађени, колико има ствари које су и вама потребне, а још их не познајете. Осим тога пружа вам тај ценовник диван избор предмета за одећу, кућанство, и тоалету и за сваку другу прилику,

ЦЕНОВНИК ДОБИЈЕТЕ БЕСПЛАТНО

ако још данас пошаљете вашу тачну адресу фирми Х. Сутнер.

5—2

Чести случајеви

оболења од назеба имају се свести и на недовољну негу тела. Јаке мишице, здрави живци свакодневним неговањем тела најбоља су обрана. И код кијавице, промуклости, вратобоље, кашља, грипа, код разних нервозних и реуматичних болова фелеров је ЕЛЗАФЛУИД већ 32 године употребљен с пуна и изнутра добар пријатељ у лошим данима.

Добија се свуда, боца 6 д., двострука 9 дин. Ако га нема, наручите поштом изравно бар за 62 дин. код

Ljekarnika FELLER, Stubica Donja
Elzatrg 366—Hrvatska

А као терајуће средство: ЕЛЗА-ПИЛУЛЕ, 6 кутија 12 д.

Продајем вршалицу (парну) од 6 коњ. снага, исправну; са целим прибором и елеватором, која не иде сама.

Васа Бунда и Друг
Ковин (Банат) 3—2

Оглашуј у „Тежаку“

Прометно Друштво „Село“ Д. Д.

БЕОГРАД

Телефон 51-73 Босанска ул. 85. Адреса за депеше: СЕЛО—БЕОГРАД

Има велико стовариште разног вештачког ђубрива и то по следећим ценама:

Чилска шалитра	по Дин.	370.—	до	100	кгр.
Суперфосфат 16%	„ „	130.—	„	100	„
Калијеву со	„ „	230.—	„	100	„

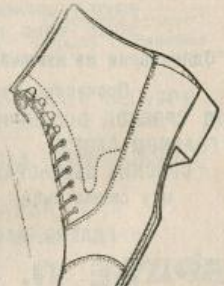
Франко наш магацин у Београду за готово односно на доплату.

Код поруџбине од преко 1000 кгр. дајемо попуст.

Поручујте вештачка ђубрива што пре.

Спасавајте Вашу летину. 2—2

У ЗДРАВОМ ЧОВЕКУ

Здрава је памет и јака радљивост, Лоше ципеле, које пропуштају воду проузрокују прехладу и болест. Пре куповања ципела пишите једну дописницу индустрији ципела **Штермецки** и тражите нови илустровани ценовник у којем ћете наћи ципеле одиста руком рађене уз следеће цене: од кравине 149. Дин., телетине 172., бокс 180., горске 186., ловачке 243., гојзери 259., спорт 468 Дин. Осим тога налазе се у ценовнику којег прима сваки на захтев потпуно бесплатно, јаке трајне, и луксузне дамске и дечје ципелице уз ниже цене него магде. Што не одговара промени се или се враћа новац.

Индустрија ципела и велетрговина
Х. Штермецки, Целје, Број 78. Слов.

Лист излази 1. и 15. — Цена листу на годину за Краљевину С. Х. С. 30, а за иностранство 65 дин. — Ђаци и војници добијају лист у пола цене. — Претплата и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. — Рукописи се не враћају. — Цена огласима по такси. — Рачун код Поштанске Штедионице број 50350.

Штампарија „Св. Сава“ М. Сладековића — Бранкова 16. — Телефон 249.

ПРАВЕ

НЕХВИЛОВЕ ПРСКАЛИЦЕ

патент АУСТРИЈА

одликоване на изложби у Скопљу златном медаљом.

Које израђују већ преко четрдесет година

FRANZ NECHVIL Wien, Margaretenstr. 98.

Од стручњака признате као најбоље

НОВО! Франц Нехвиле израдио је лањске године нов модел прскалице звани: **Аустрија Модел 1928.** Стручњаци за прскалице пишу о том новом моделу, поред осталога, и следеће: Са прскалицом Аустрија Модел 1928. испуњене су све жеље виноградара, јер је овом конструкцијом прскалица Аустрија сасвим из основа усавршена, како у погледу рада, тако и опреме. — Тражите опис прскалице **Аустрија Модел 1928.**

Одликована на изложби у Скопљу златном медаљом.

Прскалице Аустрија могу се добити:

КОД СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА БЕОГРАД, У ГЛАВНОМ САВЕЗУ

СРПСКИХ ЗЕМЉОРАДНИЧКИХ ЗАДРУГА БЕОГРАД

и у свима већим гвожђарским трговинама.

ГЛАВНО ЗАСТУПНИШТВО ЈЕ КОД

БРАЋЕ П. РАДОЈЛОВИЋА

ГВОЖЂАРА — БЕОГРАД

За уништавање штеточина — па и штитасте ваши на воћкама, употребљава се са великим успехом **НЕХВИЛОВА ПРСКАЛИЦА** патент Аустрија.

8—6

Ослобођено поштарине
реш. Мин. Пошта и Тел. бр. 17306/24. г.

Бр. 8. Београд, 15. априла 1929. год. Год. LVI

За С. П. Друштво власник, председник, **Мирко Миљковић** | Одговорни уредник, **Божидар Ђ. Ранковић**

Одговор на поздравни телеграм, упућен **ЊЕГОВОМ ВЕЛИЧАНСТВУ КРАЉУ**, *са 55. Редовног Годишњег Збора:*

Београд 1. априла 1929. г.

Господину

МИРКУ МИЉКОВИЋУ,

председнику Српског Пољопривредног Друштва

Београд.

Господине,

Примивши са задовољством изразе поданичке оданости и верности, упућене са 55. Редовног Годишњег Збора Српског Пољопривредног Друштва Његово Величанство Краљ благоволео је наредити да учесницима тога збора изјавим Његову топлу захвалност.

Министар Двора,

Б. Д. Јевтић, *с. р.*

Поздравни телеграм гласи:

ЊЕГОВОМ ВЕЛИЧАНСТВУ КРАЉУ АЛЕКСАНДРУ I

Београд.

Са 55. Редовног Годишњег Збора Српског Пољопривредног Друштва, сакупљени чланови из целе наше Краљевине, у знак своје поданичке оданости и верности Вашем Величанству, Највишем Заштитнику Друштва и Пољопривреде, слободни су изразити своју жељу за дуг и срећан живот Вашег Величанства, за добро Народа и Отаџбине и кличу: Живело Његово Величанство Краљ! Живео Краљевски Дом!

Председник
Српског Пољопривредног Друштва,
Мирко Миљковић, *с. р.*

---

55. Редовни Годишњи Збор Српског Пољопривредног Друштва

Не рачунајући ратне године, за које се време нису могли одржавати зборови, 31. марта ове године Друштво је одржало свој 55. годишњи Збор, који нам казује да Друштво ради већ више од пола века на корист и добро народа и Отаџбине. Тачније речено, Друштво је од пре кратког времена ушло у 61. годину свога живота и плодоносног рада у народу. Зборови Српског Пољопривредног Друштва одржавани су скоро увек у потпуном реду и достојанствено, чиме се показивало да је сваки његов члан свестан светле прошлости Друштва и висине, на којој оно стоји и по своме раду и по задатку, који му је намењен. Пошто је председник г. М. Миљковић у кратким потезима изнео рад Друштва у прошлој години, пре прелаза на дневни ред послати су поздравни телеграми: Његовом Величанству Краљу као највишем Заштитнику Друштва, Министру Председнику и Министру Пољопривреде, после чега се прешло на дневни ред.

Из извештаја, који је послат свима члановима на петнаест дана пре Збора, а делимично раздељен и на

самоме Збору, чланови су се упознали са прошлогодишњим радом Управе. Као и сваке године, тако су се и ове чула разна мишљења појединих чланова, која су се односила или на рад Управе у прошлој години или на онај у будућности. Сасвим оправдано захтевало се, да се појача инспекциони рад Друштва, јер он доводи у чврсту везу Друштво са Подружинама и доприноси усавршавању њиховог рада. И Управа је била тога гледишта, те је прошле године њен инспектор прегледао рад више од 70 Подружина. Даље се чуло на Збору, како Друштво треба да буде учитељ, да шири пољопривреду усменим и писменим путем. У тој својој делатности треба користити што више слика, јер оне најбоље објашњавају текст и утичу на трајно памћење код наших сељака. За ово би били најподеснији кратки чланци пропраћени сликама, штампани у поучним књижицама, Тежаку и Календару, особито на плакатима, који би се издавали у одговарајуће доба за поједине пољске радове. Не би требало да се Друштво упушта у давање кредита, који је у прошлој години износио прилично велике суме, из просте бојазни што оне могу пропасти код појединих Подружина, пошто оне нису основане по закону. Ово мишљење Збор није одобрио, а то је тиме објаснио, што су већ две године рђаве по сељака, те је остала толика сума на дугу код Подружина и што свака Подружина даје таксирану и судом потврђену обвезницу, по којој се наплата може извршити. На Збору се замерало Управи, што је у прошлој години штедела на партијама, које су требале бити утрошене, нарочито оне које се односе на приређивање курсева, јавних практичних предавања, штампање поучних књига и брошура и на опште просвећивање народа.

Један од врло корисних предлога био је, да се опште и стручно просвећивање наших сељака најбоље може постићи преко пољопривредних школа, којих имамо врло мали број, а требало би да их има што више. То је задатак Министарства Пољопривреде, а Друштво би требало да то захтева од Министарства. На збору су се чула мишљења, да Држава треба да

помаже Друштво обилним материалним средствима, како би Друштво могло одговорити што боље свима својим задаћама. Друштво би такође требало повластити нарочитим подвозним ставовима, јер данашњи подвоз много поскупљује материал, који Друштво шаље преко Подружина својим члановима. На збору је поново покренуто питање и обновљен предлог од неколицине чланова, да се у Друштву оснује Надзорни Одбор, који би како се мисли, требао да буде контрола Управном Одбору. Увођење Надзорног Одбора у Друштво одбацио је 54. редован Годишњи Збор, али је на овогодишњем збору предлог усвојен и стављено у дужност Управи да за идући збор спреми предлог за измену правила и пропише дужности Надзорног Одбора. На збору се упутило питање Управи, не у доброј намери, већ тенденциозно, како се књиже хонорари чланова Управе и у којој су суми расхода они унесени у буџет. Тек у 1929. год. ставља се овакво питање Управи, ма да оно постоји од 1924. год. сходно одлуци Управног Одбора, да се хоноришу радови у специалним одборима, који држе седнице поред редовних седница, који извесне послове раде и код својих кућа, јер захтевају предходно проучавање. То је објашњено, да је Управа чл. 20. Друштвених правила овлашћена, да одређује такве хонораре. Збор од тога није правио никакво питање, одобрио је такав поступак, пошто је о свему обавештен: колико износе ти хонорари, да о раду појединих одбора постоје записници, да се они као јавна ствар књиже засебно по књигама, а да се у билансу показују и суме општих расхода, јер се при склапању биланса и годишњег рачуна свуда тако уносе.

На завршетку дебате о извештају о раду Управе у прошлој години Збор је једнодушно изразио своје задовољство о раду и сматра да се резултати рада Управе, с обзиром на средства, којима је Друштво располагало и на тешкоће, с којима је имала да се бори, примају са задовољством. Управа је чисте савести и мирне душе изашла пред збор као и до сада, јер је свесна своје дужности према Друштву и одговорности

своме Збору. Управа је радила онако, како су јој налагали интереси Друштва, народа и пољопривреде. Њен рад не зависи само од живих сила и радиности чланова Управе, већ у многоме и од материалних средстава Друштва, од добре воље и предусретљивости свих оних корпорација и установа, с којима Друштво у своме пословном раду долази у додир и сарадњу. У раду који служи само на добро наше пољопривреде, Управа се трудила да достојно оправда повереље, које јој је Збор поклонио. У своме раду она је у нечему могла и погрешити, пошто је искључена непогрешност људи на земљи, али зато је Збор ту, да Управи каже да тако није требала да ради, да је то погрешно и да јасно, али и достојанствено изнесе примедбе на прошли рад и предлоге за будући рад, које ће Управа примити врло радо и извршити их.

За овогодишњи Збор, нарочито у другој половини његовог рада, не може се рећи да је протекао мирно и достојанствено. За овогодишњи Збор карактеристично је, што није било до сада, да су се појавиле врло многе листе, које су слате и пре самог Збора и на сам дан Збора раздаване члановима, да су се многи чланови чидили, од куда то и шта треба да значи. Многи су се у чуду питали, да није то можда утрка појединаца за бољи и савршенији рад Друштва, што би било за похвалу, или у томе има нечега другог? Да се тиме нису хтели да истакну људи јаче личне иницијативе, који би интересе Друштва штитили боље, но што је до сада био случај и рад Друштва потпуно преобразили и поставили на трговачку основу? Или је међу кандидатима било и таквих, који се нимало не интересују за Друштво, који чак не примају ни његов лист Тежак? То је остало и даље загонетно свакоме, ко је присуствовао Збору и учествовао у бирању Управе. У аналима Друштва и у сећању појединих чланова учасника на Збору то ће бити карактеристично за 55. Редовни Годишњи Збор.

Др. Танасије Митровић.

Први сило у београдској области.

Питање исхране стоке преко зиме и рано с пролећа, нарочито последњих година, услед оскудице у храни и неумешне припреме хране за зимску исхрану, веома много задаје тешкоће пољопривредницима — сточарима код нас.

Од колике је важности сило и конзервисање сточне хране за подизање сточарства, може се ценити по томе, што се то у данашњем времену највише примењује у напреднијим земљама, као: у Америци, Енглеској, Немачкој и др. За наше прилике може се рећи да је подизање силоса решење питање сточарства. И верујемо, да ће тај први сило бити обележен у току времена, као почетак нове епохе за развијање сточарства.

Силажа је једно средство за конзервисање — кисељење пићних биљака и снабдевање већих и мањих газдинстава добром и здравом пићном храном. Ово нарочито важи за крајеве више хладне и влажне, као и за крајеве са дугом сушом, као што је било случаја код нас последњих година.

У току целе године силажа даје пријатну и добру храну за стоку. Шта значи за једног сточара конзервисање сточне хране, било за исхрану приплодне стоке или за гајење стоке, производње млека или ради продукције стајског ђубрета, треба да је добро познато сваком сточару.

Силажа има и ту добру страну, јер се на конзервисање могу употребити не само све пићне биљке већ и разни отпаци, на које се не обраћа никаква пажња, као: кукурузна сачма, зелена раж, отпаци и лишће шећерне репе и др.

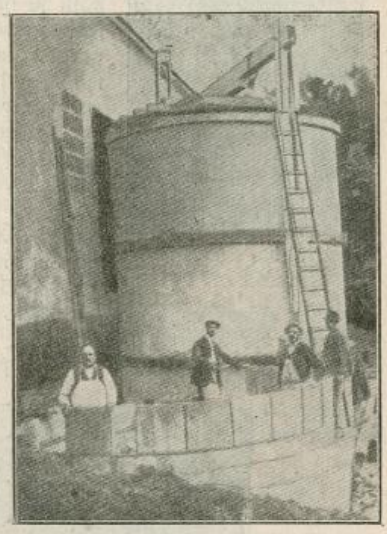
Спремање силаже је и много јефтиније и лакше, него спремање и сушење сена, и зато без конзервисане хране, па ма она била спремана и на најпримитивнији начин, не треба да буде ни један пољопривредник.

Конзервисање хране може бити на сасвим прост начин и на савршенији начин. Савршенији начин конзервисања хране је у зиданим од бетона силосима. У

таквим силосима не губи се ништа хране, много боље се и лакше спрема, а храна се вади лако.

Такав један силос подигнут је прошле године у срезу кикиндском на салашу г. Артура Телебиса. Ово је једини модерни сило у овој области.

Овај сило је осам метара висок (шест метара изнад земље и два метра испод земље) зидови су прављени од плоча армираног бетона. Дебљина плоча је 5 см. На спољној страни силоса направљено је пет појасева од цемента, који служе као појачање силосу. На силосу је даље направљено један изнад другог, четири отвора који се врло добро тако рећи херметички затварају. Они служе врло згодно за вађење силаже — хране из силоса. На поду силоса направљен је један отвор за отицање сувишног сока, а који се лучи из зелене хране.

Сл. 38. — Сило подигнут од бетона.

Течност која цури из силоса, скупља се у специјално направљеном бунару и она служи 1) за контролисање правилног млечног превирања укисељене хране (да ли је одсутна бутерна и сирћетна киселина, које не смеју бити у силажи), 2) употребљава се за исхрану стоке, а специјално за исхрану свиња, које се управо отимају за тај преврели сок.

Рачуна се, да у том силосу може да се сложи до

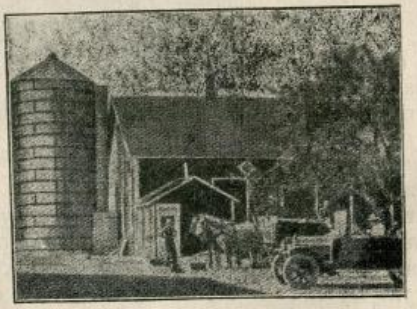
950 тона готове силаже, која је довољна да обезбеди исхрану 40 грла крупне стоке за време од 95 дана (рачунајући 20 кгр. на дан и на грло). Сило је напуњен крајем маја зеленом храном (озимом ражи), а затим поклопљен поклопцем од дрвених греда, који има специјалан притисак, а који је подешен тако да помоћу једне полуге и једног тега од бетона чини притисак око 3900 гр. што је веома потребно да се храна што боље сабије.

Сл. 39. — Сило од дрвета.

Грађење овог силоса коштало је око 30.000 динара, али и ако је та сума замашнија, она се ипак за мало веће газдинство брзо исплаћује, пошто ће се стока са добром и јефтином храном исхранити, у времену када остале сточне хране мало има. Грађење силоса мањег обима свакако ће и мање коштати.

Овај први сило у овоме срезу изазвао је велику

Сл. 40. — Сило од метала.

радозналост код околних пољопривредника, те се и код њих показује велика жеља за подизање силоса,

пошто су увидели, од колике је користи сило за сточарство у данашње време, када је сточна храна веома скупа.

Осим силоса подигнутих од бетона постоје силоси од дрвета и метала, ови последњи највише се подижу у Америци.

Напоменули смо, да спремање силаже може бити и на прост начин, тако да је може спремити, са мало више труда и воље, и најсиромашније газдинство, на лак начин.

За конзервисање — кисељење хране на поменут начин потребно је у близини стаје за ту сврху ископати једну јаму, која не треба да је дубока, већ толико док се не дође до тврдог слоја. У ту јаму слаже се материјал спремљени за кисељење, нпр. кукурузна сачма која је и најбоља за тај посао. Добро је ако се кукурузна сачма нешто исецка, јер се боље сложи и сабије. Ово слагање хране иде у висини од прилике два метра, а затим се сложена храна добро набије и покрије избаченом земљом из јаме. У колико земља из јаме не стигне, узме се из јамица, које се ископају около силаже.

У силажи се брзо развије врење и силажа почне постепено да се слаже — да опада у висини, тако да, ако се до пролећа не троши, она слегне више од једног метра. Пре употребе силажа се отвори са једног краја и почне да се троши. Обично се сече ножем или вади гвозденом вилом, пошто се је храна слегла и добро набијена.

Као што се види и на овај начин, и ако прост, пољопривредник може да се помогне и да лако и јефтино исхрани своју стоку преко зиме и рано с пролећа, када му баш сточна храна највише недостаје.

Бор. М. Станисављевић.

Читајте „Тежак“ и уписујте међу својим познаницима нове претплатнике! Тражите комплете „Тежака“ из ранијих година, који се могу добити по 20 динара.

ИЗ ЛИВАДАРСТВА.

Мелиорација и обрада земљишта.

Зна се добро, да понеки пут ни најбоља обрада земљишта не даје жељених резултата, кад је претходно потребно извршити неку мелиорацију овог земљишта. Изгледа, да је такав случај и код г. Миленка Јанићијевића, учитеља и председника пољопривр. подружине у Честину (Гружа). Пашњак величине око једног хектара, после велике поплаве у 1910. години, престао је да даје траву; расте само зуква. А међутим су њиве и ливаде у околини тога земљишта првокласног квалитета. Одмах после поплаве појавиле су се на овом пашњаку водо-пиштољине, а у непосредној близини има велики извор читаве реке. Покушаји да се овај пашњак спасе преоравањем и каналисаницијом, да би се вода исцедила, нису имали успеха: површина се заиста просушила, али на дубини од 20—30 сант. вода се појављује свуда.

Шта треба предузети у таквом случају? Из наведених података види се, да се под утицајем велике поплаве, а сигурно и услед месних земљишних, геолошких и других природних особина, на извесној дубини под ораницом створио неки непропопустљиви слој земље, на коме се и задржава вода тако да се појављају и водо-пиштољине. Дакле, по могућности требало би пре свега да се пронађе и проучи овај непропустљиви слој, па после тога у зависности од дубине протезања овог слоја решити питање о томе, какве мере треба предузети за спасавање пашњака. Ако је овај слој на дубини неких 30—35 сант., онда би се могло употребити мало сложеније механичко обрађивање земљишта не само са плугом на дубину од 20 сант., већ одмах за плугом још и са *подривачем*, који троши доњи слој земље још за 10—15 сант., не износећи овај слој на површину. Али у сваком случају земљиште ће бити истрошено, растресито на дубини до 35 сант., и на такав начин његове ће физичке особине

бити поправљене на овој дубини. У колико, дакле, цела појава зависи од кварења физичких особина земљишта негде на овој дубини, тај узрок биће отклоњен и таквом мало јачом и сложенијом механичком обрадом земљишта. На сваки случај треба задржати и канализацију овог земљишта, али на мало већој дубини.

Али ако се непропустљиви слој налази на још већој дубини, онда обична механичка обрада површног слоја земљишта неће имати успеха — без претходних мера за потребну *мелиорацију* не само овог парчета земље, већ можда и целе околине. То ће већ бити једно *културно-техничко* питање, које ће тражити инжињерско-хидротехничко посредовање, и коштаће много скупље тако да ће ставити у питање и у рентабилност ових мелиорација на толико малој површини земљишта.

Што се тиче сејања на таквом пашњаку неких врста барске детелине, али никако *не мухара*, који одговара више сувим, него влажним земљиштима, то ће овај усев бити потупно уместан, у колико је површина пашњака, после канализације исцеђена. Од легуминозних трава („детелина“) може се пробати са усевом и *беле детелине*, и *шведске* (иначе хибридне, или *барске) детелине*, које су бољег квалитета; може да се проба и са мало слабијим легуминозним травама, као што су; *барски звездан* и *жути звездан* (Lotus corniculatus). А чим више се исцеди површина земљишта, тим већи број трава, па чак и таквих смеша за пиљну храну, као што је на пр. озима раж са зимском граорицом, може да се проба.

Dr Тим. Локот,
проф. Универс.

ИЗ ВИНОГРАДАРСТВА.

Орезивање промрзлих винограда.

У сваком правилу постоје изузетци, па је тако и код орезивања винограда.

Није свеједно орезивати виноград у пролеће у једно исто доба, кад је зими хладноћа достизала минус

до 15 и хладноћа до 20 и више степени, као што је био случај прошле зиме преко 26 степени.

Родна па и резервна окца код домаће лозе измрзњавају на мразу од 18 и више степени. О овоме сваки ималац винограда у своме личном интересу мора да води рачуна, па према томе да и орезивање подешава.

У годинама, кад зими не измрзну окца, тада се може орезивање вршити и рано с пролећа — како је где уобичајено. Али у годинама кад окца промрзну на прутовима (код многих готово до главе као што је сада случај), тада треба орезивати што доцније, кад здрава окца до главе крену ластариће око 5 см. дужине. Са овим позним орезивањем не само да се ништа од количине и квалитета грожђа не изгуби, већ се, напротив, *много добија*.

Ствар је проста зашто тако бива. Кад су горња окца па и многа до главе измрзла, тада из промрзлих окаца не крећу ластари па ни лишће. Па пошто не крећу ластари из горњих уништених окаца, тиме је самим виноград орезан, или се може сматрати као да је орезан, јер горња окца односно горњи део прута ништа не одузимају од сокова — хране. Услед овога здрава окца до главе под утицајем топлоте раније крену него што би био случај кад би се прутови раније одсекли. Кад остатак здравих окаца до главе крену, тек се тада могу разликовати здрава од уништеиих окаца па према томе и орезивање извршити, а не пре на „треф".

Сасвим је други случај код оних винограда који се у оваквим приликама раније орежу. Тада се овај рад — резање изврши на „треф", као жмурећи, јер измрзла окца код ране резидбе ни по чему не могу да се разликују од здравих окаца док се ноктом не очену. А очењуто здраво окце самим тиме је уништено, онеспособљено, па је очењавањем немогуће резачу да пробере здрава окца за остављање на род. Природно је, што ће се тада у већини случаја орезати прут са здравим окцем до главе, а оставити кондири и резници са промрзлим окцима. — Па и у овоме није сва штета од раног орезивања. Нека се десе и такви случајеви да

се ипак и на „треф“ оставе здрава окца на појединим кондирима и резницима, — самом раном резидбом ствара се услов да и остатак здравих окаца буде поништен влагом, која се проузрокује цурењем сокова из пресека лозе. Па и јачи излив сокова слаби гицу у извесном степену, а то ће бити осетније овога позног, хладног пролећа. Међутим позним орезивањем, кад крену ластари, ни једно се потребно здраво окце не уништи, јер тада лоза не „плаче“, сокови су тада управљени на даље развиће ластара, пресеци прута брзо засуше. — *Позном* резидбом сва се здрава окца по потреби *искористе*; *раном* резидбом се већином окца *униште*, лоза — ластари крећу из главе гице, али — без грожђа.

М. Ж. Вучковић.

НАРОДНО ЗДРАВЉЕ.

Исхрана поврћем.

Сад пред сетву потребно је рећи неколико речи о важности поврћа у исхрани, јер у нашем народу поврће се и сувише мало употребљује за људску храну. Осим купуса, лука бела и црна, црвених патлиџана, бораније, краставаца и салате, остала поврћа, готово и нису позната, а и ова, која сам навео, не производе се, па се и не троше за исхрану у оној мери, како би то требало у интересу здравља и правилне исхране.

Гајење поврћа је врло слабо и ограничено код нас. Потрошња је поглавито ограничена на веће градове. Села готово и не употребљују ову врло корисну храну. То звучи чисто невероватно, кад се зна да се свет на селу поглавито исхрањује намирницама биљног порекла. На жалост, та је храна поглавито у хлебу, много мање у варивима и купусу. Ова два примера забележена од пре рата, истина оба из ужичког округа, говоре врло речито у прилог овоме.

По податцима пок. Димитрија Туцовића за Годовик (ср. пожешки) и према белешкама г. Драгише Лапчевића за Јасенову (срез златиборски) на једно лице годишње је долазило:

	жита	кромпира	варива и поврћа	масти	меса	сира	млека	шећера
Годовик (1900 г.)	339	32		3,5	1,6	1,78	2,19	—
Јасенова (1906 г.)	157,7	45,8		1,89	1,4	4,9	—	—
Према Гротјану треба	275	270		30	60	—	350,—	25

После рата ови се односи нису много поправили, јер према прорачуну Д-р Богића у 1924|25. год. од целокупне производње у нашој земљи долази просечно с главе на главу:

хлеба	меса	млека	масти	пиринча	кромпира	пасуља	шећера
289,3	19	116,6	5,3	1,6	65,1	3,98	7,3

Према мојим рачунима на основу статистика Министарства Пољопривреде и Вода на једну главу долазило је:

	жита	варива	кромпира	купуса
1921	211,7	2,280	58	10,700
1922	226,4	2,100	68,6	10.200
1923	243,6	1,100	93,2	17,200
1924	309,7	0,650	81,5	17,800
1925	294,26	1,900	96,5	20,200

А по Драгиши Лапчевићу пре рата је у Србији падало на главу:

сочива и грашка	пасуља	кромпира	купуса	лука
0,146	8,844	12,030	11,445	4,284

Предратни и послератни податци се дакле прилично слажу и указују нам сасвим јасно, да се у нас поврће троши у далеко мањој мери, него што је потребно. Јер докле немачки социални хигијеничар Гротјан захтева за правилну исхрану 270 кгр. варива и поврћа за једну главу годишње, дотле се код нас не троши ни половина те количине.

И поред многих мана и замерака, које се могу чинити исхрани нашег народа и недостатак поврћа у исхрани једна је крупна погрешка.

Поврће није потребно у исхрани због своје велике хранљиве вредности. Оно има много већу хигијенску

вредност, управо та је вредност незамењива и ако не употребујемо довољно поврћа, нарочито ако децу не хранимо поврћем, наступају извесне неправилности у исхрани. И баш је важно употребљивати свеже зелено поврће, и ако оно садржи око 80—95% воде. Има врло мало хранљивих састојака. Али садржи неке састојке, које само у њему можемо наћи у довољним количинама. Наше тело има око 4,7% разних соли, а сваки дан се излучи 26—29 грама. То треба надокнадити. Неке соли налазе се у намирницама животињског порекла, али извесне врло важне соли налазе се у биљној храни и баш поглавито у поврћу. Кречне соли, које су потребне костима, соли гвожђа, потребне за образовање црвене боје црвених крвних зрнаца најглавније су соли баш за правилно развијање и рашћење детета. И баш у седмом месецу одојчету не даје довољно количине ових соли мајчино млеко, те га треба отпочети прихрањивати поврћем (спанаћ, мрква, кромпир, зеље — све у кашастом облику).

Други су важни састојци поврћа витамини. То су материје, које истина не хране, али без којих организам не може да опстане, јер те материје утичу на правилно рашћење и развијање извесних ткива и органа и подешава њихов рад. Ако се те материје не уносе с храном, долази до тешких поремећаја и обољења.

Осим тога поврће садржи и несварљиве делове, целулозу, која регулише правилан рад црева и редовну столицу.

У поврћу се још налазе и извесне пријатне и укусне материје, које изазивају апетит и драже желудац на боље лучење сокова за варење.

Али поврће справљено с машћу и другим намирницама не само да изазива веће лучење, него и увећава заситљиву вредност хране, што се лепо види из овог примера:

	кромпир справљен	
	без црног лука	са црним луком
Остаје у желудцу	120 мин.	270—330 мин.
Излучује се желудачног сока	417 ссм.	566 ссм.
Излучује се киселина	70 „	90 „

Поврће дакле, и ако не храни као пасуљ и сланина, има других вредности, којих не сме да се лиши правилна исхрана, нарочито детета. Пресан сок од патлиџана због својих витамина треба још одојчету у малим количинама давати. Спанаћ и зеље ће мало дете снабдевати гвожђем. Друга поврћа му дају кречне соли за окоштавање. А сва поврћа га снабдевају витаминима.

Зато је неопходна потреба, да се наш свет на селу навикне и повртарству, те да гаји све врсте поврћа, па да га свежег има преко целе године. Поред бораније, зеленог грашка, зеленог боба, патлиџана, лука, краставаца, купуса, треба гајити и кељ, келерабу, карфиол, спанаћ, зелену салату, разне зелени (целер, паштрнак, мркву), роткве и ротквице, тиквице, модре патлиџане и т. д. и то у далеко већим количанама него досада.

Dr Ст. З. Иванић.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ.

Питање: У књизи „Пауке о ђубрењу стајским и вештачким ђубривом" од Мите Ђ. Николића, у поглављу: „Промена ђубрета за време лежања", на страни 37 стоји ово:

„Казали смо већ, да ђубре за време згоревања мора бити увек до извесне мере влажно. Често се пута дешава, а нарочито летњих месеца, да је потребно ђубре навлажити. Влажити пак треба само водом, а никако осоком. Многи то чине препумпавањем осоке. Ово је погрешно, јер се препумпавањем доводе азотна једињења у додир са ваздухом, а ту је одмах и лапљење амонијака. За ово поливање служе нарочито конструисане црпке. Неки препоручују нарочито поливање осоком. Наше је мишљење, да је боље водом. Наравно ,полива се само толико, колико да је влажно, али никако да вода отиче (ово гледиште деле и други — Штрекер)."

Ово је врло важна ствар, јер ако ово питање није потпуно решено, не би га требало потрзати пред нас практичаре, јер ће настати још гора забуна. Ја лично сам до сада читао неколико чланака о нези, о скупљању и чувању ђубрета од разних писаца, али нисам нигде прочитао, да се осоком не полива. Ако је та ствар дефинитивно испитана, онда бих

молио пошт. Друштво, да у идућем броју „Тежака" одговори и мени и осталим пољопривредницима. Ако је то питање још спорно, шта нам у том случају ваља радити

Јежевица. **Андрија М. Прелић.**

Одговор: Стајско ђубре се састоји из животињских измета и простирке. Измети су чврсти и течни. Простирка је од сламе, шаше, лишћа и т. д. У овим саставним деловима скривене леже биљне хранљиве материје на име фосфор, калијум и азот и то у облику разних једињења. По природи ствари чврсте изметине са простирком имају у моменту постајања ђубрета процентуално мање ових хранљивих материја. Зашто је то тако по себи се разуме. Ако 100 кгр. таквог ђубрета има рецимо 5 кгр. тих хранљивих материја, онда ће пошто згори и рецимо сиђе на 50% имати опет 5 т.ј. процентуално двоструко више а апсолутно исту количину под претпоставком, да није било никаквих губитака при процесу распадања или спирањем итд. Исто тако течни измети, дакле мокраћа на овом месту има такође у извесној познатој количини ових биљчиних хранљивих материја. Њих може бити процентуално само више, ако би мокраћа била изложена испаравању без распадања и губитака, што је готово немогуће. Зашто је то тако, видеће се из доцнијег.

Наведене хранљиве материје су у облику разних једињења. У погледу распадања ова се једињења не понашају подједнако: У течним изметима се необично лако и брзо распадају азотна једињења. Знатно теже у чврстим изметима. Ово је за сваког пољопривредника лако уочљиво. Треба само ући у лошије коњушнице, па осетити јак мирис амонијака, који чак и у очи удара. Он је постао махом од мокраће, која лоше или можда и никако не отиче. То је распадање тако званог карбамида. Амонијак је гас и у њему се налази и азот, који је од три наведене биљске хране и најважнији. Тако је то по природи ствари. Калијум не може да лапи исто тако као ни фосфор. Њих може бити мање према првобитној количини, т.ј. количини у изметима само у случају испирања ђубрета, али као што се види азота

може бити мање и без испирања. Он може распадањем једињења да излапи у облику амонијака. Али не само то већ и путем нитрификације и денитрификације у самом ђубрету он може да излапи. Денитрификација условљава нитрификацију. Азот је у мокраћи махом у облику карбамида, а у чврстим изметима махом у облику беланчевина. Карбамид је тако слабо једињење да се већ у додиру са ваздухом распада у амонијак и угљену киселину. У колико је и температура виша, у толико је и ово распадање јаче. Очигледно је, да нас код чувања и неговања ђубрета ни мало не интересује ни калијум ни фосфор с обзиром на губитке већ цигло азот. Због тога се и целокупна нега ђубрета и упућује у два правца. Прво, да ђубре згори и добије сразмерно више хранљивих материја, које су биљци лакше приступачне, не изгуби својство, да физички земљу поправља и друго, да се сачува што више азота, у сваком случају не све, јер је немогуће, али могуће највише. Због тога се и препоручује, да се свака партија или бар група изнетог ђубрета на ђубриште угази и покрије тањим слојем земље. Због тога су и осочаре покривене, а неки поред тога препоручују, да се проспе преко осоке и нешто уља, рецимо олаја, како би се површина осоке издвојила од ваздуха. На стр. 33 поменутих поука лепо стоји, да се може изгубити и до 50% азота, а код продукције једног говечета толико, колико га има у 150 кгр. чилске шалитре, т. ј. у округлом око 23 кгр., што представља у новцу око 500 дин. На стр. 61 опет стоји, да ако се осоком пођубри земља, па само не заоре одмах, она знатно изгуби од свог дејства услед лапљења азота. Тако, ако се заоре одмах она има пуно дејство, т.ј. 100, кад се пак заоре:

после	једног	дана,	дејство	јој	је 92
„	два	„	„	„	„ 70
„	три	„	„	„	„ 43
„	четири	„	„	„	„ 40

Ми се не смемо оглушавати о ове чињенице, јер бисмо очигледно радили противу својих интереса. С друге

опет стране стоји истина, да ђубре мора бити увек до извесног степена влажно, па да у току времена може лепо да згори. Овај степен влажности мора се одржавати. Дакле ако се појави потреба, морамо га и влажити. Сад долази најважније питање, требали то чинити осоком или водом. Ако влажимо ђубре осоком, јасно је, да ћемо је изложити губитцима у азоту — просто услед додира са ваздухом. Споредно је, колики ће они бити. Главно је, да су они ту, али нису само ти и толики губитци. Они могу бити много већи утицајем нитрифицирајућих и денитрифицирајућих бактерија, којих је у сваком ђубрету. Њихов рад, стварајући и разорни, оваквим се поливањем још појачава, а нарочито ако ђубре није добро угажено и покривено земљом. Истина је, да ћемо, ако осоком поливамо, имати сразмерно више хранљивих материја у ђубрету, али ћемо стварно имати један мањак у азоту, који је и најскупљи и врло важан код исхране биљака. Од ових губитака смо сачувани, кад ђубре влажимо водом. Настаје питање зашто неки препоручују ипак поливање осоком. На ово је тешко тачно одговорити. Па ипак може се рећи, да је по среди или неразумевање или просто копирање разних аутора из прошлости па и садашњости без размишљања и давања свога сопственог гледишта, не размишљање о нашим специјалним приликама. Има један разлог, који донекле оправдава гледишре тих аутора на име: што јаче ђубре без обзира шта ће стајати. Другим речима поливати треба осоком зато, да се добије што јаче ђубре без обзира на то, колико ће се азота изгубити. Има хладних и хладњикавих крајева, где ће губитци због додира са ваздухом бити толико мали, да се могу и занемирити. Али тај ће случај код нас преко лета ретко бити. Па ипак ту мора бити претпоставка, да се ђубре на ђубришту добро збије — угази и покрива земљом. У противном неће много бити користи од азота. Дакле ми не можемо и не смемо на ово да рачунамо. Не смемо још и са једног другог разлога. Ми немамо довољно стајског ђубрета. Треба га што више стварати. Кад употребимо

осоку за себе, а ђубре за себе, пођубрићемо веће површине. Према томе треба скупити што више осоке од датог броја стоке, а никако је арчити на поливање.

Ако би неко хтео, да има необично јако ђубре, онда је ипак боље не поливати осоком за време сагоревања. Ово учинити непосредно пред изношење ђубрета на њиву и то у толико, у колико оно може упити осоку. На тај начин је циљ постигнут, а излишни губитци избегнути.

Ово питање није и не може бити спорно. Треба само добро проучити „Поуке" и поклонити им пуну пажњу и поверење. Оне су азбука за пољопривредника. Али не само то, већ треба и бар два пута толико мислити и доводити поједине истине у везу и правити сопствене комбинације за своје сопствене прилике, то је преважно. То значи применити у пракси оно, што тамо стоји написато. Признајемо, да има још врло много заблуда, које се протежу из деценије у деценију, те је баш зато добро, што се пита. Овакво се стање још погоршава околношћу, што сваки хоће све ауторитативно да зна, односно мисли, те често из незнања чини грешку, дајући савете другоме, без довољно могућности сопствене критике.

Уосталом наводећи Штрекера, ми смо само хтели поткрепити своје гледиште по овом питању.

М. Ђ. Николић.

Питање: Како се лечи код краве израст — гука на кожи. Гука је близу вимена и величине је гушчијег јајета.

Краљево село. **Милен Миленовић,**

Одговор: *Према опису* ваша крава по свој прилици има *подкожњак — чир,* који ће ускоро да се провали, чему је вероватно *узрок нечистоћа.*

Лечење. Чекати, док се чир провали, па потом га добро исцедити и прати сваки дан са прокуваном млаком водом, а испирати са 3% раствором лизола (Lusol 3%). А рану одозго (после испирања) мазати са јодном тинктуром (Tinct. Jodi) и затим покривати са

чистом танком меканом крпом, која је претходно добро умазана густим катраном.

Овако радити до оздрављења.

М. Митровић,
марв. лекар.

Питање: Имам млад виноград од једног јутра. Сваког пролећа јављa се у њему буба пипа и поједе пупољке. Како да се браним?

Сремски Карловци. **Танасије Богичевић**

Одговор: Разне биљне штеточине већ у самој Србији имају обично друго име у сваком крају, а камо ли тек у разним деловима наше отаџбине, и зато најпре морамо рећи, шта се подразумева под именом „пипа".

„Пипе" су бубе тврдокрилци, обично мрких боја, јајастог, пупчастог тела, са главом продуженом у дугу рилицу, на чијем се врху налазе усни делови.

Одрасли почињу да се јављају рано с пролећа и ноћне су животиње, т. ј. дан проводе скривени у пукотини коре, међу грудвама земље и т. д., а ноћу се пењу на биљке и хране се пупољцима лозе, разних воћака или и другог дрвећа. Касније нападају и младо лишће или саме ластаре и могу причинити врло много квара, нарочито ако су пролећа хладна, те се пупољци лагано отварају.

Женке носе јаја у земљи, а у земљи се и ларве развијају, хранећи се жилицама, те и оне могу нанети много штете.

Сигурних средстава против пипе нема.

У јужној Русији употребљавају се са успехом прскања са 4% раствором баријумовог хлорида. На жалост овај раствор шкоди младом лишћу, те се не може употребити, када су пипе најопасније.

Међу осталим средствима препоручује се:

1.) Скупљање буба зором, или боље у почетку ноћи. Један од радника носи светиљку и стреса бубе на простирку или још боље, велики плекани плитки суд, који други раденик намешта и одмах скупља пале бубе у платнену кесу. Скупљене бубе треба убити потапањем у кључалу воду, или у кречно млеко.

Скупљање буба је доста дуг и пипав посао, али се могу постићи одлични резултати, и зато га треба покушати.

2.) Пошто пипе необично воле луцерку, препоручује се гајење ове биљке у непосредној близини винограда или и у самом винограду, претпостављајући да ће пипе напустити лозу и отићи на луцерку.

3.) Требало би покушати и са прскањима арсеновим солима, које се могу добити у трговини. Хранећи се затрованим деловима, бубе ће се отровати. Изгледа, да запрашивања истим солима дају боље резултате него прскања.

4.) Препоручује се исто тако да се бордовској чорби при првом и другом прскању, извршеним раније но што је то обичај, дода на 100 лит. чорбе 200 гр. алое смоле. Алое се најпре раствори у 5 л. топле воде, раствор се остави да се охлади, а затим сипа у чорбу и све добро измеша.

5.) Лепљиви појасеви, везани око стабла, дају понекад добре резултате.

Противу ларава употребљавају се отровне паре сумпоругљеника или сумпорводоника, али то је код нас још тешко изводљиво. Најзад добра обрада земље у винограду, плитка орања између редова, уништавају велики број ларава и ометају јако множење штеточине.

Д-р П. Вукасовић,

Питање: Молим за обавештење, да ли могу филтровати вино, које је слатко, и које град не хвата, но стоји на нули, а повукло се је као расо.

Јелашница. **Величко Стевановић.**

Одговор: Дотичноме вину филтрирање *не би помогло*, јер се ради о тегљивости у присутности велике количине непреврелог шећера. Тегљивост долази баш отуда, што је вино тако слабо преврело, јер бактерије, које узрокују тегљивост, налазе у слаткој средини најбоље услове за развој и рад; вероватно је да се ради о белом вину са мало танина, јер се тегљивост нарочито лако јавља у таквим винима, нарочито ако су

слатка. *У* оваквом случају треба пре свега изазвати врење шећера, додавањем чистих врелних гљивица; а тек потом приступа се лечењу тегљивости, које се састоји у механичком разбијању слузавих материја, па проветравању и претакању у засумпорено буре; а још је боље да се вину дода танина; па да се очисти помоћу желатина (још боље помоћу шпанске земље), па тек онда филтрира. Међутим, ако вино садржи тако много шећера, као што се у писму каже, (а чему је свакако разлог сопственикова подрумарска неспособност), питање је, колико би све ово користило, јер је вероватно да је вино постало жртвом разних бактерија и да садржи много млечне и сирћетне киселине. Тачнији суд могао би се дати, кад би станица примила једну мустру дотичнога вина.

У Букову код Неготина. **И. Бошњак,**
директор Еколошке Станице.

ЛИСТАК

Из Пољопривреде Планинскога Типа.

Белешке Драгише Лапчевића.

(Наставак)

7. Опадање сточарства.

Пре рата.

Владе српске су *нарочиту* пажњу обраћале сточном извозу. Првим трговинским уговором, што га је 1882. год. с Аустро-Угарском закључила, Србија је дала своме уговарачу *изванредно* велике концесије, у накнаду *само* за сточни извоз. Тако је индустрија аустроугарска имала готово изузетно повлашћен положај на нашој пијаци: за време трајања тога уговора је било преко 90% увоза порекла аустроугарског. При грађењу уговора 1892. год. такође је полагано необично много на

сточни извоз. Па и после тога се увек држало да је сточни извоз једна велика привредна потреба наша.

Међутим, више је него очигледно да Србија није сточарска земља и да у њој сточарство није развијено у толикој мери, да јој је, услед те развијености, извоз потребан. *Србија нема довољно стоке ни за унутрашње потребе: за храну и вучу.* По званичном признању „неразумним извозом стоке ми смо учинили то, да је она јако бројно опала и много у квалитету изгубила. Све што је било боље извезли смо. Извозили смо и приплодна грла, као да се нарочито ишло на то, да се сточарство уназади. Није нам ни на ум падало да наш земљорадник остаје и без земље и без стоке; да се знатан број стоке испреже из плугова, мало похрани и из земље извози; *и да бисмо мало што могли известти, кад би наш земљорадник мало више пажње обратио на своје газдинство и кад би у својој кући имао бар у оној мери мрса, у којој га је некад имао*".*)

Колико је опало сточарство у Србији може се ценити и по високим ценама меса, масти и сланине: те су цене последњих 20 година готово по правилу веће у „сточарској" Србији, него ли у земљама које увозе сточне производе. Немачка је, на пример, увезла *масти*:

Године	килограма	са просечном ценом од 1 кгр. динара	У Србији је тада била цена масти
1897	97,280.000	0.53	1.17
1898	116,590.000	0.72	1.51
1899	112.267.000	0.71	1.26
1900	101,696.000	0.86	1.19
1901	97,933.000	1.06	1.17
1902	82,273.000	1.30	1.44
1903	82,974.000	1.09	1.73
1904	92,642.000	0.90	1.65

*) *Извештаји поднесени Министру Народне Привреде о досадашњем раду на унапређењу домаће привреде и мерама за даљи рад у томе правцу.* Београд 1907. стр. 69.

Инглиска је, пак, увозила сланину по цени од 1 кгр.:

Године	из Данске	из Сједињених С. А. Држава	из Канаде	из других држава	у Србији је тада била цена масти
	Д	И	Н	А	Р	А
1894	1.41	0.99	—	—	1.10
1895	1.23	0.87	0.93	—	1.17
1896	1.14	0.74	0.76	—	0.94
1897	1.34	0.74	0.90	—	1.17
1898	1.33	0 78	0.93	—	1.51
1899	1.22	0.80	0.84	1.35	1.26
1900	1 39	0.94	1.02	1.22	1 19
1901	1.53	1.09	1.16	1.36	1 17
1902	1.49	1.25	1 30	1 33	1.44
1903	1.44	1.27	1.27	1.29	1.73
1904	1.32	1.10	1.12	—	1.65

Оскудица у вучној стоци је очигледна, а број безволаца непрестано расте. На пример, нису имали *никакве* стоке:

1890 године . . . . . 80.971 домаћина
1895 „ . . . . . 91.131 „
1900 „ . . . . . 97.330 „

Најзад, да немамо не само изобилно, већ ни довољно стоке, потврђују и покушаји с кланицама, од којих су, и пре ратова, неке престале радити, а друге опет нису радиле увек, редовно и стално, већ с времена на време.

То, у осталом, потврђује и државна статистика, по којој је на 100 становника долазило:

Врста стоке	Г	О	Д	И	Н	Е
	1859	1868	1890	1895	1900	1905
коња	12,9	10,1	7,56	7,35	7,41	6,4
говеда	73,9	60,9	37,90	39,59	38,37	35,1
свиња	163,7	106,1	42,03	39,11	38,50	32,6
оваца	220,3	220,2	137,10	133,80	122,82	114,0

Као што се види, сточарство је стално опадало, док није сведено на једну јадну меру, која при иоле здравијим привредним односима не даје могућности са извоз.

Док је свакога пописа констатован прираштај становништва, дотле је сточарство опадало; нарочито су опадале његове главне гране: говедарство и свињарство, ради којих су, да би им се извоз осигурао, жртвовани многи важни економски интереси Србије. То се опадање види из овога прегледа:

Врсте стоке	Г О Д И Н Е				
	1890	1895	1900	1905	1910
коњи	163.391	169.928	184.349	174.368	157.817
говеда	827.745	922.899	956.661	962.503	957.918
биволи	—	—	6.929	7.450	7.290
магарци	1.463	1.645	1.762	1.247	871
мазге	125	133	178	789	349
свиње	908.603	904.446	959.580	908.108	863 544
овце	2,963.904	3,094 206	3.051.759	3,160.166	3,808.816
козе	509.738	525.991	432 067	510.063	627.427
живина	—	—	4,740 959	5,022.962	6.721.950
кошнице	124.600	167.765	183 056	139.091	269.768

Као што се види, у последњем петогодишњем периоду опала је *сва* крупна стока и свиње, а повећао се број ситне. Она је прва опала поглавито из ових разлога: 1) што су велики јавни терети и тешко економско стање гонили сељака да отуђује стоку да би порез платио и нужду подмирио, 2) што развијање аграрне производње, поглавито цереалија, потискује гајење стоке и 3) што ситни сељаци већ немају могућности да крупну стоку држе. Ситна се стока нешто мало у томе периоду повећала поглавито стога, што су њоме заменили крупну стоку они који су остали без крава и волова. — Интересантна је ствар, да је у Србији на свакога становника долазило млека и млечних производа (од крава, оваца и коза) цигли 223 грама!

После рата.

За време ратова (1912—1918) стока је Србији просто *затрвена*: коњи, говеда, биволи, магарци и

мазге сатрвени су у комори, остатак говеди и ситне стоке је поклано за исхрану војске, а што је још било остало — продавато је да се подмире кућне потребе и пошаље трошак војнику.

Још у почетку 1915. год. осећала се огромна оскудица у стоци у опште, у радној стоци нарочито: ње, готово, није било. Стога сам у скупштинском одбору, који је, на позив неке америчке мисије, израђивао преглед *најпречих* потреба Србије, предлагао: да се *нарочито* удари гласом на потребу радне стоке.

Али је сточарство тек дефинитивно затрвено при крају 1915. год. и у току 1916., 1917. и 1918. год. — окупацијом, која је просто реквирирала сву стоку.

(Наставиће се)

БЕЛЕШКЕ.

Рад Министарства Пољопривреде на сузбијању штитасте ваши на шљивама. — Последњих дана Г. Министар Пољопривреде донео је неколико важних решења у циљу ефикасног сузбијања заразе штитасте ваши на шљивама.

Тако је једним расписом преко полицијских власти стављено у дужност свима сопственицима шљивика да најдаље до 15. априла ове године искрче сва стара изнурена шљивова стабла, а сва остала здрава стабла окрече, пошто их очисте од сувих грана, лишајева, маховине и старе одлупљене коре.

Другим својим решењем, донетим у сагласности са Господином Председником Владе, Г. Министром Пољопривреде разделио је свима Великим Жупанима у шљиварским областима један велики број воћарских прскалица за прскање шљивових стабала, у вредности преко 800.000 динара. Велики Жупани примљене прскалице даваће на послугу земљорадничким задругама, удружењима и појединим напредним земљорадницима на реверс, или ће им уступати у својину са попустом од 50% од вредности.

Трећим решењем извршен је распоред преко Великих Жупана већ набављених средстава — инсектицида за сузбијање штитасте ваши у укупној вредности од 210.000 динара и та ће средства Велики Жупани у шљиварским крајевима разделити бесплатно воћарима у циљу пропаганде за сузби-

јање штитасте ваши и утврђивања која су од ових средстава најефикаснија и најјефтинија.

За вршење истих оваквих огледа и преко лета и у току идуће јесени Г. Министар је потписао решење за нову набавку инсектицида против штитасте ваши у вредности од 220.000 динара. По извршеној набавци и ова ће се средства разделити бесплатно шљиварима преко Великих Жупана.

Поред овога Г. Министар Пољопривреде разделио је новчану помоћ од 100.000 динара свима обласним комесарима у циљу да се омогући свима среским пољопривредним референтима да за време првих пролетњих дана одрже у народу практична демонстративна предавања о начинима сузбијања штитасте ваши.

Неколицини пак државних стручњака ентомолога г. г. Јови Поповићу, шефу фитопатолошког одсека у Сарајеву; Др. Михаилу Градојевићу, доценту Пољопривредног Факултета у Београду; Др. Жељку Ковачевићу, при Огледној и Контролној Станици у Осјеку и Др. Павлу Вукасовићу ентомологу при Централном Хигијенском Заводу у Београду — омогућено је да у току овог пролећа на терену у центрима шљиварским проуче живот и начине сузбијања штитасте ваши и утврде који су од њих за препоруку.

Као што се из напред изложенога види Држава, односно Министарство Пољопривреде, учинило је све што до њега стоји, да сопственике шљивика упозна са опасношћу која прети њиховим шљивицима од штитасте ваши, да их упути како ће ту штеточину уништити и да их у томе донекле помогне, дајући им прскалице и средства бесплатно на послугу или уз попуст од 50% од продајне цене.

Ову акцију Министарство ће наставити и на даље, али првенствено у крајевима, где се није стигло да се пропаганда изврши, а остављајући воћарима оних крајева, где је пропаганда извршена, да акцију наставе о своме трошку, пошто је у питању њихова имовина.

С обзиром на увећану потражњу из иностранства и у земљи нашег воћа, нарочито у свежем стању, у интересу је наших воћара да нези воћњака обрате највећу пажњу, а нарочито чувању воћа у свежем и прерађеном стању и организацији његове продаје. Довољно је напоменути им, да се целе зиме у Београду и Загребу продају велике количине америчанских јабука по 30 и више динара од килограма, па да израчунају колику штету трпе, што нези својих воћака не поклањају више пажње.

Гајење детелине ради сузбијања маларије. — Под насловом: „Зашто је обрађена земља у Египту имуна противу маларије" проф. В. Вилкокс је предао један свој рад египатском институту који се односи на гајење детелине, као заштитног средства противу маларије. Рад је заснован

на делу проф. Херелса: „Имунитет код природних заразних болести", који је доказао да је већи део Аргентине ослобођен маларије, од кад се тамо негује и гаји једна биљка Melilotus altissimus. Она има јак мирис, а цвета од априла до краја септембра, т.ј. баш у доба критичног (маларичног) времена. Том приликом је утврђено да комарци — главни проузроковачи маларије — врло радо сишу цветни нектар ове детелине, познат под именом kumarin, а познато је да се овај нектар налази у цвету и свих осталих врста детелине. На основу предњег, писац доноси закључак да kumarin врши њзвесно дејство на комарце, слично оном што га врши кинин на људе.

По тврђењу истог писца, маларија је и у италијанској провинцији Тоскани — из истих разлога, т.ј. ради културе детелине, више мање исчезла, а комарци је могу пренети само у сасвим благој форми.

У Северној Холандији на Зеландским Острвима маларија је такође исчезла, од кад се тамо, у већој мери, гаји детелина, и Lupina док на околним острвима, где ова култура није уведена, маларија и даље постоји.

Писац закључује да обилно гајење пиħних биљака, а нарочито разних детелина у Египту јесте главни узрок имунитета тога предела противу маларије. При радовима око наводњавања покрајине Исмалије, где још није почето са гајењем детелине, маларија се појављује у много опаснијој форми, са више смртних случајева, ма да се вâде држе чисто, вода отиче, па су и рибе у њу спуштене. Он се нада да ће у тој покрајини нестати маларије, чим се буду пиħне биљке, а нарочито детелине, у већој мери гајиле.

Желети је да наши маларични крајеви, а нарочито околине великих градова, којима прети маларична опасност, користе горња опажања и да покушају опите у овом правцу.

По немачком, **А. В. П.**

КЊИЖЕВНОСТ.

Сточна хигијена и заштита животиња и растиња. — Под овим именом изашла је из штампе књижица од Милана Митровиħа, ветеринарског пуковника у пензији са 6 слика у тексту а на 32 стране. Цена 2 динара.

Постављени циљ: „да сточаре одгајиваче и остала лица која са стоком раде, упозна са основима сточне хигијене и заштите животиња и растиња, како би паметним радом и лепим поступањем добијали од њих што веħе користи" — писац, добро познат нашим читаоцима као редован и одличан

сарадник „Тежака“, потпуно је постигао овом корисном књижицом, написаном лепим језиком са дубоким познавањем предмета једнога стручњака и осећајима једнога љубитеља сточарства.

Препоручујемо је топло читаоцима Тежака.

Записници седница

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва:

9., одржане 27. фебруара 1929. г. Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни г. г.: Ппредседник Др. Т. Митровић, чланови: В. Матић, Д. Спремић, Т. Владисављевић, С. Ратковић, Н. Петровић, Б. Ранковић, М. Стојановић и С. Партонић, и гост Ж. Милутиновић редован члан.

Председавао Ппредседник г. Др. Т. Митровић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

138) Прочитан је и примљен записник 8. седнице Управног Одбора.

II

139) Прочитан је и усвојен записник 8. седнице Књижевног Одбора.

III

Прочитана су мишљења Финансијског Одбора, па је одлучено:

140) да се прими знању да су оверени рачуни преко 1000 дин.;

141) да се не може дати помоћ по молби бр. 1807, пошто се нема средстава;

142) да се не може дати кредит по молби бр. 1911, пошто Друштво не кредитира појединце;

143) да се тражи преко власти наплата прскалица које су биле послате Лозничкој Подружини, у противном да се кривично оптужи лице, које их је са поште подигло.

IV

Прочитан је записник 9. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

144) да се одобрава набавка по рачуну бр. 1923, пошто је извршена по поруџбини;

145) да се по понуди бр. 1568, купи 1500 кгр. маниле;

146) да се по молби бр. 1685, одобри смештај у двориштy три вршаће гарнитуре, по 100 дин. месечно од гарнитуре.

V

Прочитан је записник 9. седнице Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

147) да се решење о комплетним пољопривредним књижницама остави Савезу Пољопр. Књижн. и Читаоница;

148) да се по представци г. А. Рашковића члана Управе, о искоришћавању Друштвеног пројекционог апарата, то питање проучи у вези са могућношћу набавке једног филм апарата;

149) да се по спору између старе и нове Управе Голубочке Подружине одржи ванредна скупштина 17. марта, ради поновног избора Управног и Надзорног Одбора. Инспектор за Подружине да иде дан раније ради прегледа стања и да присуствује скупштини;

150) да се тражење Комесара Брегалничке Области за прскалице и инсектициде упути Министарству Пољопривреде и Вода на надлежност;

151) да Одбор за стилизацију Правила за Савез Пољопр. Књижница и Читаоница, држи седницу 3. марта о. г.

VI

152) по реферату Инспектора, да је основана нова Подружина у Брестовцу код Књиња и да је испунила све услове, одлучено је, да се прими у састав.

VII

По осталим предметима одлучено је:

153) да се изнесе пред конференцију свих Секција захтев Министарства Пољопривреде и Вода за предлоге за склапање трговинских уговора са Пољском, Турском и Бугарском;

154) да се одложи за 17. март Конференција за оснивање Југословенског Савеза Пољопривредних Друштава и Удружења;

155) да се Београдском радиу шаље бесплатно по два броја Тежака ради рекламе;

156) да се прима знању са захвалношћу одлука Управе Државних Монопола, којим поклања Друштву 500 кгр. екстракта;

157) да се извештај Енолошке Станице из Загреба о анализи вина штампа у Тежаку кад се прими извештај и од Енолошке Станице из Букова;

158) да се по тражењу Бачког Пољопривредног Удружења, пошаље стотину бројева Тежака из прошле године, да их преда својим курзистима;

159) да Годишњи Извештај о раду Друштва прегледа Књижевни Одбор и по један члан из осталих Одбора, па затим да се штампа као Тежак бр. 6.

VIII

160) Прочитан је поздравни телегрем са скупштине Нишке Подружине. Одбор прима знању са Живели!

161) Г. А. Рашковић члан Управе саопштава да ће провести неколико дана на службеном путу и да се за то време

неће моћи да рукује градинарским курсом. Одбор прима знању и одлучује, да га заступа г. Д. Спремић члан Управе, са дневницом од 100.— динара.

Са овим је седница закључена.

10., одржане 6. марта 1929. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић, ппредседник Др. Т. Митровић и чланови: Д. Спремић, В. Матић, Б. Станисављевић, Т. Владисављевић, А. Рашковић, С. Ратковић, М. Стојановић, Б. Ранковић и Н. Петровић.

Председавао председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

162) Прочитан је и примљен записник 9. седнице Управног Одбора.

II

163) Прочитан је и усвојен записник 9. седнице Књижевног Одбора стим, да се критика по тач. 131. има у виду за у будуће.

III

164) Саслушан је и примљен знању извештај Финансијског Одбора,, да је прегледао и оверио рачуне преко 1000 дин.

IV

Прочитан је записник 10. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

165) да се смањи продајна цена карбокримпу од 12 на 10 дин.;

166) да се по понуди Бр. 1961, набави 15 кгр. гума за тегле за конзервисање;

167) да се одбије понуда Бр. 1859 за семе луцерке.

V

Прочитан је записник 10. седнице Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

168) да се градинарски курс, који се врши на Дворској Економији у Топчидеру, продужи још за два дана;

169) да се усвајају Правила за пољопр. Књижнице и Читаонице, која је нарочити одбор редиговао стим, да се стилистички исправе и умноже, па затим потпишу од стране делегата и потврде код надлежне власти;

170) да се усваја распоред награда из помоћи Њ. В. Краља оним лицима у Подружинама, које су у прошлој години успешно радиле; о овоме да се поднесе извештај Управи Двора и да се штампа у Тежаку. Награђена лица известити да награде могу добити било у роби било у новцу;

171) да се изађе на сусрет молби Бр. 2038.

VI

По осталим предметима одлучено је:

172) да се по питању искључења редовних чланова из чланства, уваже разлози у писму Бр. 2006 и да се дотични члан, не предлаже за искључење, а по писму Бр. 2061, да се накнадно прибаве докази, па према њима донесе коначна одлука;

173) да се по тражењу Бр. 2196 изда роба и одмах пошаље рачун са признацом на исплату;

174) да се анализа воћа штампа у Тежаку, по могућству са фотографским снимцима;

175) да се овлашћује председништво, да може да одложи конференцију за оснивање Југословенског Савеза Пољопр. Друштава и Удружења, ако пријаве за ову конференцију не стигну благовремено.

VII

Саопштења и предлози:

176) Прочитан је позив Савеза Хрватских Виноградара на изложбу и сајам вина. Одбор прима знању.

177) Прочитан је поздравни телеграм Скопске Подружине са годишњег збора — Одбор прима знању са живели.

178) Г. Д. Спремић члан Управе саопштава, да је слушаоцима градинарског курса издао 45 календера из ранијих година — Одбор прима знању стим, да се календари расходују.

Са овим је седница закључена.

II., одржане 13. марта 1929. г. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић, ппредседник Др. Т. Митровић и чланови: А. Рашковић, Д. Спремић, В. Матић, С. Партонић, Б. Ранковић, С. Ратковић, Н. Петровић, М. Стојановић и Т. Владисављевић.

Председавао председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I

179) Прочитан је и примљен записник 10. седнице Управног Одбора.

II

180) Прочитан је и усвојен записник 10. седнице Књижевног Одбора.

III

181) Прочитан је и усвојен записник 1. конференције свих секција са изменама, које се односе на кандидацију за почасне и редовне чланове.

IV

Прочитана су мишљења Финансијског Одбора, па је одлучено:

182) да се прима знању, да су прегледани оверени рачуни преко 1000 дин.;

183) да се одбије молба Ђаковичке Подружине, којом тражи да се ослободи плаћања подвоза за дрљаче, као и да јој се приме справе натраг;

184) да се одбије молба Ђ. Ристића друштвеног служитеља, којом тражи помоћ за лечење, пошто има бесплатно лечење код уреда за осигурање;

185) да се прими знању, да је извршен преглед касе и нађено стање исправно.

V

Прочитан је записник 11. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

186) да се по понуди Бр. 1963 набави 10 ком. брдских ралица;

187) да се по понуди Бр. 2496 набави једна сечка пошто је поручена;

188) да се одобрава набавка по рачуну Бр. 2098, пошто је извршена по поруџбини;

189) да се годишњи збор држи у сали, а не у павиљону који је пун робе.

VI

Прочитан је записник 11. седнице Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

190) да се прими знању извештај Рибничке Подружине, да су слушаоци градинарског курса били врло задовољни. Руковалац курса г. Д. Спремић, да поднесе извештај, који да се штампа у Тежаку;

191) да се прима знању са захвалношћу одобрење Управе Двора, да управник Дворског Добра код Демир Капије, може поручивати и продавати справе и др. тамошњим пољопривредницима. О предњем да се извести г. Огњановић стим, да са Друштвом врши обрачун месечно;

192) да се од Подружине из Берана прими сва роба натраг, а у колико дуг не покрије да положи готов новац;

193) да се Јагодинској Подружини одговори да ће јој Друштво пружити сваку помоћ на коју има права по Подружинским Правилима.

VII

Саслушана су мишљења инспектора за Подружине, па је одлучено:

194) да се приме у састав нове Подружине у Опланићу и Бачевици, пошто су испунили све услове;

195) да се одобрава кредит Подружинама: у Н. Пазару 21.000.— дин. у Сопоту 30.000.— дин. и у Ђураковцу 15.000.— динара.

VIII

По осталим предметима одлучено је:

196) По тражењу Мин. Пољопр. и Вода да се дâ мишљење по нацрту закона о сузбијању болести и штеточина културних биљака одлучено је: да се упути на преглед г. г. Др. П. Вукасовићу и Д. Спремићу.

197) По предлогу г. А. Јамника дипл. агр. из Љубљане да Друштво приступи раду за оснивање добровољне Пољопривредне Коморе одлучено је: да се предлог упути Одбору за Пољопривредне Коморе.

198) По тражењу Општине Београдске да Друштво делегира једно лице у Централну Књижницу при Београдској Општини, одлучено је, да се делегира г. М. Стојановић, члан Управе.

IX

Саопштења и предлози:

199) Прочитан је акт Мин. Пољ. и Вода, којим саопштава захтев Мин. Иностр. Дела, да Друштво само преко њега општи са страним дипломатским представништвима. Одбор прима знању.

200) По предлогу г. Б Ранковића, да се идући број Тежака штампа у више примерака, пошто ће у њему бити штампан годишњи извештај о Друштвеном раду, због чега ће бити већи растур, одлучено је: да се штампа 500 примерака више.

Са овим је седница закључена.

ТЕЖАЦИ И ГОСПОДАРИ

Ако желите да весело и ваљано косите ваше ливаде, наручујте само гласовите, опробане и свакоме познате варцарске косе, од гласовитог најскупљег челика, руком рађене, изванредно оштре и дуготрајне, у величини од 70 до 100 см. За сваки комад потпуна гаранција. Цене по комаду 90 дин. Ко наручи 10 коса добива једанаесту косу на дар. Брусови прави цепани од 15 до 50 дин. комад. Молим да сваки назначи величину косе и форму како жели. По вољи ударамо и имена на косе. Мање од два комада не шаљемо. Испишите тачну адресу.

ПАВАО ЋОСИЋ — ГРГИЋ
радионица коса утемељена год. 1880
Мркоњић Град — Босна
6—1

ВИНОГРАДАРИ! У интересу је сваког од вас да при извођењу ма ког посла у подруму има при руци књигу

„ВИНАРСТВО“

која се добија код Српског Пољопривредног Друштва у Београду по цени од 30 дин.

БОЛЕСНИЦИ ЧИТАЈТЕ!

Таман је сада изашло разјашњење! У том разјашњењу објашњавају се многогодишња искуства о разлозима постанка и лечења нервних болести. — Свакоме, ко га затражи на доњу адресу, послаћу то еванђеље бесплатно.

Хиљада захвала су доказ о једном и ненадмашивом успеху неуморног и савесног истраживања за добро патничког човечанства. Ко припада

великој чети нервно болесних,

ко пати на растресености, непријатном расположењу, слабљењу памћења, нервозној главобољи, несаници, сметњама у стомаку, сувише великој осетљивости, боли у зглобовима, телесној слабости у опште или тек деломичној, или другим појавама без броја

мора да затражи моју књижицу утехе!

Ко је пажљиво прочита, доћи ће до утешног уверења, да постоји једноставан пут до здравља и животне радости!

Не оклевајте и пишите још данас!

ERNST PASTERNACK, Berlin, SO.
Michaelkirchplatz Nr 13. Abt. 352.

1—1

Оглашуј у „Тежаку"

Тачно на секунд

Бр. 100. Добар швајцарски Анкер-Ремонт. Роскопф часов.

Бр. 111 са Радиум-бројчаником и Радиум-сказаљкама

само **49 Дин.** 60 п.

само **69 Дин.** 20 п.

Прави швајцарски:

Уз 3-год. гаранцију

Бр. 105. Прави Анкер-будилник 16 см. висок само **64 Дин. 20.**

Нема ризика! Измењује се што не одговара, или се враћа новац. Прави швајцарски џепни сатови, часовници за руку, будилници, часовници са шталингом, ланци, прстење, минђуше, златна и сребрна роба и накит уз готово

ФАБРИЧНЕ ЦЕНЕ

у огромном избору у великом илустрованом дивот-ценовнику који добијате

БЕСПЛАТНО

ако пошаљете Вашу тачну адресу часовничарској радњи

H. SUTTNER

ЉУБЉАНА Бр. 950.

СУТНЕРОВ ЧАСОВНИК „ІКО" ЈЕ ЧАСОВНИК ЗА ЦЕО ЖИВОТ!

Продајем вршалицу (парну) од 6 коњ. снага, исправну; са целим прибором и елеватором, која не иде сама.

Васа Бунда и Друг
Ковин (Банат) 3—3

НА ПРОДАЈУ

3 комплетне гарнитуре вршаћих машина најновијих немачких фабриката, и то: 1 петница и 2 шестице. Локомобиле Хеншл и син познате са половином уштеде у гориву а вршалице Стандард верк.

Услови врло повољни. Продају за готово или сигурну гаранцију 3—4 године на отплату врши

Српско Пољопривредно Друштво, Београд. 2—1

Већ 32 године служи
болесним и здравим

Фелеров прави миомирисни „Елзафлуид"

БОЛЕСНИМ је фелеров Елзафлуид поуздано кућно средство и козметикум за умиравање бола, чије се деловање хвали силесијом захвала и из високих кругова и далеких земаља. Код оштре боли у лицу, у целом телу, код чупања у зглобовима, зубобоље, главобоље, за масирање код реуматичне боли, као облог на озледе и у многим другим случајевима кад је потребна брза помоћ.

ЗДРАВИМ је поуздано средство за заштиту код сувише велике осетљивости на хладан ваздух, за јачање мишица и живаца, за освежење смалаксале снаге, па је и дезинфикционо средство за руке, уста и органе дисања, као обрана од назеба, кијавице и грипа, за одрешавање слузи код гргљања, против кашља, промуклости и т. д.

За негу главе, као додатак свакодневној води за умивање и т. д.

Изнутра неколико капи на шећеру ублажују боли и угодно пријају. Добија се у апотекама и сличним радњама, бочица за покус 6 дин., двострука боца 9 дин. или велика специјална боца 26 дин. Поштом барем један пакет који садржаја 9 бочица за покус,

или 6 двоструких или 2 специјалне боце, 62 дин. Шест оваквих пакета само дин. 250 — све већ заједно са поштарином и паковањем код

EUGEN V. FELLER, ljekarnik, Stubica Donja
Elzatrg 366 — Hrvatska

Ако вам је потребно и добро средство за пробаву, наручите уједно и фелерове Елза-пилуле, које благо терају, 6 кутија 12 дин.

ПРАКТИЧНО

ВИНОГРАДАРСТВО

од **НИКОЛЕ Ж. ПЕТРОВИЋА**

инспектора Мин. Пољопривреде и Вода

ЦЕНА 30. ДИН.

Изишло је из штампе и садржи све поуке и сва упутства о: америчким сортама лозе за подлогу, сортама домаће лозе винским и аталским, калемљењу и стратификовању, подизању нових винограда, резидби лозе, ђубрењу и обради земље у винограду, болестима и штеточинама винове лозе и њиховом сузбијању.

Украшено са 70 врло лепих слика у тексту међу којима све описане сорте домаће лозе. Може се добити код писца — Престолонаследникова ул. бр. 42, код Српског Пољопривредног Друштва и Уредништва Пољопривредних Новина (Карађорђева ул. бр. 85).

Јеврем Герасимовић

МАШИНСКЕ

ЗАДРУГЕ

СА 12 СЛИКА

Цена 10 динара

У књижарама и код писца: Шумадиска 37. Београд.

ПЛУЋНЕ БОЛЕСТИ
БРОНХИТИС
КАШАЉ, ГУШЊА,
АСТМА
ТУБЕРКУЛОЗА
СЛАБОКРВНОСТ.

као уопште оболења органа за дисање, лечи прокушан и препоручен од војних и државних болница као изврсно и поуздано средство

„ХУДОВСЦИН“

добива се у свима апотекама, кутија 32·— дин., а где га нема, тамо шаље 3 кутије уз поузеће за 75·— дин. једино произвођач:

апотекар **ИВАН ХУДОВСКИ**
у Суботици, Бр.: 124.

10—8

Тражите „ПОУКЕ О ЂУБРЕЊУ“ од М. Ђ. Николића. Цена 10 дин.

НАТЈЕЧАЈ

Отвара се натјечај на упражњено мјесто управника Обласног Расадника у Чибачи (Жупа Дубровачка) и евентуално на једно мјесто среског пољопривредног референта, те се установљује задњи рок натјечаја са даном 15. маја 1929. године.

Натјецатељ за мјесто управника треба да докаже, да је на једној високој господарској школи успјешно положио испите и да има барем петгодишњу господарску праксу било о својству државног чиновника, било у својству управника приватног господарства.

Натјецатељ за мјесто среског пољопривредног референта треба да је свршио коју средњу господарску школу са добрим успјехом и да има барем трогодишњу праксу. — Осим тога треба молби придружити и исправе о садашњем службовању, те назначити кад би се могла наступити служба. —

Плаћа прама Службеној Прагматици.

Комесар Обласне Самоуправе
Др. Медини с. р.

1—1

У ЗДРАВОМ ЧОВЕКУ

Здрава је памет и јака радљивост, Лоше ципеле, које пропуштају воду проузрокују прехладу и болест. Пре куповања ципела пишите једну дописаницу индустрији ципела **Штермецки** и тражите нови илустровани ценовник у којем ћете наћи ципеле одиста руком рађене уз следеће цене: од кравине 149. Дин., телетине 172., бокс 180., горске 186., ловачке 243., гојзери 259., спорт 468 Дин Осим тога налазе се у ценовнику којег прима сваки на захтев потпуно бесплатно, јаке трајне, и луксузне дамске и дечје ципелице уз ниже цене него магде. Што не одговара промени се или се враћа новац.

Индустрија ципела и велетрговина
Х. Штермецки, Целје, Број 78. Слов.

Лист излази 1. и 15. — Цена листу на годину за Краљевину С. Х. С. 30, а за иностранство 65 дин. — Ђаци и војници добијају лист у пола цене. — Претплата и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. — Рукописи се не враћају. — Цена огласима по такси. — Рачун код Поштанске Штедионице број 50350.

Штампарија „Св. Сава" М. Сладековина — Бранкова 16. — Телефон 248.

ПРАВЕ

НЕХВИЛОВЕ ПРСКАЛИЦЕ

патент АУСТРИЈА

одликоване на изложби у Скопљу златном медаљом.

Које израђују већ преко четрдесет година

FRANZ NECHVIL Wien, Margaretenstr. 98.

Од стручњака признате као најбоље

НОВО! Франц Нехвиле израдио је лањске године нов модел прскалице звани: **Аустрија Модел 1928.** Стручњаци за прскалице пишу о том новом моделу, поред осталога, и следеће: Са прскалицом Аустрија Модел 1928. испуњене су све жеље виноградара, јер је овом конструкцијом прскалица Аустрија сасвим из основа усавршена, како у погледу рада, тако и опреме. — Тражите опис прскалице **Аустрија Модел 1928.**

Одликована на изложби у Скопљу златном медаљом.

Прскалице Аустрија могу се добити:

КОД СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА БЕОГРАД, У ГЛАВНОМ САВЕЗУ СРПСКИХ ЗЕМЉОРАДНИЧКИХ ЗАДРУГА БЕОГРАД и у свима већим гвожђарским трговинама.

ГЛАВНО ЗАСТУПНИШТВО ЈЕ КОД

БРАЋЕ П. РАДОЈЛОВИЋА

ГВОЖЂАРА — БЕОГРАД

За уништавање штеточина — па и штитасте ваши на воћкама, употребљава се са великим успехом **НЕХВИЛОВА ПРСКАЛИЦА** патент Аустрија.

8—7

Ослобођено поштарине
реш. Мин. Поште и Тел. бр. 17306/24. г.

Бр. 9. Београд, 1. маја 1929. год. Год. LVI

За С. П. Друштво власник, председник, Мирко Миљковић

Одговорни уредник, Божидар Ђ. Ранковић

Београдска Обласна Задруга за Пољопривредни Кредит.

Законом о Пољопривредном Кредиту уз припомоћ државе, створена је чврста организација Пољопривредног Кредита на задружној основи. У пркос скромних средстава, којима располаже Дирекција за Пољопривредни Кредит, за непуних 6 месеци, основано је: шест Обласних Задруга: у Београду, Загребу, Сплиту, Сарајеву, Скопљу и Ћуприји — једна широка кредитна организација са 1000 Месних Задруга и 50.000 чланова. Ова задружна кредитна мрежа проткана је скоро кроз све покрајине. Немамо тачних података о годишњем раду свих горњих Обласних Задруга. Пред нама је годишњи

извештај Београдске Обласне Задруге, из кога наводимо ове податке:

У подручје Београдске Обласне Задруге спадају политичке области:

Подунавска	са	90	месних задруга
Ваљевска	„	58	„ „
Подринска	„	51	„ „
Београдска	„	50	„ „
Сремска	„	49	„ „
Бачка	„	20	„ „

Свега 318 задруга (216 регистрованих, 42 одобрене и 60 у оснивању) са 13.135 задругара на крају 31. децембра 1928. године.

Зајмови су: краткорочни, средњерочни и дугорочни. До краја прошле године давати су само краткорочни зајмови на подлози обвезница Месних Задруга.

Према билансу примљено је од Дирекције за Пољопривредни Кредит: 25,151.500 дин., а издато близу 27,000.000 дин. Онај вишак до 27 милијона својина је Месних Задруга од уштеђевина — улога.

Ових 27 милијона дељени су на 166 Задруга и на 7060 задругара односно домова. Сваки дом добио је 3770 дин. зајма.

У 204 задруге за непуних 6 месеци било је на штедњи:

Од улога по Закону за Пољ. Кредит	219.755·03 дин.
Добровољно датог новца на штедњу	870.104.46 „
Дечије штедње	15.362.74 „
Свега	1,105.222.23 дин.

а то значи: 4.14% од издатих зајмова.

Тиме, што се деца упућују на штедњу, Месне Задруге за Пољоприв. Кредит врше васпитну пропаганду штедње, односно иде се за тим: да се кредитне потребе за 80% пољопривредника покривају учешћем самих пољопривредника, ако се у низу извесног броја година на овај начин спроведе једна смишљена орга-

низација за прикупљање оних ситних капитала који данас бесплодно леже у селу или су путем штедионица и банака уложени у друге привредне гране, које не помажу пољопривредну производњу. Тиме би уједно био решен проблем: раздуживања пољопривредника.

Интересантни су још и ови податци, из којих се види: укупно имовно стање задругара, укупан дуг и чиста имаовина способна за кредитирање:

У свих 6 политичких области, које долазе у подручје Београдске Обласне Задруге за Пољопривредни кредит, на 166 задруга са 13.135 задругара, вредност њихове имаовине износи: 1.434,800.297 дин. А дугови: 49,088.658 дин. Чиста вредност имаовине (по одбитку 365,363.700 дин. на главнице т.ј. имаовине која се у предратној Србији не може задужити и продати) способне за кредитирање износи 1.020,347.939 дин.

Вредност чисте имаовине долази

На предратну Србију 517,399.614 дин.
На Војводину . . . 502,948.325 „

Дуга долази:

На 100 задруга са 7.547 чланова у предратној Србији . . . . . 24,555.233 дин.
На 66 задруга са 3.600 чланова у Војводини . . . . . 24,533.426 „

Зајма је издато:

На 4812 чланова у предратној Србији 14,400.500 дин.
„ 2248 „ „ Војводини . . . 11,391.000 „

Успех Београдске Обласне Задруге за Пољопривредни Кредит велики је и очигледан, изражен у главној садржини њеног рада и бројевима: о исплаћеним зајмовима, уплаћеним уделима и прикупљеним улозима на штедњу, чиме је подигнут материјални и морални ниво у свакоме селу, где постоји Месна Задруга за кредитирање.

М. Миљковић.

ИЗ ВОЋАРСТВА.

Калемљење поморанџа и лимуна.

Калемљење поморанџа и лимуна на нашем Приморју није тако старо. Тек, кад се је увидело, да поморанџа произведена из семена губи добре особине своје мајке, и да стабла произведена марготима (положенице) нису дугог века, да остану кржљава и неотпорна против суше, — тада се тек калемљењу поморанџа обратила већа пажња и оно се данас сматра као најбољи начин разножавања поморанџа и лимуна. Калемљена поморанџа пре природи и роднија је од некалемљене.

На нашем Приморју најбоље је резултате показало калемљење поморанџа и лимуна на *дивљу наранџу* (Citrus bigaradia) из семена произведену. Поморанџе (и лимуни) калемљени на овој подлози дужег су века, отпорније против суше, хладноће и разних гљивичних болести; јаче су, бујније, родније и отпорније против ветрова, јер корен продире у већу дубину.

Младице (дивљачице) калемимо у другој или трећој години после пресађивања из семеништа у растило. Између свих начина калемљења најбоље се показало *очење на будни пупољак*, које се изводи у првој половини месеца маја. Подлога (младица, дивљачица) треба да је у соку, што се познаје по лаком одвајању коре. На месту, где ће се калемити, кора треба да је млада и глатка. Окца се скидају са прошлогодишњих младара — пошто је поморанџа зимзелена воћка — без слоја дрвета. У колико се остави дебљи слој дрвета на пупољку, у толико ће калем кржљавије расти, јер дрвена наслага отежава срашћивање пупољка са подлогом. Скидање окаца доста је тешко, пошто су младари ћошкасти; само неколико развијенијих пупољака у доњем (дебљем) делу калем-гранчице скидају се лакше, јер је гранчица нешто округлија. Са лимуновог младара скидање пупољака нешто је лакше но са поморанџиног.

Калемимо на висини од 20—60 см. над површи-

ном земље. Поморанџе калемимо на нешто већој висини но лимуне. Ово чинимо зато, што поморанџе жбунасто расту, те је лепо стабло врло тешко одгајити. Зато њих и калемимо на висини од 30—60 см., дакле онде где се намерава образовати круна. Подлога се, на месту где је глатка, оштрим ножем засече у облику слова Т, засечена кора се одвоји, а под њу се утисне окце које са делом коре има облик штита. Ово треба извести брзо и вешто, да се окце не би осушило и исто се одмах веже рафијом, почевши одозго на доле. Пупољак умећемо под кору једногодишњег или двогодишњег дрвета. Младицу треба одмах скратити на 10—20 см. изнад уметнутог окца. Са овога дела младице, који се иначе зове патрљ, као и са оног од уметнутог пупољка до површине земље, неопходно је преко лета уклањати избоје. Младару, који буде потерао из уметнутог пупољка, треба дати вертикалан правац, а то ћемо постићи ако га, чим буде израстао око 10 см., привежемо рафијом за патрљ. Идућег пролећа уклонимо патрљ. Овакав калем у другој години почиње доносити плод.

Филип В. Лековић,
срески пољопривредни референт.

Котор.

НАРОДНО ЗДРАВЉЕ.

Рахитис.

Међу дечје болести долази и једна тешка болест костију-рахитис. Нарочито деца рођена пред крај лета и у јесен обољевају од ове болести. Највећи број обољења пада између октобра и маја.

Ово је обољење целога тела, али су најјачи знаци на костима. Деца су раздражљива, немирна, неће да се играју. Спавају мало, пате од затвора. Зноје се много, а нарочито по глави. Мишићи су им млитави, деца не проходају на време. Трбух им се отпушта услед

слабости и млитавости мишића. Доцније се почињу кости савијати. На местима, где се ребра састављају са грудном кости, јављају се чворови. Грудни кош је у доњем делу стиснут и сужен. На глави се јављају чворновати израсли, углови чела су јако истурени, код одојчади неће дуго да окошта мекота темена. Дугачке цевасте кости се на крајевима шире. Дете омалокрви, добије грчеве и пролив; изгуби прохтев за јелом; јако ослаби и омршави.

Тек последњих година тачно је утврђено, од куда долази до ове болести. Она се јавља као последица нецелисходне исхране. Поред хранљивих материја, потребни су нашем телу и такви састојци, који не хране, али који утичу на правилно рашћење и развијање органа и ткива и на правилан рад њихов. То су *витамини* (Тежак, 1927. г. бр. 15. стр. 116). Међу овим витаминима постоји један, који утиче на правилно окоштавање. Он утиче да се правилно слажу кречне соли у кости. Ако недостаје овај витамин у мајчином млеку или у храни деце, која се прехрањују, долази до поремећаја: кречне се соли недовољно слажу у кости, окоштавање застаје, а поремете се и друге унутрашње радње у телу. Ако се мати храни храном без потребног витамина и довољно кречних соли, неће га бити ни у млеку. Овога витамина има у јајима, сланини, рибљем зејтину, млеку, маслацу, али се налази и у сежем воћу и поврћу. Зимска исхрана је много сиромашнија витаминима, те услед тога и долази много чешће ова болест преко зиме. Али болест потпомажу и друге околности. Нарочито утиче на појаву рахитиса, што се деца преко зиме држе затворена и не износе на сунце и чист ваздух. Сунце има врло велика значаја за спречавање и лечење рахитиса. У мастима нашег тела налази се један састојак, који се под утицајем сунчане светлости претвара у витамин, који утиче на окоштавање.

Да бисмо спречили појаву рахитиса код одојчади и мале деце, треба водити рачуна о исхрани њиховој.

Док је дете на сиси, мајка треба да се храни ма-

теријама, које имају витамина. Али у неким случајевима витамини, и ако их мајка узима у довољној количини, не одлазе у мајчино млеко, те ипак долази до рахитиса. Због тога се сад саветују и друге мере за спречавање обољења. Још у трећем месецу треба одојчету, нарочито преко зиме, додавати воћне сокове, а нарочито лимунов. У почетку му се даје једна или две кашичице свежег сока, а доцније и више. Старијој деци треба давати храну која садржи витамина. Неки родитељи дају деци и рибљи зејтин. То је добро, ако је рибљи зејтин добар и ако се придржава и других хигијенских мера. То је нарочито, да се деца редовно изводе на чист ваздух, нарочито кад је сунчан дан. И по највећој зими не само мала деца него и одојчад треба да се добро утопљена износе напоље. Већ после шест недеља, а лети и раније, треба одојче износити свакодневно у шетњу, чак и кад је ружно време мора се наћи бар два пут дневно по 15 минута, да се изнесе. Старија деца пак морају се и дуже бавити на чистом ваздуху.

За лечење рахитиса поред ових напомена о исхрани, нарочито је важно сунчање. У сунчаним зрацима се налази најјевтинији и најсигурнији лек против рахитиса. За неколико недеља сунчања деца ће се опростити своје тешке бољке, окрепиће се и ојачати, добити боју и прохтев за јелом, постаће весела и свежа. Наравно, да је у овом погледу боље сунце на морској обали или на средњим висинама (500—1500 метара), али, ако се нема могућности, помаже сунце на сваком месту.

И вештачко сунчање помаже против рахитиса, те у зимско време треба потражити помоћ код лекара, који имају лампе за ово сунчање.

Напослетку пре кратког времена успело је за руком и да се производи витамин против рахитиса и већ су многа деца излечена овим леком.

Dr. Ст. З. Иванић.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ.

Питање: Чувши од једног стручњака, да је за храњење пчела врло добра храна добро печена пилетина, коју пчеле, како овај стручњак вели, сву до кости поједу, ако се остави онде, где и остала храна, — молим, да ми изволите одговорити, је ли ово у опште могуће?

Бутимир—Илиџе Мирослав Лазић.

Одговор: За време мога пчеларења од 1891. године па све до данас, појео сам код пчела доста пржених и печених пилића и никад нисам имао прилику да видим и једну пчелу, да је хтета пасти на печено пиле, што би сигурно морало бити, да пчеле радо једу печену пилетину. Напротив, од осица сам се морао увек бранити, јер су оне одмах осетиле печено пиле и у опште на свако печење нападале, јеле га, кидале и носиле.

Да би ову ствар још боље проверио, испекао сам печено пиле и по један део од истог метнуо у шест кошница најјачих са пчелама, међу којима је била једна без меда, коју сам стално прихрањивао истим. Печење сам метнуо на место, где мећем и мед при храњењу пчела. Пилеће печење стајало је у кошницама два дана и пчеле га нису хтеле ни додирнути.

Да нису томе стручњаку случајно улазиле осице у кошницу и појеле пилеће печење?

Мед справљен од нектара сакупљеног из цвећа разног растиња, најприроднија је и најбоља храна за пчеле, а у недостатку истог, сируп, справљен од шећера и воде.

Јежевица. Милан В. Поповић, свешт-пчелар.

Питање: Да ли бих постигао жељени резултат, када бих у њиву валовну и тврду на обради извукао речни песак, који ми је у близини и колико кубних метара на површину једног ара.

Буковица. Димитрије Јевтовић.

Одговор: За тачан одговор на ово питање недостају сви елементи, а на првом месту врста земље и њен бар механички састав. Ми претпостављамо, да

израз валовна значи тешка, дакле тешка глинуша са мало или нимало креча.

Према томе можемо ставити, да има око 80% глине а осталих 20% песка, хумуса евентуално нешто креча и т. д. Постављено питање тражи смањивање процента глине помоћу песка, те на тај начин да постане ораницом лакша глинуша евентуално тешка иловача. Узмимо у разматрање дубину 20 см. Ако бисмо на један квадратни метар површине бацили 40 кгр. песка, рачун би показао, да бисмо на дубини од 20 см. а по једном метру површине смањили сразмерно количину глине од 80 на округло 66, 70%. Дакле добили бисмо лакшу глинушу или тешку иловачу. Спровођење овог рачуна није тешко. На стр. 10 Поука о ђубрењу од М. Ђ. Николића пише да један кубни метар суве глинуше мери око 1000 кгр. Према томе 20 см. дубине мере пети део т.ј. $1 \times 0{,}2 = 0{,}20$ кубних метара = 200 кгр. Ово даље значи да на 100 кгр. земље долази 20 кгр. песка. Дакле $120:100 = 80:\times; \times = \frac{100 \times 80}{120} = 66{,}66$.

За један ар површине потребно је сто пута по 40 кгр., јер има 100 квадратних метара, дакле $100 \times 40 = 4000$, а за један хектар $100 \times 4000 = 400.000$ т.ј. 40 вагона.

Ови бројеви најочитије показују, је ли је и у колико могућа поправка земље овим путем. Ако бисмо се задовољили мањим дубинама, рецимо са 10 см., цифра би се смањила на 20 вагона или на 5 — 10 вагона. Али при овом смањивању не треба изгубити из вида орање и његову дубину, те би последња цифра била посве недовољна.

За поправљање оваквих земаља су много бољи други путеви и методе. Дубоко орање с јесени, два пута. Орање поновити с пролећа. Дробљење земље подесним оруђима. Ђубрити сламастим ђубретом. Нарочито је овде препоручљиво ђубрење кречом. Како се ђубри кречем и колико га треба дати види Поуке о ђубрењу од М. Ђ. Николића стр. 118 и 185.

Овако поправљене земље постају врло плодне и подесне су нарочито за пшеницу и кукуруз, али и црвену детелину, боб ит. д.

Креч је овде ради поправке и корисниjи и бољи него ли песак. Што се већа количина баци у толико ће и резултат бити бољи. Да се не би учинила грешка и при томе добро је прочитати наведену књигу.

М. Ђ. Николић.

ЛИСТАК

Из Пољопривреде Планинскога Типа.

Белешке Драгише Лапчевића.

(Наставак)

8. О воћу.

Интересна је појава, да се воће сади, у планинским крајевима, обично кад је пун месец. Такав је случај, н.пр. у Хомољу. У околини Бољевца „народ сади воће... само онда, кад месец иде у напред, т. ј. кад расте, докле се не напуни; кад месец стане да опада, онда се не би примило, а ако би се примило, не би непредовало."

У околини Хомоља о новој години „кости од божићне главе баци сâм домаћин у вотњак, а гдекоји обе вилице заглаве у рачваste гране или их закопају под круном највеће, најродније и најгранатије воћке, верујући да воћњак неће тако лако издати у роду, или да неће издати дотле, докле вилице у земљи сасвим не иструну." У ужичком крају Божићну сламу о новој години износе у вотњак и међу је у рачве воћки.

О Трипундану у околини Хомоља „сваки сељак гледа да рано изјутра, док сунце још није изгрејало, оде у воћњак и да одсече од три родна дрвета по три гранчице. Одсечене гранчице закопа под круном најстарије воћке, која рађа с коштицом."

У Лужници и у Нишави „преко Божићњег поста кухају чешње сухе крушке и јабуке у режњевима. У „варене воћке" спадају и сухе шљиве, бресквe, вишње и трешње. Шљиве, вишње и трешње прво се прелију врелом

водом, па се после суше по неколико дана на сунцу на даскама и на тепсијама. Добро осушене чувају се за зиму. Брескве се само на сунцу суше. Све ово сушено куха се."

У Левчу и у Темнићу се о Божићу једу дрењине и штипци; у ужичком крају се једу трњине, пошто измрзну; несмрзнуте а зреле трњине се затрпају у врућ пепео, ваде и једу.

Јабука је најомиљеније воће; о њојзи постоје многе и разноврсне песме, па међу њима и ова:

Насред поља јабука,
Под јабуком девојка.
Ветар дуну с истока,
Те обори јабуку,
И уплаши девојку!

Интересна је ствар, да су у нас у старини били подељени називи за воћку (дрво) и за род, и да зато сведочи још један доста блед траг и у једној доста *нашегнутој* форми сачуван у оној народној пословици из Добрича: „Каква *крушка* такво *крушче*."

Напослетку, у Миладиновића *Зборнику* (стр. 135.) постоји траг вина од *купине*, какво је, негда, справљено.

9. Рибарство.

Риба се у нас још лови на старински потпуно примитиван начин, како су је ловили још првобитни људи.

Највише се лови *удицом*, како су је ловили још стари Јелини:

.....Рибу из мора јаку
На поље води на концу и на куки мједеној сјајној.
(Илијада, XVI, 407 и 408).

Најчешће се лови на *вршку*: назида се камење с једне и с друге стране:

Сл. 41. — Вршак.

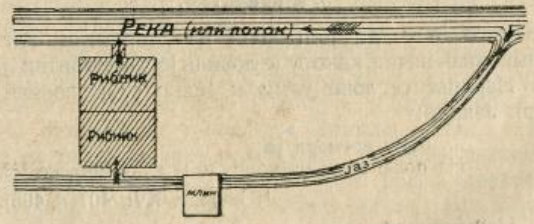
На врху вршке се метне кош од прућа којим се риба хвата (*врша*, како је Љубиша назива, *кошара* ит.д.)

У Бјелопавлићима *јазом* се прегради вода ради ловљења рибе. У Срему се зове *котац* она заграда у барама у коју се риба хвата. У Црној Гори се назива *ловиште* оно место где се риба лови. Такође се у Црној Гори назива „*замлијечити* какав вир или крај у језеру, т. ј. утући много *млијечи*, да се риба потрује и изађе на врх воде.“ У Србији се риба трује *дивизмом*, *зеленим орасима* и *балуком*, т.ј. рибјом травом.

Врло често се, у нешто већим водама, риба лови *кошем*, *котобањем*, *черенцом* и *прећом (сертмом)*. А у планинским крајевима није редак случај да се риба лови на овај начин: са запаљеним *зубљама* луча рибари загазе у реку, гледају рибу која лежи на песку и убадају је *оствама* (виљушкама за ловљење рибе).

10. Рибник уз млин.

На потоцима и рекама ми имамо врло много млинова. Уза сваки такав млин можемо, и треба, да имамо рибник, који се, као што се на приложеном цртежу може видети, врло лако може подићи: ископати простор између реке (или потока) и воденичног јаза, озидати га каменом, којега готово увек има при руци и који

Сл. 42. — Рибњак уз млин.

је сасвим јевтин, пустити, кроз решетку, воду из јаза, и одвратити је, опет кроз решетку, у реку (или у поток), а у рибнику запатити рибе. Рибник се још може преградити, као што је на цртежу показано, па

у једном одељку гајити рибе које једне друге не тамане, а у другоме друге рибе, чак и ракове, по могућству и школьке. Врло велика је потреба, особито у планинским крајевима, за подизањем ових рибника; зато треба не само саветовати сопственике речних и поточних млинова да их подижу, већ се још и активно заузимати да би се за подизање рибника дотични лакше одлучили. Како вештачки рибници повећавају средства за исхрану, а уз то, још и осигуравају добре приходе, права би благодет била кад би се млинари задобили за њихово подизање.

11. Како се површе гаји.

Вук Стеф. Караџић саопштава да „многи на мученике (9 марта) напаљују расаднике, т. ј. на једно мјесто нанесу дрва па запале те изгоре, по том оно мјесто ускопају и посију купусни расад."

Тако се и данас у ужичком крају ради; само у место дрва се навуче кровине, разноврснога шљама, корова и трња, па се запали, па кад земља обгори, прекопа се, иситни и засије купусни расад.

То се, извесно врши ради дезинфиковања од бувача. То закључујем по томе, што се по расади посипа пепео, ако се бувач појавио.

Осим купуса, којега засијава готово сваки сељак, свака ће кућа још купити арпаџик, те у лејама засијати црни (мрки, црвени) лук, бели лук (чешњак), ајму (аљму) доста редак случај), влашац и прази лук. У пролеће ће сељак из леја, у којима је бели лук био, па није сав повађен, вадити *крецељ* и јести, често пута ће га истуцати, прелити *шљивовим сирћетом*, па врућу кукурузу умакати.

Многи ће, осем тога, посејати кромпире. Изгледа да је кромпир преко вишеградског Старога Влаха добивен из Црне Горе од сорте која се у околини Фоче назива *рушњак*. Црвен је унутра, а испечен или искуван сав се просипа, брашњаст је. Иначе је врло крупан.

Осем овога површа није, до скора, ретко још шта гајено.

— Наставиће се. —

БЕЛЕШКЕ.

Одговор на поздравни телеграм упућен Његовом Величанству Краљу са редовне скупштине Удружења Пољопривредних Стручњака:

Господину

Вићи Матићу,

Председнику скупштине Удружења Пољопривредних Стручњака

Београд.

Београд, 1. априла 1929. г.

Господине,

Примивши са задовољством топле поздраве, послате са девете редовне скупштине Удружења Пољопривредних Стручњака, Његово Величанство Краљ благоволео је наредити да изјавим срдачну захвалност.

Министар Двора,

Б. Д. Јевтић с. р.

Радови у мају. — *На дому и двору.* — Како су у овом месецу главни радови окопавање и косидба, то припремати све справе и приборе за те радове као: мотике, копачице (прашаче — огртаче), косе, косишта, брусеве, косачице, грабље, виле и остали прибор. Обезбедити и радну снагу. Мотрити на концентрисање стајског гноја: влажењем, покривањем земљом и т. д.

Око стоке и живине. — Прелаз на зелену храну и пашу, старајући се да прелаз не буде нагао, повећавајући у току најмање десет дана зелену храну, а смањујући у толико досадашњу суву — зимску — храну, док се сасвим не пређе на зелену или на пашу. С највећом обазривошћу изгонити овце на детелишта, а док је још роса или по киши никако. Рогату стоку нарочито чувати од влажне детелине. Услед таквих погрешака у овом месецу се најчешће појављује *надун* код преживара. Из стаја износити гној и слагати на гнојиште (ђубриште). Где је у обичају „торење", почињу се овце затварати ради тога на њивама које треба да се наторе; начин нарочито употребљив за угаре. У планинским крајевима селидба стоке у планинске станове, на паше и сувате. Почиње бачијање и израда млечних производа на летњим становима. Стрижа оваца. — Живина се изводи најживље. Старати се, да се пилеж добром храном и брижљивим чувањем одржи и потпомогне за брзо развијање; нарочито је то потребно ћурићима и гушчићима. Обра-

тити пажњу на чешће мењање воде у судовима за појење Мада живина налази доста хране и напољу, опет не треба много умањивати добру зрнасту храну.

На њиви и ливади. — Довршава се сејање кукуруза, пасуља, проса, сирка; а сеје се: конопља, хељда, мухар, кукуруз некопац („сачма", „зелен") и остале пиће биљке за лето (грахорица, грашак, мешовита пића). Дрљати кромпир; плевити пролетње стрне усеве. Прорећивати репу и прашити. Прашидба и раних кукуруза. Расађује се дуван, сточна репа (изведена у леји), купус и памук (у јужним крајевима). Жетва детелине, јесење грахорице и озиме репице. Зарезују се главице мака ради добијања опијума (афиона). — На ливадама: умерава се наводњавање, пошто је трава висока. При крају месеца отпочиње косидба вештачких па и природних ливада, чим се већи део траве расцвета. На осам дана пре косидбе обуставити наводњавање. Излетање гунделја, чије лавре много шкоде трави на ливадама, и уништавање ових.

У градини. — Наставља се сејање поврћа из прошлог месеца, нарочито: краставаца, диња и лубеница, дулека. Прашење и окопавање поврћа. Старији краставци, диње и лубенице и црвени патлиџани орезују се. Почиње и заливање јутром и вечером. Жетва: грашка, боба, салате, мркава, ротквица, укова, раних кромпира. Бранити од слане. — Окопавати јагоде. Јагоде почињу сазревати; подастрти крупну сламу око бокора, да род не падне на земљу.

У воћњаку и воћном расаднику. — На палметама зелено орезивање. Уклањање изданака из стабла. Употреба средстава противу штеточина, — инсеката. Прскање бордовском чорбом шљива противу „пламењаче" (рђе) и бресака противу коврчавости. Брање раних трешања. — У расаднику почиње летње калемљење пупољком (окулирање). Пикирање (привремено расађивање) воћних младица у семениште.

У винограду и подруму. — Друго прашење. Друго прскање противу пламењаче пред цветање, па онда запрашивање сумпором (за време цветања). Сузбијање разних штеточина на лишћу и роду. Сабирање пужева. Отпочиње зелено калемљење. — У подруму довршује се претакање. Вршити брижљиво доливање. Прегледати вина (због превртања, цикнулости). Ноћу проветравати подрум.

На пчеланику. — Ројење у јеку. Кошницама за производњу меда додавати празне оквире. Вештачко ројење. Прво вађење меда.

Код свилобуба. — Храњење и неговање свилобуба. Крајем месеца завијање. Наместити прибор за завијање.

Клијавост кукурузног семена. — Прошла сурова зима са јаким мразевима, какви се код нас одавно не памте, поред

штета, које је нанела усевима у пољу, те су ови делимично а где-где и сасвим измрзли, неповољно је утицала, како је то са меродавног места објављено и на клијавост кукурузног семена. Кукуруз за нашу државу и наш народ преставља најважнију културну биљку, те би употреба неклијавог семена за сетву кукуруза била од недогледних последица за широку праксу. Употребом неклијавог и неподесног семена наши би се пољопривредници изложили великим штетама, јер од утрошеног семена за сетву, које би могли искористити за храну, не би имали никаквих користи, а поновним сејањем својих њива, закаснили би, што би такође штетно утицало на доцније развиће усева. Отуда испитивање клијавости у пољопривредној пракси преставља један врло важан посао, не само за семе од кукуруза, већ и за свако друго. Ово треба сваки пољопривредник да има на уму и да не сеје семе, које претходно није испитао и уверио се у његову исправност.

При средњој пољопривредној школи у Ваљеву извршено је поводом овога случаја испитивање клијавости кукурузног семена, ма да се ово испитивање увек врши, и према добивеним податцима, прошла сурова зима није штетно утицала на клијавост кукурузног семена бар у школском магацину. Тако од четири пробе узете од кукуруза, који се гаји на школском имању, добивени су приликом испитивања клијавости семена следећи резултати:

Код кукуруза „Пенсилванског“ . . . . . 86%.
„ „ „Румског Зубана“ . . . . . 96%.
„ „ „Чиквантина“ . . . . . 92%.
„ „ „Осмака“ . . . . . 88%.

Кукуруз је чуван за време зиме у клиповима у школском магацину, извешан на моткама, није дакле био на гомили; магацин школски нема тавана, већ је директно покривен црепом — има вентилаторе који нису преко зиме затварани, тако да је температура у магацину била скоро као и на отвореном пољу. Мразеви су неповољно утицали свакако на кукуруз који је чуван на влажном месту, иначе на сувом месту нема штетних последица. Али у сваком случају треба испитивати клијавост.

Испитивано је такође и семе црвене детелине, које производи школа на свом имању и које је чувано у истом магацину где и кукуруз и клијавост се показала 100%.

Властимир Ђорђевић,
суплент Сред. Пољ. Школе у Ваљеву.

Вештачко масло и сиреви. — Све до у најновије доба код нас се није знало за вештачко масло („бутер“) и сир, али развитком саобраћаја и индустрије увлаче се и они полако у трговину и постепено чине утакмицу природним производима.

Отуда је корисно и занимљиво, да и наши пољопривредници сазнају штогод о њима.

Вештачко масло се назива још и *маргарин*, *бутерин*, *олеомаргарин*. Сматра се да су се ти производи прво почели израђивати у Француској и то за време француско-турског рата 1870. године, када се је осетила потреба за јефтинијом масти него што је то било право масло.

У почетку је вештачко масло израђивано из свежег говеђег лоја. Доцније су му придодавали разна биљна уља: кокосово, памуково, уље од репице, сезама и др., а после су придодавали свињско сало и овчи лој, па су ове сировине увожене из ваневропских земаља. Од 1900. год. израђује се маргарин и само из биљних уља, а продаје се под именом: вежеталин, палмин, кокосово масло и др. Ових производа већ има и код нас и налазио сам их по бакалницама у унутрашњости.

Док је сврха била, да се за сиромашније слојеве народа израђује јефтина и здрава маст и да се под правим именом продаје, дотле се није имало шта приметити, али, крајем, 19. века отпочела је *несолидна* конкуренција правом маслу тако, да су многе државе биле принуђене да се нарочитим законима од тога бране и да заштићују своје млекарство.

Данас сама Немачка производи у многобројним фабрикама годишње преко 120 милиона килограма маргарина, а у Немачкој се потроши око 500 милиона килограма масла. Производња вештачког масла све више расте, јер се траже јефтиније масти за исхрану становништва, али ипак није примећено, да је опала производња природног масла из млека, већ је и она расла.

Вештачко масло оваквог је састава (по Флајшману):

воде	8—12,56%
масти	84—87 „
остало (со, пепео, орган. супст.)	1·20 –7 „

Вештачки сир, назван још *олеомаргаринski сир*, *маргаринski сир*.

Овај се сир прави из отпадака фабрика маргарина, који нису употребљиви за справљање вештачког масла. Срећом се ова фабрикација за последњих тридесет година, откако постоји, није могла дубље одомаћити. Израда вештачког сира отпочела је прво у Америци — око 1878. год., а у Европу је пренета поглавито у Данску.

Вештачки сир праве из оплављеног млека уз додатак маргарина (око 3%), смеша се фино измеша „емулгује", па подсирава као обично.

А. Г. Ј.

КЊИЖЕВНОСТ.

Обезбеђење стоке од Dr. Вел. Н. Стојковића, начелника Министарства Пољопривреде. 15 штампаних табака великог формата. Цена 40 динара.

Сточарство је једна од најважнијих грана наше привреде и што оно у нашој земљи није још развијено до оних граница, које може постићи с обзиром на услове које у њој налази, један од најчих разлога је несумњиво то, што одгајивачеви интереси нису заштићени од штета, које може претрпети услед помора стоке.

Писац у предговору и уводу износи значај сточарства за нашу земљу и његову зависност од обезбеђења, као и све користи од обезбеђења стоке.

Књига је подељена у три одељка. У првом писац износи опште погодбе обезбеђења стоке, у другом излаже како је то обезбеђење извршено у Швајцарској, Бадену, Баварској, Француској, Белгији и Бугарској, а у трећем предлаже како би обезбеђење стоке требало извршити код нас, дајући и један потпун пројект закона о обезбеђењу стоке са коментаром.

Ову књигу топло препоручујемо свима нашим читаоцима. Може се добити код Српског Пољопривредног Друштва у Београду.

Практично виноградарство од Николе Ж. Петровића, инспектора Министарства Пољопривреде. 9 штампаних табака великог формата са 70 слика. Цена 30 динара.

У добу обнове винограда у Ј. Србији, Херцеговини, а делимично и у другим крајевима наше Отаџбине ова књига долази у згодан час, да виноградарима тих крајева пружи драгоцена упутства, науком и праксом освештана, како ће ту обнову извршити што боље.

Књига је подељена у седам одељака, у којима писац описује узроке сушења старих винограда, главне домаће сорте, начине размножавања, подизање винограда, резидбу, ђубрење, обраду земље и болести и штеточине.

Препоручујемо топло ову књигу свима нашим читаоцима виноградарима. Може се добити код Српског Пољопривредног Друштва у Београду.

Болести биљака и биљне штеточине. — Изишло је из штампе ово дело, за које је прошле године јављено да је дато у штампу. У њему су у згодној и прегледној целини изнесена *упутства за познавање и сузбијање болести и штеточина на свима гајеним усевима, воћкама и виновој лози.*

Дело је намењено практичним земљорадницима као и оним пољопривредним стручњацима који су у сталној вези са практичном земљорадњом. Али ће као ручна књига одличано послужити и свима који се уче пољопривредној науци као и оним који нашу пољопривреду стручно проучавају.

Дело је преведено са најновијега осмога немачкога издања, кога су по универзитетском професору Др. О. Кирхнеру прерадили и допунили Др. Е. Рим и Др. В. Шварц чланови Државнога Биолошкога Завода у Берлину. Превод је веран, изражавање лако схватљиво за свакога.

У преводу су изнесене све слике, које се налазе у оригиналном тексту. Има их 67. Техничка опрема књиге веома је добра.

Цена брошираној књизи износи 70·— дин., а увезаној 80·— дин. без поштанских трошкова. Добити се може код Ing. J. Поповића, државни фитопатолошки завод — Сарајево — Земаљски Музеј, а доцније и код књижара.

РАД С. П. ДРУШТВА И ПОДРУЖИНА.

Српском Пољопривредном Друштву

Београд.

На основи одлуке управног одбора Друштва одређен сам да у области Подринској одржим шљиварску конференцију у Шапцу и практично предавање о сузбијању штитасте ваши код подружина у Владимирцима и Крупњу. Част ми је о томе поднети овај извештај:

По одређеном програму на дан 27. децембра одржао сам шљиварску конференцију у Шапцу. Конференцију је сазвао окружни — обласни одбор преко свог обласног директора пољопр. школе г. К. Поповића. Иста је одржана у сали обласног одбора. Поред чланова обласног одбора за све гране на конференцији су били присутни скоро сви јачи трговци извозници из Шапца, а поред овог директор ратарске школе и директор филијале прашке банке, чланови тржишне комисије и већи број пољопр. из околине. Конференцију је отворио председник обласног одбора г. Ђекић, а затим дао реч подписатом. Ја сам у своме говору поред уобичајеног поздрава присутнима на првом месту истакао важност шљиварства по нашу државу, а специјално по област подринску, која спада међу прве шљиварске области и чији поједини срезови искључиво од шљиве живе, документујући све то статистичким по-

датцима и упоређујући шљиварство са осталим гранама. После овог прешао сам на појаву опасности, која прети да уништи шљиварство, а које сам опасности поделио у три групе и то:

а) Опасност због рђавог или никаквог гајења и неговања шљива;

б) Опасносност од појаве штитасте ваши на шљивама и

в) Опасност због рђаве прераде и несавесне трговине суве шљиве. После овог указао сам на циљ и рад Српског Пољопривредног Друштва у организовању ових конференција и предавања, те да би се овако заједничким договором нашао нешто лакши и ефикаснији пут у борби против наведене опасности, изложивши им и мере које је Друштво дотле предузело и донети правилник о давању помоћи.

После овог говора ја сам молио присутне да се отвори дискусија и да сваки изнесе конкретне предлоге шта би требало и како предузети да се та опасност укони или бар ублажи. За овим је одпочела доста жива и врло озбиљна и разложна критика, у којој су се нарочито истакли г. г. директор ратарске школе, директор филијале шаб. прашке банке и остали. На крају дискусије конференција је изабрала један ужи одбор од 4 лица да саставе и подпишу резолуцију што су и учинили. Жеље изражене у овој резолуцији унете су у заједничку резолуцију коју су саставили сви изасланици који су такве конференције одржали по разним шљиварским местима.

По броју присутних, по предусетљивости обласног одбора, а нарочито по документованој и разложној дискусији с правом се може рећи да је ова конференција имала добар успех и да ће резултати исте бити повољни.

На дан 28. децембра одржао сам практично предавање о значају воћарства — шљиварства и сузбијању штитасте ваши у Владимирцима код пољопр. подружине. Овом предавању и поред врло рђавог времена присуствовало је преко педесет пољопривредника и чланова подружине са 3 свештеника. По извршеном предавању присутни су изведени у воћњак, оде им је практично показано, како изгледа штитаста ваш, где се налази, а нарочито примена прскалице и карбокримпа. И ово предавање потпуно је успело и присутни су били задовољни. Овој подружини уступљено је за ову цељ бесплатно једна леђна мала прскалица и 5 кгр. карбокримпа.

На дан 31. децембра одржао сам друго предавање код подружине у Крупњу о истој теми са практичним извођењем самог посла. Само предавање текло је у најбољем реду, а истом присуствовало је преко 60 слушаоца све чланови подружине и пољопривредника. Како је овај крај један од нај-

већих шљиварских крајева, који од шљиве тако рећи и живи, то је интересовање било велико и да није било рђаво време, јер је истога дана киша непрестано падала, то би посета била огромна. И баш због тога што је време било рђаво сви су присутни молили да Друштво овака предавања чешће одржава. И ово као и прво предавање је потпуно успело. И овој подружини издато је на поклон једна мала прскалица и 5 кгр. карбокримпа.

Члан Управе,
Драг. Ј. Спремић.

Окружна Пољопривредна Подружина у Јагодини

Окружна Пољопривредна Подружина у Јагодини одржала је своју годишњу скупштину 13. јануара т. г. на којој је донела одлуку за рад у овој 1929 год.

Скупштина је била посећена боље него икада. Са скупштине је послат телеграфски поздрав Његовом Величанству Краљу Александру I, као највишем заштитнику пољопривреде и Господину Министру Пољопривреде и Вода Г. Др. Франгешу и изјављена жеља, да се обрати нарочита пажња, помоћ и заштита пољопривреди и њеним интересима.

На скупштини је решено да се у току ове године издаду следеће награде:

1.) 3 награде најбољим одгајивачима грахорице.

2.) 3 награде за гајење кукуруза на зимском орању и по Америкаском начину без огртања и закидања перја — листа.

3.) 3 награде који буду подигли виноград најбољим асталским сортама за извоз грожђа.

4.) 3 награде за подизање рационалног ђубришта и правилно гајење ђубрета.

5.) 3 награде за подизање најбољег воћњака — орашчара засађен орасима по врлетним и кршевитим местима у најмањој површини 0.50 ари.

6.) 10 награда за конзервисање и стерилисање воћа и поврћа за чување за зимску употребу.

Да се у току године приреди једна изложба од свију овоземаљских производа.

За обилнији и што правилнији рад да се прошире пододбори за свако село по 3 лица у које да уђу: првенствено најврснији учитељи и свештеници, који ће спроводити задатак подружине у народ дотичног села и упућивати народ да се такмиче за поменуте награде. Задатак је ових пододбора

да прибирају и прикупљају најбоље предмете за изложбу и упућују народ на набавку преко подружина.

Да обавештавају народ и позивају чланове управе: на држање пољопривредних разних практичних предавања и да набављају за народ све пољопривредне потребе у алату, материјалу, разног семена, пољопривр. књигама и т. д.

Надамо се да ће и остале подружине поћи овим правцем ради што успешнијег начина рада у нашем народу, ако нам надлежни буду излазили у сусрет у довољним средствима и брзим радовима.

У свима набавкама, обавештењима и утакмицама, првенство имају чланови подружина и земљорад. задруга.

16. јануара 1929. г.
Јагодина.

Милан Бозољац,
срески пољопр. референт.

Записници седница

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва:

12., одржане 20. марта 1929. г. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић, потпредседник Др. Т. Митровић и чланови: Д. Спремић, Б. Станисављевић, В. Матић, Т. Владисављевић, Н. Петровић, С. Ратковић и Б. Ранковић.

Председавао председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

202) Прочитан је и примљен записник 11. седнице Управног Одбора.

II

203) Прочитан је и усвојен записник 11. седнице Књижевног Одбора.

III

Прочитана су мишљења Финансијског Одбора, па је одлучено:

204) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1.000.— динара;

205) да се одобрава кредитирање по актима Бр. 2842 и 3099;

206) да се замоле полицијске власти за дејство, да дужници из 1927. и 1928. г. измире дуговања.

IV

Прочитан је записник 12. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

207) да по понуди Бр. 1800, Набављачки Одбор прегледа мустру прашача, па онда учини предлог;

208) да се по понуди Бр. 2880, набави 1000 џачића на паковање;

209) да се по понуди Бр. 752, набави 20 виноградарских и 5 воћарских прскалица.

V

Прочитан је записник 12. седнице Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

210) да се рок за исплату берзанске робе који је предвиђен у обвезницима које Подружине дају Друштву, повећа од једног на три месеца;

211) да се не може усвојити молба Подружине из Жуковца Бр. 2944, пошто се противи правилима.

IV

Саслушана су мишљења Инспектора за Подружине, па је одлучено:

212) да се приме у састав нове Подружине у Куманима, Чајетини и Удовицама, пошто су испуниле све услове;

213) да се одобрава кредит Подружинама: у Мрчајевцима 30.000.— дин., и у Куршумлији 25.000.— дин. стим, да га могу користити према броју чланова.

VII

По осталим предметима одлучено је:

214) да се по тражењу Мин. Пољопр. и Вода за мишљење о трговини на зелено одговори, да треба регулисати и осигурати кредит, извести осигурање против елементарних непогода и да се производи котирају на берзама, и цене службено одмах саопштавају;

215) да се пројект међународне конвенције за заштиту биљака доставити на мишљење г. Д. Ђ. Николићу;

216) да се предлог Свилајеначке Подружине и г. Љ. Петковића, о измени Друштвених правила, не износи годишњем збору, пошто није благовремен;

217) да се сав материјал о Пољопривредним Коморама, достави Министарству Пољопривреде и Вода, и да се тражи од г. А. Јамника нацрт о организацији Комора.

Са овим је седница закључена.

———

13., одржане 27. марта 1929. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић, ппредседник Др. Т. Митровић и чланови: Д. Спремић, В. Матић, А. Рашковић, Т. Владисављевић М. Стојановић, Н. Петровић, С. Партовић, Б. Ранковић и С. Ратковић.

Председавао председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

218) Прочитан је и примљен записник 12. седнице Управног Одбора.

II

219) Прочитан је и усвојен записник 12. седнице Књижевног Одбора, као и предлог Бр. 176.

III

Прочитана су мишљења Финансијског Одбора, па је одлучено:

220) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 дин.;

221) да се Модричкој Подружини продужи рок плаћања дуга за два месеца;

222) да се молба Бр. 3429, упути на мишљење обласном пољопривредном референту;

223) да се Мојсињској Подружини дâ на кредит 400 кгр. карбокримпа;

224) да се Рибничкој Подружини изузетно одобри кредит по молби Бр. 3431.

IV

Прочитан је записник 13. седнице Набављачког Одбора па је одлучено:

225) да се по понуди Бр. 1588 набави 10.000 кгр. грахорице;

226) да се по понуди Бр. 3554 набави 100 кгр. семена гледичја;

227) да се по понуди Бр. 3439 прими у комисион 2000 комада коса.

V

Прочитан је записник 13. седнице Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

228) да ппредседник у име Друштва потпише правила Савеза Пољопривредних Књижница и Читаоница и да се из Друштвене касе плати такса за потврду. Исто тако да се штампају правила Савеза у 1000 примерака, а правила Књижница

и Читаоница у 2000 примерака, и штампање да се плати из Друштвене касе;

229) да се не може усвојити предлог Нишке Подружине да се члански улог смањи, пошто Тежак и Календар више стају но члански улог који Подружине плаћају;

230) да се економу ср. срљишког могу дати књиге са уобичајеним попустом од 20%;

231) да се поништи рад скупштине Голобочке Подружине и да се одреди друга скупштина на којој да председава члан Друштвене управе, како би се рад скупштине правилно обавио.

VI

Саслушана су мишљења инспектора за Подружине, па је одлучено:

232) да се приме у састав нове Подружине: у Куманову и Рековцу, пошто су испуниле услове;

233) да се одобрава кредит Подружинама: у Влашком Долу 14.700 дин., у Славковици 5.000 дин., у Чачку 50.000 дин., у Грабовцу Т. 10.000 дин., у Богатићу 10.000 дин., у Петровцу П. 40.000 дин., Каменици В. 10.000 дин., Рибнику 60.000 дин., Брестовцу К. 9.300 дин. и Честину 10.000 дин.

VII

Саопштења и предлози:

234) Председник саопштава да је био на Збору Обласне Задруге за Пољопривредни Кредит у Београду. Одбор прима знању.

Са овим је седница закључена.

14., одржане 3. априла 1929. год. у Друштвеном Дому у Београду

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић, председник Д. Т. Митровић и чланови: Д. Спремић, В. Матић, Т. Владисављевић, М. Стојановић, Б. Ранковић, С. Ратковић, Н. Петровић и Б. Станисављевић.

Председавао председник г. М. Миљковић

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић

I

235) Председник моли да пре преласка на дневни ред може потврдити, да је рад управе у прошлој години био обилан и задовољавајући, као што је то и на годишњем збору признато. Сматра, да је умесна и објективна критика на збору у колико је било, чињена у доброј намери и да може служити као директива у раду нове управе. Што се у прошлој

години осетио живљи утицај Друштвеног рада и што је наш сељак стекао поверења у користан рад Друштва, има се у првом реду благодарити истрајном раду чланова управе, који су са прегаоштвом и у слози поверене им дужности вршили. Сви су изгледи да ову управу и у овој новој години очекују важни и многоструки послови и нада се, да ће чланови управе у пуној мери својим радом оправдати поверење збора. У то име поздравља старе и нове чланове Управе и жели срећан и успешан рад. Одбор се одазва са живео!

II

236) Прочитан је и примљен записник 13. седнице Управног Одбора.

III

237) Прочитан је и усвојен записник 13. седнице Књижевног Одбора, као и одлука бр. 180.

IV

Саслушана су мишљења Финансијског Одбора, па је одлучено:

238) Да се не може дати помоћ по молби бр. 3722, пошто се нема могућности.

239) Да се не може усвојити предлог ср. пољопривредног референта из Пећи Бр. 3575, пошто тамо постоји Подружина.

240) Да се одобрава Подружини из Санског Моста, да дуг исплати до конца октобра о. г.

V

Прочитан је записник 14. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

241) Да се одобрава набавка 100 славина за прскалице;

242) Да се одобрава набавка 10 дрљача по поруџбини.

VI

Прочитан је записник 14. седнице Програмског Одбора, па је одлучено:

243) Да се Месној Народној Одбрани поклони по једна књига од свих Друштвених издања, за јавну читаоницу;

244) Да се молба Житковачке Подружине упути на мишљење г. Др. У. Стајићу.

VII

Саслушана су мишљења инспектора за подружине, па је одлучено:

245) Да се прими у састав нова Подружина у Маргити, пошто је испунила све услове;

246) Да се одобрава кредит Подружинама: у В. Дренови 20.000 дин., у Страгарима 8.400 дин., у Мојсињу 9000

дин., у Брестовцу Л. 7.500 дин., у Сребрници 10.000 дин., у Врањи 20.000 дин. и у Аранђеловцу 35.000 дин., но стим, да у ове суме улази и стари дуг и да их могу користити према броју чланова.

VIII

247) По питању поделе чланова на уже Одборе, одлучено је да одбори буду овако састављени:

Књижевни Одбор г. г. М. Миљковић, Др. Т. Митровић, и Б. Ранковић;

Финансијски Одбор г. г. Б. Станисављевић, С. Ратковић и Т. Владисављевић.

Набављачки Одбор г. г. Н. Петровић, Л. Сладековић и Д. Спремић, и

Програмски Одбор г. г. М. Стојановић, В. Матић и А. Рашковић.

IX

По осталим предметима одлучено је:

248) Да дувански екстракт, који је примљен на поклон од Управе Државних Монопола, распореди Програмски Одбор;

249) Да се прима са захвалношћу прилог Народне Банке у 20.000 дин. у циљу подпомагања пропаганде за побољшање и повећање пољопривредне производње, као и дин. 4000 за три награде на сточарским изложбама, под именом: „ награде Народне Банке за успомену на свога гувернера пок. Љубу Срећковића". Програмски Одбор да ово има у виду приликом израде програма рада.

X

Саопштења и предлози:

250) По позиву Београдске Инжињерске Коморе, да се упути изасланик на предавање „Битка за жито", одлучено је да иде г. С. Ратковић члан Управе.

251) По предлогу г. М. Стојановића члана Управе да се одрже предавања о шљивиној штитастој ваши у околини Пирота одлучено је: да се замоли г. М. Видановић тамошњи управник лозног расадника, да у споразуму са Подружином одржи три предавања, у ком циљу да се пошаље једна прскалица и 15 кгр. карболинеума.

252) По предлогу г. М. Стојановића члана Управе да Друштво привремено помогне набавку лозе Афус-Али, одлучено је, да се за тај циљ изда привремено 1000 динара.

253) По предлогу ппредседника да се ове године приреди живинарска изложба у Београду, одлучено је: да се предлог упути Програмском Одбору.

254) По предлогу г. Б. Ранковића члана Управе, да се ове године приреди изложба сувих шљива, одлучено је, да се предлог упути Програмском Одбору.

15., одржане 10. априла 1929. г. у Друштвеном Дому у Београду

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић, председник Др. М. Митровић и чланови: Д. Спремић, А. Рашковић В. Матић, Б. Станисављевић, С. Ратковић, Б. Ранковић, М. Стојановић и Н. Петровић.

Председавао председник г. М. Миљковић

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

255) Прочитан је и примљен записник 14. седнице Управног Одбора.

II

256) Прочитан је и усвојен записник 14. седнице Књижевног Одбора.

III

Прочитан је записник 15. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

257) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 дин.

258) да се прими знању да је извршен преглед касе и нађено стање исправно.

IV

Прочитан је записник 15. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

259) да се набави воћарски алат по понуди Бр. 4019;

260) да се набави 20 крушача по понуди Бр. 4088;

261) да се набави 11 Еберхатових обртача по извршеној поруџбини;

262) да се тражи од од Народне Банке позајмица до пола милиона динара, за сезонске набавке.

V

Прочитан је записник 15. седнице Програмског Одбора, па је одлучено:

263) да се помоћ Народне Банке од 20.000 дин. употреби за помагање Пољопривредних Књижница и читаоница и друге пропаганде, а помоћ од 4000 дин. за награде на живинарској изложби, ако се Банка са тим сагласи;

264) да се усваја подела дуванског екстракта који је добивен од Управе Државних Монопола за пропаганду;

265) да се код Голобочке Подружине одржи ванредна скупштина, 12 маја о. г. на коју да иде г. потпредседник Митровић или г. Б. Ранковић, који да скупштином руководи;

266) да се тражи извештај од Главне Пољопривредне Задруге у Скопљу, на којој је основици образована.

VI

Саслушана су мишљења инспектора за Подружине, па је одлучено:

267) да се приме у састав нове подружине у В. Орашју и Канаку, пошто су испунили услове;

268) да се одобрава кредит Подружинама: у Краљевом Селу 15.000, у Крњеву 9000, у Ковину 13.000, у Удовицама 9000 динара, стим да у ове суме улази и дуг, а да га Подружине могу користити према броју чланова.

VII

Саопштења и предлози:

269) Прочитана је представка удружења пољопривредних стручњака из Београда, против г. Љ. Петковића. Одлучено: да се придружи његовом предмету и у своје време изнесе на решење.

270) Председник предлаже да инспектор изврши инспекцију Подружина. Одлучено: да Програмски Одбор спреми за идућу седницу маршруту.

271) Члан Управе г. С Ратковић реферише о предавању Битка за жито, у Београдској Инжињерској Комори, на које је ишао као Друштвени изасланик. Одбор прима знању са захвалношћу.

Са овим је седница закључена.

ТЕЖАЦИ И ГОСПОДАРИ

Ако желите да весело и ваљано косите ваше ливаде, наручујте само гласовите, опробане и свакоме познате варцарске косе, од гласовитог најскупљег челика, руком рађене, изванредно оштре и дуготрајне, у величини од 70 до 100 см. За сваки комад потпуна гаранција. Цене по комаду 90 дин. Ко наручи 10 коса добива једанаесту косу на дар. Брусови прави цепани од 15 до 50 дин. комад. Молим да сваки назначи величину косе и форму како жели. По вољи ударамо и имена на косе. Мање од два комада не шаљемо. Испишите тачну адресу.

ПАВАО ЂОСИЋ — ГРГИЋ

радионица коса утемељена год. 1880
Мркоњић Град — Босна

6—2

Девојке, жене и мушкарци

цене добро дејство већ 32 год. прокушаних производа: фелерова Елза-помада за лице и заштиту коже, за негу лица, врата и руку, против сунчаних пега, суџеница и тд. затим фелерова-Елза-помада за пораст косе, за кожу главе, против перути, опадања косе итд. 2 кончића од једне или по 1 кончић од обе помаде поштом франко уз напред послани 40.— Дин. код **Ljekarnika Feller, Stubica Donja, Elzatrg 366 — Hrvatska.** Ако се шаље 48.— дин. унапред, добија се и један фелеров Елза-сапун здравља и лепоте.

НА ПРОДАЈУ

3 комплетне гарнитуре вршаћих машина најновијих немачких фабриката, и то: 1 петица и 2 шестице. Локомобиле Хеншл и син познате са половином уштеде у гориву а вршалице Стандард верк.

Услови врло повољни. Продају за готово или сигурну гаранцију 3—4 године на отплату врши

Српско Пољопривредно Друштво, Београд. 2—1

Свако нађе нешто

Колико може да се уштеди муке, времена и једа, да знате како много штошта можете набавити за мало новаца, што Вам сваки дан доноси небројено пута и корист и радост. Дневно ничу

Нови јединствени проналасци

најразличитијих предмета за свакидашњу употребу. Треба да прелистате само један пут велики илустровани дивотценовник светске отпремне куће

H. SUTTNER
Ljubljana, br. 850.

и биће те изненађени, колико има ствари које су и вама потребне, а још их не познајете. Осим тога пружа вам тај ценовник диван избор предмета за одећу, кућанство и тоалету и за сваку другу прилику.

ЦЕНОВНИК ДОБИЈЕТЕ БЕСПЛАТНО

ако још данас пошаљете вашу тачну адресу фирми **Х. Сутнер.**

5—3

Управа Средње Пољопривредне школе у Ваљеву има на продају јаја чистих **ПЕКИНШКИХ ПЛОВАКА** по 1.50 динара комад Трошкове доставе плаћа купац

1—1

3-ћи број у бојама „Живинара“

са сликама изишао је из штампе

1000 тајни из живинарства. Да ли имате користи од Ваших кокошака? Рационално живинарство пружа 30—50% чисте зараде. Необично интересантни и корисни чланци од светских стручњака. Цена 10 дин. Тражите картом циркулар и поштански чек за бесплатно слање новца. Уредништво „Живинар“-а, Одељење Т. Београд, Професорска Колонија, сокаче Стојана Новаковића 3.

1—1

ПЛУЋНЕ БОЛЕСТИ

БРОНХИТИС

КАШАЉ, ГУШЊА,

АСТМА

ТУБЕРКУЛОЗА

СЛАБОКРВНОСТ.

као уопште оболења органа за дисање, лечи прокушан и препоручен од војних и државних болница као изврсно и поуздано средство

„ХУДОВСЦИН“

добива се у свима апотекама, кутија 32·— дин., а где га нема, тамо шаље 3 кутије уз поузеће за 75·— дин. једино произвођач:

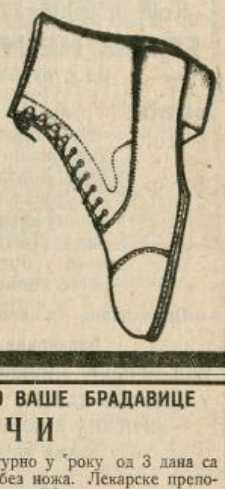
апотекар **ИВАН ХУДОВСКИ**
у Суботици, Сударевићева ул.

10—9

ЕКОНОМИ ПЕНЗИОНЕРИ

агилни потребни су за реонске заступнике у: Крајини, Жупи, Нишу, Јужној Србији, Банату и Срему. Јавити се за услове писмом или лично најдаље до 10 маја „БИЉАНА" А. Д. Београд, Бранкова 12.

У ЗДРАВОМ ЧОВЕКУ

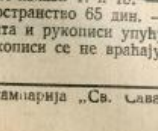
Здрава је памет и јака радљивост, Лоше ципеле, које пропуштају воду проузрокују прехладу и болест. Пре куповања ципела пишите једну дописницу индустрији ципела **Штермецки** и тражите нови илустровани ценовник у којем ћете наћи ципеле одиста руком рађене уз следеће цене: од кравине 149. Дин., телетине 172., бокс 180., горске 186., ловачке 243., гојзери 259., спорт 468 Дин Осим тога налазе се у ценовнику којег прима сваки на захтев потпуно бесплатно, јаке трајне, и луксузне дамске и дечје ципелице уз ниже цене него магде. Што не одговара промени се или се враћа новац.

Индустрија ципела и велетрговина Х. Штермецки, Целје, Број 78. Слов.

1,000 ДИНАРА ВАМ ПЛАТИМ АКО ВАШЕ БРАДАВИЦЕ

КУРЈЕ ОЧИ

тврду кожу, израслине, не одстраните сигурно у року од 3 дана са **РИА БАЛЗАМОМ** без боли, без погибељи и без ножа. Лекарске препоруке: Dr. **GURAKUS B. WIEN** пише: Ја сам са **РИА** задовољан, пошаљите далних 24 лончића, ја ћу их код мојих пацијената употребити. Цена са гаранцијским писмом Динара 9., 3 лончића Динара 18., 6 лончића Динара 32.—

DR. NIC. KEMÉNY, KOŠICE KASCHAU
Postfach 12/85
Čechoslovakei

Лист излази 1. и 15. — Цена листу на годину за Краљевину С. Х. С. 30, а за иностранство 65 дин. — Ђаци и војници добијају лист у пола цене. — Претплата и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. — Рукописи се не враћају. — Цена огласима по такси. — Рачун код Поштанске Штедионице број 50350.

Штампарија „Св. Сава" М. Сладековића — Бранкова 16. — Телефон 247.

ПРАВЕ

НЕХВИЛОВЕ ПРСКАЛИЦЕ

патент АУСТРИЈА

одликоване на изложби у Скопљу златном медаљом.

Које израђују већ преко четрдесет година

FRANZ NECHVIL Wien, Margaretenstr. 98.

Од стручњака признате као најбоље

НОВО! Франц Нехвиле израдио је лањске године нов модел прскалице звани: **Аустрија Модел 1928.** Стручњаци за прскалице пишу о том новом моделу, поред осталога, и следеће: Са прскалицом Аустрија Модел 1928. испуњене су све жеље виноградара, јер је овом конструкцијом прскалица Аустрија сасвим из основа усавршена, како у погледу рада, тако и опреме. — Тражите опис прскалице **Аустрија Модел 1928.**

Одликована на изложби у Скопљу златном медаљом.

Прскалице Аустрија могу се добити:

КОД СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА БЕОГРАД, У ГЛАВНОМ САВЕЗУ СРПСКИХ ЗЕМЉОРАДНИЧКИХ ЗАДРУГА БЕОГРАД и у свима већим гвожђарским трговинама.

ГЛАВНО ЗАСТУПНИШТВО ЈЕ КОД

БРАЋЕ П. РАДОЈЛОВИЋА

ГВОЖЂАРА — БЕОГРАД

За уништавање штеточина — па и шштитасте ваши на воћкама, употребљава се са великим успехом **НЕХВИЛОВА ПРСКАЛИЦА** патент Аустрија.

Ослобођено поштарине
реш. Мин. Поште и Тел. бр. 17306/24. г.

Бр. 10. Београд, 15. маја 1929. год. Год. LVI

За С. П. Друштво власник, председник, **Мирко Миљковић**

Одговорни уредник, **Божидар Ђ. Ранковић**

† Вића Радовановић.

Као што стари, стогодишњи храст, поштеђен од неумитне човечије руке, а у непрестаној борби са природом и њеном ћуди, расте и буја у почетку, а затим малаксава и угине, тако је и наш стари друг четрдесет осмогодишњи редован члан Српског Пољопривредног Друштва, први наш школовани економ у земљи и у нашој Пољопривредној школи, велики пољопривредни радник и пропагатор Вића Радовановић, звани „чика Вића", умро на дан 14. априла 1929., у Смедеревској Паланци, под теретом својих седамдесет и пет година, а нарочито под теретом педесетогодишњег рада у народу и за народ. Исто онако као што је и за живота

у свом обилном дуготрајном и успешном раду за народ био скроман, без хвале и рекламе, исто тако је и без великих звона и почасти отпраћен на онај свет, и сахрањен 15. априла. Сада после смрти његове, ми видимо колики је то губитак, не само за његову стару супругу, кћери и синове и осталу велику породицу него и нас, његове пријатеље и другове, а нарочито за нашу младу пољопривреду, којој је он са својим савременицима званично поставио научно-практични темељ рада. Исто тако и наше Српско Пољопривредно Друштво његовом смрћу губи свога педесетогодишњег сарадника, дугогодишњег члана управе, који је својим радом и стручном спремом много допринео, што је Друштво достигло свој данашњи углед у народу и успех у раду.

Ко је и какав је био Вића Радовановић, какав је и колики његов рад и у коме правцу, о томе би његови савременици и бољи познаници могли много доброг и похвалног рећи. Управо би могли написати читаву књигу, јер његов рад у народу трајао је читавих пола века и био је веома плодан. Ретки су код нас овако дуготрајни и обилни радници као што је био чика Вића, а још рећи у овој врсти и струци којој је он припадао, а то је на унапређењу заостале пољопривреде. Јер тај рад је био један од најтежих и најнезахвалнијих радова код нас.

Вића Т. Радовановић је рођен 1. новембра 1854. год. у селу Водицама, среза јасеничког, области подунавске. Основну школу је свршио ту, у свом селу, а четири разреда гимназије у Београду. После свршених четири разреда гимназије одлази и ступа у „Земљоделско Шумарску школу" у Пожаревцу, коју је са одличним успехом свршио 1875. године. И ако је врло добро знао за све тегобе и незгоде које га очекују у самосталном раду у пољопривреди, и ако је знао да му је очево имање запуштено, кућа и зграде разрушене (јер је то све било под масом) и да нема ни најмање новчаних средстава за почетне радове, ипак његова чврста енергија и уроћена борбеност, а нарочито

љубав према селу, пољопривреднику и пољопривреди, одвела га је у свој крај. И од тада он почиње свој рад у народу, и ако дакле није имао новца, својом вредноћом придобио је за се свога стрица и овај га помаже да обнови своје разрушено огњиште. Убрзо је он увидео да у пољопривреди нема напретка без савршенијих справа и алата, он се да одмах на посао, да дрвени плуг и дрвену ралицу, који су били једино оруђе за обраду земље, замени бољим и савршенијим.

Сл. 43. — † Вића Радовановић

Али немајући свога новца, он се обрати свом добром суседу Петру Мировићу и замоли га да он купи савршенији плуг, што овај уради. На тај начин, он уноси први гвоздени плуг у Јасеницу, са којим се и сам служио и орао и себи а тако исто и другоме, а у исто време држао је и предавања о корисности тога плуга. Да би сада увео и дрљачу, која је била непозната (јер се дрљало трном) он сам изради дрвени разбој дрљаче, па онда код ковача удари гвоздене клинце и тако Јасеница добија и прву дрљачу. Ускоро увиди да народ при сејању кукуруза много губи труда и времена, а тако и при његовом прашењу и огртању

мотиком, прва му је брига била да то отклони. И опет помоћу свог суседа Мировића он набави прашач и огртач и отпочиње сејање кукуруза у редове. Да би показао како се жито чисти и за жетву припрема, како се сеје, жање и врше, он као сиромах, узима од Српског Пољопривредног Друштва на отплату тријер, жетелицу, сточну вршалицу и сејалицу. И на тај начин он први уноси ове справе у свој крај. Ово су само крупније справе које он унео у Јасеницу, а о ситнијим да се и не говори, јер он их је просто разносио од куће до куће и од села до села. Како је стока у то доба била кржљава, без икаквих стаја и добре хране, то се Вића први међу првима постарао и набавио приплодног бика, направио удобну стајицу и посејао прво луцериште, које дотле у његовом крају потпуно било непознато. Све ово што је он радио, није радио чисто за себе, повучено и скривено, него је радио за све, свуда и на сваком месту. Ни једну набављену справу, било за себе или ког другог, он није употребио најпре за себе или дотичног чија је справа била, него је са истом најпре ишао од домаћина до домаћина држао предавања о разним користима справа и просто је убеђивао да се справе набављају. Са тим новим справама нарочито је удешавао рад поред пута пазарних дана, како би то видео што већи број људи. И зато није ни чудо што су у Јасеницу тако брзо уведене у употребу ове корисне справе.

Празником, чика Вића се није одмарао, већ је ишао по селу скупљао пољопривреднике и са њима разговарао и договарао се и расправљао сва актуелна питања из пољопривреде. Пре неколико десетина година, један његов познаник је говорио: „Ако хоћеш било пазарним било празничним даном да нађеш Вићу у Паланци, гледај где има људи на окупу, ту је и он“, јер он без пољопривредника није могао, а ни они без њега. Само ово неколико примера Вићиног рада на унапређењу пољске привреде, па је довољно да нам каже да је тај рад био успешан и обилан. А кад се

узме у обзир време и погодбе под којима је радио, видеће се да је он и преко обилан.

Сем рада у поменутом правцу, његов је рад тако исто успешан и обилан и на другом пољу. На име: он је био одличан народни учитељ и саветодавац у ширењу љубави, слоге и братства, чувању задругарства о држању чистоће у дому и дворишту. Нарочито је помагао сиромашне и болесне, и у његовом крају није било ни једног таквог, кога није обишао помагао и посаветовао, па и лекове давао. Да би у овом погледу дошао што више у додир са народом и увидео његов начин живота, добре и рђаве обичаје, није се ни најмање устезао, него је ишао на славе на свадбе и крштења, на погребе, даће, скупове и зборове и свуда је говорио шта треба да се ради а шта не. И само њему може се захвалити што су многи рђави обичаји изумрли у Јасеници. Налазећи се стално у народу, није могао да се уздржи од политике но је у исту ушао са много одважности и борбености, али увек идеално. Због овога рада, љубави и другарства брзо је усвојио поверење својих грађана, и његова општина га је изабрала за председника општине, а доцније цела Јасеница га једногласно бира за свога народног посланика.

Његов плодан рад је запазило тада и Српско Пољопривредно Друштво, те га је после врло кратког времена изабрало за свог редовног члана (1881. године).

После двадесет пет година свога самосталног приватног рада, настаје један преокрет у његовом раду, добро познате 1898. године, која у нашем политичком животу рђаво забележена, али коју ће историчари, када буду писали повесницу унапређења пољопривреде морати забележити ако не златним оно крупним словима, јер те године наша пољопривреда добија своје основне пољопривредне законе, који и данас важе. И на основу тих пољопривредних закона наша држава, дотле економски слаба, ојачала се, те је као таква могла да извојује своју данашњу величину. На основу тих закона, Вића мења свој правац и од приватног

самосталног радника постаје званични државни чиновник, са звањем окружног економа, округа врањског. Ни на овом положају он није постао господин, него опет прави пољопривредни радник, само сад са већом територијом и већим бројем пољопривредника. Обезбедивши на тај начин себи потребе за живот, у којима је дотле врло често оскудевао, код њега се јавља нова младалачка воља енергија и одушевљење за рад на том положају. Поставши окружни економ округа врањског, он оснива окружну „пољопривредну станицу" и школу у њој. Врши у народу пропаганду за набављање справа и алата, и многи пољопривредници из околине Врање и Лесковца почињу се снабдевати тим новинама, које су им биле непознате. Затим, као окружни економ у Нишу продужава исти рад. Да би што више могао утицати на пољопривреднике у тој средини, он оснива „Пољопривредну Подружину" која и данас постоји, а сем те, оснива и слагалиште пољопривредних справа и алата. Доцније буде премештен за окружног економа округа београдског, где на исти начин наставља свој успешни рад. Године 192?. буде постављен за директора пољопривредног-угледног добра у Добричеву, где је показао одличне резултате свога организаторског рада. Године 1925. по навршетку пуних година службе буде пензионисан и одликован орденом Светога Саве. После пензионисања враћа се поново у своје место, у Паланку и ту остаје све до своје смрти.

У званичној служби покојни Вића је био узор тачности и марљивости, и стекао због тога велику љубав свију. Према млађима је био добар и прави васпитач, те су га са осмехом називали „наш чика Вића".

Када је образовано „Удружење Државних Економа и Пољопривредних Стручњака" он је најпре изабран за првог председника, а доцније за почасног и доживотног председника. Исто као и у раду тачан и обилан, чика Вића је био обилан и на књижевно-економском пољу. Од 1884. год., па све до смрти, био је сарадник „Тежака" и „Пољопривредног Календара", пишући у истим популарне чланке из пољопривреде.

Године 1920. постаје уредник Пољопривредног Календара. Последњи његов стручни рад је „Књига о Конопљи“, штампана у издању Српског Пољопривредног Друштва, и о којој су се критичари похвално изразили...

За време окупације као велики националиста и народни човек био је интерниран и у интернирању под највећим мукама и искушењу издржао 3 године.

Умро си, чика Вићо, али твоја велика дела и рад на општем добру остаће пред нама као жива слика и служиће млађима како треба да се ради за народ: Слава ти, и лака ти била твоја Српска земља, коју си ти тако ватрено љубио!

Д. Ј. Спремић.

ИЗ ВОЋАРСТВА.

Народно-економски значај воћарства у Југославији.

Из године у годину долазим у Југославију, да би ту могао провести свој школски распуст, зато што сам је заволео као своју отаџбину. Први пут био сам у Србији за време светског рата, где сам био као срески економ у Младеновцу и Раљи. Обилазећи своје срезове, упознао сам се не само са сељацима, него сам познао и тамошње пољопривредне методе, које су просто тужиле за рационалним обрађивањем земље.

Радосне промене, које су се од тог времена десиле, видео сам прошле године, посматрајући напредак у индустријском и пољопривредном погледу, који ме је чисто изненадио. Већ је крајње време, да се тај напредак не само одржи, него по могућству још унапреди и то не само у корист свих пољопривредника, који су главни стуб народа, већ и у народно-економски успех целе државе. Јер економска снага народа је темељ политичке моћи саме државе, која треба да из-

гради и потпомаже у највећој мери установе, које иду у корист пољопривреде и то: Ниже и Средње пољопривредне и домаћичке школе и да их снабде са угледним добрима, даље баштованске и виноградарске школе као и огледне пољопривредне станице, које би неоспорно биле извор целог пољопривредног напредка.

Нисам намеран да решавам све могућности, које би подигле на висину целу Југословенску пољопривреду — то би био рад изнад снаге једног човека. Ипак ћу обратити пажњу само на један занемарени и заборављени део Југословенске пољопривредне производње, т. ј. *на воћарство*, које би могло бити целом пољопривредном становништву врело велике угодности, *јер је Југославија својим климатским приликама чисто одређена да буде једанпут „воћарска комора“ целе Европе.*

Воћарство — како сам имао прилике познати — је у Југославији, изузев неколико изузетака, грубо одбијано сироче, а његов народно-економски значај скоро потпуно неоцењен. *И ако је познато, да посадити воћку, значи исто толико као и дати новац у банку под највећи интерес.*

Да је воћарство без сумње приносно, види се из овог примера: на 1 ха. у растојању 10 пута 10 м. можемо посадити 100 јабука, које могу, кад су потпуно стигле на род, да донесу по 200 до 300 кг. јабука годишње и више, тако да средња берба, рачунамо ли ову 200 кг., биће свега 20.000 кг. Ако је цена за кг. 4 до 5 динара, излази целокупни приход 80 до 100.000 динара без прихода са земљишта — мислим у том случају, ако смо у воћњаку још нешто сејали. Чист приход равнаће се према укупном приходу, кад од њега одузмемо режију (трошкове обраде), па опет ће бити сигурно већи. него на пр. приход од пшенице. Ако пшеница дâ са једног ха 1500 до 2000 кг. и ако је цена 250 дин., јест целокупан приход 3700 до 5000 дин., а од тога морамо такође одузети режију, која је у том случају свакако већа него режија воћака.

Из горњег примера видимо да је приход од воћака

много већи, него приход већине пољопривредних усева. Корист воћака је многострана. Воћњаци нису само лепота краја, дајући му лепши и красни изглед, него својом коришћу потпуно задовољавају гајитеља, наиме ако је у вези са рационалним гајењем домаћих животиња, као што је то нарочито раширено у неким крајевима Холандије. Тамо се виде многобројни редови воћака, где расту на непрегледним ливадама, а под њима пасу стада холандских шаруља. Становници тамошњи живе у највећој угодности, и ако не раде тежак пољски рад, без којега Југословенски земљорадници не би могли уопште живети. Југословенски земљорадник мисли, да без тешког рintања у њиви, почевши рад рано пред изгревом, а остављајући доцкан по заласку сунца, не би могао живети. Највећа је штета, што земљорадници немају тежње за боље начине економисања.

Воћарство даје у ствари веће приходе земљораднику па и већу цену земљишта, на којем су воћке посађене, и ако не захтевају много рада. А тај рад, који захтевају воћке, спада у време, кад се остали пољопривредни радови не раде.

Још већи значај воћака је у том, што са њима можемо искористити земљишта економски иначе некорисна као: поред путева, стаза, шанчева, међа, а такође и стране и т. д.

Воћке у њивама, ливадама и пашњацима посађене искоришћавају са успехом дубљи слој земље, а користе такође храну са горњих слојева пропуштену, која би иначе била потпуно неупотребљена.

На климу предела утичу воћке исто као шуме, т. ј. чисте и побољшавају ваздух, смањују жегу сунчаних зракова, бране нас против ветра и олује, подједнако раздељују падање кише, тако да у пределима са воћкама никад не могу бити тако дуге периоде кишовите или сушне. Смањују опасност поплаве, упијајући воду у кишовито доба, да је опет у време суше врате, смањују варирање између топлоте дневне и ноћне, летње и зимње, а по странама чувају земљу од одношења. Уопште је познато, да птицама дају подесна ме-

ста за гнезда и пчелама добру пашу. Ако употребимо воће за јело, дејствује на човечји организам врло добро. Воће не можемо сматрати као храну, јер нема толико хранљивих састојака као на пр. жито.

Садржина шећера у воћу по врсти, сорти и години креће се од 3 до 8%, у неким трешњама чак шта више и 10%; беланчевине има мало.

Употреба воћа за јело дејствује такође врло добро здравствено, потпомаже излучавање слина, желудачног сока, зноја, мокраће, умекшава столицу, особито куване суве шљиве, потпомаже расгварање беланчевине у телу, олакшава дисање, због тога се препоручује људима, који имају сипњу, запаљење гркљана или бронхитис, такође је добро против цигеричних болести као и против артериосклерозе. Велика садржина витамина врло добро дејствује на тело човечје, без обзира на садржину шећера, органских киселина и многих неорганских соли.

Кад нам воћка за свог живота дâ све што нам је дати могла, даје нам корист и са мртвим својим телом. Дрво неких воћака је много тражено и добро плаћено. Тако дрво крушково употребљавају столари и дрво орахово служи за израду намештаја и фурнира (политирања). За време светског рата биле су у Немачкој искрчене све орахове алеје, јер се његово дрво такође употребљава за грађење кундака. Сада утицањем власти шири се велика пропаганда, да их се што више сади. Вишњево дрво због своје тврдоће плаћају добро резбари.

А сад кад преставимо и видимо све што је о користи воћака речено, морамо признати, да је њихова корист у истини многобројна.

Посадити нову воћку значи толико, колико учинити чин чистог алтруизма, јер не само да се онај који воћку посади одмори увек у њеном хладу, окуси њене слатке плодове, но често корист од ње припадне тек његовој деци и унучићима. Дакле, дужност је сваког економа да и он мисли на своје потомство, као што су на њега мислили његови оштроумни предци.

За средства која би водила к расцвету воћарства у Југославији сматрам:

1) Примање у истини квалификованих стручњака за среске економе.

2) Изградити воћарске огледне станице.

3) Установити уредне столице професуре на свеучилишту, високим пољопривредним и учитељским школама, и

4) Организовати продају воћака.

Југославија има свеколике нужне погодбе за успевање воћарства. Дакле, зависи само од земљорадника да би умели повољне прилике како треба искористити и то не само у корист свог властитог џепа, у корист своје деце и потомака, већ и у народно-економску корист целе државе!

Dr. Ing. B. Јански,
Проф. Више Пољопривредне Школе
у Табору Ч. С. Р.

ИЗ МЛЕКАРСТВА.

Промене млека.

Познато је из праксе, да млеко подлежи многим и наглим променама, па ће по читаоце „Тежака" бити корисно да сазнају, услед чега све могу наступити промене млека.

Млеко се најчешће мења кад је изван вимена, али и у самом вимену могу наступити извесне промене. Ове промене, док је млеко још у вимену, могу бити последица оболења или последица исхране. По Дешанбру разликују се ове врсте промена:

1. Помене изван вимена,
2. Промене услед хране и
3. Промене услед обољења.

1. *Промене изван вимена.*

Промене млека ван вимена наступају услед тога, што у њега падају мала, толико сићушна бића, да се голим оком не могу видети, а која су у науци позната под именом *микроба* или *микро-организама*. Тих микроба има свуда у просторијама, где се ради с млеком, на посуђу и т. д. Кад микробе у млеко доспу, размножавају се необично брзо.

Прокисло млеко. Млеко прокисне, ако дуже времена буде на топлоти, услед тога, што се споља зарази, али некад и услед неподесног начина исхране. Треба темељно очистити (дезинфиковати) целокупно посуђе, па ако та појава и даље потраје, променити храну.

Танко — водно млеко. У таквом млеку има врло мало масти и тешко се бућка. Узрок су до сада мало испитани микроби.

Млеко са задахом (*смрдљиво млеко*). Узрок су нечистота стаја и судова, те микроби распадања, које носи прашина, окуже млеко још за време муже. Млеко може добити смрдљив задах и ако у стаји и млекарници ваздух није чист или услед запаљења вимена.

Млеко може бити *тегљиво* (отеже се као расоница), може на неколико часова по мужи добити *црвену боју*, *плаву боју* (плаве тачке по млеку) или *жуту боју*. Свима наведеним појавама узрок су различити, данас већ познати микроби, (bacillus prodigiosus, b. cyanogenus, b. synxanthus и др.).

Млеко може по мужи добити и *горак укус*, што такође проузрокују извесни микроби.

2. *Промене услед хране.*

Виме је орган лучења и кроз њега се могу из тела излучити какве отровне или дражеће материје. Па и када те материје не би штетно утицале по здравље женке — краве, могу преко млека бити шкодљиве по здравље људи, који га троше. Из лекарске праксе се зна, да неки лек, који узима мати, утиче и на одојче.

Биљке, у малој мери отровне, отпаци индустрије врења (фабрике шпиритуса, пива), дрождине, џибра, ако су рђаво чувани, извесни уљани колачи — дају млеку извесна дражећа својства, па такво млеко може изазвати опасан пролив код деце или младунаца животиња.

Из овога се види, колико храна може утицати на каквоћу млека, а онима, који млеко често троше, познато је, да сва млека нису подједнаког укуса. Отуда је јасно, да краве — музаре ваља хранити правилно и само *здравом* храном.

3. *Промене услед оболења.*

Свака тежа болест музаре утиче штетно на млеко. У неким болестима млеко, и ако промени своја својства, није опасно по здравље људи, али има болести, кад и млеко постаје заразно и по људско здравље опасно; то су на пр. болести: запаљење вимена, афтезна грозница, крављe богиње, туберкулоза (сушица, јектика).

Млеко туберкулозних крава је опасно по здравље људи и стоке и то *непосредно*, ако је и виме захваћено туберкулозом и *посредно*, што се млеко може споља лако окужити или што бацили само прођу кроз здраво виме и доспу у млеко. Дуготрајни опити на теладима показали су, да су се телад заразила туберкулозом, пијући млеко туберкулозних крава, код којих је виме било здраво. Јасно је, да би такво млеко било опасно и по здравље деце. Сем тога такво је млеко хемиски промењено и изгубило је један део своје хранљивости.

Млеком се још могу пренети: дифтерија (гушобоља), шарлах (скрлет), врућица (тифус). Млеко се од ових болести окужи услед додира с оболелим лицима, која раде у стаји или млекара или од лица, која су макар само била у каквом додиру с болесницима.

Ради сваке сигурности треба млеко пре употребе добро прокувати. Не само из хигијенских, већ и с економских разлога ваља за мужу држати само здраву

стоку, а на услове здравља обратити нарочиту пажњу: удобна и здрава стаја, здрава и довољна храна, што више чистог ваздуха.

Млеко ма од које заразе оболелих крава не сме се употребити за храну.

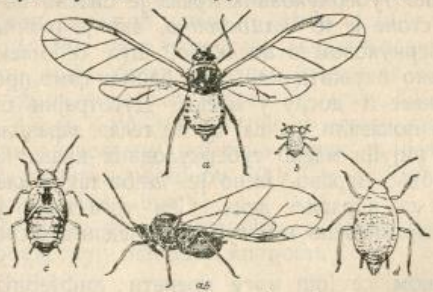
А. Г. Јовановић.

ШТЕТОЧИНЕ И БОЛЕСТИ БИЉА.

Биљне ваши и њихово сузбијање.*)

Између разних штеточина, које нападају биљке биљне и лисне ваши јављају се последњих година у све већој мери и постају све опасније, те иако је о њима већ говорено у Тежаку, неће бити од штете да се наново са њима мало позабавимо.

Сви и сувише добро познају ове ситне бубице разних боја, пупчастог округластог тела, да би било

Сл. 44. — Једна биљна или лисна ваш. — d) и ab) крилате ваши; b) ларва c) лутка са зачетцима крила: d) одрасла бескрилна женка.

потребно наново их описивати. Природњаци су поделили биљне ваши и у велики број врста на основи разних одлика. Свака врста разликује се и нарочитим особеностима у начину живота.

*) Видети: В. Валента — Ваши. Бр. 10, стр. 309, 1928. год.

Биљне ваши хране се, сишући сокове биљака помоћу своје дуге и танке рилице, и стога се налазе обично на најмекшим и најсочнијим деловима биљке, у које најлакше могу забити своју рилицу и наћи највише хране. Њих дакле има поглавито на пупољцима, на лишћу и то са доње стране, јер је покорица наличја мекша од покорице листа, на врховима грана и стабљика, док су још зељасти и, најзад, на корену.

Свака врста напада увек исте биљке, дакле има своје одређене домаћине, понајчешће по два, на којима живи неизменично, али у многих врста број домаћина је јако велики, као н. пр. у црне ваши *(Aphis papaveris)*, врло честе на разном површу и другим биљкама.

Сем малих изузетака, међу које долазе нарочито биљке с јаким задахом као н. пр. разни лукови, све биљке нападнуте су од једне или више разних врста вашију. Од воћака код нас највише страдају бресквe и шљиве свих узраста од две врсте зелене ваши[1]), којих увек има на њиховом лишћу, само у већој или мањој количини, а затим младе јабуке, крушке и трешње од зелених или црних вашију[2]) исто тако на лишћу. И опасна крвава ваш долази у ову прву групу лисних вашију, али о њој за сада нећемо говорити. Најзад млади пупољци јабука у пролеће обично су прекривени зеленим вашима[3]) али оне убрзо изчезну.

Од осталих биљака нарочито је јако нападнут купус од купусне ваши пепељасте боје са црном главом[4]), затим црвени и плави патлиџан од сасвим црне ваши[5]), хмељ од зелене хмељове ваши[6]) често врло опасне, салате од једне црнкасте и једне беличасте ваши, дуван и т. д. Најзад свима су познате ружине ваши, жућкасто зеленкасте, којих често има у грдним количинама. Уопште цвеће, нежне биљке пуне сока, врло јако нападнуто је од разних вашију, а нарочито у стакларама од једне жућкасто беличасте ваши. Поменимо

---

[1]) Научно име: *Hyalopterus pruni* и *Anouraphis amygdali*.
[2]) Научно име: Aphis cerasi.
[3]) Научно име: *Aphis mali*. [4]) Научно име: *Aphis brassicae*. [5]) Научно име: *Aphis papaveris*. [6]) Научно име: *Aphis humuli*.

још и ваши које сисају стрна жита и упропашћују читаве њиве кукуруза и овса. На жалост противу њих се за сада још једино можемо борити добро смишљеним плодоредом.

Једна је ствар врло важна код биљних вашију — необично велика брзина множења. Од раног пролећа до дубоке јесени, све ваши које виђате на биљкама су женке, и оне се множе без оплођавања, рађајући живе младунце. Чим су изашли из утробе мајке, младе ваши недалеко од ње забијају своју рилицу у ткиво биљке, хране се, за недељу — две потпуно израсту и започну и саме рађати. Велики број родова изређа се тако од пролећа до јесени, и број вашију необично нагло расте, ако су прилике повољне. Једна једина бресквина зелена ваш даје у току 12 дана око хиљаду потомака, што би чинило милијарде милијарда за два месеца, ако би све остале живе! На нашу велику срећу ваши имају многобројне природне непријатеље, који их сатиру без милости, иначе би већ одавно цела земља била њима прекривена и биљкама, па према томе и људском роду, онемогућен опстанак.

Одрасле женке су обично без крила и мало се крећу, али при свем том дешава се да прелазе не само на околне гране, већ и да на земљу силазе и одлазе на околне биљке, и тако се лагано шири зараза непосредним путем, са биљке на биљку. Али ваши се шире и много брже помоћу тако званих крилатица, т. ј. крилатих ваши које се јављају с времена на време међу бескрилним. Њихова четири танка, провидна крилца служе им поглавито да се одрже у ваздуху, али и то је довољно, јер лако тело и најмањи ветрић може далеко однети. А где падне, чим нађе своје биљке домаћине, ваш започиње да се храни и да рађа, стварајући нове колоније. И тако се зараза лако и брзо разноси на све стране. Тек у јесен јављају се мужјаци и женке који се спарују, и оплођене женке носе мали број тако званих зимских јаја на кору стабла или грана.

Ова јаја необично су отпорна и док су први јачи мразеви већином убитачни за одрасле, јаја издржавају

и највећу зиму. У пролеће из њих излазе женке, које ће се, неоплођене, све до јесени множити, рађајући живе младунце.

Ваши презимљују поглавито у стању јајета, и само у неких врста одрасле ваши крију се у пукотине кора, или силазе на корен да би презимиле, или их пак мрави односе и склањају у своје мравињаке до идућег пролећа.

Уопште између мрава и вашију постоје разне, многобројне везе. На задњем делу тела код вашију виде се две малене цевчице на које ваши излучују слузасту течност нарочитог укуса, звану медљика. Мрави необично воле медљику и познато је да где год има вашију има и мрави. Да би били ближе вашима, они обично подижу мравињаке међу жилама заражених биљака и бушећи ходнике, нагризају и прекидају жилице, исуше земљу и затрују је својом мрављом киселином, те и сама биљка убрзо угине. И зато да би се могли одбранити од вашију, морамо сузбијати и мраве, уништавајући мравињаке кључалом водом, или врелим раствором дуванског екстрата, о коме ћемо убрзо говорити, а код воћака служећи се и лепљивим појасевима стављеним на стабло, да би се онемогућио приступ мравима.

Сузбијање биљних вашију.

Иако су биљне ваши врло слабе, лако повредљиве бубице, борба противу њих, услед њихове необичне плодности, много је тежа но што се мисли. Довољно је да само неколико ваши остану живе, или да ветар неколико нанесе на очишћене биљке, па да за две три недеље наново прекрију биљку. И зато није довољно само изабрати добро средство, већ га применити као што треба и, нарочито, истрајати у борби.

С лечењем воћака, које су биле јако заражене, почеће се још у току зиме. Оне се морају брижљиво испрскати са раствором од неког воћног карболинеума (дрворин, карбокримп, лохсол и т. д.) који се могу добити у трговини или, ако њих нема, петролеумском

чорбом,[1]) да би се уништила сва зимска јаја или заостале женке.

Брескве је најбоље испрскати почетком, а остале воћке крајем зиме.

Ова зимска прскања врло су важна и већ више пута је запажено да се помоћу њих, у годинама слабијих зараза, воћке, а нарочито брескве, могу потпуно сачувати од вашију.

Непосредно сузбијање вашију од пролећа до јесени врши се прскањима или надимњавањем заражених биљака.

У трговини се могу добити разни страни и домаћи лекови противу вашију и извесни од њих су врло добри. Покрај тих лекова и ми сами можемо справити два три одлична средства, и најбоље и најјефтиније је за сада дуванска чорба, или раствор дуванског екстракта са сапуницом.

Дувански екстракт справља Монопол Дувана и може се добити у трговини, најбоље код Срп. Пољ. Друштва. У њему се налази, у већој или мањој количини, врло опасан отров звани никотин који и у врло слабом раствору ($1^0/_{00}$) у води убија брзо ваши са којима дође у додир, а у малој мери трује их и својом паром. Само пошто раствор никотина, као уосталом и остале течности, тешко кваси тело вашију, додаје му се сапун да би се та мана поправила. Активност раствора зависи много од природе употребљеног сапуна. Најбољи су сапуни од разних зејтина, али у недостатку ових може се узети ма који други сапун.

За 100 литара расвора или чорбе узима се:

никотина . . . . . 100 грама.
сапуна . . . . . 1 кило.
воде (најбоље кишнице) 100 литара.

Најпре се сапун раствори у 10 лит. млаке воде, а затим додаду осталих 90 лит. Добијена сапуница *мора да лако пени*, у противном, што долази било услед

[1]) За 100 л. чорбе замесити у суду 10 л. петролеума са 8 кил. брашна и тесто размутити, сипајући мале количине воде и мешајући стално.

рђавог сапуна или јако кречне воде, мора се додати још сапуна. У справљену сапуницу сипа се затим количина дуванског екстракта која садржи 100 грама никотина. Колико ће дуванског екстракта бити потребно, зависи од јачине у никотину која не мора бити увек иста.

Горња чорба потпуно је довољна за успешно сузбијање вашију на свима нежнијим биљкама, у стакларама, и нарочито, на бресквама, које уопште рђаво подносе разна средства.

Ради сузбијања штеточине на отпорним биљкама, н. пр. на јабуци, крушки и т. д., да би се појачало дејство раствора, додаје му се 1 кило кристалне соде (натријумов бикарбонат) или и по 1 лит. шпиритуса.

За успех је необично важно, када и како се врше прскања.

С прскањима мора се почети, чим се на лишћу јаве прве гомилице од 6—10 вашију. Ни у ком случају не сме се чекати, као што многи раде, да се ваши намноже, да бих их после, како кажу, све од једном потукли! Нарочито код воћака не сме се оклевати, јер чим нападнуто лишће започне да се увија, коврчи, прскања су скоро излишна, пошто течност тешко допре до вашију.

Број прскања зависи од године. Обично једно до два прскања су довољна да биљке ослободе од њихових непријатеља, али у годинама јаких навала, као н. пр. последњих година, мора се прскати сваке 2 до 3 недеље. Уосталом, бар што се тиче воћака и ружа, број прскања неће бити никад јако велики, јер већ крајем јуна ваши почињу саме да изчезавају. Узроке томе треба тражити у корисном раду њихових природних непријатеља, ларава и одраслих бубамара, ларава нарочитих мува као и ситних осица, који се убрзо намноже, налазећи хране у изобиљу; и делимична или чак и сасвим униште ваши.

Прскања је најбоље вршити вечером, па ако су биљке и сувише нежне, испрскати их и прати чистом водом идућег јутра.

При самом прскању мора се употребити много

јачи млаз од крупнијих капљица но при обичном прскању, и циљати на саме ваши тако да течност делује и ударом, да их делимично одвоји од листа и са свих страна облије и потпуно накваси.

Сузбијање ваши помоћу надимњавања може се спровести само у затвореним просторима, као н. пр. стакларама. Да би се постигли заиста добри резултати, мора се употребити један од најопаснијих загушљивих гасова, т. зв. цијанхлориднична киселина. Такви послови могу бити извршени, разуме се, само од стране обученог, стручног, људства.

Надимњавање разним другим средствима не даје обично жељене резултате.

Д-р Павле Вукасовић.

НАРОДНО ЗДРАВЉЕ.

Чиреви.

Сви знају ову болест. Али врло мали број зна праве узроке овог оболења и велике здравствене штете које могу чиреви изазвати. Неразумно се схвата, да се чиревима чисти крв. Други мисле, да они долазе од „јаке крви". Трећи опет верују, да се преко чирева избацује нечистоћа из тела. А у свему томе има само заблуде.

Чиреве производе нарочите заразне клице, које су у стању да изазову гнојење. Ако ове клице гнојења продру у кожу, понајвише у најситније лимфне судиће или у корен длаке, долази до запаљења. Клице гнојења се размножавају на месту, где су продрле у кожу, производе нарочите отрове, те штете ћелице ткива, услед чега и организам одпочиње да се брани. Одбрана организма састоји се у томе, што на место заражења заразним клицама гнојења, дојури велики број белих крвних зрнаца, чији је задатак, да уништавају и прождиру све стране материје, које доспу у наш орга-

низам. Ова бела крвна зрнца сдпочињу борбу против продрлих клица. Али и клице се бране. Долази дакле до врло оштрих сукоба, при којима изгине много клица, али исто тако буде уништено и много белих крвних зрнаца. Та бела крвна зрнца, која пропадну у тој борби остају на месту заражења, а нова долазе крвотоком да их замене у борби, да уништавају заразне клице, па по могућству и остатке пропалих крвних зрнаца, да изнесу. Услед великог прилива крви на месту продирања заразних клица у почетку се то место зацрвени и отекне, па и боли. Ако бела крвна зрна успу да још у почетку униште све клице, запаљење прође. Али ако се и поред ових напора белих крвних зрнаца умножава број клица, долази до јаког запаљења и бола и до нагомилавања изумрлих белих крвних зрнаца, па и до изумирања ћелица оболелог ткива и његовог распадања. Те уништене ћелице оболела ткива и изумрла бела крвна зрнца сачињавају оно што се у обичном животу зове *гној*. Али у таким случајевима клице и даље напредују у своме нападачком и разорном раду. Продиру не само у ширину, него и у дубину, запаљење захвата не само кожу, него се прошири и на подкожно ткиво, отекне велика површина, јако поцрвени и боли. Ово бива, кад клице продру у жљезде и лимфне судове. У том случају имамо *флегмону*. Од места запаљења или гнојења виде се црвене пруге по кожи. То су запаљени лимфни судови. Дуж те пруге отичу жљезде и боле, па чак може доћи и до гнојења. Напослетку могу се заразне клице пробити и у крвне судове, па се умножити и расејати по целој крви и изазвати т. зв. *септична оболења*. Општа оболења целог организма — тровање крви.

Разумљиво је, да на сва ова оболења организам одговара повећањем температуре. Још појава чира изазива краћевремено повећање телесне топлоте. Флегмону прати дужевремено повећање температуре. Код тровања крви ватра се јако повиси, траје често недељама са нарочитим током, а често и са знојењем, после којих

спадне температура да се доцније уз језу и дрхтавицу опет попне.

Као последица већих чирева јавља се и главобоља, губитак прохтева за јелом. У мокраћи се може наћи беланчевине, јер отровне материје клице гнојења, кад приликом избацивања из организма доспу до бубрега, драже бубреге.

Али и ако не дође до тежих оболења, врло ретко се обољење заустављa само на једном чиру. Обично кад пређе један, одпочиње други. Често пута и неколико месеци, па чак и читаву годину човек пати од чирева, који се премештају с места на место. У овом случају клице гнојења се преносе с места на место али унутрашњим путевима — лимфним судовима, или сам онај, који има чиреве преноси их нечистим рукама, завојем и другим којим начином с места на место. У овом случају имамо *фурункулозу* — чирајивост. Ово се може догодити и у случајевима, кад је организам ослабио у одпорној снази као на пр. код шећерне болести. Али ова тешка и несносна болест нарочито је опасна за новорођену децу и одојчад. Ту може да дође чак и до смрти.

Ако дакле дубље испитамо узроке чиревима, можемо без икаквих зазора тврдити, да су они последица недовољне чистоће. Ако се чисто држимо и чувамо сваког загађења, ако избегавамо тесно рубље и одело, које се непрестано таре о тело, те изазива повреде и ствара продорне вратнице за продирање заразних клица — избећи ћемо чиреве.

Врло је штетно, а може бити и опасно, ако се чиреви лече разним, па често и сасвим безуспешним домаћим средствима. Превијање боквице, печена лука, цицваре и тд. може имати за последицу појаву нових чирева. Прораћен чир треба лечити и превијати с највећом пажњом и чистотом, јер је гној пун заразних клица, па се њиме могу заразити нова места. Свакако да топле облоге подпомажу, да се чир провали, али не сме се превијати макар шта, чиме се може гној пренети на здрава места. Врло је опасно, да чиреве

сами сечемо или проваљујемо убодом игле или сличног. То може чинити једино лекар. Опасно је и цеђење гноја притиском, јер се на тај начин могу изазвати и тежа оболења.

За лечења чирева имамо данас изванредна средства у антивирусу и вакцинама. Антивирусом се превијају чиреви, а вакцине служе за убризгавање. Овим средствима можемо најсигурније излечити чиреве.

Др. Ст. З. Иванић.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ.

Питање: Пре 20 дана обрао сам виноград и оточио бело вино одмах другог дана. У бурету од 135 л. вино је преврело са цревом чији је други крај био у суду са водом. Када сам окусио вино, оно је добило укус киселине, мада му је мирис као и код другог вина оточеног истог дана и од исте бачве, само у другом бурету. Учтиво се молите за обавештење, због чега је ово наступило и да ли има томе лека?

Јован Ст. Илић, учитељ.

Одговор: Пошто у Србији грожђе у опште гради много шећера, а мало киселине, то су код нас врло ретке шире са више од 8‰ целокуп. слободне киселине, према томе ретка су и вина са више од 6‰ те киселине. Међутим, ваше вино садржи *11.5‰ целокуп. слободне киселине*. То је много, за наше прилике абнормално. На жалост, целокуп. слободна киселина у винима Србије често порасте услед тога, што се због рђавих подрума и још горих подрумара образује много оних киселина, које су производ болести т. ј. дело бактерија, дакле у првом реду испарљивих киселина, највише сирћетне. Стога смо после првог резултата одмах испитали испарљиве киселине; али смо нашли само *1.2‰ сирћетне киселине*. Истина је, за младо вино и то је много; али није толико, да би се вино могло назвати цикнулим, и што је главно, [тиме се једва смањује величина резултата од 11.5‰ целокуп. слободне киселине. Одиста, ако се нађена сирћетна киселина прерачуна у винску, па одузме од 11.5, остаје

9.94, округло *10‰ неиспарљивих слобод. киселина.* Интересовало нас је, која од неиспарљивих киселина чини ту суму тако великом; стога смо после сирћетне засебно испитивали још и винску и млечну киселину за ћилибарску смо рачунали (по обичају) 1|100 од тежине алкохола, и пошто смо на основу алкалитета пепела сазнали и суму везаних киселина, могли смо билансирати киселине, и што нам је у билансу недостајало, то смо приписали јабучној киселини. Резултат је, да ваше вино садржи (у грамима по литру): сирћетне киселине 1,2; винске 2,32; *млечне 7,14*; ћилибарске 0,65; јабучне 3,10. Подвлачимо млечну киселину, јер само она има абнормално високу вредност. Одиста, толико млечне киселине нисмо још никад нашли у нашим винима (т. ј. у винима Србије) чак ни у болесним. Наиме, као што смо напред казали, млечна киселина постаје од јабучне, дејством нарочитих бактерија (micrococcus malolacticus). Дејство тих бактерија почиње одмах после врења и спада међу нормалне физиолошке процесе у вину, тако да и свако здраво вино садржи млечне киселине, у толико више, у колико је више шира садржала јабучне (од које у вину остане непромењен само мали део). Међутим, један део млечне киселине може бити и резултат болести; али ту млечну киселину не граде напред поменуте, него друге бактерије, и то не од јабучне киселине, него од шећера и глицерина. Претпоставимо ли, да је ваше вино здраво (и да се јабучна киселина квантитативно претвара у млечну), онда нађеној количини млечне киселине одговара 10.63 гр. бивше јабучне киселине; а пошто вино још садржи 3,10 гр. јабучне киселине — а то би опет значило, да је првобитно садржало 13.73 гр. јабучне киселине, а то би опет значило да је постала од шире *од незрела грожђа.* Има једно правило, којим се из резултата за вино може приближно израчунати целокупна слободна киселина у бившој шири. По томе рачуну, шира, од које је постало ваше вино, морала је садржати око *17‰* целокуп. слободне киселине — а толико слоб. киселине може да садржи, нарочито у Србији, само шира

од незрела грожђа. Разуме се, таква шира морала би садржати сразмерно мало шећера. Међутим, ваше вино садржи (по Малигану) 9°,0 алкохола и још 2,81 гр. непроврелог шећера у литру; значи да је пре почетка врења садржало око 16% шећера — а у овогодишњим ширама са 16% шећера нашли смо највише до 9‰ целокуп. слободне киселине. Истина је, ми код вашега вина не знамо ништа о сорти, положају, старости винограда и тд., као ни то, нисте ли Ви слабу ширу поправили додатком шећера у мери, да би сте ипак добили вино од приближно 10°,0 снаге.

Кад се ради о киселом (али не цикнулом) вину, онда има једно средство, да се одузме (веже, неутрализује) сувишни део слободне неисправне киселине. То средство јесте *чисти кречњак*, добијен хемиским таложењем (Calcium carbonicum praecipitatum; добија се за јефтине паре у апотекама и дрогеријама). То је једињење базе креча са угљеном киселином. Свака киселина вина јача је од угљене киселине, зато ће свака најурити угљену киселину из кречњака, па се везати са кречом. Код младих вина поступа се овако: Прорачуната количина кречњака размути се у мало воде, на начин, да се добије ретка каша; из бурета се извади нешто вина; тада се каша од кречњака успе у буре и добре се помеша са вином; а кад је престало бурно ослобађање угљене киселине, онда се изузето вино врати у буре, па се буре зачепи врањем, најпре лабаво а после неколико дана чврсто; најзад се причека да талог потпуно падне (а за то треба око два месеца) и онда се вино оточи са талога. Израчунавање потребне количине кречњака израчунава се на следећем: да би се слободна киселина смањила за 1‰, треба сваком литру вина додати 0,67 гр. кречњака (дакле сваком хектолитру 67 гр.). Ви имате 135 лит. вина са 11 5‰ слободне киселине. Најлепше би било, кад би сте слободну киселину могли редуцирати на 6.5‰, дакле за 5‰. У том случају требало би вину додати $0.67 \times 5 \times 135 = 452,25 =$ округло 450 гр. кречњака. Само, ствар није тако једноставна. Истина је, свака ки-

селина вина, узета сама за себе, кадра је да из кречњака истера угљену киселину, па да се уместо ње веже са кречом; али кад се те киселине нађу заједно, онда оне деле креч према својој хем. снази. т.ј. највише креча узима винска киселина, затим јабучна, па млечна, па ћилибарска, а најмање сирћетна (отуда немогућност да се цикнула вина лече неутрализацијом). Ваше вино садржи само 2,32‰ винске киселине (од чега је један део већ везан); кад би сте дакле додали вину толико кречњака, колико га треба за редукцију слободне киселине за 5‰ креч би Вам најпре везао сву невезану винску киселину, а затим јабучну, млечну и ћилибарску. Винска киселина гради са кречом *нерастворљиву* со, која се таложи; дакле, винска би се киселина потпуно изгубила из вина; а јабучна и млечна киселина граде са кречом *растворљиве* соли, које дакле остају у вину — и *које вину дају неугодан блутав укус*. Стога се јаче одузимање киселине сме предузимати само код оних вина, која садрже *много винске киселине*; и то, никад се не сме додати толико кречњака, колико одговара целокупној *винској* киселини, већ при рачунању треба оставити још бар 0.5‰ те киселине. Према томе, Ви бисте своме вину смели одузети највише 1.8‰ слободне киселине — а то Вам не би много помогло, вино би Вам још остало кисело. Међутим, после тога Ви бисте вино могли укрстити са другим вином, које садржи мало киселине — а таквих вина код нас не фали. Пошто се ради о малој количини (само 135 лит.), Ви бисте то вино могли лако поправити и самим укршћавањем. Само, ако је ваше вино болесно, онда бисте покварили и оно вино, с којим бисте га помешали; у том случају не би Вам остало друго, већ да то своје вино претворите у дестилат.

Наиме, према вашем питању, Ви сте вино из исте бачве оточили у два разна бурета, и оно је постало кисело само у једном бурету. Да ли сте добро кушали вино из другог бурета? Ако се је због једно исто вино покварило само у једном бурету, онда се мора претпоставити, да је дотично буре било покварено и

да је велика количина млечне киселине последица болести. Болест, код које се образује много млечне киселине јесте т. зв. манитно врење; али то је болест у северној Србији ретка, јер се редовно појављује у топлим јужним крајевима, где се превирање врши по великој врућини (а код нас је у времену превирања хладно, стога нам вина често садрже много непровреног шећера). Истина је млечна киселина, као производ болести, може се образовати и без манитног врења; али код свих бактеријских болести вина образује се и много испарљивих киселина; а ваше вино садржи само 1.2‰ сирћетне киселине (а то није нарочито много). Шта више није искључено да ваше вино у бурету не садржи ни толико сирћетне киселине. Наиме, Ви сте послали пола флаше вина, затворили сте дакле вино са једнаком запремином ваздуха, а то је нарочито повољно за развој и дејство сирћетних бактерија (нарочито при топлоти, којој је пакет био изложен кроз више дана). Ми смо имали премало вина и премало података, да бисмо могли донети тачан суд; стога би било добро, да нам пошаљете још један литар истога вина, као и истог вина из другог бурета (обоје у чистим, дотичним винима претходно испраним флашама) и да нам саопштите тачне податке о сорти (или смеши сората), земљи, положају, подруму и судовима, ми Вас чак молимо, да то учините, јер нас ствар занима и са стручног гледишта. Ми смо се међутим потрудили да Вам дамо неколико теориских и практичних објашњења, за поуку и Вам дамо неколико теоријских и практичних објашњења, за поуку и Вама и другим читаоцима „Тежака"; јер наше примитивно подрумарство неће много напредовати, догод се наши подрумари не упознају са компликованом битношћу вина и са природом промена, које се у њему дешавају под утицајем бактерија, разних манипулација и других чинилаца.

Енолошка Станица
Буково (Неготин) — Крајина.

Директор,
И. Бошњак.

ЛИСТАК.

Из Пољопривреде Планинскога Типа.

Белешке Драгише Лапчевића.

(Наставак)

12. Гајење крље (рицинуса)

Ricinus Communis.

Код нас се *крља* (рицинус) гаји поглавито ради украса; ја сам је гајио у Пожези ради тога, да бих видео да ли може успевати, па сам постигао сасвим повољне резултате. Међутим се она у другим земљама гаји ради практичних потреба. Она се, још пре Христа, ради тих потреба гајила у Мисиру; данас се опет, гаји у северној Африци, у јужној и источној Азији, у топлим деловима Америке и у Француској. Нама је уље од крље (*рицинус*) пре рата долазило са Кавказа; сад нам долази из Италије.

Интересна је ствар, да су у Чехословачкој почели изводити пробе са гајењем *крље* ради практичних потреба, ради цеђења уља. За ту сврху су у пољопривредној школи у Римској Суботи засејали један простор; то је засејавање дало врло лепе резултате.

Данас се у Шпанији и у Алжиру добија 12 до 15 товара зрна крљиног са једног хектара; на добро припремљеној и обрађеној земљи жетвени принос достиже до 25 товара.

Како се у нас *крља* све више размножава ради украса, те је показала успешно стасавање чак и у ужичкој Пожези, не би рђаво било да се семе подбира и продаје ради цеђења уља. У толико пре треба поједине крајеве од земље нарочито посвећивати гајењу крље, пошто се она изврсно може исплаћивати. Особито би добро било да се у топлијим крајевима Јужне Србије отпочне гајити као културна биљка, јер би она тамо бацала врло велике приносе и била изванредно исплатива.

Добро би било, по примеру оне пољопривредне

школе у Чехословачкој, да гајење крље у Јужној Србији прихвати која пољопривредна школа или пољопривредна установа уопште, те да пруже примера тамошњим пољопривредницима у гајењу једне ванредно исплативе лекарске биљке.

У нас се рицинусово уље доста знатно троши. Зато би било за препоруку гајење крље, колико да увоз рицинусова уља престане, толико, и још више, што би били у стању то уље извозити.

13. **Бисерац пожутио.**

Бео, ситни кукуруз, звани *бисерац*, посејао сам (1887) у повртњаку. Близу њега је била њива засејана крупним, жутим кукурузом.

Кад сам обрао свој *бисерац*, имао сам шта видети: остао је био *ситан*, али не више бео, бисерац, већ — *жут*. Био је, дакле, оплођен прахом са суседног жутог кукуруза.

Сличне промене сам, услед оплођавања са суседног усева, запажао и на другим усевима. А кад ми је г. Драгиш Муцић, из Комирића, донео неколико клипа *дрињака*, кукуруза *осмака*, на њима сам приметио да су неки чак и врло јако а неки само делимично, оплођени *коњским зубом*: остао је осмак, али је, врло приметно, добио особине коњског зуба.

14. **Кошена пшеница.**

У околини пожеге, на целом подножју Маљена, пшеница врло добро роди, па се и сеје у доста великој мери. Има је тако једре и добре да достиже и 84 кгр. у 1 хектолитру. Али је, раније, доста невешто сређивана, те је и квалитетом губила и у цени побијана. Зато сам сматрао за *први* посао по оснивању Пољопривредне Подружине: утицати на боље гајење пшенице, на жетву и сређивање. Стога и пројектирам да се у Добрињи, у којој се пшеница највише гајила, одржи једно предавање о томе. Пок. Радомир Бојић, испослат од Српског Пољопривредног Друштва да ово предавање одржи, на један изванредно методичан начин је пред сељацима пружио поуку о орању, сетви, нези, жетви и сређивању пшенице (вршити, ветрењању и тријерисању), да је оставио најдубљи утисак на све слушаоце. Успех је био несумњив. Само су сви до јед-

нога одмахивали главом на једну његову препоруку, а неки и гласно и демонстративно одбацивали да га послушају. На име: нико се није саглашавао да *коси* пшеницу; сваки је претпостављао стару навику: да је жње.

Изузетак сам учинио само ја. Кад је пшеница била завршила свој млечни период и кад је зарудило зрно, те се између два нокта могла пресећи, што јој је знак да је узрела а да није презрела, ја сам моју пшеницу *покосио*. Многи су, пролазећи поред њиве и гледајући шта радим говорили: „Драгишина посла"! (Тежак 1893). Али су неки, који су видели да при косидби зрно није испадало из класа; да ми је пшеница била лепша и бољег квалитета, да сам је скупље продао и да ми је и слама боља била, — већ идуће године урадили то, што сам ја урадио. Али су и они, као и ја, отпочели раније с кошењем, него што се предузимало са жетвом, те нису допуштали презревање услед којега пшеница губи у квалитету. А с кошењем су вршили уштеду и у радној снази и у времену.

— Наставиће се. —

ЗАПИСНИК

55. Редовног Годишњег Збора Српског Пољопривредног Друштва, одржаног 31. Марта 1929. године у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни:

а) г. г. Председник М. Миљковић, ппредседник Др. Т. Митровић и чланови Управе: Н. Петровић, Б. Станисављевић, Д. Спремић, С. Партонић, С. Ратковић, М. Стојановић, В. Матић, А. Рашковић, Т. Владисављевић и Б. Ранковић . 12

б) редовних чланова 110

в) изасланика подружина 64

г) добротвора, утемељача и гостију 7

Свега 193

Збору је председавао Председник г. М. Миљковић. Записник водио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

Председник отвара збор у 9 часова, пошто је присутно више од 40 чланова, колико предвиђа чл. 39. Друштвених правила.

У име управе поздравља присутне и захваљује им, што су поред својих домаћих послова дошли на Збор. Објашњава да са данашњим Зборомм Друштво навршује шездесет година свога корисног рада на хуманом, културном и патриотском пољу, те тиме постало Народна Установа. Одаје пошту његовим оснивачима и сарадницима.

Затим у кратким потезима износи рад Друштва у прошлој години, наглашујући да су услови за спровођење програма били врло тешки, с обзиром на три прошле неповољне године, које су оставиле дубоке бразде на целом животу и довело нас у велику забринутост.

Друштво је чинило, колико год му је било могуће, да ово стање колико толико ублажи. Отуда је оно у прошлој години пласирало робе код Подружина за преко пет милиона динара, а отуда и потиче онај доста велики дуг Подружина. Нарочито наглашује, да Друштво све набавке врши за готово, а Подружинама даје на кредит без интереса, па кад Подружине на време не одговоре својим обавезама, оне Друштво доводе у мучан положај, јер оно нема другог новца за нове набавке. Ставља на срце Подружинама да марљиво одговарају својим обавезама и отклањају све оно, што наноси штете Друштву, а посредно и Подружинама.

Даље износи рад Друштва на народном и пољопривредном просвећивању, у ком је циљу одржано неколико конференција са делегатима установа и удружења, која се баве просвећивањем земљорадника, па су израђена правила за Народне Пољопривредне Књижнице и Читаонице и њихов Савез, која се налазе на одобрење и потврду код надлежне власти.

У прошлој години такође је рађено на образовању Југословенског Савеза Пољопривредних Друштава и Удружења, али због неповољних прилика није се успех постигао. Нема сумње, да ће се до жељеног резултата доћи у току ове године. Исто тако припремљена је грађа за закон о Пољопривредним Коморама.

Нарочита пажња била је посвећена борби против шљивине штитасте ваши. Друштво је без рекламе повело борбу против ове немани још пре неколико година проучавањем средстава и начина за њено уништавање.

Даље, приређивањем предавања, курсева и изложаба, као и разним поукама, доста је учињено да земљорадник више и боље производи.

Рад Друштва у прошлој години изнет је детаљно у извештају, који је благовремено достављен свима члановима, и моли Збор за праведну оцену.

Пре почетка рада моли да се изаберу три лица за бројање гласова и оверу записника. По жељи Збора кандидује г. г.: Драгомира Савића, обл. пољопр. референта из Скопља, Михаила Видановића, управника обл. лозног расадника из Пирота и Срећка Милинковића ср. пољопр. референта из Г. Милановца, коју кандидацију Збор једногласно прима.

Затим моли Збор, да пре прелаза на дневни ред саслуша поздравне телеграме: Њ. В. Краљу Највишем Заштитнику Друштва, даље, Господину Председнику Владе и Господину Министру Пољопривреде и Вода. Збор једногласно прима предлог са узвицима: Живео Краљ!

Поздравни телеграм, који је упућен са Збора Њ. В. Краљу, гласио је:

Његовом Величанству Краљу Александру I.

Београд

Са 55 Редовног Годишњег Збора Српског Пољопривредног Друштва, сакупљени чланови из целе наше Краљевине, у знак своје поданичке оданости и верности Вашем Величанству, Највишем Заштитнику Друштва и Пољопривреде, слободни су изразити своју жељу за дуг и срећан живот Вашег Величанства, за добро Народа и Отаџбине и кличу: Живело Његово Величанство Краљ! Живео Краљевски Дом!

Председник
Српског Пољопривредног Друштва
Мирко Миљковић, *с. р.*

Поздравни телеграми упућени Господину Председнику Владе и Господину Министру Пољопривреде и Вода гласили су:

Господину Петру Живковићу, ђенералу Председнику Владе

Београд

Са свога 55. Редовног Годишњег Збора, чланови Српског Пољопривредног Друштва сматрају за особиту част да Вас поздраве као Председника Краљевске Владе, који ће све своје продуктивне и организаторске снаге уложити, да се наша целокупна пољопривреда подигне на ону висину, која ће донети благостање народу и развити до највећих граница економску снагу наше проширене Отаџбине

Председник
Српског Пољопривредног Друштва
Мирко Миљковић, с. р.

Господину Др. Оттону Франгешу
Министру Пољопривреде и Вода
Београд

Чланови Српског Пољопривредног Друштва и његових Подружина, сакупљени на 55. Редовном Годишњем Збору, срећни су што Вас могу поздравити као Министра Пољопривреде и Вода, који ће својом стручношћу и богатим искуством знати да излечи сва болна места наше пољопривреде, и да је поведе новим путем напретка и будућности.

Председник
Српског Пољопривредног Друштва
Мирко Миљковић, с. р.

Затим Председник представља Збору изасланика Г. Министра Пољопривреде и Вода, г. Др. Велимира Стојковића начелника; изасланика Главног Савеза Срп. Земљорадничких Задруга из Београда, г. Др. Уроша Стајића, и изасланика Бачког Пољопривредног Удружења г. Др. Божидара Попадића. Збор их поздравља са Живели!

II

Председник моли да се саслуша извештај о раду Друштвене управе, годишњи рачун о приходу и расходу и извештај о стању целокупне Друштвене имовине. Пита Збор, хоће ли извештај да се чита или одмах да се пређе на претрес. Пошто је Збор одлучио, да се одмах пређе на претрес извештаја, јер су га сви благовремено примили, то Председних моли да се јаве говорници.

Милан Јов. Илић редован члан из Владимираца, задовољан је са радом Управе, с обзиром на средства са којима је располагала. Истиче, да је инспекција Подружина веома благотворна, јер се Подружине упућују у бољи рад, што је од користи за општу ствар. Предлаже, да се због тога број инспектора повећа. Даље говори о дугу Владимирачке Подружине из 1925. год. у суми од 9.463.— дин. који је она Друштву исплатила преко поште; али је ту суму поштар утајио и осуђен на плаћање. Па моли да Друшво тај дуг наплати и Подружини врати обвезницу.

Др Урош Стајић редован члан из Београда и изасланик Главног Савеза Срп. Земљорад. Задруга, говори да му је познато са каквим се тешкоћама Друштво бори, и да је управа с обзиром на њих збиља показала резултат, који се мора са задовољством да прими. Слаже се са уводом извештаја, из кога се види, да су сви привредници, па и други, удружени и имају своје коморе, само то није случај код пољопривредника, и зато не треба да се чудимо, што они боље штите своје интересе. Говори, да је у интересу пољопривреде да

се удружимо, пошто је ово пољопривредна земља, којој треба поклонити главну пажњу. Истина, кад је покренуто питање о Пољопривредним Коморама, било је гласова против њиховог стварања. И он им не даје велики значај, али их ипак пољопривредници треба да имају да им служе као труба кроз коју ће да дувају, т. ј. да можемо рећи шта нас боли и тишти. Затим се осврће на прилике, под којима је Друштво почело свој рад, и налази да с обзиром на развој услова под којима је постало, оно не може и не треба да остане у истом оквиру, већ треба да се прилагоди данашњим условима. У почетку рада постојало је само Срп. Пољопр. Друштво и оно је радило у свима правцима за унапређење пољопривреде, али данас постоје многа Друштва и установе, који раде на истом пољу. С тога налази, да Срп. Пољопр. Друштво треба да прими нове задатке, т. ј. главни задатак треба да му буде инструктиван, да буде учитељ и да шири пољопривреду усменом и писменом речи. За писмену пропаганду Тежак је врло подесан и преко њега треба пружити народу такве поуке које ће му користити. Зато жели да Тежак и даље остане као лектира сељака, а да то буде, треба да је већег формата, да има више слика, више кратких поука и мање службених ствари. Иначе садањи Тежак те услове не успуњава и са њим није задовољан. Осврће се на вересију Друштва, која износи преко 700.000 динара и питање је, да ли ће моћи да се наплати. С тога моли Друштво да буде само посредник и да се клони давања кредита, пошто има установа на закону основаних, које се баве кредитирањем, а то су Земљорадничке Задруге. Што се тиче Омладинских Дружина, види се из извештаја, да са њима није било успеха и да је пракса показала, да нису за наше прилике, стога предлаже да се у будуће изоставе из рада да се не губи време и не троши новац.

Милан Петровић изасланик Подружине из Чифлука, замера г. Стајићу на предлогу да се Друштво не бави кредитирањем Подружина. За данашње прилике прека је потреба, да што више имамо таквих установа, које ће да кредитирају оронулу пољопривреду, јер ће се само на тај начин она моћи да подигне. Такве предлоге, који иду на то да земљораднику умање кредит, који је и иначе скучен, не треба износити. Њему и сеоске дућанџије нуде паре, да Подружину растури, али он то неће да учини. Стога ако би Друштво променило правац рада и обуставило кредитирање, оно више не би имало успеха, а Тежак који се данас растура у 10.000 примерака, не би се растурао ни у 2000.

Милутин Гец изасланик Подружине из Обреновца, изјављује да је обичај да се каже која похвална реч о управи, али сматра, да се дошло дотле да Друштво не може више овако да ради, већ треба да се прилагоди приликама. По

његовом мишљењу прво треба повећати број чланова у управи у смислу предлога, који раздаје присутнима г. Љубисав Петковић. То би било у интересу Друштва, за чији је рад интересовање много веће, но што је до сада било, што доказују и многе кандидатске листе. Критикује Пољопривредни Календар, који је прештампан из прошлогодишњег изузев 2—3 чланка. Са стварањем енциклопедије слаже се, али ако се буде Календар прештампавао, онда се та енциклопедија неће створити ни за 100 година. За општи рад каже да је карактеристичан, јер су уштеде вршене на партијама, које су требале да иду у народ, али зато су партије на плате особља, хонораре и др. прекорачене, а требало је обратно да буде. Зато се слаже са предлогом г. Љ. Петковића за установљење ширег и Надзорног Одбора. Питање Надзорног Одбора повлачи се већ неколико година, и раније предлагач за Надзорни Одбор г. Милутин Стојановић, одустао је од свога предлога, кад је ступио у управу. Он цени чланове управе, али је потребно да се Надзорни Одбор установи. — Што се тиче кредитирања Подружина, не слаже се са предлогом г. Др. Стајића, јер би Друштво укидањем кредита много изгубило. Сељак у унутрашњости нема кредита, и Друштво му чини велику услугу пружајући му га.

Милутин Стојановић члан Управе одговара, да је Друштво покренуло питање о Пољопривредним Коморама још раније, и да је он био референт Друштва по том питању на Конгресу Главног Задружног Савеза. Извести ову мисао, врло тешко је, јер су остале професије добиле као неку хегемонију и чуде се шта ће пољопривредницима Пољопривредне Коморе, кад их они представљају! Рад на стварању Пољопривредних Комора наилази на велике тешкоће, и стога Друштво покушава, да створи бар Савез Пољопривредних Друштава и Удружења, који би у заједници са Главним Задружним Савезом, вршио улогу Пољопривредне Коморе и радио на њеном остварењу. О овоме је било речи и у Главном Задружном Савезу, да понуде Друштву стварање комитета. То све доказује да нисмо далеко од жеље г. Др. Стајића, по овоме питању. — Што се тиче рада на просвећивању и ту Друштво није у застоју. Оно је поред посебног рада на просвећивању примило на себе да створи Савез Пољопривредних Књижница и Читаоница, на шта је приволело готово све организације које у томе правцу раде, и све ће бити концентрисано под кровом Српског Пољопривредног Друштва, за прве две године. Што се тиче критике на Календар, она није тачна, јер је по обиму ове године мањи но прошле године, те је то довољан доказ, да није преписан од корице до корице. Изгледа, да се ми не разумемо, коме је Календар намењен. Ако мислимо, да он треба да служи интелектуалцима, онда га

заиста треба штампати сваке године са новом садржином. Али пошто је он намењен сељаку, који још не заорава стрњику, не потапа семе и не изводи друге основне радње, то је добро више пута поновити му једну поуку. То се најбоље показало на прошлогодишњем винском сајму, на коме су Словенци имали најбоља вина, и ако су у најнеповољнијим приликама, а наша вина, која имају услове да буду најбоља, била су рђава, јер народ не зна, да га преради и зато се њему мора о томе говорити, све дотле док то не научи. Осим тога овај Календар је јевтинији, растурен је по целој земљи и још се стално тражи, а ми га немамо. То је довољан доказ, да је Календар постигао циљ. — Што се тиче кредитирања Подружина, ми стојимо на томе гледишту и од њега не можемо да одступимо.

Др. Урош Стајић редован члан и изасланик Г. С. С. З. Задруга, објашњава, да није противник кредитирања сељака, него је само хтео да каже, да Подружине немају законског основа за то, нарочито кад већ постоје установе, које имају кредитни карактер. И он је за кредит, али само треба обратити пажњу, да се дугови уредно плаћају.

Милутин Гец изасланик Подружине из Обреновца, одговара, да није хтео да прави велико питање о Календару и да критикује вредност садржине, него је критиковао, што се једно и исто стално штампа. Није важно, што се Календар продао, али мисли да и Управа признаје, да је Календар исте садржине осим неколико чланака и да такав рад неће постићи циљ.

Др. Стеван Иванић редован члан из Београда, слаже се са г. Др. Стајићем да Друштво треба да је просветно. Али налази да није довољно радити само писменом и усменом речи, него и практично. Мора се много више ући у везу са народом и ту на месту организовати пропаганда. У Београду има пуно Удружења, која би могла чуда да створе у народном просвећивању, кад би се здружила и договорно посао поделила, а не овако да свако ради за себе. — Што се тиче Тежака, налази да је добро и боље уређен но икад, јер га он прати већ 20 година, само моли да се текст не смањује због огласа. Правац писања у Тежаку тешко је регулисати, јер су читаоци разнолики и треба задовољити и једну и другу страну. Налази да због тога треба Тежак да се прошири. Такође је корисна рубрика питања и одговори, која користи свима и зато треба тражити да се што више питања упућују. Слаже се са г. Гецом односно утрошка кредита на просвету и налази да треба створити фонд, у који ће се уносити неутрошене суме на тај циљ.

Љубисав Радојевић изасланик Подружине из Јагодине, задовољан је са уређењем Тежака, али да треба настојати да

буде и боље и да се прошири. Што се тиче просвећивања сељака то не може бити без школа и зато моли, да се ради да добијемо што већи број пољопривредних школа као и продужну наставу. Ако то ускоро не добијемо, време ће нас прегазити, па га нећемо моћи ни трчећи стићи.

Таса Филиповић редован члан и изасланик Подружине из Ниша, тражи да се измени процедура о кредитирању и да се исправним Подружинама даје кредит без обавезе. Даље моли за дејство да се смање подвозни ставови на железницама, јер су сувише високи и од тога пољопривредник највише трпи. Предлаже, да се бар једанпут годишње обиђу Подружине и одрже практична предавања. Иначе је са радом управе потпуно задовољан.

Јован Николић редован члан из Пожаревца, говори да Друштву треба дати више средстава за рад у народу, да би могло живље да утиче на побољшање прилика, селекцију семена, извођење огледа и др., те да се земља доведе до бољег стања. Овако је наша пољопривреда нерентабилна и не достиже ни за покриће најпотребнијих средстава. Производња је слаба, а цена производима ниска је, те је то и направило кризу.

Сава Вујић изасланик Подружине из Сенте, осврће се на програм рада Друштва, у коме су обухваћена сва питања, која нас интересују. Не може се рећи, које је од њих најважније, све је важно. Треба радити и на стварању Савеза и на стварању Пољопривредних Комора, али нарочито треба пропагирати савременији рад, на пример путем плаката, као што предвиђа програм рада. Плакате би имале одлично дејство, нарочито кад се на време растуре, те би сељак на тај начин знао, кад и шта треба да ради. Такве плакате требало би имати готове код среских пољопривредних референата, да их они могу у згодан час да употребе. — Што се тиче Календара са њим су сељаци јако задовољни, а чланке које не разумеју потпуно, тумаче се у Подружини и тамо добију потребна објашњења.

Борислав Ивановић редовни члан из Голобока, слаже се са радом Управе, која је радила према средствима, и верује да је критика предговорника била у доброј намери. Предлаже, да се новој управи стави у дужност да се држи правила и да се прилагоди приликама. Моли, да се извештај прими и управи изјави захвалност.

Председник пита Збор, да ли прима извештај о раду са рачуном прихода и расхода и стањем целокупне имовине. *Збор једногласно прима и даје разрешницу Управи.*

III

Председник износи на одобрење буџет прихода и расхода за текућу годину, која почиње 1. јануара. Моли да се предлог

саслуша. Пошто Збор изјављује, да није потребно читање, јер имају предлог у рукама, то моли говорнике, да се јаве за реч.

Милутин Гец изасланик Подружине из Обреновца, предлаже да се Управи дâ овлашћење, да може вирманисати само оне суме које не иду у народ, јер овако опште вирманисање нема смисла.

Др. Т. Митровић Председник Управе, моли да се не везују руке управи са одлукама по предлозима који потичу из необавештености. Треба довести у везу преглед остваренога буџета са рачуном прихода и расхода и онда ће се видети, да нису прављене уштеде на рачун сума које су требале да иду у народ. Ти издатци, који су били предвиђени буџетом, покривени су сумама примљеним на име помоћи од Министарства Пољопривреде, Министарства Трговине и Индустрије и Народне Банке, а у колико су били недовољни покривани су из редовног буџета, и отуда се та уштеда појавила. Али та уштеда није остала у каси, она је опет отишла у народ у виду семена, плуга и др. потреба, у чему земљорадник врло оскудева, што је свима добро познато. Жали, што су од г. Геца пале речи, да се на плате и хонораре даје и преко буџета, што не одговара истини, јер се из предлога јасно види да су и ту показане позамашне уштеде.

Др. Стеван Иванић редовни члан из Београда, слаже се са примедбом г. Геца да неутрошене суме по буџету а намењене народу, опет иду у народ. Такође налази да треба да остане кредит за Омладинске Дружине, јер ако није било успеха сад, биће га доцније.

Милош Николић редовни члан из Београда, моли за објашњење, где су предвиђени расходи за дневнице чланова управе, јер се то из буџета не види. Такође се из извештаја не види, где су те дневнице расходоване. Ако су расходоване на партији разних трошкова, онда их је требало прецизирати, па макар се рачун прихода и расхода штампао на више страна. Он налази да чланови управе треба бесплатно да раде.

Др. Т. Митровић Председник Управе објашњава да се књижење врши тачно по правилу двојног књиговодства и да се дневнице чланова управе књиже на разне трошкове. Али те дневнице не примају чланови за рад у управном одбору, јер тај посао обављају бесплатно и из почасти, већ за рад ван управног одбора, у ужим и специјалним одборима и те дневнице износе просечно по 400·— дин. месечно. На те дневнице имају права по чл. 20. Друштвених Правила, и према томе критици нема места.

Боривоје Ивановић редован члан из Голобока, моли за обавештење, шта је са наградом Њ. В. Краља, јер он колико види из рачуна прихода и расхода, та је сума утрошена на инспекцију Подружина.

Др. Т. Митровић Председник Управе, објашњава г. Ивановићу да је то погрешно схватио, јер на страни расхода тачке 3. под г) јасно се види, да је та сума пренета у ову годину, Та сума није могла да се утроши у прошлој години из простог разлога, што и Подружине свој рад закључују концем године и Друштву подносе извештаје у почетку текуће године. Ти су извештаји проучени и подела награде сад је извршена.

Љубисав Петковић редован члан из Ћуприје, жали што му није дата реч, кад се претресао извештај управе. Налази, да сама управа не може да даје извештај о своме раду, већ то треба да учини други форум. Исто тако ни буџет Друштва не треба да предлаже управа, већ Подружине. — Предлаже, да се у буџет унесе највећа позиција на инспекцију Подружина. — Што се тиче награде члановима управе, против тога нема ништа, али само тражи да се то види у буџету, као и да се награде дају и онима, који оснивају Подружине.

Драг. Јоксимовић редован члан из Београда, моли да се не праве тако оштре примедбе, кад смо и сами уверени да новац није бачен. Ми сви видимо да је посао урађен, и то је главно.

Др. Танасије Митровић Председник управе, поново објашњава да се награда даје за радове у ужим и специјалним одборима, а никако за рад у управном одбору. Та награда износи до 400 - дин. месечно и са њом се не може цео напунити. Циљ је тој награди, да буде бољи одзив за рад у ужим и специјалним одборима, у којима се често пута претресају таква питања и спремају такви предлози, који човека сасвим удаље од редовног посла и принуђавају га да и код куће ради по таквим предметима.

Председник саопштава да нема више пријављених говорника и пита Збор, да ли прима предложени буџет? *Збор једногласно решава, да се прими предложени буџет прихода и расхода за текућу годину, која почиње 1. јануара, и даје овлашћење управи да може вирманисати кредите између појединих партија и позиција, као и да може приходе и фондове употребити као обртни капитал за набавку сирава, алата, семена, књига и др. пољопривредних потреба сиим, да овај обрт покаже на концу године у билансу.*

IV

Председник ставља на ред предлог о задужењу Друштва и ступање у чланство Београдске Обласне Задруге за Пољопривредни Кредит. Секретар чита предлог који гласи:

ПРЕДЛОГ

За упис у чланство Обласне Задруге за Пољопривредни Кредит у Београду и задужење код исте Задруге или Народне

Банке, који се подноси 55. Редовном Годишњем Збору, на основи одлуке Управног Одбора на 7. седници држаној 13. фебруара 1929. г.

Овлашћује се Управни Одбор Српског Пољопривредног Друштва:

а) Да се може уписати за члана са 25 удела код Обласне Задруге за Пољопривредни Кредит у Београду, и

б) Да се може на основи чл. 23. Друштвених Правила, задужити до један милион динара код исте Задруге, или, ако би се Задруга укинула, онда код установе која је буде заменила, или, код Народне Банке.

Овај зајам има се употребити у циљу повећања обртног капитала, а има се ликвидирати према подигнутим условима и показивати у годишњем билансу.

Председник објашњава потребу за ово задужење и напомиње, да је и прошле године одобрено управи, да се може задужити. Међутим прошле године дуг није направљен, пошто није било потребе. Моли да се јаве говорници по овом предлогу.

Борислав Ивановић редовни члан из Голобока, предлаже да се предлог усвоји, пошто је користан по обе установе и кредит ће се употребити на корисне циљеве.

Љубомир Вуловић редован члан из Дубровника, налази да је предлог добар и користан и ако се хоће рад, треба га усвојити, јер се без пара не може ништа да уради. У исто време подсећа на предлог г. Милана Јованића, који је поднео пре неколико година, да се Друштвена имовина мобилише. Моли да се тај предлог нађе у архиви. Пита колика је вредност Друштвеног имања и изненађује га, да од њега нема скоро никакав приход до једва 7000·— дин. Предлаже да се подигне палата, која ће својим приходима давати Друштву довољно средства за рад.

Председник објашњава да је тек прошле године добијена тапија, пошто је вођен спор око имања. И одмах чим је тапија добијена, приступљено је претходним радовима за подизање палате.

Михаило Гњатенко изасланик Подружине из Ковачице, говори да управи недостаје трговачки дух, што се види из цена, које су често веће но у трговинама. Стога предлаже, да се предлог усвоји, али да се кредит употреби на комерцијализацију.

Стеван Секулић председник Подружине из Кумана, говори да му је мило као председнику Београдске Обласне Задруге за Пољопривредни Кредит, што Друштво ступа у њено чланство. И они су такође решили, да код сваке Месне Задруге оснују Пољопривредну Подружину, ради снабдевања својих чланова добром робом. Даље говори, како су представници свих обласних Задруга имали част да буду примљени

код Њ. В. Краља, који особиту бригу води о напретку пољопривреде. (Збор кличе Живео Краљ!)

Председник саопштава да нема више пријављених говорника и моли за одлуку, да ли Збор прима предлог. *Збор једногласно усваја предлог онако како је предложен од стране управе.*

V — 1.

Председник саопштава да су на реду предлози Управе, Подружина и појединих чланова, који су поднети управи најмање на 15 дана пре Збора. Пошто управа има један предлог моли да се саслуша. Секретар чита:

ПРЕДЛОГ

За тумачење одлуке 54. Редовног Годишњег Збора о подизању новог Друштвеног Дома, који се подноси 55. Редовном Годишњем Збору, на основи одлуке Управног Одбора на 7. седници држаној 13. фебруара 1929. г. а који гласи:

Одлука по V тачци дневног реда 54. Редовног Годишњег Збора држаног 18. марта 1928. г. има се разумети тако, да је Управном Одбору С. П. Д. дато стално овлашћење да може одмах приступити подизању новог Друштвеног Дома, кад прибави или добије понуду, за коју нађе да је повољна, не тражећи накнадно одобрење од Годишњег Збора.

Управни Одбор биће дужан да првом Годишњем Збору по уступању посла, саопшти уговор ради пријема знању као свршену ствар, и затим редовно сваком Годишњем Збору извештај о амортизацији дома, ако се подиже давањем концесије, односно рачун у годишњем билансу, ако се подиже задужењем, — до коначне ликвидације.

Председник објашњава потребу овог тумачења, како би управа у згодном моменту и одмах могла да приступи подизању палате, те на тај начин црпела стварне користи од имања, што је жеља свију нас. Овакво овлашћење потребно је да има управа стога, што закључење уговора може да падне у најнезгодније време за сезивање ванредног збора, па због тога може настати случај да се тај збор неће моћи ни да одржи, а понуђачи не хтедну више да чекају и онда би се подизање палате одложило. А у данашње време, када влада и новчана криза, треба водити о свему рачуна и сваки моменат искористити.

Др. Божидар Хајдук-Вељковић редован члан из Ђуприје, говори да се предлог може да прими, али само не треба, да се жури. Противан је зидању на подлози задужења, јер је потребније да се новац употреби на комерцијализацију.

Јован П. Јовановић редован члан из Београда, такође је за подизање палате у циљу повећања рентабилитета имања,

али моли да се предлог измени у толико, што коначну одлуку за уступање подизања палате задржава Збор са себе.

Председник одговара на примедбе и каже да управа ништа не ради трчећи но пажљиво и полако. Пошто нема више говорника по оном питању, и пошто је и он сагласан са предлогом г. Ј. Јовановића, то моти Збор за одлуку. *Збор одлучује: да управа може да води преговоре за подизање палате и да утврди услове, али да коначну одлуку о уговору за подизање палате има да да Збор, коме ће се поднети извештај и уговор на претрес и одобрење.*

2.

Председник саопштава да нема више предлога и да би се могло прећи на даљи рад, ако је Збор сагласан, пошто је већ 12 часова. Збор пристаје да се рад продужи.

Љубисав Петковић редовни члан из Ћуприје, каже да је он упутио управи предлог о установљењу ширег и надзорног одбора, па моли да се изнесе Збору на одлуку, пошто је предлог благовремен.

Председник објашњава, да је заиста примљен предлог од г. Петковића и Свилајначке Подружине, о остановљењу ширег и надзорног одбора, али пошто предлог није благовремен и пошто је Главна Контрола надлежна за преглед Друштвених рачуна, и она не признаје рад надзорног одбора, то се тај предлог не износи Збору.

Милош Николић редован члан из Београда, објашњава да треба правила мењати, а не да се износе такви предлози.

Милутин Стојановић члан управе каже, да је он пре две године учинио такав предлог и у управи покренуо то питање, и она се са тим није сложила, пошто рачуни подлежу прегледу Главне Контроле. О томе је поднет извештај прошлогодишњем Збору, и он је усвојио гледиште управе. Што се њега тиче, он је и сад за надзорни одбор.

Др. Танасије Митровић председник управе објашњава, да предлог није стигао пред управни одбор на 15 дана пре Збора, како се имају разумети правила.

Милутин Гец изасланик Подружине из Обреновца, сматра да из принципа треба сваки да се саслуша. Предлог г. Љ. Петковића стигао је у Друштву 14. о. м., те с обзиром на то управа треба да га изнесе Збору. Не види, зашто је управа против надзорног одбора.

Алекса Љ. Поповић редован члан из Београда, такође налази да је по правилима предлог стигао на време и моли, да се о њему решава.

Председник пита Збор, да ли пристаје да чује предлог г. Петковића, па пошто Збор пристаје, то га позива да про-

чита предлог, који су упутили, он и Свилајначка Подружина, управи Друштва.

Љубисав Петковић редован члан из Ћуприје, чита предлог који гласи:

Управи Српског Пољопривредног Друштва
Београд

По угледу на организацију свију осталих културних Друштава чија се делатност простире на целу Краљевину С. Х. С. част ми је предложити два следећа става за допуну Правила Српског Пољопривредног Друштва.

1) Да поред сталног садашњег броја чланова Управног Одбора постоји и шири Управни Одбор, у који обавезно делегира свака Област по једног члана, изабрананог на годишњој скупштини свију пољопривредних подружина са територије дотичне Области.

Шири Управни Одбор обавезно се састаје у пуну седницу два пута годишње: фебруара и септембра месеца сваке године и ради дотле, док изискују послови стављени на дневни ред. Задатак је Ширег Управног Одбора: да прегледа рад Ужег Управног Одбора, да утврђује дневни ред годишњег Збора Српског Пољопривредног Друштва, да подноси писмене предлоге Годишњем Збору о раду Управе и појединих чланова било за разрешницу или за прогон за евентуалне начињене штете Друштву и т. д.

Трошкове за сваког члана Ширег Управног Одбора из унутрашњости сносе подједнако Пољопривредне Подружине из дотичне Области, које су га и делетирале за исти положај.

2. Да се установљава и Надзорни Одбор Српског Пољопривредног Друштва од 5 чланова, који се бирају сваке године на Годишњем Збору Српског Пољопривредног Друштва на онај начин, како се бира и Ужи Управни Одбор.

Молимо Управу Српског Пољопривредног Друштва да изволи овај писмени предлог изнети пред годишњи Збор Српског Пољопривредног Друштва, који ће се одржати 31. ов. мес.

Алекса Љ. Поповић редован члан из Београда, налази да је предлог компликован, и пошто они имају поверење у управу, мисли да предлог треба одбацити.

Јован П. Јовановић редован члан из Београда, констатује да се на неколико последњих скупштина јављају исте појаве, зато што се управи не верује. Сматра, да је предлог идеалан, али је неостварљив онај део, који говори о ширем Одбору, зато тај део треба одбацити. Међутим слаже се за Надзорни Одбор и моли, да се тај део предлога усвоји и стави управи у дужност, да за идући Збор спреми измене и допуне правила.

Председник понова објашњава, да управа не бежи од

Надзорног Одбора, али је тај одбор излишан, пошто нема значаја за Главну Контролу и пошто постоји финансијски одбор, који ту дужност врши.

Др. Танасије Митровић председник Управе, чита дужности финансијског одбора и објашњава, да је Надзорни Одбор непотребан. Али да би се прекинула даља дискусија управа прима предлог.

Драгољуб Јоксимовић редован члан из Београда, објашњава, да је предлог озбиљан и да изискује дискусију. Моли, да се не мисли да управа жели да избегне надзор, али, пошто предлог не предвиђа тачно дужности Надзорног Одбора, то је потребно да се управи стави у дужност да спреми за идући збор предлог за измену правила у том смислу.

Милош Николић редован члан из Београда, противи се установљењу Надзорног Одбора, јер би се тиме повредила успомена на оне, који су нам ову установу оставили у аманет. Ако чланови управе раде бесплатно, онда надзор није потребан установи која стоји под заштитом Њ. В. Краља и која подлежи надзору Главне Контроле.

Боривоје Ивановић редован члан из Голобока, тражи установу Надзорног Одбора, пошто су управи дата разна овлашћења, па је потребно да неко о томе води рачуна.

Др. Танасије Митровић председник управе, пита Збор да ли прима предлог г. Љ. Петковића? *Збор одлучује: да се први део предлога, који говори о ширем одбору одбацује, а да се други део, који говори о надзорном одбору усваја стим, да за идући редован Збор спреми управа предлог за потребне измене и допуне правила, које ће се односити на установљење надзорног одбора.*

Председник саопштава да је на реду избор чланова управе на место оних који иступају. Има се бирати председник и пет чланова. Даје 10 минута одмора ради споразума и попуњавања гласачких листића. Пошто је одмор прошао, позива секретара да прозива гласаче, а чланове за оверу записника и бројање гласова моли, да гласачке листиће примају и изврше пребројавање гласова. Пошто је извршено пребројавање гласова, утврђено је да су добили гласова:

За председника:

Мирко Миљковић	139	гласова
Милан Ђурић	1	глас

За чланове:

Никола Петровић	96	гласова
Лазар Сладековић	91	„
Борислав Станисављевић	78	„
Драгутин Спремић	73	„
Милутин Стојановић	52	„

Софроније Партонић	39	„
Др. Михаило Градојевић	36	„
Никола Белобрк	27	„
Др. Урош Стајић	27	„
Милош Штиблер	26	„
Јован Стојановић	26	„
Др. Божидар Попадић	23	„
Милош Николић	21	„
Павле Петковић	16	„
Др. Павле Вукасовић	12	„
Др. Милан Влајинац	10	„
Михаило Петровић	10	„
Светислав Гавриловић	9	„
Др. Драгомир Ћосић	5	„
Борислав Милутиновић	3	„
Јован Динић	3	„
Михаило Анђелковић	3	„
Ђура Џамоња	2	„
Драгомир Грујић	2	„
Љубисав Петковић	2	„
Петар Матејић	2	„
Др. Младен Јосифовић	1	„
Јован Јекић	1	„
Јосиф Пуцаревић	1	„
Милован Гавриловић	1	„
Божидар Ранковић	1	„

Председник саопштава резултат гласања и проглашује да су изабрани: за председника г. Мирко Миљковић, а за чланове г. г.: Никола Петровић, Лазар Сладековић, Борислав Станисављевић, Драгутин Спремић, и Милутин Стојановић. Збор *прима знању резултат гласања и поздравља изабране чланове.*

VII

Председник објављује, да је на реду избор почасних и редовних чланова и моли да се саслуша предлог. Секретар чита.

Предлог

За избор почасних и редовних чланова који се подноси 55. Редовном Годишњем Збору, на основи мишљења 1. Конференције свих Секција од 10. марта 1929. год. и одлуке 11. седнице Управног Одбора од 13. марта 1929. г.

За почасне чланове

1. Др. Милан Хоџа из Прага, бивши министар пољопривреде и просвете, председник Пољопривредне Академије;
2. Адолф Прокупек из Прага, народни посланик, председник пољопривредног већа, председник народног већа итд.

3. Др. Едуард Рајх из Прага, министаријални саветник и секретар пољопривредне академије, и

4. Др. Владисав Ердлик из Прага, бивши министар пољопривреде и професор пољопривреде на техници — познати су радници на пољопривредном пољу и оснивачи су Словенске Пољопривредне Академије. Сваком приликом излазе на сусрет нашим пољопривредницима или студентима који долазе у Чехословачку, да приберу знања или праксе. Њихова имена чиниће част нашем Друштву.

За редовне чланове

1. Михаило Влатковић виноградар и воћар из Пирота, сталан члан Подружине, купује и чита пољопр. књиге, калеми воћке бесплатно по целом срезу;

2. Владимир Јаковљевић пољопр. из Вапе (трнавски) дугогодишњи члан Подружине и члан Надзорног Одбора. Рационални пољопривредник, активан пропагатор Подружине и угледан домаћин;

3. Милоје Антић земљорадник из Владимираца угледан економ, оснивач Подружине и члан управе. Најактивнији пропагатор Подружине и напредне пољопривреде;

4. Васа Васић пољопривредник из Пољне и

5. Марко М. Богојевић учитељ из Медвеђе;

6. Александар Т. Брадић свештеник из Медвеђе;

7. Радосав Љ. Градиштанац пољопривредник из Медвеђе;

8. Спасоје Негић школовани економ из Радуше редован члан Подружине, својим радом служи за углед своме селу;

9. Влајко Гоњевац прив. економ из Заруба, дугогодишњи редован члан Подружине, веома активан воћар на чијем унапређењу ради неуморно;

10. Миливоје Филиповић ср. пољопр. референт у Бабушници председник Подружине и њен оснивач. Веома активан и тачан у Подружинским пословима и придобијању чланова;

11. Крсман Вучићевић земљорадник из Осладића, председник и оснивач Подружине. Угледан и цењен напредан пољопривредник;

12. Трифун Стокић школовани економ из Жабара П. сталан члан Подружине и активни радник на ширењу Друштвених идеја и придобијању чланова. Угледни пољопривредник у своме месту.

13. Пантелија Радовановић пољопривредник из Богатића;

14. Миодраг В. Жикић, пољопривредник из Причевића; и

15. Илија Ст. Лекић учитељ и секретар Подружине. Њен оснивач и активни радник на Друштвеним пословима;

16. Христифор Васовић учитељ и стални члан Подружине од њеног оснивања. Агилан и много заслужан за интересовање земљорадника за рад Друштва као обласни посланик издејствовао Подружини помоћ у два маха;

17. Живојин Васовић учитељ и стални члан Подружине, такође је неуморно радио на Подружинским и Друштвеним пословима.

18. Јован П. Станојевић ср. пољопр. референт из Прељине и секретар-благајник Подружине и њен оснивач. Својим неуморним радом у првој години уписао је 127 чланова. Не само да је све послове бесплатно вршио, него је и материјално помагао. Исто тако основао је и Подружину у Лаћевцу. Осим тога дугогодишњи је члан Драгачевске и Чачанске Подружине, а за свој агилан рад одликован је 1926. г. похвалницом од стране Друштва;

19. Војимир Јевтовић пољопр. из Доње Трепче, председник Мојсињске Подружине и дугогодишњи члан Чачанске Подружине. Својим савесним и неуморним радом, видно се истакао у Подружини.

20. Риста Ракочевић учитељ из Јајинца, члан управе Подружинске, радник на пољопривредном просвећивању села. Оснивач школског биоскопа са пољопривредним филмовима;

21. Љубомир Николић пољопривредник из Јајинца. Оснивач и сталан члан Подружине. Најбољи и најагилнији пољопривредник у околини и сарадник економа и учитеља на пољопривредном просвећивању;

22. Живадин П. Петровић наставник гимназије у Аранђеловцу и сталан члан Управе Подружинске и председник управног и надзорног одбора. Врло активан у пропаганди и његовим утицајем број чланова у Подружини стално расте. Његовом иницијативом створени су сточарско Друштво и Сточна Станица у Аранђеловцу. Осим тога угледан је пољопривредник и пчелар и сам води економију поред своје професорске дужности;

23. Радојко Ј. Стефановић помоћник ср. пољопр. референта из Аранђеловца, секретар и магационер Подружине и њен најзаслужнији сарадник;

24. Ђорђе Л. Антић помоћник ср. пољопр. референта из Јагодине, тридесетогодишњи члан Подружине, осмогодишњи секретар, благајник и магационер. Угледан виноградар и воћар;

25. Ната М. Мијушковићка председница женске Пољопр. Подружине у Јагодини. Својом иницијативом и о своме трошку основала је Клубове за конзервисање воћа и поврћа у Ћуприји и Параћину, које ће претворити у женске Пољопр. Подружине. Заинтересовани њеним радом позвали су је у Ниш, Лесковац, Свилајнац и Крагујевац да оснује клубове. Врло активно пропагира рад Срп. Пољопривредног Друштва;

26. Стеван Секулић протојереј из Кумана, оснивач тамошње Подружине и њен председник;

27. Иван Милин директор обласне задруге за Пољопри-

вредни Кредит у Београду, врло активан пропагатор да задруге врше набавке код овога Друштва;

28. Радомир Клајић начелник Генералне Дирекције Царина, велики пријатељ овога Друштва, чини му знатне услуге око царињења;

29. Јаша Стричевић угледни пољопривредник из Србобрана и оснивач тамошње Подружине, њен секретар и благајник. Веома цени рад Друштва и од њега све набавља за Подружину;

30. Миливоје Ј. Ристић обл. пољопр. референт из Битоља, врло добар пропагатор Друштвених идеја и све набавке у великим количинама врши код Друштва;

31. Драгиша Рашковић монопол. надзорник у пензији, председник, а сада комесар Битољске Области, увек радио на пропагирању Друштва и све набавке вршио од Друштва;

32. Живојин Ј. Ћосић пољопр. и председник Подружине у В. Дренови, показао много воље и труда око одржавања Подружине и вршење набавака од Друштва;

33. Живадин Антић пољопривредник и председник Подружине у Омашници и њен оснивач. Подружину са успехом одржава;

34. Јован Марковић управник Монополског Стоваришта у Београду, врло активно помаже рад Друштва;

35. Иван Дидовић ср. пољопр. референт у Сребрници; секретар тамошње Подружине која лепо ради и одговара својим обавезама;

36. Ђорђе Поповић секретар Удружења Извозника у Београду, врло активан радник на побољшању пољопривредне производње;

37. Др. Људевит Прохаска инспектор Мин. Пољоприв. и Вода, врло активан радник на унапређењу пољопривреде;

38. Михаило Костић пољопр. из Стубла (Жупа), члан Подружине, угледаи виноградар и активан пропагатор Подружине;

39. Сава Вујић, поседник из Сенте и школовани агроном који ради на своме имању. Оснивач и дугогодишњи председник Сенћанске Подружине, коју је својим енергичним радом толико узвисио, да је једна од најугледнијих установа у тамошњем крају;

40. Сергије Виноградов, срески пољопр. референт у Ст. Бечеју, основао је три Подружине у своме срезу које активно раде. На имању Подружине у Ст. Бечеју, основао је практичну пољопривредну школу, где се приређују разни пољопр. курсеви и практични огледи.

Председник пита, да ли се примају предложена лица за почасне и редовне чланове? *Збор једногласно усваја предлог.*

Председник саопштава да је исцрпљен дневни ред и да је према томе Збор завршио рад. Захваљује се на лепом одзиву и сложном раду.

Збор је закључен у $14^1/_2$ часова.

Секретар, *М. В. Дамњановић* с. р.

Председник, *Мир. Миљковић* с. р.

Оверачи Записника:

Драг. Ј. Савић с. р.; *Мих. П. Видановић* с. р.; *Срећ. Милинкоеић* с. р.

Записници седница

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва:

16., одржане 17. априла 1929. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г.: председник М. Миљковић, ппредседник Др. Т. Митровић и чланови: Л. Сладековић, Б. Ранковић, Т. Владисављевић, Н. Петровић, А. Рашковић, С. Ратковић, Б. Станисављевић и Д. Спремић.

Председавао председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

272) Председник саопштава да су 15. ов. м. умрла два угледна члана: Вића Радовановић управник Добричева у пензији и Милутин Јовановић окр. економ у пензији. Износи њихове заслуге за пољску привреду и моли Одбор да им ода пошту. Одбор устајањем одаје пошту са: Бог да им душу прости.

II

273) Прочитан је и примљен записник 15. седнице Управног Одбора.

III

274) Прочитан је и усвојен записник 15. седнице Књижевног Одбора са предлозима бр. 208 и 209.

IV

Прочитан је записник 16. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

275) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

276) да се поднесе пореска пријава на принос од зграда;

277) да се отпишу 480·— дин. колико је дуговао за Календаре из 1925. г. покојни Ђукановић;

278) да се приме натраг тегле од Женске Подружине из Јагодине;

279) да се одобрава Сурдуличкој Подружини да задржи имовину раније Подружине, која вредност да се урачуна у обвезницу.

V

Прочитан је записник 16. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

280) да се по понуди бр. 4532 тражи један сепаратор на пробу;

281) да се по понуди бр. 752, поручи 100 прскалица за лозу и 10 прскалица аутоматских за воћке, од фирме Нехвил;

282) да се одбије понуда бр. 2259, за Плацове прскалице.

VI

Прочитан је записник 16. седнице Програмског Одбора, па је одлучено:

283) да се Народном Универзитету у См. Паланци, поклони по једна књига Друштвених издања, од којих има у сувишку;

284) да се Мин. Унутр. Дела поклони за Књижнице и Читаонице у Јужној Србији разних књига у вредности 2000·— дин. и да се шаље за ову годину бесплатно Тежак на 100 Књижница и Читаоница које Министарство препоручи;

285) да се усваја предложена маршрута за Инспектора, у циљу прегледа Подружина.

VII

Саслушана су мишљења Инспектора за Подружине па је одлучено:

286) да се приме у састав нове Подружине у Малој Плани, Течињу и Книњу, пошто су испуниле услове за пријем.

287) да се одобрава кредит Подружинама: у Лазаревцу 10.000·— динара; у Борачу 9.000· — дин. у Ракинцу 12.000· — дин.; у Рашкој 7.000·— дин.; у Београду 30.000·— дин.; у Рожанцу 7.000·— дин.; и у Плевљу 10.000·— динара, с тим, да у ове суме улази и дуг из ранијих година и да се кредит може користити према броју чланова.

VIII

288) Узет је у претрес програм рада за ову годину, па је одлучено да гласи:

Програм рада Српског Пољопривредног Друштва за 1929. годину.

На основу чл. 2. Правила и чл. 8. Пословника, Управни Одбор Српског Пољопривредног Друштва, прописао је овај програм рада, за 1929. годину.

I. *У васпитно пропагандистичком правцу.*

1. Непосредно преко чланова Управе и чиновника Друштвених, а посредно преко својих Подружина, редовних чланова, свога органа „Тежака" и других издања, и раздавањем откупљених или на распродају примљених поучних књига и брошура, Друштво ће у народ ширити савремена знања за напредак свих грана пољске привреде,

2. Приређивањем конференција и конгреса и расправљањем важних пољопривредних питања на њима, Друштво ће настојати да у народ унесе што више корисних и практичних метода за рад на унапређењу пољопривреде.

3. У циљу потстицања пољопривредника за напредније начине рада у свима пољопривредним гранама, Друштво ће приређивати изложбе и утакмице и расписивати стечаје. У овоме раду Друштво ће користити сваку прилику да у народ унесе што више савременијих справа и алата, селекционисаног семена, ратарских усева и пићних биљака, бољих раса стоке и живине.

Ради проучавања појединих грана, одређивања њихове рентабилности и одређивања правца за њихово систематско унапређење, Друштво ће прикупљати материјал са изложаба.

4. Друштво ће из својих средстава и помоћи Министарства Пољопривреде и других установа, а у споразуму са Подружинама и обласним и среским самоуправама приредити више посебних и општих пољопривредних изложаба у разним крајевима наше државе.

Друштво ће и своје Подружине помагати и морално и материјално у приређивању изложаба.

Где год је могуће и потреба се укаже при изложбама осниваће се продајна одељења за све изложене предмете.

5. Друштво ће настати да ове године, ако иоле буде повољна година, приреди и обави изложбу сувих шљива и прерађеног — конзервираног воћа и поврћа.

6. У циљу унапређења живинарства, које из године у годину постаје све важнија пољопривредна грана и чинилац у трговини, Друштво ће ове године приредити земаљску живинарску изложбу.

7. У циљу ширења пољопривредног и општег знања и код женског земљорадничког света, Друштво ће уз сарадњу својих Подружина и обласних самоуправа наставити рад на обављању тромесечних течајева за сеоске домаћице и помагати организовање истих од других установа.

8. Друштво ће се постарати да према својим средствима установи фонд за пољопривредну пропаганду, који ће се састојати у приређивању курсева, популарних предавања, штампања плаката, брошура и других поука, фонд ће се створити уношењем 10% чистог прихода, помоћи Министарстава, Народне Банке и других установа.

9. Према указаним потребама и захтевима својих Подружина или тражењима обласних самоуправа а уз њихову сарадњу, Друштво ће на више места приређивати краће течајеву — курсеве из свих пољопривредних грана.

Да би курсеви били разноврснији и кориснији, Друштво ће ступити у везу са Савезом Земљорадничких Задруга и Савезом Здравствених Задруга, да и ове установе обаве своје курсеве о своме трошку.

10. У споразуму са својим Подружинама и обласним самоуправама, Друштво ће приредити више јавних практичних пољопривредних предавања популарних за народ.

11. Друштво ће преко својих чиновника, државних и самоуправних пољопривредних органа, народних учитеља, свештеника, школованих пољопривредника и осталих пријатеља напретка пољске привреде и народа, радити на оснивању својих Подружина, савеза Подружина и Омладинских Пољопривредних Дружина.

12. Ради чвршће везе у раду између Друштва, његових Подружина и Омладинских Дружина Пољопривредних, Друштво ће ове преко својих изасланика и чиновника чешће обилазити, контролисати, давати инструкције, уносити агилности за рад и појачавати љубави и преданости овим установама и њиховом задатку.

13. Поред издавања Друштвеног листа „Тежака", практичних пољопривредних поука са Календаром и Тежакове библиотеке, Друштво ће издавати кратке и сезонске поуке из разних пољопривредних грана у виду зидних плаката и брошура.

Друштво ће у свом дому одржавати Пољопривредну Књижницу и Читаоницу и старати се да ову снабде најбољим домаћим и страним делима.

14. У циљу што јаче и што ефикасније пропаганде за уношење и ширење пољопривреднога знања и просвећивање народа у опште, Друштво ће продужити започети рад, на оснивању пољопривредних књижница и читаоница у народу, и њиховог Савеза, и ове помагати морално и материјално давањем књига својих издања са већим попустом од уобичајеног.

15. Друштво ће наставити рад на изради Пољопривредног Речника и стварању специјалног фонда за његову израду и даље издавање.

16. У циљу што јаче пропаганде за сузбијање биљних штеточина и болести Друштво ће наставити рад на приређивању практичних предавања и набавци справа и средстава потребних за ову сврху.

17. Друштво ће наставити рад на оснивању Савеза свих Пољопривредних Друштава и Удружења у нашој држави.

18. Друштво ће радити на прикупљању средстава и орга-

низовању једне екскурзије подружинских и својих чланова било у напредније крајеве наше државе било у коју страну државу.

II *У пословно посредничком правцу.*

19. Друштво ће набављати пољопривредне справе, разно семе, материјал и помоћна средства за повећање и побољшање пољопривредне производње, и ове преко својих Подружина у народ раздавати.

20. Друштво ће настојати, да врши набавке најбољих и савремених справа и алата, испита њихову практичну примену, па их по том у народ раздаје.

21. Друштво ће и даље радити и настојавати на томе, да се најбоље пољопривредне справе и материјал, набављени у иностранству ради унапређења пољске привреде, ослободе царине или царињење ових врши по најнижем ставу, а транспорт целокупног материјала, који Друштво врши жељезницом и паробродима да се обавља на време и цо сниженој тарифи.

22. Друштво ће радити и помагати, да се производња и селекција разнога семена ратарских усева и пићних биљака врши у нашој земљи и настојати да се врши откуп овога за крајеве у којима се осећа оскудица у њему ако одговара условима за откуп.

III *Остали радови Друштва.*

23. Друштво ће одржавати везе са досадањим пољопривредним организацијама у земљи и на страни, а ступиће у везу и са новим организацијама пољопривредног карактера.

24. О својој Слави Друштво ће приредити какву изложбу, Конгрес или какво популарно предавање.

25. Друштво ће радити на прибављању свега што је потребно, да се што пре приступи подизању Друштвеног дома.

26. Друштво ће наставити рад на припремању потребног материјала за израду одличја за заслуге стечене на унапређењу пољске привреде.

27. Поред изложеног Друштво ће предузимати и радити и све друге, у овом програму непредвиђене послове, који се не противе Правилима Друштвеним, а који ће донети користи за постигнуће циља и задатка Друштва.

IX

Саопштења и предлози.

289) Прочитан је позив Загребачког Збора на отварање сајма. Одбор прима знању.

290) Прочитан је поздрав Ђураковачке Подружине упућен новој Друштвеној управи. Одбор прима знању са Живели!

Са овим је седница закључена.

НОВА ЖИВОТНА РАДОСТ ПРАВОМ НЕГОМ ТЕЛА

Мане које дају човеку неповољну спољашност, треба уклонити не само због лепоте, него и због здравствених и душевних разлога. Кад се човек осећа леп и добро негован, то му повећава животну радост.

ПРОТИВ СВИХ МАНА КОЖЕ:

је фелерова кавкаска „Елза" помада за лице и кожу. Њено деловање ствара изненађења. Она чува, обнавља и помлађује увелу, набрану и рапаву кожу лица, суједица, пришти̏ћа итд. Лончић дин 12.

ЗА НЕГУ КОСЕ,

за кожу главе, за бујан пораст косе, за спречавање перути, отпадања косе и сувише раног седења: фелерова јака „Елза" помада за пораст косе (Tanohina помада). Лончић 12 дин. Поштом 2 лончића једне или по 1 лончић од обе Елза-помаде са паковањем и поштарином Дин. 40.

ПРАВИ САПУНИ ЛЕПОТЕ И ЗДРАВЉА

фелерови су Елза — сапуни јединствено парфимирани, и штедљиви у употреби, чине кожу фином, а садржају саставине које добро делују и потребне су за здравље и лепоту.

Има 6 врста Елза — сапуна:

Елза — љиљанов сапун.
Елза — сапун од жуманцета.
Елза — глицеринскн сапун.
Елза — бораксов сапун.
Елза — катранов сапун.
Елза — сапун за бријање.

Захтевајте само фелерове сапуне са марком „Елза". Поштом на покус 5 комада Елза — сапуна по избору заједно са паковањем и поштарином Дин. 52.—

Препоручује се, да се новац унапред шаље, јер поузећем стаје поштарина за 10 дин. више Наруџбе адресирајте јасно на

EUGEN V. FELLER, ljekarnik Stubica Donja, Elzatrg 366 Hrvatska.

ТЕЖАЦИ И ГОСПОДАРИ

Ако желите да весело и ваљано косите ваше ливаде, наручујте само гласовите, опробане и свакоме познате варцарске косе, од гласовитог најскупљег челика, руком рађене, изванредно оштре и дуготрајне, у величини од 70 до 100 см. За сваки комад потпуна гаранција. Цене по комаду 90 дин. Ко наручи 10 коса добива једанаесту косу на дар. Брусови прави цепани од 15 до 50 дин. комад. Молим да сваки назначи величину косе и форму како жели. По вољи ударамо и имена на косе. Мање од два комада не шаљемо. Испишите тачну адресу.

ПАВАО ЋОСИЋ — ГРГИЋ

радионица коса утемељена год. 1880
Мркоњић Град — Босна 6—3

Сад је време набавити

књигу

„Куда ћемо нашу децу-ђаке".

Цена 30 дин.

Добија се код

Српског Пољопривредног Друштва

Немањина ул. бр. 11.

ПЛУЋНЕ БОЛЕСТИ

БРОНХИТИС

КАШАЉ, ГУШЊА,

АСТМА

ТУБЕРКУЛОЗА

СЛАБОКРВНОСТ.

као уопште оболења органа за дисање, лечи прокушан и препоручен од војних и државних болница као изврсно и поуздано средство

„ХУДОВСЦИН“

добива се у свима апотекама, кутија 32·— дин., а где га нема, тамо шаље 3 кутије уз поузеће за 75·— дин.

једино произвођач:

апотекар **ИВАН ХУДОВСКИ**

у Нишу, Вардарска ул. 1.

24—10

У ЗДРАВОМ ЧОВЕКУ

Здрава је памет и јака радљивост, Лоше ципеле, које пропуштају воду проузрокују прехладу и болест. Пре куповања ципела пишите једну дописаницу индустрији ципела **Штермецки** и тражите нови илустровани ценовник у којем ћете наћи цицеле одиста руком рађене уз следеће цене: од кравине 149. Дин., телетине 172., бокс 180., горске 186., ловачке 243., гојзери 259., спорт 468 Дин Осим тога налазе се у ценовнику којег прима сваки на захтев потпуно бесплатно, јаке трајне, и луксузне дамске и дечје ципелице уз ниже цене него магде. Што не одговара промени се или се враћа новац.

Индустрија ципела и велетрговина **Х. Штермецки, Цеље, Број 78. Слов.**

4—1

На продају

3 комплетне гарнитуре вршаћих машина најновијих немачких фабриката, и то: 1 петица и 2 шестице. Локомобиле Хеншл и син познате са половином уштеде у гориву а вршалице Стандард верк.

Услови врло повољни. Продају за готово или сигурну гаранцију 3—4 године на отплату врши

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО, БЕОГРАД

4—3.

Сада је најбоље време да набавите:

АЛФА сепаратори за ручни и машински погон.
АЛФА уређаји за млекарство,
АЛФА парни котлови и стројеви за хлађење,
АЛФА канте за млеко и лимена роба,
АЛАА стројеви за подој,
АЛФА направе за парење крме, и прање рубља,
АЛФА резервни делови.

добију се код:

АЛФА Д. Д. Сепаратори и стројеви за млекарство

ЗАГРЕБ, Бошковићева ул. 46

или њезиних заступника:

„Унион" К. Д, Београд, Кнез Михаилова ул. 17.

Александер Сзелес, Сомбор.

„Енергија", Нови Сад Вилсонов трг 7.

Фридрих Шифман, Нова Пазова.

Сава Нишевић, Нови Сад.

СВУДА И У НАЈЗАБАЧЕНОМ СЕЛУ ТРАЖИМО ПРОДАВАЧЕ И ЗАСТУПНИКЕ. 1—1

Тачно на секунд

Бр. 100. Добар швајцарски Анкер-Ремонт. Роскопф часов.

Бр. 111 са Радиум-бројчаником и Радиум-сказаљкама

само **49 Дин.** 60 п.

само **69 Дин.** 20 п.

Прави швајцарски:

Уз 3-год. гаранцију.

Бр. 105. Прави Анкер-будилник 16 см. висок само **64 Дин. 20.**

Нема ризика! Измењује се што не одговара, или се враћа новац. Прави швајцарски џепни сатови, часовници за руку, будилници, часовници са металином, ланци, прстење, минђуше, златна и сребрна роба и накит уз готово

ФАБРИЧНЕ ЦЕНЕ

у огромном избору у великом илустрованом диват-ценовнику који добијате

БЕСПЛАТНО

ако пошаљете Вашу тачну адресу часовничарској радњи

H. SUTTNER

ЉУБЉАНА Бр. 950.

СУТНЕРОВ ЧАСОВНИК „ИКО" ЈЕ ЧАСОВНИК ЗА ЦЕО ЖИВОТ!

Лист излази 1. и 15. — Цена листу на годину за Краљевину С. Х. С. 30, а за иностранство 65 дин. — Ђаци и војници добијају лист у пола цене. — Претплата и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. — Рукописи се не враћају. — Цена огласима по такси. — Рачун код Поштанске Штедионице број 50350.

Штампарија „Св. Сава" М. Сладековића Бранкова 16. — Телефон 249.

Ослобођено поштарине
реш. Мин. Поште и Тел. бр. 17306/24. г.

Бр. 11. Београд, 1. јула 1929. год. Год. LVI

За С. П. Друштво власник, председник, Мирко Миљковић

Одговорни уредник, Божидар Ђ. Ранковић

Смедеревска Виноградарска Задруга.

Још у далекој прошлости Смедерево је имало доброг грожђа и вина, што је свакако у вези са положајем и саставом самог земљишта. Подесност смедревске околине за виноградарство најбоље се огледа у томе, што се током времена у тамошњим виноградима формирала смедеревка, једна сорта грожђа, која је врло чврста и подесна за пренос, омиљена својом ћилибарском бојом, слашћу и даје добро вино. Смедеревско виноградарство почиње напредовати онда, када су трговци, као имућни људи почели подизати винограде, обрађивати их правилно и улагати велике капитале у њих. Виноградарство је постало толико омиљено да је пре-

лазило у страст, те су многи људи занемаривали своја права занимања. А виногради су били уређени као баште, да их је милина гледати. Није се жалило ни труда ни новаца. Утркивало се чији ће виноград бити бољи и на време уређен. Тако је и било могуће да смедеревско грожђе досне до свога данашњег гласа. Али право унапређење виноградарства датира се од оснивања виноградарске задруге, која је нарочито после рата подигла квалитет смедеревског вина на врло велику висину. Из овога примера види се, шта се све може постићи путем задругарства и како треба искористити повољне природне услове за квалитативну производњу производа. Они који су основали виноградарску задругу 1909. год. искуством су увидели, да мало вреди имати повољне услове за производњу, ако се ти производи не уму прерадити. Ништа не вреди имати добро грожђе, ако се не зна справити и одневати добро вино, као што мало вреде повољни природни услови, ако се не зна како се производи добро грожђе.

Као заједничка установа свих задругара са својим стручњаком, задруга је у стању да на време и по много јефтинијој цени набави све виноградарске потребе и то првокласне каквоће. На тај начин задругари су заштићени и од пљачке и од преваре, које могу настати куповином материала сумњивог или лошег квалитета. Задруга, ако су задругари свесни своје дужности, може најлакше и најбоље да ради на сузбијању разних биљних и животињских штеточина, које могу нанети огромне штете виноградима. Она то чини путем поука, обавештавањем и упутом задругара, набавком средстава противу штеточина и раздавањем задругарима. Задруга може урадити много више на унапређењу виноградарства него ли појединац. Она прима грожђе од задругара и прерађује га. Они чим предаду грожђе, немају о чему да брину. Ни да ли ће им бурад бити чиста, ни да ли ће се вино преточити, избистрити, филтрирати и т. д. О томе има да води рачуна задругин стручњак, који је вешт томе послу. Задруга производи првокласне квалитете, стара се да их што боље уновчи и гаран-

туje својим именом за каквоћу робе. Користи које долазе од свих задруга врло су велике. Задругари немају никакве бриге. Они само треба да су послушни чланови и да савесно врше своје дужности. То је једино што задруга као установа захтева од својих чланова за све оне користи које им пружа.

Ценећи објективно рад Смедеревске Виноградарске Задруге, мора се признати да је он за сваку похвалу. Из Извештаја о раду Задруге за 1928. год. види се да је број задругара повећан за 20 чланова са 389 удела, те је на крају 1928. год. било 109 задругара са 1706 удела. Продаја вина расла је све више, тако да је од 33.000 месечно дотерано на 93.000 лит. У прошлој години Задруга је продала 635.642 лит. вина. Главни потрошачи били су Београд и Смедерево, затим Сомбор, Осијек, Загреб, Бања Лука, Тузла, Сарајево, Скопље и Струмица. Благодарећи добром и загарантованом квалитету смедеревских вина, рад Задруге узима све већег маха и протеже се на целу нашу Краљевину.

И ако прошла година није била повољна за грожђе, Задруга је примила од истог броја задругара за 195.011 кгр. више од најјаче бербе која је била, а за 252.457 кгр. грожђа више него у 1927. год.

Продаја вина ишла је врло добро, јер је Задруга ушла у 1929. год. са свега 8 вагона вина. Цене су биле доста повољне, јер су велике количине продаване по 7 дин. литар. Успех је био тај, што је задругарима поред раније примљене процене припало још 171.245.01 динар, што када се дода цени по којој је грожђе примано, излази да је сваки килограм грожђа просечно исплаћен по 4·39 дин., најмање 3·53, највише 4·99 динара. Црно и бело грожђе уновчавано је по 4·11 дин. од кгр.; хамбург и тамњаника по 12.25 дин. Упоређено са ценама грожђе за вино по другима местима, видимо да је Задруга дала врло добре и одличне цене, које се без задруге не би могле постићи. У овоме високом уновчавању грожђа лежи и велика корист Задруге, која виноградарство у Смедереву чини веома рента-

билним, док се у другим местима јављају и губитци и велика криза у вину. Истина је да и квалитет овде игра велику улогу, али то би могла да учине и друга наша места која су на гласу са вином. Она би требала да оснују Задруге, да кроз њих произведу добар квалитет и да отклоне кризу која иначе постоји. Смедеревска Задруга пружа за то леп пример.

Из ових стварних података и цифара очигледна је велика корист од Задруга. То су увидели и сами виноградари смедеревске околине, па се листом јављају да ступе у Задругу. А она може примити само одређен број, јер јој просторије не дозвољавају да прими све. То је приморало Задругу да повећа број судова за пријем вина, те је у 1928. год. подигла нових 11 бачви од армираног бетона, поплочаних стаклом, које укупно хватају 422.800 лит. Сада Задруга може примити 1,500.000 лит. вина.

Из Извештаја Задругиног опажа се општа слабост наших произвођача, да нерадо приступају сузбијању биљних и животињских штеточина, да заборављају да и биљка и животиња морају да са чувају од болести као и човек, ако се жели да буду здраве корисне и приносне. Наша је слабост да олако схватамо у почетку и своје сопствене болести и да се за помоћ обраћамо тек онда када се дође до крепања. Као што је случај са грожђаним мољцем, такав је био са кукурузним и са шљивином штитастом ваши, па кад је дошло до тога, да пропадају читаве њиве и шљиваци, па се губи и принос и капитал, онда надамо дреку: „*Дајте, спасавајте, пропадосмо!*“ Али тада је све касно, *болести се увек лече у почетку. Морају се лечити људи, животиње и биљке.*

У интересу је наших произвођача пољопривредника да оснивају задруге, помоћу којих ће се доћи до рентабилне производње, до производње првокласних квалитета робе. Кроз задруге можемо отклонити кризу која нас дави. Добром негом првокласних животиња и биљака постаћемо богати људи, задовољити своје по-

требе, дати цару царево, Богу божије. Ако будемо радили сваки за себе, без ослонца на какву год било заједницу, нећемо моћи ништа урадити.

Dr. **Т. Митровић**

БОРБА ПРОТИВ ШТЕТОЧИНА.

Домаћи попац

(бели попић)*

Прошла 1928. г. због дуготрајне суше била је веома погодна за развијање и размножавање многих инсеката, како оних, који су до сада били познати као штетни, тако и оних, који у нормалним приликама једва приметне штете причињавају.

Па и наши домаћи попци *(Gryllus domesticus)*, оне иначе безазлене животињице, које нам у летњим ноћима у запећку певају целу боговетну ноћ своју једнолику песму *кри-кри* — и они су се прошле године толико намножили, да су нашем сеоском становништву начинили знатне штете, непријатности и изненађења.

Домаћи попац је близак сродник оном црном, главатом, свима нама познатом *пољском попцу*,** као и *пустињском попцу*,*** који исто тако код нас живи. Док су ова последња два црни, дотле је домаћи попац жућкасто сиве боје са мрким шарама. Дугачак је 16—20 милиметара. Тело му је ваљкасто, глава велика са четири уздужне пруге, кестењаве боје; ноге су му кратке а снажне; нарочито бутине задњих ногу су добро развијене, те кад се креће напред, он поскакује. Задња крила кад су уборана, дужа су од трбуха, те штрче крајевима као два оштра шиљка; на крају трбуха има још два шиљаста наставка, а женка и дугачку легалицу,

---

* Ово је у исто време одговор на питање г. *Раје Милутиновића*, пољопривредника из Рибнице.

** *Gryllus campestris.*

*** *Gryllus desertus.*

мало при врху задебљалу. (Сл. 45, *а* + *б*.) Само мужјаци зричу, женке не.

Домаћи попци живе по кућама, најрадије у кухињама, близу огњишта, по пекарницама у пукотинама и шупљннама између зидова и пода. Ноћу излазе и траже храну, која се састоји од разних отпадака хране. Једу мрвице хлеба, брашно, грицкају поврће и др. Ако их има у кући 2—3 комада, онда је све зло од њих, што су досадни својом неуморном зриком, али при свем том могу се подносити.

Сл. 45. — Домаћи попац.
а) мужјак б) женка

Међутим прошле године преко лета су се толико намножили, да су постали права напаст. У селу Петници крај Ваљева имао сам прилике у августу и септембру месецу да се чудим, шта су све у стању да начине. Код домаћина Милана Деспића у Петници где сам становао, било их је више десетина у свакој соби. Такво је стање било и по другим домовима. Ниједна врста животних намирница није остајала поштеђена од њих. Нападали су ноћу на хлеб, шећер, гризли и правили рупе на обраним, у корпе смештеним крушкама, јабукама, шљивама. У јутру смо их налазили у теглама са слатком, искакали су из ципела, кад смо ове обували, налазили се скривени у рубљу, у орманима са оделом, испод сандука и других ствари, испод којих су се могли подвући. Све би им се ово могло опро-

стити заједно са њиховом ушипарајућом ноћном музиком, али се нешто морало предузети против њих, кад се приметило, да нагризају и хаљине. При детаљном прегледу ормана и сандука са рубљем, утврђено је да су оштећене многе ствари како свилене и памучне тако и оне од вуне. На сличне штете су се жалили и из других кућа. И домаћин Раја Милутиновић из Рибнице у своме писму упућеном Српском Пољопривредном Друштву пише: „прогризају спаваће покриваче и одела која се о чивилуку обесе, а поред тога ноћу својим свирањем и песмом сувише су досадни као и скакањем. Од велике су нам штете и досаде, па зато молим, како овог зла да се спасем?"

Да су по среди домаћи попци а не мољци, то сам се сам пажљивим прегледом оштећених предмета уверио. Зато сам у Петници против њих предузео следеће мере, помоћу којих сам успео да знатно смањим њихово бројно стање у кући, па овај начин и другима препоручујем, јер је једноставан и сваки га може применити.

Он се састоји у примамљивању попаца у т. зв. *буболовке*, као што мишеве примамљујемо у мишоловке. За прављење буболовки узмемо празне стаклене тегле од слатка, стаклене бокале, емаљиране, неолупане дубље лонце и дубље у опште судове, чији су зидови изнутра глатки и усправни и из којих попци не могу лако искочити напоље. Ови се судови у вече разместе у свима одајама где има попаца. У судове се на дно метне какав мамац (љуске од ољуштених јабука, крушака, мало кукурузна брашна, парче тулузине од куваног кукуруза и т. сл.), а око суда се поређају танко исцепана парчета дрвета као дашчице тако да један крај дрвета додирује земљу, а други је положен на ивицу суда (Сл. 46.). Ова дрвета служе попцима, да се ноћу по њима пењу до ивице суда, у који, привучени мирисом мамка, упадају, па из њих због стрмости, глаткоће и висине зидова суда не могу више изаћи. Још је боље, ако се ови судови цели укопају у земљу тако, да је горња ивица суда у истој равни са земљом.

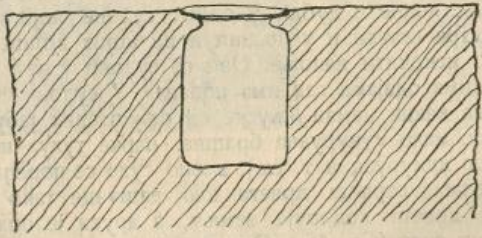
У том су случају непотребне дашчице и дрва око суда, јер попци непосредно са земље упадају у буболовке (Сл. 47).

Свако јутро наћићемо у буболовкама нахватане попце, које треба врелом водом попарити и живини бацити да позобље.

Сл. 46. — Суд са дашчицама унаоколо. (Дашчица треба узети 6—8 комада за један суд).

На овај се исти начин могу хватати и одвратне црне *буба-швабе* и мањи од њих жути *пруси*, који се код нас погрешно зову *руси*, а требало би их звати

Сл. 47. — Суд, укопан у земљу.

пруси, јер им је и научно, латинско име Blatta *germanica*.

Пошто сам у селу Петници проучавао шљивину штитасту ваш, то сам употребљавао за огледе велики број шљивових гранчица које сам обично после „упо-

требе бацао по соби на под. Попци су преко ноћи грицкали лишће са ових гранчица, те сам многе гранчице налазио сутрадан оглодане. Стога сам попцима намерно спремио шљивове гранчице замочене претходно у раствор познатог отровног препарата „*Арсола*“, са намером да их потрујем. Али за чудо попци су одлично одољевали арсенику. Гледао сам их ноћу како једу отровано лишће, налазио сам их јутром живе скривене у лишћу и међ гранчицама. Ово не мора да значи, да на њих арсеник не делује, али закључујем, да не делује брзо, да смрт код попаца наступа можда тек после извесног дужег времена, што ћу се потрудити да утврдим ове године, ако се буду опет појавили у већем броју.*)

Д-р Михаило Градојевић.

НАРОДНО ЗДРАВЉЕ.

Искористите лето — сунчајте се.[1])

Дуга љута зима једва је престала. Гранули су сунчани дани! Родио се нов живот у природи. Сунце га је обновило, сунце највећи заштитник живота и најбољи чувар здравља. Сунчани зраци, нарочито невидљиви хемијски, ултра љубичасти и плави утичу веома повољно на здравље.

Раније смо већ споменули благотворно дејство ових зракова на рахитис (Тежак 1929. г. бр. 9, стр. 349). Утицајем сунчаних зракова један састојак масти поткожног ткива претвара се у витамин, који управља правилним развићем костију. Али ови зраци имају и

*) Пишу нам чланови (г.г. Игњат Николић из Доњег Рибника, Ч. Јовановић учитељ из Бачине, Драгутин Филиповић из Бачине, Јов. Пауновић деловођа из Заблаће) и жале се да им ове године пољски попац чини огромне штете на виноградима и повртњу, те им препоручујемо за сада сличан начин борбе, као и против домаћег попца.

[1]) О сунчању је написао лепу књигу Д-р Миливој Сарван: Значај сунца, воде и ваздуха на дечји организам. Београд 1929. год.

друге утицаје. Они убрзавају промет материја у организму. Изазивају стварање већих количина црвених крвних зрнаца. Чак и утицај њихов на кожу је значајан. Сунчањем кожа поцрни, јер се умножавају бојена зрнца. Али ово има великог значаја, јер црна кожа много боље упија зраке, па их лагано пропушта у дубину и у унутрашње органе, те омогућава дубље дејство благотворних зракова. Сунчани зраци имају утицаја и на развијање и рашћење нашег тела. Зато баш преко лета деца много брже расту. И чишћење организма је много брже под утицајем сунца. Шкодљиви гасови, који се стварају у организму, много се брше излучују. Мршава деца, рђаво ухрањена, бледолика, са млитавим мишићима и набораном кожом, пупава, слаба под утицајем сунца поцрне и за једно лето правилног сунчања ојачају, угоје се, нарасту, добију свеж изглед.

Али ови зраци утичу и на клице, убијају их. Отуда дејство сунца на разне застареле катаре, запаљења плућне марамице, извесна туберкулозна обољења, нарочито жлезда и костију. Отуда лечење реуматизма, севотина, протисли, старих живих рана сунчањем.

Али сунчање може да нанесе и штете здрављу, нарочито, ако се не проводи како треба или ако се сунчају и они, који не смеју да се дуго излажу сунцу. Живчано болесни, нервозни, затим они, који пате од плућне туберкулозе са пљувањем крви не смеју се сунчати, и ако је и њима потребан чист планински или морски ваздух.

Најпогодније сунце имају брегови средњих висина (500—1500 м.) и морска обала. Али у недостатку могућности, да се иде преко лета у ове крајеве, можемо се сунчати свугде, нарочито где има чиста ваздуха. Свако поље, обале реке, шуме, чак и терасе или балкони варошких кућа, погодни су за сунчање.

Али на сунце треба навићи. У нашим крајевима су најачи сунчани зраци у јулу и августу. Да бисмо што више накупили здравља, које нам пружа сунце, треба још с пролећа чим отпочну топлији дани, наро-

чито у време кад је сунце најјаче, отпочети са сунчањем. Они, који су ненавикнути и неотпорни према ваздуху, треба испочетка да се крећу лако одевени, гола врата, без капе, без рукава, голих ногу до колена са сандалама на стопалама. Овако се треба десетак дана привикавати на ваздух и сунце. Нарочито је ово потребно за децу, која су преко зиме разнежена у собама.

После тога привикавања треба приступити сунчању. За сунчање се изабере место заклоњено од ветра, прашине. По земљи или пољском кревету се простре топла простирка, најбоље вунена. Из почетка треба се сунчати по 5 минута један пут или два-трипута дневно. И то прво излагати само цеванице. Сутрадан се већ могу сунчати 5 минута и бутине и повећати време сунчања цеваница на 10 минута. Трећи дан се цеванице сунчају 15 минута, бутине 10 минута, а трбух 5 минута. Четврти дан се ови делови сунчају по 5 минута више, а открије се и доњи део грудног коша, па се сунча 5 минута. Пети дан се открије и горњи део грудног коша, те се сунча 5 минута, а за све остале делове повећава се време сунчања по 5 минута. Наравно да се ово може и на други начин проводити, али увек се мора пазити на постепеност. После недељу дана овако постепеног сунчања, тело је већ навикло на сунце. Изузетно има осетљивијих људи, којима треба дуже времена, док се навикну. Никад се не сме претеривати са сунчањем, нарочито у почетку. Сунчање изазива замор, а може и кожу опрљити, те се исприча, запали и боли. Ако се постепено навикавамо на сунце, већ после четрнаест дана достижемо 30—45 минута, што је сасвим довољно за опорављење и лечење.

Сунчање се не сме проводити одмах после јела, треба чекати 2—3 сата. Тек пола сата после сунчања можемо јести. Пре подне је најзгодније за сунчање од 10—12 сати, а после подне од 2—4 часа. Од 10—4 сата сунчана светлост има највише лековитих зрака у себи. При затвореним прозорима не користи сунчање, јер лековите зракове не пропушта стакло.

На великим врућинама, кад температура пређе 40°C., не треба се сунчати, него сачекивати да се смањи. Исто тако и ако температура ваздуха спадне испод 20°C није погодно за сунчање. Време треба да је тихо или с благим поветарцем.

Главу треба заклонити каквим штитом или заклоном. Добро је метнути влажне крпе на главу. Сунчати треба голо тело. Али и они делови тела који се не сунчају, морају бити лако одевени. Наизменце треба се сунчати са свих страна, те теко целу кожу постепено навикати на сунчане зраке.

По свршеном сунчању треба се одморити у хладовини. Ако је сунчање изазвало знојење, морамо се обрисати. Тек пола сата после сунчања, може се купати или истрљати хладном водом,

Дете треба преко целог лета да је што лакше одевено, голоруко, гола врата, босоного (само са сандалама или патикама).

Сунчање је корисно и здравим и болесним, и малима и одраслима, чак и ономе на сиси. Али сунчање треба изводити постепено, ако се жели она велика корист, коју сунце пружа. То зависи и од топлоте ваздуха и од година човека и од његове јачине и отпорности. Сунчање морамо подешавати према свима тим околностима.. При мало већој пажњи може, ако се познају ова начела, која смо изложили, свако за себе или своју децу подесити сунчање. Не пропустите сунце, најбољег лекара за здравље своје и своје деце.

Др. Ст. З. Иваниħ.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ.

Питање: Једна крава, стара 4 године, болује већ годину дана. Сваки 3—4. дан има јако заптивање и кашаљ, који траје 5—10 минути. Исто се и преко лета чешће јавља. За време кашљања и заптивања увек се помокри и балега. Молим за обавештење.

Гунцати. **Димитрије С. Илиħ**

Одговор: кашаљ и заптивање нису сами по себи болест, већ само знаци неког оболелог органа за дисање: душника и плућа. Та оболења могу бити различита. Дужина трајања саме болести код ваше краве сведочи о некој хроничној болести и ту су три могућности:

I. Или је случај оболења од *туберкулозе*. То је болест као и истоимена болест код људи. Преношљива је на остала говеда, а млеко од туберкулозне краве може да зарази и људе. Зато је у вашем највећем интересу, да се тачно утврди је ли то случај туберкулозе или није. Ветеринар ће вам тачно утврдити помоћу туберкулисања да ли је у питању туберкулоза и дати вам савет, шта да радите. (Ако је крава у добром стању, месо може бити употребљено за људску исхрану).

II. Друга могућност јесте: *Паразитарно запаљење органа за дисање* (Паразитарна бронко-пнеумонија). Ово запаљење проузрокују паразити, ситни црви, у науци зване стронгле, који живе у душнику и плућима, ту носе своја јаја, и вршећи надражај на слузокожи проузрокују кашаљ и заптивање. Највероватније је да је овај случај код ваше краве. Болест се теже лечи, нарочитим уштрицавањем у душник.

III. Трећа могућност јесте: *сипња*. Од ове болести, у којој су сама плућа изменила свој састав, немогуће је излечити краву, већ се само лековима и добром, хигијенском исхраном и негом може поправити, да би се продала касапину.

Дакле по знацима болести, које сте ви у вашем питању ставили, не може се утврдити, од које од ових три болести болује ваша крава.

То може само да утврди ветеринар детаљним прегледом, зато исту одведите ветеринару на преглед. Јер и ако се болест не буде могла излечити, ветеринар ће вам рећи, да краву искористите за клање, док је још у добром стању, и не трпите даље економске штете хранећи краву, од које нећете имати никакве користи или коју ћете сигурно изгубити.

Обреновац **Милутин Фр. Гец,**
ср. ветеринар

Питање: Купио сам краву која се је по причању продавца поштетила; не може још да се очисти и кад-кад примећујем да избацује неку материју као гној *и једном* сам *приметио да је избацила једно парче трулог меса.* Крава је у добром стању, није слаба, а и добро једе. Молим за извештај, шта треба да радим да се крава очисти и да ли треба да је водим код бика, јер тражи да се води.

Браничево — Вел. Градиште **Светозар Станковић**

Одговор: Према наведеним знацима *ваша крава болује од катара материце и њених путева, чему је узрок побачај и заостала постељица,* која се сада избацује и крава чисти.

Заостајање постељице — пометине — код крава при телењу и побачају није редак случај, само што то за њих (краве), као и уопште преживаре (говеда, овце и козе) није тако опасно, као за кобиле — једнокопитаре.

По правилу код крава после телења или побацивања телади треба да се постељица појави — испадне, и крава очисти у року од 7 часова, а у крајњем случају најдаље за 2—3 дана, а чим дуже устраје, није нормално. *Не појави ли се постељица* и крава очисти за то време, *онда наступају компликације*, што зависи од јачине надражаја материце и трајања болести), као *труљење и распадање постељице*, услед чега се код ових крава осећа јак смрад, а из полног се уда излива прљава течност, гној и парчад труле постељице. При чему се краве у лакшим случајевима ипак у року од 9—12 дана очисте и брзо опораве, а у тежим случајевима добијају грозницу, губе апетит за јело, мршаве, иду укрућено, и ако не угину, све се теже опорављају. И већином се код њих појављује из полног уда *бео излив* — бело цурење (Leucorrhea), при чему краве и ако показују нагон за *вођење* (парење) *врло ретко могу да остану стеоне.*

Заостајање постељице и тешко чишћење крава има разноврсне узроке, од којих су главни: тешко телење и побацивање, и кад водењак (водени мехур) пре времена прсне. *А нарочито се ово појављује код оних крава, које су за време бременитости — сте-*

оности — рђаво храњене и неговане, услед чега ослабе, те мишићи немају довољно снаге да произведу јаке напоне (напињање) при телењу и побачају.

Лечење је код заостале постељице двојако: путем операције, и давањем лекова и испирањем материце, али ово може да врши само ветеринар.

Код ваше краве добар је знак што је снажна и добро јеее, и према предњем немојте је пуштати под бика све дотле док се добро не очисти, па и ако она то тражи, и добро је храните и држите чисто. А на случај да се ово много продужи, онда се обратите за савет ветеринару.

Мил. Митровић,
марв. лекар

Питање: Имам једног вола, домаће пасмине, старог 2 године. Пре два месеца запазио сам у унутрашњости гуше једну „гуку" — жлезду у величини кокошијег јајета.

Ја сам просекао жлезду, из жљезде ништа не излази, само сам видео у унутрашности жлезде мехуриће гноја, преграднице задебљалог меса. Просечену рану сам залечио. Жлезда остаје непромењена, во је смалаксао, по мало једе, врло ретко прежима. А у исто време и један јунац од 1 године, мелез укрштене расе швајцарске X домаће исте ознаке има као и горе. Молим за дијагнозу, узрок болести и лечање исте.

Живко Ј. Лазаревић

Свилеува.

Одговор: У говеђем ораганизму има известан број лимфатичних жлезда, које су под самом кожом и често пута, нарочито оне „око гуше", изложене су запаљењу. Узрок овоме запаљењу жлезда (у науци званом adenite) најчешће је инфекција, која може бити проузрокована обичним бакцилима или специфичним, као што је у туберкулози, пришту и т. д. случај. И као поседица запаљења тих жлезда наступа њихово увећање — од жлезде постаје „гука". То запаљење може да узме двојаки ток: или се после неколико рана изгуби и врати на нормално стање жлезда, или се почне развијати процес загнојавања, у коме се случају жлезда загноји и оболевање траје дуже времена. Код говеди обично је овај други случај — чешћи. Кад се лечење не врши како

треба (као што је случај код вашег вола) — онда болест узме хроничан облик и може да траје врло дуго. Сама гука, кад су у питању подвилична или гушна жлезда, изазива бол и сметњу гутању и преживању, што чини да грло и ослаби, па често пута може да плати и главом. Лечење њихово треба поверити само ветеринару, а не као што сте ви радили, чак и операције вршили сами лајички сез разумевања.

У првом стадијуму запаљења, док још нема загнојавања лечи се само запаљење одговарајућим начином: облозима, лековитим мастима и т. д. Тек кад је загнојавање наступило и потпуно довршено (како народ каже кад је „гука зрела"), онда се сме и може просецати. Напротив просецање пре времена само шкоди и чини да гука пређе у хронично оболење и овековечи се.

Зато за вашег јунца мелеза зовите ветеринара, да вам да одговарајући савет.

Мулутин Фр. Гец,
ср. ветеринар.

Обреновац

Питање: Последњих година у областима београдској и подунавској распростире се нов начин калемљења лозе на зелено. Молим за објашњење да ли је то добар начин калемљења лозе.

Марковац. **Милош Симић**

Одговор: Калемљене лозе на зелено у месецу мају — јуну врло је добар начин размножавања. Тај начин калемљења није нов. О вредности тог начина калемљења и о начину његовог извођења писано је често у „Тежаку". Види „Тежак" за 1928. годину бр. 7, чланак: *Зрело или зелено калемљење винове лозе?* — Тежак за 1924. годину бр. 15, чланак: *„О калемљењу винове лозе"*. Поред тога у новије време штампано је више стручних књига из виноградарства, у којима је овај начин калемљења описан. Све ове књиге, као и стара годишта „Тежака", лепо укоричена, могу се добити од Српског Пољопривредног Друштва.

Бож. Ђ. Ранковић.

Питања: У вези чланка „Резидба винограда" од Божидара Ђ. Ранковића, молим за обавештење да ли треба кидати заперке који избијају у пазуху листа на виновој лози.

Скупљен (Владимирци). **Александар Р. Влајковић**

2. Молим за извештај, да ли треба заламати зелене ластаре код младих винограда.

Петровац — Бока Которска. **Иво Радановић**

Одговор: На оба ова питања може се наћи одговор у књижици *„Резидба винограда"* од Божидра Ђ. Ранковића, која се добија код Српског Пољопривредног Друштва по цени од 6 динара.

Од резидбе винограда највише зависи: колико ће виноград донети рода, какав ће бити тај род, да ли ће лоза и грожђе сазрети и колико ће година виноград бити на доброј снази и роду.

Главна резидба, као што је о томе скоро писано у Тежаку, врши се крајем јесени, за време зиме и с пролећа, али да би та резидба дала највише што може дати, потребно је за време лета *допуњавати је: уклањањем непотребних зелених ластара, заламањем заперака и зелених ластара и другим радовима.* И ако се ова летња резидба винограда не изврши како треба, онда се ни зимска резидба не може правилно обавити.

С тога да би имали од винограда максимум користи, треба обратити највећу пажњу на тако звану летњу, зелену или допунску резидбу винограда, исто тако готово као и на главну резидбу.

Што наши виногради слабо рађају, главни је узрок у неправилној резидби.

Бож. Ђ. Ранковић

ЛИСТАК.

Из Пољопривреде Планинскога Типа.

Белешке Драгише Лапчевића.

(Наставак)

15. Кошење дудова.

У једној већој дужини и на ширини од једнога метра посејао сам (1888) дудове, прилично густо. Пролеће је било врло угодно: никли су и брзо бујали, да сам их већ у јуну могао косити први пут, а други пут у августу, и употребити за храну крава музараоваца и коза.

Косио сам их и наступајуће године. Тек треће године сам их пустио да одрасту, а четврте разређивао и раздавао за сађење.

Откоси дудова су пуни и изврсни за храну стоке, нарочито млечне.

16. Дивизма противу црва.

Како се крмаче често преко лета црвају у водопусту, то се људи спомажу на тај начин: што плави, камен *(коњски камен)* истуцају и њиме водопуст засипају.

Ја сам, у место коњског камена, употребљавао *дивизму*: истуцам је и исцедим, па том водом сам засипао уцрвљале крмаче.

Чим би вода од дивизма дошла у водопуст крмачин, сместа су се црви из заједнице отпучавали и поиспадали напоље до последњега,

17. Метиљ на свињама.

Пало је у очи да су 1913. год. биле јако метиљаве овце, телад, говеда одрасла, па чак и свиње.

Те године је био у нас велики водоплав, поводањ, те су дуго лежале воде на пасиштима.

Кад је вода осахнула, стока је излазила на водоплавна пасишта и по њима добила клице метиља.

Да на то обратим пажњу подстакло ме је сопствено искуство.

1884. год. свиње су ми ришкале и после по водоплаву и наносу; добиле метиљ и сва су ми назимад од метиља полипсала. Кад сам их порио налазио сам им метиљ на црној цигерици, у жучу и лубини.

18. Козе на паши.

Као нешто ново се прича како се у Саксонији гаје козе које не иду у брст, већ пасу — заједно с говедима. Верује се да ту особину имају само *санске* козе, које су и у нас препоручиване и по неки комад набављан. (Има трагова који потврђују да их је набављао и Кнез Милош и држао их у Црном Врху, више Крагујевца). Међутим, не само сански сој коза, већ и сваки други може се прилагодити паши; — *ако у близини нема брста, коза ће пасти.* То се најбоље може приметити, кад се козе с овцама заједно истерају на стрњику или на пожњевено кукурузиште: оне тамо пасу као год и овце. А ја сам 1874, 1875 и 1876 чобанио овцама и козама: заједно их изгонио на пашу, и козе су, измешане с овцама, после тако исто као и овце, и биле мирне као и овце, све — док где не смотре брст!

19. Зашто су ми кајсије угињавале.

У моме крају нису гајене кајсије; зато сам настојавао, радећи у Пожешкој Пољопривредној Подружини, да их у околини размножим. И у своме повртњаку засадио сам 2—3. Али су ми се после 2 године осушиле. Тај је исти случај био још и код неколицине. При испитивању узрока, приметио сам ово: кајсије су се сушиле оне, које су биле засађене у песковиту и врло пропустљиву земљу. У јесен је ова земља пропуштала велике количине кишнице, која се задржавала око жила, па се, чим су наступили мразеви, замржњавала, и тако упропашћавала саднице.

Кајсије, које су биле засађене у мање пропустљиву земљу, нису се сушиле.

20. Напитци

За зиму се спремају у сеоским кућама разноврсни напитци; редовна је појава да се спреми *водњика*. Она се спреми тако: што се у једноме бурету или у једној каци на 100 литара воде мете 25 кгр. сирових такиша и вење (смреке, смрекиње, клеке, пупољица). Негде се мећу суве крушке; изгледа да је од њих водњика слађа.

Тејови, напитци и разна јела се припремају од ових биљака:

1. *корен од коприве* се набере, опере, осуши и затим за тај употрерљава;

2. *петељке од трешања и вишања*, добро осушене и у тој куване, изврсно су средство противу *кашља*. У лонче с водом саспе се петиљки колико се између три прста може узети, провари се, процеди и саспе у тејну шољу, дода се 2—3 комадића шећера и пије се, често и с хлебом, врућe;

3. *семе од дуње*, се такође као тај узима противу *кашља*. Припрема се на исти начин. Како је тај горчији, мора се више засладити;

4. *сок од купина*, варене са шећером, противу кашља;

5. *бобице од зове*, варене у шећеру, такође противу *кашља*;

6. *трњине* се варе, па се охлађена вода пије; у народу постоји веровање да је то лек противу *шкрофула*;

7. *сок од дуња* се вари и употребљава да прекине пљување крви;

8. *зелени ораси, суве дуње* и *пекмез од дренъина* заустављају *пролив*;

9. *грожђе* особито црно, чисти крв и *отвара столицу*, ако се једе изјутра; после јела противно дејствује *затвара*;

10. сок од *рибизле* и *малине* разлађује болесника у *грозници*;

11. вода од *јабука киселача* има исто дејство;

12. варене *јабуке* (компот) врло је здрава храна за децу;

13. сок од *црвених паприцана* је изврсно средство противу бољке у *јетри* и у *цревима*;

14. сок од *лубенице* је изврсно средство противу *грознице* и противу бољке у *бубрезима*;

15. сок од *лимуна* исцеђен у шољу вруће црне кафе је врло добро и брзо средство противу *главобоље*;

16. сок од *зовиног цвета* с медом је добро пити свако јутро и вече од *кашља*;

17. тај од *вења*, охлађен, добро је пити за исцељење *црева*;

18. тај од *липовог цвета* је добар за презнајање, зато се пије у вече;

19. тај од *каћуна* (коренчића) је прави сапеп;

20. тај од *багремовог цвета* је врло добар противу кашља;

21. пекмез од *боровница* је врло здрав доручак.

Осем напитака, који се од биља добивају, биље је негда, у простим народним рукама био изванредан лек. Биљем се чак и крв из рана заустављала.

. . . . . крв му црну.
Млаком опере водом, а онда рукама смрви
Корјен горки, лијек од разгоне, који утиша
Боли, осуши рану, те крвца престане тећи.

(*Илијаде*, XI).

(Наставиће се).

БЕЛЕШКЕ

Сарадња Обласних Самоуправа са Друштвом. — Г. Комесар Обласне Самоуправе Бачке Области, ценећи дугогодишњи рад Српског Пољопривредног Друштва на унапређењу пољске привреде, а после расматрања и оцене програма рада Друштва за ову годину, изволео је 1. ов. месеца под Бр. 14000 донети следеће решење: „Да се на терет обласног буџета, за 1929. годину парт. 40 поз. 13. исплати Српском Пољопривредном Друштву у Београду субвенција од 5000 динара (пет хиљада) за годину 1929. да би Друштво било помогнуто у извођењу свога програма".

Износимо овај пример колико ради похвале правилних погледа господина комесара бачке обл. на рад за опште добро народа и државе, толико и ради угледа осталим нашим обласним самоуправама, са којима је Друштво, од установљења раније окружних а доцније и обласних самоуправа, увек желело што тешњу сарадњу и стављало им своје снаге, средства и материјал на расположење, да би заједнички циљ био постигнут.

Радови у јуну. *На дому и двору.* — Спремити се за жетву. Прегледати жетелицу и остали прибор и извршити потребне набавке. Прегледање и оправка кола за пренос снопова Оправка путева и мостова. Очистити шупе за смештај снопова, ако се не врше још истог лета. Очистити гумна. Прегледати вршалицу, очистити и подмазати је. Осигурати се за радну снагу и спремне људе за руковање машинама. Спремити угаљ или дрва за гориво. Очистити и спремити житнице.

Око стоке и живине. — Наставити храњење зеленом храном и истеривање оа пашу. Стоци за рад појачати оброк пред жетву и вршидбу, због напрегнутих радова: полагати сено и ујармљено зрневље. Попаша старих луцериштa, граорице и грашка овцама. После прве косидбе детелине, ова се тори. Довршује се стрижа оваца. Одбијање ждребади и јагњади, која су рођена у фебруару. На планинским становима продужује се бачијање. Живина одрасла одваја се од квочке, да би ова пронела. Чувати ћуриће од росе и влаге.

На њиви и ливади. — Сејање се прекида, изузев још хељде (на високим местима), и угарњаче (турнипс). Сеје се и кукурузна сачма — некопац за кошење у зелено. Окопавање кромпира, репе, кукуруза, пасуља, дувана, купуса. Завршује се прорећивање репе. Расађује се репа и купус. Жетва јечма (озимог) крајем месеца почиње и жетва пшенице (озимице). У јужним крајевима после жетве оре се и сеје кукуруз скорозрелац за други род. Бере се мак за семе. — На ливадама косидба и сређивање сена. На 15 дана по косидби настављa се наводњавање. Чистити баре и рибњаке.

У градини. — Сеје се у одељењима: пасуљ, летње, ротквице, спанаћ, салата, крецава салата, грашак за јесењу потрошњу; а расађује се: купус, цветни купус, кељ, келераба. Тачка се пасуљ и грашак. Орезују се (шкопе се): плави патлицан, краставци, диње, црвени патлицани (томати). Окопавање и обилато заливање вечером. Жетва: мркава, раног купуса, келерабе, бораније, салате, лукова, кромпира, ротквица, краставаца. Кухинска зелен може се изнова сејати.

У воћњаку и воћном расаднику. — Орезивање непотребних пупољака и летораста на обличастим воћкама. Прорећивање круне код бресака. Берба: трешања, вишања, кајсија,

малина, огрозда, рибизла. Сузбијање гусеница, јабучног смотавца и ноћних лептира.

У винограду и подруму. — Летњи радови у винограду: лачење. заламање, везивање. Прегледање калемова и засецање жилица, које избијају из вијоке. Енергично зузбијање штеточина — инсеката на лишћу и роду. Ако је кишовито време прскати противу пламењаче. Цветање лозе. Наставља се зелено калемљење. Подруме проветравати ноћу. Доливање Прегледање празних буради. Треће претакање нових вина.

На пчелињаку. — Ројење. Вештачко ројење. Вађења меда. Путничко пчеларење.

Код свилобуба. — Берба свилених мехурака. Производња јаја.

НЕКРОЛОГ

† Милутин М. Јовановић

државни окружни економ у пензији, редовни члан и бивши секретар Српског Пољопривредног Друштва.

Умро је један од ветерана наше занемарене пољопривреде, умро је 15. априла ове године у Београду Милутин М. Јовановић.

Покојни Милутин, који је истог дана и у исти час умро кад и Вића Радовановић, — последњи су остаци првог кола ђака бив. Земљоделско-Шумарске школе у Пожаревцу основане седамдесетих година. Први наставнички колегијум ове школе под управом многозаслужног члана оснивача Српског Пољопривредног Друштва пок. Чедомиља А. Поповића, сачињавали су интелектуалци, пољопривадници школовани на универзитетима и пољопривредним академијама на Западу: Д-р Ђорђе Радић, Јован Бадемлић, Милутин М. Савић, Мата Јовановић, Јеврем Новаковић, Лаза Јовановић, Гаја Матић, Анђелковић, Борић и др. Запојени напредним западним идејама које напредна пољопривреда собом носи, било је природно, што су њихови ђаци у току четворогодишњег школовања задахнути слободоумљем које је за тадањи државни поредак сматрано „за опасно". Зато се на земљоделско-шумарску школу у Пожаревцу гледало попреко као на установу која спрема и даје социјалисте и комунисте. И зато су била свуда затворена врата за државну службу ђацима земљоделско-шумарске школе, где су год закуцали.

Под овако тешким околностима школовао се покојни Милутин и по завршеном школовању, без најпотребнијих материјалних средстава, остао је на сокаку, јер тада, сем Топчидерске Економије. Економског одељења Министарства и Државне Ергеле у Љубичеву, која је тада била под војном Управом, није било никаквих економних установа. Зато је после дугог обијања прагоза, једва успео да буде примљен најпре за практиканта Министарства Финансија, а затим после извесног времена постављен за помоћника окружне благајнице.

Сл. 48. † Милутин М. Јовановић

Када су се почеле стварати економне установе, затражена је сарадња ђака првог кола Земљоделско-Шумарске школе. Имена Вучка Богдановића, Александра Секулића, Јакова Марковића, Виће Радовановића, Аце Живановића, Светолика Петковића, Милутина Јовановића и др. увек ће се помињати с поштовањем, јер су целог века сарађивали на запарложеној њиви која се зове Пољска Привреда. Тадањи прваци: Др. Милован Спасић, Коста Таушановић, Раша Милошевић, Коста Стојановић, Љуба Новаковић, Паја Тодоровић, Живко Шокорац и др. који беху искупљени око главног пољопривредног стожера – Српског Пољопривредног Друштва, — примили су оберучке у своје коло ове нове сараднике, које су са пуно части до краја истрајали и обележили своје радове видним успесима. Ниједан пољопривредни законски пројекат, ниједан потез и замах у пољској привреди није остварен, пре, но што прође кро духовно чистилиште — кроз низ пољопривредних конгреса и конференција Српског Пољопривредног Друштва.

Ето у таквој атмосфери живео је и сарађивао пок. Милутин. Вративши се својој струци, најпре као секретар Српског Пољ. Друштва, а затим као државни окружни економ цео свој живот посветио је пољској привреди, докле га није издала физичка моћ, због чега је и пензионисан.

Српско Пољопривредно Друштво које заснива своју моћ у својим редовима члановима, у пленарној седници Управног Одбора од 17. априла ов. год., одало је високо поштовање сени покојног Милутина.

Слава му и вечни помен међу нама.

М. М.

Записници седница

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва:

17., Одржане 24. априла 1929. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г.: председник М. Миљковић, ппредседник Др. Т. Митровић и чланови: Д. Спремић, А. Рашковић, Т. Владисављевић, В. Матић, Б. Ранковић, Н. Петровић, С. Ратковић, Б. Станисављевић и Л. Сладековић.

Председавао Председник г. М. Миљковић

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

291) Прочитан је и примљен записник 16. седнице Управног Одбора.

II

292) Прочитан је и усвојен записник 16. седнице Књижевног Одбора.

III

Прочитан је записник 17. седнице финансијског Одбора, па је одлучено:

293) да се прими знању да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

294) да се поднесе пореска пријава на све зграде са означењем када је тапија добијена и напоменом, да је пре рата постојало ослобођење од плаћања пореза. Такође да се Мин. Финансија поднесе молба за ослобођење од пореза по новом закону.

IV

Прочитао је записник 17. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

295) да се одбију понуде бр. 3480 за цианамид, бр. 4166 за разне справе, бр. за луцерку и бр. 2560 за апарате за потапање семена, пошто понуђене робе Друштво има довољно;

296) да се по понуди бр. 3292 поручи 100 ком. прашача — огртача, по понуђеног цени и условима плаћања.

V.

Прочитан је записник 17. седнице Програмског Одбора, па је одлучено.

297) да се Глигорију Павловићу из Печењевца дâ помоћ у семену луцерке и сточне репе у вредности 200.— динара, зато што је очувао три телета које му је отелила прошле године једна крава, и поред тога што је године била оскудна у сточној храни;

298) да се прими ликвидација Подружине у Урошевцу, али да се њеном секретару а Друштвеном редовном члану упути прекор што Подружину није одржао, која је за тај крај врло потребна;

299) да се Подружини из Сопота поклони по један Календар из ранијих година за награду 72 курзиста на курсу који је она приредила, и да се тражи извештај ради штампања у Тежаку;

300) да се понова упути апел свима пољопр. друштвима и удружењима, да упуте своје делегате на конференцију 26. маја о. г. ради оснивања Југословенског Савеза Пољопривредних Друштава и Удружења.

VI

301) по молби Подружине из Ковина, одлучено је да јој се одобри кредит 30.000.— дин. на подлози обвезнице, који да користи према броју чланова.

VII

Саопштења и предлози.

302) Прочитан је предлог г. М. Ђ. Николића, секретара секције за ратарство, да би требало сазвати седницу секције ради расчишћавања питања о сејању пшенице на кућице стим, да се замоли и г. К. Поповић да на ову седницу дође, дâ потребна обавештења и брани своју тезу. Одбор усваја предлог и одлучује, да се седница секције сазове 19. маја о. г.

Са овим је седница закључена.

18. Одржане 1. маја 1929. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић ппредседник Др. Т. Митровић и чланови: Д. Спремић, Б. Станисављевић, Т. Владисављевић, А. Рашковић, М. Стојановић, С. Ратковић и В. Матић.

Председавао председник г. М. Миљковић

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић

I

303) Прочитан је и примљен записник 17. седнице Управног Одбора.

II

304) Прочитан је и усвојен записник 17. седнице Књижевног Одбора, као и одлука бр. 237.

III

Прочитан је записник 18. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

305) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

306) да се изврши поручбина по захтевима бр. 4593 и 4594, и пошљу рачуни а да се захтев бр. 4993 одбије, пошто Друштво кредит даје само Подружинама.

IV

Прочитан је записник 18. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

307) да се поруши зграда испод магацина бр. 1, пошто је склона паду, даље да се оправи угао на главној згради и намести стелаж у излогу за књиге;

308) да се одбије понуда бр. 4176 за семе купуса, пошто је непотребно.

V

Прочитан је записник 18. седнице Програмског Одбора, па је одлучено:

309) да се помоћ Народне Банке у 4.000 дин. из фонда поч. Љ. Срећковић бив. гувернера, употреби за награде на сточној изложби у Скопљу или ком другом месту Ј. Србије;

310) да се Женској Пољопривр. Подружини у Јагодини дâ на име помоћи 600 дин. и 30 тегла за конзервисање, за практична предавања о конзервисању воћа и поврћа у Рековцу, Крагујевцу и Свилајнцу, о чему да поднесе извештај.

311) да се Подружници у Г. Милановцу поклони 60 календара из ранијих година, за награду курзиста на калемарском курсу стим, да пошаље извештај.

VI

Саслушана су мишљења инспектора за Подружине, па је одлучено:

312) да се одобрава кредит Подружинама: у Владимирцима 25000 дин. и у Сараорцима 8100 дин;

313) да се приме у састав нове подружине у Крагујевцу и Вишеграду, пошто су испуниле услове.

VII

314) По захтеву Мин. Пољопривреде, да му се дâ мишљење о правилнику за извршење закона о вину, одлучено је, да поднесе реферат г. Т. Владисављевић.

VIII

Саопштења и предлози:

315) Прочитан је и примљен знању позив Немачког Пољопривр. Друштва на изложбу у Минхену.

316) Прочитан је и примљен знању позив Осечког Друштва, на сајам и изложбу.

317) По молби г. Др. А. Врвића члана управе за заштиту домаћих животиња и растиња, да Друштво прими у свом дому на сталну изложбу неколико вештачких гњезда и кућица које би изложило њихово друштво, одлучено је, да се молба усвоји.

318) По предлогу председника, да се пошаљу Београдској Обласној Задрузи за Пољопривр. кредит потребна документа ради дефинитивног пријема у чланство, као и да се тражи од Дирекције кредит, одлучено је: да се Обласној Задрузи пошаљу документа, а од Дирекције тражи кредит од 1.000.000 дин. на подлози удела које уплатити, кад се кредит одобри.

319) Ппредседник предлаже да се хонорари за штампање радове у Тежаку, којих се писци одричу, као и слични приходи уносе у фонд за пропаганду. Одбор усваја предлог.

Са овим је седница закључена.

---

19. Одржане 8. маја 1929. г. у Друштвеном дому у Београду

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић, ппредседник Др. Т. Митровић и чланови: Т. Владисављевић, Б. Санисављевић, В. Матић, М. Стојановић, А. Рашковић и С. Ратковић.

Председавао председник г. М. Миљковић

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић

I

320) Прочитан је и примљен записник 18. седнице Управног Одбора.

II

321) Прочитан је и усвојен записник 18. седнице Књижевног Одбора.

III

322) Прочитан је записник 19. седнице Финансиског Одбора, па је примљено знању да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 дин.

IV

Прочитан је записник 19. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

323) да се одбијају понуде бр. 5054 и 5051, пошто је понуђена роба непотребна;

324) да се набаве две канте за изношење ђубрета, по наређењу општине Београдске.

V

Прочитан је записник 19. седнице Програмског Одбора, па је одлучено:

325) да се исплати 600 дин. г. М. Видановићу, за одржана три предавања у околини Пирота о штитаској ваши;

326) да се Прњаварској Подружини поклони 10 календарских ножева и 25 календара из 1928. г. за награде курзистима на калемарском курсу;

327) да се извести Новосадска Соколска Жупа, да може добити књиге, ако оснује читаоницу по правилима која је прописао Савез Пољопривр. Књижница и читаоница;

328) да се прими знању извештај инспектора о извршеној инспекцији и да се изда наређење Подружинама, да рачунске и материјалне књиге уредно и правилно воде. Од Подружине у Грабовцу тражити да прашач одмах врати и дуг што пре измири.

VI

Саслушана су мишљења инспектора за Подружине, па је одлучено:

329) да се одобри кредит Подружини у Бегаљици 8.600 динара;

330) да се прими у састав нова Пдружина из Соко Бање, пошто је испунила услове за пријем.

VII

Саопштења и предлози:

331) По писму Кметајске Дружбе, да се подупре код Минис. Пољоприв. њен предлог о привременим Пољопривредним Коморама, одлучено је: да се по жељи поступи и у исто време достави и рад овог Друштва по томе питању.

332) Г. В. Матић члан управе предлаже да инспектор обиђе Подружине преко Саве и Дунава и покуша са оснивањем нових Подружина у местима у којима их нема. Одлучено је, да Програмски Одбор учини распоред и предложи га.

333) Г. М. Стојановић члан Управе саопштава, да је Мин. Пољопривреде потврдило правила о Савезу пољопривредних књижница и читаоница и да је један потврђен примерак послат Друштву преко Управе града Београда. Одбор прима знању стим, да се Правила одмах штампају, чим се приме од Управе града Београда.

Са овим је седница завршена.

Сад је време набавити
књигу

„Куда ћемо нашу децу-ђаке“.

Цена 30 дин.

Добија се код
Српског Пољопривредног Друштва
Немањина ул. бр. 11.

ТЕЖАЦИ И ГОСПОДАРИ

Ако желите да весело и ваљано косите ваше ливаде, наручујте само гласовите, опробане и свакоме познате варцарске косе, од гласовитог најскупљег челика, руком рађене, изванредно оштре и дуготрајне, у величини од 70 до 100 см. За сваки комад потпуна гаранција. Цене по комаду 90 дин. Ко наручи 10 коса добива једанаесту косу на дар. Брусови прави цепани од 15 до 50 дин. комад. Молим да сваки назначи величину косе и форму како жели. По вољи ударамо и имена на косе. Мање од два комада не шаљемо. Испишите тачну адресу.

ПАВАО ЋОСИЋ — ГРГИЋ
радионица коса утемељена год. 1880
Мркоњић Град — Босна 6—4

ОПЕТ ДОЛАЗЕ ОНЕ

наше старе боли, када се време промени. За удове, за главу, за зубе, руке, ноге, за цело тело, код реуматичних боли па и иначе је фелеров Елзафлуид, ово већ 32 године покушано средство за заштиту, права благодат у кући. Употреба споља и изнутра. Добија се свуда, боца на покус 6 дин., двострука 9 дин. Ако га нема, наручите поштом изравно бар за 62 дин. код **Ljekarnika Feller, Stubica Donja, Elzatrg 366 — Hrvatska.** А за стомак: Елзапилуле, 6 кутија 12 динара.

Свако нађе нешто

Колико може да се уштеди муке, времена и јела, да знате како много штошта можете набавити за мало новаца, што Вам сваки дан доноси небројено пута и користи и радост. Дневно ничу

НОВИ ЈЕДИНСТВЕНИ ПРОНАЛАСЦИ

најразличитијих предмета за свачидању употребу. Треба да пролистате само једанпут велики илустровани дивотценовник светске отпремне куће

H. SUTTNER
Ljubljana, br. 250

и бићете изненађени, колико има ствари које су и вама потребне, а још их не познајете. Осим тога пружа вам тај ценовник диван избор предмета за одећу, кућанство, и тоалету и за сваку другу прилику,

ЦЕНОВНИК ДОБИЈЕТЕ БЕСПЛАТНО

ако још данас пошаљете вашу тачну адресу фирми **Х. Сутнер.**

5—5

Лист излази 1. и 15. — Цена листу на годину за Краљевину С. Х. С. 30, а за иностранство 65 дин. — Ђаци и војници добијају лист у пола цене. — Претплата и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. — Рукописи се не враћају, — Цена огласима по такси. — Рачун код Поштанске Штедионице број 50350.

Штамп. „Св. Сава“ М. Сладековића Бранкова 16. — Телефон 249.

РЂАВА ВРЕМЕНА

су данас, и ко ће добро да излази, мора да буде у сваком погледу штедљив а особито код набавке својих потреба чији је извор најјефтинији велетрговина СТЕРМЕЦКИ, мора бити и тачан у извршивању својег знања, зато треба имати добар џепни сат, будилицу и зидни сат; стварно добре и тачне сатове уз веома јефтине цене набавите само у велетрговини

Р. СТЕРМЕЦКИ, Цеље, број 78. Слов.

Да се сат не изгуби потребан је ланац: лепа девојка или млада жена треба минђуше и прстење. Све ово налазите у **великом илустрованом ценовнику** са више хиљада слика, који се **шаље на захтев свакоме бесплатно.** Три годишња гаранција за сатове. Што не одговара промени се или се враћа новац. 4-1

На продају

3 комплетне гарнитуре вршаћих машина најновијих немачких фабриката, и то: 1 петица и 2 шестице. Локомобиле Хеншл и син познате са половином уштеде у гориву а вршалице Стандард верк.

Услови врло повољни. Продају за готово или сигурну гаранцијр 3—4 године на отплату врши

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО, БЕОГРАД

4—4

ПЛУЋНЕ БОЛЕСТИ

БРОНХИТИС

КАШАЉ, ГУШЊА,

АСТМА

ТУБЕРКУЛОЗА

СЛАБОКРВНОСТ.

као уопште оболења органа за дисање, лечи прокушан и препоручен од војних и државних болница као изврсно и поуздано средство

„ХУДОВСЦИН“

добива се у свима апотекама, кутија **32·— дин.**, а где га нема, тамо шаље 3 кутије уз поузеће за **75·— дин.**

једино произвођач:

апотекар **ИВАН ХУДОВСКИ**

у Нишу, Вардарска ул. 1.

24—11

Привилегована Аграрна Банка А. Д.

Почетни капитал динара 300,000.000.—

Подељени на 600.000 акција свака по 500.— дин.

УПИС АКЦИЈА ВРШИ СЕ ОД
22. МАЈА ДО 22. ЈУНА О. Г.

При упису се полаже 125.— дин. по акцији без икаквих оснивачких трошкова. Остатак у три рате до краја марта 1930. године.

Сваких 10 акција дају право на по 1 глас.
Дивиденда од 6% државом загарантована

а поред тога акционари имају право на супердивиденду у сразмери банчиног добитка.

Циљ је Привилеговане Аграрне Банке, да притекне у помоћ пољопривреднику, да га спасе зеленашких дугова и помогне му интензификовати његову привреду. 1—1

Уписујте акције Привилеговане Аграрне Банке А. Д.

Ослобођено поштарине
реш. Мин. Поште и Тел. бр. 17306/24. г.

Бр. 12. Београд, 15. јуна 1929. год. Год. LVI

За С. П. Друштво власник, председник, **Мирко Миљковић**

Одговорни уредник, **Божидар Ђ. Рапковић**

Земљорадничке Коморе.

Питање земљорадничких комора покретано је још 1910 године у Србији у виду једног законског предлога, који је добио и своју оцену од тадањег Државног Савета. Тај пројекат био је толико рђав, да је побудио Управу Српског Пољопривредног Друштва 1911 године, да овоме питању посвети већу пажњу. Тадања управа, у којој сам и ја био, замолила је г. Др. Богдана Марковића, тадањег секретара Главног Савеза Српских Земљ. Задруга, да расветли ово питање једном студијом, коју је Друштво, као своје издање издало под насловом: „Земљорадничке Коморе и њихово оснивање у Србији".

По овој првој озбиљној студији добро је речено: „да су земљорадничке коморе законом установљен принудни заступник и претставник земљорадничког реда једне државе или једне одређене области у држави."

У погледу принудног организовања земљорадника у коморе своје, сложили су се и сви потоњи референти, што је сасвим и природно, с погледом на низак ниво образовања велике већине земљорадника. Ту је искључена могућност организовања коморе по принципу слободног удруживања.

Главни циљ земљорадничких комора је заступање интереса земљорадње и земљорадничког реда према држави и наспрам других привредних редова. У том погледу ове се коморе одвајају од постојећих земљорадничких организација, које, као пољопривредна друштва и удружења, теже да подигну пољопривредну технику земљор. реда; или, као задруге, оспособе појединце за кредит и олакшавају му промет добара заједничком куповином, продајом или заједничком манипулацијом и прерадом производа.

Још г. Марковић није био за једну централну комору, већ за закон о земљорадничким коморама у маленој Србији; што је данас то много оправданије. Само он ипак предвиђа и Централну Комору, која би се првенствено створила, да доцније у смислу закона створи обласне.

Право бирања имају земљорадници, којима је то главно занимање са ограничењем минимума газдинства. Начин избора директан и тајан за одређену изборну јединицу са обичном мајоризацијом. Право бирања имају и приватне земљорадничке организације.

Сретства сопствена, што мање помоћи од државе. Коморски прирез прикупља држава, по сили околности. Предвиђа се коморска скупштина, Управни Одбор и нарочити одбори.

Толико само о овој студији г. Марковића, која је рађена за мало подручје Србије, у којој није било велике различитости, по областима.

По рату 1926. године покреће Српско Пољопри-

вредно Друштво поново питање и преко једног одбора у коме су били г. г. М. Јовановић, Мита Николић и Др. Б. Хајдук-Вељковић, израђен је у току готово целе године дана 7. фебруара 1927. године један предлог пословног програма земљор. комора.

Као што се из назива самог види, Одбор се и сувише бавио о задатку коморе или како се тамо каже о њеној делатности, која је толико опсежна, да заваћа пуних 14 великих страна писаних машином.

Ја се са овим не слажем, да ма ко, а најмање законодавац прописује једној аутономној установи овако опширан праграм рада. Законодавац мора да буде кратак у овоме погледу, али да одреди широке границе, у којима ће се делатност комора слободно развијати према стицају прилика и сретсвима на расположењу. Према томе, коморе ће саме себи постављати програме своје делатности у оквиру закона, чувајући се да преузимају иницијативу у пословима, за које постоје приватне иницијативе пољоприв. друштава и задружне организације.

Овај предлог пословног програма земљ. комора даје и базу за оснивање земљорадничких комора, те се може сматрати и као пројект закона.

По тој основи или бази сваки пољопривредник, који плаћа порез на земљу и трговац са пољопривредним производима (!) јесте члан коморе. Чланови су и сва удружења и задруге земљорадника. Тражи се комора малопоседника, т. ј. најмногобројнијег пољопривредног произвођача.

У управи коморе морају радити најбољи умни радници и добри познаваоци савременог напретка у пољопривреди, да би одговорили опсежној делатности, која им се ставља у дужност.

Предвиђа се и Централна Комора у Београду са филијалима у Загребу и Љубљани, које ће спровести организанију обласних и среских комора (!). Све су коморе подређене централној.

Избор се предвиђа овако: за општинске делегате бирају се чланови коморе у тој општини; среске де-

легате шаље Управа среске коморе, а обласне управе обласних комора.

Управа Централне Коморе бира се на пет година, обласне за 4, а среске за 3. Министарство Пољопривреде и Вода има право да нареди нов избор управе или појединог члана управе, ако нађе да није дорасла или дорастао свом позиву (!).

У погледу сретстава коморски прирез 1% од непосредне порезе оних који раде земљу, трговци пољоприв. производима такође плаћају 1% на свој обрт(!).

Из ових сретстава издржавале би се само Централна Комора и њене филијале у Загребу и Љубљани; док би се обласне и среске коморе издржавале обласним и среским приредзима коморским.

Такав изгледа овај пројект, који је разаслат свима члановима тадање управе, али ширу јавност није добио.

Пре но што пређем на своје погледе по овом врло важном и актуелном питању, морам приказати и један законски пројект Пољопривредних Комора од Др. В. Н. Стојковића и Д. Б. Тодоровића, који је објављен 1923. год. као издање Министарства Пољопривреде и Вода. То је, у неку руку, полузваничан предлог Министарства Пољопривреде.

По том пројекту, за чије остварење писци се не журе, јер веле имамо Пољопривредни Савет (који се, хвала Богу, до данас није ни чуо), постојале би Централне и Обласне Коморе. Ове последње, за територије једне или две до три области административних, не би биле у потчињеном положају према Централној Комори, већ у њој имале више заједничко представништво.

Коморама се забрањује спекулативни послови.

Задатак је свих комора стварање повољних погодаба за напредак пољопривреде у техничком и пословном погледу; потом, одбрана и заштита земаљске пољопривреде и пољопривредника према јавним властима, влади и парламенту. Не види се одбрана земљорадничког реда према другим привредним редовима, али се вероватно то предразумева

Право бирања имају сви пољопривредници сопственици или закупци земље и пољопривредни радници (!), под условом, да им је пољопривреда претежно занимање. То право има и интелегенција, која ради на пољопривреди или је заслужна за пољопривредни ред, те добије зато признање организованих пољопривредних комора. Најзад, право бирања имају представници земљорадничких задруга и пољоприв. друштва.

Органи су: главна скупштина, ужи извршни одбор, председник коморе и секције коморских чланова.

Свака комора има свој статут и пословник.

Средства су прирез за сопственика 10% непосредног пореза од земље, а за закупце 5%, интелегенција изабрата од коморе не плаћа ништа.

Поред ових прихода предвиђају г. г. Стојковић и Тодоровић и прирез 3% на чисту добит пољопривредних индустрија из разлога недовољно објашњених.

Најзад предвиђају се доприноси државе и самоуправних тела.

Надзор. Пошто су коморе принудне установе, за које држава коморски прирез прикупља и даје субвенције, то је предвиђен надзор Министарства Пољопривредо и Вода и преглед рачуна од стране Главне Контроле (!) вероватно због тога што није предвиђен надзорни одбор међу органима коморе. Но ипак, бар што се тиче надзора Министарства, тражи се, да он буде сведен на најмању меру, како не би кочио рад комора.

Иницијатива за оснивање ових комора потекла би од стране Министарства Пољопривреде и Вода, које би финансирало почетак рада Централне Коморе у Београду, док би се остале коморе, потом, лакше оснивале уз припомоћ своје централе.

* * *

Да пређем на своје гледиште по питању земљорадничких комора код нас.

Наша земља гледајући је са чисто агрономског гледишта, претставља велику разноликост, не само по

природним условима за развој појединих пољопривредних грана, већ и у погледу ступња развитка пољопривредне технике, расположивог обртног пољоприв. капитала и тржишних прилика.

Према томе, не може бити ни говора о стварању једне Централне Коморе за целу земљу; већ се има, првенствено, обележити законом агрономске области, које имају право на обласне коморе.

Расматрајући наше агрономске прилике у земљи, дошао сам до закључка, да би целу земљу могли поделити на ових осам агрономских области:

1) *Војводина*, која би обухватила Бачку (без Барање), Банат и Срем, јер је то по поднебљу, земљи, стању пољопривред. технике и капитала, као и тржишних прилика, углавном, једна агрономска област.

2) *Шумадија*, која би обухватила Северну Србију до Сталаћа са крушевачком облашћу на крајњем југу и неки срезови тузланске области (Посавина). То је доста слична област Војводини, али са слабијом пољопривредном техником, лошијим тржишним приликама и мањим обртним капиталом.

3) *Средња Србија или Рашка*, која би обухваћала ове области и делове, области: нишку, врањску, косовску, рашку и већи део зетске са уступањем извесних пољопривредних жупа суседним агрономским областима.

Стање ове агрономске области по поднебљу и примитивности пољопривредне технике слично је; а у најскорије време пруга Ниш—Прокупље—Приштина—Пећ, — као и пруга Краљево—Рашка—Митровица—Пећ, створиће заједничке тржишне прилике за снабдевање наших пасивних крајева преко Котора.

4) *Јужна Србија*, обухвата све македонске котлине са њиховим специјалним културама, потребама наводњавања (уобичајено право употребе вода постоји, које треба законом регулисати) и јужним тржиштем са извозом на Солун.

5) *Хрватско-Славонска Област*, по прилици данашња Хрватска и Славонија са Барањом и неким

срезовима Врбаске Области крај Саве. Ту предоминира интезивније сточарење рогате стоке нарочито, постоји јака индустрија и многобројније градско становништво које ствара живља унутрашња тржишта.

6) *Словеначка Област*, обухватала би, по прилици, *обе* словеначке области и можда неке жупе хрватске. То је шумско-пољопривредна област са јако развијеном индустријом и високом пољопривредном техником.

7) *Босанска Област* обухватила би углавном целу Босну (без посавских срезова жупа), затим ужичку област и делове зетске, рашке и мостарске области. То је сточарско-шумска област са примитивном пољопривредном техником и најгорим тржним приликама.

8) *Приморска Област* обухватала би цело приморје, па и црногорско и хрватско; затим мостарску област са изузетком појединих жупа, које би остале Босанској Области. И овде су специјалне прилике како у погледу поднебља, тако још и више у погледу тржишних прилика ове пасивне области, која мора много радити на одводњавању и наводњавању оно мало земаља.

Овако гледам ја на наше агрономске прилике у земљи, али би иницијативом Министра Пољопривреде и Вода, требало их тачно обележити уз припомоћ наших пољопривредних факултета и познатих национал-економиста. Једном утврђене, ове би области имале законом право, да организују *обласне коморе* и моје је скромно мишљење, да не би их смело бити више од *осам*. Ово зато, што су сретства за издржавање тих комора ограничена, нарочито за сиромашније агрономске области, међутим коморе морају имати добро организоване и јако спремне секретаријате, на којима ће лежати цела делатност комора.

Централна Земљорадничка Комора не би се законом предвиђала, већ законским одредбама принуђене биле обласне коморе, да у одређеном року створе свој Савез Земљорадничких Комора у Београду, који би

представљао све коморе према Централној Државној Управи и иностранству.

Овај Секретаријат или Савез издржавале би све обласне коморе својим доприносима, тако, да се могу ангажовати јаке снаге, које ће водити целокупну политику земљорадничких комора у земљи и бити снажна спона међукоморска по заједничким питањима у погледу законодавства и односа према другим привредним редовима као целини.

Обласне коморе биће и сувише оптерећене са локалним питањима заштите земљорадње и земљорадничког реда наспрам других привредних редова, који их угрожавају у свакидањем животу: обавештајном службом, регулисањем тржишних односа, уговорних односа са пољопривредним индустријама и т. д. Сама обавештајна служба треба да је на таквој висини, да не буду земљорадничке организације обавештаване као до сада од удружења трговаца извозника у погледу жетве и расположивих количина за извоз већ обратно, да им те податке коморе земљорадничке пружају. Поред тога, обласне коморе мораће олакшати приватну иницијативу пољопривредних удружења и задружних организација на својим територијама. За све ово Савез или Секретаријат није позван, сем кад то затраже обласне коморе.

Прелазним наређењима закона о земљорадничким коморама створили би се привремени секретаријати обласних комора за утврђене агрономске територије. Држава би поднела трошкове тих секретаријата за одређено време, у коме би се морале организовати коморе. Ове би по том, аутономно према донетом статуту, извршиле избор сталног секретаријата.

Коморске статуте одобравале би коморске скупштине дотичних територија у смислу закона, а потврђивао би их Министар Пољопривреде и Вода у сагласности са Министром Финансија због фискалних разлога.

По образовању обласних комора у законом од-

ређеном року, морале би коморе организовати поменути централни секретаријат или савез комора.

Задатак обласних комора не треба законом детаљно обележити, већ дати само основну линију рада, т. ј. оквир, у коме ће се кретати делатност комора. Тако би се могло рећи, слично осталим коморама, да земљорадничке коморе штите економске, социјалне и културне интересе земљорадника на својим територијама.

У том циљу коморе ће:

1.) Прикупљати податке и водити статистику о стању пољопривреде и имовном стању пољопривредника; организујући, овим, корисну обавештајну службу.

2.) Настојати, да државне власти правилно извршују постојеће законе, уредбе и наредбе, које се односе на земљорадњу и земљораднички ред.

3.) Подносити надлежним властима пројекте у интересу што боље заштите земљорадничког реда и земљорадње.

4.) Водити евиденцију о приватним земљорадничким организацијама и удружењима, одржавајући на својој територији са овима везу и помагати их како морално тако и материјално у границама могућности.

5.) Интервенисати у свима случајевима сукоба између земљорадничког реда и других привредних редова, т. ј. тежити међусобном регулисању односа.

6.) У недостатку приватне иницијативе, оснивати погодне организације и установе за економско, социјално и културно подизање земљорадника.

Законом би се морало предвидети, да државна власт и самоуправна тела, морају тражити мишљење за све законске пројекте, уредбе и наредбе које тангирају и земљораднички ред пре но што се озаконе. Ту је довољан оквир, у чијим границама свака би посебна комора могла прописати својим статутом програм и на годишњој скупштини одлукама развијала своју делатност.

Бирање. — Ко има права бирања и избора? То питање није лако и тешко је правично решити. Треба

поћи од истине, да ће ове коморе заштићавати интересе највише оних земљорадника, који производе за тржишта било у сопственој режији на својим имањима, било као закупци туђих имања. Међутим, оправдано је тражење за нашу земљу малопоседничких земљорадничких комора, јер је то најмногобројнији ред земљорадника.

Свака ће комора својим статутом морати то право бирачко сама регулисати, у границама закона, јер су и околности различите у појединим агрономским областима.

Но закон о коморама мора искључити из учешћа у овим коморама оне, који придржавају земљу, али је не раде; потом оне који се буду оквалификовали, у границама закона, као пољопривредни радници.

Прве искључујемо зато, што они или шпекулишу са земљом, те она није довољно у промету, да би вредни мали поседници дошли лакше до земље; или, су је напустили због лукративнијих послова. Малопоседници, преко својих комора мораће тражити и закон о праву на земљу, како би се спречило акапарисање, штетно и по саму државу.

Пољопривредни радници све се више диференцирају на селу, и ма да је интерес већине поседника земље, да ове раднике вежу за себе, ипак, тражећи за себе право заштите, морају то право признати и пољопривредним радницима као посебној привредној групи.

Тешко је само одредити, ко је пољопривредни радник, а ко то није. На селу има велики број сасвим малих поседника, који се не могу на својој земљи изранити. Дешава се, да ти људи позајмљују или продају један део својих надница имућнијим земљорадницима од себе. Често су те позајмице веома испреплетане, уколико је земљорадња и култура села на нижем ступњу.

Према томе закон мора одредити и овде оквир, у коме поједине коморе могу или морају прогласити у својој територији сасвим мале поседнике за пољо-

привредне раднике. Које су те границе, у којима се коморе могу кретати, утврдиће стручњаци са наших пољопривредних факултета, Министарства Пољопривреде и приватних земљорадничких организација.

На овај начин пољопривредни радници били би они мали поседници, чији је посед испод утврђеног минимума, одређеног статутом дотичне коморе, а у границама закона.

Наше лично мишљење је, да оквир минимума не не буде сувише широк и да се средња вредност тог минимума креће око једног хектара, т. ј. толико, да се једна вредна породица баштенском културом може развити у већег поседника.

Најзад трговци-извозници немају место у земљ. коморама, јер су они већ претстављени у својим коморама.

Правни гласачи коморини не би бирали директно чланове коморе, јер је број њихов огроман и растурен, да би избор лица био користан по рад коморе. У свакој општини, према броју правних гласача, изабрало би се тајним гласањем, сразмеран број *повереника*. Те поверенике бирале би и месне земљорадничке организације (задруге, или пољоприв. удружења), које добију зато право од дотичне коморе, што се мора и законом предвидети; јер овакве организације неће доносити свој допринос коморски, а уживаће право бирања.

Као повереници могли би се узети и интелектуалци — стручно образовани пољопривредници — слободних професија, никако државни и самоуправни чиновници, нарочито у оним областима, које су заостале. Али то треба сматрати као изузетак, како се не би професионални земљорадници сувише ослонили на интелегенцију слободних професија а још мање на чиновнички апарат.

Пољопривредна интелегенција и национал-економисти треба да се ставе у службу комора, а никако да те коморе представљају.

Повереници месни овако изабрати вршили би избор чланова коморе за своју, статутом коморе одређену, *пољопривредну жупу*. То ће бити један или више

чланова, према величини жупе и карактеру пољопривредне производње у њој.

Поделу жупа одредиће статут тако да коморска скупштина не буде преоптерећена члановима; али, да буде израз стања пољопривреде у тој области.

Да би комора била у јачем контакту са својим члановима, широм целе области установиће се статутом *дописници коморини*. Њих ће бирати међу месним повереницима, било сама комора било дотични месни повереници.

Сва звања дописних чланова и чланова коморе морају бити *почасна*, како се за ове положаје не би наметала неозбиљна лица. Највише чланови коморе могли би за време скупштинског рада имати неку малу накнаду.

У погледу пасивнога права требало би такође мало ограничења. Ако се жели малопоседничка комора, онда се законом мора предвидети да пасивно право немају велики поседници. Шта је велики посед, закон би назначио.

Органи коморе. Према горњем излагању коморе би имале ове органе:

1) дописни чланови;
2) главна скупштина редовних чланова коморе;
3) извршни одбор;
4) надзорни одбор;
5) председништво;
6) сталан платежни секретаријат.

Дописни чланови служили би за разну обавештајну службу за које секретаријат нађе корисно да му они могу дати информације: статистички податци, мишљења, анкете, и т. д.

Главна скупштина врши избор извршног и надзорног одбора, доноси статут и његове измене у границама закона, одлучује о буџету и даје разрешнице одборима за рад у протеклој години. Редовна скупштина сазива се једаред годишње, изузетно као ванредна.

Извршни одбор, што мањи и без секција, пошто

сама природа приватних послова коморе и удаљеност њихова од центра спречава их, да се посвете у дубље студије појединих питања. Из тих разлога довољан је једаред месечно састанак овог одбора, да решава о посве разрађеним предметима од стране секретаријата.

Надзорни одбор, добро пробран, вршиће тромесечни преглед рачуна. У случају потребе може овај одбор позвати и главну контролу ради прегледа.

Председништво. — Стално присуство извршног одбора, ма како мали био, не може се изискивати због већ напоменутих разлога, а још више због материјалних, јер коморе неће имати много новаца за излишне трошкове. Из тих разлога извршни одбор мора изабрати председништво од једног председника и два или три подпредседника, који ће наизменично дежурати у комори и за то добијати накнаду. Дежурни члан потписиваће заједно са главним секретаром кореспонденцију и налоге за веће издатке.

Секретаријат мора бити мотор коморе, састављен од најумнијих стручњака високе агрономске спреме и правно економске. Велим и правно економске, јер ће секретаријат имати посла и са правним питањем.

Главни секретар и стручни референти морају бити бирани конкурсом, према условима прописаним правилником службеним.

Стручни референти треба да су центри секција, у које ће увлачити све стручне пољопривреднике и заслужне људе за пољопривреду као саветодавце. У тим секцијама били би претставници задружних организација и пољопривредних удружења.

Као што се види стручно платежно особље има да дâ живот коморама, што је и код других професионалних комора случај.

Средства. — Општим законом о коморама порезивали би се само непосредни бирачи по општинама, било према непосредној порези на земљу, било према количини обрађеног земљишта свог или узетог под закуп. Границе овог порезивања било би шире, како

би статути појединих комора могли да се крећу према својим приликама, а по одобрењу надлежних министара.

Држава је дужна да прибира коморски прирез и уредно уручује коморама унапред тромесечни допринос, без обзира да ли је и колико утерала тог прireза.

Кад се утврди коморски прирез за сваку коморску област, онда се има, сходно закону извршити разрез за допринос централног секретаријата или савеза комора.

Обласне би коморе преко својих преседништва а уз сарадњу својих главних секретара спровеле организацију и прописале статут и правилник ове централне установе. У том погледу могло би се угледати на Савез Индустријских Корпорација, која је приватна организација, али врло моћна.

Колики би могао бити ефекат коморског прireза земљорадничких комора? — На ово питање можемо одговорити, ако се послужимо са бројем хектара обрађеног земљишта у нашој земљи, који износи око једанаест милијона у округлој цифри. Ако се сваки хектар, у средњу руку, оптерети само са једним динаром коморског прireза, онда добијамо укупан коморски прирез од *динара*: *11.000.000*. То је већ сума са којом се може скромно организовати осам обласних земљорадничких комора и њихов централни секретаријат. Но ми верујемо, да ће поједине области моћи, без тешкоћа, удвостручити па и утростручити овај коморски прирез у интересу земљорадње и земљорадничког реда.

Коморски прирез може бити прогресиван по скали за сваки 10 хектара, што би статути у границама закона провели.

Апсолутно смо противни да трговци извозници или пољопривредна индустрија плаћају доприносе за земљорадничке коморе, јер је то нелогично. Са извозницима имаће земљорадничке коморе, да се боре око уређења месних тржишта, где ови трговци сада намећу своје узансе и установљавају фире, које имају снагу закона. Што се пољопривредне индустрије тиче, довољно су познати сукоби репара и конопљара са одговарајућим индустријама.

Земљорадничке коморе мораће тражити са своје стране и законску контролу у промету индустријских продуката, који као сировине служе пољопривреди. У том смислу морају се установити и заклетници за узимање проба, које су пред редовним и берзанским судовима правно важећи.

Оправданији је допринос државе и самоуправних тела, нарочито у нашој чисто земљорадничкој земљи; јер од успешног рада ових комора зависи наша национална производна и куповна моћ највећег привредног реда у земљи. Значи да посредно виде корист од ове помоћи и сви остали привредни редови.

Државни надзори. — Министарство Пољопривреде имало би право надзора над овим коморама слично другим министарствима за друге професионалне коморе. Оно би било арбитр у сукобима ових комора са коморама других привредних редова или међу коморским земљорадничким-обласним. Иначе коморама треба оставити аутономију у раду.

Иницијатива за оснивање коморе. — Ову иницијативу мора узети на себе Министарство Пољопривреде. Оно мора, односно Држава, да поднесе и основне трошкове око организације привремених обласних секретаријата, који ће у одређеном року провести организацију обласних комора.

Ти основни трошкови могу да падну и на терет коморског прireза, али мислим да је довољно доказано, да држава има рачуна да поднесе од своје стране ове жртве за остварење ових корисних установа.

Што се тиче мањих подкомора у крилу обласних; не верујем да би то имало код нас за сада оправдања, али у закону се може предвидети, да обласне коморе у свом делокругу рада и на рачун свог коморског прireза могу оснивати подкоморе и ограничавати њихову територију према потребама које се у тој области покажу.

8-3-1929.
Београд

инж. агр. Бора Милутиновић,
инсп. Мин. Пољопривр. у пенз.

ИЗ РАТАРСТВА.

Важност угарења стрњишта.

Одмах по свршеној жетви стрњиште ваља преорати-угарити. Плитко, али на ситно и чисто, без оплазина и без грудава. Тим послом треба на површини њиве да се створи слој растресите земље. Може да буде и сасвим уситњена.

Овај посао веома је важан, и ако се не изврши у право време, а то је *одмах иза жетве*, пољопривредник касније ничим не може да га накнади. А ево зашто:

У време жетве налази се у земљи још мања или већа количина влаге. Пошто се усев скине, онда ће се влага из земље брзо исушити, јер земља сад није покривена и засењена, као док је на њој усев стајао. Влага у земљи скупоцена је материја не само за усев, док на њој расте, већ и за оне многе бактерије, што у земљи живе и *оплођује је*, да нам и идуће године може да дâ жетву. Бактерије могу баш у лето најјаче да се множе и најбоље да раде, јер њима годи топлота, али само ако имају и влаге. Без влаге оне пропадају, а без њих се наша земља не оплођује. Зато ратар свим средствима треба да чува влагу, да бактерије земљине без штете по њихов живот могу да издрже критично време суше, која код нас влада редовито месеца јула и августа. Плитким угарењем стрњишта постизава се то на сигуран начин. То је искуством опробано и доказано.

Но не само што се у угареној земљи влага боље чува него у неугареној, већ угарена земља боље и брже и упија влагу, кад у лето падне киша, него ли неугарена. И у томе је велика важност угарења. Само њега треба још употпунити тиме, да се угар иза сваке кише, особито иза летњих пљускова, сваки пут добро подрља.

Заоравањем стрњике уносимо у земљу остатке од прошле жетве. То је велика количина органске материје, која у земљи дејствује слично као сточно ђубре.

Она служи бактеријама за храну, чије је множење и користан рад зависио не само од влаге, већ и од хране. Угарењем пружамо им и осигуравамо обадвоје.

Угарењем чистимо њиву и од корова. Пре жетве, и приликом жетве, просула се је по њиви многа семенка корова и жита. Ако ми то семе *плитко* заоремо и земљу лепо урадимо и уситнимо, то ће све ове семенке да се нађу у земљи, као да смо их посејали. Угарена њива наскоро ће да се зазелени, од коровских и житних биљака. До јесени ове биљке више неће моћи донети своје семе, и ми ћемо их приликом другог орања зелене заорати и њима земљу нађубрити. Тиме смо коров уништили и још земљу нађубрили. И да нисмо угарили, већина тога корова никла би идуће године у усеву. Угарење је врло сигурно и најјефтиније средство за тамањење корова.

Али, где ће да пасе моја стока? — Тако ће питати многи пољопривредник, који још није осетио благодати угарења. Ти и такви нека упамте: *паша на стрњиштима најскупља је паша.*

С угарењем ваља хитати, јер сваки дан наноси земљи за сушног времена велику штету. То се врло добро познаје и код самога рада. Угарити треба зато одмах, не пропустивши ни један сат по завршеној жетви. Ако крстине жита морају остати на њиви дуже, онда се оне праве украј њиве, а остали слободни део њиве одмах угари.

К. Поповић — Шабац.

ИСХРАНА СТОКЕ.

Силажа.

Именом *силажа* (амерички: сајлеч) назива се једна врста конзервисане свеже сточне хране помоћу укишељивања и пресовања у нарочитим спремиштима. Сређивање овакве хране зове се: *ансилирање.*

За силажу могу се употребити све врсте зелене сточне хране, као: зелени кукуруз, зелена ливадска трава, репа и кромпир и њихово лишће и врежа, главе и лишће шећерне репе, зелена детелина и луцерка, кукурузовина, стабла и лишће зеленог сунцокрета, итд. — За ансилирање најподесније су оне врсте хране, које садрже већином угљеникове хидрате (шећер, скроб, масти и целулозу), каква је храна особито зелени кукуруз; док су за ансиливање мање подесне оне врсте хране, које садрже много беланчевине, као што су на пример детелчне, јер детелине ансилирањем постају мање сварљиве, губе дакле доста од своје вредности. Но ипак и ансилирање зелене детелине може се препоручити из разлога других, које ћу касније навести.

Суштина овог начина сређивања пиће лежи у томе, што се све за ансилирање подесне материје, а најподесније су оне за то, ако садрже 75% влаге, а 25% суве материје, као што је нпр. свенути зелени кукуруз или мало свенута зелена ливадска трава, наслагане у дебелом слоју, за кратко време упаре саме од себе. Ова је појава позната свакоме пољопривреднику, јер сваки зна, да ће се зелена детелина, ако је не разастре на танко, преко ноћи упарити. Загревање свеже зелене хране проузрокују разне бактерије, које се под повољним условима за живот, какве услове оне налазе баш на зеленој пићи, нагло намноже. Загревање пиће знак је, да у њој има врло много таквих бактерија, чијим дисањем је створена велика топлота. Бактерије троше за храну делове зелене пиће, на којој живе, и при томе стварају некакве органске киселине, које киселине онда храну конзервишу и чувају од даљега квара. Ако ми дакле пустимо, да се у некој зеленој пићи залегу бактерије, и да у њој произведу потребну количину киселине за конзервисање, па одмах после тога нагло загушимо те бактерије, што се постизава пресовањем пиће, т.ј. одузимањем ваздуха, без кога бактерије не м гу да живе, онда је таква пића услед киселине осигурана од даљега квара и може се свежа одржати дуго времена. То је онда зимска зелена пића названа силажа.

Важно је, да пољопривредник, који изводи ансилирање, зна и то, да се у зеленој пићи у јакој мери залегу нарочито три рода бактерија: бактерије сирћетне киселине, бактерије маслачне киселине и бактерије млечне киселине. Прве се зову тако због тога, што оне производе сирћетну киселину, друге производе маслачну (бутерну) киселину, а треће млечну киселину. Како су ове киселине оне материје, помоћу којих се силажа касније чува од квара, то је важно да знамо, да није свеједно, да ли се је у конзервисаној пићи створило највише сирћетне, или маслачне, или пак млечне киселине. *Најбоља је силажа, у којој има највише млечне киселине.* Она мирише на мед или на сушене шљиве и стока је врло радо једе. Лошија је силажа, у којој има много сирћетне киселине. Она мирише на сирће, често пута и сувише јако, и стока је нерадо једе. Не ваља силажа, у којој има много маслачне киселине. Она смрди на ужежено масло и стока неће да је једе. Али, пољопривредник може по својој вољи да регулише, који род бактерија да се у силажи најјаче размножи. Како и на који начин, то ћемо касније научити.

Из овога, што је довде споменуто, јасно ће нам бити, да је сређивање пиће-силаже безусловно скопчано и са извесним губитцима хранљивих материја. Јер, и бактерије, које су се у свежој пићи и нагло размножиле, потрошиле су приличан део хранљивих састојака из пиће, који део износи при врло доброме раду код сређивања силаже 5 до 10%, а при лошијем раду 20 30%. — Но поред свега тога ансилирање се шири све више у свима пољопривредно напредним крајевима, а има за то много врло важних разлога. Губитак једнога дела хранљивих материја не може се узети као разлог, да се не сређује ансилажа, јер се и код сређивања обичнога сена губи много хранљивих материја тиме, што се трини лишће и цветови биљака, а то су баш најбољи и најхранљивији делови њихови. Губитци хранљивих материја код сређивања ливадског сена по најбољем времену износе 25%, а кад настане кишовито време, губитци су огромни, и у количини, и у квалитету.

Још већи су губитци код сређивања детелинског сена, где обично увозимо само патрљице, док се је потпуно истринило лишће и цветови. Зато је и ансилирање детелине и луцерке, макар што се при томе губи половина свих беланчевина, ипак рационалније, него сушење ових биљака на сено, јер се код ансилирања не истрини ни један листић, па се у силажи добије више хранљивих материја, него у истрињеноме сену.

Предња корист, кад не би било још и других врло важних, које говоре у прилог ансилирања пиће, говори нам, да је добро, и корисно, да пићу сређујемо на силажу и у нормалним годинама, и да сређујемо тако и оне врсте зелене пиће, од којих се може средити и добро сено. Тим више треба тако чинити у кишовитим годинама. А једини начин за успешно конзервисање јесте ово код оних врста пића, које садрже много влаге и тешко се суше у опште, као што је нпр. зелени кукуруз; и код оних врста пиће, које приспевају у јесен, кад нема више топлих, сувих и сунчаних дана, па се пића никако не може да осуши. Такве врсте пиће јесу: репино лишће, главе и лишће шећерне репе, кукурузовина итд. — За наше прилике, а тако је и иначе у свету, најважнија биљка за ансилирање јесте *зелени кукуруз* (кукуруз на сачму), од кога добијемо врло велике приносе, али га на жалост не умемо да сачувамо за зиму. А кукуруз је баш она биљка, која се ансилирањем најбоље и најсигурније конзервише, па је њему првенствено и намењен овај чланак, јер сад је време, да се побринемо за то, да што више кукуруза посејемо на сачму. Ко буде учинио тако, неће се покајати.

Што се тиче вредности силаже као сточне хране, то је она исто тако добра као и зелена пића. Њу радо једу сви родови стоке, али првенствено силажа је храна за говеда. Једу је радо и коњи, особито силажу од детелине, само се њима поред силаже мора давати и друге хране. Добро сређена силажа држи се најмање годину дана без квара. За силажу треба много мање простора, него за сено, и не треба се бојати ватре,

јер је силажа влажна материја, која не гори. — У кубни метар силоса стане 700 килограма силаже, а то је храна за 35 дана за једно одрасло говече. Ако се жели силажом хранити 7 месеци, то су потребна 42 товара силаже, или 6 кубних метара простора у силосу. Томе ваља додати још за 2 кубна метра простора више, на то, што силажа пре него што се слегне заузима више простора, па онда излази, да је за једно одрасло грло стоке потребно 8 кубних метара простора у силосу. — Силос, који мери 4 метра у квадрату на дну, и који је висок 5 метара, садржи 80 кубних метара простора, и такав је силос довољан за смештање силаже за 10 грла стоке за 7 месеци храњења. — Од 100 килограма мало свенутог зеленог кукуруза (сачме) добија се око 80 килограма силаже. На хектару земље може лако да уроди 300 товара зеленог кукуруза, т.ј. хектар даје 240 товара силаже. Са овом количином могу се добро исхранити 6 крава преко 7 зимских месеци. И овај нам рачун без сумње говори за то, да и ми треба да чинимо оно, што чине други напредни пољопривредници, тим пре, што кукуруз, та за силажу најподеснија биљка, код нас одлично успева.

Сређивање силаже од кукуруза за нас је од велике важности за све нормалне прилике нашега газдовања. Не мање важно је и сређивање силаже од ливадских трава и од детелине, особито у кишовитим годинама. Зато би наши пољопривредници требали да о овој ствари поведу рачуна и да се одлуче за тај посао. Прво што треба одмах сад да учине, јесте да *засеју што више* **кукуруза на сачму.** Друго је, да приступе грађењу силоса. О томе како се гради силос и како се пиња ансилира, биће речи у наредном броју „Тежака“.

К. Поповић — Шабац.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ.

Питање: За сузбијање лисних вашију на воћу употребио сам дувански екстракт — не сећам се тачно који сам проценат узимао, али није био сигурно ни близу оном проценту, кога

за сузбијање грожђаног мољца препоручује г. Вукасовић у својој књижици „Грожђани Мољци“ — и не само да нисам имао успеха, већ са прсканог воћа, а нарочито са бресака, које су увек и најјаче нападнуте, отпао је лист. Немајући искуства о дејству дуванског екстракта на лозу, а пошто би требало узети 6 кил. екстракта на 100 л. воде (дувански екстракт садржи по вашем извештају од 22. марта 2,25 до 2.50% чистог никотина), плашим се да са овако јаким екстрактом, који ће у исто време бити и доста скуп, не направим себи штету. Сем тога читао сам да се препарати арсенових соли Schveinfurtergrün, Uraniagrün, Silesiagrün и т. д. препоручују као средство противу грожђаних мољаца, било сами за себе са додатком кречног млека (2%) и никотина (10%), било као додатак бордовској чорби. Желео бих да по овом питању чујем мишљење наших стручњака.

Смедерево. Свет. Дамјановић.

Одговор: Утицај дуванског екстракта на биљке није нарочито проучаван, али немачки аутори препоручују растворе истог, који садрже 70 до 100 гр. чистог никотина на 100 л. воде, а француски растворе са 125 гр. никотина на 100 л. течности. У изузетним случајевима може се узети и до 150 гр. никотина на 100 л. течности; ако су инсекти нарочито отпорни. Дувански екстракт, који наш монопол ликерује, треба да садржи 3% никотина (акт Управе Државн. Монопола Пр. Бр. 14.782 од 23. априла т. г.), те би према томе требало употребити за 100 л. течности од 2½ до 5 лит. екстракта, према осетљивости биљке.

Да бих испитао утицај екстракта на биљке, испрскао сам младе шљиве, дудове, рибизле, јабуке и трешње са растворима екстракта у сапуњавој води (1% сапуна) јачине 10, 15 и 20%, дакле узимајући на 100 л. воде 10, 15 и 20 л. екстракта. Прскања су вршена по јаком сунцу. Једино по неки лист на рибизли испрсканој са 20% раствором, спржен је, иначе никакав штетан утицај екстракта није примећен, иако биљке прскане са раствором 20% имају лишће још увек јако улепљено, и превучено местимично црикастом навлаком. Дакле дувански екстракт, са којим сам радио може бити употребљен и у много јачој концентрацији но што се препоручује, без икакве бојазни.

При свем том, не чуди ме ако је лист бресака после прскања опао. Бресква је необично осетљива, и често и сама бордовска чорба може да произазове опадање лишћа, те се с тога и препоручује да се бресквe прскају само у току новембра бордовском чорбом са никотином, да би се уништиле клице паразитних гљивица и јаја вашију и предупретила зараза.

Наш екстракт дувана још нисам опробао на лози, али не верујем да може имати штетног дејства.

Што се тиче разних препарата са арсениковим солима, уосталом врло многобројних, њихова употреба, против грожђаних мољаца у страним земљама увелико је ушла у праксу због ниских цена препарата. Употребљене у погодно време, и као што треба, било саме, било у бордовској чорби, соли арсеникове дају често врло добре резултате, и велики број аутора сматра да су оне једно од најбољих средстава против штеточина о којима говоримо, активније од екстракта дувана и бухарице.

До сада нисам употребљавао препарате које наводите у своме питању, те и не могу говорити о њиховој вредности. Сва три препарата употребљавају се нарочито у Средњој Европи (Немачкој и т. д.). У Француској пак замењује их три-оловни и кречни арсенијат, који се и у Италији исто тако врло много употребљавају. У Америци, изгледа, нарочито је омиљен двооловни арсенијат, и његова употреба почела се јако ширити и у Француској. За сада то би била најактивнија арсеникова со. Најзад у нашој земљи справљају се исто тако два препарата са арсениковим солима: арсола и молекс.

Дакле, у главном, препарати с арсениковим солима долазе међу најбоља средства против грожђаних мољаца, али које препарате треба употребити, и да ли са њима вршити прскања или запрашивања, то нам само опити могу рећи.

Dr. П. Вукасовић.

Питања: 1) По упутима, које је штампало Српско Пољопривредно Друштво, прописује се, да се виногради прскају пре и после цветања. Али ако после прскања пред цветање не падне киша, нити има росе, треба ли виноград прскати и после цветања?

2) Приметио сам да ове године појединo чокоће у винограду нагло угине: Ластари и лишће на око потпуно здрави одједном свену, отпусте се и угину.

Голобок Светозар Ђуричић

Одговор: У свима упутствима, које је издало Српско Пољопривредно Друштво против сузбијања пламењаче, наглашено је да споре (клице) пламењачине, кад падну на лист винове лозе, на коме има водених капљица, а уз то је време тихо и топло, оне ће убрзо да проклијају у тим капљицама воде, па се клица затим увуче у лист и ту сишући сок из листа убија лисне ћелије, па дакле и сам лист.

Али ако у капљици воде на листу има, раствореног плавог камена, и у најмањој количини, спора и поред најповољније топлоте не проклија или ако проклија, одмах угине, те листу не наноси никакву штету.

Зато ако на листу има плавог камена, односно бордовске чорбе, онда није потребно прскати га све док ту чорбу не спере киша или роса. Али чим киша спере бордовску чорбу с листа, треба прскати.

Дакле број прскања винограда није сталан: кад је сушна година, прска се мање, а кад је кишна, више пута но што је то прописано. А стално је правило: да у времену опасности од перонспоре треба прскати виноград, чим киша спере бордовску чорбу с листа, или кад се развије доста младих ластара и заперака.

2) Појава да на једном чокоту нагло увену лишће и ластари, на једном делу чокота или на целом чокоту зове се *апоплексија*. Мисли се да ову појаву изазивају нагли поремећаји у кружењу сокова, кад на пример после кишних дана, одједном запече сунце и обратно. Како обично само један мали број чокоћа у винограду од овога страда, то од ове болести нема велике штете, у толико пре што се чокот обично убрзо — у току

ноћи опорави. Ако то не буде, онда треба увенуле ластаре уклонити, а ако је цео чокот пострадао, треба га подмлати, т. ј. састругати тестерицом до земље, па доцније калемити.

Бож. Ђ. Ранковић

БЕЛЕШКЕ.

Обласна Самоуправа Области београдске помаже рад Српског Пољопривредног Друштва. Г. комесар обласне самоуправе области београдске ценећи рад Друштва на унапређењу пољске привреде и просвећивању пољопривредника, помагао је сваку његову акцију и морално и материјално, раније као шеф пољопривредне струке у обласном одбору, а доцније као Комесар. Настављајући своју сарадњу са Друштвом и желећи да га материјално обилније помогне за извођење његовог програма рада за ову годину, изволео је под Бр. 7949 од 22. маја т. год. донети следеће решење:

„Да се Српском Пољопривредном Друштву у Београду за извођење програма радова у 1929. години додели на име помоћи (5.000) пет хиљада динара".

Износимо и овај, други по реду, пример правилних погледа г. Комесара београдске обласне самоуправе са жељом, да се и други на њега угледају, а Друштво ће додељене му помоћи употребити тако, како ће оне најкорисније послужити унапређењу пољопривреде.

Пољопривредне Књижнице и Читаонице. Иницијативом Српског Пољопривредног Друштва, у априлу месецу ове године основан је „*Савез Пољопривредних Књижница и Читаоница*", са седиштем у Београду. Правила Савеза потписали су представници: Главног Задружног Савеза, Главног Савеза Српских Земљорадничких Задруга, Дирекције за Пољопривредни Кредит, Удружења Југословенског Учитељства, Друштва „Привредник", Друштва за Просвећивање Села, Удружења Српског Православног Свештенства, Српског Пољопривредног Друштва и Удружења Пољопривредних Стручњака.

Господин Министар Пољопривреде изволео је потврдити Правила Савеза и одобрити његов рад, а Српско Пољопривредно Друштво саставило је 100 комплета од по 35 пољопривредних књига, које ће ново-основаним Пољопривредним Књижницама и Читаоницама дати у половину цене, тако, да ће свих 35 књига стати око 90 динара.

Оснивању Пољопривредних Књижница и Читаоница у народу приступиће се одмах чим правила, која се у штампи налазе, буду примљена.

Досадање књижнице и читаонице, које у народу постоје под разним другим називима, могу своја правила саобразити и ступити у Савез Пољопривредних Књижница и Читаоница.

За ближа обавештења и за правила обраћати се Српском Пољопривредном Друштву у Београду — Немањина ул. бр. 11.

Бор. Љ. Нешић.

Податци о увозу вина у Немачку. Наш извоз вина у Немачку је незнатан. По нашој државној статистици он је износио у год. 1926. у вредности од 568.564 дин., а у год. 1927. 88.806. Дин. Немачка је, по немачким статистичким подацима, увезла вина у год. 1925. у количини од 132.571 тона, а у вредности од 65.870.000 Марака. У год. 1926 увезла је у количини 69.546 тона, а у вредности 30.050.000 Марака. Главне извозне земље вина за Немачку јесу Шпанија, Француска и затим Италија. Чињеница да је наша Краљевина са Немачком закључила трговински уговор, који је у примени, може бити од повољног утицаја на могућност нашег повећаног извоза вина у Немачку, јер се увозни царински ставови на наше вино по том уговору наплаћују по знатно сниженом уговорном царинском ставу осталих уговорних земаља, те царински ставови не престављају више сметње увозу наших вина у Немачку. Неке се немачке винарске радње већ интересују нашим винима. Између осталих и фирма Кемпински. Обавештења даје наш Генерални Конзулат у Берлину.

Записници седница

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва:

20., одржане 15. маја 1929. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић ппредседник Др. Т. Митровић и чланови: А. Рашковић, Д. Спремић, Т. Владисављевић, Н. Петровић, С. Ратковић, В. Матић, М. Стојановић и Л. Сладековић.

Председавао председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

334) Прочитан је и примљен записник 19. седнице Управног Одбора.

II

335) Прочитан је и усвојен записник 19. седнице Књижевног Одбора.

III

Прочитан је записник 20. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

336) Да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 дин.;

337) Да се прими знању да је извршен преглед касе и нађено стање исправно;

338) Да се акт Држав. Хипотекарне Банке којим извештава да се код ње налази 54 дин. као „пчеларски фонд Срп. Пољопр. Друштва", упути Срп. Пчеларском Друштву на надлежност, пошто се вероватно код њега налази уложна књижица на ту суму;

339) Да се с обзиром на општу кризу а у циљу повећања обрта регулишу продајне цене на велико на повољнију понуду, у ком циљу рафију продавати на балу по 21.50 дин. и да се у циљу свођења расхода на најмању меру установи одбор за штедњу у који да уђу г. г. М. Миљковић, М. Стојановић, Т. Владисављевић и Л. Сладековић, који ће учинити предлоге у овоме смислу.

IV

Прочитан је записник 20. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

340) Да се одбију понуде Бр. 4663 и 5097 за плави камен и Бр. 5322 за мухар, пошто Друштво има довољно;

341) Да се одобрава набавка 2 ливадске дрљаче по поруџбини;

342) Да се узму у комисион жетелице по понуди Бр. 5253 два ком. и по понуди Бр. 5208 један ком.

343) Да се уступи Гл. Савезу Срп. Земљор. Задруга у Београду, 500 кгр. семена сточне репе по 15 дин.

344) Да се стара хартија продаје на ситно по 2 дин. кгр.

V

Прочитан је записник 20. седнице Програмског Одбора, па је одлучено:

345) Да се питање о приређивању земаљске изложбе сувих шљива и прерађеног воћа и изложбе живине, одложи за извесно време;

346) Да се Подружини у Сенти додели из Друштвених средстава помоћ кад се буде правио распоред за држање зимског пољопривредног курса, и да се моли Министарство Пољопривреде, да и оно помогне тај курс;

347) Да се предлог о прегледу објеката пријављених по расписаним стечајима, упути одбору за штедњу.

VI

Саслушана су мишљења инспектора за подружине, па је одлучено:

348) Да се одобрава кредит Подружинама: у Бањевцу 10.000 дин., у Чифлуку 15.000 дин., у В. Орашју 10.000 дин. и у Течињу 10.000 дин. који могу да користе с обзиром на дуг и број чланова.

VII

Саопштења и предлози.

349) Прочитани су позиви: Винарског Друштва из Марибора на винарски конгрес и Бачког Пољопр. Друштва на изложбу живине. Одбор прима знању с тим, да се упуте поздрави.

350) Председник реферише да је по ранијој одлуци Управног Одбора ишао у Голобок и одржао ванредни збор код тамошње подружине, на коме је изабрана нова Управа: Одбор прима знању са захвалношћу.

Са овим је седница закључена.

21., одржане 22. маја 1929. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић и чланови: Д. Спремић, В. Матић, Т. Владисављевић, Б. Станисављевић, Н. Петровић, А. Рашковић, С. Ратковић и Л. Сладековић.

Председавао председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

351) Прочитан је и примљен записник 20. седнице Управног Одбора.

II

352) Прочитан је и усвојен записник 20. седнице Књижевног Одбора.

III

353) Прочитан је и примљен знању закључак 1. седнице Секције за Земљорадњу.

IV

Прочитан је записник 21. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

354) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

355) да се од П. Радовановића тражи детаљна понуда са означењем закупне цене и рока трајања закупа;

356) да се цена луцерки која се налази код Варваринске Подружине снизи на 22 дин. а ако неће да је задржи по ту цену онда да је врати о свом трошку и плати анализу, пошто је цак отворила;

357) да се усвоји молба Медвеђске Подружине бр. 5561 за плави камен, али да јој се препоручи да и остале набавке врши код Друштва;

358) да се по тражењу управника расадника из Криве Паланке бр. 5471 одговори да тражени кредит може добити ако поруџбину изврши ср. Одбор.

V

Прочитан је записник 21. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

359) да се понуда бр. 5401 за ебулиоскопе одбије, пошто их Друштво има;

360) да се по понуди бр. 4606, приме означене справе у комисион;

361) да се манила продаје у детаљу по 47.50 дин. клубе;

362) да се поручи од Монтекатини још $3^1/_2$ вагона плавог камена, на подлози вредећих хартија, односно гарантиог писма Француско-Српске Банке.

VI

Прочитан је записник 21. седнице Програмског Одбора, па је одлучено.

363) да се извести Главна Пољопр. Задруга из Скопља, да Друштво даје кредит само својим Подружинама и да није радо да се појављује као ривал Савеза, чији је члан та Задруга;

364) да се препоручи Пећској Подружини, да предходно тражи надлежно одобрење за прикупљање прилога и плати таксу ако треба, тамошњој Финанс. Управи, па онда пошаље блокове за прикупљање прилога;

365) да се пут инспектора одложи, док Одбор за штедњу не сврши одређени му посао.

VII

Саопштена су мишљења Инспектора за Подружине, па је одлучено:

366) да се приме у састав нове Подружине у Параћину и Калиновику, пошто су испуниле све услове за пријем;

367) да се одобрава кредит Подружинама у Голобоку 25.000.— дин., у Љешници К. 5.100.— дин., у Камендолу 12.000.— дин., у Рековцу 4.000.— дин., у Медвеђи 12.600.— дин. стим, да кредит могу користити с обзиром на стари дуг и према броју чланова.

VIII

368) Прочитан је предлог г. Т. Владисављевића члана Управе, за измену Правилника о контроли семена, па је одлучено, да се предлог усвоји и као Друштвено мишљење достави Мин. Пољопривреде да га користи за израду закона.

IX

Саопштења и предлози:

369) Прочитан је позив на X. Међународни Конгрес у Копенхагену, против антиалкохоличарске лиге. Одлучено да се упути Уредништву Тежака.

370) Прочитана је оставка г. Мите Ђ. Николића на звање секретара Секције за Земљорадњу, Одбор усваја оставку.

Са овим је седница закључена.

Кроз неколико дана изићи ће из штампе

Ново Виноградарство

од МИЛУТИНА СТОЈАНОВИЋА,

начелника Министарства Пољопривреде и хонор. професора Пољопривредног Факултета у Београду

Књига ће имати 380 страна велике осмине са 180 слика, једном климатском и 10 виноградских карата и са таблицом климатских података за све важније крајеве наше државе.

Ова је књига написана већим делом на основу домаћих научно утврђених података, те с тога има особиту вредност за све наше виноградаре и пољопривреднике у опште.

Цена је књизи 40 дин. без поштарине а само раније пријављени претплатници добиће је за цену од 30 дин.

Адреса писца: Теодосијева ул. бр. 10. Београд.

Вршалице на продају

Комисијски испитане најусавршеније намачке вршаће машине из немачких фабрика и то:

Локомобиле Хеншл и Син (шестице) — варош Касел. Познате са половином уштеде у гориву, а вршалице су из немачке фабрике Штандард Верк — варош Хановер.

Услови врло повољни. Продају за готово или на сигурну гаранцију за 3—4 године на отплату врши

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО, БЕОГРАД

2—1

ПЛУЋНЕ БОЛЕСТИ

БРОНХИТИС

КАШАЉ, ГУШЊА,

АСТМА

ТУБЕРКУЛОЗА

СЛАБОКРВНОСТ.

као уопште оболења органа за дисање, лечи прокушан и препоручен од војних и државних болница као изврсно и поуздано средство

„ХУДОВСЦИН“

добива се у свима апотекама, кутија 32·— дин., а где га нема, тамо шаље 3 кутије уз поузеће за 75·— дин.

једино произвођач:

апотекар **ИВАН ХУДОВСКИ**

у Нишу, Вардарска ул. 1.

21—12

ТЕЖАЦИ И ГОСПОДАРИ

Ако желите да весело и ваљано косите ваше ливаде, наручујте само гласовите, опробане и свакоме познате варцарске косе, од гласовитог најскупљег челика, руком рађене, изванредно оштре и дуготрајне, у величини од 70 до 100 см. За сваки комад потпуна гаранција. Цене по комаду 90 дин. Ко наручи 10 коса добива једанаесту косу на дар. Брусови прави цепани од 15 до 50 дин. комад. Молим да сваки назначи величину косе и форму како жели. По вољи ударамо и имена на косе. Мање од два комада не шаљемо. Испишите тачну адресу.

ПАВАО ЋОСИЋ — ГРГИЋ

радионица коса утемељена год. 1880

Мркоњић Град — Босна 6—5

ОГЛАС

Општа Пољопривредна, Занатлијска и Трговачка Изложба у Сомбору.

Од 10 до 18 августа 1929. г. Као излагач може на изложби учествовати сваки пољопривредник, занатлија и трговац, ако је поданик наше Краљевине, може и инострани трговац изложити али само у том случају, ако има свога заступника у нашој држави.

За пријавне листе и пословна правила и плакате, морају се заинтересовани обратити на ИЗЛОЖБУ У СОМБОРУ. 1—1

Виноградари!

Услед честих пролетњих киша и велике влаге, на виновој лози појавили су се у већој мери **ГРОЖЂАНИ МОЉЦИ, ЦИГАРАШИ** (савијач листа) и **ОИДИЈУМ**, који наносе велике штете.

Да би сачували винограде и добили што већу бербу грожђа, употребите опробане и сигурне домаће препарате:

АРЗОЛА за прскање против **грожђаних мољаца;**

МОЛЕКС за запрашивање против **грожђаних мољаца, цигараша и других штеточина;**

СУЛФАРОЛ за прскање против **оидијума.**

Арзола и Сулфарол могу се помешати са бордовском чорбом за једновремено прскање. Доста се уштеди у времену и појачава лепљивост бордовске чорбе.

КУСКУТАН је опробано и апсолутно сигурно средство против **вилине косице у детелини.**

Тражите наша стручна упутства и ценовник

„БИЉАНА" А. Д. — Београд

Пошт. фах 423. 3—1

РЂАВА ВРЕМЕНА

су данас, и ко ће добро да излази, мора да буде у сваком погледу штедљив а особито код набавке својих потреба чији је извор најјефтинији велетрговина СТЕРМЕЦКИ, мора бити и тачан у извршивању својег знања, зато треба имати добар џепни **сат, будилицу и зидни сат;** стварно добре и тачне сатове уз веома јефтине цене набавите само у велетрговини

Р. СТЕРМЕЦКИ, Ћеље, број 78. Слов.

Да се сат не изгуби потребан је ланац: лепа девојка или млада жена треба минђуше и прстење. Све ово налазите у **великом илустрованом ценовнику** са више хиљада слика, који се шаље **на захтев свакоме бесплатно.** Три годишња гаранција за сатове. Што не одговара промени се или се враћа новац. 4-2

...ист излази 1. и 15. — Цена листу на годину за Краљевину С. Х. С. 30, а за иностранство 65 дин. — Ђаци и војници добијају лист у пола цене. — Претплата и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. — Рукописи се не враћају. — Цена огласима по такси. — Рачун код Поштанске Штедионице број 50350

Штамп. „Св. Сава" М Сладековића — Бранкова 16. — Телефон 249.

Ослобођено поштарине
реш. Мин. Поште и Тел. бр. 17306/24. г.
Бр. 13. Београд 1. јула 1929. год. Год. LVI

За С. П. Друштво власник председник, Мирко Миљковић | Одговорни уредник Божидар Ђ. Ранковић

Реч у своје време.

Код нас је у нормално родним годинама жетвени принос мали, а неродних и да не говорим. Али и ако су ти приноси мали, ипак зато ми их ниједне године не искористимо ни приближно онолико колико би требали и могли. Напротив ми сваке године својим невештим радом од чистог приноса кога нам Бог и природа дају, губимо или боље рећи проспемо један велики проценат који се често пута пење и преко 40%. И онда мислим да није чудо што смо готово увек оскудни. И тада кукамо на своју злу судбину, а нећемо да видимо и признамо да у тој оскудици има је-

дан велики део наше сопствене кривице. За доказ пак овог, да узмемо за пример наш један општи усев, а то је пшеница. Разуме се по себи, да све оно што се буде рекло о пшеници, важи и за остала жита. На име, код нас скоро без изузетка жетва се изводи обично увек сувише доцкан.

Овако касно предузетом жетвом нисмо свесни колико себи наносимо штете. Јер треба знати, да је презрело зрно ситније, штуро и шкрто, и као такво на кантар је најмање са 4—5% лакше. Од таквог презрелог зрна никад се не може добити добро и лепо брашно, но оно као такво даје 10—12% више мекиња. Што је још горе код тако презреле сламе и пшеничног влања, влатови су отворени, и зрно у њима стоји слободно и као такво од најмањег потреса при жетви оно лако испадне, и пропадне. Ово просипање у толико је веће, у колико се непажљивије ради, а нарочито при везивању и ношењу снопља, слагању у крстине, затим превлачењем истог, по дугачком и неравном путу, у рђавим и отвореним колима, а нарочито грубим дизањем и бацањем снопља, на кола и с кола на стогове. При томе раду од овако презрелог жита, па ма се он и најпажљивије изводио, неминовно проспе се најмање 5—6%. Дакле као што видимо, само зато што се пшеница жање у невреме, тј. кад је презрела, на чисто се губи у растуру до вршаја свих 20% од њеног приноса. А колико се опасности тим одуговлачењем жетве излажемо од времена и туче, која за неколико минута може да уништи све и о томе се ни најмање не води рачуна.

Пожњевено и скупљено жито морамо да овршемо да добијемо чисто зрно. Ми тај рад изводимо или помоћу стоке, или помоћу вршалице ма које врсте. Ако вршемо помоћу стоке, мислимо да је ујам најјефтинији, али се у томе варамо, јер на тај се начин највише проспе зрна. Ако вршемо помоћу туђе вршалице морамо платити редован ујам, а који износи обично 5—6%. Дакле давање ујма је неизбежно, а колико се вршајем туђом вршалицом проспе, о томе да не говоримо.

Овако сабрано жито-зрно треба самлети у брашно. Зато морамо потражити млин било ма које врсте. Ко има свој сопствени млин, он истина не плаћа ујам, а ко нема, тај мора платити исти, а који код нас износи обично 10%.

Кад сејемо пшеницу, потребно је зрно пречистити на тријеру, али зато чишћење плаћамо ујам 1—2%. Сејање врши се руком, при чему најбољи сејач баци најмање за 25—30% више семена но што треба.

Из овога пак као што видимо, ми од онога чистог приноса у зрну кога смо у амбар сместили, дајемо другоме, нешто на ујму нешто у вишку семена 19%. Кад пак овај проценат додамо напред изнетом, онда излази да ми у ова два случаја, које на растур које на разне ујмове издајемо сваке године од нашег приноса пуних 39%. Овај растур постоји и о томе не може бити спора, но све што би се могло о томе рећи, то је да ли је овај проценат већи или мањи. Али сваки онај ко је имао прилике да ради и види како се ради код нас на овом послу, тај неоспорно мора признати, да горњи проценат није у већини случајева мањи. Али ако се узме да је он чак и за половину мањи, што ни у ком случају није, ипак је и толики врло велики. И баш тај велики растур који је за сваког појединца па и државу врло осетан, нагони нас на размишљање како и на који начин да исти ако не сасвим одклонимо, оно да га сведемо на најмању меру. Напред је речено, да смо ми сами кривци, па према томе дужност нам је, да своје грешке у раду поправимо, а тиме ћемо постићи оно што желимо. На име ми морамо знати, кад је најбоље и најподесније време жетве ових усева, па да од њих добијемо и најбољи и највећи чист принос.

Искуство је утврдило да је стрнине, и то које желимо употребити за исхрану, најбоље жњети кад им слама почне да жути, кад им је зрно под прстима еластично-мекано, а кад се гњечењем распрсне да у себи нема млека. Јер у овом тренутку, пожњевено жито даје с једне стране најједрије и најкрупније зрно, а стим и на кантар најтеже и од истог се добија финије и више брашна а мање мекиња. Сдруге стране код

пожњевеног жита у овом стадијуму влат је затворен и зрно је у њему заштићено, те и при највећем потресу и најгрубијем раду око жетве и осталог, просипање је зрна минимално. Стога је дужност сваког пољопривредника, да на овај стадијум зрења жита честим посматрањем и испитивањем мотри и да жетву предузме и доврши кад треба. Ради овог сваки треба ово да има на уму и да тај моменат сачека спреман, а све остало остави устрану. Са овим журењем жетве избећи ће се и свака доцнија опасност од времена и туче, а што је такође велика добит. Разуме се само посеби да ову жетву у ово доба треба предузети само за она жита која желимо за исхрану употребити, али за оно што ћемо за семе, то не смемо чинити, јер оно мора на њиви потпуно узрети. Ради овог потребно је на једној њиви где је жито најбоље да оставимо непожњевен један део, колико ће бити довољно за семе. Радећи овако и у ово доба, сигурно је да ће целокупни растур бити минималан, тј. може се свести од 20% на 3—4%, а то је велика добит.

Да би се избегло плаћање ујма на вршај, и онај велики растур зрна при вршају, треба тежити да се вршај не изводи са стоком, а тако исто избегавати рђаве и туђе вршалице, а нарочито несавесне сопственике вршалица, чији је циљ што већа зарада. Ради овога неопходно је нужно, да сваки произвођач жита од преко 1 h па на више, има своју сопствену малу ручну вршалицу, а мањи могу да се удруже и набаве такође исту. Већи произвођачи треба сами, а још боље у заједници да набаве сточне, моторне или парне вршалице. Помоћу ових вршалица, биће у могућности сваки да своје жито оврше онда кад му је најзгодније време, полако и пажљиво радећи као за себе, и на тај начин избећи плаћање ујма и избећи онај велики растур око вршаја, који изводи туђа рука. Истина је да ове вршалице коштају мало више новаца, али је истина и то и да то не би смео да буде разлог да се оне не набаве. Јер оне са пажљивим радом и добрим чувањем могу служити неколико деценија, а што је најглавније оне би се за неколико година исплатиле. Нека нам у

овоме послуже као пример пољопривредници из Словеније од којих сваки има у свом дворишту своју сопствену малу вршалицу. Па кад они то могу имати, зашто ми не.

Ништа теже пољопривредвику не падне на терет но, кад му домаћица викне нема брашна, а нарочито лети кад су велике суше или зими кад су велике хладноће. Ко има свој млин за њега је истина лакше, али је оваквих врло мало. Ради овог често пута не пита се пошто ко и како маље, но где ће се пре на ред доћи. У безводним крајевима и оскудним у парним млиновима, имао сам прилике да видим да за време летње суше иду појединци по читав дан и више тражећи млин да самељу, а колико тамо чекају на ред или се враћају без брашна да не говорим. Све је то скопчано са великом дангубом и великим ујмом, а осталим трошковима и рђаво самлевеном брашну и да не говорим. Тамо пак где се меље у моторним парним млиновима није ништа боље. Јер у истом се услед журбе меље што наши кажу на двоје на троје, или се сувише преситни, или како се каже претрини. Дакле и у једном и у другом случају добија се брашно рђаво.

Све ове незгоде и издатке око мељаје, нужно је избећи а то ће се моћи само тако ако попут браће Чеха који су од нас бољи економи, уведемо за мељају мале ручне млинове, које треба сваки мало задружнији пољопривредник да набави, и да има. Јер само помоћу њих биће у стању, да се отресе свих незгода, дангубе и плаћања ујма око мељаја. Јер на истима може се лако, за неколико десетина минута изјутра пре почетка, или увече после свршетка рада, да се самеље довољна количина брашна за наредни дан. И на тај начин не само што се неће плаћати ујам и дангубити, но ће се имаги увек добро брашно. Истина и овде се може рећи, па скупи су млинови, ко ће да их набави. Јест, али то је једаред, па је се мирно за неколико десетина година, за које би се издало ујма и дангубе, толико да би исплатило и моторни млин у већим задругама.

Ради уштеде на семену, неминовно је потребно да

се семе сеје помоћу нарочито за то удешене сејалице, коју такође сваки већи произвођач жита треба да набави, а мањи да се удруже и заједнички набаве. Јер на тај начин сваки ће не само на свом семену уштедети преко 25% чистог зрна, но ће помоћу сејалице семе посејати правилно на одговарајуће остојање и у дубину, и на тај начин посејано жито боље ће напредовати и посигурно бољи и већи принос дати.

Према свему до сада изложеном, јасно се види да ми чист годишњи принос наших житарица не искоришћујемо ни приближно колико треба, но да од тог губимо један врло велики проценат. Тако исто видимо пут и начин, како ћемо и на који начин то искоришћавање најпоузданије извести, а пољопривредницима остављамо да о овоме важном питању сад пред жетву добро размисле и у дело приведу на своју сопствену корист.

Драг. Ј. Спремић

ИЗ РАТАРСТВА.

Ка повећању жетвеног приноса житарица.

Поводом покренутог питања у јавности о новом начину гајења житарица у циљу повећања жетвеног приноса, Сриско Пољопривредно Друштво сазвало је своју Секцију за Земљорадњу и друге признате стручњаке који су по саслушању реферата г. Мите Ђ. Николића и после дискусије донели овај закључак:

„Усваја се мишљење да поред обраде земље, ђубрења, плодореда и свих осталих фактора, за принос усева има значаја и **начин сетве,** *за што је најбољи доказ увођење и одличан успех врстачног машинског сејања. Због тога заслужују пажњу и нови начини сетве житарица, које је пре 20 година руски инжињер Демчински покушао из Кине да пренесе у Русију и Западну Европу, као што једнаку пажњу заслужује и сетва жита у кућице (оџаке) г. Косте Поповића која је једна модификација сетве инжињера Демчин-*

ског, у толико, што се сетвом више зрна у кућице хоће да створе размакнути бусови без бокорења, а Демчински је целу важност своје методе приписивао баш јаком бокорењу.

Сигурност успеха оваквог начина сетве зависи од тога: колико ће се пружити могућности за најповољнији развитак сваке поједине биљке и у колико ће цео усев моћи да искористи целу површину земље.

Пошто још нема довољно аутентичних података о резултатима правилно чињених огледа, Конференција се саглашава у том да још не може дати коначан суд о вредности сетве жита у кућице. Конференција због тога препоручује **Српском Пољопривредном Друштву да прикупи податке и мишљења свих који су досад правили пробе сетве жита у кућице или оџаке.** *Нарочита пажња има да се обрати правилно изведеним тзв.* **упоредним огледима,** *који су прављени на мањим или још боље на већим парцелама, где је на посве једнаким површинама извршена:*

1.) Обична сетва на редове са око 10 см. размака

2.) Сетва у редове на 20—30 см. размака, и

3.) Сетва у кућице.

Сви други услови: једнакост земље, припрема земље, време сетве и врста семена, ђубрење, предусев и др. треба за све три парцеле да су посве једнаки.

У сваком таквом огледу од по три парцеле усеви на парцелама под бројем 2 и 3 могу се окопавати, али на обе парцеле на посве исти начин и у исто време.

Половине свих трију парцела сваког таквог огледа могу се (на истој страни преко парцела) ђубрити да би се виделе последице разног начина и јачине ђубрења при сва три начина сетве.

Треба дати тачан опис свих околности и примећених појава. При жетви тачно одделити сваку парцелу (или њену половину) и правилно сваку за себе омлатити или овршити и тачно измерити тежину семена и сламе са сваке парцеле (или њене половине). Могу се измерити и хектолитарске тежине семена.

И они који нису правили овакве упоредне огледе, него су сејали жито само на кућице (оџаке) или делом на кућице а делом на досадашњи свој начин, треба такође да, било на који начин, упореде успех једног начина сетве с другим.

Пошто су ове године многи сејали жито у кућице, замолиће се дневна штампа да објави ову жељу Конференције. Извештаји о сетви треба да се шаљу Срп. Пољопривредном Друштву у Београду.

Конференција сматра да би сетва у кућице могла да има вредност због тога што даје могућности да се и житни усеви могу интензивно обрађивати на начин баштенске или вртне културе, а то је сигуран пут ка повишењу жетвених приноса житарица, који су у нашој земљи просечно врло мали. Пошто имамо велики број посве малих сопственика земље који засејавају и мале површине земље житарицама и пошто имамо на селу много неискоришћене људске радне снаге, испуњен је у знатном обиму најважнији услов за такву обраду житарица. Разуме се да ће овај начин обраде житарица примити и они већи поседници земље који раде с машинском и плаћеном радном снагом, у колико вишкови приноса буду одговарали трошковима. Због тога има при огледима да се обрати пажња и на трошкове, које ће изискивати свака метода сетве и обраде житарица, и не испуштати из вида економски принцип рентабилитета.

На крају Конференција сматра да не треба испуштати из вида ни начин сетве Демчинског, који је модификован у потискивање младих биљака у земљу (због изазивања што јачег бокорења) по новом машинском начину, него би требало и такве огледе правити где за то **има могућности.“**

Уредништво „Тежака“ под горњим насловом објављиваће дописе, који му по овоме питању буду достављани.

Сечење вршних делова кукуруза.

Г. Милан Живановић, из космајског среза ставио нам је питање: *да ли се кукурузу (клипу) причињава*

каква штета, када му се осече вршни део стабљике до самога клипа, да се употреби за исхрану стоке, а клип остане на доњем делу стабљике и ту сазри?

Разуме се, да такво сечење кукуруза причињава доста штете клипу, и несме се примењивати на широко при култури кукуруза. Позната је ствар, да ако на стаблу кукуруза постоји само један клип, он је намештен доста ниско на стаблу — на неку трећину целокупне висине стабла. Дакле у таквом случају могло би да се осече готово две трећине стабла, заједно са лишћем. А лишће је најважнији орган за опште храњење биљке.

Дакле како би се могло допустити такво одузимање од биљке његових органа за храњење? Ништа осим штете за клип, т. ј. за целокупан принос кукуруза. Чак и ако имамо два клипа на стаблу, опет они су намештени — обично на доњој половини стабла и за сечење стабла остаје готово половина стабла са одговарајућим бројем лишћа. Дакле, у таквим размерама сечење кукукузног стабла у сваком случају никако не може бити за препоруку — за широку праксу. Допушта се понегде и понекад скидање само метлице на кукурузном стаблу после завршеног цветања, кад је оплођавање клипова већ завршено. Овде заиста штете за кукуруз готово никако нема. Али, није ни користи много, можда се и потрошени рад за скидање метлице не рентира...

Dr. Тим. Локот.

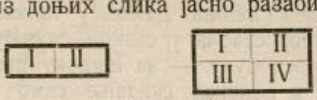
ИСХРАНА СТОКЕ.

Силажа.

У прошлом броју „Тежака“ под овим насловом описао сам важност и суштину сређивања пиће силаже, а овде ћу да опишем, како се тај посао изводи.

За успешно сређивање силаже потребне су осим подесне пиће још три ствари: *силос, сечкара и термометар.*

*Силос**) је она просторија, где се пића спрема. То може да буде у најпримитивнијем случају и једна велика каца, или је то озидан и цементом облепљен резервоар. Такав резервоар, који је на дну са сваке стране 4 метра у квадрату и висок 5 метара, мери 80 кубних метара, и он је довољан за зимску пићу за 10 одраслих грла стоке. У њему може да се сместе око 5 вагона пиће, т. ј. принос зеленог кукруза са $1^1/_2$ до 2 хектара земље. Како и где ће се силос градити и од каквог материјала, то зависи од локалних прилика. Где је земља у дубљини сува, може се трећи део силоса сместити испод земље (наравно да и тај део мора бити озидан и цементиран), а два дела над земљом. Где је земља подводна, тамо мора да буде све над земљом, и на чврстоме темељу. Силос може да се гради на четири ћошка, или округао. Ако се граде ћошкасти силоси, могу да буду два један до другога, одељени заједничким зидом; или пак четири у истоме спољашњем оквиру, као што се из доњих слика јасно разабире:

Силос мора имати с једне стране узан отвор, у облику узанога прозора (40 см.), кроз који се пића у силос пуни, и из силоса избацује, кад се силос начне. Тај се отвор, кад силос буде до његове висине напуњен затвара дебелим дрвеним дужицама, за које се зид изнутра тако подеси да оне у њега баш лепо уседну. Кад је силос сасвим напуњен, дужице се премажу лепом од блата, малтером, или смолом, да ваздух не може да кроз дужице продире у унутрашњост силоса, јер би се силажа кварила. Ако се томе дода још кров, којим силос мора да је покривен, онда је то све, што на њему има. Главно је, да је силос исигуран од продирања влаге и ваздуха. Он дакле треба да је добро озидан, и још боље да је изнутра — на дну и са страна — добро облепљен са цементом.

---

*) Види чланак *„Први сило у београдској области“* у 8. броју *„Тежака“*. УРЕДНИШТВО.

Сечкара позната је справа за сецкање пиће. Пића се може ансилирати и несецкана, особито се тако може чинити са ситнијим врстама пиће (травом и детелином). Али ипак боље је, ако се и ове врсте пиће сецкају, јер се са сецканом пићом силос равномерније пуни, што је врло важно за равномерно загревање пиће и касније слегање и пресовање. Дакле као правило би требало узети: *да се свака врста зелене пиће ансилира исецкана.* Најподесније су за тај посао веће сечкаре, које се терају помоћу гепла, или малога мотора. Тиме се заштеди врло много зимскога посла и труда, који је у оно доба године незгодан и заморан. Али, како сам споменуо, ситније врсте пиће могу се ансилирати и несецкане, особито још ако их косимо рано, док су младе и нежне, па уместо једног откоса узмемо два или три. Овако кошење се и иначе препоручује, јер је корисно.

Термометар јесте трећа важна ствар, коју морамо имати код ансилирања. Загревање ансилиране пиће знак је, да су се у њој намножиле бактерије, које стварају киселине, помоћу којих се пића конзервише. Степен температуре, који можемо прочитати на термометру, казује нам, који род бактерије се је у нашој пићи највећма размножио. Ми зато треба да знамо ону температуру, код које се сваки род бактерија најбоље развија и множи, јер знајући то, моћи ћемо подешавањем температуре добре бактерије у размножавању помоћи, а лоше спречити. Међу добре бактерије убрајају се *бактерије млечне киселине,* које се у пићи размножавају код температуре од 8 до 65 степени Ц. — Мање су добре *бактерије сирћетне киселине,* које се у пићи размножавају код температуре од 18 до 35 степени Ц. — Шкодљиве су и никако не ваљају *бактерије маслачне киселине,* које се у пићи размножавају код температуре од 35 до 37 степени Ц. — За развијање првих двеју врста бактерија, потребно је, да у пићи има ваздуха; док се последња врста бактерија развија само тамо, где нема ваздуха (анаеробно). Упоређујући предње бројеве за степене температуре лако ћемо се досетити, да је најбоље, ако се пића *што брже* загреје преко оних температура, код којих се развијају бакте-

рије сирћетне и маслачне киселине, а те су за сирћетну 35 степенени Ц., и за маслачну 37 степени Ц. — *У пракси показало се је, да је најбоље, ако се пића брзо загреје до 43 степена Ц., па да у њој буде највише млечне киселине, а најмање сирћетне и маслачне.* Пошто се затим пића упари од 43 на 55 степени Ц., треба даље загревање да се спречи а то се може на тај начин, да се пића добро нагази и набије, и да се на њу слаже нов слој пиће. У томе ето лежи суштина рада око сређивања силаже. Настаје сад питање: како се може у ансилираној пићи регулисати температура? — Врло лако. Ако је зелена пића мало увела, то она садржи по прилици 75% воде и 25% суве метерије, и таква је пића за ансилирање најподеснија. Ако се од такве пиће у силосу наслаже један слој *дебео 1 до 1½ метар*, и он се *не нагази*, — газити треба само у ћошковима и око зидова силоса, — то ће у пићи бити довољно ваздуха, да се у њој разноже бактерије млечне и сирћетне киселине, док се неће развијати бактерије маслачне киселине, које могу да се множе само без ваздуха. До температуре — од 35 степени Ц. множиће се и бактерије млечне, и бактерије сирћетне киселине. Преко ове температуре множиће се само бактерије млечне киселине, а неће и бактерије сирћетне киселине, јер оне на већој температури угину. Цео труд састоји се дакле у томе, да се температура пиће што брже дигне до 43 степена, па онда још неко време пусти да расте до 55 степени, а онда се *нагази*, и тиме истера из ње ваздух, и бактерије на тај начин загуше. Да би се пића што брже загрејала, треба је покрити даскама или пољавом, да се топлота не губи. Пошто се је први слој загрејао до 55 степени, и пошто смо га добро нагазили, слаже се сад други слој, и тако редом, док силос не буде пун. Ако се добро ради, може се сваки дан метати по један слој. Ако загревање не би било доста брзо и јако, мора се слагати тањи слој, од 1 метра или и мање. Пошто се је и последњи слој загрејао, набије се добро и покрије даскама, а преко дасака се мете терет од камења и цигаља, да се и одозгор запречи приступ ваздуха у

унутрашњост пиће. Иза шест недеља пића је зрела.

И овом приликом сматрам за потребно да споменем, да је најподеснија пића за ансилирање *зелени кукуруз* сејан на сачму, па препоручујем, да га наши пољопривредници што више насеју. Још је важно да се зна и то, да је такав кукуруз врло благодаран за добро нађубрену земљу, па и за вештачка ђубрива, а *нарочито за чилску шалитру*. Из искуства могу да изнесем бројеве за дејство шалитре, а то је било да је с 1 кгр. шалитре произведен вишак приноса од 45 кг. зеленог кукуруза. По данашњој цени значи то, да се за 4 динара купује 45 кг. зелене пиће, и томе рачуну не треба даљега објашњења.

К. Поповић — Шабац.

ИЗ МАРВЕНОГ ЛЕКАРСТВА.

Красте или богиње на овцама у Билећу (Херцеговина*)

Опис болести. — Красте или богиње (строка) код оваца заразна је болест своје врсте, која врло лако прелази са овце на овцу, а у зараженом се стаду лагано шири тако, да прође и цела година, док болест у већем стаду обреди свако грло.

Зато се болест и задржава у зараженом крају по више година, ако се не предузимају потребне мере.

Каткад је болест доста блага и не узрокује велике штете, али често преполови стадо, у које се ували.

Болест не прелази на људе нити на другу стоку, само овце пате од ње, а особито млади јагањци страшно настрадају од ње и често сав подмладак покрепа.

Ако сјајње овце добију болест, побаце, а ако се и на време ојагње, немају млека, па јагањци поскапају од глади.

Зато болест наноси обично велику штету, кад се

*) У исто време одговор на питање г. Видослава Дедијера, из Билећа.

где увуче, особито ако се не поступа с њима, како то прописују правила хигијене. Често је болест врло благе природе, па се једва примећује да овце болују, али ако стадо прокисне, ако га где ухвати невреме и не склони се, ако су стаје, у које се затварају, загушљиве и влажне, ако су торови тесни и пренатрпани, ако се овце не хране довољно добром храном, ако је храна буђава и прокисла, ако морају да пасу само по баровитим местима, ако се у пролеће прерано остригу, па нагло настане хладно време, ако оболе од других болести као од метиља, влашца и других, све то толико ослаби овце, да се благи ток болести претвара у опасни, мале се красте сливају у велике и почну се распадати, па овце стану нагло крепавати. Ово се дешава нарочито уз летње врућине, кад се у крастама залегу и упљувци једне муве, који још више запогане красте, па се ове разједају и иду у дубину.

Ако овца преболи болест, обично више не оболева од ње, али зато остају клице ове болести у стаду, па ако дођу међу то стадо друге овце, или кад се млади јагањци одбију од сисе, ухвате они болест и оспу се.

Болест је дакле обично врло опасна и може да се годинама повлачи.

Треба зато пазити да се болест не увуча у стадо, а чим се негде запази, треба је пријављивати.

Треба имати на уму, да ова болест врло лако прелеће са болесне на здраве овце и да је може и ветар да пренесе, ако дува од болесних према здравим овцама. И људи је могу пренети на обући и оделу, ако су били међу болесним овцама, па одмах зађу у здраве.

Спречавање болести много је важније од лечења. Треба чувати, да се здраве овце нигде не састану са болесним, ни на паши, ни на путу, ни на сајму. Не треба да им на близу долазе. И на паши се могу здраве овце заразити, ако су пре ту пасле болесне. Зато треба за болесне овце одредити место где ће пасти, на које место не треба да долазе здраве овце, а болесне га овце не смеју без потребе мењати.

И кад овца преболи болест, носи у свом руну још

дуго клицу болести, па је може пренети на здраве овце. Зато треба чекати да болесне овце добро прекуже и да им све красте отпадну, па их тада треба окупати млаком водом и сапуном. Добро је тој води за купање додати још 3% крезолина.

Никад не ваља купљене овце пуштати одмах међу стадо, већ их треба неко време (бар 3 недеље) оделито држати и напасати.

Ако се болест ипак појави, не сме се крити, већ је треба одмах пријавити надлежној власти, а ова ће да позове ветеринара да „наврне" (пелцује, калеми, цепи) болест на још здраве овце. Оно је врло важно, јер тада болест пролази обично много блаже, а још је важније то, што болест у том случају „прегрми" у стаду много брже и не повлачи се по више месеци, већ овце „једанак" оболе и преболе. Не сме се допустити да ово „наврtање" врши ма ко, само ветеринар може тачно знати када и како треба навртати. Он то чини још и бесплатно, јер му је то званична дужност.

Незгода је само та, што су и наврнуте (пелцоване, калемљене, цепљене) овце опасне по друге здраве и лако могу на њих пренети своју болест. Треба зато и ове цепљене овце држати као и болесне.

Што се пре наврну оспице на овце, у толико боље, мање ће бити штете. Ако се чека да у стаду почну, овце крепавати од болести, слабија ће бити корист од навртања. Зато ко опази да су се суседне овце поболеле, добро чини, ако затражи да се и његове овце наврну.

И наврнуте овце треба чувати у суву и топлу и добро их хранити. Ако прокисну или ако се не хране добро, може да и од њих половина покрепа. Но увек болест блаже пролази, ако се наврће, него кад се не наврће.

Има сад један начин навртања, који може да заштити овце од обољевања, а од калемљених оваца не може да се разнесе болест. Кад се овај начин навртања употреби још у потпуно здравом стаду, обично нема никакве штете, а овце постају отпорне и не оболевају од оспица, па је зато управо чудо, да има још

света који затајава болести и не зове свога ветеринара да му све овце наврне. То показује само још „дивље" стање нашег сточара, а где је напредњији свет ова се болест брзо угушује.

Лечење болести нема толике важности. Пречe је болест спречити, него лечити. Но и ту има често помоћи, ако се лечење на време предузме. Ако се овце још нису изасуле, већ тек занемогле, па ако им се тада убризга под кожу довољна количина серума (крвне воде) од преболелих овнова, обично оне оздраве и не осипају се. Но ако су се већ осуле, не помаже ни ово убризгавање. Треба тада овце добро чувати и добро их хранити меком храном. Млада паша најзгоднија је, али и тада треба болесним овцама давати чешће осољених мекиња или зобне прекрупе. Зоб треба један дан киселити у води, па згњечити и пред давање осолити.

Ако нема паше, онда болесним овцама полагати добре отаве, детелине или другог мекшег и доброг сена, но свакако то сено треба увек пред храњење попрскати сланом водом. Осим тога треба чешће давати мекиња или зоби како споменусмо. Укишељену храну није добро давати болесним овцама.

Особито треба чувати овце од хладних киша и ветрова. За таквог времена треба да су склоњене у топлим и добро проветреним стајама. Ту треба да имају довољно простора, јер тескоба при лежању много доприноси томе, да болест погорша.

Исто тако треба и да је чистоћа у стаји што већа. Зато треба да је увек под овцама сува и чиста простирка. Опасно је болесне овце купати и стрићи. Нарочито прерано стрижење, док има још хладних времена, слаби овце и болест се тада погоршава.

Красте не ваља силом скидати, већ треба саме да отпадају. Ако се ране слију у велике, треба их чистити млаком водом и сапуном и прати их 3% лизолом или крезолином. Укапавање чистог терпентина у такве ране, чини добро.

Употреба меса. Оспичаве, осуте овце не ваља јести. Особито кад се оспице огноје, може месо да буде опасно по човечје здравље. Но кад се оспице са-

суше у красте и нема на овци нигде гнојних рана, сме се и њено месо јести.

Коже треба добро на сунцу осушити. Док су још сирове, може се њима разнети болест.

Вуну треба попарити лукшијом (цеђем) и осушити.

Овце које угину од болести, не ваља дерати ни стрићи. Најбоље је одмах их дубоко закопати.

Ако се тако буде радило, брзо ће нестати ових богиња из наше земље.

D-r. А. Вуковић

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ.

Питање: Имам доста разноврсних шљива, нарочито ранкиње, па хоћу да их сушим у сушници као зимску храну; могу ли се сушити све врсте шљиве; шта се додаје њима при сушењу; како се у опште суше и у чему се чувају за зимницу, а као најглавније како треба направити сушницу? Имам повећу количину крушака, па хоћу да их филујем; молим за упутство како се филују? Шта се још додаје њима и у чему се чувају?

Извор (Тимочки) **Алекса М. Вељковић**

Одговор: Раношљиве, ранке и у опште летње шљиве нису подесне за сушење, јер садрже велику количину воде, те се и више и горива за њихово сушење потроши, јер имају релативно мало шећера, те ни осушене нису довољно слатке, и јер имају доста киселине у себи, те осушене постају још киселије. Те и такве шљиве се претварају у ракију, а могу се употребити и за конзервисање у кутијама, као и за израду разноврсних мармелада уз додатак шећера било подвојено само од шљива, било помешано са другим воћем.

Ми не би молиоцу препоручили сушење раних шљива, јер оне се не могу ни продати као такве поред сувих шљива, које се добијају од јесењих шљива пожегача. Боље би било, ако молилац нема јесењих шљива да их посади, и то тако да му један део воћњака обухвати пожегачу (мађарке, читловке) а други део крупну Којдићева шљиву Краљицу Босне. На тај начин до-

биће за кратко време и изврсне шљиве за сушење, а тако исто и за продају у свежем стању. И једна и друга сорта шљива врло су подесне за сушење, а нарочито за извоз у свежем стању, који се код нас све више и више развија и који ће имати лепе будућности.

За сушење шљива молилац би могао набавити преко Српског Пољопривредног Друштва књиге: Једна практична сушница — цена 3 дин., Берба и прерада шљива — цена 15 дин. и Домаће Конзервисање воћа и поврћа сушењем — цена 12 дин. од D-r B. Стојковића, где ће наћи сва потребна упутства за рад.

Што се пак тиче филовања крушака, познато је да се само суве шљиве филују орасима. Ништа не смета да се и у осушене крушке увуче језгра од ораха. Међутим тај посао је врло пипав и може га радити молилац, ако има више слободног времена на расположењу и само за потребу своје куће. Иначе филоване крушке нису познате у трговини, док се суве шљиве филоване орасима јако цене.

Dr B. H. Стојковић

Питање: У мојој ливади расте једна трава која израсте у висину до 1.5 метар, бледо сиве боје, при врху од грана и гранчица има узано лишће као четинар, корена је врло јаког, стабљика је пуна. Код нас је називамо **„девесиље“**. Чупати се не да, а копањем кварим ливаду, зато молим за извештај преко Тежака да ли има нека течност којом би заливањем ову биљку уништио.

Липница **Добросав Караклајић**

Одговор: „Девесиље“ — према Панчићу — спада у ботаничку фамилију Umbelliferae, — код којих цваст има форму амрела, као нап. мрква, мирођија, першун и т. д., и има батаничко име Seseli rigidum, и ако Панчић — изгледа — није налазио ову биљку на ливадама, већ више на кршевитим местима. За тачније одређивање ове биљке потребно би било, да нам г. Караклајић пошаље један примерак, ископани у периоди цветања. Али у сваком случају тачно је, да је ова биљка доста јака, дакле представља један прилично опасан коров за ливаду и мора бити свакако

уништаван. То се може постићи пре свега на најпростији начин — што чешћим сечењем ове биљке готово при самом корену. Истина је, да као дво — или вишегодишња биљка „девесиље“ има способности да тера из земље нове и нове изданке; али опет стално сечење надземних органа биљке најсигурније ослабљује њу, и на крају, крајева она мора да угине. У сваком случају обавезно треба уништавати горње делове биљке — њену цваст, још пре стварања плодова, јер размножавање амреластих биљака врши се обично путем усевања плодова. — Могло би се пробати даље да се на местима, где се „девесиље“ појавило на ливади у већој количини, усеју такве јаке и корисне за ливаду биљке, као што је луцерка, или црвена детелина, које би донекле могле ослабити, чак и сасвим угушити коров. — Што се тиче прскања коровних биљака таквим течностима, као што је напр. раствор зелене галице, овај је начин борбе компликован, потребује веће опрезности и може да утиче неповољно и на ливадске траве у близини тих места, где је било вршено прскање.

Dr. Тим. Локот
Професор Универзитета.

ЛИСТАК.

Из Пољопривреде Планинскога Типа.

Белешке Драгише Лапчевића.

(Наставак)

21. Општинска утрина.

За развитак питања о општинским утринама су важни законски прописи, који су, негда, важили. Тога ради ми и наводимо овде један од најважнијих прописа, који се односе на попашу општинских утрина.

Тај пропис гласи:

К. В. № 463
С. № 407

АЛЕКСАНДАР КАРАЂОРЂЕВИЋ,
КЊАЗ СРПСКИ
Са согласијем Совета,

Како Уредбе противу злоупотребљенија с благодејанијама обштинским од К. В. № 221 / С. № 288 точка 2а, 3а и 9а, које о 23. Марта 1840 год. уживању обштинска благодеанија чрез поједине житеље, и точка 14а, која о унапредовању отечествене трговине са живом стоком у одношењу к пасењу ове на утринама тако изложени обштина говори, довољно точно не исцрпљују цело питање, које се о истим предметима може породити, по причини, што су се о тима предметима питања породила, у следству представљена Попечитељства Внутрени Дела од 7. Августа 1850 год. П№: 2601. определили смо и определујемо, да се к речене Уредбе изложеним точкама додаду следујућа допунителна правила:

1. Житељ једне обштине има право на бесплатежну пашу утрине своје обштине само са свој домазлук, или за стоку, коју је купио за своју домаћу потребу: онај пак који држи стоку јединствено за трговачку шпекулацију, мора обштинској каси платити за пашу утринску по 60 гроша чарш. од 100 комада стоке ситне, од јунета 60 пара, од вола или краве по 3 гроша чарш.

2., Они соседни житељи, који су по точки 9. речене Уредбе дојако у уживању попаше соседне обштине учествовали, имају је такође за свој домазлук, или за стоку, за своју домаћу потребу купљену, узајамно бесплатежно уживати а што се тиче њине стоке, јединствено за трговачку шпекулацију купљене, они се имају са соседном обштином за попашу погодити, и ако се погоде, по погодби за попашу платити.

3., Житељи поудаљени обштина и окружија, који би своју, било ситну, било крупну стоку, било домазлука, било трговине, догонили на утрине туђе обштине, имају се са оним обштинама, где стоку на испашу пустити желе, за попашу погодити, и ако се погоде, за попашу платити.

4., За плаћање паше на утринама определује се време од Младенаца до Божићни поклада, т. ј. од 9. Марта до 14. Новембра; за време пак од 14. Новембра до 9. Марта паша ова ни од кога се не наплаћује.

5., Трговац, који стоку трговином кроз туђе атаре прогони, слободан је, исту стоку на утринама туђе обштине одморити и напасти бесплатно, ако овај одмор не траје ду-

же од три дана: ако ли се он жели са овом стоком на утринама једне и исте обштине задржати дуже од три дана; то ће он за ту пашу платити обштинској каси по погодби, коју има са истом обштином учинити.

(Наставиће се)

БЕЛЕШКЕ.

Радови у јулу: *На дому и двору.* — Главно је занимање: око жетве и вршидбе и смештања зрна у житнице, а сламе у плевне или на камаре. Поливати гноjиште и превртати компост (мешанац). Дене се сено у камаре. Вуна од оваца се продаје, а задржана се пере и смешта на подесна места где није влаге.

Око стоке и живине. — Стоци за рад полагати појачану храну. Осталу стоку изгонити на пашу. За време јаке врућине држати на пландишту, нарочито младу стоку. Торење стрњика. Продаја пролетњих овнова. Мркање оваца за раније јагњење. Летње јагњење. Купати свиње и изгон на стрњике. — Пуштање живине на стрњике да побирају опало зрневље од усева и корова.

На њиви и ливади. — Завршује се вршидба и уношење зрна у житнице. Окопавање и огртање репе, кукуруза, кромпира. Сузбијање корова косидбом по стрњикама и сагоревањем. Подоравање стрњике. У детелини и луцерки јавља се самовила (вилина косица), коју треба поништавати. Косидба детелине и осталих пиљних биљака. Орба и сејање пиљних биљака. Берба раних кромпира.

У градини. — Сејање роткви и мркава за јесен и зиму, продужује се расађивање купуса, цветног купуса, празилука. Уноси се у сувоте прибор топлих леја. Жетва свих варива, купуса, краставаца, диња, лубеница и свег осталог поврћа, које стасава сад у највећој количини. Прибирање семена. Уз то се окопава где год је потреба, и обилато врши заливање.

У воћњаку и воћном расаднику. — Летње орезивање обличастих воћака. Најважније доба (епоха) производње воћа. Беру се: мареле, кајсије, ране бресквe, шљиве — ранке, крушке, малине, огроз. У расаднику почиње калемљење притајеним пупољком (окулирање), и то: кајсије, јабуке, крушке, шљиве — пожегаче.

У винограду и подруму. — Довршују се последњи летњи радови и виноградy. Прска се последњи пут противу пламењаче, и ако је потребно запрашује се сумпором и противу плесни (оидиума). Скудљање увртнутог лишћа од цигараша (инсекта) и спаљивање овога. Код раних сората јавља се шарак, и до краја месеца може бити и зрелог грожђа (ма-

лингера, мадлене, шасле — ранке и др.). Прегледање калемова у новом саду. — У подруму ноћно проветравање. Нагледање вина, али, се не дира.

На пчеланику. — Ројење спречавати. Слабе ројеве удруживати. Трутови гину. Путничко пчеларење. Вађење меда.

Код свилобуба. — Производња јаја свилобуба.

Упутства за сузбијање штитасте ваши на шљиви дуванским екстрактом*. -- Дувански екстрат својим никотином убија штитасту ваш, када дође у додир са њеним телом, и може се употребити у сва годишња времена, или у главном:

1) За време зиме, т.ј. пошто је лишће опало, до почетка развића пупољка.

2) У пролеће.

3) У лето.

I Справљање раствора дуванског екстракта.

У свима случајевима дувански екстракт може се употребити у раствору у обичној води, у сапуњавој води, и најзад, у бордовској чорби.

Раствор екстракта у обичној води не кваси довољно ни делове биљке ни тела вашију и стога није за препоруку.

Раствор екстракта у сапуњавој води кваси врло добро. Он је јефтинији и има јаче дејство од раствора у бордовској чорби, али бордовска чорба, убијајући разне паразитне гљивице, које изазивају код шљиве болести пламењачу, трулеж плодова и т. д., а и друге микроорганизме, даје врло добре резултате и стога је потребно испробати оба средства.

1. Раствор екстракта у сапуњавој води прави се на овај начин:

За 100 лит. раствора:

1) Одмерити у великом суду 100 л. воде, по могућству кишнице;

2) одвадити у мањи суд неколико литара воде и загрејати, па сасећи 1 кгр. обичног сапуна и растворити га у врелој води;

3) Сипати раствор сапуна у велики суд с водом и добро измешати. Добијена сапуница мора да пени при мешању. У противном, што долази услед рђавог квалитета сапуна или јако кречне воде, додати још сапуна, док се пена не произведе;

4) У справљену сапуницу, мешајући стално, сипати лагано одређену количину екстракта.

2. Раствор екстракта у бордовској чорби справи се, када се готовој бордовској чорби дода одређена количина

*) Ово је упутство Министарство Пољопривреде — одељење за биљну производњу, доставило обласним пољопривредним референтима на извршење; а ми га доносимо, пошто ће оно интересовати и многе читаоце „ТЕЖАКА". УРЕДНИШТВО.

екстракта, мало по мало, и стално мешајући. Бордовској чорби треба при справљању додати $^1/_2$ литра оплављеног млека.

II. Употреба раствора дуванског екстракта.

Употреба дуванског екстракта против штигасте виши на шљиви, дала је до сада доста добре резултате, а да би се његово дејство тачно утврдило и одредила потребна јачина раствора и издао дефинитиван упут о његовој употреби, у том циљу и врше се ови огледи.

Огледе треба вршити за време зиме, пролећа и лета и то само за време лепих дана, без ветра, мраза и кише.

а) Зимска прскања.

Испробати раствор екстракта у сапуњавој води и бордовској чорби у разним јачинама, од 3 до 10 % и то нарочито растворе јачине 4, 6 и 8 % или 5, 7 и 9 %.

Услед обично малог броја лепих дана погодних за прскање, питање времена када треба вршити прскања од мањег је значаја за праксу, јер као правило треба да важи да се лепи дани морају искористити чим их буде. При свем том требало би испробати вредност прскања у току зиме и крајем зиме.

Прскања крајем зиме, када су ваши већ почеле да се крећу, изгледа да дају нарочито добре резултате. То је исто тако и најпогодније време за прскања бордовском чорбом противу паразитних гљивица.

Да би се појачала активност раствора екстракта у сапуњавој води, може му се додати једна од ових три ствари:

1) Обична, кристална сода и то 1 кил. на 100 лит.
2) Камена сода, и то 200 грама до 1 кил. на 100 лит.
3) Шпиритус за горење и то 1%.

б) Пролећна прскања.

Врше се од развића пупољака до половине маја, када ваши започну носити јаја. Она изгледа да су од мање важности, јер су ваши у то доба отпорније но у току зиме и нарочито крајем зиме. Само у то доба, пред сам почетак цветања, прскања бордовском чорбом дају врло добре резултате, те их стога треба испробати.

в) Летња прскања.

Летња прскања почињу од доласка младих вашију на наличје листа, дакле крајем јуна.

Пошто су младе ваши у то доба јако осетљиве, то треба испробати растворе екстракта слабије јачине но за време зиме и пролећа, узимајући од 2 од 6 лит. екстракта на 100 л. течности.

Прскања раствором екстракта у сапуњавој води могу се вршити током целог лета, али правило је да штеточину треба што је могуће пре уништити. Исто то важи и за прскање с бордовском чорбом с екстрактом.

Млаз раствора нарочито треба управити на она места, где се штитаста ваш, према добу године налази. Тако у току зиме прскати цело дрво, а у пролеће, када се ваш креће ка тањим вршним гранама, или се већ ту и причврстила, прскати нарочито те гранчице.

А за време лета од краја јуна месеца, треба прскати нарочито доњу страну листа, пошто се тада само ту ваши налазе.

III. Вршење огледа.

При сваком огледу треба обратити пажњу и забележити:

1) стање заражености воћњака где се оглед врши;

2) по каквом је времену прскање извршено и да ли је било кише убрзо по прскању;

3) које су прскалице употребљене и како који систем функционише;

4) колико је радника радило, колико је воћака испрскано, колико 1 радник за једно одређено време испрска воћака и са којом прскалицом;

5) колико је времена утрошено укупно на прскање заједно са спремањем средстава, пуњење прскалица и т. д.

6) колико је времена утрошено само за прскање и колико је просечно трајало прскање 1 воћке;

7) колико је свега раствора потрошено и колико је потрошено просечно за једну воћку;

8) колико кошта 1 лит. употребљене течности и колико стаје укупно прскање, ако је било и других, издатака око преноса, надница и т д.

По свршеном прскању треба обићи попрскане воћке и утврдити како су попрскане, да ли употребљена течност добро квасиразне делове биљке, да ли се задржава на њима и т. д.

При оцењивању резултата треба бити врло обазрив. Оцењивање се врши поређујући испркане воћке са неиспрсканим сведоцима, које треба увек оставити у већем броју.

Из огледа вршених са појединим средствима на разним местима, у разна времена може се само извући један општи закључак о њиховој вредности; да би се пак могла упоредити вредност раствора разне јачине и на разне начине справљене, они се морају употребити на истом месту и у исто време, дакле под истим условима.

„Пољопривредник“. Главна Пољопривредна Задруга у Скопљу почела је 1. маја да издаје овај стручан лист. Он ће послужити заинтересованима као најбољи информатор о свим привредним питањима Јужне Србије, користи трговинског биља које се тамо нарочито гаји, о условима куповине земаља. Обавештења даје бесплатно и Задруга. Претплата се шаље задрузи, а износи дин. 30.— годишње.

ДОПИС.

ЈЕДАН УСПЕШАН РАД. — У Чачку и његовој околини поодавна се, доста интезивно, ради на унапређењу пољске привреде. Још пре ратова су државни пољопривредни органи — економи, уз обилнију помоћ Министарства Пољопривреде, радом у среском воћном и онда окружном, а сада обласном лозном расаднику и пропагандом у народу, добро искористили повољне прилике, те међу напредније пољопривреднике и ондашњу интелигенцију унели полета и воље за напреднији начин рада у пољској привреди Онда створени појам и менталитет о користима од напредне пољопривреде задржао се за све време ратова и после ових рад је настављен са силном вољом и енергијом. Отуда у Чачку видимо најјачу пољопривредну подружину Српског Пољопривредног Друштва, чији се број чланова од 1921. године до данас непрестано кретао од 357 до 407 људи, готово искључиво пољопривредника. Затим у околини Чачка видимо врло јак задругарски полет са многобројним кредитом, набављачко-потрошачким и произвођачким Задругама, међу којима се видно истичу Шљиварско-Воћарска Задруга у селу Качулицама, а у Чачку Винарска и Млекарска Задруга.

Вредно је напоменути, да акција и рад, и државних, и самоуправних и приватних и пољопривредним установа и органа никако не слаби, већ на против развија се и напредује. Раније окружни, а сада обласни лозни и срески воћни расадник у Чачку, и по производњи у њима и по њиховом уређењу и данас спадају међу најбоље установе ове врсте.

За потврду изложеног, навешћемо један од многобројних примера смишљеног рада на пољопривредном напретку, у Чачку и његовој околини.

У току марта месеца, на пр., одржан је у обласном лозном расаднику шестодневни калемарски курс за обуку младића са села у размножавању, калемљењу и гајењу лозе и воћа. Курс је од почетка до краја слушало и у свим радовима вежбало 50 сеоских младића, како приложена слика на страни 522 показује.

Младићи су из ближе и даље околине Чачка.

Прегледу и оцени њиховога рада на завршетку курса присуствовали су чланови Обласног Одбора Рашке Области са својим председником г. Церовићем.

Пољопривредна Подружина у Чачку, ценећи овај користан и за народ поучан рад, наградила је све курзисте са поучним пољопривредним књигама, а раније је у среском и обласном расаднику награђивала курзисте и са ситним воћарско-виноградарским стварима.

Овај курс завршен је потпуним успехом, који је повећан тиме, што су се сви курзисти уписали за чланове Пољопривредне Подружине у Чачку, те ће преко целе године примати поучан лист „Тежак“ и практичне пољопривренде поуке за ову годину и читањем ових освежавати све оно, што су на курсу слушали и радили.

Сл. 49. Са калемарског курса у Чачку.

Курсом је руковао вредни и дугогодишњи управник расадника г. Љубомир Ћосић уз помоћ и сарадњу његовог помоћника г. Благоја Пецовића.

Бор. Љ. Нешић.

Записници седница

Управног Одбора Српског Пољоприв. Друштва:

22., одржане 29. маја 1929. год., у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић и чланови: А. Рашковић, Д. Спремић, В. Матић, М. Стојановић, Н. Петровић, Б. Ранковић, Т. Владисављевић, Л. Сладековић, С. Ратковић и Б. Станисављевић.

Председавао председник г. М. Миљковић.
Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

371) Прочитан је и примљен записник 21. седнице Управног Одбора.

II

372) Прочитан је и усвојен записник 21. седнице Књижевног Одбора, но без предлога бр. 284.

III

373) Прочитан је записник Конференције за оснивање Југослов. Савеза Друштава и Удружења за пољску и шумску привреду, па је одлучено, да се предлог измењених и допуњених правила умножи и понова пошаље свима, ради пријема и дефинитивне стилизације.

IV

Прочитан је записник 22. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

374) Да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

375) Да се Подружини из Александровца К. да на почек плави камен, по њеној понуди бр. 5429.

376) Да се начелно усвајају молбе г. г. М. Јовановића и Н. Радовановића за подизање павиљона испод магацина бр. 1 стим, да Финансијски Одбор пропише услове за закуп.

V

Прочитан је записник 22. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

377) Да се по понуди бр. 5628, набаве понуђене маказе за скидање гусеничних гњезда, по означеној цени;

378) Да се по понуди бр. 5818, узима означени алат кад затреба;

379) Да старо гвожђе прода Набављачки Одбор;

380) Да се материјал од порушене зграде не излаже продаји.

VI

Прочитан је записник 22. седнице Програмског Одбора, па је одлучено:

381) Да се молба Пчеларске Подружине из Чачка препоручи Министарству Пољопривреде;

382) Да се дефинитивна одлука о живинарској и шљиварској изложби одложи до решења Министарства Пољопривреде о помоћи;

383) Да се прима знању, да је Министарство Пољопривреде потврдило правила Савеза Пољопривр. Књижница и Читаоница, и да Друштво уступа Савезу 100 колекција разних књига са 50% попуста, по списку који је Одбор предложио.

VII

Саслушана су мишљења инспектора за Подружине, па је одлучено:

384) Да се одобрава кредит Подружинама: у Јагњилу 10.500 дин., у Белановици 12.000 дин., у Трновчи 4.500 дин., у М. Плани 6.900 дин. и у Боровцу 4.500 дин. стим, да кредит могу користити с обзиром на дуг и број чланова.

VIII

По осталим предметима одлучено је:

385) Да г. Др. Т. Митровић, п.председник, буде уредник календара за 1930. годину.

386) Да г. Т. Владисављевић, члан Управе, буде делегат на винодељској Конференцији у Мин. Пољопривреде.

IX

Саопштења и предлози.

387) Прочитана су писма Комесара Бачке и Београдске Обласне Самоуправе, којим извештавају да су одредили Друштву по 5000·— дин. субвенције. Одбор прима знању са захвалношћу стим, да се један део субвенције употреби за пољопривр. Књижнице и Читаонице.

388) Прочитан је позив Удружења Југословенских Агронома на годишњу скупштину. Одлучено је, да као делегат присуствује г. М. Стојановић, члан Управе.

389) Прочитан је позив на Љубљански Сајам, Одбор прима знању.

390) Прочитано је писмо г. Ђ. Поповића, којим захваљује на избору за редовног члана. Одбор прима знању

391) Г. В. Матић члан Управе предлаже, да инспектор изврши преглед Подружина у Војводини и покуша са оснивањем нових у местима где их нема. Одбор одлучује: да Програмски Одбор поднесе план за преглед и пропаганду.

392) Г. Б. Станићсављевић, члан Управе, реферише, да је у име Друштва био у Главном Савезу Срп. Земљорад. Задруга на предавању о сејању пшенице по Демчинсковој методи. Одбор прима знању са захвалношћу.

Са овим је седница закључена.

---

23. одржане 5. јула 1929 год. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић, ппредседник Др. Т. Митровић и чланови: Д. Спремић, Б. Ранковић, Н. Петровић, А. Рашковић, Т. Владисављевић, Б. Станисављевић, С. Ратковић, В. Матић и М. Стојановић.

Председавао Председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

393) Прочитан је и примљен записник 22. седнице Управног Одбора.

II

394) Прочитан је и усвојен записник 22. седнице Књижевног Одбора, као и предлог бр. 300.

III

Прочитан је записник 23. седнице финансијског одбора, па је одлучено:

395) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000·— динара;

396) да се усвајају услови за издавање плацева под закуп, за подизање барака поред магацина бр. 1;

397) да се штампање Правила за Савез Пољопр. Књижница и Читаоница у 1000 примерака као и Правила за Пољоприв. Књижнице и Читаонице у 2000 примерака, уступи штампарији „Заштита" за 1.805.— дин. као најповољнијем понуђачу.

IV

Прочитан је записник 23. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

398) да се набави 10—12 ком. малигана по понуди бр. 309, стим да буду снабдевени уверењем о исправности;

399) да се одобрава набавка рафије, пошто је у магацину нестало;

400) да се по понуди бр. 5837, купи 150 Еберхартових плугова по предложеној цени и да плаћање буде концем септембра;

401) да се по понуди бр. 4586, поручи 50 Хајде — ових тријера Н. II а.

V

Прочитан је записник 23. седнице Програмског Одбора, па је одлучено:

402) да се не може усвојити молба Зајечарске Подружине, да јој се ове године одреди помоћ за изложбу коју намерава да приреди у идућој години;

403) да Правила Пољопр. Књижница и Читаоница потврђује Савез;

404) да се дефинитивна одлука за приређивање шљиварске и живинарске изложбе донесе онда, кад Министарство Пољопривреде реши помоћ за ове;

405) да се прикупе податци за објекте пријављене по расписаним стечајима. Податци да се прикупе преко Подружина или ср. економа, којима признати на име дневнице и свих трошкова по 100— дин. а за Рибиште и Каран по 150 дин.

406) да се по молби Главне Пољопр. Задруге у Скопљу, прикупе податци, па да питање проучи и утврди услове финансијски одбор.

VI

Саслушана су мишљења Инспектора за Подружине, па је одлучено:

407) да се приме у састав нове Подружине у Негославцима и Врањишту, пошто су испуниле све услове.

VII

По осталим предметима одлучено је:

408) да се усваја молба бр. 5705, и одобрава кредит од 15.000 динара за три месеца;

409) да се одобрава штампање бланкета за предају прихода од дневне продаје.

VIII

Саопштења и предлози:

410) Прочитано је писмо г. И. Милина, којим захваљује на избору за редовног члана. Одбор прима знању.

411) По питању инспекције Подружина, одлучено је, да Програмски Одбор поднесе идућој седници конкретне предлоге.

412) Г. Тима Владисављевић члан Управе саопштава, да није одржана винодељска Конференција у Министарству Пољопривреде услед извесних сметњи. Одбор прима знању.

413) Председник саопштава, да се Одбор за штедњу није састајао, пошто ће се уштеде као и до сада вршити где је год могуће. Осим тога у последње време и обрт је почео да расте, који је био застао због неповољне и одоцнеле године. Но у интересу што боље и јаче контроле над радом у Друштву и пошто чланови Управе не могу редом да дежурају због службе, то предлаже да се повери за извесно време дежурство г. Д. Спремићу члану Управе који је као пензионер слободан, и да му се за тај посао одреди хонорар. Одбор одлучује: да се Одбор за штедњу састане и поднесе конкретне предлоге по завршетку полугодишњег биланса, и усваја предлог за дежурство г. Д. Спремића за извесно време стим, да му се хонорар одреди, кад Одбор поднесе извештај. Са овим је седница закључена.

ВРШАЛИЦЕ НА ПРОДАЈУ

Комисијски испитане најусавршеније немачке вршаће машине из немачких фабрика и то:

Локомобиле Хеншл и Син (шестице) — варош Касел. Познате са половином уштеде у гориву, а вршалице су из немачке фабрике Штандард Верк — варош Хановер.

Услови врло повољни. Продају за готово или на сигурну гаранцију за 3—4 године на отплату врши

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО, БЕОГРАД

2—2

ПЛУЋНЕ БОЛЕСТИ
БРОНХИТИС
КАШАЉ, ГУШЊА,
АСТМА
ТУБЕРКУЛОЗА
СЛАБОКРВНОСТ.

као уопште оболења органа за дисање, лечи прокушан и препоручен од војних и државних болница као изврсно и поуздано средство

„ХУДОВЦИН“

добива се у свима апотекама, кутија **32·— дин.**, а где га нема, тамо шаље 3 кутије уз поузеће за **75·— дин.** једино произвођач:

апотекар **ИВАН ХУДОВСКИ**
у Нишу, Вардарска ул. 1.

24—13

ТЕЖАЦИ И ГОСПОДАРИ

Ако желите да весело и ваљано косите ваше ливаде, наручујте само гласовите, опробане и свакоме познате варцарске косе. од гласовитог најскупљег челика, руком рађене, изванредно опште и дуготрајне, у величини од 70 до 100 см. За сваки комад потпуна гаранција. Цене по комаду 90 дин. Ко наручи 10 коса добива једанесту косу на дар. Брусови прави цепани од 15 до 50 дин. комад. Молим да сваки назначи величину косе и форму како жели. По вољи ударамо и имена на косе. Мање од два комада не шаљемо. Испишите тачну адресу.

ПАВАО ЋОСИЋ — ГРГИЋ

радионица коса утемељена год. 1880
Мркоњић Град — Босна 6—6

ВИНОГРАДАРИ! У интересу је сваког од вас да при извођењу ма ког посла у подруму има при руци књигу

„ВИНАРСТВО“

која се добива код Српског Пољопривредног Друштва у Београду по цени од 30 дин.

Виноградари!

Услед честих пролетњих киша и велике влаге, на виновој лози појавили су се у већој мери **ГРОЖЂАНИ МОЉЦИ, ЦИГАРАШИ** (савијач листа и **ОИДИЈУМ**, који наносе велике штете.

Да би сачували виногради и добили што већу бербу грожђа, употребите опробане и сигурне домаће препарате:

АРЗОЛА за прскање против **грожђаних мољаца;**

МОЛЕКС за запрашивање против **грожђаних мољаца, цигараша и других штеточина;**

СУЛФАРОЛ за прскање против **оидијума.**

Арзола и Сулфарол могу се помешати са бордовском чорбом за једновремено прскање. Доста се уштеди у времену и појачава лепљивост бордовске чорбе.

КУСКУТАН је опробано и апсолутно сигурно средство против **вилине косице у детелини.**

Тражите наша стручна упутства и ценовник

„БИЉАНА" А. Д. — Београд

Пошт. фах 423. 3—2

РЂАВА ВРЕМЕНА

су данас, и ко ће добро да излази, мора да буде у сваком погледу штедљив а особито код набавке својих потреба чији је извор најјефтинији велетрговина СТЕРМЕЦКИ, мора бити и тачан у узвршивању својег знања, зато треба имати добар џепни **сат, будилицу и зидни сат;** стварно добре и тачне сатове уз веома јефтине цене набавите само у велетрговини

Р. СТЕРМЕЦКИ, Цеље, број 78. Слов.

Да се сат не изгуби потребан је ланац: лепа девојка или млада жена треба мивњуше и прстење. Све ово налазите у **великом илустрованом ценовнику** са више хиљада слика, који се **шаље на захтев свакоме бесплатно.** Три годишња гаранција за сатове Што не одговара промени се или се враћа новац.

4—3

Лист излази 1. и 15. — Цена листу на годину за Краљевину С. Х. С. 30, а за иностранство 65 дин. — Ђаци и војници добијају лист у пола цене. — Претплата и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. — Рукописи се не враћају, — Цена огласима по такси. — Рачун код Поштанске Штедионице број 50350.

Штампа „ЗАШТИТА" — Београд, Студеничка 62. — Телефон 2-24.

Ослобођено поштарине
реш. Мин. Поште и Тел. бр. 17306/24. г.

Бр. 14. Београд 15. јула 1929. год. Год. LVI

За С. П. Друштво власник председник, **Мирко Миљковић**

Одговорни уредник **Божидар Ђ. Ранковић**

Пољопривредна пропаганда.

Првих дана прошле — 1928. год. Српско Пољопривредно Друштво предузело је у шљиварским крајевима Србије и једном делу Босне, акцију на пропаганди за сузбијање штитасте ваши на шљивама, коју су морално и дневни листови помогли, а материјално Министарство Пољопривреде и Народна Банка.

Акцију Друштва прихватиле су, па доцније и саме активно спроводиле друштвене подружине, а нарочито оне у Ваљеву, Чачку и Гор. Милановцу, уз помоћ новчаних завода и појединаца из унутрашњости, а поред

ових акцију су помагале обласне самоуправе и њихови и државни пољопривредни органи.

Оцена успеха у раду на пропаганди за напредније начине рада у пољској привреди и примени савршенијих справа и помоћних средстава не дâ се брзо и тачно оценити из више узрока, а као најглавнији су велики простори на којима се иста спроводи, слаба обавештајна пољопривредна служба и полугодишње трајање вегетације, после које долази прибирање приноса и упоређивање ових и по количини и по квалитету између површина са применом акције и без ове. Но и поред овога, може се на основу до сада прикупљених података тврдити да је горња акције Друштва потпуно успела. Ово тврђење поткрепљује се тиме, што је у прошлој и овој години за прскање шљивака — воћњака у нашој држави утрошено око 160.000 кгр. разних воћних карболинеума и других препарата за борбу противу штитасте ваши и других биљних штеточина. Кад се узме да је за успешно уништавање штеточине потребна просечна јачина раствора 8: 100, онда излази да је утрошено преко 2,000.000 литара раствора са којим је испрскано преко 600.000 шљивових дрвета.

Да две прошле године, по приносу пољопривредних производа нису биле рђаве, те јако ослабиле куповну моћ пољопривредника, и да се справе, а нарочито препарати, могу добити по иоле повољнијим ценама, акција Друштва би још боље резултате дала. Што је главно у народу је ова акција као корисна прихваћена и она ће се све јаче, а под повољним условима и нагло развијати.

Да би пољопривредна пропаганда имала што више успеха, она се безусловно мора спроводити најпре кроз пољопривредне установе и организације приватне иницијативе — пољопривредне подружине и земљорадничке задруге, а преко државних, самоуправних и приватних стручних органа.

Према изложеном, наши срески пољопривредни референти — агрономи — економи, ако у својим службеним рејонима — срезовима немају пољопривредних подружина и Земљорадничких Задруга они у своме раду на пропаганди, никад неће имати онаквог успеха у народу, као што ће га имати они, који ове имају.

Како у пољопривредној пропаганди врло важну улогу игра поред живе и писана реч наших стручњака, то из сопственог искуства тврдимо, да ће пољопривредни органи у народу, у свом напорном раду на пропаганди најбоље успехе постићи и своје постојање оправдати онда, када активно буду радили на организирању пољопривредних подружина и разних Земљорадничих Задруга и на ширењу поучних пољопривредних књига и листова.

Бор. Љ. Нешић.

Млекарство и пољопривреда

Гајење говечета било је некада ограничено само на пределе с бујном пашом (Месопотамија, предели Нила). Тек много доцније ступило је гајење говечета у ужу везу с ратарством, нарочито откако се је почела и на њивама производити сточна кабаста храна, а од тада је наступио прави *напредак* у пољопривреди.

Увођењем *пићних* биљака у плодоред *угар* је постао излишан, повећао се је број културних биљака на њивама, наступило је боље искоришћавање природне снаге земље и газдовање је постало сигурнијим. Постепено избацивање угара мора наступити и код нас онде, где га још има, а увођење пићних биљака у плодоред и завођење савремених плодореда у опште преобразило би знатно на боље наша газдинства. Хранивни састојци земље узели би шири круг оптока у самом газдинству, на имању би се могло производити више стајског гнојива, што би допринело већим бруто и чистим приносима по хектару.

Тек после сто година, откако је говедарство спојено с ратарством, учињен је велики напредак у *мле-*

карставу: приноси у млеку повећани су, млечни производи побољшани су. *Данска,* приморана несретним политичким догађајима, шесетих година 19. столећа, прва је схватила значај подизања млекарства. У *Немачкој* опадањем ренте у гајењу фино-вуних оваца и јачим гајењем шећерне репе дошло је до већег значаја и млекарство, а на његов је значај први указао Б. Мартина. Било је потребно побољшати начин добијања и прераде млека, а то је одвело побољшању *говедарства,* а посредно подизању ратарства и у опште пољопривреде. Седамдесетих година 19. столећа млекарство је у Немачкој дало повода, да се на место дотадањег гајења *расе* заведе гајење по *привредним подобностима.* Ускоро се је *задругарство* подигло, а оно је са своје стране учинило, те је у новом напретку могао узети учешћа и малопоседник, побољшани су исхрана и здравље становништва, опала је смртност одојчади и продужен је просечан људски век.

Млекарство је у току неколико деценија добијало све већи значај по културни живот и народну привреду: подизана је настава и вршени су разни огледи, примењивани су научни проналасци, моторне и ручне машине, поправљен је друштвени положај лица, која су запослена у млекарству. Млекарство, дотада сматрано споредном привредном граном домаћинства, од 1870. године развија се у самосталну пољопривредну грану, која преставља дотле неслућене вредности. А што је вредно нагласити, све се то није дешавало на рачун ратарства, ограничењем гајења стрнина за рачун површина под пашњацима, већ на против, све је ишло упоредо, производња хлебних жита и осталих њивских плодова расла је.

Млекарство је, вели Флајшман, знатно допринело подизању благостања немачких земљорадника и то баш оних с малим и средњим поседима на првом месту.

С погледом на наведене односе млекарства к пољопривреди као и с погледом на исхрану и здравље народа и код нас, у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца, ваља тежити јачем подизању млекарства и то првенствено путем *млекарског задругарства,* да би и онај

наш многобројни ситан земљопоседник могао учествовати у користима, које се отуда имају. Подизање млекарства у нераздвојној је вези с подизањем сточарства, а посебице с оснивањем сточарских задруга (задруге за држање бикова, селекцијске задруге и др.), а побољшати сточарство значи побољшати ратарство и унапредити целокупну пољопривреду.

По Флајшману,
А. Г. Јовановић

ИЗ РАТАРСТВА.

На повећању жетвеног приноса житарица. *)

Сејање на кућице. Начин сејања житарица на кућице, који је предложио директор пољопривредне школе у Шапцу, г. Коста Поповић, свакако је узбудио известан интерес у пољопривредним круговима. И то је природно, јер начин сејања, поред свих осталих услова за успех ратарског рада, — као што су: земљиште, његова обрада, ђубрење, неговање усева и т. д. — има доста важног значаја. Свима је познато, колико је великих успеха постигла светска култура житарица, кад је у праксу била уведена машинска сетва на редове: пре свега се смањила готово на 20—30% количина усевног материјала по хектару; даље — услед правилнијег и равномернијег распоређивања усејаног семена, развиће биљака иде снажније, према чему на крају крајева се добије већи и бољи принос. Кад је 1900. године на светској изложби у Паризу познати француски пољопривредни научник професор *Грандо*, на основу прикупљених на изложби података поделио целу Европу — у пољопривредном погледу — на западну и источну, дало се одмах видети, да је утицај свих културних чиниоца, у том реду и машинског врстачког сејања, огроман: само од овог начина сејања повећање приноса може да достигне неких 10—20%.

*) В. 13. број „Тежака".

Разуме се да наука и практично искуство не сме да се задржи само на једном начину сејања, ма да и најбољег у последње време, као што је машински усев на редове. Наука и пракса мора да тражи не само добар, већ и *најбољи, оптимални* пут за напредовање ове најважније за човечанство гране народне производње. Чим видимо, да у основи неког начина рада, напр. сејања, лежи извесна рационална идеја, ми морамо такав начин пажљиво проучавати, испитивати и утврдити његову стварну вредност, и то на крају крајева — на основу довољних и сигурних података о резултатима овог начина, т. ј. о приносима при сејању на кућице, упоредно са приносима при сејању на друге начине, напр. при обичном сејању руком, при сејању машинском на редове, на пантљике, на шире и уже редове, или при сејању „кинеском", иначе на начин *Демчинског*, и т. д.

Али ма који начин сејања да ми проучавамо, пре свега морамо да знамо, шта тражимо од *најбољега* начина сејања? Јасно је, да пре свега овај најбољи начин сејања мора да обезбеди свакој појединој биљци, која ће изаћи из посејаног семена, *оптимални* простор, оптималну површину земљишта, која за поједине врсте биљака, као што је познато, може да буде врло различна: простор, који је довољан за пшеницу, никако неће бити довољан за кукуруз; а ако ми пшеници дамо исто толики простор, као и кукурузу, пшеница ће се развијати заиста много снажније, бујније, донеће велике бокоре, можда са 50—100 струкова у сваком бокору; али опет остаје велико питање, да ли је такав усев пшенице оптималан, најбољи? Најзад, у колико ће он бити *рентабилан?* Јер ако ми пронађемо и заиста најбољи начин сејања, али ако се овај начин покаже као сувише скуп, он неће бити рентабилан, дакле пракса га неће примити, и ако је он технички најсавршенији. Дакле — крајем крајева — све што се ради у пољопривреди, мора да се најстрожије испитује у смислу рентабилитета, јер иначе и најбоље ствари, ако оне нису рентабилне, неће бити примљене у пракси.

Са таквих начелних гледишта — техничких, као

и економских — морамо да прегледамо и овај начин сејања — на кућице — оџаке. У сваки оџак препоручује се бацати 20—30 зрна; оџак од оџака да буде на одстојању 30—40 сантиметара. Колико то изађе пре свега усевног материјала по хектару? При одстојању оџака на 30 сант., то изађе око 110.900 оџака по хектару; при одстојању 40 сант. — по хектару стане 62.500 оџака. Рачунајући тежину једне хиљаде зрна за усев око 40 грама и количину зрна на оџак — 20 комада, имаћемо свега у првом случају око 88 килограма усевног материјала по хектару, а у другом чак око 50 килограма. Кад бацимо у оџак 30 зрна, тада ће количина усевног материјала по хектару бити у првом случају око 115 килограма, а у другом око 70 килограма. Дакле, уштеда је усевног материјала неоспорна и доста прилична.

Идемо даље. Како бацати 20—30 комада зрна у кућицу? Да ли у једну гомилу, или тако, да једно зрно од другог буде на извесном одстојању, напр. на 3—5 сант.? У првом случају рад ће ићи брже; у другом спорије; коштање рада ће бити различно. Исто тако и услови за развиће усејаних биљака морају бити сасвим различни. При бацању у гомилу неће бити нормалних услова: клице ће притешњивати једна другу; почне се борба за живот; индивидуално јаче биљчице могу и морају остати победиоци у овој борби, а слабије могу и сасвим да угину, или да се развијају толико слабо, да неће ваљати ништа. Истина, да победиоци могу да накнаде губитак у борби, својим јачим бокорима, и у кућици може да остане опет 20—30, чак и више, стабала, класова. Али, у овом случају, било би рационалније, да сејемо у кућицу не 20, већ мањи број зрна, али на правилном одстојању једно од другог, јер при томе би постигли бар смањивање количине усевног материјала по хектару. — При усеву 20—30 зрна на правилно, довољно одстојање једно од другог ми ћемо добити не „кућице", већ правилне *квадрате*, чије ће димензије бити, на пр. при размаку између појединих зрна од 5 сант. готово по 20—25 сант. са сваке стране. Бокорење жита ће се вршити при овоме начину готово

исто тако, као и при машинском сејању на редове. Број стабла и класа по хектару биће најмање два-три пута већи, него број усејаних зрна. Али број кућица по хектару мора бити мањи, него што смо горе израчунали аритметички.

Овде морамо подвући, да је тешко борити се са природом биљке. Кад житарице — по својој природи — имају способност и наклоност ка бокорењу, фактички ми никако не можемо апсолутно избећи ову појаву ни при једном начину сејања. Исто тако и при сејању на кућице, и у гомилу, увек видимо бокорење бар на спољашњим периферијским биљкама у кућици. А и што да се бојимо обичног (слабог) бокорења? И теорија и пракса доказују, да то апсолутно није незгодно. Чак — по неки пут — и много јачи бокори дају прилично исправљене приносе зрна.

Дакле, са техничког погледа сејање на оџаке има прво и неоспорно преимућство: уштеду усевног материјала. Физиолошка преимућства овог сејања нису толико јасна и неоспорна. То треба још да проучавамо на тачније и детаљније начине. Али још једно је техничко преимућство апсолутно неоспорно, то је прашење, копање кућица, т. ј. претварање житарица у окопавине. Истина, да је то само узгредно, а не директно, преимућство сејања на оџаке. Али свакако ово копање, а не сам по себи начин сејања, можда је најважнији узрок, због којега по неки пут сејање на кућице даје повећање приноса. Сада остаје још последње и најважније за праксу питање, наиме, у колико је рентабилан овај начин копања? Само одговор на ово питање може дефинитивно да реши, у колико сејање на кућице заиста представља бољи начин сејања, него обичан до сада у културном ратарству — начин машинског сејања на редове.

Дакле нама још остаје да испитивање сејања на кућице пренесемо с једне стране у физиол шко-ратарске лабораторије, а с друге стране — и особито — у широку праксу, на веће њиве — са најтачнијим израчунавањем рентабилитета овог начина сејања.

Д-г. Тим. Локот,
Проф. Универзитета.

За унапређење нашег воћарства.

Воћарство је врло приносна грана народне привреде, нарочито кад за његово развиће има повољних климатских, земљишних и тржишних услова.

Наша земља задовољава сва ова три услова: поднебље јој је такво да допушта гајење многобројних врста и сората воћака; планинско и брежуљкасто земљиште са пространим и плодним долинама и равницама пружа најидеалније положаје за разноврсно воће; а наша близина великим потрошачким центрима европским, даје нам могућност да ту својим свежим воћем конкуришемо другим удаљенијим произвођачким земљама, а у могућности смо и да идемо даље на азијска и афричка тржишта.

И захваљујући овако повољним условима, наше воћарство је постало важна привредна грана, која нам доноси лепих прихода и са којом заузимамо важно место међу осталим произвођачким државама. Тако на пример по броју шљивових стабала и по производњи шљива ми заузимамо прво место у свету.

Ма да је све ово овако, као што смо казали, ипак друге воћарске земље, као што је на пр. Калифорнија, успевају да нас својим производима, свежим воћем, па и сувом шљивом, туку на многим светским нама блиским пијацама, јер они поред горе поменутих услова за напредак воћарства имају још неке, које нама у знатној мери недостају: а то су практично знање око подизања, неге и прераде воћа и довољно капитала да могу подизати узорне, али у исто време и рентабилне воћњаке и прерадионице воћа.

Да би подстакли наше воћаре, да и они уложе више труда око подизања воћњака и прераде воћа, донећемо под овим истим насловом у неколико бројева

„Тежака“ неколико лепих слика, о томе како напредни воћари у Калифорнији негују своје воћњаке, а нарочито шљивзке.

Сл. 50. Наводњавање воћњака у Калифорнији.

Слика 50 показује један лепо однегован шљивар у Калифорнији и на њој се види: 1) како се при сађењу није жалило простора, него је узето велико растојење између стабала и на тај начин дала им се могућност да се јако развију и добро рађају; 2) круне воћака правилно су однеговане, без сувишних грана и гранчица, које би једне другима ометале развиће и најзад 3) како се изводи наводњавање шљивара.

Наводњавање воћњака, а нарочито, шљивара и јабучара, свуда где може да се изведе са мање трошкова, веома је приносан посао, који богато исплаћује све учињене издатке, нарочито ако се неколико суседа удруже и заједнички доведу воду из реке.

Наводњавање воћака *пре цветања* не само што није од потребе, јер тада има доста влаге у земљи, него може бити и од штете по заметање плода.

Наводњавати треба *после извршеног оплођавања*, па до пред зрење воћа на 2—3 недеље и то онолико пута, колико се за то укаже потреба.

Наводњавање воћака *пред само зрење* од штете је, јер само повећава тежину плода придоласком воде.

Бож. Ђ. Ранковић.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ:

Питање: Лањске године била је суша, том приликом овце су лежале и после по прашњавим местима, те су од тога закотиле црве у носу и роговима (овнови и рогате овце), те од тога некојим теку крваве бале на нос, а неке и липсују. Код заклате овце налазе се црви у носу и роговима. Код овце, која липше, имаде црва у носу, роговима и око очних и ушних жљезда. Интересантно, да овца, која липше, дан два раније не пасе и неће да једе а још раније, мало пре тога искочи јој повелика гука под вилицом, која кад се расече удари из ње гној и овца после овог просецања одмах угине.

Рибница

Радосав Р. Кутлечић

Одговор: Ти црви, које сте ви налазили у носу и роговима оболелих оваца, нису ништа друго него ларве од једне нарочите врсте мушица, која се у науци зове Oestrus ovis — *Овчији обад*. Дакле то је једна паразитарна болест проузрокована ларвама овчијег обада. Мушица, овчији обад боје је сиво жућкасте, мања је од говеђег обада, има један пар провидних крила, дакле долази у ред двокрилних мушица. На крилима има по три црне тачке. Ноге су јој кратке, а тело обрасло кратким длачицама. Овчији обад је распростањен на целој земљи. Појављује се на пашњацима само за време топлих, летњих дана, иначе се скрива у пукотине зграда и тора. Лети, после подне, за време највећих жега, женке носе јаја око ноздрва оваца, а пошто брзо лете, тешко се баш опази, кад то учине. Услед тога овце се поплаше, узнемире, ударају ногом о земљу, покушавају да се одбране од мушице, која хоће да снесе јаја. Кад је обад већ снео јаја, овца се чеше. Из ових јаја ускоро се развију ларве, које кроз ноздрве прећу у тако зване синусе — шупљине костију главе, са којима је носна дупља у вези — а то су носне и чеоне шупљине и код рогатих оваца и шупљих рогова ту се дефинитивно настане. Ту се ларве хране оним балама, које лучи слузокожа услед запаљења, које код ње проузрокује присуство самих „црва". У том последњем стадијуму свога развића ларве су бело жућкасте боје и имају

један пар уста, којима се држе припијене за слузокожу. Ларва овчијег обада проведе у шупљинама костију овчије главе од августа — септембра месеца до идућег лета. У лето ларва напушта синусе и силази у носну шупљину. Тај прелаз проузрокује надражај носне слузокоже, услед чега наступа јаче балење често пута са сукрвицом. Најзад „црв“ — ларва падне на земљу, где настави своје развијање, изгуби покретност, њен омотач отврдне, постане угасито мрка и из те лутке развије се одрасла мушица — овчији обад, који опет лети на пашњаку, носи јаја око ноздрва оваца и заражује их. Дакле то развијање од јаја до одрасле мушице траје годину дана.

Из напред изложеног развијања овчијег обода видимо, да је болест у запаленју слузокоже носних, чеоних и шупљина рогова, проузрокованог присуством ларви. Болест се нарочито примећује с пролећа и почетком лета, кад ларве силазе из шупљина костију у нос да би изашле напоље, а у том су времену ларве и највеће. Знаци болести и њихова јачина зависи од броја самих ларви. Кад су ларве многобројне, онда се само опажа да овца бали на нос без икаквих озбиљнијих поремећаја. Али ако су ларве многобројније (од 10-70), бале су гнојаве природе, овце се чешу ногама и о околне предмете. Растући ларве проузрокују све веће сметње, наступа тешко дисање, често пута и мождани поремећаји — несвестица, губљење равнотеже, падавица, — знаци слични онима које показује овца кад болује од „брља“,“ коју смо болест ми описали у 21. броју „Тежака“ за 1927. годину, отуда се ова болест и зове „Лажни брљ“ за разлику од правог брља. У тежим случајевима, где су ларве многобројне, може да наступи смрт, а у лакшим случајевима овца бали, док ларве не испадну и онда оздрави. Ако се расече глава угинуле овце од ове болести, онда се види да у шупљинама носних и чеоних костију и рогова има ових ларви „црва“, који су у устима припијени за слузокожу.

Дакле болест у обичним случајевима није смртно-

носна — али у сваком случају наноси економске штете, јер спречева напредовање оболелих.

Што се тиче лечења, две ствари треба имати у виду:

1). *Спречити заражи̇вање у лето.* Ово је најважније. Из описаног живота паразита видимо, да овчији обади носе јаја лети по врућини, после подне, отуда у годинама, које је предходила сушна година, као што је била прошла, имамо више оболења, а сама прашина нема никаквог утицаја, како сте ви погрешно мислили. Зато је потребно увек за време врућина склонити овце у хлад — на пландовање. Добро је за време тих топлих дана мазати овце око носа раствором крезола 5% да би се одбили обади да снесу јаја. Разуме се, ларве од угинулих оваца и остале треба уништавати спаливањем.

2) Што се тиче лечења већ оболелих оваца, њега може да врши само ветеринар, јер је потребно оболелој овци пробушити чеону кост или корен рога (трепанација) и кроз отвор повадити „црве". То разуме се у озбиљнијим случајевима, лакши пак пролазе сами природним развијањем.

Обреновац. Милутин Фр. Гец,
ср. ветеринар.

Питање: 1) Прије 15 дана купио сам 1 кобилу која је имала једну гуту у грлу код јабучице; сад се је провалило и почела је јести; да ли ће јој у будуће шкодити.

2) Једна овца добре пасмине ојањила се је и материца јој је ван испала; да ли је способна за плођење.

3) Може ли и хоће ли говече одн. крава стара 8—10 год. подвољак имати под вратом и житко балегати, а да не буде метиљ.

Бротуњац. **Ибрахим Имамовић**

Одговор: *1*) *Ваша кобила* према опису (ако је млада?), *вероватно* да *болује од ждребећака* — гунтураћа (Adenit. equorum). *Болести*, од које болују готово сви млади коњи — ремонти. *Код ове се болести* између осталих знакова: грозница, кашаљ, балење на нос и т. д. *појављује и ошок (гуша) под гушом* (отекне подвилична жљезда), који се већином загноји и провали.

Али оток (гуша) под гушом (оток подвиличне жљезде) *појављује се и код најопасније заразне болести сакагије* (Malleus) код коња, *која прелази не само с коња на коња и коњски род — једнокопитаре, већ и на људе.* Само што се ови отоци — гуте код ждребећака и сакагије знатно разликују:

Код ждребећака оток — гута је под гушом затупасто округластог облика, врућ, умерено мек, покретан (жљезда није срасла са околином), *при додиру оток је веома осетљив и у већини случајева сазри, т. ј. загноји се и провали. И код сакагије оток је неправилно округао, хладан, тврд, непокретан* (*жљезда срасла са околином, при додиру неосетљив и врло је редак случај да загноји и провали.*

Према предњем сад се управљајте. Ну за сваки случај пажљиво отворите ноздрве код кобиле и прегледајте слузокожу у носу. *Па ако приметите на слузокожи ма и најмању раницу или чибуљицу и чирић,* онда о томе известите местну власт, која ће по дужности позвати ветеринара да кобилу прегледа и болест утврди, а дотле сматрајте да је кобила сумњива на сакагију. *И обратите пажњу да други коњи не прилазе са њом у додир, и чувајте се и добро перите руке кад радите око ње, да се не би заразили.**)

2.) *Уопште отока* (*женке*) *код које при порођају материца испадне на поље није добра за приплод,* што важи и за овце. Па према томе биће у вашем интересу да ту овцу мало боље ураните и продате месару.

3) *Оток на врату* у виду подваљка и *пролив код ваше краве* могао је да наступи и усљед каквог другог узрока и болести, а не само због метиљавости-метиља. Али кад ви кажете да сте краву лечили од метиљавости и прописно сте јој дали дистол, *онда је потребно да се по овоме обратите за савет ветеринару.*

М. Митровић
марв. лекар.

---

*) Ко има ма и најмању рану на рукама, несме да ради око коња сумњивих и заражених сакагијом.

Питање: Имам 1 хектар засађен пре 18 год. шљивом раницом. Воћке су сађене на размаку од 6 мет., и јако су напредне. Сваке године добро цветају и плод заметну, али младе шљивице неки мали црв пробуши и потпуно род уништи.

Ропочево. **Никола Радојевић.**

Одговор: Иако нисте послали заражене шљиве, да би са сигурношћу могао одредити узрок, према свему изгледа да једна од осица, т. зв. шљивова оса, уништава плод ваших шљива.

Оса је доста јако раширена у појединим крајевима наше земље и наноси понекад врло велику штету, али за сада још се ништа не предузима противу ње. Начин живота и сузбијање штеточине изложено је опширно у Пољопривредном Календару за 1927. год. стр. 65—69.

Оса се почиње јављати углавном за време цвета и личи доста на омању, шарену муву, само има 4 опнаста, провидна крила. Она полаже јаја у плодник цвета или, касније, у већ зачете плодове. Ларва живи у плоду, и док потпуно не израсте, што бива обично већ крајем априла почетком маја, када су године нормалне, поједе и избуши сву средину плода, а затим напушта плод и одлази у земљу, где опреда чврсту чауру и у њој се претвара у лутку, која ће дати одраслу осу тек идућег пролећа.

Једно од најлакших и најизводљивијих средстава противу осе је прекопавање воћњака у јесен, и у пролеће. Земљу испод самих круна треба што боље иситнити, и тако ће један велики део чаура бити оштећен и лутке изложене рђавом времену пропасти, а један део биће уништен од птица.

Сем тога препоручује се да се заражени плодови, чим отпадну скупљају и уништавају. То је већ много теже изводљиво и даје мање успеха, јер велики део плодова отпадне, пошто су их ларве већ напустиле. Због тога не треба чекати да плодови сами опадају, већ чим се примети да су почели опадати, протрести воћку за воћком. Већина заражених плодова ће опасти и њих треба покупити и уништити. Недељу дана касније треба то исто поновити.

Препоручује се исто тако и прскање воћака у цвету арсениковим солима. У Италији са успехом се употребљава ова чорба:

оловни арсенијат	500 грама.
плави камен	1 кил.
угашен креч	1 кил.
вода	100 лит.

Место оловног арсенијата може се узети и нека друга арсеникова со, које се у трговини могу добити под разним именима, као арсола, носпрасен, „Sweinfurthergrün" и т. д. Детаљније податке о овим разним средствима наћи ћете у Календару Срп. Пољ. Друштва за ову годину, у чланку где се говори о разним средствима за сузбијање биљних болести и штеточина.

Dr. П. Вукасовић.

Питање: Имам 3 прасета од по 5 месеци, који болују од ногу има 1 месец. Од тог времена немогу да иду. Иначе једу добро као здрави.

Ковачица. **А. Хвиесик.**

Одговор: Разни су узроци због којих могу прасци да рамљу. Они могу да буду спољне и унутарње природе.

Спољни су узроци: нагњет, удар, ране, уштукнуће, ишчашеност, разни отоци, назеб и т. д. *А унутрашњи:* погрешно храњење крмача и прасади. Н. пр.: погрешно је хранити крмачу са сувише јаком (масном) храном, или поквареном и киселом. Јер је свињско (крмачино) млеко веома сиротно са машћу, а богато са сировином — казеином — и минералним солима. Па ако их будемо хранили са кукурузом, онда ће крмачино млеко бити сувише масно и шкодиће прасцима који га сисају. Или ако им будемо давали покварену и киселу храну, онда ће ова кварити у крмачином млеку сиревину — казеин, и производиће код прасади који то млеко сисају много киселина и других шкодљивих материја у телу. Усљед чега ће код њих (прасади) наступити укруњеност — узетост мишића и храмање, пролив и често смрт. И према овоме ко хоће да гаји свиње, треба да зна: *да је кукуруз најбоља храна за гојење свиња, а рђав за исхрану крмача, прасади и шункаша.*

Крмачама у почетку после прасења треба давати мање и слабију храну, па са растењем и развијањем прасади постепено храну повећавати и појачавати. И увек им давати храну која млечност повећава, као: јечам, овас, оплављено млеко, разноврсну зелену храну: траву и детелину, куван кромпир, шаргарепу, ражане мекиње и чисту воду. А треба избегавати давање крмачама за храну „грашка и пасуља" јер они умањавају лучење млека. И нетреба им давати киселу храну, и ону која се брзо квари и укисели као: сурутка, помије (сплачине), требер и коштано брашно.

Прасци могу да храмљу и ако их одмах по одбијању од сисе будемо хранили са ражаним и пшеничним мекињама, или им будемо давали раж у зрну. Јер од тога наступа код њих: узетост — храмање, јављају се знаци падавице (Epilepsia) и могу често да липсавају.

Искуством је доказано: да је за мале прасце која сисају најбоља и довољна храна до 3 недеље старости материно (крмачино) млеко. После ког доба треба им уз сисање додавати и по мало млаког посног крављег млека, или млаке чорбе од прокуване ражи или овса, а доцније и по мало запареног или куваног изгњеченог кромпира (најбоље промешати са млеком). А чим се прасад поред крмаче навикну да узимају храну, одмах им треба давати и по мало јечма у зрну. *Јер је јечам најбоља зрнаста храна за исхрану и успевање прасади.* А после 4 месеца старости прасад су способна да се хране са храном којом се хране и њихови родитељи.

Нетреба никад смешнути с ума: „да мала прасад могу да храмљу и усљед мекаиих костију (Rhachitis), кад им се не даје храна у којој има довољно фосфорокиселог креча". У ком се случају виде код прасади криве ноге и отоци на ногама

Према предњем добро прегледајте ноге код ваших прасади, па ако ма шта приметите на њима споља, онда знајте да су томе криви спољни узроци, или мекане кости (Rhachitis), а може да буде и назеб. А на случај ако на ногама нема никаквих промена (ноге

су чисте), а прасци храмљу: *Онда је највероватније да је овоме узрок погрешно храњење крмаче и прасади. И онда се према овоме и управљајте.*

М. Митровић,
марв. лекар.

Питање: Имам једну њиву у величини од 1 хектара, изложену ка северу; земљиште је бреговито, жута глинуша и сувише неплодна, није каменита. Намеран сам на истој да посадим шљиве. Да ли могу да успевају и која сорта може?

Краљево Село. **Живојин Илић.**

Одговор: Два главна услова за добро успевање, обилан и добар род за све врсте воћака, јесу добар и подесан положај и добро земљиште. Јер на добром земљишту биће успевање и напредовање истих боље и као такве боље ће и више рађати. А на добром и подесном положају тај ће род бити сигурнији, а нарочито биће бољи, слађи и са већом вредношћу. Све ово важи и за шљиве па биле оне ове или оне сорте, биле оне калемљене или не, само стом разликом да се може од овог чинити донекле одступање једино у погледу квалитета земљишта. Јер и лошије земљиште вредан одгајивач је у могућности да поправи, али положај не може. Кад ово знате, онда можете бити начисто да ваше горње земљиште није ни приближно подесно по квалитету за подизање воћака а нарочито шљива. Ако пак и поред овог савета ипак желите вашу намеру да приведете у дело, то вам опет велимо, не садите никако шљиву произведену из изданака или семена, јер ће као таква поред осталих болести патити и од трулежи жила, пошто је земљиште тешка неплодна иловача, која је увек у доњим слојевима влажна. Но садити шљиву калемљену на џанарици, која је много боља за таква земљишта.

Д. Ј. Спремић.

ЛИСТАК.

Из Пољопривреде Планинскога Типа.

Белешке Драгише Лапчевића.

(Наставак)

6., За пашу трговачке стоке, која се има извозити на скелама у страну државу, дужна је свака општина, где се овака скела налази, у споразумљењу с надлежном полицајном влашћу определити једно сразмерно парче утрине, на коме ће ова стока бесплатно пасти за време, док се не извезе.

29. Марта 1857 у Београду

Александар Карађорђевић, Књаз Српски

Председатељ Совета, Генерал — Мајор, Каваљер,

Стефан Стефановић

Главни Секретар Совета, Каваљер,

Јаков Живановић

Међутим, после је следовал Шумска Уредба од 26 јуна 1857 год., која о утринама има и овај пропис:

„Само онде да се од утрина у земљи оскудним људма земље даде, где ова утрина довољно има, тако, да се с тим неће општина за своју потребу, а ни трговина очевидно стеснити, па и овде нарочито на оним местима да се исте земље даје, где је ови још под трњем или под шумарицом; а чисте утрине, доклегод има они нечисте, да се добро чувају. — Где се пак ни од чистих утрина не би могло земље дати: онде да се и од шуме, колико је нужно, одвоји.

И ако такав проведе 15 година у оваком уживању, онда ће Окружни Суд издати му тапију на исту земљу".

Интересна је ствар, да су по томе законскоме пропису дате оскуднима у земљи многе општинске утрине. Има села, у којима су, на тај начин, све утрине раздате у приватну својину: сад су тамо њиве, вотњаци и куће.

22. Шумарство за време рата.

Наше су шуме за време ратова врло много сатиране. Још пред инвазијом Турака наши су стари обарали горостасна дрвећа и њима закрчавали путеве којима би Турци наступали;[1]) ради те потребе страдали су читави комплекси

[1]) Ст. Новаковић: Срби и Турци у XIV и XV веку.

најважнијих шума и отворене су бреше за даље сатирање. Аустриских ратова у XVII и XVIII веку шуме су страдале и с једне и с друге стране: негде су их аустријанци обарали ради своје заштите и сигурности, а негде су то чинили Турци да би омели герилу свога сопственог хришћанског становништва које се дизало на оружје приликом сваког ратног похода северних суседа.

То је исто поновљено у ратовима 1876 — 1878 год.: за потребе горива, за потребе утврђења и ради добијања отвореног положаја како би се избегла евентуална изненађења од стране непријатеља, тада су на граници потпуно сатрвене огромне и непроходне шуме. То је учињено и у ратовима 1912—1913 год. А за време светског рата (1914—1918) сатирање шума је готово довршено; оне су обаране безобзирце: за ратне потребе, за огрев војске, за железничке прагове, за разну грађу и т. д. А како је сељак у маси био остао без игде ичега од онога што би продао да добивеним новцем купи разноврсне потребе кућне, то је обарао остатак шуме и извозио на пијацу.

После рата

Тако су шуме у нас *савршено* сатарене; постигнуто је, управо, оно идеално стање које су многи плаћени државни шумари сматрали као услов за подизање нових шума: тек кад се униште старе шуме, говорили су они, настаје доба подизања нових.

Да ли ће се, како ће се и у којим размерама приступити подизању нових шума, то ћемо видети.

(Наставиће се.)

КЊИЖЕВНОСТ

„Пољопривредни гласник" — Данска свеска. — У низу публикација „*Пољопривредног Гласника*", које су посвећене појединим државама, изашла је пре неколико дана свеска бр. 12, посвећена искључиво *пољопривреди Данске*.

Уреднику „Пољопривредног Гласника", који већ девет година излази у Новом Саду, господину Др. Емилу Поповићу — Пецији служи на част, што се је потрудио, да нам пружи ову публикацију и то уз сарадњу одличних данских стручњака. Сам дански Министар Председник и Министар Пољопривреде г. Th. Madsen-Mygdal написао је за ову „Данску свеску" уводну реч, у којој износи развитак данског сељаштва за последњих 150 година.

Г. уредник је учинио велику услугу нашој пољопривредној књижевности, што је припремио ову свеску. Нашој заосталој пољопривреди потребни су светли примери рада и пољопривредних уређења, те да јој они послуже за потстрек и за образац, шта се све може постићи, кад се *ради*, кад се *хоће* и кад се зна, *шта се хоће*.

Лепши узорак није могао бити изабран, него што је *Данска*, та малена држава ситних поседника, на високом ступњу аграрне и опште културе.

Данска нема више од 44000 кв. километара и нешто преко три милиона становника, од којих су трећина земљорадници, а две трећине налазе зараде у индустрији, трговини и занатима. Ипак 80% целокупног извоза по вредности из Данске чине земљораднички производи, што је доказ необичне интензивности данске пољопривреде.

У Данској је развијен ситан посед, тако 50% чине поседи од 0,55—10 хектара, 47% поседи од 10—60 хек. а само 2% поседи преко 60 ха.

Па шта је то учинило, да се Данска толико развије?

На то питање налазимо одговора у чланку г. Ф. Пакација „Темељи данског пољопривредног напретка". Ги су темељи: на првом месту *рад* (вредноћа). „Рад је у Данској и прва дужност и прво право сваког појединца". За радом следују правилне и систематске организације: *задругарство*, развијена *пољопривредна настава*, подешена за примену у пракси, те се не дају дипломе, ни сведоџбе, *шушна настава*, искусни *пољопривредни савешници* (консуленти) у народу. У Данској сви људи, који делају саветом, канцеларијским или научним радом на унапређењу пољопривреде, редовно се регрутују само из редова оних свршених агронома, који су „провели по десетак, а и више година у успешном практичном раду". Уз све напред наведено долази *опшша просвећеносш*, којој су много допринели т. зв. народни универзитети.

Ваљана *служба огледних и контролних сшаница* такође је важан камен темељац данског пољопривредног напретка. *Пољопривредном кредиту* је такође посвећена потребна пажња.

Налазим, да би добро било, да је на првој страни „Данске свеске" претходила картица (мапа) Данске с врло кратким статистичким подацима о површини, становништву и климатским приликама.

Свесрдно препоручујемо ову „Данску свеску" свима нашим пољопривредницима. Може се добити код уредника г. Д-р Емила Поповића-Пеције у Новом Саду, Сремска ул. бр. 8., по цени 15 дин., а за ђаке 10 дин.

19. VI. 1929. у Ваљеву. **А. Г. Јовановић**

Извештај *Дирекције Државне Средње Пољопривредне Школе у Ваљеву за 1927/28. школску годину.* Школа је основана 1921. године, а прва школска година отворена је 1923. године. Према томе школска 1927/28. пета је година од отварања ове школе.

Почетком школске 1927/28. отворен је интернат. Питомци у интернату добијају: храну, стан са огревом и осветљењем, постељне ствари, лекарску негу и лекове. Цена за издржавање у интернату је 400 дин. месечно. Сиромашни добри ученици плаћају половину цене за издржавање или имају ово бесплатно.

На челу школе стоји Директор (г. А. Г. Јовановић) са 5 редовних и 8 хонорарних наставника.

Школа има лепо уређену Књижницу, Збирке и Лабораторије.

Школско имање велико је 54.5975 ha, које је углавном под њивама, ливадама, воћњаком, виноградом, украсном градином, огледним пољем и са још једанаест објеката разних култура.

Од стоке има на имању запатних грла:

Пастува (источно-пруске расе), говеди (сименталске расе), оваца (сјеничке), свиња (јоркширске расе), а заступљено је: живинарство, пчеларство и свиларство.

Задатак је средње пољопривредне школе, да се у њој образују ученици теоријски и практички у пољопривредној струци тако, како би могли с успехом руковати мањим и средњим сеоским и државним добрима и корисно послужити у државној служби пољопривредне струке.

Настава у средњој пољопривредној школи траје три године, а четврта година по свршетку школе посвећена је искључиво практичном усавршавању и обавезна је за оне који желе ступити у државну службу.

У наставном плану преовлађују теоријски предмети, али је извесни део времена посвећен вежбама у лабораторијама и кабинетима и вежбама на школском имању. Главна практична знања ученици имају стећи за време четврте године школовања, која проводе искључиво на пракси, на каквом добру уређеном, првенствено приватном имању, после чега полажу пред комисијом у Ваљеву практични испит.

Редовна предавања почињу 1. октобра, а свршавају се крајем јуна. У јулу се полажу годишњи и завршни испити.

У 1928. години укупно је положило завршни испит 37 учевика.

М. М.

Прилози за Историју Шумарства у Србији од Јов. М. Јекића *Инспектора Министарства Шума Београд 1928. год.* Стручна критика дала је најпохвалније мишљење о појави

ове врло корисне књиге, у којој је разговетно, језгровито, врло лепим популарним језиком написано све оно, што књига својим насловом обећава.

Развој пољске привреде у Србији упоредо је ишао са развојем шумарства, те је ова књига створена да послужи као добар учитељ не само шумарима већ и пољопривредницима. Писац је много допринео да више ценимо важност шума, због огромне користи које нам шуме пружају.

Овом лепом књигом писац је задужио шумарску струку и стекао леп глас одличног популарног писца и стручњака.

Књига има 367 страна велике осмине.

Цена је књизи 60 динара. Може се добити у Српском Пољопривредном Друштву у Београду и код писца.

М. М.

РАД. С. П. ДРУШТВА И ПОДРУЖИНА:

Практичан курс о гајењу раног поврћа.

Српско Пољопривредно Друштво у низу мера за унапређење пољске привреде предвидело је и приређивање практичних курсева за произвођаче раног поврћа и један од таквих приредило је у току месеца фебруара т. г., узимајући за овај курс чланове пољопривредне подружине у Рибнику, среза трстеничког, с обзиром да се ови доста обилно баве градинарством, специјално за пијацу у Врњачкој Бањи.

Намера је Друштва била да овај курс приреди у близини бање или Подружине, али је због тешкоћа око руковаоца истог као и материјала потребног за исти и поред све добре воље Друштво морало одустати од тога и обратити се Управи Дворских Пољопривредних Добара, да би се овај курс одржао у башти Његовог Величанства Краља, пошто ту има свих инсталација и објеката за приређивање течаја.

По обавештењу г. Управника Дворских Пољопривредних Добара, Његово Величанство Краљ благоволео је одобрити приређивање овог курса.

Курс је трајао 7 дана, на истом је било 15 слушаоца упућених од стране Рибничке Пољопривредне Подружине, поред ових било је још 3 слушаоца и то 2 из села Железника и 1 из Мола у Бачкој.

Пошто је за руковање овим курсом г. Александар Рашковић, управник Дворског Имања био спречен госповима око обиласка осталих имања, то је Управни Одбор Српског По-

љопривредног Друштва одредио г. Драгутина Спремића члана Управе, који је уз припомоћ г. Рихарда Меркера баштована Дворске баште овај одржао.

Првог и другог дана слушаоци су на лицу места у зимској башти (стаклари) и код већ постављених топлих леја упознати са свима условима за успешну производњу раног поврћа и пословима око овога од сејања, пикирања, расађивања, како у топлим лејама тако и на отвореном пољу. Доцнијих дана курзисти су лично изводили радове око прављења топлих леја, сејања семена у овима, као и пикирање раније стиглих биљака, пропраћајући све редом шта је за исте потребно. Уз ово у свима приликама дате су курзистима поуке и упуства и из осталих грана пољске привреде, а нарочита пажња обраћена им је на гајење малине и јагода, све уз посматрање великог броја зелених паприка, салате, парадајза краставаца, тиквица, кеља, карфиола, келерабе и др. зелени.

По свршетку курса слушаоци су изведени у Београд, где су прегледали пијаце, установе и објекте, којом је приликом посећен и подрум Дворског ликераната г. Радојице Старчевића, који је курзисте пријатељски дочекао, упознао их са свима радовима око неге вина и по томе дао свима по једну флашу своје лепе тамњанике. После овога курзисти су посетили семенарску радњу г. Тиме Владисављевића, који је као и увек са великом радошћу дочекао и поздравио курзисте, упознао их са свима условима ко и треба да се знају приликом набавке семена, истичући увек да треба да се старају и труде да сами производе што више семена градинарских биљака како за своје потребе тако и за друге, јер се само на тај начин може са највећом сигурношћу постићи успех у градинарству.

Курзисти су се нарочито дуже задржали у локалима Српског Пољопривредног Друштва, где су дочекани од стране Председника. П председника, чланова и особља Друштвеног, показани им магацини справа, алата и материјала и упознати у неколико са радом Друштвеним.

На име помоћи Друштво је издало курзистима за подвоз железницом за одлазак и повратак и по 20 динара дневно, а Дворска економија у Топчидеру ставила им је на расположење стан.

Овом приликом курзисти су на имању Њетовог Величанства Краља имали прилике да посете модерна уређења стаја за краве, телад, запрегу, овце, оборе за свиње, живинарник, налазећи у свима приплодну стоку добро и са љубављу одгајену, којом им је приликом објашњено оно што су видели и што их је заинтересовало, нарочито принцип рада на истом, којим се на истом ради по личној иницијативи Њеног Величанства Краљице, која своја имања и запате стално обилази, интересује се и помаже да у реду напре-

дују, те се целокупни расходи овог имања подмирују из сопствених прихода и имање већ има поред расхода један већи фонд ради подмирења евентуалних ванредних издатака.

По повратку својим кућама курзисти су изјавили Подружини која их је упутила да су овом приликом имали шта да виде и чују што ће за њих бити од користи, и Подружина пише Друштву следеће:

„На својој данашњој седници Управни Одбор ове Подружине саслушао је извештај члана Надзорног Одбора г. Давида Бинића о успеху и утисцима градинарског курса на Дворском имању у Топчидеру. Према овом извештају Управни Одбор ове Подружине је најпријатније изненађен пријемом и излажењем у сусрет у сваком погледу од стране свију чланова Друштва а нарочито г. Спремића, те овим изјављује Друштву своју велику благодарност".

Драг. Ј. Спремић.

Записници седница

Управног Одбора Српског Пољоприв. Друштва:

24. одржане 12. јуна 1929. год. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г.г. П.председник Др. Т. Митровић чланови: Д. Спремић, С. Ратковић, Б. Станисављевић, М. Сопт јановић, Б. Ранковић, Л. Сладековић и В. Матић.

Председавао П.председник г. Др. Т. Митровић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

414) Прочитан је и примљен записник 24. седнице Управног Одбора.

II

415) Прочитан је и усвојен записник 23. седнице Књижевног Одбора.

III

Прочитан је записник 24. седнице финансијског одбора, па је одлучено:

416) да се прима знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000.— динара;

417) да се прима знању да је извршен преглед касе и нађено стање исправно;

418) да се штампање Тежака у другој половини године уступи Штампарији „Заштита“ за 4.350.— дин. као најповољнијем понуђачу;

419) да Председништво набави апарат за умножавање рукописа „Ротабаф“, за 1800. дин., ако по извршеном прегледу и раду покаже добар резултат.

420) да се прима знању исплата рачуна од 44.500— динара за испоручене прскалице Пољопр. Инспекторату на Цетињу.

IV

Прочитан је записник 24. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

421) да се одбију понуде: бр. 5776 за брусеве и др., бр. 5942 за инсектициде и бр. 6161 за сточну со, пошто је дотична роба непотребна;

422) да се по понуди бр. 6163 набави 40 лит. сиришта;

423) да се одобрава набавка 3 бале рафије;

424) да се по акту бр. 6267, пошаље Крњевској Подружини 1 кгр. рафије.

V

Прочитан је записник 24. седнице Програмског Одбора, па је одлучено:

425) да се по акту бр. 6240, поклони Сенћанској Подружини по један Календар и једна Земљорадникова Читанка за сваког курзисту, пошто Министарство Пољопривреде нема могућност да пружи помоћ;

426) да се нема могућност да се помогне курс у Трстенику;

427) да се Правила Савеза и Пољопр. Књижница и Читаоница, пошаљу чим изађу из штампе, свима Подружинама и онима који су их тражили.

VI

428) По предлогу Инспектора за Подружине одлучено је, да се прими у састав нова Подружина у Топоници, пошто је испунила све услове за пријем.

VII

429) По тражењу бр. 6056, одлучено је да се дâ кредит до половине јула о. г.

VIII

Саопштења и предлози:

430) Секретар саопштава, да су поклонили Савезу Пољ. Књижница и Читаоница г. г. М. Стојановић 100 књига „Основне Поуке за Виноградаре“ и Н. Петровић 150 истих књига. Одбор прима знању са захвалношћу.

431) Прочитано је и писмо Београдске Обласне Задруге за Пољоприв. Кредит, којим извештава, да је Друштво примљено у чланство. Одбор прима знању.

432) Прочитан је позив Комесара Моравске Области на Конгрес сточара и живинара. Одбор прима знању.

Са овим је седница закључена.

---

25. одржане 19. јуна 1929. год. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић, П. председник Др. Т. Митровић и чланови: Д. Спремић, А. Рашковић, Т. Владисављевић Л. Сладековић, Б. Ранковић, С. Ратковић, Н. Петровић, Б. Станисављевић и М. Стојановић.

Председавао Председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

433) Прочитан је и примљен записник 24. седнице Управног Одбора;

II

434) Прочитан је и усвојен записник 24. седнице Књижевног Одбора.

III

Прочитан је записник 25. седнице финансијског Одбора, па је одлучено:

435) да се прими знању, да је Дирекција за Пољопривредни Кредит одобрила Друштву зајам од 500.000— динара;

436) да се Просветном Дому у Двору у Босни, поклони књига у вредности 200— динара;

437) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000— динара.

IV

Прочитан је записник 25. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено;

438) да се одобрава набавка 3 ком. ручних косачица;

439) да се откупе тегле за мед, по понуди бр. 6377;

440) да се фабрици тријера Маро исплати остатак дуга, и да се поручи нова партија тријера од 24 комада.

V

Прочитан је записник 25. седнице Програмског Одбора, па је одлучено:

441) да се у Извршни Одбор Савеза Пољопр. Књижница и Читаоница, поред председника и председника делегирају и чланови Управе г. г. Т. Владисављевић и М. Стојановић, и да се сазове Извршни Одбор у седницу 30. о. м.

442) да се Рековачкој Подружини призна накнада за 28 ком. Календара;

443) да се препоручи Подружинама у Војводини, да узму што већег учешћа на изложби у Сомбору, коју приређује Бачко Пољопривредно Удружење, и да им се скрене пажња да ће на изложбу доћи Друштвени изасланик и са њима одржати Конгрес;

444) да се предлог о накнади путних трошкова, упути Одбору за штедњу.

VI

445) По предлогу Инспектора одлучено је, да се Куманској Подружини пошаље плави камен и тражи да одмах пошаље обавезу.

VII

446) По питању анкете о калемљењу шљива одлучено је, да г. г. Др. В. Стојковић, Б. Ранковић и М. Стојановић припреме питања, која да се објаве преко Тежака. Приспеле одговоре да среди г. Др. В. Стојковић, па на јесен да се сазове Конференција на којој да се то питање расправи.

VIII

Саопштења и предлози:

447) Прочитан је позив Академије Наука на парастос умрлим члановима. Одлучено је, да парастосу присуствује г. Д. Спремић члан Управе.

Са овим је седница закључена.

1,000 ДИНАРА ВАМ ПЛАТИМ АКО ВАШЕ БРАДАВИЦЕ

КУРЈЕ ОЧИ

тврду кожу, израслине, не одстраните сигурно у року од 3 дана са **РИА БАЛЗАМОМ** без боли, без погибељи и без ножа. Лекарске препоруке: **D-r GURAKUS B. WIEN** пише: Ја сам са **РИА** задовољан, пошаљите даљних 24 лончића, ја ћу их код мојих пацијената употребити. **Цена са гаранцијским писмом динара 9., 3 лончића динара 18., 6 лончића динара 32·—**

DR. NIC. KEMÉNY, KOŠICE
KASCHAU
Postfach 12/L 42
Čechoslovakei 2—1

Болесни Живци

Колико је дана у једној години, кроз колико станица мука мора да прође нервозан човек, јер лоши, исцрпљени живци огорчују живот и проузрокују много јада. Боли, тргања и пробадања, несвестица, нападаји страха, једно или обострана главобоља, шум у ушима, титрање пред очима, сметње у пробави, бесаница, избијање зноја, тргање у мишицама, неспособност за рад и многе друге појаве, редовито су последице слабих, смалаксалих, болесних живаца.

Како да се избавите од те невоље?

Моја баш изашла књига расправља о једном препарату, који је **постао врелом благодати човечанства.** Потпомаже на управо чудесан начин делатност органа тела, јача хрбтеницу и мозак као и мишице, удове, даје снагу и вољу за живот.

У борби за здраве живце

ствара ово средство често чудеса, води храњиве твари до најкрајних места стварања крви, оживљује, окрепљује, одржи човека младим и свежим. Вама да се сами уверите, како Вам ништа неистинито не обећавам, јер ћу кроз идуће две недеље свакоме ко ми пише, посве **бадава и франко** послати једну малу кутију на пробу као и књигу једног лечника са многостраним, дугогодишњим искуством, која се је и сам имао да бори са овим патњама.

Напишите ми Вашу тачну адресу, па ћу Вам одмах бесплатно послати што сам обећао.

Ernst Pasternack, Berlin, S. O.
Michaelkirchplatz Nr— 13— Abt: 352
1—1

ДРАЖЕСНИ УВОЈЦИ

неограничено изгрђиви код влажног времена или зноја, постижу даме и господа „HELA - LOCKENKRÄUSLEROM“ без шкара. И најлепши бубикопф биће полепшан, те је свака ондулација непотребна, штедите време и новац, те Вам се раст косе појачава. Ваша слика у огледалу ће Вас очарати. Одмах код прве употребе - красни увојци. Многе признанице. Особито ласкаво су се изразили казалишни фризери и уметници. Цена Дин. 12.—, 3 боце Дин. 26.—.

Dr. Hikol. Kemény, Košice., Pošt pretinac i 2/ H 23— ČSR.

1—1

Земљорадници!

УГАРИТЕ ваше стрњике одмах ПОСЛЕ ЖЕТВЕ. То се најбоље врши плугом са 2 бразде (SACK E. 6 B), чија је цена ДИН. 900·— (са 2 рез. раоника), а може се добити код СРПСКОГ ПОЉ. ДРУШТВА Београд — Немањина 11. (чек. рачун Бр. 50350).

Читајте „Тежак“ и уписујте међу својим познаницима нове претплатнике! Тражите комплете „Тежака“ из ранијих година, који се могу добити по 20 динара.

ПЛУЋНЕ БОЛЕСТИ
БРОНХИТИС
КАШАЉ, ГУШЊА,
АСТМА
ТУБЕРКУЛОЗА
СЛАБОКРВНОСТ.

као уопште оболења органа за дисање, лечи прокушан и препоручен од војних и државних болница као изврсно и поуздано средство

„ХУДОВЦИН“

добива се у свима апотекама, кутија 32·— дин., а где га нема, тамо шаље 3 кутије уз поузеће за 75·— дин.

једино произвођач:

апотекар ИВАН ХУДОВСКИ
у Нишу, Вардарска ул. 1.

24—14

ПАЖЊА Г. Г. САРАДНИЦИМА:

Моле се г. г. сарадници „Тежака“ да рукописе достављају откуцане на машини или бар читљиве руком писане.

ВИНОГРАДАРИ! У интересу је сваког од вас да при извођењу ма ког посла у подруму има при руци књигу

„ВИНАРСТВО“

која се добива код Српског Пољопривредног Друштва у Београду по цени од 30 дин.

пре употребе — после употребе

ЧИСТОЋА ЛИЦА и подмлађивање. Ваша пут поприма младеначку свежину и белину попут цвета. Суједице; **пришТеви, испуцаност, опекотине** сунца, жуте и **смеђе** мрље,

Сунчане пеге

нестају брзо и сигурно с употребом креме за лепоту „EROS“. С **„EROSOM“** постигне се и уздржава лепота лица, врата и руку. Уздржава уз гаранцију лепоту до високе старости. По лечнику препоручено.— „Много захвалности Вам дугујем. **Постигнуто видљиво полепшање пути у 24 сата“** — пише г-ђа Др. М. Глеценд. С успехом покушано код дама и господе сваког доба. Цена: дин. 16·—; 3 лончића дин. 34·—; 6 лончића дин. 55·— **D-r Nikol. Kemény, Košice, Postfach 12/L.** 42·— Č. S. R. 1—1

Виноградари!

Услед честих пролетњих киша и велике влаге, на виновој лози појавили су се у већој мери **ГРОЖЂАНИ МОЉЦИ, ЦИГАРАШИ** (савијач листа и **ОИДИЈУМ,** који наносе велике штете.

Да би сачували виноградe и добили што већу бербу грожђа, употребите опробане и сигурне домаће препарате:

АРЗОЛА за прскање против **грожђаних мољаца;**

МОЛЕКС за запрашивање против **грожђаних мољаца, цигараша и других штеточина;**

СУЛФАРОЛ за прскање против **оидијума.**

Арзола и Сулфарол могу се помешати са бордовском чорбом за једновремено прскање. Доста се уштеди у времену и појачава лепљивост бордовске чорбе.

КУСКУТАН је опробано и апсолутно сигурно средство против **вилине косице у детелини.**

Тражите наша стручна упутства и ценовник

„БИЉАНА" А. Д. — Београд

Пошт. фах 423. 3—3

РЂАВА ВРЕМЕНА

су данас, и ко ће добро да излази, мора да буде у сваком погледу штедљив а особито код набавке својих потреба чији је извор најјефтинији велетрговина СТЕРМЕЦКИ, мора бити и тачан у узвршивању својег знања, зато треба имати добар џепни **сат, будилицу и зидни сат;** стварно добре и тачне сатове уз веома јефтине цене набавите само у велетрговини

Р. СТЕРМЕЦКИ, Цеље, број 78. Слов.

Да се сат не изгуби потребан је ланац: лепа девојка или млада жена треба минђуше и прстење. Све ово налазите у **великом илустрованом ценовнику** са више хиљада скица, који се **шаље на захтев свакоме бесплатно.** Три годишња гаранција за сатове Што не одговара промени се или се враћа новац.

4—4

Лист излази 1. и 15. — Цена листу на годину за Краљевину С. Х. С. 30, а за иностранство 65 дин. — Ђаци и војници добијају лист у пола цене. — Претплата и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. — Рукописи се не враћају, — Цена огласима по такси. — Рачун код Поштанске Штедионице број 50350.

НА ЗНАЊЕ

Српско Пољопривредно Друштво има на продају:

Сириште „Каштел“ боца од $^1/_2$ кгр.	Дин.	18.—
Боца од 1 кгр.	Дин.	30.—
Манилу првокласну, за везачице, у клубадима од $2^1/_2$ кгр. Клубе	„	47,50
Ветрењаче домаће израде, масивне, са 6 сита	„	1500.—
Ветрењаче немачке израде, мање, са 8 сита	„	1350.—
Вршалице ручне, немачки фабрикат	„	2200.—
Трокари за говеда, са резервном канијом .	„	50.—
Чилска шалитра	„	3,70
Семе од мухара селекцьонисаног	„	8.—
Семе од репе угарњаче (сеје се чим се пожање жито)	„	25.—
Патент боце од 1 кграма, за воћне сокове и парадајз	„	25.—
Патент тегле од 1 л. „Rex“ и „Weissmann“ (по избору) ком.	„	14.—
Патент тегле од 2 л. високе Дин. 23.— ниске, јаке комад	„	25.—
Патент тегле од 3 литра запремине, ниске, широке, јаке ком.	„	33.—
Патент тегле од $^1/_2$ литра, погодне за домаћу употребу ком.	„	11.—
Тегле за мед, са метал. поклопцем на шраф, од $^1/_2$ кгр. 7.— од 1 кгр. ком. . . .	„	10.—
Резервне гуме за тегле од 1 литра (остало по мустри) ком.	„	1.—
Жетелице руководачице, ориг. „Knotek“, најбоље ком	„	6950.—
Жетелице руководачице ориг. „Melichar“ . .	„	6800.—
Тоцила за жетелице и косачице, од пешчара, на ногарима ком.	„	450.—

Све су цене франко друштвени магацин и необавезне. Поручбине чинити благовремено, јер је све набављено у ограниченој количини.

Изузев Подружина које имају кредите, сви остали треба да шаљу новац унапред за ствари које иду поштом, а за крупније $^1/_2$ вредности, на име капаре, док се остатак узима повуком.

Друштво ће ускоро добити: **Пресе и Муљаче** за грожђе и воће, више врста **разних плугова и дрљача,** најбоље **Француске сортираче „Марот“** и чувене **тријере Heid,** као и остале потребе за јесењу сезону, а све ће бити објављено у **засебном ценовнику.** 1—1

Штампа „ЗАШТИТА“ — Београд, Студеничка 62. — Телефон 2-24.

Ослобођено поштарине
реш. Мин. Пошта и Тел. бр. 17306/24. г.

Бр. 15. Београд 1. август 1929. год. Год. LVI

За С. П. Друштво власник
председник, Мирко Миљковић

Одговорни уредник
Божидар Ђ. Ранковић

ЈЕДНА АНКЕТА

о подлогама за калемљење шљива.

Шљива заузима највидније место у нашој воћарској култури; она је један врло важан извор народног богатства у нашој држави. С културом шљива развиле су се код нас три врло важне индустрије, којима то дрво пружа у виду свога плода прву основну материју, сировину за прераду, а то су индустрија сушења шљива, индустрија пекмеза и индустрија ракије. Благодарећи тим шљиварским индустријама, а тако исто и великом извозу наших сирових шљива у стране државе с једне стране, а с друге стране повољној клими и терену, кул-

Ваља само подизање шљивика изводити на рационалној основи, како би се добила не само дуготрајна дрвета, него још и дрвета, која ће сваке године доносити и доста и доброг рода.

Шљива*) се код нас размножава изданцима, а ретко кад и калемљењем. Од подужег времена, од како су засновани сресни расадници, отпочела се шљива размножавати и калемљењем у мало већој мери и као подлога за тај циљ употребљује се шљива звана џанарика (Prunus myrobolana). На многим местима постоје већ и старији подигнути шљиваци од тих окалемљених шљива на џанарици. Да ли су наше јесење шљиве окалемљене на џанарици или којој другој подлози показале онакве резултате, какви су се очекивали? Да ли је плодност и трајашност окалемљене пожегаче и којдићеве шљиве на џанарикама или другим подлогама истоветна, боља или гора, него ли шљива пожегача, које се по примитивном начину размножавају помоћу изданака? Ето то су врло важна питања, на која се још доста тешко може одређено одговорити, јер немамо тачних и поузданих података. Истина је да се разна пољопривредна стручна питања једино могу правилно решавати научним истраживањем, путем вршења огледа и посматрања, за који је често пута потребан, а нарочито у области воћарства, истрајан рад за подужи низ година. Али многи наши пољопривредници су, нема сумње, имали прилике, нарочито они, који од поодавно гаје шљиве на својим имањима да посматрају и упоредно проучавају пораст, плодност и друге особине често пута једно поред друго посађених калемљених и некалемљених шљива. То искуство, које су имали среће само неки од пољопривредника да стеку, може бити драгоцено за оне који се баве научним испитивањем разноврсних подлога, које се употребљују за калемљење шљива, а још више оним

*) Ово је реч само о јесењим шљивама: пожегачама (бистрица, мятка, читловка) и којдићевој крупној шљиви званој краљица Босне, лишћу и по округлој круни потсећа на трешњу.

многобројним пољопривредницима који, немајући свога сопственог искуства лутају, незнајући ни сами шта да раде и кога пре да послушају.

Српско Пољопривредно Друштво отвара ову анкету да прикупи већ стечена искуства по питању о калемљењу шљива на подлози џанарици и другим подлогама, па да их затим саопшти у свом листу оним својим пољопривредницима, који таква искуства немају, а која им могу врло корисно послужити као вођа за даљи рад на подизању шљиварства.

Српско Пољопривредно Друштво обраћа се према томе свима својим члановима, подружинама и свима пољопривредницима, који се баве гајењем шљива, а нарочито онима, који у својим шљивицима или на свом имању имају и калемљених и некалемљених шљива да пошљу одговоре по овим питањима:

1. Имате ли у вашим шљивацима калемљених и некалемљених шљива на џанарици или којој другој подлози?

2. Колико имате дрвета од калемљених, а колико од некалемљених шљива?

3. Је ли калемљење извршено у подножју или у круни, врху стабла?

4. Кад су ваше калемљене и некалемљене шљиве засађене, да ли у исто време или пак једне раније и колико, а друге доцније?

5. Да ли су ваше калемљене и некалемљене шљиве посађене једне поред друге у истом шљивику и на приближно сличним земљама или пак одвојено и на различним земљама и положајима?

6. Какве су земље (тешке, лаке, пропустљиве, непропустљиве, кречне, бескречне итд.) и положаји на којима су посађене калемљене, а какви где су посађене некалемљене шљиве?

7. На ком су одстојању посађене калемљене, а на ком некалемљене шљиве?

8. Да ли је давана каква нега за време растења калемљеним и некалемљеним шљивама (ђубрење, кад, колико, како? прашење окопавање земље било по целој површини воћњака или око стабла, покривање земље сламом или коровом око стабла за задржавање влаге, кречење стабла, чишћење гусеница, прскање лишћа итд.)?

9. Има ли какве разлике у стаблу и у круни, нарочито у погледу распореда грана, облика круне итд., као и у погледу бујности између окалемљених и некалемљених шљива?

10. Да ли гајите какве усеве и које под калемљеним и некалемљеним шљивама? Пуштате ли свиње у шљиваке у свако доба или само у извесно време (— у које)?

11. Је ли истина да калемљене шљиве много доцније природе него некалемљене и да у опште лошије рађају?

12. Које су године први пут по сађењу код вас почеле да доносе род калемљене, а које некалемљене шљиве?

13. Колики је просечни годишњи принос у плоду на окалемљеној, а колики на неокалемљеној шљиви (на једном дрвету)?

14. Да ли сте предузимали какве мере да вам и калемљене шљиве роде у исто време и истој мери као и некалемљене шљиве и јесте ли имали каква резултата?

15. Да ли је род истог облика, исте крупноће, сласти и уопште каквоће и на калемљеним и на некалемљеним шљивама или се ту запажа каква разлика код једних и код других шљива?

16. Да ли калемљене и некалемљене шљиве дају у првим и у доцнијим годинама плод исте крупноће или пак и ту има каквих разлика у корист једних или других шљива?

17. Има ли какве разлике у трајању – дуговечности као и издржљивости према пламењачи, опадању листа, штитастој ваши и другим болестима код калемљених и некалемљених шљива?

18. Како издржавају зимске мразеве, летње врућине и суше калемљене и некалемљене шљиве? Примећује ли се већа издржљивост у том погледу код једних или код других шљива?

19. Да ли сте приметили слабљење, поступно сушење код окалемљених пре него код некалемљених шљива? Чему то приписујете?

20. Према вашем досадашњем искуству налазите ли да би и даље требало препоручивати калемљење шљива на џанарици или којој другој подлози?

Одговоре слати Српском Пољопривредном Друштву у Београду, и то стављајући поред сваког само број, којим је обележено питање.

Примљене одговоре проучиће и средиће за штампу редовни и почасни члан Српског Пољопривредног Друштва г. Др. Велимир Н. Стојковић, начелник Министарства Пољопривреде, чијом иницијативом се и покреће ова важна анкета.

ИЗ ВОЋАРСТВА.

За унапређење нашег воћарства

Видели смо у једном од прошлих бројева „Тежака“*), како се воћари у Калифорнији труде да своје воћњаке

*) Види 14. број „Тежака“

одрже у доброј снази и да повећају приносе од њих добром негом, између осталога и са *наводњавањем*.

Слика бр. 51., коју доносимо у овом броју, показује нам, истина за воћку не много важну, али за воћара несумњиво најважнију радњу око воћке, *бербу плодова*, и што за наше многе воћаре није ни мало за похвалу, често пута и *једину радњу њихову око воћке*. Па кад Бог да добру годину и воћке добро понесу, многи и ту Божју благодат не искористе онако како би могли и то једино, може се слободно рећи, из нехата и лености, јер барем за тај посао, за бербу, не треба много знања и умења.

А од тога кад ће се и како ће се извршити берба, зависи како ћемо унозчити своје воће, по већој или мањој цени, а баш та разлика, тај вишак у цени је важан, јер он подстиче воћара на бољи и савршенији рад.

С јесени дотерују у Београду многи воћари, из оближњих села, воће, нарочито јабуке и крушке, у воловским колима и крчме га по много нижој цени него пијари.

Томе се нема шта замерити, напротив је добро да произвођач по могућству избегне многе скупе посреднике, те на тај начин да потрошач дође до јефтинијег производа, а произвођач ипак да га прода скупље, него што би га дао посреднику, пијару. Истина то се може постићи и боље, путем задружне продаје, али наш пољопривредник, на своју штету, за сада не воли много Задруге, а доцније, кад већина увиди корисност од задруга, за многе ће можда то бити сувише касно.

Али оно што се може у много случајева замерити таквој продаји воћа, то је што наш воћар дотерује воће на пијацу у врло рђавом стању и мора га продавати буд' зашто. Јер је воће изубијано и натруло, нешто од дивљачког начина бербе — млаћењем воћака моткама — а нешто услед трцкања у голим канатама ничим необложеним, а поред тога воће је услед ваљања по земљи прљаво и каљаво, тако да и ако је често пута врло добро за јело, ипак својим изгледом ни мало не

а то је, што се обично при млаћењу воћка оштети, а нарочито родне гранчице, те од тога трпи и воћка и воћар.

Бербу воћа треба вршити, кад је оно зрело, што се познаје по боји плода, по зрелим семенкама, по лаком одвајању плода са родних гранчица, а нарочито по укусу.

Сл. 51. Берба воћа у Калифорнији.

Само неке врсте воћа, чији је плод мекан и лако подложан кварењу, у случајевима кад се износи на удаљенију пијацу, треба брати на неколико дана пред потпуно зрење, као крушке, трешње, кајсије, бресквe, трешње, вишње, шљиве и др., па и тада боље је да је воће зрелије, него недозрело и зелено.

Воће, које се прерађује у пекмез, мармеладу, ракију или се суши, остави се да добро узри, да буде што слађе.

Нарочиту пажњу ваља обратити на *шљиву за сушење*, коју треба брати кад потпуно узри, па чак и кад презри.

Воће, намењено за прераду у пекмез, јабуковачу, ракију, па и шљиве за сушење, бере се *потресањем* стабла и грана, пазећи притом да је испод воћке чиста трава, или се простре слама, ашире асуре и др. Бербу треба вршити по сувом и лепом времену.

Воће, које се износи на пијацу у свежем стању, мора се пажљиво *брати руком*, а неке врсте, чији је плод крупан, могу се брати и помоћу *берила*, т. ј. нарочитих справа за брање воћа, које се наместе на врх једне дугачке мотке. Таква берила продаје Српско Пољопривредно Друштво по ниској цени, а коме је и то скупо, може се послужити и једним обичним мањим вргом, упола пресеченим и натакнутим на једну мотку.

Слика 51 показује јасно, како се воће бере руком. Ако је воћка висока, да се плод не може са земље руком обрати, треба се испети на мердевине, о које се окачи корпа или плетана кофа и у коју се обрано воће пажљиво меће, а из њих се преручује у сандуке за транспорт.

Очигледно је, да ће овако лепо обрано воће, кад се уз то још пажљиво упакује и укусно изложи на пијаци, имати много бољу цену, тако да ће вишак цене исплатити вишак уложеног труда и капитала, и поред тога остати један добар део као *чист приход само од бољег и пажљивијег брања и паковања*. А на данашње тешко време треба штедети и радом повећавати зараду свакад, кад се то може.

Помози се сам, па ће ти и Бог помоћи!

Бож. Ђ. Ранковић.

ИЗ МЛЕКАРСТВА.

О чувању кајмака и сира преко лета.*)

Да се кајмак сачува преко лета и зиме до пролећа, треба да је пре осталог потпуно чисто израђен, а

*) Одговор на питање г. Антонија Вујовића из Чачка.

нарочиту пажњу обратити на чистоћу дрвених судова, јер се плесањ с њих лако пренесе и на кајмак.

Судове добро испарити.

Затим кајмак ваља солити јаче него обично, добро га у чабрице набити, да не остане шупљих места.

Овако спремљену робу ваљало би чувати лети у хладном, али не влажном простору. Оно би најбоље било да се помоћу инсталације за вештачко хлађење одржава потребна ниска температура, н. пр. до пет степени Целз.

Слично важи и за сир.

Калирање код кајмака није још нико огледима утврдио.

Према једном огледу, који сам извршио у Ваљеву, српски домаћи бели сир губи после десетодневног лежања у пресолцу 37%, а даљим лежањем свакојако и нешто више. У осталом код разних српских сирева и тај ће проценат бити различит, те би и то тек огледима требало утврдити.

А. Г. Јовановић

О сиришту.*)

Сириште може бити домаће и вештачко (фабричко).

И једно и друго је добро, само ако је како треба справљено и ако је свеже.

Велите, да сте употребљавали и једно и друго, па се млеко добро не подсирава. Кривица може бити и до млека, али је то рећи случај. Млеко се тешко подсирава, ако је варено или ако је од крава, које су при крају музовности или храна садржи мање калцијума.

Препоручио бих Вам, да узмете друго сириште, н. пр. да га набавите преко Српског Пољопривредног Друштва или од реномираних фабрика, па њиме извршите пробу са сасвим *свежим* млеком.

---

*) Одговор г. Михајлу Лазаревићу из Такова, среза таковског, области шумадијске.

Ако подсиравате варено млеко, онда му претходно придодајте нешто свежег млека, па добро измешајте пре додатка сириштa, пазећи да топлота млека не пређе 40° Ц, нити да буде далеко испод 37° Ц.

Препоручује се и додавање вареном млеку раствора калцијум-хлорида (добија се у апотеци); на 100 лит. млека долази 120 грама 40% раствора калцијум хлорида.

Обратите нарочиту пажњу на *чистоту* судова. Судове перите кречним млеком, па добро испирајте чистом водом, грудњачу прокувајте, руке прати сапуном, а мусти напољу.

А. Г. Јовановић.

СУЗБИЈАЊЕ КОРОВА.

Отрован љуљ, врат, луда трава.*)

Врло често чују се жалбе наших пољопривредника да у пшеници има много неког корова, да је самлевено брашно црно, хлеб горак, да се од хлеба добија јака главобоља, болови у врату, пијаност, па често и неосетљивост. Такође многобројна су и питања од чега се то јавља и како се тај штетан коров може уништити. На овогодишњем конгресу Трговачке Коморе саопштио је Стеван Вељић, трговац из Пирота, да се у пшеници тамошње околине, даље у околини Ниша и Прокупља, јавља неки коров и када се умеси хлеб од брашна у коме је самлевено и семе тога корова, да се од тога хлеба добијају болови у врату и глави и да наступа пијаност или нека брљивост. Због тога се у неким местима Јужне Србије такав хлеб назива *„пијани хлеб."* То јавно саопштење на конгресу Трговачке Коморе имало је за циљ, да се изнесе на јавност штетан утицај овога корова на здравље људи, као нешто до сада непознато или ново. Ово је истина новина у толико што тога корова има у пшеници у толикој мери, да је оболење људских ор-

ганизама узело размере оболења као од какве заразне болести. Иначе је отрован утицај ове биљке давно познат са свима знацима оболења.

Та отровна биљка, која се сматра као врло штетан и досадан коров, много је распрострањена у нас. Она се по сазнању личном и по досадањим саопштењима налази по Северној и Јужној Србији и толико је има, да се без великог тражења може брзо сакупити по пожњевеним њивама у доста великој количини. Као што наслов каже, та је биљка *отрован љуљ, враш или луда трава.* Она је отровна и за људе и за стоку, те је по сваку цену треба таманити и ништити. Али да би се могла ништити, треба је добро познавати. Отрован љуљ припада великој фамилији трава и врло је сличан талијанском љуљу, одличној пићној биљци. Једногодишња је биљка. Расте по јарим житима као коров. Размножава се семеном, које испада из зреле биљке у њиву при жетви, везивању снопова, трећачењу и превозу жита до гумна или сетвом нечистог, нетријерисаног семена. Дозрева обично са пшеницом и јечмом. Биљка има усправне и чврсте стабљичице, високе $^1/_2$ до 1 мет., што зависи од влаге и плодности земљишта. Семе може достићи величину ситног пшеничног зрна. Клас може бити дугачак 10—15 см. Поједини класци имају кратко осје. Класци су распоређени неизменично на вретену класа и то тако, да је бочна страна класака окренута вретену. Класци су покривени споља по целој дужини једном великом плевом, која нешто прелази дужину класака.

Као што су многобројна испитивања показала, биљка отровног љуља отровна је и за људе и за стоку. Само науци није још пошло за руком да из биљке, односно из њеног семена добије отровну материју у чистом стању. Од какве материје долази отровност, „пијане пшенице", како наш народ каже (да ли је лолин, темулин или отровни енцими неких гљивица), за нас је свеједно, само је важно да је биљка отровна. У страној књижевности забележено је да се раније јав-

ћало тровање лудом травом у Немачкој, Русији и Француској и то када се једе хлеб у коме има самлевеног семена ове биљке. Знаци тровања опажају се и код људи и код животиња по наступању болова у врату и глави, по вртоглавици, сањивости, оглувелости, тетурању, општој неосетљивости организама и грчевима. То је опажено на људима, коњима, кравама, псима, свињама и живини. Интересантни су случајеви тровања отровним љуљем, које је забележила страна књижевност. На пример две кобиле храњене зрнима отровног љуља добиле су појаву затвора, зенице су им биле раширене, ход је постао несигуран и тетурале су се. Код једне краве која је добила семена отровног љуља опажено је нагло падање као да је громом погођена, а раније није показивала никаквих знакова болести. Ови напади као код падавице поновили су се три пута једно за друго, а при томе је наступила општа неосетљивост, сањивост и успорено дисање. После $1^1/_2$ часа крава је устала и одмах је желела да једе. Након 4 часа наступио је сличан слабији напад, после кога је крава потпуно оздравила. Код других говеда храњеним прожарљеним семеном отровног љуља наступиле су појаве несвестице и општи грчеви.

У случајевима тровања треба се за људе обратити лекару, за стоку ветеринару, који ће употребити одговарајуће лечење. А у случајевима преке нужде, а велике удаљености лекара, препоручује се поливање главе хладном водом, трљање и дражење коже шпиритус комфором.

Најбоље је да не дође до оболења ни људи ни стоке од отровног љуља. У земљама са напредном пољопривредом данас су врло ретка тровања лудом травом код људи, а њихова новија књижевност бележи врло ретка и појединачна тровања код коња и говеда. Раније су она била чешћа и код људи и код стоке. Али данас напредна пољопривреда све више и више сузбија врат да је тако рећи нестао са њиве.

У нас то није случај. Многобројни примери сведоче нам о великом распрострањењу отровног љуља по нашим њивама, које су пуне и другог корова. Многи случајеви тровања људи *„пијаним хлебом"*, које узима размере какве епидемије, јасни су докази да смо у пољопривреди јако назадни и много заостали. Све дотле, док се ови случајеви велике примитивности наше пољопривреде не сузбију од самих пољопривредника остаће безуспешно свако унапређење пољопривреде. Јер заиста велика је наша срамота код хлеба бити без хлеба. Кад је суша и нема жита, болујемо од глади, а кад је година добра и има хлеба у изобиљу, онда болујемо од штетног дејства *„пијаног хлеба"*. Дакле ни у једном ни у другоме случају није нам добро. Жалосно је по нас све да нам грађани болују од отровних биљака, које чак долазе и у хлеб, када их иначе болести штеде. Сузбијање корова уопште па и отровног љуља налази се у рукама наших пољопривредника. Они сами треба на томе да раде. Плевљењем се не може успешно уништити отрован љуљ, јер је то у пракси неизводљиво. *Као и у другим земљама он ће се најпре сузбити* **триерисањем семена за сетву;** *што треба обавезно да чини сваки наш пољопривредник.* А да би се спречила оболења људи, треба у сваком случају триерисати семе пре млевења. Држава треба да допринесе овој борби противу корова у толико, што ће она сама основати још у већем броју него до сада триерске станице, нарочито у крајевима Северне и Јужне Србије, где је пољопривреда јако заостала и где је и отровног љуља и других корова у великом броју. Али је за особиту препоруку да свака обласна самоуправа набави за сваку општину по један велики триер „Marot" или „Heide-a", који би био приступачан свима пољопривредницима. Обласна самоуправа би набављала триере на рачун појединих општина, или ако је општина сиромашна, добила би триер на кредит за извесно време. Општине би узимале од сваког свог грађанина ујам од 1% за триерисање семена и тиме би брзо и неосетно исплатиле

триере. То је недавно учинила битољска Област, што је за сваку похвалу. Држава, области и пољопривредне установе треба да приме на себе обавезу, да народ обавесте о свима шкодљивим и отровним коровима и о мерама за њихово сузбијање. Крајње је време да наши пољопривредници производе житарице са малим процентом уродице и одличне каквоће, јер чисто зрно има и већу хранљиву вредност и боље се плаћа на свима тржиштима.

Д-р Т. Митровић.

БОРБА ПРОТИВ ШТЕТОЧИНА.

ПОЉСКИ МИШЕВИ*)

Под општим именом пољских мишева подразумевају се у нас разне врсте ситних глодара, из двеју породица, које имају сасвим различне начине живота.

Од мање важности, иако доста чести, јесу мишеви из исте породице из које и обични миш (из породице *Murinae)* и које би требало назвати шумским мишевима, јер живе на земљишту покривеном дрвећем. Они имају малу главу, шиљасту дугу њушку, повеће уши и велике округле очи. Тело је витко, дуго, нарочито задњи удови, те се обично крећу скоковима; реп је дуг. Хране се зрневљем, али нарочито воле зрело воће, и уз воћке пузају се необично вешто и брзо. Њихова плодност није велика, и само у ретким приликама намножавају се и наносе велике штете житима, али њихове навале обично су кратког века. У зиму приближавају се становима и увлаче у житнице, амбаре, у стогове сламе и т. д.

На супрот њима, мишеви из породице *Microtinae* долазе међу најопасније штеточине. Иако их називамо пољским мишевима, са мишевима уопште врло мало сличности имају. Њихово тело је кратко, здепасто, реп

*) Одговор на питања гг: Јована Зечевића из Вазуће и Св. Михајловића из Добре.

обично кратак. Глава је исто тако кратка, широка, дебела, њушка кратка, а очи и уши мале. И удови су кратки, те се трбух скоро вуче по земљи:

Они живе стално у пољу, где их увек има у мањем или већем броју, и док поједине врсте нарочито воле ливаде, луцериште и лединe, друге им предпостављају ивице шумарака, насипе крај путева и т. д., дакле углавном места, где су мање узнемиравани но н. пр. у њивама.

На 30 до 40 см. дубине праве пољски мишеви, своја гнезда, округласте шупљине, од којих полазе многобројни кривудави ходници на све стране и избијају на површину на разним местима. Крај гнезда, у коме борави породица, налази се магацин са храном. Необично су прождрљиви и једу све што стигну, али поглавито биљну храну. У пролеће нападају нарочито млада жита, млад кукуруз и читаве њиве могу за кратко време да опустоше. Касније подсецају зреле класове и пуне своје житнице зрневљем, које ће им послужити као храна током јесени. Исто тако воле и детелину, луцерку, репу, једу граорицу, а када воће почне да зри, пузају се вешто уз дрвеће и често причињавају огромне штете у воћњацима. Не презиру ни грожђе, кад је зрело и изгледа да су већ више пута обрали винограде пре сопственика. Нарочито велику штету наносе у јесен, нападајући без разлике све биљке, пустошећи њиве са кукурузум и репом. Један једини пољски миш, према разним опажањима, поједе или упропасти око 11 кил. које зелене хране, које плодова од пролећа до јесени.

У јесен настаје скупљање и слагање зимнице у подземне магацине. Зимница се не састоји, као што би се могло мислити, из зрнасте хране, већ поглавито од корења подземних стабала и лукова разних биљака. Сви чланови једне породице проводе обично зиму скупа, и у једном гнезду могу се често наћи по 15 до 20 мишева. Они никада не падају у тако звани зимски сан, и при топлијем времену могу се срести у пољима, где траже свежу храну. Дешавало се да и у сред зиме на-

Крајем зиме почиње спаривање, праћено обично крвавим биткама, као што се то виђа код већег броја животињских врста, и многи од њих тада подлегну и буду поједени од својих сестара и браће. Одмах по спаривању нове образовани парови се разилазе, удаљујући се више или мање од старог гнезда, и буше нове рупе, стварају нова гнезда. Зараза се тако најпре лагано шири, као кап зејтина, да једнога дана букне свом снагом.

Од краја зиме до средине јесени женка рађа више пута и то обично по шест младих. Трудноћа траје свега 20 дана, а женке старе око $2^1/_2$ месеца већ могу да се плоде. Сматра се да један пар, под повољним приликама множења, годишње може имати до 200 потомака.

Велике навале мишева јављају се периодично. Рекло би се да тада мишеви одједном излазе из земље. На једном квадратном метру виде се по 10, 15 отвора њихових седишта, који се укрштавају под земљом, преплићу, стварају густе мреже. Број мишева пак може достићи и до 10.000 на 1 хектару и природно да су тако заражене земље изгубљене за пољопривреду за извесно време.

Да видимо сада шшо је најважније — како се можемо борити против пољских мишева.

Постоји велики број разних начина уништавања мишева, али од њих појединци сами могу применити једино хватање мишева помоћу разних клопки. Хватање мишева помоћу клопки даје несумњиво извесне релултате, али је тешко изводљиво. Обично се препоручује да се у земљу укопавају судови дубоки око 30 см., или ископају јамице и ровови, са стрмим зидовима, у које ће мишеви упасти и т. д. Убијање мишева даје већ боље резултате, ако се може применити. Оно се врши на тај начин што се заражено земљиште дубоко преорава и раденици, наоружани моткама, прате плуг и убијају мишеве, уништавају младе у откривеним гнездима.

Остале начине уништавања, као што су тровање, употреба загушљивих гасова, произазивање зараза међу мишевима, појединци потпуно сами не могу спровести,

јер не могу справити отров ни отровне гасове, а још мање руковати кужним клицама разних мишијих зараза.

Сузбијање мишева помоћу разних отрова за сада је најлакше изводљиво. Као врло добар отров препоручује се цинков фосфид, који се помеша са зрнима разних жита. Једна од великих мана отрова је, што се мора употребити одмах по справљању, а код нас га појединци не могу спразити.

Исто тако врло добро средство противу мишева су зрна затрована стрихнином. Средство је мање опасно за живину но остала и због тога много препоручљивије, али се на жалост за сада још код нас није почело справљати.

Најзад, по мишљењу г. Коњева, проф. Пољопривредног Факултета у Београду, једно од врло добрих средстава добија се, када се зрна овса и јечма затрују арсенастом киселином. У 5 до 10% јаком раствору киселине прокувају се добро овас и јечам, оставе да се осуше, а затим бојадишу да би се избегле могуће заблуде.

О употреби тако затрованих зрна било је говора у једном од претходних бројева Тежака. Најбоље је у сваки отвор ходника сипати по неколико (10 до 20) отровних зрна, а ако је то неизводљиво, расути зрневље по њиви. За 1 хектар потребно је 5 до 10 кил., према јачини заразе.

Пошто је руковање арсеником, једним од најјачих отрова, врло опасно, г. проф. Коњев примио је да у своме институту справља ово средство и сви којима је потребно добиће га од Бактериолошког Института Пољопривредног Факултета, Краља Александра ул. 92, Београд, по цени од 10 дин. 1 килограм.

Зрневље затровано арсеником сме се употребити само у пољу, далеко од кућа, на местима где живина не долази, да се и она не би отровала. Исто тако после употребе треба руке добро опрати.

Д-р П. Вукасовић.

Штитаста ваш и шљива

Позната је штитаста ваш на шљиви, јер је о њој у јавности било много речи. Познато је и штетно дејство њено на шљиви, јер је културу њену довела у питање. Шљива је и до сада била нападана од разних инсеката, али се противу њих могло кад лакше кад теже борити, а врло су често зимски мразеви и разне животиње у томе чиниле велику услугу. На сву услугу у борби противу штитасте ваши не можемо никако рачунати, јер досадашњи мразеви од преко—35° С. нису вашима ни мало нашкодили; разни непријатељи штитастих ваши до сада се нису показали у овој борби, те је остало као једино средство да их човек директно уништава било прскањем, било давањем шљиви срестава да се сама у извесној мери одупре и то путем неге.

Ваљевска област као најјачи шљиварски крај заражен је са штитастом ваши исто као и сви други крајеви. Она је од увек била центар шљиварства, а Ваљево центар шљиварске трговине. Због великог рентабилитета шљиве ови су крајеви врло напредни у економском погледу, а врло је високо уздигнуто социјално осећање, што је од велике вредности за данашње село.

Шљива је толико заражена да се може сматрати да је већ сада изгубљено 50%, а остатак се само интензивном одбраном може спасти, што, ако се не учини, нестаће и последњег дрвета шљиве у нашем селу.

Какве ће последице да повуче за собом пропаст шљиве, то је данас лако схватљиво како пољопривредним стручњацима тако и најпростијим пољопривредницима. Мало је биљака, које се данас, на релативно рђавом земљишту, могу тако рентирати као шљива. Због тога питање шљиве узима много већи значај, него што се то у први мах мислило.

У ваљевској области се опасност од ове ваши врло озбиљно схватила, а доказ је количина потрошених препарата са којима је ове године извршено прскање. У

12000 килограма карбокримпа,
500 „ дрворина,
2000 „ разних препарата (дуванског екстракта, солбара и др.).

Имајући у виду да је предња количина купљена за готов новац и то у доба највеће кризе у селу, у доба несташице најпотребнијих средстава за живот, у доба глади, која је настала услед последњих неродних година и елементарних непогода, онда је успех неоцењено велики. Успех је у толико већи, што до сада наш сељак није у опште био навикнут да на шљиву чини ма какве издатке у циљу лечења и сузбијања разних непријатеља њених. Сељак је увидео да је спас у прскању под упуствима, која му се дају.

Успех пролетошњег прскања је изванредно добар тако, да је заинтересованост за будуће прскање необично велика. Пољопривредници који из ма каквих разлога нису до сада могли прскати своје шљиве, а видећи успех код оних који су прскали, интересују се за летње прскање. Летње им се прскање не препоручује, а нарочито противу ваши, која је већ прешла на лист. Ваш на наличију листа заклоњена је лицем самог листа, те ће успех бити минималан. Неуспех летњег прскања обесхрабриће пољопривреднике, те ће они бити неповерљиви и према јесењем, зимском и пролетњем прскању, који су главни.

Успех је у томе што се је пољопривредник уверио у корисност прскања, што је дошао до уверења да ваш неће сама угинути, да јој мраз и врућина не могу ни најмање нашкодити, да се шљиви као и осталим биљкама и домаћим животињама мора дати један део од онога што она својом родношћу даде, да би била способна и у будуће исте користи давати.

Надам се да ће ваљевско шљиварство врло брзо превродити катастрофу и да ће обновљена шљива бити много напреднија и да ће њено унапређење повући за собом унапређење воћарства у опште.

М. Ј. Никетић.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ:

Питање: 1.) Могу ли одмах по заоравању пшеничне стрњике засејати коју од пићних биљака коју би још до јесени могао косити за сточну храну (не долази у обзир сачма од кукуруза) и коју?

2.) У једном немачком градинарском листу (Illustr. Flora) рекламира једна баштованска фирма неко цвеће за собе — „*Arum Cornitum*" које према реклами расте без земље и воде. Да ли заиста постоји оваква врста цвећа и да ли у опште као цвеће има вредност? Да ли се исто код нас и ко кога може добити?

Власотинци **Урош Ђ. Јанић.**

Одговор: 1. За наше прилике најбоље је да се по стрњики растури семе ситне проје (25—30 кгр. на 1 ха) или исто толико мухара.

То семе треба плитко заорати и превлаћати ваљком.

На тај начин извршен усев, даје насигурно још једну жетву до јесени. Ако се усев не заоре, услед суше у то доба године, не ниче благовремено, или чак и никако.

Сем горњих, може се сејати и хељда 100 кгр. на 1 ха), или репа угарњача (4 кгр. 1 ха), али произведена хељда тешко се уновчава, а репа угарњача захтева више неге и не подноси сушу.

2. Цвеће, односно биљка Arum cornutum (Sauromatum guttatum) има велику кртолу, у којој се налази довољно резервисане хране за развитак једног цвета, без земље и без воде.

Тај цвет служи као куриозум, иначе у цвећарству нема декоративног значаја.

Београд. **Тима Владисављевић**

Питање: Већ прошле године појавили су се мрави у дворишту и око куће и осталих стаја. Ове године толико су се намножили, нарочито у кујни и млекари, где навалују поглавито на лебац, маст и млеко, да не знам више како да се одбраним. Молим да ми се одговори, шта да предузмем, те да се ослободим од овог гада који ми је додијао.

Брусница. **Радомир Нешковић.**

Одговор: До сада су окушана разна средства, са више или мање успеха, против мрава. Да би се од њих

одбранили, морамо пре свега наћи мравињак или мравињаке, из којих долазе и уништити их. То је најлакше учинити, ако се попаре кључалом водом којој је додато кристалне соде или кључалом цеђу. Место вреле воде може се употребити и јак раствор дуванског екстракта (5 до 7%) или раствор воћних карболинеума: дрворина (10%), карбокримпа 7% и т. д.

Ако се мравињак налази у шупљини дрвета, ставити у шупљину крпе натопљене бензином или воћним карболинеумима.

У случају да мравињак не можемо наћи или га не можемо уништити, бранићемо се у становима од мрава стављајући с места на место крпе натопљене зашећереном водом или медовином, па када се напуне мравима, бацити их у кључалу воду, а затим опет натопити слатким раствором. Сем тога пронаћи отворе кроз које мрави продиру и затворити их памуком или крпама натопљеним бензином, лизолом или воћним карболинеумима.

Најзад треба одржавати велику чистоћу у свима одајама и стајама, чувати храну у судовима или другим местима где мрави не могу да продру, јер они одлазе и скупљају се поглавито тамо, где могу да себи нађу хране.

D-r П. Вукасовић.

ЛИСТАК.

Из Пољопривреде Планинскога Типа.

Белешке Драгише Лапчевића.

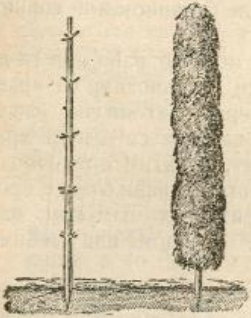
(Свршетак)

23. Розга за сушење детелине.

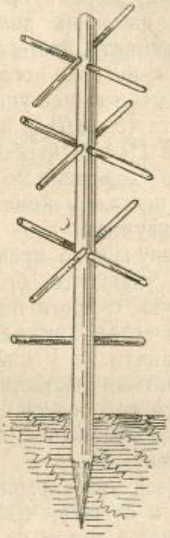
Кад се има веће детелишта, онда се израђују розге за сушење покошене детелине. Те су розге најпрости-

је конструкције, да их сваки земљорадник може сам израдити и за намењену употребу годинама чувати.

Такве су розге обележене на Сл. 52 и 53.

Сл. 52. Розга за сушење детелине: празна и са детелином.

Сл. 53. Розга за сушење детелине.

Има међутим и специјалних сушила или сушница за детелину, које су, такође, врло просте конструкције, да их сам земљорадник може направити и годинама држати.

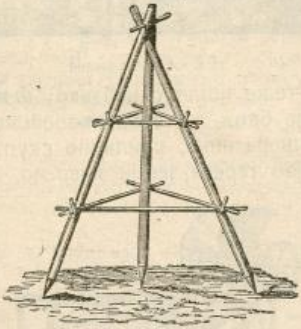
Прва је пирамида, коју показује сл. 54.

Друга је облика као колиба, на коју се наслаже детелина ради сушења (сл. 55).

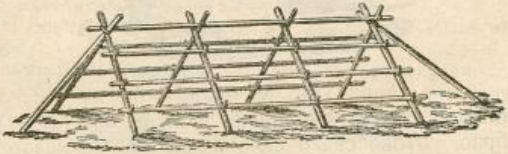
На тој се колиби детелина и брзо и једнолико осуши.

Ове су справе за сушење детелине за сваку пре-

поруку, свуда, особито за планинске крајеве, у којима су кише чешће, те би с њима могле брзо сушити откоси, пре но док се накупе облаци и не заспу кишом.

Сл. 54. Сушило за детелину.

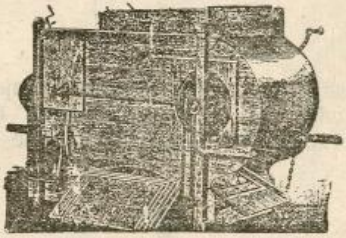

Сл. 55. Сушило за детелину.

24. Прве справе у селима.

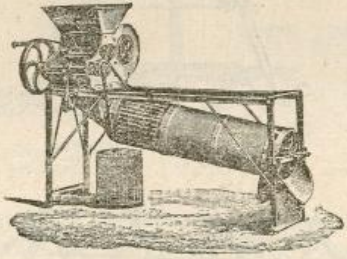
Како је ужички крај врло врлетан, то сам сматрао за прву дужност да у ужичким селима одомаћим *брдски плуг обршач*. Довољно је било да само један такав плуг набавим, па су, после, непрестано нове поруџбине пристизале.

Затим сам ангажовао Мила Петровића, трговца, код којега сам служио, да набави из Словеније *вијаре* (ветрењаче) тамошње конструкције. Како су оне биле особито добре и прилично јевтине, то су брзо себи

Сл. 56. Ветрењача.

Мало је теже ишло с набавком *фребила, шребача* (тријера) јер је био, за тадашње економске прилике ужичкога земљорадника, прилично скуп. Али је, ипак, све више остајао терена, јер је изврсно чистио (требио)

Сл. 57. Тријер.

пшеницу, а она је, очишћена, добијала бољу цену. Тако је, убрзо, готово свако село имало бар по једно *шребило*, којим су се сви земљорлдници служили и за услугу ујам давали.

БЕЛЕШКЕ.

Радови у августу. — *На дому и у двору.* — Главнији рад: продужење вршидбе и уношење зрна у житнице, и камарење сламе или уношење у плевне. Прегледање справа, прибора и материјала за бербу грожђа; набављање потребног посуђа, и оправка и чишћење судова за прихватање кљука. Оправка путева до винограда и у виноградима. Припрема за сушење дувана.

Око стоке и живине. — Добро храњење стоке за рад и на даље, и старати се, да се још не узима младо сено. Изгон млечних крава на пашу, оваца и свиња на стрњике. Мркање оваца. Набавка одабраних приплодних мушких грла. Лучење и продаја оваца за суватење. — Живина се митари, те се смањује носиво.

На њиви и ливади. — Извожење стајског гноја, креча (и лапора) где је то потребно. Подоравање стрњике, орање угара. Окопавање окопавина. Жетва сочива, грашка за зрно, проса, конопље, лана; косидба кукуруза некопца. Сејање озиме олајне репице и румунике—детелине (инкарнатске). Мочење конопље и лана. На ливадама косидба (друга или трећа) отаве и сређивање. По увожењу ове наставља се умерено наводњавање.

У градини. — Припремање земље и сејање: зимске салате, мркава карота (које остају зими покривене напољу) спанаћа, пасуља и грашка (последњи), першуна, ротквица, црног лука. Расађивање купуса за пролеће: Жетва: плавих патлиџана, спанаћа, бораније, салате, диња, кромпира и т. д. Сабирање семена.

У воћњаку и расаднику. — Берба: бадема, бресака, јесењих јабука, крушака, смокава. — Калемљење пупољком (окулирање) позних воћака. Сабирање семена дивљих јабука и крушака.

У винограду и подруму. — Брање грожђа од сората за јело (стоних). Код мекших и лепших сората грожђа навлаче се на гроздове кесе од чистог тула, да се сачувају од квара од инсеката (зоља.). Сузбијање киселог црва — мољца. У подруму ноћно проветравање. Доливање, претакање и уопште брижљиво надгледање вина.

На пчеланику. — Убијање трутова (трутоловке). Удруживање кошница.

Код свилобуба. — Чување јаја свилобуба. Испитивање на пегавцу.

Изложба у Сомбору. — Бачко Пољопривредно Удружење у Сомбору које је основано 1871. године, приређује у времену од 10. до 18. августа текуће године *Општу пољопривредну индустријску и трговачку изложбу.*

Изложба ће имати два главна одељења-пољопривредно и индустријско-трговачко.

Право учешћа на овој изложби имају сви пољопривредници, занатлије, трговци и заступници иностраних фабрика и фирми, који су поданици наше Краљевине. Сваки излагач дужан је да се писмено пријави Управи изложбе и означи шта жели да изложи. Сви изложени предмети сем живе стоке и свежих биљака морају бити на изложбеном простору најдаље до 5 августа, а стока и свеже биљке до 12 сати у подне 9. августа. Излагачи ће имати попуст у вожњи же-

лезницом и паробродом за 50% како за себе тако и за изложбене предмете.

За сва остала обавештења обраћати се Управи изложбе Бачког Пољопривредног Удружења Сомбор. **Б. Љ. Н.**

КЊИЖЕВНОСТ.

Kukuruz. *Од Др. В. Мандекића.* Др. В. Мандекић спада међу наше најплодније пољопривредне писце. Познат је хрватским пољопривредницима по својему одличном делу: *Наше житарице,* која је књига изашла у издању Друштва Св. Јеронима. У књизи **„Kukuruz"** износи нам проф. Др. Мандекић све оно, што је потребно знати код гајења кукуруза. Особито је добро обрађен део о ђубрењу. Књижица има овај садржај:

Каквога све има кукуруза, какво поднебље воли кукуруз, какво тло воли кукуруз, како ћемо обрадити кукуруз, о гнојидби кукуруза, иза којих је усјева најбоље сијати кукуруз, сјетва, када је најбоље сијати кукуруз, дубина сјетве, како се сије кукуруз, у којим размацима треба сијати кукуруз да највише роди, колико је сјемена потребно, да се засије једно јутро, радње иза сјетве, него кукуруза, ратила за окопање огртање кукуруза, како ваља приређивати кукуруз, кидање лишћа и заперака, кидање метлица, одстрањивајте сњетљиве дијелове, жетва, када је најбоље брати кукуруз, када се бере кукуруз, спремање кукуруза, колико природа даје кукуруз, важност кукурузовине, кукуруз за крму, некоји штетници на кукурузу, кратак преглед најважнијих радња око кукуруза.

Цена је књижици динара 10.— и наручује се у свакој бољој књижари и код издавача „Господарске Новине", Загреб 6, Претинац 61.

НЕКРОЛОЗИ:

† Ђорђе П. Радојловић.

9. Јула ове године преминуо је напрасно у Врњачкој Бањи, где је био на лечењу, а сахрањен 11ог у Београду, познати београдски трговац и представник велике трг. фирме Браћа П. Радојловићи, Ђорђе П. Радојловић, Председник Управног Одбора Београдске Трговачке Коморе. Изненадна смрт ожалостила је многобројне његове пријатеље и познанике, а нарочито установе и корпорације у којима је он активно сарађивао. Покојни Радојловић је био не само обичан трговац и Председник Трговачке Коморе већ дуги низ година, него је он био привредник у правом смислу речи.

Покојни Ђорђе П. Радојловић био је не само привред-

ник, већ и пољопривредник, јер је наше село и прилике у њему познавао боље него многи други и увек је његова реч слушана, увек је његов савет приман. Ценећи његов рад за пољску привреду, Српско Пољопривредно Друштво га је изабрало за свога редовног члана, а он је својим радом тај избор потпуно и заслужио. Благодарећи њему, његовој речи и његовој љубави за пољопривреду, нарочито као члана Управног Одбора Народне Банке, Српско Пољопривредно Друштво је налазило увек потпору и разумевање ове велике новчане установе, па и осталих новчаних завода и установа, а то је великим делом заслуга покојног Ђорђа П. Радојловића.

Смрћу Ђорђа П. Радојловића изгубила је београдска чаршија свога уваженог, свуда поштованог, скромног и достојанственог представника, а Српско Пољопривредно Друштво свог врсног члана, чије ће име, заслуге и рад остати у најлепшој успомени.

Породици уваженог покојника наше искрено саучешће, а њему слава и мир!

А. В. П.

Записници седница

Управног Одбора Српског Пољоприв. Друштва: 26. одржане 26. јуна 1929. год. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић, п.председник Др. Т. Митровић и чланови: Д. Спремић, Л. Сладековић, В. Матић, Т. Владисављевић, С. Ратковић, А. Рашковић, Б. Станисављевић, Н. Петровић и М. Стојановић.

Председавао председник г. М. Миљковић

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

448) Прочитан је и примљен записник 25. седнице Управног Одбора.

II

449) Прочитан је и усвојен записник 25. седнице Књижевног Одбора.

III

Прочитан је записник 26. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

450) Да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000— дин.;

451) да се поклони Кубанским Козацима за њихову библиотеку једна колекција књига у вредности 200 динара.

IV

Прочитан је записник 26. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

452) да се одбију понуде бр. 6406 за косачице и бр. 6592

за тријере, пошто је означена роба непотребна;

453) да се по понуди бр. 6669, за плугове, прибаве детаљнији услови.

V

Прочитан је записник 26. седнице Програмског Одбора, па је одлучено:

454) да по тражењу Друштва Народа за мишљење о кину у пољопривреди, поднесу реферат председник и чланови Програмског Одбора;

455) да се поднесе општи предлог за награде објеката по расписаним стечајима, ради чега сачекати, док не стигну сви извештаји;

456) да се замоли за извештај обл. пољопр. референт у Штипу о стању тамошње подружине.

457) да се рад Чачанске Подружине на сузбијању шљивине штитасте ваши нотира у Тежаку, и Подружини писмом изјави захвалност за тај посао;

458) да се Савезу Пољопривредних Књижница и читаоница дâ на име помоћи: из Друштвеног буџета 10.000·— дин. и из помоћи Народне Банке 5.000·— дин. стим, да се до сада учињени издатци за рачун Савеза, укњиже на терет ових сума;

459) да се у циљу бољег успеха око оснивања Пољопр. Књижница и Читаоница, пошаље свима среским пољопр. референтима по једна правила Савеза и два правила Читаоница.

VI

460) По молби Савеза Здравствених Задруга, да Друштво одржи предавања на здравственом курсу који се припрема уз помоћ Америчке мисије, одлучено је да предавања одрже г. г. Др. Т. Митровић из сточарства, М. Стојановић из воћарства и виноградарства и А. Рашковић из ратарства.

461) По предложеном распореду за одмор особља, одлучено је да се одмор одобри са учињеним изменама.

VII

Саопштења и предлози:

462) Прочитано је писмо Комесара Врбаске Области, којим саопштава Друштву да му је доделио помоћ од 5000.— дин. Одбор прима знању са захвалношћу.

Са овим је седница закључена.

---

27. одржане 3. јула 1929 год. у Друштеном Дому у Београду.

Били су присутни г.г. председник М. Миљковић и чланови: Д. Спремић, А. Рашковић, Б. Станисављевић, С. Ратковић, Б. Ранковић и Н. Петровић.

Председавао председник г. М. Миљковић

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

463) Прочитан је и примљен записник 26. седнице У-

правног Одбора.

464) Прочитан је и усвојен записник 26. седнице Књижевног Одбора, као и предлог Бр. 347.

II

Прочитан је записник 27. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

465) да се прими знању да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 дин.;

466) да се одобрава израда сточића за вршалице, по 25— дин. од комада, — а остале оправке у режији;

467) да се одобрава препокривање крова плехом над станом магационера, али да не кошта више од 900— дин.

III

Прочитан је записник 27. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

468) да се набави 100 кгр. сумпора на тракама, по понудама Бр. 3643 и 6674;

469) да се по понуди бр. 6673, набави 5 бала рафије;

470) да се накнадно поручи још 30 тријера Хајде № II/Ia и и 5 ком. № Va;

471) да се одбију понуде за азбест бр. 3643 и 3911, и тражи бољи квалитет и повољније цене.

IV

Прочитан је записник 27. седнице Програмског Одбора, па је одлучено:

472) да се по молби бр. 6703 прикупе податци, па затим помоћ одреди;

473) да се по представци бр. 6702, тражи извештај, па затим донесе одлука;

474) да се по питању учешћа на изложби у Сомбору остаје при одлуци бр. 443.

V

Саслушана су мишљења инспектора за Подружине, па је одлучено:

475) да се прими у састав нова Подружина у Тетову, пошто је испунила све услове;

476) да се Подружини у Турији одобрава кредит од 4500— дин. стим, да га може користити према броју чланова.

VI

По осталим предметима одлучено је:

477) да по тражењу Обласне Контроле, прегледу Друштвених рачуна присуствује г. Д. Спремић члан управе, преко кога ће Контрола тражити потребне податке и обавештења;

478) да се прима знању са захвалношћу писмо проте г. Димитрија Грујића из Уровице, великог Друштвеног добротвора, којим извештава да је Друштву завештао такође један део имања да се придружи раниjем фонду. Од г. Грујића да се тражи слика ради увеличавања у масним бојама, за Друштвену салу.

VII

Саопштења и предлози.

479) Председник предлаже да Друштво упише акције Аграрне Банке. Одлучено је, да се упише 50 комада.

480) Г. Б. Ранковић члан Управе саопштава да ће Министарство Пољопривреде дати 15000— дин. за изложбу сувих шљива и прерађеног воћа, предлаже да се одмах приступи припремама. Одлучено је: да Програмски Одбор учини предлог.

Са овим је седница закључена.

БОЛНИМ.

бесплатно се шаље појашњавајућа литература — „Нов начин обнављања снаге, здравља и радне способности.“

Обратити се: Београд, Молерова, ул. бр. 27. — МИЛОШ МАРКОВИЋ.

1—1

Земљорадници!

УГАРИТЕ ваше стрњике одмах ПОСЛЕ ЖЕТВЕ. То се најбоље врши плугом са 2 браздe (SACK E. 6 B), чија је цена ДИН. 900·— (са 2 рев. раоника), а може се добити код СРПСКОГ ПОЉ. ДРУШТВА Београд — Немањина 11. (чек. рачун Бр. 50350).

пре употребе — после употребе

ЧИСТОЋА ЛИЦА и подмлађивање. Ваша пут поприма младеначку свежину и белину попут цвета. Сујединце, **пришчеви, испуцаност, опекотине** сунца, жуте и **смеђе** мрље,

Сунчане пеге

нестају брзо и сигурно с употребом креме за лепоту „**EROS**“! С „**EPOCOM**“ постигне се и уздржава лепота лица, врата и руку. Уздржава уз гаранцију лепоту до високе старости. По лечнику прелоручено.— „Много захвалности Вам дугујем. **Постигнуто видљиво полепшање пути у 24 сата**“ — пише г-ђа Др. М. Глецевд. С успехом покушано код дама и господе сваког доба. Цена: дин. 16·—; 3 лончића дин. 34·—; 6 лончића дин. 55·— D-r Nikol. Kemény, **Košice, Postfach 12/L. 42·— Č. S. R.**

1—1

Лист излази 1. и 15. — Цена листу на годину за Краљевину С. Х. С. 30, а за иностранство 65 дин. — Ђаци и војници добијају лист у пола цене. — Претплата и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. — Рукописи се не враћају, — Цена огласима по такси. — Рачун код Поштанске Штедионице број 50350.

ако не прегледате пре набавке робе за мушка или женска одела узорке из велетрговине **Стермецки**, те се уверите, да је избор најсвеж, квалитет најбољи и цене много јефтиније него магде. Пишите још данас велетрговини **Р. СТЕРМЕЦКИ. ЦЕЉЕ, БРОЈ 78. СЛОВ.** по мустре **штофа, камгарна и шевјота за мушка одела, модерних каша, коверкота и вуне за дамске огртаче, свиле, етамина, делена, попелина и цефира за дамска одела, платна, шифона те од разне друге мануфактурне робе**, које се шаље свакоме поштарине слободно на увид. Илустровани ценовник са више хиљада слика се шаље на захтев потпуно бесплатно. 4—1

ВОДЕНИЧНО-МЛИНСКО КАМЕЊЕ (Кварцна Сига)

од једног природног комада из чувеног

Косовског мајдана „ЗВЕЧАН“

Најстарије и најбоље у нашој земљи, награђена на Скопској изложби у 1928. год., има по свим величинама и за сваку мељаву код.

Телефон бр. 24
5—1

Повлашћене индустрије
„РАЧИЋ - БОЉЕТИНА“
Косовска Митровица

1,000 ДИНАРА ВАМ ПЛАТИМ АКО ВАШЕ БРАДАВИЦЕ

КУРЈЕ ОЧИ

тврду кожу, израслине, не одстраните сигурно у року од 3 дана са **РИА БАЛЗАМОМ** без боли, без погибељи и без ножа. Лекарске препоруке: **D-r GYRAKUS B. WIEN** пише: Ја сам са **РИА** задовољан, пошаљите даљних 24 лончића, ја ћу их код мојих пацијената употребити. **Цена са гаранцијским писмом динара 9., 3 лончића динара 18., 6 лончића динара 32·—**

DR. NIC. KEMÉNY, KOŠICE
KASCHAU
Postfach 12/L 42
Čechoslovakei 2—2

БРОЈЕВИ И ЧИЊЕНИЦЕ ГОВОРЕ

82

Селектора и Руритора

Раде у разним деловима Југославије:

Ђоки Дунђерски, Нови Сад.
Петар Шук, Н. Сивац.
„Бачка" фабрика шећера, Н. Врбас.
Мартин Сули, Мали Иђош.
Себастиан Милер, Филипово.
Спиес и другови, Гајдобра.
Бауернферајн, Оџаци (Мате Бутер)
Филип Болц, Торжа.
Рајхард Хаип, Црвеника.
Гаспар Менгел, Ст. Врбас.
Антон Химелштах, Парабуђ.
Браћа Ширман и Кемпер, Наково.
Петер Лорман, Пашићево.
Александер Риг, Рума.
Дезидер Форгач, Б. Топола.
Мартин Лончар, Чоноплја.
Филип Клаус, Секић.
Петер Дрес, Бадисава.
Јозеф Стефан, Пригр. Св. Иван.
Валентин Унхолд, Кничанин.
Адам Михаљ, Темерин.
Зилаи Иштван и Тса., Пивница.
Мих. Нађ и С. Иваленкаш Бач Петровац.
Ид. и Ифј. Чизмар Ђерђ, Србобран
Петер Заутер, Апатин
Хорват Бегре Михаљ и Гал Ђула Жабаљ.
Коста Парошки. Товаришево.
Ан. Вебер и Јохан Феслер, Станишић.
Обласно Господарство, Косанчић.
Васа Груесцу, Клек.
Мор Браун, Вел. Бечкерек.
Јанош Ференц Екштајн Бег. Св. Ђурајг.
Николаус Бирг, Вел. Греда.
Јозеф Казан, Томашевац.
Лајош Фекете и Самек Петерне, Мол.
Јакоб Рајтер, Руски Крстур.
Митар Першић, Голубинци.
Мартин Гаус, Брестовац.
фрањц Штекер, Петровопоље.
Сељачка Испомоћ, Горјави.
Даруварско купатило д.д., Дарувар.
Обласни Одбор Осијек (3 ст.)
Паул Дених, Каранац.
Обласно Пољо. Добро, Модрић.
Јозеф Храла, Ретковци.
Јанош Вег, Брекињска.
Александер Лајб, Дреновци.
Задр. Пољоделске послов. Сплит.
Кетфељеши и Гебљеш, Ада.
Такач Петер, Бач Градиште.
Ифј. Масон Јакоб Купура.
Ђорђе Хорватић, Нови Врбас.
Георг Велкер, Сомбор.
Репергер Ференц. Ст. Бечеј.
Стефан Литцингер, Станишић.
Јозеф Цундл, Букин.
Марија Санта, Мартинци.
Харди Антал, Митровица.
Ј. Фирст и Тса, Кула.
Ђуро Смиљански и син, Чуруг.
Лука Петровић, Надаљ.
Фридрих Херман, Немци.
Конрад Густаф Вајс. Г Лендава.
Тот Петер, Вел. Кикинда.
Карл Зол, Нове Шове.
Аграрна Заједница, Сонта.
Балаж Пири Јанош, Сента.
Матиас Грисфелдер, Винковци.
И Бач, Хендермалом Иштван Ертл, Бач.
Лукач Вилмош, Бач. Петровосело.
Сокола и Привела, Торниос Пуста.
Б. Тополан Газдакер, Б. Топола.
Антон Шумахер, Сонта.
Филип Пистер, Ст. Сивац.
Шоош Јене, Пачир.
Молнар Иштван, Мали Иђош.
Гролингер Игњац, Гаково.
Крижан Павле, Кисаћ.
Варга Михаљ, Чантавир.
Иванчевић Жарко, Ст. Пазова.

Ауш и Другови К. Д.
ХОФХЕР - ШРАНЦ - КЛАЈТОН - ШУТЛЕВОРТ.

Нови Сад, Темеринска, 1.
Београд, Карађорђева, 79.
Осијек, Десатичина, 17.
Загреб, Петрињска, 26.
Сомбор, Краља Петра, ул.
В. Бечкерек, Милетићева, 3.
Скопље, улица 99.
1—1

Штампа „ЗАШТИТА" — Београд, Студенична 62. — Телефон 2-24.

Ослобођено поштарине
реш. Мин. Пошта и Тел. бр. 17306/24. г.
Бр. 16. Београд 15. август 1929. год. LVI Год.

За С. П. Друштво власник председник, Мирко Миљковић | Одговорни уредник Божидар Ђ. Ранковић

Нов правилник о трговини

сувим шљивама и пекмезом.

Природа је нашој земљи дала један леп дар, **шљиву** и ми не би били достојни њега, ако га не би умели сачувати, усавршити и искористити.

Наша држава је прва шљиварска земља у свету и по броју шљивових стабала и по производњи шљива: 50,000.000 стабала, која годишње дају просечно 7,000.000 метарских центата шљива, у вредности око једне милијарде динара — заиста су један леп дар природе, јер ту, бар досада, није било неке наше велике заслуге:

ископати један изданак од шљиве, засадити га на стално место и чекати док не прородн — није зацело неки напоран рад.

Што се шљиварство тако јако развило код нас, треба поред повољних услова климатских и земљишних тражити разлога и у томе, што се шљива лако размножава, изданцима, те пољопривреднику није било тешко доћи до садница, а нарочито у томе, што се њен род може искористити на неколико начина: као свеж или прерађен у суву шљиву, пекмез и шљивовицу.

Да се је шљива размножавала само калемљеним садницама или да је њен род био употребљив само као свеж, сигурно, и поред свих повољних климатских и земљишних услова, ми не бисмо сада имали 50 милиона шљивових стабала.

Како је у последње време на шљивовицу ударена већа трошарина, та ће мера несумњиво имати за последицу извесно смањивање броја шљивових стабала, нарочито у оним крајевима, који су шљиву прерађивали једино у шљивовицу и периодично у пекмез, где дакле производња сувих шљива није била уобичајена. А то би била очигледна штета, нарочито тамо, где каквоћа и положај земљишта не дозвољавају неку другу рентабилну културу.

Потребно је стога да се производња сувих шљива уведе и тамо, где није досада била одомаћена, ово утолико пре што се услед потрошње све већих количина најбољих, најкрупнијих шљива у свежем стању и услед пропадања од штитасте ваши великог броја, нарочито старијих, шљивових стабала, производња сувих шљива смањује, те ће јој према томе и цена бити већа.

Али како нашу суву шљиву троше огромним делом странци, то је потребно да квалитет сувих шљива буде такав, да ни страним пијацама може издржати утакмицу са страном сувом шљивом, француском, а нарочито калифорнијском и орегонском. А то, нажалост, бар досада није било: наша шљива, и ако по каквоћи боља од других, услед рђаве прераде и још горе и несавесне шпекулантске трговине, губила је из године у годину

све више стране пијаце, тако да је са неких потпуно избачена. И ако тако пр дужимо, ми ћемо сигурно изгубити страну пијацу и тиме упропастити велики дар, који нам је природа даровала.

Шљиву неће упропастити ни штитаста ваш, ни велике трошаринске таксе на ракију, већ једино несавесна трговина са сувом шљивом; ако се сељак буде трудио да „подвали“ варошком шљиварском трговцу, а варошки шљиварски трговац опет да „насамари“ страног купца, природно је, да ће једног дана тај страни купац дићи руке од таквих људи и ми ћемо се тек онда чудити, шта ћемо са шљивом, управо јој тада сикира сигурно не гине.

Али, хвала Богу, најзад су мање више сви дошли до закључка да овако даље не може и не сме ићи: неколико шљиварских конференција у прошлој години, протести појединих савесних трговаца и произвођача и иностраних купаца, који нам не желе зла, отворили су очи и онима, који нису хтели да разумеју, да потрошачи сувих шљива не купују суву шљиву зато да је баце на ђубриште, него да је као здрав придодатак храни употребе за јело.

Истина, да је код нас и досада постојала на пијаци контрола над трговином сувих шљива, али из различитих разлога, она као што смо се уверили, није дала повољних резултата.

Зато је Министарство Трговине и Индустрије ове године, користећи се досадашњим искуствима, у сарадњи са делегатима Министарства Пољопривреде и Извозничког Удружења израдило нов правилник за трговину сувим шљивама и пекмезом, из кога ћемо навести неколико одредаба, да би се наши читаоци, сопственици шљивара, знали управљати:

1. Дан за бербу шљива за извоз у свежем стању и за сушење одређиваће велики жупан, на предлог срески поглавара, који ће то чинити по саслушању општина и трговачких удружења.

2. Сирове шљиве за извоз у иностранство морају

се брати руком и бити упаковане у сандуцима или корпама до 25 кгр. бруто тежине. Извоз сирових шљива не сме почети пре рока.

3. Сирове шљиве спремљене за извоз у иностранство не смеју се утоваривати у вагоне или пароброде (шлепове), пре него што их прегледа постављени комесар, који ће дати извознику уверење добре робе.

4. *Суве шљиве не могу се довозити на тржиште пре 20. септембра.*

5. Суве шљиве, које се донесу на тржишта, подвргнуће се прегледу и пустити у промет само ако су добре каквоће, што ће се констатовати уверењем, које ће комисија, односно комесар, давати сопственику. Без овога уверења, у које се има уписати и количина, односно тежина робе, нико не сме купити ни продати суве шљиве. Железничке и бродарске станице не смеју примати за утовар робу без тога уверења комисије.

6. Општински судови у местима где се продаје сува шљива морају наредбом означити места, пијаце, где се продаја може вршити.

7. Суве шљиве доносиће се на тржишта у здравим и чистим џаковима, бурадима и сандуцима. Ако се шљиве превозе у кошарима, ови морају имати одозго и одоздо добре и чисте покриваче, мушеме да не би до шљива допрла вода, прашина, трње од сена, сламе или шаше и у опште ма каква нечистоћа.

На колима, на којима се преносе суве шљиве, не смеју се носити гашљива бурад, нити у опште ствари са рђавим задахом.

8. *Преглед сувих шљива вршиће се непрекидно од 20. септембра па до накнадног наређења Министра Трговине и Индустрије у овим местима: Београду, Шапцу, Обреновцу — Забрежју, Лазаревцу, Горњем Милановцу, Крагујевцу, Ваљеву, Лозници, Аранђеловцу, Чачку и Љигу.*

У сваком од ових места радиће комисије, односно комесари, које ће одредити Министар Трговине.

9. Мерење сувих шљива може се вршити само на

јавним тржиштима, на којима раде тржишне комисије. По трговачким магазама, приватним радњама и у опште изван јавних тржишта, где раде тржишне комисије, забрањено је свакоме мерење сувих шљива.

10. Ни продавац ни купац, ни на тржишту ни ма на коме другоме месту, не смеју предузимати никакве манипулације са сувим шљивама или пекмезом, које би штетно утицале на каквоћу робе и удиле њеном гласу; нарочито се забрањује мешање добре робе са лошом, квашење суве шљиве непосредним поливањем или употребом мокрих, па и оцеђених крпа при решетању.

11. Суве шљиве треба да су добро осушене и од добре сировине израђене и да су без икаквог страног укуса и мириса.

12. За лошу робу комисија ће огласити све оне суве шљиве, које су зелене сушене, прегореле, на диму сушене, укисељене, труле, матиране и буђаве, а тако исто и шљиве квашене водом, помешане са укваренim старим шљивама или са сушеним ранкама или са земљом и другим страним телима.

Овакве суве шљиве поништиће се одмах и то на тај начин што ће се сасећи, па вратити сопственику или сасути у каце и прелити водом да престоје најмање 24 сата — све о трошку сопственика.

13. Шљиве које нису подједнако осушене подврћиће се пребиру под контролом комисије — такође о трошку сопственика, а паренице уништити као у чл. 12.

Недовољно осушене шљиве неће се пуштати у промет, док се поново не доведу у добро стање.

14. Кад комисија реши, да се узапћена шљива врати кући, она ће пломбирати вреће, корпе или друге судове у којима је донета и дати сопственику цедуљу у којој ће бити написано његово име и презиме, место становања и количина узапћене робе. Такав сопственик, кад дође кући, не сме скинути пломбу пре него што се јави председнику општине и преда му цедуљу.

Председник општине треба да установи, да ли је сопственик донео кући под пломбом целу количину суве

шљиве, а тржну цедуљу идућег дана мора послати натраг комисији са својим извештајем.

15. Оцена тржишних комисија о каквоћи робе меродавна је и за купца и за продавца.

Тржишна комисија је дужна да на захтев купца или продавца узме мустре оспорене робе, које ће у присуству два сведока упаковати и запечатити. Једна мустра предаће се странки, која је мустру тражила, а друга ће остати код тржишне комисије. Незадовољна страна може мустру доставити Министарству Трговине и Индустрије, које ће испитати правилност рада тржишне комисије.

16. Сваки прекршај одредаба овога правилника биће најстрожије кажњен. Казну изриче поглавар срески, против чије пресуде може се жалити великом жупану.

Новчане казне биће од 1500 до 15.000 динара.

Ето то су у главном одредбе, које се тичу производјача сувих шљива. Друге одредбе, које су такође врло строге: о контроли магаза и стоваришта сувих шљива, етиважа и пекмезара, о контроли при утовару у вагоне и шлепове за извоз, о контроли рада тржишних комисија и т. д., пошто су од мањег интереса за већину читаоца „Тежака", нећемо овде наводити.

*

Али од свих ових и других контролних мера неће бити онолике користи, колико се то очекује, ако сви, и производјачи и трговци, не буду свесни да је и у њиховом сопственом и опште-државном интересу, да производе, односно продају само најбољу шљиву, јер само добрим квалитетом суве шљиве можемо одржати и повећати приходе од ње и да ће свака, ма и најмања несавесност, која тренутно учиниоцу може донети неке користи, доцније се самом њему светити.

Зато саветујемо производјачима да на сушење шљива обрате највећу пажњу. Потпуно упутство о сушењу шљива наћи ће сваки читалац у изврсној књизи Д-р

Вел. Н Стојковића: *Берба и прерада шљива,**) без које не би требало да буде ни један писмени сопственик шљивара.

Основни принципи за добијање сувих шљива доброг квалитета су:

1. За сушење брати шљиву, која је потпуно зрела, па чак и презрела, јер се таква шљива и брже суши и даје суву шљиву слатку и миришљаву.

2. Шљиве за сушење беру се постепено, колико је потребно за сушење, а не све одједном.

Бербу вршити потресањем стабла, а не млаћењем мотком, а испод стабла раширити ноњаве или асуре или прострти чисте сламе или ако има траве у воћњаку, онда само пограбуљати је да буде испод шљиве чиста.

3. Спремити сушницу и потребно гориво на време, а нарочито довољно леса — барем трипута више него што за сушницу треба.

Лесе се не смеју правити плетењем прућа, него пруће или танке дашчице треба укивати за пречаге на раму.

5. Старе домаће сушнице поред тога што троше много горива, дају шљиву рђаво осушену, зато треба израђивати нове, модерне сушнице, од којих се као врло добра за наше прилике показала сушница Д-р Стојковића.**)

Шљива сушена на сушници Д-р Стојковића, поред тога што се за сушење утроши мање горива, даје шљиву врло доброг квалитета, тежу, меснатију, тако да на тржишту добије много бољу цену.

6. Сушити треба само крупније и здраве шљиве, зато их при метању на лесу треба одабирати и одбацити све зелене, црвљиве и покварене.

7. Шљиве на леси треба разредити да се не додирују и ако је лепо време оставити их тако поређане на сунцу да се провену два три дана.

---

*) Добија се код С. П. Друштва, цена 15 динара.

**) Види књижицу: „Једна Практична сушница" од Д-р В. Стојковића; цена 3 динара.

8. Уносити шљиве у сушницу, кад термометер покаже око 50° Ц. и у почетку сушницу не треба прегрејавати.

У почетку треба за кратко време вентиле (одушке) на сушници затворити, па кад се кожица шљива озноји, отворити вентиле.

Добро је, кад шљиве остану у сушници десетак сати на топлоти око 50—60°, лесе извадити и оставити их да се расхладе, а на њихово место унети друге лесе са сировим шљивама, па кад и ове шљиве буду остале у сушници десетак сати, извадити ове лесе и вратити у сушницу оне прве лесе, пошто се топлота у сушници повећа на 70°. На тој топлоти остају сад шљиве по потреби 6—10 сати, а при отвореним вентилима. Овако по други пут сушене шљиве треба извадити из сушнице и *кад се расхладе*, издвојити оне сасвим ситне шљиве, а оне остале превртнути на другу страну. Ове лесе треба поново унети у сушницу која се сад загреје на 80—85° ц. и оставити их да се суше 6—10 часова — док се не осуше, држећи одушке упола затворене, а пред крај сушења повећати топлоту на 90—95°, и затворити све одушке, само пазити да тада шљиве не загоре.

Овако осушене шљиве, *кад се потпуно расхладе*, треба пребрати, одвојити за себе недовољно осушене и загореле шљиве.

9. Добре шљиве оставити да леже на гомили најмање десетак дана, на каквом промајном и чистом месту: у соби, тавану, качари и т. д., мешајући их с времена на време лопатом.

На крају скрећемо пажњу нашим читаоцима, да ће Српско Пољопривредно Друштво ове јесени приредити у Београду **земаљску изложбу сувих шљива** и да ће том приликом бити најбољи излагачи награђени великим бројем награда.

Бож. Ђ. Ранковић.

ИЗ СТОЧАРСТВА.

Продаја мршаве стоке.

Једна врло рђава пракса наших пољопривредника, која им често доноси и великих штета, јесте продаја мршаве стоке. То долази прво отуда, што наши пољопривредници немају довољно хране за стоку у сушним годинама, а друго из навике да се на пијацу не тера ухрањена стока, већ мршава, па било хране или не. Код многих наших земљорадника то се дешава још и из тога разлога, што их зима затече са много већим бројем стоке, него што преко зиме могу исхранити. Природно да је то велика штета. Ако се истера на пијацу мршав коњ, коме су остале само кости и кожа, коме је длака потамнела и накострешена и који једва стоји на ногама, тај се коњ даје у бесцење, јер у ствари представља врло малу вредност. Купац који га купи треба да уложи доста труда и доста хране да би га дотерао до таквог стања да њиме може радити. Сем тога, дешава се врло често да се купци плаше купити таквог коња, јер по целој својој спољашњости изгледа као да је болестан. Њега само може купити онај који коња познаје и зна да је услед слабе хране доспео до липсавања, а да је иначе здрав. Ако се то не деси, продавац враћа коња кући, у немаштину и глад. Није га продао, коњ нема снаге да ради и даље гладује. Штета куд год се окрене. Ради тога сваки пољопривредник треба да продаје коња благовремено, док је у снази и кад му је време, када зна да нема довољно хране или ако му је новац потребан у једном одређеном року. Коња никако не треба продавати у невреме и на силу, јер се тада продаје пошто зашто.

Исто је случај и са говедима. Ко је имао прилике да обилази наше сточне пијаце и вашаре, особито у двема прошлим, сушним годинама, тај је могао видети да се на продају дотерује велики број јако мршавих

говеда. Тај случај наступа поред осталих и с пролећа, када је сточна храна на измаку. Мршава говеда, са којих дугачка зимска длака још није отпала, која су неистимарена, улужена и улепљена балегом, чине врло рђав, управо бедан утисак на посматрача, па и на купца. Ако је мршавост прекомерна, купци се сасвим одбијају. Мршава говеда купују касапи врло јефтино, јер мршава стока даје мању количину меса, а и они треба нешто да зараде, па још више убијају цену. Мршаву стоку купују и сточни трговци који се баве товљењем стоке. Тај посао јесте њихово занимање и у њему они налазе и зараде. Па када један трговац има рачуна да купи мршаво говече и храну, па да га храни, зар наши пољопривредници немају рачуна да говече мало прихране пашом, зеленом травом, сачмом, заперцима од кукуруза, мухаром пожњевеним по кукурузу, мекињама или јармом, па да га продаду у снази. Било да се продаје на кило или од ока, увек ће се добити више новаца него за мршаво. За ухрањено говече сваки се отима, продавац има више мушторија, те може истерати и бољу цену. За мршаво нико не пита, сваки пролази као поред турског гробља.

Са овцама, козама и свињама исти је случај. Овцама и козама не познаје се толико када нису ошишане, већ тек када их човек опипа. Али свиње чине врло рђав утисак. Скоро жалостан утисак чине свиње, којима је услед мршавости испала кичма, свака коштана крга и кост, које су узаних леђа и груди, високих ногу а плитких груди, узане а издужене главе. Природно је да и оне иду у бесцење.

Али најчешће продају наши пољопривредници мршаву живину, која се такође продаје јефтино због велике мршавости или се враћа кући. У унутрашњости су скоро свакидашњи случајеви да сељанке понесу из села удаљеног 2—3 часа по две кокошке, пловке или гуске у оближњу варош, стоје до подне на пијаци, па се после враћају у село са непроданом живином. То је велика штета, јер због пара живине издангубе цело пре

подне и не могу вршити посао, ако су хтеле купити нешто у вароши за новац од продане живине.

Поред раније реченог мршавост стоке има и других рђавих страна. Месо није сочно и мекано, већ жилаво и тврдо, а због недостатка масти није толико ни хранљиво. Мршава стока лако подлеже свима могућим болестима. Бремена женска грла могу побацити. Ако стока уђе мршава у зиму, она страда од јаких хладноћа, јер нема топле стаје и гладна је. Ниједне зиме то се није могло боље показати него прошле зиме, у којој су мршаве овце и свиње, млада јагњад и прасад угињавали у великоме броју. И то треба да буде поука за будуће.

Да се не би догодило да наши пољопривредници много губе продајом мршаве стоке, треба се придржавати начела да се на пијац тера стока у снази и са доста меса. У газдинствима наших сељака има преко лета увек толико хране и отпадака да се стока очува у снази. Поред паше и зелене хране, поред сена, шаше и сламе који случајно преостану из зиме, крупној стоци треба давати и нешто јаке хране као: кукуруза, јечма, овса у зрну или у прекрупљеном стању, бар по 1—2 кгр. дневно Ситној стоци бар по пола кгр. дневно. Живину треба по мало прихрањивати у јутру и у вече И када су пољски радови свршени, треба приступити рачунању. Прегледа се храна, која остаје за стоку зими, па се поред радне стоке остави известан број свиња, оваца, коза и живине за приплод и потребе куће, а остало се одвоји за продају, ако се не жели товити из различитих разлога, треба да се храни извесно време храном која се у јесен збере и да се уграђена продаје. Претварањем сточне хране у месо и маст она се боље уновчава и тако се ствара извесна зарада за саме одгајиваче, коју они не опажају, јер не воде тачан рачун о храњењу, али она треба да постоји. Сама стока која долази на пијаце представља робу добре каквоће, што је од великог значаја за извоз у иностранство.

У интересу је наших пољопривредника да продају само добро ухрањену, меснату и масну стоку, јер се претварањем све сточне хране у маст и месо постижу најбољи резултати и њено најбоље уновчавање. Идеално би било, када би наши земљорадници, ако не цео, а оно бар већи део произведене сточне и зрнасте хране помоћу стоке претворили у маст, месо, млеко, вуну, јаја и т. д. и ове последње производе продавали на нашим пијацама или за иностране. Тада би остао мањи део произведене зрнасте хране за продају, у којој нам данас иностранство јако конкурише. Самим тим наша би пољопривреда узела сточарски правац, који би за данашње време био корисниј за нас. Али то се не може тако брзо постићи, јер наше сточарство не располаже благородним расама које добру негу и храну богато исплаћују. И овај напредак иде постепено само би пожељно било да наши пољопривредници усвоје начело, да продају дебелу и меснату стоку и друге сточне производе, односно да један одређени део произведене сточне и зрнасте хране стока поједе. Ово трговачко занимање наших произвођача у време немања многих послова у пољу, донело би им знатне користи и материално би их подигло. Тек за време рада у овоме послу увидели би наши одгајивачи да ли им наше домаће расе по својим способностима исплаћују уложени труд, време и храну. Ако то није случај, као што га неће вероватно ни бити, наши пољопривредници затражиће можда друге иностране, племените и благородне расе стоке, које ће се добро гојити, давати доста и доброг меса, доста млека, доста и добре вуне, доста јаја, које ће бити плодније и ранијег, односно бржег стасавања. Сами ће они усвојити друго начело: „*Када радим и храним стоку, хоћу да знам шта чувам и храним и хоћу само добро да држим*“. Када наши пољопривредници буду захтевали да при свакоме раду имају извесне зараде и да ништа не раде што им не доноси никакве зараде; да у свакоме тренутку корисно употребе време, тада ће у своја предузећа унети трго

вачки дух који ће им само користити. У томе случају помоћи ће им Држава, Друштво и друга удружења која раде на подизању пољопривреде. О овоме наши земљорадници треба да размишљају. Ако им је нешто нејасно, неки се помогну поучном књигом или нека питају, па ће им се објаснити. То ће само допринети бржем напретку, којега не треба оставити да дође сам по себи, јер би можда касно дошао, већ га треба избити као искру из камена.

D-r Т. Митровић.

ИЗ ХМЕЉАРСТВА.

Сушење и чување хмеља.

Сушење хмеља. Како се хмељ при берби обично меће у џакове, треба удесити тако, да се хмељ вози у сушиону у року од 3 – 4 сата после бербе, т. ј. ако радници изађу у хмељаник рано у 4 сата изјутра, треба у 8 часова доћи са колима, набран хмељ однети у сушницу и одмах га разастрети на под у дебелом слоју до 15—20 см. Овако може свежи хмељ остати неколико сати, а онда га треба одмах сушити. У супротном случају, ако се хмељ чува после бербе дуже времена у џаковима или дебелој гомили, он се загреје, изгуби сјајно зелену боју и може добити и рђав мирис, што све знатно умањује његов квалитет и тим у вези и цена оваквог хмеља знатно је нижа.

За сушење хмеља обично се употребљавају сушнице, јер се хмељ, ако га има више, може врло тешко ваљано средити у танак слој на лесе из трске, што заузима много места и времена. Са сушницом вештачки се истерује сувишна влага из шишарица, где је има после бербе до 70%. Да би се хмељ могао очувати и одржати непокварен, треба сувишну влагу одстранити исто онако као код свеже шљиве, коју сушимо. Хмељ треба сушити тако дуго, док изађе из

њега сва вода до 12%, то јест до оне мере, коју процењат влаге садржи у себи в здух. Код нас има највише сушница система Лорбер-Линхарт са 3 реда жичаних мрежа, на којима се суши хмељ. Код набацања свежег хмеља на најгорњу мрежу треба обратити нарочиту пажњу, да буде *слој свуда једнако дебео* и да не прелази дебљина слоја свежег *хмеља 10 см.* Ако се на горњу (прву) мрежу свежи хмељ рђаво простре тако да има места, где је слој тањи, а на другим местима слој свежег хмеља дебљи, не може се вршити ваљано сушење и ова рђава подела хмеља остаје кроз цело време сушења и кад се из горњег (првог) реда мрежа спушта на средњу (другу) и најдоњу (трећу) мрежу односно у шкокуте, помоћу којих се суви хмељ вади из сушнице. *Стога је предуслов ваљаног сушења савесно простирање свежег слоја хмеља на горњу (прву) етажу мрежа.*

Други услов ваљаног сушења је једнакомерно ложење пећи *и одржавање сталне топлоте у сушници на температури од 40° С.* У свакој сушници треба барем да су два термометра намештена између доњег и средњег (другог и трећег) реда мрежа.

Код добро грађених сушница, у којима је долазак ваздуха испод пећи ваљано регулисан да се ваздух једнакомерно загрева и циркулише кроз слојеве хмеља и брзо одлази кроз душник са паром (влагом) узетом из свежег хмеља, сушење код 40° С траје око 4 сата. У сушници не сме бити за време сушења паре; ако је има, онда је то знак да ваздух, пун водене паре, полако излази из сушнице, што је штетно за хмељ, јер се у овом случају хмељ не суши у топлој ваздушној струји, већ се кува у воденој пари, а то му одузима сјајну зелену боју.

Хмељ је осушен када садржи у себи око 10 –12% воде или практички, када се петељка шишарице узета између два прста ломи. Хмељ, када се вади из сушнице је врућ и шишарице се врло лако распадају, ломе и смрве, што знатно смањује цену хмеља. Стога треба

са врућим хмељом поступати опрезно. Кад га истресемо из шкатуља, оставимо га једно време на миру и после га истресемо на под у мале гребеничаве гомиле односно редове, чија висина не сме прећи 30 см У томе положају пуштамо осушен хмељ све док се не охлади, изједначи са температуром и влагом ваздуха. Ово траје најмање 2—3 часа. Овако охлађен хмељ не мрви се више, шишарице остају очуване у целини и хмељ се може из ових гребеничавих гомила са дрвеним лопатама нанизати на гомилу ви оку до 60 см. После два дана висину гомиле можемо повисити до 1 метар. Сув хмељ на гомили треба редовно кроз осам дана барем једанпут дневно лопатама проветрити и овако може се гомила повисити преко 1 метар висине. После осам дана, ако је хмељ ваљано осушен, сазрео је за паковање у џакове. Рђаво осушен хмељ на гомили или упакован у џакове квари се, загреје се, губи зелену боју која прелази у смеђу или црвенкасту, добија непријатан мирис и т. д.

Овакав хмељ губи у цени. Њега треба одмах прострети на танак слој и поново сушити у сушионици и проветрити га да му се одузме сувишна влага. Сушница и под где се чува хмељ треба да се држе чисто, јер се у хмељу не сме наћи никаква друга примеса.

Чување сувог хмеља. Место где се чува хмељ на гомили треба да је суво, тамно, заклоњено од светлости и промајно. Сув хмељ на светлу губи зелену боју. Хмељ био у гомили, у џаковима или у лименим кутијама, треба да се чува стално *на ниској температури.*

При лежању у магацину хмељ губи стално на пиварској вредности, јер лако топиве смоле прелазе у тврде смоле, које су за пиварство без вредности. Што је хмељ старији, то је лошији. Хмељ који има после бербе око 16—18% меканих смола и 1—2% тврдих смола, после неколико година лежања задржи још само 8—10% меканих смола а % тврдих смола повиси се од 1 на 10% Ово претварање меканих смола у тврде

може се успорити, само ако држимо сув хмељ код стално ниске температуре од — 1° С.

С обзиром на ово може увидети сваки хмељар да не ваља држати хмељ код куће на тавану или другим местима, где је висока температура односно температура се стално мења, јер на оваквим местима чуван хмељ брзо и много губи од своје пиварске вредности и ако је био ваљано спремљен и осушен.

Како пак конјуктура на светској пијаци не дозвољава прођу хмеља увек одмах иза бербе, што би било свакако за хмељара најзгодније, треба изаћи из ове тешке ситуације на тај начин, да произвођачи хмеља оснују своје задруге са модерним сушницама и магацинима, у којима ће се моћи спремати, паковати и чувати хмељ до продаје.

Према томе треба хмељари да траже свој излаз у задружном покрету.

инж. агр. Јосип Тержан.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ:

ЖИВИНСКЕ БОГИЊЕ

Питање: Још пре две године појавила се у нашем селу некаква болест на кокошкама, па још и данас траје. Болест је чудновата, не изгледа да је „пипка", јер се болест налази овако: по неке очораве или ослепе, а по неке криве, шепају, и око њихових кљунова се налазе некакве бубуљице као кукурузно зрно велике и изгледају тврде и од тих бубуљица ослепе, те бубуљице нарочито изађу око очију и то траје 10 дана, па после крепа.

Тромеђа. Драгослав Вељковић.

Одговор: Кокошке у вашем селу болују од *живинских богиња*. То је једна заразна болест од које обољевају најчешће кокошке и ћурке, а могу оболети и голубови. Болест се преноси од болесних на здраве. Заразна клица, која проузрокује ову болест, није још могла бити утврђена, јер је толико ситна, да је за данашње научне начине испитивања невидљива.

Знаци су болести: Појављивање бубуљица у ве-

личини зрна проса до величине зрна кукуруза. Ове се бубуљице обично појављују на месгима, где нема перја, чешће на глави и то на крести, лопарима, минђушама, очним капцима. Кад је болест распространења, видимо бубуљице и по осталим деловима тела, али тамо где је мање перја испод крила, око клоаке и т. д. У почетку су све бубуљице црвенкасге боје, затим пожуте и постану угасито мрке. Кад прсну, покрију се скрамама. Ове скраме могу да затворе уши или очи оболеле кокошке и онда она не чује и не види, услед чега тешко налази храну.

Болест може бити у појединим случајевима слабија и живина је пребољева лако, док у другим случајевима на неколико дана изазове и пролив и живина у десет дана угине.

Лечење: Болест је заразне природе, зато свако оболело грло треба одмах одвојити, да не заражује осталу живину.

Да би се могло дејствовати лековима на оболела места, потребно је пре свега уклонити оне скраме, којима су покривена. То се постизава на тај начин, што се оне премажу машћу или зејтином, да скраме омекну, па се после сутра дан скраме скину каквом чистом крпом или фатом. Онда се оболела места премажу јод-глицерином или камфорним зејтином Ако се ово лечење врши савесно, велики број живине прездрави.

Пошто је болест заразна, треба извршити и дезинфекцију живинарника: кречењем, раствором крезола, или кађењем сумпором или формалином.

Обреновац. Милутин Фр. Гец,
ср. ветеринар.

КУПУСНА СТЕНИЦА

Питање: г. Р. Стефановић, секретар пољопр. подружине у Аранђеловцу и г. Милутин В. Рајлић, пчелар из Богатића, жале се да је купус нападнут од нарочитих великих буба, које произазивају његово сушење. Истовремено шаљу примерке бубе.

Одговор: Штеточина која ове године понајвише напада купус зове се црвена купусна стеница (научно име **Eurydema ornatum** L.) и припада т. зв. инсектима правокрилцима. Њихово тело је жуто црвенкасто или јасно црвене боје, са великим црним шарама на леђима, док се на трбуху и грудима с доње стране виде само ивицом два реда, више мање јасних, црних тачака.

Стеница живи поглавито на биљкама из породице крсташица (купус, слачица, ротква и т. д.), а мање и на биљкама из других породица. Од културних биљака нарочито напада купус и кромпир. Одрасле женке носе мала, сивкасто мрка јаја на наличје листа. Јаја личе на мала буренцета висока око 1 м.м и поређана су у редове. Младе ларве обликом личе на одрасле, али немају крила и шаре су на други начин распоређене. И ларве и одрасли имају јаку и дугу рилицу, којом сишу сокове из листа. Нападнуто лишће започне убрзо да жути и да се суши. Причињена штета може бити често пута врло велика, као што је то ове године, јер се стеница у великој мери појавила у разним крајевима земље и и многим местима упропастила читава купусна поља.

Сузбијање штеточина није од најлакших. Имамо ли довољно радне снаге и времена, најбоље је започети са скупљањем и уништавањем стеница, а нарочито њихових јаја, врло лако видљивих чим се лист посуврати. Уосталом да за тај посао могу се употребити деца, јер никаква нарочита вештина није потребна.

Раствор екстракта дувана, јачине 4 до 5% у сапуници са 2% сапуна даје добре резултате, нарочито ако се мало загреје и употреби млак.

У Француској посипају се заражене биљке струготинама од дрвета натопљеним карболном водом, или се поливају водом загрејаном на 50°.

Запрашивања са разним прашковима противу инсеката, а нарочито прашком од бухарице (прашак за

буве) дају добре резултате, али су скупа.

У последње време много се препоручује и препарат звани Agri-tox и најзад, запрашивања са чистим пепелом могу донекле одбити штеточине од биљака.

Као што се види, средства за борбу постоје и за наше прилике изгледа ми да је један од најизводљивијих начина сузбијања на мањим површинама скупљање и уништавање одраслих, нарочито гомилица јаја, а на већим површинама покушати са раствором никотина.

Највећу штету од купусне стенице треба очекивати у јесен, нарочито ако време остане суво и топло, и стога треба је најозбиљније сузбијати.

Д-р П. Вукасовић.

БЕЛЕШКЕ.

Земаљска изложба сувих шљива и прерађеног и конзервираног воћа и поврћа. — Прошле две године (1927. и 8.) биле су јако сушне, те нису дале нормалне плодове нарочито воћне, што је омело корисну намеру Српског Пољопривредног Друштва да ову изложбу раније приреди. Па како ће ова година, бар по досадањим изгледима, бити у сваком погледу боља од двеју прошлих, то је **Управни Одбор Друштва у седници својој од 17. јула тек. год. решио, да се горња изложба приреди у времену од 12—17. новембра ове године у Друштвеним просторијама у Београду.**

Право на учешће имаће излагачи из целе наше државе, како непосредни произвођачи — пољопривредници, тако и фабрике и радионице за прераду и конзервирање воћа и поврћа, шљиварске и воћарске задруге и извозници.

Излагаће се све сорте сувих шљива и осталога воћа, које се у земљи троши или ван ове на стране пијаце извози. Затим све врсте прерађеног и конзервираног воћа као: компоти, слатка, пекмези, мармеладе, кандирано воће, воћни сокови и напитци без алкохола, маслинов зејтин, маслинке и смокве. Поред сувих шљива и осталога сувог и на друге начине прерађеног и конзервираног поврћа, излагаће се и све врсте и сорте конзервираног поврћа домаће и фабричке израде. Уз ову изложбу установљено је и одељење за излагање справа и препарата противу биљних штеточина и болести.

Произвођачи сувих шљива и осталога сувог воћа могу своје производе слати у кесама, низама или корпицама у количинама од најмање 1 килограма, а фабрике, радионице, извозници и шљиварске и воћарске задруге у сандучићима или корпицама, како су за извоз спремљени.

Произвођачи конзервираног воћа и поврћа могу своје производе слати у теглама, боцама и другим судовима, како су за употребу или продају спремљени у количинама најмање од 1 килограма, а фабрике и радионице у теглама или лиманим кутијама, како су за продају или извоз спремљени.

Фабрике, радионице, извозници и шљиварске и воћарске задруге могу имати у изложбеном павиљону и своја засебна места, која ће сами уређивати по нахођењу и плаћати по извесној малој такси. Произвођачи — пољопривредници никакву таксу за своје производе неће плаћати.

Изложбени предмети примаће се од 1. октобра до 5. новембра закључно, а треба их слати на адресу Друштва Немањина улица бр. 11. — Београд.

За сва ближа обавештења треба се обраћати непосредно Друштву или дотичном среском економу. Суве шљиве као изложбене предмете прикупљаће и тржишне комисије на већим тржиштима.

На изложби могу се вршити и закључци у куповини и продаји, ради чега ће се дозволити, да излагачи могу имати своје заступнике и каталоге за пропаганду.

Кад се узме у обзир велика важност сувих шљива и осталог сувог воћа, као извозничког и приходног артикла, а тако исто велика важност прерађеног и конзервираног воћа и поврћа, како за трговину и извоз, тако и за исхрану људства, а нарочито после оптерећивања алкохолних пића разним трошаринама и таксама, онда се може закључити колико велики значај има изложба сувих шљива и прерађеног и конзервираног воћа и поврћа, те њено приређивање у општем, и народном и државном интересу, треба да помогну не само све Подружине Друштва и Земљорадничке Задруге, већ и сви појединци и државни и самоуправни пољопривредни органи у народу. Б. Љ. Н.

Међународна Утакмица Плугова у Београду. *Српско Пољопривредно Друштво уз помоћ и сарадњу Министарства Пољопривреде и Пољопривредног Факултета, приређује у првој половини октобра ове године међународну утакмицу плугова у орању, на погодном терену у околини Београда.*

Учешће на овој утакмици могу узети поред свих домаћих фабрика и радионица плугова и све стране фабрике, фирме и предузећа, која се за увоз плугова у нашу земљу интересују.

На утакмицу примаће се плугови само за сирежну снагу.

Комисију (жири) за оцену плугова сачињаваће наши најкомпетентнији стручњаци

Модел - фабрикат плуга који за наше прилике буде као најбоље оцењен добиће диплому и биће препоручен за употребу.

На утакмицу ће се слати по два плуга доташног модела, а Друштву ће свака фабрика, радионица, фирма или друго предузеће платити таксу за режијске трошкове у 1000 динара.

Трошкови за превоз и пренос плугова до дома Друштва падају на терет излагача.

За ближа обавештења обраћати се Друштву Немањина ул. бр. 11. — Београд.

Акција Министарства Пољопривреде за сузбијање штитасте ваши на шљивама у току идуће јесени. — У низу мера, које је Министарство Пољопривреде предузело за сузбијање штитасте ваши на шљиви, ваља истаћи још једну, која ће имати несумњиво јаког дејства да се овој опакој штеточини стане на пут. По решењу Министра Пољопривреде одржаће се по свима селима шљиварских крајева практична предавања о сузбијању штитасте ваши од стране среских пољопривредних референата у току овог и идућег месеца.

Том приликом срески пољопривредни референти показаће, како се справљају раствори инсектицида за прскање шљивара и како се употребљавају велике воћне прскалице, које су разделене народу на послугу или раздате у пола цене, а пошто ће се та предавања вршити у доба брања шљива, то ће у исто време давати и упутства о правилном брању и сушењу шљива, истичући потребу, да се шљива за сушење остави да добро узри, да се пажљиво бере потресањем стабла испод којих раширити асуре или прострти чисте сламе, да се за сушење одабирају најбоље крупне шљиве и да се сушење врши пажљиво, постепено.

За ову сврху г. Министар је одредио кредит од 67.000 дин., а поред тога ставио у дужност обласним, среским и општинским самоуправама, да давањем подвозних средстава омогуће референтима долазак у свако село.

II. Земаљска Привредна Изложба у Скопљу. Трговачка Индустријска Комора у Скопљу приређује у времену од 8—16. септембра тек. год. II општу пољопривредну и индустријско-трговачку изложбу за учешће излагача из целе наше Краљевине.

На изложби ће бити заступљени сви пољопривредни,

земљоделски и сточарски, шумарски, рударски, индустријски и занатлијски предмети и производи, а поред ових и домаће израђевине.

Пријаве за изложбу подносе се Изложбеном Одбору Трговачко Индустријске Коморе у Скопљу најдаље до 25. августа т. г. Поднете пријаве не могу се повлачити без накнаде заузетог места за предмете, а доцније поднете неће се узимати у обзир.

За ближа и детаљнија обавештења обраћати се поменутом изложбеном Одбору.

Јесењи Програм Загребачког Збора. Главна годишња изложба Загребачког Збора, *XII међународни сајам узорака*, држаће се ове године први пута у *септембру* и то 7.—16.

Следећи потребама времена, властитим добрим искуствима и теденцији, која се показује код свих великих сајмова, одлучила је управа Загребачког Збора, да специјализира и своју главну изложбу тако, да ће се у оквиру ове одржати следећи специјални сајмови:

1.) *Текстилна* индустрија, укључив стројеве и прибор, као и *крзно* и конфекција, 2.) *тешка, гвоздена и метална* индустрија укључив *огревно господарство*, 3.) *папир* и папирни производи, 4.) *стакло* и *порцулан*, 5.) *кожа* и продукти из коже, 5.) *грађевинарство* с особитим обзиром на јефтину и хигијенску изградњу станова, 7.) *пољопривреда:* стројеви, оруђе и потребе за зимску и пролетну сезону.

Осим тога ће се у оквиру великог сајма одржати:

а.) од 7—16.-IX. *II интернационална медицинско-хигијенска и ветеринарска изложба.*

б.) 14. и 15.-IX *Изложба* домаће и међународни *сајам* стране *приплодне стоке* искључив живинарство. Задружни дани. Показивање пољопривредних справа у покрету.

Осим тога биће у *октобру* посебна *изложба цвећа, поврћа, лозе, воћа с кушаоницама вина*, у великој дворани, где ће се држати *модна и рекламна ревија* за зимску сезону, као и редовита изложба и сајам *живине.*

Сточарска изложба. У Љутомеру у Словеначкој, приређује се од 11. до 17. августа посебна сточарска изложба. Биће одељак за коње, за говеда симодолске, пинцгавске и мариједворске пасмине, и одељак за живину штајерске расе.

Ближа упутства даје „Živinorejsko Nadzorništvo Oblasne Samouprave" u Ormožu.

Изложба приплодне стоке у Мађарској. — У Капошвару држаће се дне 22—25. августа изложба приплодне стоке.

У Капошвару изложиће многи одлични одгајивачи стоке нарочито млечних сименталаца, оваца, свиња и живине. На тој изложби биће заступано првенствено здружно гајење говеда Шомођске Жупаније.

Препоручује се интересентима да посете ову изложбу, за коју даје тачније обавештење у Загребу, Мађарски Конзулат, а у Београду г. др. Силагија, Делегат Мађарског Министарства Пољопривреде — Академија Наука.

Девети међународни вашар у Лавову. У Пољској у Лавову, ево већ 8 година како се са успехом приређују ови вашари, на којима је досада узело учешћа преко 700 разних индустријских предузећа из 29 држава. Овогодишњи вашар одржаће се од 7 до 19. септембра. Сва обавештења даје. Administration des Foires Orientales Internationales. Lwów 1, rue Jagiellonska, Pologne.

Обласна самоуправа врбаске области помаже рад С. П. Друштва. Г. Комесар обласне самоуправе врбаске области, ценећи рад Друштва на унапређењу пољске привреде путем пропаганде у народу и посредовањем у набавкама савршенијих справа, семена пићних биљака и других потреба за пољопривреднике, изволео доделити Друштву помоћ од 5000 динара, да би се корисан рад Друштва што више развио и да би оно могло да помаже рад својих Подружина у врбаској области, где је пољопривреда јако заостала.

Са задовољством износимо овај, по реду трећи пример, којим обласне самоуправе односно њихови представници показују све веће и све јаче интересовање за напредак пољопривреде, која је основ свеколиког богатства и снаге наше државе.

Рад Подружине у Чачку на пропаганди у народу. Поред предавања о штитастој ваши на шљивама и њеном сузбијању, одржаних у прошлој години, Подружина је у пролеће ове године о истој теми благовремено о свом трошку одржала предавања са практичном применом прскања шљива и других воћака са карбокримпом и дрворином, а дуванским екстрактом поред воћака и неке усеве у свих 9 општина среза трнавског, затим у општинама мијоковачкој, милићевачкој, пријевроској и љубићској среза љубићског и грабској и драгачевској среза драгачевског, којом приликом је утрошено 180 кгр. карбокримпа и мање количине дрворина и дуванског екстракта. Прскање воћњака — шљива при предавањима вршено је код 81 пољопривредника, а Друштву о дејству појединих препарата саопштени важни податци.

Подружина је ове године распродала 4712 кгр. препарата за сузбијање штитасте ваши на шљивама.

Подружину су у овом корисном раду активно и искрено помогли срески пољопривредни референт г. Ж. Тодоровић и управник обласног лозног расадника г. Ћосић, а иницијативу за целокупно делање Подружине даје њен дугогодишњи председник и још увек вредан и одани пријатељ напретка пољске привреде г. Милош Поповић учитељ у пензији. Хвала им!

КЊИЖЕВНОСТ.

За заштиту и осигурање раденика. — Мемоар централних секретаријата радничких комора и слободних радничких Синдиката поднет Председнику Министарског Савета и Министру Социјалне Политике Београд 1929. г. са садржајем: Радничко заштитно законодавство. — Зашто рад ичко з.конодавство није нашло примену. Стање Привреде: А) Пољска Привреда; Б) Градска привреда. Нужност промене заштитног радничког законодавства. Радничке надница. Социјална оптерећења. Закључак.

Овај се мемоар заснива на доказивању: да је акција разних послодавачких организација управљена на то: да погорша постојеће социјално-политичко законодавство и запречи бољи његов развитак, и да ће продужењем радног дана моћи бити поправљен општи економски положај. У мемоару се даље наглашава: да су послодавци у том циљу нашироко разгласили тврђење о великој привредној кризи од које поглавито варошки привредници пате.

У овом мемоару пољопривредни део доста је марљиво разрађен и ако има недостатака и нетачних података и погледа. — У њему су графиконски подаци: о броју пољопривредног становништва (80%); о пољопривредној производњи (45 36? од укупне пољопривреде не рачунајући у пољопривреду: шумарство, рибарство, рударство, ни домаћу радиност); о потрошачкој моћи пољопривредника; о растењу односно опадању засејаних површина; о паду цена пољопривредних производа; о пољопривредним радницима-најамницима и др.

Да наведемо само неколико уочљивих коментара из овог мемоара о пољопривреди и пољопривредницима:

„Да је пољопривредно становништво знатно важније *као потрошач а не као произвођач?* и отуда сасвим природно да од његове потрошачке моћи зависи положај већег дела варошке привреде и то оне која ради за домаћу потрошњу а то је занатство и трговина „на ситно". Да индустрија и трговина не само што не зависе од домаће потрошње и не пате од оборене

потрошачке и привредне моћи сеоског и ситног варошког становништва, већ им то користи, добијајући знатно јевтину радну снагу. — Да је пољопривреда посрнула не као произвођач већ као ослабљена потрошачка моћ њеног становништва — Наводи се даље, да је 1927. год. засејано 11,478.185 ект.; више за 240.660 хектара но што је засевано између 1922 и 1926. год., али је принос опадао и било је великог губитка у жетви због суше и поплаве. — Даље се тврди: да ови губици нису узрок падања потрошачке моћи пољопривредног становништва, већ је главни удар дошао од пада цена његових производа на међународним тржиштима од 1925. године па све до данашњег дана; да је у току 1926/27 год. знатно појачан извоз ситне стоке, нарочито свиња, али је новца зато примљено несравњено мање; да је међународни пад цена пољопривредних производа фатална од које се никаквим вештачким мерама не можемо одбранити и да се излаз не може тражити на другој страни *до у дубокој рационализацији пољопривредне производње* да би се подигла продуктивност, а затим у напуштању велике производње житарица (?) и прелазу на подизању сточарских производа. Да је маса пољопривредног становништва знатно осиромашила. У тој маси погођена су два реда: сељаци мали појединци у брдским крајевима и пољопривредни радници-најамници; да су надници пољопривредних радника и сувише ниско пале; да је оскудица пољопривредних производа у нашој земљи изазвала: да је пад цена пољопривредних производа не само заустављен, него су цене у току 1928. г. нагло скочиле и данас се налазе на рекордној висини (?) да од поскупљивања хране имају користи једино они, који имају робу у магацинима, а то су варошки трговци пољоприв. производа и имућни пољопривредници; да је пољопривредна криза у првом реду криза сељака малог поседника и криза пољопривредних раденика-најамника, јер они су ти који чине једну огромну војску беспослених, да је по подацима било само на области Војводине преко 52.000 домаћих стално незапослених пољопривредника-најамника и т. д."

Неулазећи у расправу ових компликованих проблема, хоћемо да нагласимо: да је нешто, и ако не довољно на радничком законодавству урађено, и да су донекле сви редови раденика свију подузећа, колико толико заштићени, *само су пољопривредни радници изузети из области осигурања.* У свакоме инд. или другом подузећу, на случај осакаћења и неспособности за рад, раднику је осигурана извесна накнада, а пољопривредни радник није ничим заштићен. Узмимо случај при вршидби: радник убацујући руковет у вршалицу, често га захвати ваљак (iromell) и одсече руку. Таквом раднику није обезбеђено никакво осигурање; онеспособљен за рад, постаје просјак а чељад

обезглављена, оставши без кућњег домаћина. Сличних случајева на селу, има врло много. И баш због оваких случајева, наш пољопривредник после три неродне године, напушта село, иде у градове, тамо се мучи, потуца, губи здравље и скоро ништа не заради да пошље кући, и онда ступа у какав раднички Синдикат, тамо остане и више се не враћа у село.

У погледу економске кризе и других појединости по овоме изнетих у Мемоару, чинимо још и ове напомене:

Код нас се воде две економске политике: *политика промета и политика производње.* Између те две политике нема никакве координације. Та неједнакост проузроковала је велике материјалне штете пољопривреди. Једни сматрају да је главни узрок економске кризе: Слаба производња и рђав квалитет производа, други опет да је свему узрок ненормални промет. Код нас имају у привредним, па и у пољопривредним питањима, највећи утицај они који држе својим рукама промет — трговци и капиталисте. Природно је да они обраћају сву своју пажњу стању у коме се налази трговина, поглавито њен извоз, па процењују економну кризу претежно са гледишта трговине и несвесног оптицаја. Њима се придружују: финансијери, политичари — дакле претежно варошки елемент, који као и у другом свету, представљају најмеродавнијег чиниоца у оваким питањима јер они гледају на пољопривредну кризу очима људи из финансијских и трговачких кругова.

За разлику од ових — пољопривредни *практичари* и *интелегенција* полажу више на саму производњу и сматрају: *да се узрок економске кризе има тражити у недовољним приносима и слабој каквоћи прозвода.* — Питање промета долази тек на друго место.

За то при покушају решавања тешке пољопривредне кризе постоје супротна гледишта између пољопривредника и др. привредних кругова у колико им се не подударају привредни интереси. Истина, ово је мимолажење латентно, али у ствари оно постоји. При томе запажају се штетне тенденције за фаворизирањем крупне индустрије а за занемаривањем пољопривреде и њених потреба и за готово недозвољено занемаривање земљорадника и његових интереса. Отуда и она фама: да је пољопривредно становништво *важније као потрошач, него као произвођач* и да пољопривреда није порвула као произвођач но као потрошач, те због тога пољопривредницима не спречавати да иду у већем у градове, пато што својом јевтином радном снагом подижу варошку производњу а нарочито индустрију. Отуда и оно погрешно мишљење, које често избија у јавности: *у напуштању велике производње житарица и прелазу на подизању сточарских производа.* — Ваља бити једном начисто: да без напредне

земљорадње не може бити напредног сточарства; да су земљорадња и сточарство једна органска целина — *ни земљорадња без сточарства, ни сточарство без земљорадње.*

Даље се у Мемоару третирају чисто радничка питања: радно време радничког подмлатка; радничке наднице у упоређењу са надницама у иностранству; здравствено стање радника; оптерећења разних друштвених редова и на крају у Мемоару се истиче оправдан захтев: да се уведе осигурање радника у старости и осигурање у незапослености.

Раденици могу бити потпуно задовољни са радом свога вођства, које је успело да поправи положај радника и учинило: да се редови радички из дана у дан попуњавају „нажалост" пољопривредницима, напуштајући село и сеоску производњу.

Ми морамо и на овом месту да зажалимо, што немамо Пољопривредних Комора, које би биле најбољи регулатор за сва ова питања, већ су силом околности пропуштена вођству Радничких Комора.

Мир. Миљковић.

Записници седница

Управног Одбора Српског Пољоприв. Друштва 28. одржане 10. јула 1929. год. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић и чланови: Д. Спремић, А. Рашковић, В. Матић, Т. Владисављевић, Б. Станисављевић, М. Стојановић, Б. Ранковић и Н. Петровић.

Председавао председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар, г. М. В. Дамњановић.

I

481) Прочитан је и примљен записник 27. седнице Управног Одбора.

II

482) Прочитан је и усвојен записник 27. седнице Књижевног Одбора.

III

Прочитан је извештај Одбора за штедњу, па је одлучено

483) да се прима знању да овогодишњи шестомесечни биланс није подбацио, и да су и приходи и расходи нормални;

484) да се за службена путовања у будуће признаје:

члановима управе дневница 160— дин. а подвоз жељезницом и лађом I кл.; вишим чиновницима дневница 120— дин., а нижим 100— дин., а и једним и другим подвоз жељезницом II кл. а лађом I кл. На име путовања колима признаје се свима по 4— дин. од километра, а за подвоз колима до и од станице признаје се такође свима у Београду по 20— дин. а у осталим местима по 20— дин., ако је станица удаљена преко једног километра:

485) да се исплати 1000 динара хонорара г. Д. Спремићу члану управе за извршене нарочите радове.

IV

Прочитан је записник 28. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

486) да се прима знању да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 дин.;

487) да се прими знању, да је извршен преглед касе и нађено стање исправно;

488) да се исплати г. Р. Никодијевићу 25.000 дин аконто купљених плугова.

V

Прочитан је записник 28. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

489) да се одбије понуда бр. 3648 за жетелице, пошто је доцкан;

490) да се одобравају извршене набавке код Биљане и Банатског Савеза, пошто су учињене по поручбинама.

VI

Прочитан је записник 28. седнице Програмског Одбора, па је одлучено:

491) да се према примљеним одговорима, предложи Мин. Пољопривреде 30 лица за помоћ по 2000— дин ради подизања ђубришта;

492) да се пошаље Министарству Пољопривреде извештај Чачанске Подружине, о употребљивости сулфарола;

493) да се одобрава Чачанској Подружини да прода два прашача;

494) да се одбоје молба Ђ. Марковића, којом тражи помоћ за довршавање стаје, пошто се нема буџетских могућности;

495) да се одмах приступи припремама за изложбу сувих шљива и прерађеног воћа и поврћа у Београду. За директора изложбе одређује се г. Н. Петровић а за чланове

г. г. Д. Спремић и Л. Сладековић. Изложба да се приреди о Друштвеној Слави. Од живинарске изложбе одустаје се, пошто ће се приредити интернационална и земаљска изложба у Новом Саду. За изложбе у унутрашњости, одобрава се помоћ подружинама, по предлогу Програмског Одбора.

VII

Саопштења и предлози.

496) Прочитано је писмо г. С. Ратковића члана Управе, који извештава да иде на одмор и да зато неће долазити извесно време на седнице. — Одбор прима знању.

497) Г. Т. Владисављевић члан управе предлаже: да се изведе утакмица орања, и да се прибави мишљење од Пољопривредног Факултета која је луцерка за наше прилике најбоља. Одбор одлучује: да се за утакмицу орања одреди Одбор за припрему у који да уђу г. г. председник и чланови Т. Владисављевић и Б. Станисављевић и по један представник Мин. Пољопривреде и Пољопривредног Факултета. Жири за оцену плугова да се одреди доцније. Што се тиче другог предлога, замолити Пољопривредни факултет за мишљење.

Са овим је седница закључена.

Изашло је из штампе

НОВО ВИНОГРАДАРСТВО

од Ing. Милутина Стојановића

начелника Министарства Пољопривреде и хон. професора Пољопривредног Факултета на 30 штампаних табака (480 страна) са 140 слика, 14 карата и 40 таблица пуних научних података

ЦЕНА ЈЕ КЊИЗИ 50 ДИНАРА без поштарине

Књижарима и препродавцима 20% попуста. Може се добити код писца: Теодосијева ул. бр. 10. и код Српског Пољопривредног Друштва у Београду

ако не прегледате пре набавке робе за мушка или женска одела узорке из велетрговине **Стермецки**, те се уверите, да је избор најзећи, квалитет најбољи и цене много јефтиније него магде. Пишите још данас велетрговини **Р. СТЕРМЕЦКИ. ЦЕЉЕ, БРОЈ 78. СЛОВ.** по мустре **штофа, камгарна и шевјота за мушка одела, модерних каша, коверкота и вуне за дамске огртаче, свиле, етамина, делена, попелина и цефира за дамска одела, платна, шифона те од разне друге мануфактурне робе**, које се шаље свакоме поштарине слободно на увид. Илустровани ценовник са више хиљада слика се шаље на захтев потпуно бесплатно. 4—2

ВОДЕНИЧНО-МЛИНСКО КАМЕЊЕ (Кварцна Сига)

од једног природног комада из чувеног

Косовског мајдана „ЗВЕЧАН"

Најстарије и најбоље у нашој земљи, награђена на Скопској изложби у 1928. год., има по свим величинама и за сваку мељају код.

Повлашћене индустрије
„РАЧИЋ - БОЉЕТИНА"
Косовска Митровица

Телефон бр. 24
5—2

МАЛАКСАЛИМ

физички или живчано, шаљемо бесплатно појасњавајућу литературу — „Нов начин обнављања снаге, здравља, радне способности". Тражити:

Молерова 27. Београд Молерова 27.
МИЛОШ МАРКОВИЋ.
1—1

ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ!

Употребите свестрано признати „Germisan" бацањем ваше житарице, сухим таплањем као и G.K.B. начином. Успео велик, трошак мален Разашиље:

МИШКОВИЋ и КОМП.
веледрогерија
Београд, Сарајевска ул. 70.
1—1

ТРАЖИТЕ

Поуке о ђубрењу стајских и вештачким ђубривима.
Цена 10. динара

НА ЗНАЊЕ.

Српско Пољопривредно Друштво је добило велику партију разних **ТРИЈЕРА** за наступајућу сезону и продаје их по следећим ценама:

Тријер марке	**ХАИД**,	обичан	Нумера	I-б	Динара	1.700.—
„	„	„	„	I-а	„	2 100.—
„	„	„	„	I.	„	2.500.—
„	„	сортирач	„	II а	„	2 500.—
„	„	„	„	II	„	2.850.—
„	„	„	„	V-а	„	3.450.—
„	„ MAYER (на зупчанике) .			I а ½	„	2.200.—

НАЈБОЉИ ФРАНЦУСКИ СОРТИРАЧИ (за све врсте житарица) познате марке „**Маро**“ и то: Нумера 4 Динара 4200.— № 5 Динара 4950.— и № 6 Динара 6400.—

Поред предњих, Друштво има и једну мању партију тријера Хаидових нумера I по Динара 2200.— и нумера 2 (сортирачи) по Динара 2600.— по комаду. Тријери су ови **непаковани**, купљени на распродаји, потпуно исправни.

Оригинални **Еберхартови плугови** Бр. 5 („СЕРВУС“) марка Дивљи вепар Дин. 700.— Оригинални Еберхартови плугови Бр. 4 („КОМЕТ“) марка Дивљи вепар Дин. 820.— Сакови плугови обртачи **UW** 5 са 1 тачком 800 — са колицима Дин 850·— Сакови плугови обични Бр. Д6МН. Дин. 700.— Сакови плугови са 2 бразде 900.— Дрљаче троделне 750.— Дрљаче дводелне средње 400.— **Муљаче** Мајфарт, најбоље за гражђе, обичне Дин. 1150.— Муљаче Мајфарт најбоље за одвајање петељке Дин. 1750.— Муљаче обичне (домаће израде) солидне и масивне Дин. 850 — **Пресе** за грожђе и воће од 150 литара запремине Дин. 1800.— Муљаче за воће (јабуке, крушке и др.) јаке са гвозденим ваљцима 1200.— **Семе луцерке**, пломбирано Дин. 22.— црвене детелине, бломбирано Дин. 25.— **Калиум — метабисулфит** у кристалу, чист и пуне јачине кгр. Дин. 24.— Азбест „Кларит“ најбољи у пакетима од по 1 кгр. Дин. 70.— Сумпор за бурад, на ђути Дин. 10.— на азбесту, у танким листовима кгр. 22.— **ПАТЕН ТЕГЛЕ** за конзервисање воћа и поврћа: од ½ лит. Дин. 11, од 3/4 лит. 13.— од 1 литра 14.— од 2 литра 23.— и 25.— и од 3 литра 33.— Динара комад.

Шиоомери мањи, без термометра Дин. 35.— већи, са термометром Дин. 45.— Чаше за Широмере и друге градусе, виске 26 см Динара 14.—

Оригинални Француски Ебулиоскопи (Малигани), службено испитани 1000.—

Цене су необавезне и подразумевају се франко Друштвени магацин.

ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ.

Пшеница је овршена и сада можете видети код пољопривредника који су прошле године семе пшенице запрашили са ПОРЗОЛОМ, да су добили много бољи и већи жетвени принос, него ли они који су семе пшенице потапали у раствор плавог камена, који убија клијавост семена и умањује жетвени принос.

ПОРЗОЛ

је најсигурније суво средство за запрашивање семена пшенице, ражи, јечма, зоби и т. д. против тврде или смрдљиве сњети - главнице.

ПОРЗОЛОМ запрашено семе: даје здраву и богату жетву, не убија клијавост семена а појачава пораст биљке. — Употреба лака и јевтино, семе се запраши за 10 минута и може се одмах сејати. **Уштеда семена 15-20%, радне снаге и времена**, јер није потребно квашење и сушење.

ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ! — Тражите и употребите једино домаће средство **Порзол**, који је од наших стручњака испробан и употребом кроз неколико година у нашој земљи, препоручен је као врло добро средство. **Порзол** је по квалитету потпуно раван страним препаратима а знатно је јефтинији.

Помажите домаћу индустрију од које зависи напредак наше земље и пољопривреде. — Помажући домаћу индустрију помажете самог себе,

Тражите бесплатна упутства, плакате и ценовник на адресу:

„Биљана" А. Д. Београд.

Бранкова ул. 12. **Телефон 32-69.**

Порзол се може добити и код Српског Пољопривредног Друштва. 5—1

Лист излази 1. и 15. — Цена листу на годину за Краљевину С. Х. С. 30, а за иностранство 65 дин. — Ђаци и војници добијају лист у пола цене. — Претплата и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. — Рукописи се не враћају, — Цена огласима по такси. — Рачун код Поштанске Штедионице број 50350.

Штампа „ЗАШТИТА" — Београд, Студеничка 62. — Телефон 2-24.

Ослобођено поштарине
реш. Мин. Пошта и Тел. бр. 17306/24. г.

Бр. 17. Београд 1. септембар 1929. год. LVI Год.

За С. П. Друштво власник
председник, Мирко Миљковић

Одговорни уредник
Божидар Ђ. Ранковић

Јесење калемљење воћака.

Већ је наступила сезона калемљења воћака. Начин који се у овом времену примењује је очење (калемљење са пупољком). Ово калемљење је најбоље до данас познато у воћарству. Очењем се постижу најбољи резултати. Пажљивим радом добрих калемара проценат примања достиже 100%. Изводи се брже од свих осталих начина калемљења. Вешт калемар може да накалеми до 800 комада дневно. Ово калемљење је рентабилно и због тога, што калеме није потребно премазивати калемарским воском, те се и са те стране чине

уштеде. Калемима нису потребне притке. На послетку ветар, који често ломи калеме, код овог начина калемљења је безопасан.

И ако је ово калемљење најлакше, најјефтиније и у опште најрентабилније, ипак се чине често грешке, тако да се успех доводи у питање. Због тога видећемо и данас по неким расадницима, па и другим пољопривредним установама, да се овај начин још не примењује, већ се и даље практикују стари начини калемљења као: обично спајање, седласто спајање, у процеп, под кору и др... Код калемљења очењем чини се само једна једина грешка: не погоди се моменат, када се која воћка калеми. Ако се тачно удеси време калемљења код појединих врста воћака, успех је сигуран.

Моменат за очење појединих врста воћака треба изабрати тако, да се калеми пред сам престанак вегетационог периода дотичне воћке. Ако калемимо сувише рано, пупољци до јесени избију, а ластари не могу до зиме да се здрвене, те као такви промрзну. Ако пак калемимо сувише касно, то јест када престане кружење сокова и стане вегетациони период, кора се не одлубљује, окца се тешко умештају, а што је најгоре, ова окца не могу да прирасту уз подлогу, те се у том случају ни један једини калем не може примити.

Вегетациони период (кружење сокова) врло је различит између појединих врста воћака, тако, да између неких врста, достиже разлику од три месеца, нпр. између крушке и бадема. Код крушке вегетација траје до прве половине августа, док код бадема све до конца октобра. Дакле, калемити крушку и бадем у једно исто време, била би велика грешка. Овом грешком, претрпео би невешт воћар велику штету.

Да би се ова мала грешка, чије су последице често врло велике, избегла, а да би се овај начин калемљења као најрентабилнији што више примењивао, изнећу, приближно, када треба коју воћку калемити. Време означено, може да варира само у неколико дана, што ће зависити највише од воденог талога, који у току године

падне. Ипак, мала разлика не може нанети толико штету, колико разлика од пуна три месеца.

Калемљење иде овим редом:

1). Крушка, од 1—15 августа. После овог времена сокови не круже, кора се не одлубљује, дрво почиње постепено да сазрева. Вегетациони период престаје.

2). Шљива, од 15—30 августа. По некад калемљење се продужује и неколико дана септембра.

3). Јабука од 1—15 септембра.

4). Трешња, у другој половини септембра, често и почетком октобра.

5). Дуња, у другој половини септембра.

6). Кајсија, у другој половини септембра.

7). Бресква, у другој половини октобра, и

8). Бадем у другој половини октобра.

Као што је напред речено, ако у земљи има довољно влаге, вегетациони период код воћака продужује се за неколико дана више него што је горе означено. Велика суша, на против, може да скрати вегетациони период за пуних 15—20 дана.

Ако се случајно деси да на време не извршимо калемљење, можемо воћке одређене за калемљење обилно залити, после два три дана оне ће се освежити, кора ће се лакше одлубљивати, и калемљење ће се моћи извршити.

Овај начин моћи ће се примењивати само на мањим површинама.

О самом раду око калемљења воћака очењем, нећу говорити, јер је овај начин сваком напреднијем тежаку познат.

Владимирци

Миливоје Н. Лолић,
пољопр. референт.

ИЗ РАТАРСТВА:

Ка повећању жетвеног приноса житарица*)

Поводом појављене критике на начин сијања пшенице препоручен од стране г. Константина Поповића, директора Рашарске Школе у Шапцу, дужан сам изнети своја запажања:

*) Види 13. број „Тежака"

Ја сам у јесен 1927. г. по препоруци поменутога Г. Константина, посијао на оцаке и кућице на засебном земљишшу ради огледа, осам килограма пшенице **на простору од осам ари** *површине земљишта добро угареног и за сетву припремљеног. За време пораста жито је изванредно добро бујало и напредовало, (а на време сам га једаред опрашио), тако: да је у сравнењу са осталим житима — пшеници правило велику разлику.*

Жешвени принос добио сам: 242 килограма чисте пшенице, а то је по 30 метара од хектара или од посијанога једнога метра жита. Док у осталом житу био је жешвени принос од 8 до 12 метара по хектару, на прост досадањи начин сетве.

Тако исто у јесен пр. 1928. г. посијао сам опет ради огледа, у једној њиви по врху и дну њиве на прост начин сијања — омашке, а по средини на редове.

За сада се на истом житу, и ако је на истој земљи, и исто семе, запажа доста велика разлика, како у изгледу самога жита, тако и у порасту, па према томе и у класу.

Зашто бих свакоме пољопривреднику, био слободан препоручити овај начин сетве, јер је рентабилнији.

16. јуна 1929. г.
Дружетић.

Вукашин Савић,
члан Ваљевске подружине.

НАРОДНО ЗДРАВЉЕ:

Зашто се квари млеко?

Поред клица, које могу доспети у млеко, ако је стока за мужу болесна, те се употребом могу заразити и они, који пију такво млеко, и здраво млеко може се загадити разним клицама и покварити.

Млеко је врло погодна храна за клице, те ако се не чува и не поступа с њим, како треба, за врло кратко време размноже се у њему огромне количине клица и својим производима покваре га и учине неупотребљивим за људску храну или прераду у млечне про-

изводе (сир, кајмак, маслац, кисело млеко), па чак и веома опасним за људско здравље.

У вимену здраве кравe, козе или овце млеко је потпуно без клица (стерилно). Али чим се измузе, допру у њега разне клице. Те клице чак могу да продру и у сисе. Због тога треба прве млазеве помусти у засебан суд или на земљу, да се сисе очисте од клица. Али то није довољно, да се млеко спасе од ових штеточина. На вимену, на рукама музиље, на судовима за мужу, у ваздуху, нарочито стајском, на телу и оделу музиље, на кожи и длаки стоке, нарочито нечисте и неотимарене, налазе се неизмерне количине разних клица, које доспеју и у млеко. Већ три сата после муже може се само у једном кубном сантиметру или око 30 капи млека наћи 10000 клица, после шест сати 25000, а после девет сати и 50000 па и више. У пијачном млеку налазе се често милиони, па чак неки пут и небројене количине клица. А ове клице јако умањују хранљиву вредност млека, па чак и сасвим покваре.

О штетном дејству бактерија на млеко свако се може врло лако уверити из овог простог огледа: разлићемо свеже помужено млеко у три једнаке боцице и з пушићемо их. Прву ћемо оставити на неко место у соби. Другу ћемо ставити у један суд с водом, па кувати докле год и млеко у боцици не проври. После тога ћемо и њу ставити поред прве. Трећу ћемо кувати као и другу само ћемо је оставити да ври четврт сата, па грлић после тога запечатити црвеним воском и оставити на неко топло место са топлотом од 37°—38° С.

После 24 часа видећемо ове промене: У првој боци се млеко згрушало и укиселило. У другој боци се млеко такође згрушало, али нема кисео укус, него блутав и отужан. У трећој бочици млеко се претворило у сурутку у којој пливају грушевине. Са дна пак непрестано се пењу мехурићи гасова, који постају у млеку. Ако се ова бочица отпуши, гас излази са шуштањем и осећа се непријатан мирис на ужежен ма-

слац. У овој бочици хранљиво млеко се претворило у опасан отров, те га не треба кушати.

Шта се десило у ове три боце? Уз свакој боци млеко се друкчије променило и добило друкчији изглед, мирис и укус. Научним испитивањима ових млека утврђено је, да су те промене изазвале разне врсте клица.

У првој боци ћемо наћи многобројне ситне клице, штапастог облика. То су *бактерије киселог млека*. Оне употребљују за своју исхрану *млечни шећер* и преобраћају га у *млечну киселину*. Услед ове киселине згрушавају се беланчевине и масти млека. Ових клица има у сваком млеку. Ако млеко не прокувамо, оне се врло брзо размножавају, много брже него све остале клице, шта више својим брзим размножавањем све остале клице спречавају да се умножавају. Ако млеко прокувамо, убијемо их. Али у млеку остају друге клице, отпорније од клица киселог млека, које образују и нарочите врло отпорне облике (споре), из којих клијају клице, чим се млеко расхлади и брзо се размножавају, јер им не сметају клице киселог млека. То се десило у другој боци. Те клице, које су изазвале згрушавање у другој боци, налазе се на сену, у стајском ваздуху, на прљавим рукама или нечистом вимену, у прашини. Оне не нападају млечни шећер, те се млеко не укисели. За своју исхрану употребљују *беланчевине млека*, која се згруша и сасири

У трећој бочици, у коју ваздух није могао споља продирати, јер смо је запечатили, нису могле расти клице из друге боце, јер оне траже много кисеоника, него се размножавају клице, којима није потребан кисеоник, а које употребљују млечни шећер из млека за своју исхрану, али га не преобраћају у *млечну* него у *маслену* киселину, при чему се развија и гас, а беланчевине се згрушавају.

Ових клица има свугде, нарочито лако доспеју у млеко, ако се не води довољно рачуна о чистоћи млекара, краве, судова. Али и друге клице кваре млеко. Једне чине да се распадају важни хранљиви састојци, а

има их и које видљиво промене млеко, те добије модру, црвену или жуту боју.

И најбоље млеко под утицајем ових клица губи своју вредност, губи свој укус и мирис. Нису само заразне клице опасност за млеко. Много чешћа и већа опасност је за здраво млеко загађење млека разним другим клицама, које се исхрањују млечним састојцима, те изазивају промене у њима и стварају по здравље штетне производе.

У многим државама због овога постоји врло строга контрола млека, па се и произвођачи труде, да што боље сачувају своје млеко од разних загађења, јер је то и у њиховом интересу. У ствари да би се млеко сачувало од загађења, треба само више пажње. Стаја није за мужу. Најбоље је мусти напољу на месту склоништем од прашине и ветра. Онај, који музе треба да има чисти бео мантил или кецељу. Руке треба испрати сапуном и топлом водом. Краве треба чисто држати и тимарити. Пред мужу је потребно и виме испрати сапуном и млаком водом. Судове за млеко морамо држати чисто и не треба их ни зашта друго употребљавати. Потребно је да се с времена на време искувају. Одмах после муже млеко треба процедити кроз цедиљке од вате. Судове с млеком треба држати на хладном месту (4°C). На здравље стоке има се нарочита пажња обратити. Зато никад не треба купити краву музару, пре него што се ветеринарским прегледом не утврди, да не болује од туберкулозе или друге неке заразне болести и да јој је виме здраво.

Млеко и млечни производи значе у извесним домаћинствима добре приходе, али ће издржати конкуренцију и одржати цене само у случају, ако су здрави и употребљив за људску храну.

Д-р Стев. З. Иванић.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ:

Оболела вимена код крава.

Питање: „Купио сам једну крају стеону, која се отелила 16. Јуна ов. г. Крава је наградила добро виме, отелила се по

свему уредно, али млека нема да писне, већ у притиску муже само цурне врло мало неке жуте водице, а у сисама се осећа као какав ваздух, који побегне горе. Крава се налази у веселом стању, теле доји друге краве. Среског ветеринара звао сам, није хтео да дође, само ми је дао упутство без успеха. Стога молим друштво за извештај, како би се помогло и краву и теле спасао".

Село Вучић. Живојин Живуловић.

Одговор: Виме се код крава састоји из четири млечне жљезде, и на доњој страни је изведено у сисе, за сваку млечну жљезду по једна. И ако се ове млечне жљезде махом груписане, између задњих ногу код краве, ипак оне немају између себе никакве везе, већ су растављене везивним ткивом. Свака од њих састављена је од безброј млечних ћелица, које облажу унутрашњу страну жљездиних мехурића, ови су међу собом повезани малим каналићима, који се даље сливају у све веће и на крају највећи међу њима одводе млеко у неку врсту резервоара — млечно корито — из млечног корита кроз сису сисин канал спроводи млеко напоље. На пролазу из млечног корита у сисин канал налази се мишић затварач у облику прстена, који овај пролаз затвара и спречава да млеко само не цури кроз сисин канал напоље, већ је зато потребно, да га теле сисајући извлачи или човек притиском измузава. Нарочити крвни судови проносе крв кроз виме и ћелице вимена из крви луче млеко. Отуда се по величини крвних судова, које пролазе кроз виме, може оценити донекле млечност краве, јер што су „жиле" веће то више крви пролази кроз виме, те се и више млека лучи. Рад вимена везан је за телење и одгајивање телета.

Из овог кратког описа састава вимена и његовог рада даду се лако разумети многа оболења вимена. Пре свега из тога, што су четири жљезде вимена одвојене, лако је разумети да може свака „сиса" за себе да оболи а остале да буду здраве, случај кад је крава на пример „кварна у једну сису", док остале нормално раде и здраве су. Болести вимена могли би да поделимо у три групе према природи њиховој:

У прву групу долазе болести вимена, које су последица *ненормалног развића самог вимена*. Тако није редак случај, да код краве после првог телета не иде млеко на једну или више сиса, и ако се види да је „надошло“. Нити се може помусти, нити теле може што извући. Овоме узрок лежи у томе, што је *сисин канал затворен* обично једном облицом. У другом случају млеко иде али сасвим танким млазем са великом муком. Ово долази услед тога, што је онај мишић затварач сувише стегнут. Најзад у трећем случају виме, које је раније нормално радило, не пушта млеко, а у врху сисе осећа се под прстима једна тврда грудвица — сисин канал је затворен каквим чврстим предметом, обично каквом грудвицом млека. У свима овим случајевима треба се обратити ветеринару, да нарочитим справама васпостави ток млека кроз сисин канал. Супротно овоме може се десити, да млеко само једнако цури на сису, услед тога што је онај *мишић затварач недовољно стегнут*, те не затвара сисин канал. У овом случају треба се обратити ветеринару, да нарочитим справама отклони то.

У другу групу оболелог вимена долазе болести, које су наступиле услед какве спољне повреде: ране. Ране треба пажљиво лечити, јер могу да проузрокују запаљење вимена, што је много опасније. Овде је нарочито важно поменути тако зване *млечне фистуле*. Кад је каква рана на вимену дубља, те је допрла до млечног канала, а то се често дешава, онда се успостави ненормалан ток млека, млеко цури кроз ту рану стално, а не кроз сисин канал. И таква рана врло тешко сама зарашћује, јер зарашћивање спречава млеко. У том случају потребно је обратити се ветеринару, да рану на нарочити начин зашије и васпостави нормалан ток млека кроз сисин канал.

У ову групу болести могле би се ставити и оне, које су окарактерисане разним израштајима — који се могу појавити на свима деловима вимена (самој жљезди, на сисином каналу, споља на кожи) у облику брадавице, полипа — разних „дивљих меса“. За њихово

лечење потребна је хирушка интервенција ветеринара.

У трећу групу оболења вимена долазе *запаљења вимена*, која проузрокују разни бакцили. Оболења ове врсте су најчешћа, јер бакцили лако доспевају у виме, а и у њему имају погодних услова, да се развијају, јер је нарочито млеко погодна средина за бакциле. Пут, којим бакцили доспевају у виме тројак је: било преко крви, ако крава болује већ од какве бакцилярне болести (на пример туберкулоза), или споља кроз сисин канал или најзад кроз какву рану на самој кожи вимена. Нарочито сваки рад око вимена: мужа, или напред побројане операције ради лечења, могу, ако се нечисто врше изазвати запаљење, зато је потребно поред осталог и због тога те послове око лечења поверавати само ветеринару. Појаву запаљења — рад микроба олакшавају назеб, удар, ране и т. д. и још више застој млека у вимену. Обично, кад се крава не измузава и кад наступи застој млека услед запушавања сисиног канала, појављује се као последица и запаљење вимена. Кад бацили доспу у виме, без обзира којим путем, они се развијају и живе на рачун млечних састојака, изазивају превирање и прогрушавање млека, производе разне киселине и отрове (токсине), услед чега надражују и уништавају и саме млечне ћелице. И тада крава даје кварно млеко, на сисе иде нека „жута водица“, испадају „громуљице“ или чак и гној. Ако је оболење јаче — зависи од броја и врсте бацила — отрови и киселине пролазе и у крв и појављују се и општи знаци оболења: повећана телесна топлота, грозница, губљење апетита, престанак преживања и т. д. На самом вимену примећују се у већој или мањој мери општи знаци запаљења: црвенило, топлота и бол. С обзиром на врсту бакцила, њихов број и јачину, запаљења вимена могу бити обична или заразна, акутна или хронична. Акутна оболења развијају се брзо и за неколико дана се сврше — ако се продуже, постају хронична, обично су праћена гнојењем, да се често формирају и гнојаве „гуке“, после чега је најчешће виме изгубљено за навек.

Што се тиче лечења запаљења вимена, ту треба разликовати две ствари: прво спречавање појаве саме болести, тако звану профилаксију и друго само лечење оболеле стоке.

Профилаксија има велику економску важност. Пре свега, пошто има и заразних запаљења вимена, која могу да се пренесу на све краве у једној стаји, то треба увек краву са оболелим вименом издвојити од осталих крава. Затим код здравих крава треба највећу пажњу обратити на општу хигијену и специјално хигијену вимена. Избегавати све оно, што може да у вime унесе бакциле или да олакша њихово деловање. Нарочито се старати да се избегне застој млека у вимену: измузивати краве 2—3 пута дневно. Одржавати чистоту вимена обраћајући пажњу на простирку, шталу; чистити, тимарити краву, прати виме; лице, које музе краву да има чисте руке и т. д.; обратити пажњу, да се избегну повреде вимена или назеби. Ако има која животиња рану, која гноји, склонити је из штале, где су краве.

Само лечење оболеле стоке врши се двојако: општим лечењем организма давањем лекова на уста и путем инјекција и локалним лечењем самог вимена.

Опште лечење се употребљава, ако је услед оболења вимена наступила грозница и поремећаји органа за варењење. У том се случају даје на чишћење (горка со — sulfate de soude — 200. гр.) и разни против грознични лекови, затим против — инфекционе инјекције: selecton-a, rivanol-a и т. д.

Локалним лечењем дејствује се непосредно на виме. На првом месту треба оболело виме, што чешће измузивати, по могућству сваког сата — на тај се начин избацују из вимена микроби и њихови токсини. Да би се уништили микроби, који се налазе у вимену, убризгавају се кроз сисин канал разни дезинфицирајући раствори, као што су: bicarbonate de soude, borate de soude, citrate de soude 3%. У подпуно измужено виме убризга се по 300—400 $см^3$ овог раствора и после једно четврт сата, иста се течност измузе.

Локално спољне лечење састоји се у употреби разних масти као што су: јодна, борна, камфорна маст 10% јачине или phlogocid-маст, коју справља Југословенски серум завод у Загребу.

Што се тиче лечења оболења вимена, која су последица неке опште инфекциозне болести, кроз крв пренесене и на виме, ту треба пре свега лечити узрочну болест.

На крају напомињемо још једаред, да сва ова лечења може вршити само ветеринар, јер невешта рука може од малог зла направити велико.

*

После горњег излагања о оболењима вимена, лако нам је дати одговор на питање постављено у почетку овог чланка Крава Живојина Ж. Живуловића болује несумњиво од запаљења вимена (јер избацује покварено млеко на сису), које је наступило пролазом кроз сисин канал бакцила у виме, а омогућено вероватно нехигијенским држањем краве и застојем млека услед затвореног сисиног канала. Не верујем да сресни ветеринар није хтео да оде оболелој крави, то би био као да рецимо опанчар неће да прода опанак, и зато нека се Живуловић сбрати ветеринару и пружи му могућности да му краву прегледа и предузме лечење, ако већ није доцкан.

Што се тиче телета њега можете подпуно одхранити и „на цуцлу".

Обреновац. Милутин Фр. Гец,
ср. ветеринар.

Кашаљ код јагањаца.

Питање: Молим за савет шта треба предузимати против кашља код јагњади.

Бачевица. Миодраг Милорадовић.

Одговор: *Кашаљ и пролив код јагањаца* могу да наступе услед разних узрока. Ну како се према вашој достави ово поболевање код јагањаца појавило сада кад су на паши, онда је највероватније да је овоме узрок

(ове године) *мочарно влажно време — влага, и рђава нега, храна и паша.*

Правило је: да стаје и торови за овце и јагањце буду суви, чисти и светли, а простирка у њима да буде сува, и чиста. Ако су стаје и торови влажни, нечисти и мрачни, а простирка нечиста и влажна, онда се у њима овце, а нарочито јагањци, лако поболевају од разних болести.

Роса је за овце и јагањце шкодљива. Стога овце и јагањце не треба изјутра пуштати на пашу пре, док се роса не дигне, а у вече треба их раније враћати са паше док се није појавила роса. И увек пре пуштања на пашу изјутра треба им давати по мало суве хране: мекиња или ситне јарме. Јер ако их будемо (из јутра) пуштали гладне, онда овце и јагањци једу алапљиво и не пробирају траве. *Што не би чинили да су мало заложене сувом храном*, јер онда по свом природном нагону траве пробирају и боље се чувају — не поболевају.

Кад су сувише велике кише и влажно мочарно време, онда се овце и јагањци не смеју истеривати на пашу, већ се морају чувати у стаји и торовима и хранити по мало сувом храном, само да не гладају. А чим су кише чешће и слабије, онда их треба по мало пуштати и држати на паши. Јер ако их будемо тада хранили искључиво травом на паши, почеће се у маси побољевати од *пролива* и других болести.

У кишним годинама, као што је ова, треба особиту пажњу обраћати на овце, а нарочито јагањце и истеривати их на висока места да пасу. Треба избегавати сва мочарна места и она где се воде задржавају (непропустљива). У оваквим (кишним) годинама се препоручује: „да се овце, а нарочито јагањци изгоне па пашу на она сува и оцедна места која су у сушним годинама са травом оскудна (трава се спаруши)". Јер кад су кишне године, онда на овим местима већином има високе траве и прилично паше. Нарочито ваља обраћати пажњу у овим годинама да се јагањци истерују на пашу само тамо: где је место оцедно и где су високе траве,

а никако где је мочарно и где су траве ниске кратке. Јер јагањци не умеју да се чувају и да пробирају само траве, већ са травом гутају и земљу, песак и т. д. Па ако је на тим местима земља пескуша, онда се јагањци у маси поболевају од *кашља* и других болести.

Треба увек чуваре оваца и јагањаца — чобане да поучавамо: да избегавају места за напасање, као што су: влажне низине — мочари, где су траве труле и нездраве, као и стрвишта, где се лешеви угинуле стоке закопавају, и уопште гробља и места непропустљива, на којима се воде задржавају и т. д. Јер се ту овце а нарочито јагањци највише поболевају и страдају. Што све треба паметан чувар — чобанин да зна. А треба овце и јагањце чувати и од велике прашине.

Ако случајно нема друге паше до места која су за воду непропустљива, или кад су године влажне, онда овце и јагањце не смемо дуго напасати на тим местима и искључиво их хранити травом са ових места. Већ их треба водити и на друга боља места, или им додавати друге суве или зелене хране, па да се на тај начин ублажи дејство ових шкодљивих трава. А чим приметимо код јагањаца и оваца да поболевају од *пролива* и других болести, треба одмах мењати место и храну. У том случају треба им давати суве хране и одмах се обратити најближем ветеринару за савет.

И ако се у будуће будете тачно управљали по овим саветима: неће вам се више јагањци у маси поболевати и страдати од кашља и пролива.

М. Митровић,
марв. лекар.

Уродица.

Питање: Имам добру пшеничну земљу која је много заражена једним коровом којег код нас зову *„дивља пшеница"*. Тај коров сазрева заједно са пшеницом и при жетви и вршају семе се измеша са пшеничним. Пробали смо да га почупамо док је зелен, али га толико много има да је то немогуће учинити.

Када се умеси хлеб од пшенице у којој има семена тога корова, хлеб умешен са квасцем много поцрни, а умешен као погача бео је. Хлеб је укусан.

Шаљем семе тога корова и молим Друштво за одговор у следећем: 1. Каква је ово биљка и да ли је једногодишња или вишегодишња? 2. Да ли је њено семе отровно? и 3. Како се може уништити?.

Мајиновић — Ваљево. Живојин Т. Ћирић.

Сл. 58. Семе дивље пшенице: а) природна величина; б) јако увеличано. По Илустр. Пољ. Лексикону.

Одговор: Биљка, од које сте послали семе за преглед, а коју у Вашем крају зову „дивља пшеница", зове се по Панчићу *уродица* Melampyrum arvense L.). По D-r Петровићу* биљка се познаје по томе што је рапава, са усправљеном, крутом и гранатом стабљиком. Лишће има копљасто или линеарно и без дршке. Цветни клас је цилиндричан. Приперци су жућкасти, јајасто дугуљасти, заоштрљени; по ободу су исецкани као чешаљ на дугачке зупце, а оздо често имају два реда тачака. Чашини су зупци на врху чекињасти и дужи су од цеви. Круница је црвена са жутим грлом (цвеће је црвено). Чаура је изврнуто јајаста и зашиљаста и у сваком плодниковом окцу има само 1 до 2 семке. Семе јој је слично зрну пшенице и има затворенију боју (види приложену слику). Биљка је једногодишња и расте по усевима као врло досадан коров.

По припадности фамилији јако отровних биљака и уродица се сматра отровном биљком. Све сорте њој сличне, како су испитивања показала, отровне су. У семену уродице налази се један прилично јак отров (рин нтин). Отровност се састоји у томе, што самлевено семе у брашну и поједено у виду хлеба, изазива запаљење стомака и делимично узетост. Код стоке која је добила у већој количини семена уродице наступа сањивост и узетост, а код угинулих опажено је при секцији леша да постоји навала крви у цревима и у мозгу. За време болести јавља се код животиња затвор, слабост у задњем делу тела, слаб пулс и крв у мокраћи, после

*) Флора околине Ниша. Београд 1882.

чега наступа брза смрт. У врло малим количинама поједено семе свакако да нема јако отровног дејства, али је вероватно шкодљиво и треба га се чувати.

За уништавање корова па и уродице препоручује се промена усева на њиви, на пр. кукуруза или репе, затим густо сејање овса помешаног са питомом граорицом који даве и уништавају корове. Друго од врло важних средстава за уништавање корова, па и дивље пшенице, јесте добро триерисање семена пшенице пре сетве. Другог начина борбе противу ових корова нема. Они не само да су досадан коров на њивама који дави пшеницу у порасту, убија јој цену на пијаци, већ су многи од њих шкодљиви по здравље људи и стоке.

У ранијем броју Тежака било је речи о отровном љуљу, којега има доста на нашим њивама у појединим крајевима, а сада ево говоримо о другом, о уродици која је у истоме степену можда шкодљива као и онај први. Значи, да у нашим житима има доста и опасног корова који доспева чак и у хлеб и шкоди здрављу наших пољопривредника. То је велико зло, а уједно и обележје наше заостале земљорадње, која мора настати свима средствима да ово зло што пре отклони. Док се то не учини сваки напредак биће илузоран и спор. Коров на њивама наших земљорадника општа је црта у сушним и у кишним годинама. Земљорадници, па и они школовани, изговарају се да је сав тај коров избацила њива у кишној години. У овој 1929. год. ретко која њива да није коровљива, а има их и таквих, у којима је коров повезао жита и тако их умотао, да се не види класје, већ само корови. У време дозревања жита њиве се не жуте, већ се зелене као ливаде. То много обара принсое и убија квалитет зрна. Противу овога морају се борити наши земљорадници.

D-r Т. Митровић.

ЛИСТАК

М. Митровић

Гајење коња.

За гајење коња има највећи значај избор приплодних грла, дакле пробирање грла од доброг — чувеног соја. Под речи „соj“ (раса) треба разумети извесну групу коња — које желимо — н. пр.: подобних за јахање, теглење, тозарење и т. д. који своја родитељска својства што потпуније преносе на свој подмладак. Наравно: да ће се чистота преноса добрих својства преносити од родитеља (кобила и пастув) на ждребад само у том случају: ако парени родитељи буду имали бар приближно једнаке подобности за извесан рад.

Н. пр. кобилу јахаћег типа треба увек парити са пастувом истог типа, и обратно: кобилу теглећег типа са пастувом теглећег типа, и. т. д. И, уколико су парени родитељи један другоме сличнији, утолико ће и њихови младунци имати општи изразитији облик и особине оба родитеља. А уколико су парени родитељи различитији, утолико ће и њихови младунци личити мање на њих. *И, где парени родитељи — кобила и пастув — нису ни бар приближно једнаки, онда овако парење (код коња) даје жалосне резултате.* Исто тако веома је важно приликом избора приплодних грла водити рачуна и о њиховој нарави — темпераменту, па ако је кобила лења (флегматична), треба тражити за њу пастува мало срчанијег — жустријег, и обратно, а никако много жустријег или флегматичнијег.

Приликом парења (код коња) треба имати у виду: *да родитељи по могућству буду једног раста,* у противном: боље је да је пастув и мало мањи од кобиле са којом се пари, него да је од ње много већи и развијенији, ако желимо да добијемо здрав и снажан подмладак.

Кобила коју желимо да употребимо за приплод треба да је добро развијена, а нарочито да јој је добро развијен задњи труп — (карлица). А *пастув* треба да има

поред осталих добрих особина и нарочито „лепу главу".

Ваља пазити да кобила и пастув који се паре немају коју наследнуману, као: *лепо слепило* (Amaurosis incopleta), *месечно слепило* (Iridochorioiditis); *глупо лудило* (Dummkoller); *упорности* (Mania periodica), *падајућа болест* (Epilepsia) *и шпи* (Špath).

Кобиле треба пуштати под пастуве по правилу са навршетком 5 год. старости, а пре 4 год. никако, а то стога: што кости (код коња) завршавају растење са пуне 3 године, а мишићи довршавају растење и развијање навршетком 5 година.

Најбоље је парити кобиле са државним пастувима или приватним — лиценцираним — пастувима (који имају дозволу), јер се ови увек пажљиво одабирају, те је од њих наслеђивање напред побројаних мана и болести по правилу искључено.

Време је за пуштање кобила под пастува пролеће и то пре подне док нису велике врућине; а од првог пуштања под пастува, треба кобилу после 8 дана поново на пробу довести.

Код кобила, које тешко остају суждребне, препоручује се, (кад ништа друго не помаже) и пуштање по два пастува на кобилу, једно за другим (истог дана). За све време од кад је кобила опасана, па до поновог довођења под пастува (ради пробе) несме се кобилама давати со.

Да је кобила распашена, т. ј. расположена за парење (жели пастува) познаје се по томе: што јој се усмине полног уда јако запрвене (зажаре); чешће уд отвара и затвара; кречи (шири) задње ноге, а из полног уда јој се лучи жућкаста течност.

За време ношења — ждребноће, особито у почетку до 7 месеци, треба ждребне кобиле добро, хранити и чешће им давати соли. За то време смеју се кобиле употребљавати за радове као и други коњи, само их треба чувати од сувишног напрезања (замарања) у раду, и пазити (ако су јахаће) да се са њима много не прескаче, јер ово може да изазове побачај. А после тог времена: треба ждребне кобиле штедети од тежих

радова и хранити добрим сеном и лако сварљивом зрнастом храном: овсем или јечмом, само им не давати да се преједу, већ умерено, (мада се и оне саме од тога чувају). По себи се разуме да их ваља од хладноће добро чувати, јер ако назебу лако побацују.

Кобиле по правилу носе младунче 11 месеци, ну ако је ждребе мушко, може да буде и неколико дана више, и обратно ако је женско: неколико дана мање. *Просечно* је трајање суждребности (ношење) 336—337 дана, а има изузетака (ретко) где ношење траје и до 412 дана. И пре $9^1/_2$ месеци ношења веома је редак случај да може кобила да ождреби живо ждребе.

Пред само ждребљење на 1 месец дана несмеју се ждребне кобиле ни за какав рад употребљавати, већ их треба посведневно вадати (или пуштати у ограђен простор да се саме крећу), а храну им умањити да мало омршају, јер се мршаве кобиле лако ждребе. И уопште ваља избегавати гојење ждребних кобила.

Знаци по којима се познаје суждребност: 1.) *Кобила се по правилу не распасује* (не тражи пастува.)

2.) *Кобила промени своју нарав*, тромије се и пажљивије креће, а више једе и окруња, (повећа јој се обим трбуха).

3.) *Код ждребних кобила* у 6 месецу суждребности примећава се мрдање — покретање младунчета у утроби; нарочито се ово лепо види изјутра приликом водопоја, и то на десној страни трбуха.

4.) Код ждребних кобила често се појављују тестасти (едематезни) отоци на трбуху, („кад прстима притискамо оток, остају удубљења").

5) *Трбух* код ждребних кобила доле спадне, и

6) Код ждребних кобила *виме набрекне*, а из сиса цури жућкасто млеко. Оба ова последња знака јављају се пред само ждребљење.

Кобиле које се подводе под државне пастуве по правилу ждребе се с пролећа. Пред само ждребљење кобилу треба чувати у коњушници и ако је поткована,

отковати је, а где ће кобила да се ождреби, то место треба оградити и дуварове окречити.

Кобиле се најчешће ждребе ноћу, или дању кад је у коњушници највећа тишина. Простирка при ждребљењу треба под кобилом да буде сува (здрава) и чиста. Сопственик кобиле или њен чувар треба да се по могућству увек нађе у близини кад се кобила ждреби. Па ако примети да се кобила много мучи, не може лако да се ождреби (са ждребетом растане) да јој по могућству помогне, или ако је ждребљење сувише тешко, да тражи ветеринара да јој помоћ укаже. Ово нарочито ако је ждребљење неправилно.

При самом ждребљењу треба добро мотрити да ли је оно правилно или неправилно.

Да је ждребљење правилно сматра се онда: кад се ждребе из утробе мајчине појављује са предњим ногама и главом напред; или се појављује са задњим ногама напред. При оваквом правилном ждребљењу присутност ветеринара и његова помоћ ретко је кад потребна. Међутим при сваком другом облику ждребљења које није правилно н. пр. кад ждребе полази напред са предњим ногама а посувраћеном главом и вратом уназад; или се појављује са репом и карлицом напред (задњицом напред) а посувраћеним задњим ногама уназад, и т. д. — треба позвати ветеринара, или у нужди вично лице да се у помоћи нађе.

Често пута *ако је ждребљење превремено*, ждребе се ождреби умотано у једну танку опну (кошуљица), коју, ако то сама кобила не прогризе, треба одмах прссећи, да се ждребе у њој не угуши.

Знаци су ждребљења: Кобила се јако узнемири и на месту се покреће, леже, устаје; нагло балега и мокри (чисти се), док на послетку не остане лежећи, и наступи код ње јако стењање и напињање да плод избаци. И код правилног ждребљења кобила се за 15 до 30 минута ождреби.

Чим се кобила ождреби, одмах затим избацује из себе постељицу — пометину (обмотач у коме је ждребе било у материци) и чисти се. Ову постељицу заједно

са запрљаном сламом где се кобила ождребила треба одмах напоље избацити, па или спалити, или на склоњено место закопати, а нове и чисте суве сламе под кобилу и ждребе метнути. *Јер* ако ови делови (постељица — пометина) дођу случајно у додир са полним удом других ждребних кобила, могу лако да изазову побацивања код ових.

Кобили пошто се ождреби треба дати мало смлачене воде са густо промешаним кукурузним брашном или јечменом јармом да пије, и протрљати је сувом сламом по леђима и ногама, па потом покрити, ако је у коњушници хладно. А, о ждребету водити рачуна да прими сису и посиса прво мајчино млеко (колострум), које има то својство: да ждребе прочисти и за живот приправи. А без овог се млека (колострум), на случај да кобила при ждребљењу угине, ждребе врло тешко може да одржи у животу. *Ждребад која су пре времена ождребљена* (недонешена) обично су слаба, не могу да се држе на ногама и леже. У том случају треба овакво ждребе на рукама подићи и донети га код кобиле под сису да га задоји.

Покадшто се дешава да младе — тугаљиве кобиле не дају ждребету да сиса. Већ кад се сирото ждребе приммакне сиси, оне вриште и бију задњим ногама тако, да покадшто и своје ждребе убију, или оно сироче од глади угине. У том случају препоручује се везивање кобила, те да ждребе први пут силом посиса. Ну како је ово и тешко и ризично, онда је боље на место везивања наћи коприве, па њоме виме оваквих кобила добро нажариту (истрљати копривом). У ком се случају после тога јављa код кобила јак свраб на вимену, услед чега се чешу, и дају ждребету да сиса.

Неколико дана пред и после ждребљења треба кобилу пажљиво хранити, т. ј. смањити јој храну у сену и зоби. Па тек поступно по ждребљењу треба хрању повећавати, док се на редован оброк дође. И од тада треба је добро хранити како сеном, тако и зриастом храном (зоби), ће како би се у снази подржала, и ждребету довољно хране (млека) давала.

Кад год је лепо време, треба кобилу са малим ждребетом на поље изводити да се ждребе проигра, а притом и кобилу добро освадати. *Пашњак је особито за ово подесан.*

Ако желимо да кобилу поново пуштамо под пастува, то је треба по правилу 9ти дан по ждребљењу водити под пастува. У ком добу кобила пастува најрадије прима и најчешће остаје ждребна.

Одредити код ново ождребљеног ждребета, каква ће бити његова спољашност (екстеријер) и боја длаке, врло је тешка ствар. Обично се после 3—4 месеца ждребећа длака измени (олиња) и ждребе другу длаку и боју добије. *Чисто бела ждребад* ретко се рађају. *Зеленци* се обично рађају са привидно мрком, алатастом и доратастом длаком. *Вранци* се рађају са линијастом и пепељастом бојом.

Дорати се рађају са неопредељеном различитом бојом, а *алати* са онаквом бојом, каква ће стварна и бити, и т. д.

М. Митровић,
ветер. п. пуковник у пензији.

БЕЛЕШКЕ.

Земаљска Изложба Сувих Шљива, Прерађеног воћа и поврћа. Ради темељнијег и свестранијег проучавања нашег шљиварства и што боље прераде воћа а нарочито сушења шљива Српско Пољопривредно Друштво уз помоћ Министарства Пољопривреде, Народне и Извозне Банке и других установа о својој Слави 12. новембра ов. г. у своме дому Немањина улица бр. 11. у Београду приређује велику земаљску изложбу сувих шљива прерађеног и конзервисаног воћа и поврћа и безалкохолних воћних пића. Изложба ће се отворити 12. а трајаће до 18. новембра закључно. За изложене предмете на изложби издаће се излагачима на име награда у справама алатима и материјалу и дипломама у вредности 50.000 динара.

Извештаваіући читаоце Тежака, Подружине, редовне чланове и чланове Подружина као и све пољопривреднике и пријатеље пољопривреде о држању ове изложбе, Друштво их позива да са својим предметима ове врсте учествују на њој као и да је лично посете.

Шта ће се све у детаљима, колико и у чему излагати, кад и где треба изложене предмете слати и коме предавати сваки излагач моћи ће то видети из штампаног програма ове изложбе које ће се у виду плаката разаслати свима Подружинама, Обласним и Среским Пољопривредним Референтима, а преко ових и свима општинама.

Д. Спр.

Општа Пољопривредна и сточарска изложба у Београду. Обласна Самоуправа Београдске Области учинила је велике припреме за приређивање опште пољопривредне и сточарске изложбе у Београду, за срезове врачарски, посавски и град Београд, која ће се одржати на дан 6., 7. и 8. септембра т. г. Пољопривредна изложба одржаће се у просторијама основне школе на Вождовцу, а сточарска изложба на великом општинском плацу иза вождовачке основне школе. На име изложбених награда одређено је око 50.000 динара.

У народу је поведена агитација да сељак из околине Београда више што веће учешће на изложби са својим производима. На изложби ће се уредити следећа одељења и то: 1) житарице, 2) окопавине, 3) биљке за сточну храну, 4) повртарске биљке, 5) грожђе и воће. 6) вино, 7) стока, 8) живина, 9) пчеларство, 10) хемијско ђубриво, 11) средства за одбрану биљних болести и штеточина, 12) сточне прерађевине, 13) пољопривредне справе, 14) шумарство и т. д.

Поштo пољопривредна изложба има за задатак, осим приказивања постигнутих успеха у пољопривреди од стране овдашњих сељака, још и то да се пољопривредни свет упозна са свима постигнутим успесима у пољопривреди у општи а пољопривредној техници и науци напосе, то су зато умољене многе наше приватне и државне пољопривредне установе и заводи, творнице хемијских ђубрива а такође и заступништва светских творница машина, да и они узму учешћа на тој изложби, пошто су већ многи изјавили сво пристанак.

Неке сточарске задруге из иностранства су такође изјавиле жељу да суделују на сточарској изложби у Београду, те ће се на тај начин овдашњем сељаку пружити прилика да се упозна са радом пољопрвреде у иностранству.

Ради упознавања широких пољопривредних маса о стању нашег шумарства, биће уређено једно одељење по струци шумарства.

Обласна Самоуправа Београдске Области предузела је такође потребно да се на поменутој изложби нарочито заинтересује пољопривродни свет и за коњарство. које је сада овде у великом назадовању.

Комесар Обласне Самоуправе доделио је своту од 10.000 дин. Колу Касача у Београду, ради приређивања касачких трка Обласне Самоуправе Београдске Области на дан изложбе.

Између осталих биће приређене трке у двопрегу за сељачка грла, а сељацима пружиће се могућност да трке бесплатно посете.

Стечај за путног наставника виноградарства у Београду. Господин Министар Пољопривреде донео је решење и расписао стечај за *путног наставника виноградарства са седиштем у Београду.*

Кандидати морају испуњавати ове услове: 1) да су завршили пољопривредни факултет; 2) да имају најмање 5 година државне или самоуправне службе по струци виноградарско-воћарској; 3) да испуњавају све услове по закону о чиновницима и службеницима грађанског реда за ступање у државну службу. Рок за подношење пријаве 1. новембар 1929. год.

Звање путних наставника разврстано је у VII групу I категорије, а по новом пројекту закона имаће право напредовања до IV групе.

Путни наставници имају поред плате месечни паушални додатак од 1000 динара.

Изложба стоке у Бечу. — У оквиру овогодишњег Међународног Бечког Јесењег Сајма приредиће се у времену од 5. до 8. септембра 1929. и сајам говеди и коња. Биће изложено око 120 коња и око 230 приплодних и теглећих грла говеди, аустријских раса.

На просторији изложбе налазиће се биро главног приређивача изложбе приплодне и теглеће стоке, доњо-аустријске Земаљске Пољопривредне Коморе у Бечу, који ће радити беспрекидно. Даље, биће прилике за директно тозарење; за евентуалне транспорте даће се у свако доба вагони на расположење.

Изложба стоке у Салцбургу. — У вароши Салцбургу у времену од 31. августа до 2. септембра ове године приредиће се I аустро-баварска изложба Пинзгавских коња и говеда од стране „Аустријско-Баварског Савеза за приплод коња норишке расе" и од „Савеза аустријских и баварских сточарских организација за стоку Пинзгавске расе". С обзиром на значај ове изложбе, Аустријски Савезни Министар Пољопризреде и Шумарства и Баварски Министар Пољопривреде преузели су почасни протекторат изложбе. Изложиће се не само око 300 коња и говеди из разних аустријских савезних земаља, већ и ситна стока и други пољопривредни производи разних врста.

Врло су честа оболења вимена код крава. Ту наш свет нарочито греши, јер верује, да код оболелих вимена нарочито помаже „да се одбаје". Један младић, чија је крава после телења пустила млеко у три сисе, а у четврту није, кад ми је довео краву, рекао ми је: „мој чича каже, што си луд те водиш краву доктору због сисе, ту може само вра-

чара помоћи.« — Код краве је био случај да је само млечни канал запушен и кад сам га ја отворио, крава се почела мусти и на четврту сису. Младић, сав сретан рече: „Идем сад да кажем чичи, да је он луд.“ Поред овог обичног оболења, које наступа услед запушеног млечног канала, може се десити и право запаљење вимена, које се такође у почетку може успешно лечити нарочитим убризгавањем. Зато код сваког оболења вимена треба краву одмах водити марвеном лекару, док још није доцкан, јер се у почетку могу сва та оболења успешно лечити. Не треба са незнања дозволити, да се трпе велике штете, јер обично кад се једаред „поквари сиса“, остане за увек без млека, а често пута са једне сисе пређе оболење и на цело виме, те су економске штете огромне. *Дакле код оболења вимена код стоке лекару а не вračари!* М. Г.

ДОПИС.

Воћарство-виноградарски курс у Лазаревцу.

У воћном расаднику среза колубарског, одржан је осмодневни воћарско-виноградарски калемарски курс, уз материјалну потпору среске управе.

Курс је организовао и њиме руководио пољопривредни референт, инжењер агроном г. Чечен Иван, а вежбама у калемљењу руководио помоћник референта г. Милановић Милорад.

Поред вежбања у калемљењу одржана су следећа демонтивна предавања:

1. О значају и важности воћарства у опште, а посебно шљиварства и о радовима у воћњаку;

2. О штитастој шљивној ваши са практичним извођењем прскања шљива отровним средствима;

3. О подизању винограда, резидбе, ђубрењу, а нарочито о орезивању промрзлих чокота у изузетним годинама, као што је случај ове године;

4 О значају и важности среске пољопривредне подружине и упознавање курсиста са стручном литературом и радом Српског Пољопривредног Друштва у Београду.

На курсу је учествовало 25 младића из села среза колубарског. Курзисти су показали веома добар успех и сви су они по завршетку курса награђени са калемарским прибором и појединима књигама стручне литературе.

Курзисти су научили многе корисне и практичне ствари и показали велико интересовање, тако да су молили да буду поз-

вани поновно, ако се у скоро држи који курс из пољопривреде, у среском расаднику, а још би било боље, ако би земљорадници више поклањали пажњу оваквим курсевима, чиме би у многом допринели свом газдинству.

И. Чечен,
ср. пољ. реф.

НЕКРОЛОГ.

† Миленко Малешевић

пољопривр. референт среза и области ваљев.

Изгледа да је судбина свих вредних, агилних исправних јавних радника, да исто онако као што за све време свог рада, остају мање виђени и цењени, да исто тако негде у засебном куту, најужем кругу, мало запажени се преселе у вечни мир и покој. Ето такве је судбине био и наш покојни Миленко. Целог свог живота увек скроман сталожен и миран, а у своме успешном и обилном раду приљежан, агилан и исправан, скоро нечујно умро је пре неколико месеци.

Својим понашањем у животу, стекао је велики број другова и пријатеља, а у служби признање. Ради овог и Српско Пољопривредно Друштво, ценећи његов успешан рад на пропаганди у народу на унапређењу пољопривреде и просвећивању пољопривредника, одликовало га је избором за свог редовног члана.

Нека ти је драги Миленко лака груда земље, коју си волео и као борац и резервни официр јуначки бранио. Твојој ожалошћеној породици нека је утеха што су у теби имали великог доброг и савесног радника, сина, супруга и оца Слава ти!

Д. Ј. Спремић.

Записници седница

Управног Одбора Српског Пољоприв. Друштва 29. одржане 17. јула 1929. год. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић, председник Др. Т. Матровић и чланови; А. Рашковић, В. Матић, Т. Владисављевић, Б. Станисављевић, Л. Сладековић, Н. Петровић и Б. Ранковић.

Председавао председник г. М. Миљковић.
Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

498) Прочитан је и примљен записник 28. седнице Управног Одбора.

II

499) Прочитан је и усвојен записник 28. седнице Књижевног Одбора.

III

Прочитан је записник 29. седнице финансијског Одбора, па је одлучено:

500) да се прими знању да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара.

IV.

Прочитан је записник 29. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

501) да се по реферату бр. 6999 одобрава расход дела ва употребљених за комплетирање прскалица;

502) да се повуди бр. 7255, одкупе 105 плугова Сервус стим, да се половина вредности исплати одмах, а друга половина концем децембра о. г.;

503) да се по понуди бр. 7245, набави 500 кгр. калиметабисулфита.

V

Прочитан је записник 29. седнице Програмског Одбора, па је одлучено:

504) да се за учитељски течај Трстеничког Учитељског Удружења поклони 40 Земљорадникових читанака, и да се на течају одрже једно до два пољопр. предавања. Предавачима да се призна 100— дин. дневнице и подвоз железницом II кл.;

505) да се Главној Пољопр. Задрузи у Скопљу препоручи оснивање пољопр, књижница и читаоница:

506) да се препоручи Подружинама да узму учешћа на Скопској изложби, и да отварању изложбе присуствује П.председни г. Др. Т. Митровић.

VI

Саопштења и предлози

507) Прочитано је писмо г. Д. Спремића, чл. Управе, којим саопштава да ће одсуствовити извесно време. Одбор прима знању стим да га у комисији за преглед рачуна замењује г. А. Рашковић чл. Управе.

508) Председник саопштава да је потребно да се узме зајам код Народне Банке за исплату плавог камена. Одбор одлучује: да се на основи постојеће одлуке редовног годишњег збора, узме зајам од 150.000 динара.

509) Г. В. Матић чл. Управе, реферише да је у име Друштва присуствовао испитима курзиста Савеза Здравствених Задруга. Одбор прима знању са захвалношћу.

Са овим је седница закључена.

30. одржане 24. јула 1929. год. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г.: Председник М. Миљковић, Председник Др. Т. Митровић и чланови; Т. Владисављевић, В. Матић, А. Рашковић, Н. Петровић, Б. Равковић, Л. Сладековић и М. Стојановић.

Председавао Председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

510) Прочитан је и примљен записник 29. седнице Управног Одбора.

II

511) Прочитан је и усвојен записник 29. седнице Књижевног Одбора.

III

Прочитан је записник 30. седнице финансијског Одбора, па је одлучено:

512) да се прима знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

513) да се Подружини у Брестовцу код Књића празна за одужење дуга вредност 36 Календара за о. г. који јој нису послати, по 8.— динара комад како су јој и рачунати;

514) да се пошаље фабрици Монтекатини 22— фунте стерлинга, аконто плаћог камена за идућу годину.

IV

Прочитан је записник 30. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

515) да се по понуди бр. 7193 набави 50 кгр. азбеста;

516) да се по понуди бр. 7239 поручи 20 ком. држача;

517) да се по понуди бр. 7160 поручи означена количина воћарског алата.

V

Прочитан је записник 1. седнице Изложбеног Одбора, па је одлучено:

1) да се одбору стави на расположење за награде 15.000 дин. из Друштвеног Буџета и 15.000 дин. из помоћи Мин. Пољопривреде; и за режијске трошкове 15000 дин. из Друштвеног буџета;

2) да изложба носи назив Земаљска изложба сувих шљива и прерађеног и конзервисаног воћа и поврћа;

3) да се изложба отвори на дан Друштвене Славе и да траје шест дана, т. ј. од 12—17. новембра;

4) да се позив за изложбу упути преко Подружина и Задруга, као и преко обласних и срески пољопр. референата. Исто тако да се позив упути и непосредно: фабрикама, радионицама и сличним установама. У том циљу да се штампа 5000 плаката;

5) да се за излагање примају све врсте сувих шљива, прерађеног и конзервисаног воћа и поврћа, воћни сокови без алкохола и маслинов зејтин стим, да излагачи могу добити засебна места на полици по 100 дин., а ван ове по 200 дин.;

6) да се каталог изложбе штампа у 5000 примерака и продаје као улазница по 5— дин.;

7) да се за време трајања изложбе одржи воћарска Конференција;

8) да се издејствује повластица од трошарине за изложбене предмете;

9) да се све помоћи које се приме за ову изложбу, употребе за награде излагачима.

VII

Прочитан је записник 30. седнице Програмског Одбора, па је одлучено:

519) да се од Подружине у В. Градишту тражи претходно извештај са чиме располаже за приређивање изложбе, па према томе да се донесе одлука о помоћи;

520) да се по тражењу Мин. Пољопривреде пошаље за учитељске курсеве, не само упутства за Дечје Пољопр. Клубове, него и правила Подружина и Читаоница, извештај о раду Друштва и по 2 Комплета Тежака за 1928. г.;

521) да се прими знању са захвалношћу, поклон Извозне Банке у 1000 дин. за изложбу сувих шљива.

VIII

Саопштења и предлози.

522) По писму Нишке Подружине да се дејствује за смањење трошарине на ракију, одлучено је да се упути представка Председништву Владе.

523) По предлогу г. М. Стојановића чл. управе, да штампа у своме виноградарству Друштвени оглас, а оно у Тежаку оглас о његовом виноградарству два пута, одбор усваја предлог.

524) По писму Дирекције за Пољопривредни кредит, да обвезницу морају да потпишу сви чланови Управе, Одбор прима знању објашњење и обвезницу потписују сви чланови.

Са овим је седница закључена.

ако не прегледате пре набавке робе за мушка или женска одела узорке из велетговине **Стермецки**, те се уверите. да је избор највећи. квалитет најбољи и цене много јефтиније него магде. Пишите још данас велетговини **Р. СТЕРМЕЦКИ. ЦЕЉЕ, БРОЈ 78. СЛОВ.** по мустре **штофа, камгарн.а и шевјота за мушка одела, модерних каша, коверкота и вуне за дамске огртаче, свиле, етамина, делена, попелина и цефира за дамска одела, платна, шифона те од разне друге мануфактурне робе**, које се шаље свакоме поштарине слободно на увид. Илустровани ценовник са више хиљада слика се шаље на захтев потпуно бесплатно. 4— 3

ВОДЕНИЧНО-МЛИНСКО КАМЕЊЕ (Кварцна Сига)

од једног природног комада из чувеног

Косовског мајдана „ЗВЕЧАН“

Најстарије и најбоље у нашој земљи, награђена на Скопској изложби у 1928. год., има по свим величинама и за сваку мељају код.

Повлашћене индустрије
„РАЧИЋ - БОЉЕТИНАЦ“
Косовска Митровица

Телефон бр. 24
5—3

Сад је време набавити књигу

„Куда ћемо нашу децу-ђаке“.

Цена 30 дин.

добија се код

Српског Пољопривредног Друштва

Немањина ул. бр. 11.

НЕРВОЗНИМ

Бесплатно се шаље појашњавајућа литература—„Нов начин обнављања снаге, здравља, радне способности“ — Обраћати се: Београд, Молерова 27., Милош Марковић.

1—1

НА ЗНАЊЕ.

Српско Пољопривредно Друштво је добило велику партију разних **ТРИЈЕРА** за наступајућу сезону и продаје их по следећим ценама:

Тријер марке	**ХАИД**,	обичан	Нумера	I-б	Динара	1.700.—
„ „	„	„	„	I-а	„	2 100.—
„ „	„	„	„	I.	„	2.500.—
„ „	„	сортирач	„	II-а	„	2.500.—
„ „	„	„	„	II	„	2.850.—
„ „	„	„	„	V-а	„	3.450.—
„ „	**MAYER** (на зупчанике)		„	I-а½	„	2.200.—

НАЈБОЉИ ФРАНЦУСКИ СОРТИРАЧИ (за све врсте житарица) познате марке **„Маро“** и то: Нумера 4 Динара 4200.— № 5 Динара 4950.— и № 6 Динара 6400.—

Поред предњих, Друштво има и једну мању партију тријера Хаидових нумера 1 по Динара 2200.— и нумера 2 (сортирачи) по Динара 2600,— по комаду. Тријери су ови **непаковани**, купљени на распродаји, потпуно исправни.

Оригинални **Еберхартови плугови** Бр. 5 („СЕРВУС“) марка Дивљи вепар Дин. 700.— Оригинални Еберхартови плугови Бр. 4 („КОМЕТ“) марка Дивљи вепар Дин. 820.— Сакови плугови обр тачи **UW** 5 са 1 тачком 800.— са колицима Дин 850·— Сакови плугови обични Бр. Д6МН. Дин. 700.— Сакови плугови са 2 бразде 900.— Дрљаче троделне 750.— Дрљаче дводелне средње 400.— **Муљаче** Мајфарт, најбоље за гајење, обичне Дин. 1150.— Муљаче Мајфарт најбоље за одвајање петељке Дин. 1750.— Муљаче обичне (домаће израде) солидне и масивне Дин. 850 — **Пресе** за грожђе и воће од 150 литара запремине Дин. 1800.— Муљаче за воће (јабуке, крушке и др.) јаке са гвозденим ваљцима 1200.— **Семе луцерке**, пломбирано Дин. 22.— црвене детелине, бломбирано Дин. 25.— **Калиум — метабисулфит** у кристалу, чист и пуне јачине кгр. Дин. 24.— Азбест „Кларит“ најбољи у пакетима од по 1 кгр. Дин. 70.— Сумпор за бурад, на ју̇ти Дин. 10.— на азбесту, у танким листовима кгр. 22.— **ПАТЕН ТЕГЛЕ** за конзервисање воћа и поврћа: од ½ лит. Дин. 11, од 3/4 лит. 13.— од 1 литра 14.— од 2 литра 23.— и 25.— и од 3 литра 33.— Динара комад.

Широмери мањи, без термометра Дин. 35.— већи, са термометром Дин. 45.— Чаше за Широмере и друге градусе, виске 26 см Динара 14.—

Оригинални Француски Ебулиоскопи (Малигани), службено испитани 1000.—

Цене су необавезне и подразумевају се франко Друштвени магацин.

ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ.

Пшеница је овршена и сада можете видети код пољопривредника који су прошле године семе пшенице запрашили са ПОРЗОЛОМ, да су добили много бољи и већи жетвени принос, него ли они који су семе пшенице потапали у раствор плавог камена, који убија клијавост семе

ва и умањује жетвени принос.

ПОРЗОЛ

је најсигурније суво средство за запрашивање семена-пшенице, ражи, јечма, зоби и т. д. против тврде или смрдљиве сњети - главнице.

ПОРЗОЛОМ запрашено семе: даје здраву и богату жетву, не убија клијавост семена а појачава пораст биљке. — Употреба лака и јевтино, семе се запраши за 10 минута и може се одмах сејати. **Уштеда семена 15-20%**, радне снаге и времена, јер није потребно квашење и сушење.

ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ! — Тражите и употребите једино домаће средство **Порзол**, који је од наших стручњака испробан и употребом кроз неколико година у нашој земљи, препоручен је као врло добро средство. **Порзол** је по квалитету потпуно раван страним препаратима а знатно је јефтинији.

Помажите домаћу индустрију од које зависи напредак наше земље и пољопривреде. — Помажући домаћу индустрију помажете самог себе,

Тражите бесплатна упуства, плакате и ценовник на адресу:

„Биљана" А. Д. Београд.

Бранкова ул. 12. **Телефон 32-69.**

Порзол се може добити и код Српског Пољопривредног Друштва. 5—2

Лист излази 1. и 15. — Цена листу на годину за Краљевину С. Х. С. 30, а за иностранство 65 дин. — Ђаци и војници добијају лист у пола цене. — Претплата и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. — Рукописи се не враћају. — Цена огласима по такси. — Рачун код Поштанске Штедионице број 50350.

Штампа „ЗАШТИТА" — Београд, Студеничка 62. — Телефон 2-24.

Ослобођено поштарине
реш. Мин. Поште и Тел. бр. 17306/24. г.
Бр. 18. Београд 15. септембар 1929. год. LVI Год.

За С. П. Друштво власник председник, Мирко Миљковић | Одговорни уредник Божидар Ђ. Ранковић

Основне погодбе напредног сточарства.

Три су битне погодбе напредног сточарства наиме: природни услови повољни за гајење стоке, тржишне прилике и лична спрема одгајивача. Да ли наше сточарство има тих услова?

Већ својим природним положајем наша земља узета у целости налази се у земљишном појасу који је од најповољнијих за биљну производњу, па према томе и производњу хране потребне стоци. Не може се ипак рећи да су услови за ово истоветни за целу нашу земљу, али се може рећи за највећи део њеног територија да

је томе врло повољна. — Стручњаци деле нашу земљу у том погледу на неколико реона. Ти реони одликују се колико разликом у погледу климе, толико и разликом у природи земљишта па донекле и природом биља. Обзиром на саме чиниоце климе од којих је најважнији влага, наша земља готово је цела повољна биљној производњи. Извесне разлике што постоје у том погледу и за извесне крајеве накнађују се другим околностима. Тако у северо и северо-источном крају где преовлађује утицај климе северо-источних земаља са мање влаге овај мањак влаге накнађује се каквоћом земљишта или релативном висином која опет ублажава утицај и последице ове климе. То исто на југу наше земље где преовлађује утицај средоземноморске и више жарке климе. И тамо релативна висина места чини да се мање осећа ова виша топлота климе са мање влаге. Као још најнеповољнији за производњу биља сматра се југозападни карстни део наше Краљевине који и ако располаже релативно високим степеном влаге ова је због природе терена слабо искоришћена. — Остали пак, западни и северо-западни део наше државе више под утицајем алпијске или боље атланске климе необично је повољан за биљну производњу а последично томе и за сточну храну, па и за држање стоке.

Уз овај природни не мање је важан и економски услов који је врло често и претежнији. И заиста правац делања нашег тежака, одгајивача стоке и највише је под утицајем саме природе, коју он још недовољно познаје, али и економске прилике уопште имају необичног удела у томе. Величина тежачког поседа код нас је од најповољнијих за држање стоке а правац производње на нашим сеоским поседима просто се управља по овим двема околностима.

Други исто тако важан услов напредног сточарства јесте осигурано тржиште стоке и њених производа. Већ један поглед на карту наше земље и суседних указује нам да наше сточарство није и без тога услова. На најважнијим сувоземним железничким и др. путевима и са блиским источним и западним и северним земљама, на

граници и на домаку најважнијих морских путева наша земља је у вези и са многобројним од најважнијих тржишта стоке и њених производа. На блиском истоку и југу су нам извесне земље мање повољне сточарству нарочито са своје више суве климе; на западу смо у суседству једне многољудне и пренасељене земље која преставља једно одлично тржиште ових производа; на северу су нам пак некоје средњоевропске више индустријализоване земље које такође престављају једно не мање важно тржиште.

Трећи и не мање важан услов напредног сточарства јесте лична спрема одгајивача. Ово је, рекли бисмо, и најважнији од ових услова. Од одгајивача стоке тражи се данас много. Он треба да уме изабрати расу стоке за гајење, а те су данас тако многобројне. Например само од говеди гаји се данас у нашој држави које домаћих које са стране уведених двеестак разних сојева а тако је и са другим врстама домаће стоке. Познавати шта која стока тих разних сојева вреди, како се гаји и која баш да се узме није тако лака ствар; питање избора приплодника, одгој подмлатка, израда разних сточних производа, познавање тржишта и укуса потрошача све су то задаће које наш тежак — одгајивач има да реши. Да су то још нерешена питања сведочи нам то што ми и крај прва два од најповољнијих услова немамо ипак сточарство којим бисмо се похвалили.

Код нас још ни у једном крају нису до потпуности искоришћени они повољни услови природе за одгој стоке. Наш свет још се увек и сувише ослања на саму земљу, коју слабо обрађује и недовољно познаје, и сувише погледа у небо које му није увек наклоњено. — Ни у једном крају наше земље није још коначно решено расно питање појединих врста стоке, нити их довољно познајемо, а за поједине и колико се познају нема се одређеног правца у њихову гајењу. — Ми нисмо очували ни она некадања самонуђена тржишта стоке и њених производа, а камо ли нових нашли. И оно тржишта што имамо из године у годину као да

губимо било због лошије каквоће наше стоке и њених производа, било и због конкуренције иначе. Сточарство код нас опада бројно а за неке крајеве и каквоћом. Свему томе у основи разлог је неспрема нашег одгајивача, нашег тежака. То исто је и разлог да ми и ако површином државе и бројем становништва обзиром на друге државе држимо сразмерно велики број али слабо производне стоке и сваке године издајемо знатних сума за приплодну стоку, што је на страни набављамо. То је и најбољи доказ да још нисмо решили ни најосновније задаће бољег а да не речемо напредног сточарства у чему је тежак многих напредних земаља чак и под мање повољним приликама далеко отишао.

Код нас у јавности често се има обичај да се економским невољама нашег села тражи узрок и у најразличитијим чињеницама, али ово је једна од главних а то је и разлог заосталости нашег тежака не само по овој привредној грани него и по свима осталим. Сви остали разлози који се томе приписују мали су према овом. То је чињеница са, којом се мора увек рачунати и то на првом месту. Та недовољна стручна спрема је оно о чему најпре морају водити рачуна и позвани у раду на унапређењу нашег села уопште.

М. Ж. Калановић,
агр. професор.

ИЗ РАТАРСТВА.

Берба кукуруза

и јесења рана слана — „мраз".

Ове се године, према досадашњем њеном току, треба бојати од *јесење ране слане* — или *„мраза"*, како слану називају у неким нашим крајевима Због тога се још и сада намеће важно питање: *како би требало поступити с кукурузом на њиви после ране слане — „мраза"?*

Многи ће бити мишљења, да се кукуруз мора брати што пре после такве слане, па какав је такав

је. Међутим је то из основа погрешно! Напротив, треба у том случају *оставити кукурузне плодове, клипове што дуже на стабљици:* две, три, пет недеља, док сасвим зрна не сазру.

Кукурузна стабљика, или трска, остаје и после слане свежа и зелена, а тако исто, скоро и шаша на клипу, а од слане пропада само лишће. Онда стабљика, својим хлорофилним зеленилом предузме убрзо задатак изгубљеног лишћа, те *она* сад стане вршити, поред својих, и оне биљне послове, које је раније вршило лишће. На тај начин кукурузни клипови наставе да једрају, па чак и да расту у дужину; јер и зрна стану бивати све крупнија. А, тако, поступно, наставе кукурузни клипови и своје *сазревање*, све док потпуно не сазру, као да слане није ни било.

Према томе, ако би ове године било ране слане, треба после ње обрати само *пасуљ*. Чак и *шикве, дулеке*, треба оставити неко време на њиви, те да и оне наједрају и дозру, само, ако им нису сланом уништене и дебље њине вреже. Саме, пак кукурузне клипове треба, као што је напред речено, оставити на стабљикама до потпуног сазрења, а које ће се извршити кад ужути и кукурузна стабљика.

*

Како народ, сасвим природно, више поклања вере примеру и искуству, него ли само теоријском излагању и саветовању, навешћу овде један истинити пример, који ће целу ову ствар још боље расветлити и потврдити.

Пре, одприлике, 20 година, пала је једна јака слана врло рано сјесени, мислим већ у септембру. И нашу њиву под кукурузом, на имању Мушке учитељ. школе јагодинске, спржила је слана сасвим. Кукурузни клипови још нису били ни почели озбиљно сазревати.

У целој нашој околини, ближој и даљој, отпочеше тада људи на све стране брати кукурузе на јуриш. Одмах су их и комишали и превлачили кући, па их тамо сушили на сунцу и поглавито двориштима, под настрешницама, по таванима. То је сушење ишло врло

мучно, врло споро и тешко, и дуго се повлачило. Али ни пола жетве није на овај начин добивено, а о квалитету да и не говоримо: зрна су се смежуравала, читави су се клипови буђали, врло је много отпадало на још млечне пабирке, који су се могли употребити још једино за храну прасади — један јад и чемер беше настао, и страх од глади.

А, шта смо ми урадили са нашом школском њивом?

Договорно са школиним привредним економом, и наставником пољске привреде, било је одлучено да њиву оставимо необрану док год кукуруз на стабљикама не узри потпуно. И заиста, после неколико дана по слани стабљике се кукурузне још јаче зазеленеше, и ако им је лишће било посве изумрло. Клипови, чија се шаша ипак била одржала зелена, сташе расти и у ширину и у дужину. И тек доције стаде шаша на клиповима понајлак венути, као и при редовном сазревању, а зрна се сташе сасвим стврдњавати. Сваког другог, трећег дана вршили смо преглед њиве.

Тако је наша њива остала необрана, колико се сад сећам, четири, или пет недеља, ако не и читавих шест. Кад се уверисмо, да је кукуруз потпуно сазрео, обрали смо га. Ђаци су га брзо обрали, окомишали и снели га на општу гомилу. — Милина га је била погледати! Лепши је био и крупнији него ранијих година, када је сазревао редовним путем. А, што је било најчудноватије, то је, што смо сада набрала троја кола кукуруза, скоро без пабирака, док смо ранијих година брали, са исте толике парцеле, по двоја кола, или највише по двоја и пô.

Када је овај кукуруз проношен на колима ка општинској ваги, цео је околни свет, и улицом и на пијаци, трчао ка колима, и чудио се овом невиђеном кукурузу у тој години. —

Срет. М. Аџић.

На повећању жетвеног приноса житарица.*)

Прошле године сам вршио пробе по методи г. К. Поповића, жито је било много боље и родније од жита сејаног руком или машином, како се обично сејало у нас. Сејано је заједно у један исти дан. Вештачко ђубре није бацано. Зрно и сламу нисам мерио, пошто сам био одсутан. Ове године сам такође вршио пробе, засејао сам 50 кв. хвати, $^1/_2$ квадрата. Сејао сам у новембру месецу. Касно доста. Бацио сам 6 kg. смесе К. А. С. на ту површину. Прљком сам сејао. Бушио јаме и сипао по 18—2 зрна. Кад је ово што је сејано као обично што се сеје, никло, тад сам сејао ово на кућице и у пролеће се једва познавало на редове, подрљао сам био рано, а пред копање бацио сам $2^1/_2$ kg. чилске шалитре те после тога сам окопао, а други пут сам окопао пре 14 дана. Два пута сам копао и дрљао гвозденом дрљачом и бацио сам чил. шалитре пролетос а јесенас смесу К. А. С. Копано је мање за 10—12 cm. од сејаног жита, није влатало још, дочим је оно влатало сејано, копано је црње много и стабљика је дебља и јача но није ово једнако. 8—12 стабљика су једнаке а ово остало 8—10 су мање, недорасле, (недостиж) изгледа као да га је град осекао.

Ето то је моје опажање! Код нас жита су одлична, висока до 1 m.— 125 cm.

Боље је ово жито што је сејано као обично од копаног. То је због тога што сам га врло касно (у новембру) сејао, те су га мразеви, после кише стегли и да је за то слабо. А за зрна, видећемо касније.

Никола Радованов,
адв. приправник.

Рана зелена храна.

Г. Дан. К. Петковић из Куманова пита о томе — „која би врста траве или детелине, посејана на стрнину или окопавину, могла обилно израсти *до сетве кукуруза*, и да ли би се могла косити или испасати?“

*) Види 13. број „Тежака“ од 1929. год. и даље.

руза"? Врло интересантно и важно питање, на коме би требало што више радити баш нарочито у сувљим рејонима Краљевине. Разуме се да на томе треба радити пре свега опитним путем: треба пробати разноврсне биљке и различне комбинације, смеше ових биљака, од којих се може очекивати повољних за праксу резултата.

Како је задаћа да „до сетве кукуруза", т. ј. до априла — маја месеца, добијемо приличну количину добре зелене хране и да земљу после овог усева — можда — искористимо под неки други усев, напр. под усев кукуруза, — такву задаћу можемо да решимо пре свега усевом неке *озиме* смеше било после стрњине, било после окопавине. За такву смешу — по нашем мишљењу — најпре треба де пробамо озими усев ражи са сточним грашком или са зимском грахорицом. Ова смеша на многим местима показала се врло добро и даје најранију зелену храну; осим тога донекле чак повећава плодност земљишта. По хектару треба да сејемо око 100 кгр. грашка или граорице и 60—80 кгр. озиме ражи, и то — почетком октобра месеца, или чак крајем септембра. Ако овај усев није још испробан у овом крају, боље је да се проба у почетку на мањим површинама.

Што се тиче питања о томе — „која се детелина нарочито препоручује за Јужне крајеве", то је већ пракса доста показала, да је *луцерка* најсигурнија. А ко има добру луцерку, тај има и доста рану зелену храну, и ако озима раж са грашком или зимском граорицом може да даје пићну храну још раније него луцерка. При успешној култури луцерка, као што се зна, може да остане на истом месту чак и више од 6 година.

D-r Тим. Локот.

ИЗ ВОЋАРСТВА.

Избор саднице шљива.

Г. Димитрије Јефтовић, економ из Буковице, поставио је питање да ли сме калемити већу количину

шљива на џенарици и исте на већој површини садити и гајити. Пошто је ово врло важно питање, чији тачан одговор не очекује само г. Јефтовић но можда $^2/_3$ наших одгајивача шљива, то сматрам за потребно да о истом мало опширније проговорим. Јер од правилног избора садница за подизање шљивара зависи цео доцнији успех.

Раније се код нас производиле *саднице шљива свуда из изданака*, а врло ретко из семена, и са њом су скоро подигнути сви наши шљивари. Али пре тридесет и више година појављује се и друга врста ових садница, *калемљених на џенарици*. Разлог за увођење ове врсте садница оснива се с једне стране на искуству страних воћара, а с друге стране стога што се на тај начин т. ј. калемљењем шљива на џенарику најбрже производила и добијала д о б р а и снажна садница. Што се као таква лако и добро прима, брзо и добро н а п р е д у ј е. И тада је важило као правило, калеми шљиву на џенарику, исту сади на сваки шљиварски положај и сваку врсту земљишта. Доцније пак после дугогодишњег искуства одступило се од овог правила, али у томе су била два мишљења. Једно је мишљење да се џенарика као подлога сасвим избаци, а друго је да се иста и даље задржи али да се не сади свуда нарочито на сва земљишта. Као разлог да се џенарика потпуно избаци, наводи се то, што на њој калемљена шљива неће дуго да проради, па ни после да добро и редовно рађа. Као разлог да се џанарика и даље употребљује за подлогу наводи се што она на извесним местима добро напредује, рано проради и доцније добро рађа. Као што се вади и за и против има јаких и оправданих разлога. Ова два потпуно супрутна мишљења и доводе многе у забуну при избору садница, да ли у опште да узму калемљену шљиву на џанарици или не.

Али и против шљива из изданака има јаких разлога, јер се тешко прима, дуго болује по сађењу, доцније слабо напредује, неотпорна је према болестима и штеточинама и краткога је века, што код калемљене на џенарику није случај.

Па кад је тако, онда коју ћемо садницу од ових изабрати. Да ли калемљену на џенарици, или произведену из изданака.

У пракси је утврђено на више места, да и калемљена шљива на џенарици, на неком месту и поред своје бујности даје добре резултате, а тако исто шљива произведена из изданака, што значи да има нечега што те њихове мане отклања-острањује или их бар умањује да се оне мало осећају и виде. То нешто јесте само *положај, квалитет и особине земљишта* на коме се саде и гаје. Да је ово тачно, то нам сведочи и напред подвојена мишљења. Јер да је кривица код саме џенарике, онда би она давала свуда и на сваком месту и земљишту једне исте резултате, т. ј. не би рађала. Али овако негде рађа, а негде не рађа, што значи да да није кривица само до ње. Тако исто да садница произведена из изданака није добра и поуздана, онда ми у опште не би имали старих шљивара, али на срећу није она крива но рука и земљиште одгајивачево. Кад ово знамо, нужно је да видимо какав утицај има положај и земљиште на бољу родност једне и друге саднице. Џенарика, као што је речено, бујнија је од шљиве из изданака и ако је као такву посадимо на добар положај и добро земљиште, ми њену бујност тиме још више повећавамо, а стим и доношење плода од ње бацамо у недогледност. Међутим ако исту посадимо на мало виша, нешто стрменитији положај, са слабијом сувљом, па и нешто каменитијом земљом и непропустљивом здравицом, онда она на том месту нема довољно услова за своје бујно напредовање, а то је баш оно што јој њену бујност одузима и своди на бујност шљиве на њој накалемљене. Можда као таква мора рано породити и доцније добро рађати. Садница пак произведена из изданака невешто и рђаво одгајена, она је по природи слаба и као таква, разуме се да се тешко прима и слабо напредује. Кад пак ту и такву садницу рђаво посадимо а нарочито на неподесном положају и слабом земљишту, као што то многи сиромашни и невешти одгајивачи

већ чине, онда самим тим она је неминовно осуђена на слаб пораст. Међутим кад такву садницу добро однегујемо у растилу, исту посадимо на одговарајући положај, доста а не много снажну, растреситу довољну влажну земљу, онда је код ње примање врло добро, раст задовољавајући и дуг век.

Дакле ово су одлике и захтеви једне и друге саднице које сваки одгајивач пре избора мора знати и према своме земљишту, положају, снази и структури видети која је од њих боља, па ту и изабрати, у противном ко те одлике не познаје, тај ће у избору погрешити као многи ранији одгајивачи који данас кукају и бацају кривицу са себе на саму шљиву.

Драг. Ј. Спремић.

ИЗ ВИНОГРАДСТВА.

Гајење асталских сората грожђа за извоз.

У времену када продаја и уновчавање вина постаје све теже, када се јавила винска криза, потребно је изнети на јавност како се производи винограда могу и на други рентабилнији начин уновчити и избећи оштра винска криза, која ове године као да изгледа најтежа. Свакако ово има вредности само за оне виноградаре који имају већ засађених стоних сората грожђа подесних за транспорт; а и за оне који имају виноградских земљишта за ново сађење; или који старе насаде имају обновити,

За сада увозне стране земље за наше стоно грожђе јесу Чехословачка и Аустрија, а могле би то поскати и друге северне земље: Пољска, Мађарска и Немачка. Нарочито је засада Чехословачка наш добар купац свежег грожђа, која има и сношљиву увозну царину на воће и грожђе.

Укус потрошача нашег грожђа опредељен је за бело крупно грожђе које зри септембра месеца, у што спада на првом месту бело-златна смедеревка, бели дренак,

адакалка, ћилибарка, султанија, малага; у други ред долазе црне и црвене сорте: хамбуршка тамњаника, струмички дренак, домаћи црвени и црни дренак. По исказу господина Ивковића извозника грожђа из Смедерева, Бугари имају сорту грожђа *афус-али* која изгледа као наша сорта чауш,*) само позније зри, слађа је и има ретка и прозрачна крупна затворено жута зрна, те чини изванредно пријатан утисак.

Они са том сортом туку рекорд на страним тржиштима, и у Бечу добијају 5 дин. више по килограму од наше смедеревке. Ради тога г. Ивковић је пролетос лично отишао у Бугарску — Горњу Ореховицу и Лесковец — и отуда набавио ради калемљења 6 000 ком. вијока од сорте афус-али да би опробао гајење ове сорте у околини Смедерева, пошто је она пореклом и Азије те захтева топлије поднебље.

Када је реч о гајењу сората грожђа за извоз, мора да се има у виду подизање винограда са чистим садовима побројаних асталских сората грожђа за јело, и правити рачун да најмањи број засађеног чокоћа код 2—3 винограда буде бар толики да у јесен даду бар 1—2 вагона грожђа, јер без тога извозник нема рачуна да дође и да купује грожђе. Даље, треба имати у виду да се код бербе грожђа за извоз врши тако звано подбирање, т. ј. претходна берба крупнијих и лепших гроздова, те да се од сваког чокота неће моћи грожђе узети за овај циљ.

Нарочито је за препоруку у већим размерама гајити смедеревку, на шпалирама: хамбуршку тамњаника и црвени дренак. Треба што више у чистим садовима размножити ове три сорте грожђа, које су јако родне, а прве две сорте у крајњем случају ако се не извезу дају одлично стоно вино. При гајењу смедеревке ваља знати да она нешто теже сазрева и да је према томе не треба гајити на хладним северним

*) Dattier de Beyrouth — b. Ново виноградарство од М. Стојановића.

Уредништво.

положајима, нити на јако песковитом и каменитом земљишту где страда од суше. Ако јој је подлога Порталис, тада је грожђе од смедеревке необично крупно на време добро сазри и до јесени поједини гроздови добију златно-жуту боју. Отуда је њена постојбина Смедерево тако подесна за њу, чему много помаже присуство Дунава који темперира ноћу ваздух и помаже стварању обилне росе. Што се тиче шпалирског гајења хамбуршке тамњанике и струмичког дренка, треба при сађењу дати чокоћу довољно растојања тако да ред од реда буде 1·80 - 2 м., а чокоће у реду 1·30 1·50 м. један од другог.

Ако се покаже да сорта афус-али и код нас може успевати, увешће се у гајење, дотле морамо чекати шта ће нам резултати опита рећи.

Извозници грожђа по позиву обично долазе, или пошаљу кога спремног човека да изврши бербу и паковање грожђа у корпицама од 7—10 кгр., које предходно обложе хартијом и тако га вешто упакују да оно неугрувано и потпуно у свежем стању са белим пепељком (грожђаним шећером) на зрнима стигне на место опредељења нпр. у Праг, Бреславу, Беч или Пешту. Треба само да наше Министарство Саобраћаја изађе у сусрет захтевима извозника свежег грожђа и воћа, и у теретним вагонима намести скеле за корпе, како то потреба утовара захтева, и да у сезони извоза уведе брзе теретне возове за артикле подложне кварењу.

Продајна цена стоних сората грожђа за извоз обично је 4—5 динара по кгр, а то значи двоструко већа но што се плаћају сорте за вино. А извести се може врло велика количина грожђа, само треба да је квалитет грожђа на своме месту.

М. П. Видановић,
упр. обл. лоз. расадн.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ:

Питање: I. Имам једну јуницу, која се већ по други пут преводи а иста не остаје стеона. После превода храним је исто, сем што јој за 24 сата не дајем воде. Доста је гојазна.

II. Имам једну другу краву код које од сунца (сигурно тако ми неки кажу) постоји преко леђа припијена кожа са доњом унутрашњом кожом. На који би се начин брзо и лако одвојити могла.

Власотинци. **Петар Ђукановић.**

Одговор: I. *Неоплодивост* — инфекондите, како се то у науци каже, то је ненормално физиолошко стање код женке, за време кога жар се појављује правилно, али она остаје неоплођена после парења. Овоме могу да буду разни узроци. У главном тек може да буде последица ненормалног рада — лучења јајника крављег, или последица какве болести или ненормалног развића осталих полних органа, услед чега не може да се женско јаје оплоди. Анормално развиће јајника са израслим воденим мехурићима на њему, спречава лучење јајника, запаљење јајоводног канала, материце, водопуста, анормална лучења полних органа, искренутост материце и облитарација више мање потпуна (запушеност) материчног отвора — све су то могући узроци неоплодивости код краве. Детаљни преглед ваше краве тек би допустио, да се тачно утврди, који је од ових узрока. А према узроку је и лечење. У сваком случају велика гојазност и непрекидан живот у штали умањују плодност. Зато ако је то случај са вашом јуницом — учините прво да мало омрша и пустите је на пашу. Непотребно је и штетно, да је после парења не појите читавих 24 часа. Оплодивост зависи и од исправности бика. Зато се треба осигурати, да можда разлог, што ваша јуница не остаје стеона не лежи у неисправности бика.

II. Та припијена кожа на леђима ваше друге краве знак је да је то парче обамрло. Узрок овоме није сунце, већ је могло да буде какав јачи притисак, услед удара или какво локално оболење, које је изазвало умртвљавање — некрозу — тог парчета коже. И услед тога кожа је спојена за поткожно ткиво, непокретна на томе месту, тврда и тамне боје. Притисак на њега изазива бол. Временом то ће парче коже да се одвоји, а испод њега ће да израсте млада кожица. — Да би се ово олакшало и убрзало добро је намазати обичном машћу

или вазелином и чим се мало почне одвајати откинути је. Најбоље је звати ветеринара, да је одмах исече, што би јако скратило трајање болести.

Обреновац. Милутин Фр. Гец, ср. ветеринар.

Питање: Имам једног вола старог 4 године, који је почео кашљати од пре два месеца. Кашаљ га држи по 24 сата и више. После кашљања примети се накострешеност длаке и по престанку кашљања покаже се измет са крвљу. Молим за извештај како ћу и на који начин вола моћи да излечим?

Вишесава. Радомир Давидовић.

Одговор: У „Тежаку" бр. 11. за ову годину на страни 444. штампан је мој одговор на питање Димитрија С. Илића из Гунцата, које је слично са вашим. Разлика је само у томе, што код његове краве болест траје већ годину дана и што вам во у балези избацује и крв.

Кашаљ код вашег вола има вероватно за узрок једну од побројаних болести: туберкулозу, паразитарно запаљење органа за дисање или сипњу. Крв у балези сведочи о оболењу органа за варење или сипњу. Крв у балези сведочи о оболењу органа за варење и вероватно неко оболење паразитарне природе. Потребан је детаљан преглед вола, да би се тачно могла установити природа болести — зато потражите ветеринара, пошто ће вам то бити најкорисније.

Обреновац. Милутин Фр. Гец, ср. ветеринар.

Главничава пшеница

Питање: Добио сам прошле јесени од наше Подружине у Сопоту 75 кг. пшенице тако зване пролифик за семе. Пшеница је добро никла и добро напредовала. Кад је извлатала, много је било гари (главнице) без зрна. Кад је почела да зри, гар је опала и трска остала без влата. Пшеницу сам кречио са кречом као и осталу. Како сам намеран и идуће јесени то жито сејати, молим да ми преко Тежака одговорите да ли то смем сејати.

Кораћница. Живота Спасојевић.

Одговор: То је заједно пшеница која је увежена од некуд из иностранства, па се овде продаје као нека „оплемењена“ пшеница.

Вама дабоме није користило „кречење“ тога семена, како кажете. Само кречење без плавог камена не користи ни у ком случају много. А да сте семе потапали и у раствору плавог камена и креча, како се правилно ради, ни онда Вам не би много користило, јер ту врсту гари не уништава плави камен с кречом. На тај се начин уништава она друга гар, која се налази у семену пшеничном и која испада напоље тек кад се зрно при вршају, у млину и како друкчије, згњечи. Док се зрно не згњечи, тешко може да се разликује главничаво од здравога.

Има дакле две врсте главнице или гари: једна се зове *летећа*, а друга *тврда* гар. Против прве, о којој Ви говорите, не користи потапање у раствору плавог камена и креча, него само против ове друге.

Клица заразе те летеће гари налази се у самом семену, у зрну, и та се гар уништава *загревањем семена* у врућој води или пари. Али пошто је то тежак и опасан посао, јер може да страда и клијавост семена, ми Вам не можемо дати други савет него да то семе више не сејете.

Има још једно важно питање, наиме: у којој мери су и друга суседна жита заражена ове године од тога главничавог. На то питање не може се дати тачан одговор. Било би добро да се зараза није раширила и на друга жита. Свакако продаваоци тога семена нису мислили на последице, кад су у народ продавали такво семе.

Милан Новаковић.

Сејање пшенице.

Питање: Код нас се сетва врши на најпростији начин. Жито се посеје *омашке по орању* и повлачи се *дрвеном браном*. Семе остане плитко и овогодишња зима упропастила је усев, те је жетвени принос био и сувише слаб.

Жито које је и презимило није могло да се убокори, јер су жиле и корен били одозго над земљом, а рана суша није дала да се усев добро развије.

Зато сада настаје међу орачима питање:

1. Дрљача још није уведена код нас да се семе посеје па онда задрља.

2. Сејалице немамо и још их код нас нико није употребљавао, па о томе да и не говоримо.

3. Остаје једино то да прво посејемо семе, па онда да га заоремо, али се бојимо да семе не би пало сувише дубоко. Многима који су то пробали било је жито ипак боље.

Зато молимо Српско Пољопривредно Друштво да нам опширније опише начин сетве за ову јесен, као и то: треба ли жито да се поваља ваљком, и др.

Милан Петровић,
благајник Подружине у Чифлуку,
жељ. ст. **Печењевци.**

Одговор: Сетва омашке по орању и затим влачење дрвеном браном дабоме да не може ваљати. То ето и сами гледате и видите сваке године. Ако је прошле године било још и горе, томе је узрок оштра зима и рана суша. Све сте сами посве добро објаснили због чега је жито у прошлој години код Вас било врло слабо, док је у другим крајевима било врло добро, понегде и одлично.

Ми Вам никако не можемо саветовати да по целини сејете, па онда да заоразате семе. За такав рад нити су ком потребни савети, нити би требало да постоји Српско Пољопривредно Друштво ни његове подружине. Верујемо да су од Вас бољи усев имали и они који су тако радили, али и то је назадак место напретка. Да сте знали па да сте у пролеће рано по сувој земљи усев поваљали, и Ви би имали бољи принос. Усев је смрзавица вероватно извукла и зато је, како кажете, корен био изнад земље. Да сте дакле пролетос усев поваљали и корен у земљу притисли било би много боље.

Неће бити добро, како Ви мислите, да не говоримо о сејалици. И те како треба да се говори о њој. Ето Ваши рођени неуспеси гоне нас да се о њој говори. Зар Ви мислите да су сејалице људи измислили за

луксус и за шалу? Није то него ју је створила нужда и корист. Који сејалицом сеју, ти се не жале на тако мале приносе као Ви. Можда један од Вас изгуби само у једној години толико колико вреди једна средња сејалица. Како онда да се не говори о сејалици?

Да сејете па да заоравате и то би могло, али како? Нипошто не тако да се сеје по целини (г. ј. по непооране земљи) па онда да се оре. Тако се радило још пре Христа. Него да Вам је земља неколико недеља пре сетве слободна, па да може да се оре бар два пута, како би и требало да се ради за сваку сетву, онда би могло овако: да се земља први пут пооре *посве дубоко* и да се подрља и онда да се остави да лежи 2—3 недеље. Кад дође време сетви да се по таквом орању посеје семе и *плитко* заоре, па орање подрља или повлачи.

Али ако сејете жито само после кукуруза, онда Ви нисте кадри стићи да одмах изорете кукурузиште, да се то орање одмори и још да на време посејете и по други пут поорете, како рекосмо.

Ако то не можете да постигнете, а имате доста радника, а Ви узорите и подрљајте земљу, па место да сејете сејалицом а Ви садите у кућице под мотику или оцаке 20—30 зрна по начину г. К. Поповића у Шапцу. При таквој сетви можете усев после и да окопавате, па ћете онда имати несумњиво одличан принос. Тако могу да раде бар сни који имају мање земље а више руку или који могу да набаве раднике.

Иначе Вам не остаје друго него да набавите сејачицу и то сасвим озбиљно. Нико се још није покајао ко је то урадио, па нећете ни Ви. Зар не може подружина да набави и држи сејачицу за своје чланове или да је Вас неколико у друштву набави и држи? Ми Вас не наговарамо да купите сејачицу тек да је купите. Ми би више волели да почнете одмах да садите у кућице јер је ово још напредније и од сејачице само ако то можете да постигнете.

Да Вам саветујемо да сејете по целини па да онда орете, то не можемо. Да кажемо и то, зашто

Вам то не можемо препоручити. На тај начин наиме никако не може земља да се изради како треба. На таквим земљама, где се тако ради, корови су јачи него усеви. Кад се најпре сеје па онда оре, онда не може дубоко да се оре, колико би требало и морало, јер би онда семе дошло предубоко у земљу, него се сасвим на танко оре, тек да се каже да је орање, а где се танко оре танко се и жање. Да се пак семе дубоко заоре, не би изашло, нарочито ако је земља чвршћа. То дакле никако.

Милан Новаковић.

Подизање живе ограде*)

За подизање живе ограде може послужити следеће дрвеће:

Маклура, гледичија, багрем, дуд, глог и др.

Маклура се сматра као најбоља за живу ограду због својих густих грана, кроз које се не могу провући ни ситније животиње. Њене гране су наоружане са јаким — ситним — бодљикама. Производи се из семена. Сеје се у јесен.

Гледичија, као жива ограда, долази одмах за маклуром. Ово је дрво распрострањено као жива ограда. Има три врсте гледичије: гледичија каспика, гледичија кинеска и гледичија тријанкатос. Код нас се једино употребљава гледичија тријанкатос која има по три заједничка трна, међутим обе прве врсте су много боље за живу ограду, али их ми немамо. Гледичија се размножава семеном. Сетва се врши у пролеће. Пре сетве семе се стратификује у топлој води, где се држи све док не почне клијати (4—5 дана). Расте брзо, те се са истом лако подижу живе ограде.

Багрем се код нас врло много употребљава као жива ограда. Расте необично брзо; даје добро дрво за гориво и за грађу. Багренов цвет има у изобиљу нек-

*) Одговор на питање Аранђела Типсаревића из М. Врбнице — Брус.

тара те с њега пчеле збирају велику количину меда. Подноси свако земљиште, сем сувише влажно. Једина је мана багрему што пушта многе изданке из жила које површно расту те на тај начин осваја њиву. Ово се може избећи, ако се између живе ограде и њиве ископа мали јендек који ће спречити пролаз жила из ограде. Размножава се семеном. Сетва се врши у пролеће са претходно стратификованим семеном исто онако како је речено и за гледичију.

Дуд не може добро да послужи као жива ограда, јер ма како био густ кроз његове гране животиње се врло лако провлаче. Лист је врло мекан и сочан, те га преживари а нарочито козе и овце радо брсте, те би га на тај начин брзо уништили. И ако би се дудова ограда подигла, она се мора допунити са оградом од обичне или бодљикаве жице која се стави са спољне стране. Али ако дудову живу ограду подижемо и за храну свилобуба, онда је можемо сматрати као веома рентабилну. Дуд подноси зелено орезивање, расте брзо, тако да се може три пута у току једног вегатационог перисда орезати, те на тај начин даје велику количину лисга за свилобубе. Размножава се семеном. Сетва се врши у два маха — у јуну т. ј. одмах по зрењу дудиња, тако да још исте године добијемо дудове младице, или пак у пролеће (фебруар — март). Бели дуд сматра се као бољи за храну свилобуба.

Глог би био добар за живу ограду када не би споро растао и када би се лакше размножавао. Посејан глог ниче, и ако стратификован, тек друге године. Проценат клијавости је доста мали, јер семе лако трули. Због свега овога глог се не препоручује за живу ограду.

Има још приличан број дрвећа и шибља који могу да послуже као жива ограда. Навешћу следеће: Тамарикс, више украсна ограда. Врло медоносна биљка. Махонија са игличастим и зимзеленим листом, медоносна је. Подноси засену. Цидонија (јапанска дуња) веома је трновита. Цвета рано у пролеће. Буксус (шимшир) расте споро. Зимзелен. Има густе гране.

Служи више као декоративна ограда. Подноси лако орезивање. Туја која се сматра као најлепша жива ограда. Расте брзо, подноси орезивање. Размножава се семеном врло лако. Затим лигуструм, евонимус, берберис, сиренга, улекс и таксус такође могу послужити као жива ограда.

Земљиште на коме се има засадити жива ограда мора претходно бити ригловано на два ашова. Ширина његова треба да буде 0·60 м.. По изриголованом земљишту повуче се конопац и по истом ископају се јамици у које се на остојању од 30—40 см. саде младице. Други ред се посади на растојању од 40 см. од првога. Дакле, у огради треба да буду два реда. Садити се може у квадрат или у трокут. Пазити да редови буду што правији и правилно засађени.

Важно је напоменути како се и када врши орезивање живе ограде. Ограда се орезивањем постепено у року од 3—4 године доводи у жељену висину од 0·80—1·80 м. тако да орезане биљке имају на целој својој дужини што гушће гране. Ограда се увек орезује у зеленом стању, јер се тада много лакше и брже ореже. Прво орезивање треба да буде што ниже (20 до 30 см.) од земље, друго 40—60 см., треће 60—120 см. и четврто од 120—180 см.. Огради не треба запустити да кроз исту расту коров и трава, јер се на тај начин доње лишће потпари, опада, доње гранчице суше и тако ограда много губи од свога изгледа.

Владимирци инж. **М. Н. Лолић.**

БЕЛЕШКЕ.

Шпиритус од кромпира. — Немачка у изради алкохола — разумљивије речено шпиритуса, има престиж у свету. У год. 1903. количина произведеног шпиритуса у Немачкој износила је 5,000.000 лит., а данас је порасла на 13,000.000. Шпиритус употребљен као погонски материјал у мешавини са бензином и бензолом долази под именом Монополин у промет, а као такав се припрема у државним радионицама. Како је потрошња бензина код нас — без статистичких података велика и из дана у дан све више расте,

па се у тој сразмери све више повећава и извоз здраве валуте у иностранство, заиста би била паметна ствар радити на томе, да се у ред пољских производа за индустриске сврхе код нас, уведе и гајење кромпира у већим размерама ако би се исти у земљи могао прерађивати у шпиритус, који би служио истој сврси којој служи и у Немачкој.

Један напредак у винарству. D-r. Werder, шеф лабораторије савезног сервиса за народно здравље у Берну, пронашао је сигурну хемијску методу за утврђивање да ли је вину од грожђа додавано воћно вино или не. Метода се састоји у томе, да се хемијским путем утврди постоји ли у вину једно хемијско једињење звано „сорбит" или не. Ако вино садржи сорбита, значи да је мешано са воћним вином, у противном да је чисто. Пошто се додавање воћног вина вину од грожђа строго кажњава по закону о вину, који ће ускоро и код нас бити уведен у живот, то ће се на овај начин сигурно спречити многе злоупотребе, које су несавесни продавци вина досада чинили и тиме штетили интересе виноградара, а не помажући воћаре.

Статистички преглед стања наше пољопривреде у 1928. години.*) — *а) Стање земљорадње.* Од укупне површине наше Краљевине, која износи 24,849.429 хектара, долазило је на обрађену површину 11,562.660 хетара и то:

На зиратну земљу . .	6,455 011	хект.	или	58,82%
„ баште и вртове . .	127.933	„	„	1.11%
„ ливаде	1,677.314	„	„	14.51%
„ пашњаке	2,697.038	„	„	23 32%
„ винограде	176.301	„	„	1.52%
„ воћњаке	268.650	„	„	2.33%
„ баре и ритове (продукт)	160 413	„	„	1.39%

б) Стање сточарства. Бројно стање стоке код пољопривредника крајем децембра 1928. год. било је: 1. коња 1,109.246, 2. говеда 3,654.261, 3. свиња 2,662.790. 4. оваца 7,722.247, 5. коза 1,750,006, 6. магараца 103.528, 7. мула и мазги 15.165, 8. бивола 32.116, 9. домаће пернате животиње 16,081.319 и 10. кошница 567.045.

Како се прави домаћи сапун. — Свака сељачка кућа треба да има сапуна, јер као што је свакој кући после хлеба и соли потребан опанак, тако јој је потребан и сапун, а да не би сељак и сапун куповао кад већ мора остале друге намирнице, то га може свака сељанка без икаквих трошкова и тешкоћа скувати, јер свака кућа на селу има лоја и других мрсних отпадака, који би се иначе бацили, те од чега

*) Према подацима Мин. Пољопривреде.

би се могао скувати сапун, да би се преко целе године имала једна кућа прати.

За кување сапуна се употребљава: узварена маст, лој, разни масни отпатци, ужежена сланина и уопште мрс.

Сви се ови отпатци скупљају у једну канту и чувају. Кад се покупи тако мрса 4 кгр., онда се узме 1 кгр. соде и кува се сапун.

Ови се отпатци метну у повећи бакрач (котао) и на 4 кгр. овога мрса (отпадака) метне се 12 литара воде или речне или кишнице или цеђа, а никако бунарске воде. У ово се саспе 1 кгр. соде и све се то метне на ватру и кува се.

Уз котао треба стално неко да стоји да ватру надгледа и да меша по казану да не искипи.

Ово треба све дотле кувати док се течност у бакрачу не згусне.

Кад се већ почне згушњавати, треба унутра сипати једну кашику ситне обичне соли и добро промешати, па после скинути котао с ватре и изручити у какво корито да се охлади.

Кад се добро охлади, онда га ножем или концем исећи у комаде, које величине хоћемо и оставити га где год на сувом и промајном месту, да се што боље просуши, јер сапун у колико је сувљи у толико је бољи за прање и мање се троши.

Од 4 кгр. мрса може се добити до 12 кгр. сапуна.

К. Ив.

КЊИЖЕВНОСТ.

О болестима пчела од Игњата И. Побегајла, пољопривредног инжењера агрономије. Издање Српског Пчеларског Друштва у Београду, 5 штампаних табака средњег формата, са 12 слика у тексту. Цена: 12 динара.

Пчеларство је несумњиво врло приносна грана привреде. Оно богато исплаћује труд уложен око њега. Али и њему, као и многим другим гранама пољопривреде, у последње време код нас су загрозиле опасности од разних болести и штеточина. То је потстакло Српско Пчеларско Друштво да ову корисну књигу изда и тиме пчеларе упозна како ће своју опасности стати на пут.

Књига садржи ове одељке: Предговор, Увод, Болести пчела. Дезинфекција. Плесан у кошници. Пчелиња куга—трулеж легла. Европска куга. Америкапска куга. Мешинаста куга. Лечење куге. Незаразна трулеж легла. Незаразни пролив (средсбоља). Мајска

болест. Нозематост. Акароз. Како треба упаковати узорке болести.

Препоручујемо ову књигу нашим читаоцима. Добија се од Српског Пчеларског Друштва у Београду.

НЕКРОЛОГ

† Живојин К. Ђорђевић

обласни пољопривредни секретар ваљевске области у пензији

6. јула ове 1929. год. преминуо је наш вредан, агилан савестан пољопривредник, рођак-чиновник, који је пуних 27 година неуморно радио на унапређењу наше заостале пољопривреде и просвећивању пољопривредника. Живојин К. Ђорђевић обласни пољопр. секретар у пензији. Смрћу нашег вредног и до крајности исправног Жике како су га сви звали, поред његове добре супруге и његове нејаке и незбринуте сирочади деце, која су остала и без оца и без хранисца и заштитника изгубили смо и ми његови другови, доброг друга, пољопривредници доброг радника, Сопско Пољопривредно Друштво и његова обласна Ваљевска Подружина свог највреднијег члана и сарадника.

Живот и рад нашег покојног Жике био је пун борбе с једне стране са слабим материјалним стањем рада издожавање себе и породице, а с друге стране са конзервативизмом нашег пољопривредника. Али благодарећи само својој скромности у своме животу и јакој вољи у раду, он је све те тешкоће издржао.

Слава ти Жико и Бог да те прости!

Д. Ј. Спремић.

Рад Српског Пољоприв. Друштва и Подружина.

Српском Пољопривредном Друштву

Београд.

Ова среска Пољопривредна подружина приредила је калемарски курс младића у среском воћном расаднику у Сопоту, од 22 до 27 априла о г.

У воћном расаднику среза Космајског, одржат је шестодневни калемарски курс младића уз потпору среског одбора, Српског Пољопривредног Друштва и среске пољопривредне подружине.

На курсу су одржата ова предавања: а, „О значају и важности воћарства уопште" б. „Нега воћа преко зиме и лета" в.

„Скидање калем гранчица и чување до употребе“ г. »Справљање калем воска и употреба његова“ „О разним начинима калемљења и извођењу на пракси ђ. „О штитастој ваши и сузбијање исте“.

Сл. 59. Са пољопривредног течаја у Сопоту.

Курс је организовао и руководио срески пољопривредни референт г. Душан М. Томић, са својим помоћником г. Иваном Соколићем.

На курсу је учествовало седамдесет младића заступљено из осамнајест општина овога среза већином синова чланова среске пољопривредне подружине. Курс је завршен са врло добрим успехом.

Секретар Подружине
Душан М. Тошић.
Срески пољопривредни референт

Записници седница

Управног Одбора Српског Пољоприв. Друштва

31. одржане 31. јула 1929. год. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић, потпредседник Др. Т. Митровић и чланови: Б. Ранковић, Б. Стависављевић, Т. Владисављевић, В. Матић, М. Стојановић, Н. Петровић и Л. Сладековић.

Председавао Председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

525) Прочитан је и примљен записник 30. седнице Управног Одбора.

II

526) Прочитан је и усвојен записник 30. седнице Књижевног Одбора.

III

Прочитан је записник 31. седнице финансијског Одбора, па је одлучено:

527) да се прима знању да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара.

IV

Прочитан је записник 31. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

528) да продајна цена косама буде 40 дин.;

529) да се по понуди бр. 7319, приме у комисион 3 велика крушача;

530) да се по понуди бр. 7449, траже на увиђај по једна мућача и преса.

V

Прочитан је записник 31. седнице Програмског Одбора, па је одлучено:

531) да се не може усвојити предлог Аранђеловачке Подружине за награду О. Фишековића за подигнути воћњак, пошто се није јавио на стечај;

532) да се призна ср. економу из Прокупља километража по 4 дин. и дневница по 100 динара ради прегледа објеката у селу Тмави, а по расписаним стечајима;

533) да се прима знању са захвалношћу помоћ Народне Банке у 25.000 дин. за изложбе, од које суме да се употреби за награде на шљиварској изложби 15.000 дин. а на подружинским изложбама 10.000 дин. по предложеном распореду;

534) да се представка Лазаревачке Подружине, по којој срески економ забрањује помоћнику да ради у Подружини, достави Обл. Пољ. Референту;

535) да се прима знању извештај Чачанске Подружине о раду на сузбијању штитасте ваши који извештај да се нотира у Тежаку;

536) да се прима знању са захвалношћу помоћ Трговачке Коморе за живинарску изложбу у 1000 динара. Од Коморе тражити одобрење, да се ова сума унесе у фонд за живинарску изложбу, која је одложена за идућу годину.

VI

Прочитан је записник 2. седнице Изложбеног Одбора, па је одлучено:

537) да се усваја текст за изложбени плакат;

538) да се у циљу што боље организације и рекламе, обзнани приређивање изложбе преко дневних листова а по могућству и преко радија. А да би се и иностранство упознало са приређивањем ове изложбе, да се доставе изложбени плакати страним посланствима са молбом да са изложбом упознају привредне кругове у својим земљама. У циљу олакшице посетиоцима из иностранства, издејствовати минималну таксу за визу пасоша Да се у циљу што боље организације и пропаганде, замоли Министарство Пољопривреде, Мин. Трговине и Индустрије и Комесари Обласних Самоуправа, да препоруче својим службеницима и шљиварским комисијама, да сарађују на извођењу ове изложбе.

VII

539) Саслушан је реферат уредника Календара за 1930. годину, па је одлучено, да се усвоји распоред и план за поучни део стим, да календар не буде већи од 18 табака, нерачунајући огласе.

Са овим је седница закључена.

---

32. одржане 7. августа 1929. год. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни г. г. Председник М. Миљковић и чланови: А. Рашковић, Д. Спремић, Д. Станисављевић, Т. Владисављевић, В. Матић. М. Петровић, Л. Сладојевић, Б. Ранковић и М. Стојановић.

Председавао Председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

540) Прочитан је и примљен записник 31. седнице Управног Одбора.

II

541) Прочитан је и усвојен записник 31. седнице Књижевног Одбора.

III

Прочитан је записник 32. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

542) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

543) да се Манастиру Дивљану да једна ветрењача под понуђеним условима;

544) да се одбије молба С. Трифуновића којом тражи под закуп мањи део дворишта ради смештаја старог гвожђа,—пошто је двориште потребно за наступајућу изложбу.

IV

Прочитан је записник 32. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

545) да се по понуди бр. 7479, траже сепаратори у комисиону;

546) да се одобрава набавка муљача, пошто је извршена по поруџбини;

547) да се за Подружину у Ђураковцу набави тражени плуг и пошаље.

V

Прочитан је записник 32. седнице Програмског Одбора, па је одлучено:

548) да се Подружина у В. Градишту помогне са 3000 динара у роби, ради приређивања изложбе;

549) да се одобрава П. Јовановићу, да може на утакмици плугова да прикаже свој модел плуга са додатком на раонику који замењује дрљачу;

550) да се одобрава В. Стокићу да може на утакмици плугова да прикаже свој модел плуга са додатком апарата за сетву кукуруза.

551) да се препоручи Друштву Трезвености да оснује Пољопр. Књижн. и читаоницу;

552) да иде на изложбу у Сомбору и одржи Конференцију са члановима војвођанских Подружина, г. Б. Станисављевић члан Управе;

553) да се поклони по један Тежак и Календар из ранијих година Клубу за унапређење пољопривреде у Кривом Виру.

554) да се не може дати помоћ Одбору за Привредну Изложбу у Скопљу, пошто су друштвена средства исцрпљена, а помоћ Народне Баке може се дати само за сточарску изложбу.

VI

По осталим предметима одлучено је:

555) да г. В. Матић члан Управе иде лично код г. Министра Саобраћаја и представи му потребу да одобри повластицу на железницама, посетиоцима земаљске изложбе сувих шљива, коју приређује ово Друштво и чију је молбу одбила Генерална Дирекција Држав. Железница;

556) да се одговори Удружењу Југословенских Агронома да ће Друштво радо узети учешћа на Конференцији на којој би се претресао предлог закона о општој царинској тарифи, али да иницијативу за сазив Конференције прими Главни Задружни Савез;

557) да се одобрава тражено одсуство г. М. Ђорићу, хонор. књиговођи;

558) да се прима знању, да је Обласна Контрола прегледала рачуне за 1924. г. и 1925. г. и издала разрешницу;

559) да финансијски Одбор прибави податке о накнади дневнице г. Ј. Стојановићу, члану Обласне Контроле, који изврши преглед Друштвених рачуна.

VII

Саопштења и предлози:

560) Председник саопштава да су депоноване Друштвене акције Аграрне Банке и да би требало одредити делегата за Збор, Одбор одлучује да се изда пуномоћије г. Б. Ранковићу члану Управе.

561) Г. Б. Станисављевић члан Управе моли да се уступе стелаже и пирамиде Обласном Одбору, за приређивање изложбе. Одлучено је, да се тражени материјал уступи и да и Друштво узме учешћа на изложби са књигама и справама. У циљу пропаганде да се штампа летак у коме да се изнесе циљ и задатак Друштва, као и ценовници књига и справа.

Са овим је седница закључена.

ако не прегледате пре набавке робе за мушка или женска одела узорке из велетрговине Стермецки, те се уверите, да је избор највећи, квалитет најбољи и цене много јефтиније него магде. Пишите још данас велетрговини Р. СТЕРМЕЦКИ. ЦЕЉЕ, БРОЈ 78. СЛОВ. по мустре штофа, камгарна и шевјота за мушка одела, модерних каша, коверкота и вуне за дамске огртаче, свиле, етамина, делена, попелина и цефира за дамска одела, платна, шифона те од разне друге мануфактурне робе, које се шаље свакоме поштарине слободно на увид. Илустровани ценовник са више хиљада слика се шаље на захтев потпуно бесплатно. 4—4

ВОДЕНИЧНО-МЛИНСКО КАМЕЊЕ (Кварцна Сига)

од једног природног комада из чувеног

Косовског мајдана „ЗВЕЧАН“

Најстарије и најбоље у нашој земљи, награђена на Скопској изложби у 1928. год., има по свим величинама и за сваку мељају код.

Повлашћене индустрије

Телефон бр. 24 „РАЧИЋ - БОЉЕТИНАЦ“

5—4 Косовска Митровица

ЗЕМАЉСКА ИЗЛОЖБА СУВИХ ШЉИВА, ПРЕРАЂЕНОГ И КОНЗЕРВИРАНОГ ВОЋА И ПОВРЋА.

Српско Пољопривредно Друштво у Београду приређује у дане 12., 13., 14., 15., 16. и 17. новембра ове год. у својим просторијама Немањина улица бр. 11, земаљску изложбу сувих шљива и прерађеног и конзервираног воћа и поврћа.

Приређивање ове изложбе обилно су помогли Министарство Пољопривреде, Народна Банка и Извозна Банка, те ће вредност награда прећи суму од 50.000 динара.

На учешће имају права излагачи из целе наше државе како непосредни произвођачи — пољопривредници тако и фабрике и радионице за прераду и конзервирање воћа и поврћа, као и извозници сувих шљива и пекмеза.

На изложби ће увети учешћа и фабрике за израду справа и препарата за сузбијење биљних болести и штеточина.

Позивају се интересенти да на овој изложби узму што живљег учешћа.

Изашло је из штампе

НОВО ВИНОГРАДАРСТВО

од Ing. Милутина Стојановића

начелника Министарства Пољопривреде и хон. професора Пољопривредног Факултета на 30 штампаних табака (480 страна) са 140 слика, 14 карата и 40 таблица пуних научних података

ЦЕНА ЈЕ КЊИЗИ 50 ДИНАРА без поштарине

Књижарима и препродавцима 20% попуста. Може се добити код писца: Теодосијева ул. бр. 10. и код Српског Пољопривредног Друштва у Београду

Болесни Живци

Колико је дана у једној години, кроз колико станица мука мора да прође нервозан човек, јер лоши, исцрпљени живци огорчују живот и проузрокују много јада. Боли, тргања и пробадања, несвестица, нападаји страха, једно или обострана главобоља, шум у ушима, титрање пред очима, сметње у пробави, бесаница, избијање зноја, тргање у мишицама, неспособност за рад и многе друге појаве, редовито су последице слабих, смалаксалих, болесних живаца.

Како да се избавите од те невоље?

Моја баш изашла књига расправља о једном препарату који је **постао врелом благодати човечанства.** Потпомаже на управо чудесан начин делатност органа тела, јача хрбтеницу и мозак као и мишице, удове, даје снагу и вољу за живот.

У борби за здраве живце

ствара ово средство често чудеса, води храњиве ствари до најкрајњих места стварања крви, оживљује, окрепљује, одржи човека младим и свежим. Ваља да се сами уверите како Вам ништа неистинито не обећавам јер ћу кроз идуће две недеље свакоме ко ми пише. посне бадава и франко послати једну малу кутију на пробу као и књигу једног лечника са многостраним, дуготрајним искуством, који се је и сам имао да бори са овим патњама.

Напишите ми Вашу тачну адресу, па ћу Вам одмах бесплатно послати што сам обећао.

Ernst Pasternack, Berlin, S. O. Michaelkirchplatz Nr— 13— Abt: 352

1—1

ИСЦРПЉЕНИМ

физички или живчано, бесплатно шаљем појашњавајућу литературу — „Нов начин обнављања снаге, здравља, радне способности". — Тражити: Београд, Молерова 27., Милош Марковић.

1—1

Господари,

квасите усеве са GERMISANOM! Онда нема прашне снијети (Schneeschimmel), нити пак тврде снијети (Steinbrand). Продајно место: Мишковић и Ко., Београд, Сарајевска ул. бр. 70.

1—3

Сад је време набавити књигу

„Куда ћемо нашу децу-ђаке".

Цена 30 дин.

добија се код

Српског Пољопривредног Друштва

Немањина ул. бр. 11.

ПАЖЊА Г. Г. САРАДНИЦИМА:

Моле се г. г. сарадници „Тежака" да рукописе достављају откуцане на машини или бар читљиве руком писане.

ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ.

Пшеница је овршена и сада можете видети код пољопривредника који су прошле године семе пшенице запрашили са ПОРЗОЛОМ, да су добили много бољи и већи жетвени принос, него ли они који су семе пшенице потапали у раствор плавог камена, који убија клијавост семе.

на и умањује жетвени принос.

ПОРЗОЛ

је најсигурније суво средство за запрашивање семена, пшенице, ражи, јечма, воби и т. д. против тврде или смрдљиве сљети - главнице.

ПОРЗОЛОМ запрашено семе: даје здраву и богату жетву, не убија клијавост семена а појачава пораст биљке. — **Употреба лака и јевтина, семе се запраши за 10 минута и може се одмах сејати. Уштеда семена 15-20%, радне снаге и времена,** јер није потребно квашење и сушење.

ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ! — Тражите и употребите једино **домаће** средство **Порзол,** који је од наших стручњака **испробан** и употребом кроз неколико година у нашој земљи, **препоручен** је као врло добро средство. **Порзол** је по квалитету потпуно раван страним препаратима а знатно је јевтинији.

Помажите домаћу индустрију од које зависи напредак наше земље и пољопривреде. — Помажући домаћу индустрију помажете самог себе,

Тражите бесплатна упуства, плакате и ценовник на адресу:

„Биљана" А. Д. Београд.

Бранкова ул. 12. **Телефон 32-69.**

Порзол се може добити и код Српског Пољопривредног Друштва. 5—3

Лист излази 1. и 15. — Цена листу на годину за Краљевину С. Х. С. 30, а за иностранство 65 дин. — Ђаци и војници добијају лист у пола цене. — Претплата и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. — Рукописи се не враћају, — Цена огласима по такси. — Рачун код Поштанске Штедионице број 50350.

Штампа „ЗАШТИТА" — Београд, Студеничка 62. — Телефон 2-24.

Ослобођено поштарине
реш. Мин. Поште и Тел. бр. 17306/24. г.
Бр. 19. Београд 1. октобар 1929. год. LVI Год.

За С. П. Друштво власник
председник, Мирко Миљковић
Одговорни уредник
Божидар Ђ. Ранковић

Путеви напретка у пољопривреди.

Доба у коме се сада налазимо, ако би га правилно схватили, јесте *доба рада*, које се на првом месту наслања *на нашу памет и на нашу снагу*.

Ми смо у прошлости били упућени на сасвим друге стране: да извојујемо, бранимо и сачувамо народну и државну слободу и самосталност, те смо ради тога све своје умне и физичке моћи и снаге упућивали на те стране.

Борили смо се као лафови, као прави хероји, док нисмо успехе постигли.

У таквим приликама и у тој борби, залажући сву снагу на самоодржање, морали смо заостати на другим културним пољима, међу којима прва места заузимају поље народног просвећивања и привредно — економско поље.

Многи су од нас, за време последњих крволочних ратова, имали прилике, (и они који су као ратници пролазили кроз друге земље, као и они који су у ропству били) да виде просвећеност и економско богатство, као и остале гране народног живота, код других напреднијих народа, који су под повољнијим приликама живели и развијали се. И поређења њих са нама, њихов наредак са нашим — морао је сваки увидети колико смо на културном пољу заостали.

Посигурно знам, да би жеља свих нас била, да и ми станемо упоредо са тим срећним народима. Али и то знам, да се то не може постићи неким волшебним путем за неко кратко време; али ипак не смемо бити ни немарљиви ни толерантни спрам тог застоја.

Сад нам се, само по себи, натура питање: како ћемо и на који начин и ми моћи што пре решити тај проблем и што скорије стати уз те друге напредније народе, о којим тако често са усхићењем говоримо? —

По нашем скромном мишљењу немогуће је то питање успешно решити посебице, усамљени сваки за се — већ једино, најбрже и најсигурније, *удруженом снагом, т. ј. путем удруживања.*

Не мислимо овим да потцењујемо вредност личне иницијативе појединих наших истакнутијих пољопривредника и узор — ратара, који су на свом послу постигли несумњиве успехе и тиме били пострекачи рационалне обраде у својој околини — али општи успеси и општа срећа у ширим масама овим се не постиже.

Удруживањем у Задруге даје се могућност: да се наше произвођачке масе одупиру експлоатацији крупнијих капитала, да се одстрањују многобројни посредници између произвођача и потрошача и тиме врши правилнија организација продаје.

Таквим удруживањем јачамо нашу продуктивну снагу, јачамо вредност наших пијаца, повећавамо цену наших продуката, јачамо љубав ка заједници, као најсигурнију чињеницу за организирање, — а резултат таквог рада јесте јачање нашег благостања, чиме осигуравамо лакши и сигурнији живот, као и напредак на осталим пољима.

У овом облику постепено ћемо се извити из примитивног нашег живота и рада, када се није рачунало (а изгледа ми да се још и данас не рачуна) на време и снагу.

Дакле, наши заједнички интереси захтевају да се удружујемо, да стварамо и одржавамо све врсте наших задруга, које постоје на кооперативној основи.

У нашем округу* постоје кредитне и набављачке земљорад. задруге. Поред њих имамо: Винарску, Воћарску и Млекарску Задругу. Све те установе још таворе, јер поред све акције истакнутијих сарадника на том пољу примећује се још неспособност и нехат за удруживање код наших земљорадника.

Признајемо да то зло долази и до неактивности наших просвећених људи, јер да су њихов дух и љубав оданији ка овим идејама, били би бољи резултати.

Али шта да се ради, кад је садашњица створила такву социјалну атмосверу, у којој се рад на општем добру мало примећује? —

Стварни докази за неучешће наших пољопривредника огледају се у малом броју наших задругара у тим задругама, које већ постоје.

Слаб одзив и нехат огледа се и у малом броју чланова наших пољопривредних подружина, код којих је такође систем удруживања; само је код њих заступљена више страна просвећивања, т. ј. увећавање пољопривредног знања, које Српско Пољопривредно Друштво (као централа ових подружина) пружа својим члановима преко стручних књига и листова. Уз то о-

* Стари чачански округ.

могућава набавку бољег и јевтинијег потребног материјала: семе, справе, алате и т.д. за наше пољопривреднике.

Таквим обостраним радом Друштво појачава, као што у напред рекосмо, *потребна знања* пољопривредника и тиме допуњује наше задруге, које опет стварају *капитал*, што се једно без другог тј. знање без капитала или обратно не да ни замислити у напретку нашег пољопривредника.

Ако пољопривредници буду свесни снаге којом располажу а с којом би располагали тек онда, кад би се њихова свест о здруживању и задругарству уздигла на ону висину на којој треба да стоји — онда не би било ни једног пољопривредника ван задружних организација.

У пољопривредниковим су рукама производи, без којих не може бити ни једна класа. Њиховим производима увек је било и биће потрошача, јер ти производи у виду хране одржавају живот. Само је наша дужност, као што је и дужност државне привредне политике, да се омогући производња у већим размерима, с чиме ће се економски прилив ојачати.

Држава је дужна да на овом пољу даје што веће жртв ; а нашим просвећеним радницима и нашим пољопривредницима такође налаже дужност, да њихова лична иницијатива у томе буде што активнија, а она се — понављамо — може најсигурније и најлакше спровести кроз задружне идеје.

Мил. Т. Поповић,

учитељ у пенз., председник чачан. пољопр. подружине.

ИЗ РАТАРСТВА

Озими усев после озиме пшенице.

Шта можемо да сејемо после озиме пшенице, ако хоћемо да усев буде озими? О томе пита г. Свет. Косовић из Бос. Дубице, који је две године узастопце (непрекидно) сејао на већем комаду земље (љуте) —

од прилике 4 хектара — озиму пшеницу, и сада — природно — хоће да усеје нешто, што и земљу може да поправи. При томе он каже: „усјев разумије се треба да буде озими.“ Дакле, у овом питању постоје две интересантне чињенице: прво да земља после непрекидног двогодишњег усева озимог жита показује знакове погоршања у смислу плодности — треба да се поправи; и друго — да газда опет налази, да „усев треба да буде озими.“ То сигурно због тога, да у том крају озими усев највише обезбеђује довољну влажност земљишта за успешно развиће усејане биљке. На прву од ових чињеница уопште сви пољопривредници, особито тих крајева, који више-мање оскудевају у влажности земље, морају обратити озбиљну пажњу: у таквим крајевима узастопно (непрекидно) сејање озимог жита никако није за препоруку. Иако су чувени опити у Енглеској (Ротамтед) показали да озима пшеница доста прилично издржава непрекидно сејање на истим парцелама, чак у току више од 60 година, — док остале културне биљке никако нису могле да то издрже, — али чак и у Енглеској, где је талога довољно, опет пшеница при непрекидном усеву помало попушта у приносима. На континенту Европе такви опити показали су још брже опадање приноса наших усева при непрекидном сејању на истом месту. Разуме се, да се у сувљим рејонима континента ова обавезна појава мора показати још јаснија и оштрија. Дакле — за праксу — не треба да сејемо озимо жито, чак и на јаким земљама, узастопце на истом месту Главни узрок и разлог — немогућност нормалног накупљивања влаге у земљишту при таквом усеву, а због тога и нормалног успостављења плодности земљишта, јер сви процеси у земљишту — и хемијски, и биолошки, и физички — при недовољној влажности — не иду (не свршавају се) нормално. Осим тога не можемо сумњати у то, да и целој унутрашњој природи биљке не одговара непрекидно гајење на истом месту. За то се у пракси и уводи плодоред.

Друга је чињеница — неоспорна за наше пољопривредне услове: озими усеви увек су у већој мери обезбеђени влагом, него ли јари, особито — јаре житарице, изузев — кукуруза, који — по природи својој — лакше подноси сувље време. Али право има г. Косовић, кад хоће, да пре него што пређе на кукуруз, да усеје још нешто, што може да поправи земљу, и да при томе не изгуби годину за одмор земље — у црном угару. Уколико је земља тога рејона доста плодна — од природе — и уколико можемо да искористимо јесењу и зимску влагу без штете за идући кукуруз, то можемо да пробамо. Најсигурнији био би за то — изгледа — усев ма којег озимог жита у смеши са махунастом биљком да рану зелену сточну храну, коју слободно можемо да покосимо у Априлу, и одмах припремимо земљу за усев кукуруза. Да пробамо у таквим приликама — усев на пр. озиме раж у смеши — на пола — са озимом грахорицом.

Д-р Тим. Локоr, проф.

ИЗ СТОЧАРСТВА.

Гајење ждребади.

За одгајивање ждребади подједнако је важно: како избор родитеља — наслеђе, тако и начин како се ждребад гаје. *Ждребе може да буде и од најбољег соја (најбољих родитеља), па ако се не гаји како треба, неће ваљати.*

Теорични и практични одгајивачи су дошли до закључка: да су за гајење ждребади потребна три главна услова: 1) светлост, чист ваздух и чистоћа тела (дисање и нега коже); 2) добра храна и правилно хранење и 3) кретање и вежба тела — гимнастика

Коњушнице у којима се гаје ждребад треба да су простране, свегле, да у њима буде увек чист ваздух и да су чисте. Температура коњушница треба да буде 12—13 R.

Јасла из којих се кобила са малим ждребетом храни треба да буду примерне чистоће. А ждребне кобиле и ждребад треба да чувају и негују људи трезвени, чисти и који воле коње.

Кад год је лепо време треба кобилу са ждребетом пуштати на пашњак или какав затворен (ограђен) простор да се ждребе проигра. У противном: ако тога нема, онда треба кобилу са ждребетом посведневно (ако време дозвољава) изводити на поље, па држати док се ждребе проигра.

У почешку неколико недеља млеко је код малих ждребади, која сисају, искључива храна. А после 4 недеље по ждребљењу, ждребе се већ навикава на тврду храну. Жваће сламчице сена, дохваћа и по неко зрно овса поред кобиле и уопште вежба се у храњењу тврдом храном. Чим то наступи, треба ждребе одмах навикавати и давати му овса и сена. Ово се најбоље постиже на тај начин: *ако се испод јасала пришврди једно сандуче и удеси да у њему буде за ждребе увек зоби (овса) и помало сена*, из кога ће оно моћи јести кад год хоће, а да му кобила ово не може дохватити и појести.

По правилу ждребе треба да сиса најмање 5 месеци, а у нужди не треба одбити ждребе пре 3 месеца, ако од њега у будућности праве користи желимо. Одбијање ждребета од сисе треба да буде постепено. Ако кобила и поред добре хране не би ждребету довољно млека давала, онда таквим ждребадима треба давати крављег млека поред суве хране, и на тај начин надокнадити им мањак кобилиног млека. А ако би случајно кобила угинула, а мало ждребе на сиси остало, онда га треба вештачки хранити краљим млеком, у које додавати по мало шећера*) и које јаје, па то промешати и на сисаљку (цуцла) давати, или га навићи да то пије из шафоља. При овом можемо им корисно додавати и чорбе од прокуваног јечма и ланеног семена,

*) Кравље млеко има мање (у себи) шећера од кобилиног млека.

а по себи се разуме да им при том треба давати и довољно овса и сена.

Пред одбијање ждребади од сисе препоручује се: да им се пред и после одбијања неколико дана даје прокуван јечам са лаженим семеном. Ову храну ждребад радо узимају, и њоме храњена пре и после одбијања много за млеко не тугују и не омршају.

За ждребад је најбоља и по могућству треба да буде и искључива храна овас и сено, и где има још и зелена трава, а за пиће чиста хладна вода. Храна код ждребади треба тако да се удеси: да оброци буду чешћи а по мало, јер је доказанс: да овако храњена ждребад најбоље храну искористе и најбоље успевају.

Храна се ждребадима даје и подешава према соју — раси ждребади и њиховој будућој употреби. Ждребад од ладнокрвних коња (родитеља) тежег теглећег соја, у првој години брже и више расту и развијају се од ждребади топле крви — јахаћег соја. Па према томе треба им тако подешавати и храну: „да ждребад тежег соја добијају још у првој години поред доста зоби, нарочито више сена и уопште кабасте хране, него ждребад јахаћег соја — топле крви". Међутим ждребад које гајимо за будуће тркаче, треба увек да добијају обратно, више зрнасте хране „овса" него сена. Овако се хране за то: „да би ждребад тежег соја (ладнокрвна) боље израсла и раскрупњала се, а ждребад јахаћег соја (топлокрвна) добила снажније мишиће, а мањи обим трбуха". Што је за јахаће коње, а нарочито тркаче веома важно.

За све време дојења, (док су ждребад на сиси) несмемо дотичне кобиле за тешке и заморне радове употребљавати, а нарочито за прва 3 месеца по ождребљењу. И кад у нужди кобилу у том времену за рад употребимо, то при њеном повратку са рада треба је мало измусти и одморити, па пустити ждребе да сиса, да не би оно загрејано млеко посисало. Јер је оно веома шкодљиво и производи код ждребета разна обо-

левања желудца и црева, од којих болести могу ждребад много да закржљају.

Растење ждребади приближно узима се овако:

У првој	години	нарасте	ждребе	око	40 см.
„ другој	„	„	„	„	13·5 „
„ трећој	„	„	„	„	8 „
„ четвртој	„	„	„	„	4 „
„ петој	„	„	„	„	2 „

на пантљици мерено. Ждребад тешког теглећег соја расту и развијају се нешто више и брже.

Кад смо храну код ждребади подесили, онда треба настојаваши да се ждребад на чистом ваздуху што више крећу и играју, те да им се мишићи, кости и копите што боље развију и оснаже. Јер од тога зависи (код коња) будући рад, снага и издржљивост.

Вежбањем и чвршћањем мишића вежбају се и очвршћавају једновремено и везнице и кости. Ово развијање и вежбање мишића несме да буде једнострано, него свестрано, опште, докле год ждребад расту и развијају се. Напр.: код људи за вежбање и снажење младежи постоји поред природне, још и вештачка гимнастика. Ма да се не да̀ порећи: да је природна вежба — гимнастика коју тело по природном нагону изводи далеко важнија, као: трчање, скакање, рвање и т. д. на чистом ваздуху. *Слично овоме треба се старати да се снаже и вежбају и ждребад,* настојавањем: да су што више, по могућству (кад то време дозвољава) целог дана на пољу — на пашњаку да се крећу и играју. *А поред тога треба код ждребади јахаћег соја намештати и разне препоне* у извесној висини за прескакање, као: танке мотке сламом сбмотане (које су покретне); ровови од земље; ровови напуњени водом, лесе од пруња и т. д. што све ждребад у игри лако прескачу, нарочито у друштву (кад су више њих). Разуме се да их на ово прво треба натерати — навићи. А важно је често пројахивање кобиле на различитим теренима, а ждребад навикавати да нас при овом јахању прате. Ово се може чинити само са одраслим

ждребадима, која су од сисе одбијена и хране се сувом храном.

Пошто смо са предњим изређали у главном свеоно што је одгајивачу ждребади потребно да зна, нужно је да одгајивачи запамте и следеће:

1) *Мало ждребе за време дојења (5 месеци) а по могућству и до навршетка 1 године, не треба везивати и на њега улар мештати,* јер су му у том добу кости главе мекане, па се могу лако да нагњече и искриве, и на тај начин да ждребад добије ружну (криву) главу.

2) *На жребад не треба мештати око врата звонца или пропорце,* јер се они од њихове лупе и звеке плаше, што може да има рђав утицај и на њихов будући темперамент и нарав.

3) *За време дојења ждребад не треба нарочито шимарити — чистити.* Јер док је ждребе на сиси, њега кобила по свом природном нагону лиже и чисти. И тек доцније, посла 3—4 месеца, кад се ждребећа длака слиња и промени, треба га и четком чистити. А дотле довољно је ако под ждребетом буде било увек чисте и суве простирке (сламе), и ако га свакога дана једним парчетом чоје или сукна по длаци загладимо и прочистимо.

4) *Још у раној младости треба жребад од тугаљивости одвикавати,* што се постиже ако ждребе навикнемо да чешће (руком) тапшемо и милујемо по целом телу. А нарочито по сапима, трбуху, и осталим деловима скривеним између предњих и задњих ногу, куда су најтугаљивија.

5) *Благо поступање и миловање ждребади препоручује се све дотле докле ждребе мажење и миловање правилно схвата и мирује.* А чим приметимо да мажење и миловање почне ждребе да злоупотребљава, н. пр: кад га милујемо хоће да нас глоцка и уједе, или да удари ногом, треба га одмах за то казнити, и од тог доба ваља са њим озбиљно поступати док се од тога не одвикне. *Тако исто ваља строго избегавати задиркивање и зачикивање малих ждребади,* (што деца

па и одрасли радо чине). Јер се овим ждребад кваре и навикавају: да уједају, бију ногама, чивтетају се и т. д. И ако овакве појаве наступе треба их паметном строгошћу сузбијати.

6) *Копите и жабице треба савесно код ждребади чистити и старати се да имају довољно природне влаге*, што се постизава пуштањем ждребади на поље — пашњак, ливаду.

7) *Ждребад треба још од ране младости навићи на подизање ногу — копита*, по којима (копитама) их треба при чишћењу сваког дана лупкати дрвеним чекићем као кад се поткивају. Те да се на тај начин за поткивање припреме. А по могућству треба ждребе са кобилом од времена на време водити и у поткивачницу, да им се ова омили и да се навикну на лупу чекића, те да се доцније узмогну лако поткивати. Том приликом треба им и копите сасецати да правилно расту.

8) *Пошто кости (костур) код коња завршавају растење и развијање са 3 године*, то по правилу до тог времена не треба ждребад поткивати, јахати и за рад употребљавати. А од 3 до 5 год. старости могу се ждребад поткивати, дресирати и за лакши рад употребљавати, јер до тога доба мишићи код ждребади расту и развијају се.

9) *Младог коња треба пажљиво и мудро обучавати и за рад употребљавати.* Јер ако према њему нисмо у почетку пажљиви, можемо лако да га уарумимо и упропастимо, а тиме он губи много у вредности и цени, и

10) *Не треба никад да заборавимо:* „да здравље једног добро одгајеног коња, његова снага, издржљивост у раду, — дуг живот и лепа нарав", *зависи од светлости, чистог ваздуха и чистоће коже — тимара: добре хране и правилног храњења; доброг пошкова; свакодневног кретања и рада, и лепог поступања.*

Милан Митровић,
ветеринар. п. пуковник у пенз.

ИЗ МЛЕКАРСТВА:

Начини исплате млека.

Код нас се сада млеко обично плаћа по литру, ређе по килограму.

С обзиром на то, што је млеко по квалитету врло колебљив производ, јавила се је потреба за савршенијим и правичнијим начином исплате.

При исплати млека може се имати у виду само *количина*, како се то код нас плаћа, или *количина и каквоћа*.

Први је начин најпростији, али неправедан, кад се зна, да млеко није увек исте каквоће, а нарочито му је колебљива садржина масти.

Ако се млеко плаћа просто по литру или килограму, онда продавац доброг и продавац лошег млека добијају *исту* цену, што је неправично и што даје повода, да произвођачи и продавци млеко водом разређују и кваре.

Да би се томе стало на пут и да би се исплата млека поставила на основицу правичности, заведени су нарочити начини исплате млека, од којих ћемо за сада навести један, а то је *исплата млека по кило (литар) — проценшима*.

Кило (литар) проценат је производ из количине млека и његове масноће т. ј. процента масти. „Кило-проценат“ се зове, ако се млеко мери на кило, а литар-проценат, ако се мери на литар.

Овај начин исплате млека најбоље ћемо објаснити примерима:

Ако неки произвођач млека унесе н. пр. у млекарску задругу једног дана 60 кг. млека са 3, 4% масти, онда је он тог дана унео 60×3,4=204 кило-процената. Ако је сутрадан испоручио 55 кг. млека са 3,6% масти онда је унео 55×3,6=198 кило процената. Сабирањем дневних кило процената може се изнаћи колико је свега кило-процената испоручио у току седмице или месеца. Ако се тај збир помножи с ценом једног кило-процента,

која се утврђује погодбом, онда ће се изнаћи, колико има да му се плати на крају седмице или месеца.

Ако је у току месеца неко испоручио н. пр. 6120 кило-процената и ако је кило-проценат погођен н. пр. по 88 пара, онда ће он крајем месеца имати да прими 6120×88=5385,60 динара.

Испитивање масноће млека врши се сваког дана или, лакше, два пута недељно, па се месечни просек узима у рачун. Методе испитивања масти су познате, то су герберова ацидобутирометријска метода, новосал, херберова и др.

Исплата млека по кило (литар)-процентима је правична, јер ће продавац бољег маснијег млека, постићи већу цену одн. добит, него продавац лошијег млека. Ево примера:

А. испоручи 60 кг. млека са 3,4% масти = 204 килопроцената × 88 пара = 179,92 дин. Килограм млека хвата му се 2,99 дин.

Б. испоручи 60 кг. млека са 3,9% масти = 234 к. п. × 88 пара = 205,92 дин. Килограм млека хвата му се 3,43 дин. Као што се види боље се млеко боље плаћа.

И за купца је боље, јер ће он масније млеко на сваки начин боље продати, из њега добити више масла или сира.

Продавац нема рачуна да млеко квари досипањем воде, јер у колико водом повећа количину, тачно у истој размери смањује масноћу, па је сума кило-процена иста, те не добија ништа.

Ако се хоће да изнађе, колико ваља плаћати један кило-проценат *према тржишној цени млека*, онда је довољно, да се просечна тржишна цена једног килограма млека нпр. 3 дин. подели с просечном масноћом за тај крај и доба године (зима, пролеће и т. д.) На пример-3:3,4=0,882 дин.-то је цена једног кило-процента.

А. Г. Јовановић.

ИЗ ВОЋАРСТВА.

Уништавање штеточина.

Воћке, исто као и остале пољопривредне усеве, нападају најразличитије болести и штеточине „из царства биљног и животињског.“ Не мислим да их попишујем, јер то би било врло опширно, а осталом то не спада у воћарство већ у фитопатологију. Проговорићу само о средствима, која спречавају ширење болести и штеточина. Основа целог лечења истих, посталих ма којим начином, је избегавати их. А то се постиже овако:

1) **Правилно и темељито обрађивање земље** под воћкама у којој се много штодљивих буба развија. Честим обрађивањем земље, долазе бубе или њихове ларве на површину земље, а ту угицаје времена или птица су уништавање Болести изазване непогодним земљиштем су врло честе и тешке. Узроци могу бити у неподесним особинама земљишта, тешким и без довољно ваздуха, врло влажним, сувим и сл. Разуме се, да и неподесна клима може изазвати болести врло озбиљне, као на пр. град, мраз, велика врућина и т. д.

2.) **Одржавање чистоће воћњака**, то јест избацивати и уклањати све што је болесно, скупљати и уништавати суваре, уклањати болесне плодове, грабуљати и палити одљуштену кору са воћака, уништавати нападнуте листове и гранчице — јер су извор нових заража. Пажљиво неговање има на здравствено стање воћака највећи утицај, па због тога није довољно само воћку посадити и више се о овој не старати, ако хоћемо да нам испуни наше тражње.

3.) **Добра исхрана воћака**, јер она и природне прилике најлепше чувају воћку од ма каквих болести и штеточина, због тога што се воћка добро храњена одликује већим отпором против свију рђавих утицаја. Тако је на пр. познато да каселска ренета пати од рака, златна зимска ренета од крваве ваши, али обично

само онда, ако расту на непосредном, влажном и мршавом земљишту.

Опасност од болести и штеточина често се преувеличава, а некад опет потцењује. Тако на пр. преувеличаване су штете изазване крвавом ваши, раком, гусеницама и т. д., а ипак не можемо их сравнити са штетама изазваним црвима или краставима на плодовима; због чега воће има око 50% мању вредност — ако се уопште може продавати.

Раније су се препоручивала против разних болести и штеточина разна средства против њих. Али се показало, да је њихово дејство врло једнострано, због чега се значај њихов у пракси доста умањио. У последње време употребљава се највише воћни карболинеум, који сва остала средства избацује из употребе. Карболинеум се показао као универзално средство против свих болести и штеточина. Прављење раствора карболинеовог је једноставније него на пр. бордовске чорбе, раније најупотребљаваније, јевтиније је, лако се добија, не квари се, не загушује прскалицу, не садржава никакве отрове, тако да не шкоди ни подусевима. У трговину долази под разним именима као: Дендрин, Вегетан, Лаурил, Дендрозан, Дрворин, карбокримп, лохсол, арборин и т. д.

Карболинеум је алкилачки (лужив) због чега његов раствор намењен прскању, мора бити спремљен тачно по пропису, иначе воћку може лако поштетити. Дејствује алкалички на бубе, њихова јаја и ларве, а утиче такође својим гадним мирисом на отеривање инсеката, који поново наилазе. Јачина карболинеовог раствора за прскање употребљава се према времену вегетације:

а) У зиму или пролеће до марта прскамо јабучасто воће са 10—15% т. ј. на 10 до 15 кг. карболинеа дамо 85—85кг. воде, а за коштичаво воће са 6—10%.

б) У време пупљања воћака са 1% раствором.

в) Укратко пред цветањем, у време цветања и по цветању са 1/2%, али у време цветања неки уопште не препоручују прскати.

г) Од краја маја до половине јула са 1—2% раствором.

Прскање морамо неколико пута поновити, иначе је безначајно. Прска се са прскалицама најразнијих конструкција. Не треба никад прскати, кад је велика жега, велики ветар, киша или мраз. После кише треба прскати поново. Прскање треба да буде у што ситнијим капљипама. Да би прскање имало већи утицај, треба најпре очистити добро воћке од старе коре.

Раствор карболинеов 20% показао се као добро сретство против крваве ваши, 50% против рака. Те концентрације употребљавају се наравно само за мазање.

Уништавање штеточина и болести правилним прскањем карболинеовим врло је користан рад, тако да га не можемо довољно нахвалити. Воћке сваке године прскане су здраве, лепо расту, дају красне нецрвљиве бербе, тако да се новац дат за прскање опет врло добро исплати.

Др. Инж. В. Јански, проф. Више пољопр. школе у Табору Ч. С. Р.

НАРОДНО ЗДРАВЉЕ:

Да ли патлицани лече артериосклерозу? *)

У лечењу имамо више начина. Врло ретко можемо учинити нешто непосредно против изазивања болести, заразне клице. Имамо врло мало лекова, који могу убити заразне клице, кад се унесу у организам. Тако кинин, када се узима довољно дуго времена, може побити изазиваче маларије.

Обично наши лекови иду на то да сузбијају извесне знаке болести и извесне болесне појаве у организму. Обично наши лекови потпомажу тело или поједине његове органе, да лакше и с више снаге одоле нападима болести, да је издрже и да потпомогну организам, да се ослободи болести.

У озом правцу делује и исхрана. И врло често баш од исхране зависи, да останемо здрави. А још че-

*) Одговор на питање Милана Јовића, поседника

ше од исхране за време болести зависи, да срећно савладамо болест. Храна је врло моћан чинилац, који нас заштићује у болести и који нас доводи оздрављењу. Храна је често важнији лек од сваког другог лека из апотеке. Никада нам никакав лек неће помоћи, ако се не управљамо у исхрани, како нам је прописано, а нарочито, ако чак и супротну и забрањену храну једемо. Али има чак и такве хране, која не само да одговара болесном стању организма, него и потпомаже правилнији рад или га олакшава.

Такву улогу има и поврће, па и воће код људи, који су наклоњени или пате од артериосклерозе. Међу поврћем патлицани се одликују великим количинама витамина и баш нарочито витамина, који утиче на правилан рад крвних судова и крви, те свакако да и у овом погледу ублажује обољење.

Али они имају и соли, које нису као оне из меса и других неких хранљивих намирница шкодљиве за крвне судове, те не изазивају скрчњавање њихово. А артериосклерозу, и ако не можемо сасвим излечити, можемо је спречити у напредовању, нарочито је веома корисно по здравље ово још у почетку болести предузимати. То се најбоље постиже одговарајућом исхраном и избегавањем свих оних намирница које изазивају скочавање судова. Због тога се препоручује млечно биљна храна, а забрањује месо. Ето лековитости патлицана! И заиста сви артериосклеротичари нека једу салате од црвених патлицана као главно јело. Олакшаће им крвни притисак и осетиће се боље. Али ни за здраве пресни патлицани нису некорисни и њиховом здрављу могу само користити.

Д-р. Ст. З. Иванић.

ИЗ ВИНОГРАДАРСТВА.

Нешто о паковању свежег грожђа за извоз

Свеже грожђе садржи састојака врло корисних по људски организам, те се стога све више и више тро-

ши. То опажамо и на нашим домаћим тржиштима, а тако исто и по повећаном извозу нашег грожђа у земље, које не производе грожђе у довољној количини за подмирење потрошње својих грађана.

Од наших стоних сората грожђа већ и на домаћим тржиштима, а тако исто и у иностранству, највише се тражи и троши смедеревка, која се истиче и по спољњем изгледу и по пријатном укусу и карактеристичном мирису, а нарочито хармоничним односу између шећера и киселине, што чини да се може много више појести одједном, него икоја друга сорта.

Из тих разлога из смедеревске околине из године у годину све се више извози смедеревка у свежем стању ра стране пијаце, а нарочито у Беч и Праг. Да би се тај извоз повећао тиме, што ће на те пијаце наше грожђе стићи у добром стању, потребно је да се паковање грожђа врши што пажљивије. Како наши људи нису пак у томе вични, то је Министарство Пољопривреде ових дана изаслало у окслину Смедерева једног свог стручњака г. Павла Цезара, управника лозног расадника у пензији, који је практично обучавао раднике у овоме послу.

Г. Цезар је на тим предавањима објаснио штете од досадашњег начина паковања, где су се требљени гроздови само слагали у сандучиће сбложене танком хартијом, тако да се грожђе унутра у корпи или сандучићу при потресу у колима и железници стресало и убијало. Начин паковања који г. Цезар препоручује састоји се у овоме: Грожђе брати кад спадне роса никако не додирујући руком пуцад, већ га држати за петељку. Затим га принети радницама за паковање. Ове га прво требе од свију патрулих, ситних пуцади, а једна од њих га пакује у корпице или сандучиће овако: Сандуче се изнутра сбложи танком хартијом за паковање, затим се десном руком узме за петељку један очишћени грозд и спусти са петељком горе на дно сандучета, а левом руком подухвати и лагано притисне уз бок сандучета. Затим док се левом руком стално држи грозд притиснут уз бок сандучета, десном се узима за петељку други грозд и меће на дно сандучета, а

левом руком одмах прихвати и притисне уз први грозд и тако даље редом ради: десном руком узимајући само за петељку грозд и стављајући га у сандуче поред раније метнутог грозда, а левом руком држећи стално притиснуто грожђе уз бок сандучета, тако док се не покрије дно сандучета. Преко овог првог реда грожђа стави се парче танке хартије за паковање, па се затим ређа други слој грожђа на исти начин као и први, па најзад трећи слој. Тај трећи најгорњи слој грожђа треба да је нешто изнад саме ивице сандучета за 1 до 2 см., преко њега се пресавијају окрајци оне танке хартије којом је сандуче изнутра обложено па се преко тога стави парче хартије за паковање на коме је назив и порекло грожђа и име извозника. Затим се стави поклопац на сандуче и ако је обично сандуче од дасака, закује, а ако је од разређених танких дашчица, као што их употребљавају у Италији, онда се канапом на сва четири ћошка привеже за сандуче. Поклопац треба ставити на горњи слој грожђа који стрчи изнад сандучета за 1—2 см. и при закивању или везивању пажљиво га притискати уз сандуче тако да се грожђе сабије и по дубини као што је при паковању сабијено са стране уз бокове сандучета.

У оваквом сандучету грожђе се не покреће — чврсто је сабијено једно уз друго, а како је уз то по природи еластично, то се пуцад не круне и не гњече и пошиљка може да стигне у добром стању и на удаљена тржишта, где треба вршити претоваре и за где му треба неколико дана транспорта.

Бож. Ђ. Ранковић.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ:

Питање: У магацину где је смештена већа количина овогодишње пшенице појавиле су се црне бубе у виду стеница, облика полуоблог а боје потпуно црне. Молим за одговор на који ћу начин да их одстраним јер једу пшеницу.

Влашка (Косм.) **Ђура Јанковић.**

Одговор: Врло је тешко да и одговор када се не зна о чему се ради. Већ више пута сам молио читаоце

Тежака да уз питање пошљу и саму шеточину — неколико примерака — као и оштећени материјал. Знам да је непријатан посао правити пакете и носити их на пошту, али у већини случајева неопходно је потребно имати штеточину да би се одговор могао дати. Сем тога, ми сви који се бавимо овим стварима са највећим задовољством примамо материјал из разних крајева, јер нам служи за проучавање и прављење збирака, те из захвалности трудимо се да што пре и што опширнији одговор дамо.

А спремити и послати материјал је врло лако. Одрасле веће инсекте, ларве и гусенице, најбоље је послати у већем броју у плеханој кутији, а у недостатку истих у обичним кутијама од картона, и заједно са инсектима ставити и нападнуте делове биљке. Нарочите отворе на кутијама, да би ваздух боље улазио не треба правити, али зато увек са инсектима мора бити по мало зеленила, ради одржавања влажности.

Мале инсекте, меког тела, треба слати у флашици, у обичном шпиритусу, или, ако шпиритуса немамо, онда у јакој ракији.

Бубе на које се тужи г. Јанковић могу лако бити жишци, а могу бити и разне друге врсте тврдокрилаца. На сваки начин прегледајте чланак г. Б. Хергуле, под насловом „Опасан штетник житних спремишта“ који је изашао у бр 8. и 9. Пољопривредног Гласника, као и мој чланак „Житни жишци“ у Тежаку Број 2 од ове године.

У случају да буба која напада пшеницу није жижак, пошљите што пре пре Друштву извесну количину од њих, па ћемо видети шта треба радити.

Д-р. П. Вукасовић.

Одговор: *Милошу Добрићу — Дубица.* Ваша болест плућа је врло озбиљна, али добар је знак, што не губите у тежини. Да бисте се ослободили болести, треба да се што боље храните, немојте радити тешке послове. Крећите се и бавите што више по чистом ваздуху. Спавајте при отвореним прозорима. Свако

јутро трљајте се водом, која је преко ноћи престојала у соби, по грудима и леђима, а затим лезите у постељу још пола сата. Исто тако чините и у вече пред спавање. За храну узимајте млеко и млечне производе, јаја па и месо, али и што више поврћа и воћа. Добро би било, ако имате могућности, да одете на неколико месеци, у неко лечилиште. Болест се може излечити, али треба много стрпљења и што бољи живот.

Д-р. Иванић.

БЕЛЕШКЕ.

Земаљска изложба сувих шљива и прерађеног и конзервисаног воћа и поврћа. — У вези рада на побољшању квалитета наших сувих шљива, прерађеног и конзервисаног воћа и поврћа као и изналажењу нових купаца тих артикала и побољшању њихове продајне цене путем пропаганде и изложби, — Српско Пољопривредно Друштво у Београду, потпомогнуто од Министарства Пољопривреде и управа Народне и Извозне Банке, приређује у својим локалима, Немањина ул. број 11, а у времену од 12.—17 новембра ове године земаљску изложбу сувих шљива, прерађеног и конзервисаног воћа и поврћа, као и средстава (препарата) и справа, које служе за заштиту шљивика од шљивине штитасте ваши, што је „Тежак" већ забележио. —

Излагаће се:

Све сворте сувих шљива, које непосредни произвођачи могу слати у кесама, у количини од најмање 1 кгр., а задруге, фабрике, радионице и извозници упаковане онако, како их за продају или извоз спремају;

Све врсте и сорте прерађенога и конзервисаног воћа: пекмези, компоти, слатка, мармелада, суво воће, кандирано воће, воћни сокови и напитци без алкохола, маслиново уље, маслинке и смокве, — у теглама, боцама кутијама, корпицама, нивама и т. д., у количини од најмање 1 кгр. односно како је за продају или употребу спремљено;

Све врсте и сорте конзервисаног поврћа: бораније, грашак, патлиџан, краставци, паприка, шпаргле, разне салате, „ајвар", мариновани разни и др., у количинама од најмање 1 кгр. у стаклени теглама или лименим кутијама, како је за продају или потрошњу припремљено,

Све справе и препарати за сузбијање и уништавање биљних болести и штеточина, у количинама од по 7 комада сваког модела справе и то 1—5 кгр. препарата, у стакленим боцама, или како је за продају упаковано.

Право учешћа на изложби имају сви пољопривредници из наше државе и заступници страних фабрика, фирми и предузећа, која се баве продајом справа и препарата за борбу против биљних болести и штеточина у нашој држави.

На име награда издаће се излагачима у пољопривредним справама, алату, семењу и поучним пољопривредним књигама сума од дин. 50 000. — Непосредни произвођачи и задруге имају права на материјалне награде и награде у похвалницама, а фабрике, радионице, извозници, предузећа и заступници само на награде у похвалницама.

За сва ближа обавештења обратити се С. П. Друштву, Немањина ул. бр. 11. — Београд.

Позивају се чланови Подружнина и читаоци „Тежака" да слањем својих изложбених предмета узму учешћа на овој изложби и да је посете.

Пример за углед. Сава Арнаутовић, из М. Причиновића редован члан Српског Пољопривредног Друштва као извежбани и школован калемар, окалемио је пољопривредницима у срезу мачванском разних воћака и то од 1925. до 1927. год. близу 5.000 комада одабраних сората.

А своме расаднику одгајио је и продао за то време 1000 воћних садница.

Има рационално одгајен воћњак засађен јабукама, крушкама, шљивама, дуњама и др. воћем од кога добија леп приход. Плодови са његовог воћњака увек су награђивани на пољопривредним изложбама. Нарочито његове дуње крупног плода врло добро уновчава продајом на београдској пијаци. Он води књигу прихода и расхода за сваку годину, што је реткост код наших пољопривредника. Има прописну стају за гајење стоке са ђубриштем, а пре рата имао је и вештачки рибњак.

П. С. П.

Фонд Михајла Пупина. У једном од прошлих бројева „Тежака" изнето је племените дело г. Милана Косовца из Бачког Градишта и супруге му Драгиње који су од целокупног свога имања основали Задужбину са циљем, да се на томе имању подигне пољопривредна школа где би се српчићи православне вере учили како треба земљу у духу народне економије обрађивати.

Једновремено са овим и наш земљак, широм целога

света познати научник г. Михајло Пупин, професор Универзитета из Њујорка оснива Задужбину под именом: „**Фонд Михајла Пупина**“ са задатком, да се приход фонда употребљава на давање стипендија ђацима из Војводине, који ће се школовати у пољопривредној струци као и за награде за ванредне успехе у пољопривреди, у целој земљи.

Из писма г. Пупина који оснива ову задужбину најбоље се види да он ни после толико година није заборавио своју родну груду и ако је не само у својој новој постојбини већ широм целога света стекао почасти које један човек може задобити. Па не само да овај врли човек није заборавио своју родну грудву него му је и поз ато шта је у њој и најпотребније, а то је унапређење пољопривреде као најглавније привредне гране целокупног народа наше земље, те је зато овој својој задужбини и ставио у задатак да унапређује пољопривреду у земљи, у кој се он родио. Све ово види се лепо из његовог писма којим оснива своју Задуждужбину а које у целости гласи:

„Господину Министру Пољопривреде и Вода Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца — Београд.

На основу чл. 4. Закона о Задужбинама част ми је замолити Господина Министра да ми у смислу чл. 3. истог закона изволи вратити одобрење за оснивање Задужбине под именом: „**Фонд Михајла Пупина**“.

I. **Циљ Задужбине**:

Приход имовине именоване задужбине делиће се по мојој смрти на десет једнаких делова.

Један од тих делова употребиће Српско Привредно Друштво „Привредник“ у Београду, које ће овом Задужбином руковати.

Други део од тих десет делова предаваће „Привредник“ на концу сваке године Српској Црквеној школској општини у селу Идвору у Банату, мом родном месту.

„Привредник“ ће настојавати да Црквено Школска општина у Идвору употреби тај прилог на црквено и колске потребе, као за оправку цркве и школе, годишње награде школске деце и за напредак у науци и за узорно понашање и т. д.

Осталих осам делова исплаћиваће „Привредник“ на концу сваке године за време од две године од моје смрти овим мојим рођацима: Тими Пупину, Ники Пупину и Душану Пупину у Идвору, Лепосави Терзић, Катици Стајић и Илији Олћану у Великом Бечкереку, Љубици Барјактаровић, из Панчева кћи Максе Барјактаревића, сада удата и Неви Кешанској у Вршцу. Свака од ових особа добијаће за време

од две године од моје смрти по једну десетину од прихода моје имовине. Ако ма која од тих особа не буде у животу после моје смрти, онда ће се део који сам наменио тој особи исплатити наследницима те особе.

Кад ови делови буду исплаћени две године после мо'е смрти, онда ће „Привредник" употребити осам десетина од прихода Фонда на давање стипендије ђацима из Војводине који ће се школовати у пољопривредној струци. Ову поделу стипендија вршиће „Привредник" по најбољој својој увиђавности. Извесан део прихода од ових осам делова може „Привредник" употребити као награде за ванредне успехе у пољопривреди у покрајинама Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца. Те ће се награде звати: „Пупинове награде".

II. Задужбинско имање:

Овом фонду поклањам имовину у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца која се састоји од:

50.000 удеоница Српско Америкапске Банке у Београду.

1,500 000 динара унутарњег зајма Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца.

50.000 динара зајма госп. Павлу Хаџи-Павловићу, који је осигуран са 4.000 његових удеоница у Српско Америкапској Банци и са гаранцијом Српске Америкапске Банке.

Сви ови моји папири од вредности као и истраге од потраживања налазе се на чувању код Српско Америкапске Банке у Београду. Чим ова моја задужбина добије законску егзистенцију, све те хартије и исправе постају својина „Фонда Михајла Пупина" и њену ће Управу узети „Привредник" у своје руке.

Док ја будем у животу „Привредник" ће приходе мога фонда прикупљати и мени их, или особама које именујем, предавати, задржавајући од тих прихода 5% за своје сврхе. Кад ја будем умро са приходима поступиће се онако како је наређено у тач. I. овог акта.

За мог живота „Привредник" не може мењати инвестиције те имовине без мог одобрења. После моје смрти, „Привредник" ће инвенстирати имовину фонда по својој најбољој увиђавности.

III. Управа Задужбине:

За Управника своје Задужбине одређујем Српско Привредно Друштво „Привредник" у Београду, које ће имовином мога фонда руковати у смислу закона о Задужбини и Правила које сам ја овим мојим актом прописао.

У случају ако бих ја умро пре но што се ова моја задужбина одобри, онда се овај мој писмени акт о оснивању

Задужбине има сматрати као мој тестамент, пошто он испуњава све формалности прописане законом за тестамент и Управник мог фонда „Привредник" предузеће одмах све законске мере да мој фонд добије законску егзистенцију и постане правна личност.

Молим Господина Министра да прими уверења мог најдубљег поштовања.

Сведок

Јован Кајгановић ср. **М. И. Пупин,** с. р.

Пошто су и за оснивање ове Задужбине испуњени сви законски услови, то је Указом Њ. В. Краља, од 30. новембра 1928. године а на предлог Господина Министра Пољопривреде и Вода одобрено оснивање Задужбине под именом: „ФОНД МИХАЈЛА ПУПИНА."

Лепшег примера љубави за земљу у којој се човек родио и у коме је правцу треба помагати нема од овог примера г. Пупина и за то нека је изврсном сину ове лепе земље г. Михајлу Пунину хвала.

Д. Ђ.

Записници седница

Управног Одбора Српског Пољоприв. Друштва:

33. седнице држане 14. августа 1929. г. у Друштвеном дому у Београду

Били су присутни г. г. Председник Др. Т. Митровић и чланови: В. Матић, А. Рашковић, Д. Спремић, Т. Владисављевић, М. Стојановић, Л. Сладековић, С. Ратковић и Б. Ранковић.

Председавао Председник г. Др. Т. Митровић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

562) Прочитан је и примљен записник 32. седнице Управног Одбора.

II

563) Прочитан је и усвојен записник 32. седнице Књижевног Одбора.

III

Прочитан је записник 33. седнице финансијског Одбора па је одлучено:

564) да се прими знању да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

565) да се прими, знању да је извршен преглед касе и нађено стање исправно;

566) да се штампање изложбеног плаката уступи Штампарији Св. Сава за 1550 динара;

567) да се по питању дневнице коју тражи г. Ј. Стојановић за преглед Друштвених рачуна, потражи мишљење од Главне Контроле;

568) да се г. Н. Ђорђевићу уступе 1500 тегла за конзервисање, под условима изнетим у молби.

IV

Прочитан је записник 33. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

569) да се одбије понуде бр. 7513 за ливадске дрљаче и бр. 7704 за моторне тестере, пошто је понуђена роба непотребна;

570) да се по понуди бр. 7750 набави 10 муљача и 6 преса.

V

Прочитан је записник 33. седнице Програмског Одбора, па је одлучено:

571) да се Власотиначкој Подружини оштампа 100 изложбених плаката на терет одобрене помоћи;

572) да се замоли г. М. Дуњић, да у име Друштва одржи предавања на учитељском курсу у Трстенику;

573) да се извести П. Јовановић ди ће бити пуштен на утакмицу плугова са својим изумом, ако се са тим сагласе стручњаци;

574) да се по тражењу Мин. Пољопр. а на основу тужбе г. Љ. Петковића, изврши преглед Подружина у В. Каменици, Ваљеву, Мионици и Обренонцу, а Министарству поднесе извештај. Преглед да изврши г. Д. Спремић члан Управе.

VI.

Саопштења и предлози:

575) Прочитана су писма Мин. Пољопривреде и Пољопр. факултета, којим саопштавају имена представника у комисији за међународну утакмицу плугова. Одлучено је: да се комисија састане 19. ов. м. и изради детаљне услове за утакмицу.

576) Прочитана су писма гг. М. Миљковића Председника и Н. Петровића члана Управе, да ће извесно време одсуствовати. Одбор прима знању.

577) г. В. Матић члан управе саопштава, да је ишао у Мин. Саобраћаја поводом повластице за посетиоце земаљске изложбе сувих шљива, и да је обећано, да ће се повластица дати.

578) г. Б. Ранковић члан Управе саопштава, да због службеног пута неће моћи да заступа Друштво на Збору акционара Аграрне Банке. Одлучено је, да се упути г. В. Матић члан Управе.

579) г. С. Ратковић члан Управе саопштава, да је при проласку обишао Подружине у Рибнику и Грабовцу и прегледао њихов рад и стање, и нашао све исправно. Одбор прима знању са захвалношћу.

Са овим је седница закључена.

34. држане 17. августа 1929. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. Председник Др. Т. Митровић и чланови; Д. Спремић, С. Ратковић, М. Стојановић, Б. Ранковић и А. Рашковић

Председавао Председник г. Др. Т. Митровић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

580) Председник саопштава, да је ову седницу сазвао ради договора о узимању учешћа на спроводу посмртних остатака бивших Друштвених председника Душана Спасића и Владимира Кушаковића, који су за време окупације умрли у Француској и чији остаци стижу у Београд 18. ов. м. ради сахране на овд. гробљу. Одбор одлучује: а) да спроводу присуствују по могућству сви чланови Управе; б) да се у место полагања венца упишу за чланове добротворе са улогом по 500 динара и то: покојни Душан Спасић за добротворство сиромашних ђака Основних Школа на Душановцу, а покојни Владимир Кушаковић за добротвора ратничке сирочади у Београду, и в) да се у Тежаку штампају њихове биографије.

Са овим је седница закључена.

35. држане 21. августа 1929 г. у Друштвеном Дому у Београду

Били су присутни г. г. Председник Др. Т. Митровић и чланови: А. Рашковић, Т. Владисављевић, С. Ратковић, Б. Ранковић, В. М. Матић и Л. Сладековић.

Председавао Председник г. Др. Т. Митровић.

Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I

581) Прочитани су и примљени записници 33. и 34. седнице Управног Одбора.

II

582) Прочитан је и усвојен записник 33. седнице Књижевног Одбора.

III

583) Прочитан је записник 1. седнице Одбора за међународну утакмицу плугова, па су усвојени предлози о начинима орања и оцени, као и накнади трошкова члановима Одбора приликом изласка на терен.

IV

Прочитан је записник 24. седнице Финансијског одбора, па је одлучено:

584) да се прими знању, да су прегледани и сверени рачуни преко 1000 динара;

585) да се не може изаћи на сусрет молби Пр штинског Соколског Друштва, пошто се нема буџетске могућности.

V

Прочитан је записник 34. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

586) да се по понудама бр. 7986 за сејалице и бр. 7980 за пор л, роба узима према поруџбинама;

587) да се према реферату бр. 8010, поручи накнадно још 30 Хајдеових трњера.

VI

Прочитан је записник 34. седнице Програмског Одбора па је одлучено:

588) да се управнику расадника ср. поцерског, поклони потребан број Календ ра за раније године ради бесплатног раздавања курвиштима;

589) да се Ивањ жбеном Одбору у Вучитрну поклони по 5 Календара и 1 Тежак за раније године, ради бесплатног раздавања о изложби;

590) да на из ожбу у Владимирцима иде као изасланик господин Драгутин Соремић;

591) да се по молби Куршумлијске Подруж не, предложи Министарству Пољопривреде и њен кандидат за помоћ, за подизање ђубришта;

592) да се Шабачкој Народној Књижници и Читаоници поклони извесан број Календара за раније године, ради бесплатног раздавања;

593) да се одговори г. П. Јовановићу, да ће његов плуг да испитају стручњаци на дан утакмице.

VII

594) Саслушано је мишљење Инспектора за Подружине па је одлучено, да се Подружини у Врањишту од бри кредит од 15 000 дин. стим, да га м же користити према броју чланова.

VIII

Саопштења и предлози.

595) Прочитан је позив Главног Задружног Савеза на Конгрес у Љубљани. Одлучено је да на Конгрес иду г. г. Др. Т. Митровић председник и С. Ратковић члан Управе. Но пошто се у то време отвара и изложба у Скопљу на коју је требао да иде г. Матровић, то у Скопље да иде г. Л. Сладековић члан Управе и да у исто време прегледа рад тамошње Подружине и сондира земљиште за отварање филијале.

596) Председник саопштава, да је обуставио даљи преглед Друштвених рачуна док се не реши питање дневнице коју тражи рачуноиспитач. У исто време саопштава да је из акта нестала признаница од 4200 — дин. коју је поднео рачуноиспитач на име дневнице за преглед рачуна, и да је по овом нестанку повео истрагу. Одбор прима знању и одобрава поступак.

597) Члан г. В. Матић известава да је присуствовао Збору Аграрне Банке и у име Друштва дао глас за избор Управе. Одбор прима знању са захвалношћу.

Са овим је седница закључена.

Сад је време набавити књигу

„Куда ћемо нашу децу-ђаке“.

Цена 30 дин.

добија се код

Српског Пољопривредног Друштва

Немањина ул. бр. 11.

ПАЖЊА Г. Г. САРАДНИЦИМА:

Моле се г. г. сарадници „Тежаке“ да рукописе достављају откуцане на машини или бар читљиво руком писане.

ВИНОГРАДАРИ! у интересу је сваког од вас да при извођењу ма каквог посла у подруму има при руци књигу „ВИНАРСТВО“ која се добива код Српског Пољопривредног Друштва у Београду по цени од 30 дин.

Господари,
квасите усеве са GERMISANOM! Онда нема прашне снијети (Schneeschimmel), нити пак тврде снијети (Steinbrand). Продајно место: Мишковић и Ко., Београд, Сарајевска ул. бр. 70.

2—3

ЗЕМАЉСКА ИЗЛОЖБА СУВИХ ШЉИВА, ПРЕРАЂЕНОГ И КОНЗЕРВИРАНОГ ВОЋА И ПОВРЋА.

Српско Пољопривредно Друштво у Београду приређује у дане 12., 13., 14., 15., 16. и 18. новембра ове год. у својим просторијама Немањина улица бр. 11, земаљску изложбу сувих шљива и прерађеног и конзервираног воћа и поврћа.

Приређивање ове изложбе обилно су помогли Министарство Пољопривреде, Народна Банка и извозна Банка, те ће вредност награда прећи суму од 50.000 динара.

На учешће имају права излагачи из целе наше државе како непосредни произвођачи — пољопривредници тако и фабрике и радионице за прераду и конзервирање воћа и поврћа, као и извозници сувих шљива и пекмеза.

На изложби ће узети учешћа и фабрике за израду справа и препарата за сузбијање биљних болести и штеточина.

Позивају се интересенти да на овој изложби узму што живљег учешћа.

ВОДЕНИЧНО-МЛИНСКО КАМЕЊЕ (Кварцна Сига)
од једног природног комада из чувеног
Косовског мајдана „ЗВЕЧАН“
Најстарије и најбоље у нашој земљи, награђена на Скопској изложби у 1928. год., има по свим величинама и за сваку мељаву код

Телефон бр. 24
5—4

Повлашћене индустрије
„РАЧИЋ - БОЉЕТИНАЦ“
Косовска Митровица

ИЗАШЛО ЈЕ ИЗ ШТАМПЕ

Практично

Гајење винове лозе

од **Ing. Милутина Стојановића,**

начелника Министарства Пољопривреде,

на 18 табака (288 страна) са 94

слике и 10 карата.

Књига се може добити по ЦЕНИ ОД **25** ДИН.

код писца Теодосијева ул. 10 у Београду.

а на ДОПЛАТУ ЗА **30** ДИН.

СВАКИ ПОЉОПРИВРЕДНИК ТРЕБА ДА НАБАВИ

НОВО виноградарство

од **Ing. Милутина Стојановића**

начелника Министарства Пољопривреде и хон.
професора Пољопривредног Факултета на
30 штампаних табака (480 страна) са
140 слика, 14 карата и 40 таблица
пуних научних података

ЦЕНА ЈЕ КЊИЗИ **50** ДИН.

без поштарине.

Књижарима и препродавцима 20% попуста. Може се добити код писца: Теодосијева ул. бр. 10. и код Српског Пољопривредног Друштва у Београду.

ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ.

Бубањ за запрашивање семена.

Пшеница је овршена и сада можете видети код пољопривредника који су прошле год. семе пшенице запрашили са **Порзолом**, да су добили много бољи и већи жетвени принос, него ли они који су семе пшенице потапали у раствор плавог камена, који убија клијавост семена и умањује жетвени принос.

ПОРЗОЛ

је најсигурније суво средство за запрашивање семена, пшенице, ражи, јечма, воби и т. д. против тврде или смрдљиве сњети - главнице.

ПОРЗОЛОМ запрашено семе: даје здраву и богату жетву, не убија клијавост семена а појачава пораст биљке. — Употреба лака и јевтина, семе се запраши за 10 минута и може се одмах сејати. **Уштеда семена 15-20%,** радне снаге и времена, јер није потребно квашење и сушење.

ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ! — Тражите и употребите једино домаће средство **Порзол**, који је од наших стручњака испробан и употребом кроз неколико година у нашој земљи, препоручен је као врло добро средство. **Порзол** је по квалитету потпуно раван страним препаратима а знатно је јевтинији.

Помажите домаћу индустрију од које зависи напредак наше земље и пољопривреде. — Помажући домаћу индустрију помажете самог себе,

Тражите бесплатна упуства, плакате и ценовник на адресу:

„Биљана" А. Д. Београд.

Вранкова ул. 12. **Телефон 32-69.**

Порзол се може добити и код Српског Пољопривредног **Друштва.** 5—4

Листи излазе 1. и 15. — Цена листу на годину за Краљевину С. Х. С. 30, а за иностранство 65 дин. — Ђаци и војници добијају лист у пола цене. — Претплата и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. — Рукописи се не враћају. — Цена огласима по такси. — Рачун код Поштанске Штедионице број 50350.

Штампа „ЗАШТИТА" — Београд, Студеничка 62. — Телефон 2-24.

Ослобођено поштарине
реш. Мин. Поште и Тел. бр. 17305/24. г.

Бр. 20. Београд 15. октобар 1929. год. LVI Год.

За С. П. Друштво власник председник, Мирко Миљковић | Одговорни уредник Божидар Ђ. Ранковић

Српско Пољопривредно Друштво прославиће 12. новембра о. г. своје крсно име Св. Краља Милутина, у своме Дому у Немањиној ул. бр. 11. Водоосвећење и сечење славског колача извршиће се у 9½ часова.

Истог дана отвориће се и Земаљска изложба сувих шљива и пређаног и конзервисаног воћа и поврћа, и трајаће закључно до 17. новембра о. г.

Посетиоцима из унутрашњости одобрен је подвоз на жељезницама и лађама у пола цене. Легитимације за повлашћену вожњу добијају се код свих пољопривредних установа у унутрашњости, а могу се добити и од Друштва поштом.

Позивају се чланови Друштва и Подружина, као и пријатељи пољопривреде, да посете Славу и изложбу.

Радио у пољској привреди.

Многобројне су користи од примене електрицитета у пољској привреди. Изум најновијег датума, да се помоћу електричних таласа на великим таласним одстојањима — дужинама могу вршити сасвим разговетна саопштења, нашао је велике примене у целом социјалном животу свију народа, нарочито у пољској привреди њиховој. Ми сваког дана око $11\frac{1}{2}$ часова пре подне можемо на Радију чути: Кретање цена свих пољопривредних, сточних, индустријских и др. производа (Берзански извештај) са свију важнијих тржишта. Одмах затим око 12 часова извештај Хидро-Одсека о водостању свију већих река које теку кроз територију Краљевине Југославије. О падежима (киши, граду, снегу), о непогодама у ком се правцу крећу да би се благо-

времено по могућству заштитили од истих; о наступању ружног или лепог времена и т. д. Све нам то саопштава лепо организована Емисијона радио станица А. Д. у Београду по програму који сваког дана унапред за 24 часа објављује у свима дневним листовима.

Значај и корисну улогу Радиа у земљорадњи, уочило је Српско Пољопривредно Друштво. Управни Одбор овог друштва у седници својој од 22-ог септембра о. г. решио је: да се ступи у споразум са Емисијоном Радио Станицом у Београду ради приређивања преко Радиа стручних предавања из пољске привреде за сељаке — сељачке часове — а нарочито за чланове Подружина Српског Пољопривредног Друштва.

На основи међусобног споразума утврђен је овај поступак:

1. Српско Пољопривредно Друштво побринуће се за стручна предавања са одабраним темама из Пољопривреде. Ова предавања одржаће се два пута месечно за сељаке (часови за сељаке).

2. Споразумели смо се да ћемо заједнички водити што ефикаснију пропаганду за ове часове и да ће Радио станица с времена на време штампати у своме часопису одабране чланке из пољске привреде као и хитне важне извештаје без икаквих трошкова за Друштво.

3. Споразумели смо се, да ћемо у колико је могуће, помагати пропаганду ширења Радио покрета, пуштајући повремено у „Тежаку“ белешке о овоме покрету.

Приступајући извршењу овога споразума, члан управе Српског Пољопривредног Друштва г. Тима Владисављевић агроном већ је одржао предавање у недељу 22 септембра о. г. Тема предавачева била је: Значај Пољопривредних књижница и читаоница за народно просвећивање (акција и покрет Српског Пољопривредног Друштва).

Остала предавања до краја ове године заказана су по овом реду:

29-ог септембра: Јесења обрада земље предавач г. Борисав Станисављевић члан управе.

6-ог октобра: Значај шљиварства за нашу пољопривреду и извозну трговину предавач г. Никола Петровић члан управе.

13-ог октобра: О живинарству предавач Др. Танасије Митровић п.преседник Српског Пољопр. Друштва.

3-ћег новембра: О гајењу воћака предавач г. Бориславе Нешић инспектор С. П. Друштва.

10-ог новембра: Да ли треба шљиве производити калемљењем или из изданака (наставак) предавач г. Драгутин Спремић члан управе.

1-ог децембра: Да ли треба шљиве производити калемљењем или из изданака (свршетак) предавач Драгутин Спремић члан управе.

8-ог децембра: Узроци пољопривредне кризе и како да их отклонимо. Предавач г. Вића Матић члан управе.

Сва ова предавања одржаће се сваке Недеље по подне у 17 часова (односно 5), јер је тај час Радио наменио предавањима за сељаке.

Ваља имати на уму: да предавача на Радиу слуша око 50.000 слушалаца, а то је најбољи доказ да је ова корисна установа лепо примљена у нашем народу. Већ за ово кратко време постојање ове институције, у многим напредним селима Словеније и Војводине виде се „Антене Радио“ постављене на крововима кућа. Надамо се да ће се и остали крајеви наше Отаџбине заинтересовати за ову корисну институцију за народно просвећивање. Ове Радио станице треба да подигну у првоме реду све имућније општине, а за тим Пољопривредне подружине; Земљорадничке и месне (обласне) задруге, Пољопривредне читаонице и њихови Савези.

Мирко Миљковић

ИЗ РАТАРСТВА:

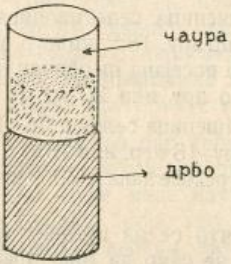
Упуство за сејање жита на оџаке (кућице)

За сејање на кућице постоје нарочити сејачи, које продаје фирма Кузман С. Николић и Комп. Београд (Босанска 43). За опите у малом може се сетва извршити руком. Потребне су за то ове ствари:

1) *Један браздач* који пара браздице с размаком од 30 сантиметара једна од друге. Дубина браздица треба да је око 5 см. Ако браздач не прави тако дубоку браздицу, онда се може и мотичицом подубити.

2) *Један канап*, на коме је на сваких 30 см. завезана крпица. Помоћу овога канапа, кад се он пружи међу две браздице, може се сејати тачно на 30 см. оџак од оџака, па ће тако и врста од врсте, и оџак од оџака, бити на 30 см. размака.

3) *Једна чаура* по прилици ове величине и облика:

Сл. 60. Чаура за одмеравање пшенице.

У чауру се затакне комад прута и она се натиче дотле, док се не подмери да се њоме може изграбити 20 зрна жита, колико треба да се посеје у сваки оџак.

Пошто је семе на тај начин посејано, треба њиву предрљати, или браном од трња неколико пута повлачити, и сетва је готова. Још је потребно усев чувати од врана, ако их у дотичном крају има јер оне чине много квара.

Коста Поповић.

Ка повећању жетвених приноса житарица*)

Заинтересован новом методом сетве о којој је било много речи у нашим стручним новинама, из пера г. Поповића, а будући да сам и сам школовани пољопривредник, прошле године извршио сам опите, па сам дошао до следећих резултата:

На земљишту врло добром, кажем врло добром за наше прилике, јер је наша земља још далеко да буде врло добро уређена, посејао сам у јесен упоредно под апсолутно истим околностима три парцеле са по два ара пшеницом и то половину, т. ј. један ар на кућице, тачно по упуству како је дао сам г. Поповић, а други ар обичном сејалицом, па сам по жетви нашао:

I парцела: Пшеница крижевачка бр. 8, посејана на кућице. Принос је био 17 кгр. по ару или 17 м. ц. по хектару. Иста пшеница посејана врстачном сејалицом дала је 19.^{20} кгр. по ару или 19^{20} м. ц. по хектару.

II парцела: Пшеница селекционирана бр. 3, посејана на кућице, дала је по ару 18.^{20} килогр. или 18.^{20} м. ц. по хек. Иста пшеница посејана на обичан начин т.ј. на редове дала је 20 кгр. по ару или 20 м. ц. по хектару.

III парцела: Пшеница селекц. бр. 14 посејана на кућице дала је по ару 18 кгр. или 18м. ц. похектару. Иста пшеница сејана на редове дала је 20.^{80} кгр. по ару или 20^{80} м. ц. по хектару.

Дакле, као што се из предњег опита види, да сетвом на кућице, не само да није повећан принос, него је чак на овај начин показао и незнатан мањак од 1—2 м. ц. по хектару. Опит је вршен на малом простору. Пшеница је пожњевена српом, сваки влат је руком окрупњен, просипања није било. Иначе, обичним начином жетве и вршајем отпада још 1_5—2% од показаних резултата, те према томе излази да би био принос овај: Обичном врстачном сетвом 19.70 м. ц. по хектару, а сетвом па кућице 17.44 м. ц. по хектару.

*) В. бр. 13. „Тежака".

Дакле, из овога опита да се установити, да нисам добио принос од по 30 м. ц. по хектару, како је то изнето у једном од прошлих бројева „Тежака“, а још мање 50 м. ц., како је то у почетку акције за ову методу рада „сејање пшенице на оцаке“ изношено.

Пољопривредна продукција иде аритметичком прогресијом, а не геометријском, каже један врло учен агроном, те према томе удвостручавања жетвених принсса на једном становитом реону, ствар је немогућа, а још је и мање могуће да се они учетвороструче.

Могу се, заиста постићи и већи приноси од ових које сам ја добио обичном сетвом и сетвом на кућице, али они не могу одмах порасти за 300%, и не сејањем на кућице, јер је по моме мишљењу задатак сетве најрентабилније искоришћавање вегетационих фактора. Према томе су они ти, који утичу на повећање принсса, те према томе су и много важнији од ове. Тих фактора има много, о њима се могу написати, а и већ су написане читаве књиге. За повећавање жетвених приноса треба користити сасвим друге мере и то:

Да се уведе у ратарство бар трогодишњи плодоред (турнус), а не вечито да се сеје кукуруз и пшеница. Овај трећи усев нека буде нека махунарка (детелина, грахорица, сточни грашак), која, као што се већ одавно зна, обогаћава земљу азотом. Не треба да се сеје увек једно исто семе, већ треба набављати селекционирана, боља, семена. Треба по могућству сваке треће године ђубрити своје њиве природним сточним ђубретом, које је је било и увек остаје најбоље. Што се тиче вештачких ђубрива, немам искуства, али и наука је то тачно прецизирала. Када то све буде учињено, онда се може сејати како се год хоће ма по којој методи.

Нови Сад **Обрен Ћирић**

Набавите књигу „Поуке о ђубрењу“.

ОСТАВЉАЊЕ ЗИМНИЦЕ:

ЧУВАЊЕ КРОМПИРА ПРЕКО ЗИМЕ.

Познато је, да се за сада све устаљене сорте кромпира не могу подједнако чувати на дуже времена, а да се при томе на њима не запазе знатније штетне промене које дубоко засецају у храњиву вредност кромпира.

Искуство нас учи, да су све ране сорте кромпира јако подложне разним оболењима, а у првом реду подлежу трулењу (bakterioza, fusarium), те према томе о некој остави на дуже време ових сората не може бити ни говора. Према томе ове сорте треба гајити само за брзу потрошњу.

На даље, врло важну улогу при презимљавању кромпира игра зрелост самих кртола, гомоља. Јер недовољно зрели кромпири садрже у себи пуно воде која се испарава у просторијама смештита кромпира. Ова појава има за последицу, да се уз припомоћ испарене влаге веома лако развију оне болести за чији је развој у првом реду потребна влажна средина. Поред овог, незрели кромпири имају у себи и много мање скроба, чиме је њихова унутарња отпорност поремећена — ненормална, стога они убрзо постају мекани, па су и са те стране приступачнији болестима него зрели кромпири. Право време вађења кромпира можемо ипак приближно установити према надземном делу. Почне ли овај жутити, затим прелази ли ова боја у мрку — знак је, да делатност надземних органа постепено престаје, а тиме је истодобно и обележен први почетак зрења. Као правило има важити: *да се кромпири имају оставити у земљи све донде, док потпуно не изумру надземни делови.*

Исто тако, при спремању кромпира има бити о браћена специјална пажња и на величину, с разлога, што ситнији кромпири представљају недозрели материјал јако подлежан болестима. *Само кромпири нормалне величине имају се одабрати, јер као такви*

могу бити сачувани преко читаве зиме. За ову сврху у напреднијим земљама постоје специјално конструјисане машине за одабирање кромпира ради презимљавања.

Надаље треба настојати да одабрани кромпири намењени презимљавању поред тога што треба да су потпуно сачувани од повреда, приликом вођења буду здрави и чисти од земље из које су извађени јер ова може бити често пута седиште разних штетних клица (бактерије) и узрок обољењу.

Како за време вађења кромпира, тако и приликом смештаја овог ради чувања на дуже време треба се побринути, да обе ове радње по могућству обавимо при лепом и сувом времену. Сместимо ли у складиште мокар материјал, можемо бити уверени да ће се у најкраћем времену кромпири покварити и иструлити.

При избору места са смештај кромпира морамо строго водити рачуна о двама важним чиниоцима т. ј. о померању топлоте и влажности дотичнога места који имају пресудног утицаја на очување кромпира.

Што се саме топлоте тиче, њено померање треба по могућству свести на што ужу меру тако-рећи омеђити је. Али, ниуком случају ова не сме на дуже време пасти много испод тачке мржњења, нити пак попети се високо. *Према проведеним огледима установљена је као најповољнија температура од + 4° C коју треба одржавати у просторијама за чување кромпира.*

Кромпири и после смештања у складиште, представљају један живи део биљке који и даље живи и дише. Ово дисање у толико је јаче, у колико кромпири у себи садрже више влаге, а тако исто и у колико је топлота већа у самом смештишту. Из тога произлази, да у колико је дисање јаче у толико се више губи хранљиви део из унутрашњости самог кромпира на чији рачун се и обавља дисање. С друге пак стране, појава стварања код биљке (асимилација) која се стара да надокнади оно што се губи дисањем потпуно пре-

стаје у просторијама за презимљавање кромпира, јер за ову појаву потребан је надземни део и дневна светлост. Према томе смештени кромпири губе при дисању. Али да би овај губитак био што мањи, треба по могућству делатност дисања свести на најмању меру, а то се постиже на тај начин, ако се у смештима одржава хладна температура и сух ваздух. Иначе висока температура и влажан ваздух поред осталог пружају, што смо већ напред видели, и једну погодну средину за развој болести, што треба у сваком случају спречавати.

Код нас се кромпири ради презимљавања смештају у подруме, шупе а у недостатку ових и на самим њивама у т. зз. траповима.

Као што се из предњега може закључити *подрум за презимљавање кромпира пре свега мора бити чист, сув, хладан и промајан.* Није довољно овај само пажљиво ишчистити, већ је потребно и после чишћења добро га окречити. Затим, осећамо ли у овом ма какав задах на буђавост, онда подрум треба правилно сумпорисати. Ово се изводи на тај начин, што се у једном гвозденом суду у средини подрума запали сумпор при чему врата и остале отворе на подруму треба добро затворити. Подрум са запаљеним сумпором оставимо овако затворен 12 сати, а затим овај добро проветримо и онда је већ спреман за смештај кромпира. Надаље подрум мора да поседује потребне отворе ради правилног проветравања — вентилације.

Али, да бисмо у подруму могли одржавати што је могуће више сувљи ваздух, онда за ту сврху наместимо у њему један или два суда са живим — негашеним кречом, који ће сву сувишну влагу у себе упити, а тиме смо са незнатним трошковима постигли жељени циљ.

За време великих мразева потребно је, како врата тако и остале отворе на подруму застрти сламом, али при овом ни у ком случају не препоручује се саме кромпире у подруму покривати са сламом.

Кромпире у подруму смештамо, положивши их на земљу у слоју највише од једног метра. У случају да је простор подрума мален за произведену количину кромпира, онда се помажемо на тај начин, што изнад већ смештених кромпира наместимо на омањим стубовима чисте даске у виду тавана — полица — на које поново можемо сместити непосредно изнад овог слоја који лежи на земљи још један, у дебљини од 1 метра. Ето, на тај начин пружа нам се могућност, да с једне стране потпуно искористимо просторије подрума који поседујемо, а с друге пак стране, тиме нам се ствара олакшица при прегледу кромпира преко читаве зиме. По правилу, на овако подешеном тавану имали би бити првенствено смештени они кромпири који су намењени за сетву (нов род). Као врло добро средство против трулежи кромпира, смештеног на овај начин у подруму, препоручује се прашење са сумпорним прахом (цветом) од којег се узима на сваких 100 кгр. смештеног кромпира 50 грама.

У недостатку подрума може нам *за смештај кромпира врло добро послужити и шупа* специјално намењена за овај циљ. Ако евентуално имамо на самом поседу или пак у близини стана какве старе зграде, ове можемо са мало материјалних издатака преуредити и подесити за смештај кромпира. Иначе, ако специјално желимо за овај циљ да подигнемо шупу, онда за њу пре свега морамо изабрати сув и оцедит терен. Што се тиче њене изградње, шупа по правилу мора бити укопана за 2/3 своје висине у земљу, јер на тај начин постижемо, да је унутарњи простор шупе мање подложан штетном утицају како јаких хладноћа тако и високе температуре. Сами зидови шупе, у колико су они укопани у земљу имају бити изграђени искључиво од камена. Напротив, зид над земљом може бити подигнут и од опека, али у сваком случају мора бити тако подешен да се у средини овог налази празнина — међупростор са ваздухом, т. ј. за ту сврху изградимо дупле зидове. Таван шупе који нам у исто време служи и за кров, израђује се и од дасака. Као

год што су и надземни зидови шупе дупли, тако исто и таван мора бити подигнут од два реда дасака т. ј. дупли. Размак између једног и другог реда дасака свакако треба да достигне висину од 1 педља. Горњи ред дасака ради отицања воде незнатно се сведе на једну страну. Простор изм. ђу овако подешених дасака треба попунити са дрвеним струготинама, које узгред буди речено, после тестерисања код нас у већини случајева остају неискоришћене.

Ради што бољег проветравања изграђују се канали приликом изградње подземних зидова. Ови канали смештени су средином ових зидова по њиховој висини са једним отвором при земљи у самој шупи, а с другим пак на спољној страни надземног зида нешто изнад ивице земље. На унутарњи отвор овог канала у самој шупи настави се једна лимана цев (сулундар) од једног до једног и по метра дужине, која се једноставно положи на патос шупе. На слободни отвор ове цеви који је иначе удаљен за дужину саме цеви од зида помоћу једног лиманог колена наставимо другу цев која ће на ову падати управно и са њом сачињавати прави угао. Горњи отвор све цеви треба да достиже близу до тавана. Свака шупа треба да поседује најмање две овако намештене цеви, са одговарајућим каналима у супротним зидовима. Овако подешене управне цеви испунимо за 2/3 њихове висине са негашеним живим кречом. Ово радимо ради тога, да бисмо унутарњи простор шупе сачували од влаге, како од оне која би долазила са спољним ваздухом кроз изграђене канале и намештене цеви, тако и од оне, која би се евентуално стварала у самој шупи. И у једном и у другом случају влага би била упијена од намештеног креча. Као год и код подрума, тако и овде, приликом великих мразева затворе се и застру са сламом како врата, тако и остали отвори на шупи, а ка надземним зидовима, нарочито оном који је окренут к северној страни, нагрне се земља.

На послетку, преостаје нам да кажемо нешто *о презимљавању кромпира у шупиовима*. Код нас се

под овим именом обично подразумевају на оцедитом месту ископане рупе, које се просто напуне са извађеним кромпиром, прекрију сламом и земљом, а потом препусте времену рискирајући при том са читавом количином утрапљених кромпира. Овакав начин смештања кромпира може да личи на све, али не и на један модеран трап, који се иначе употребљава у напреднијим земљама, само у изузетним случајевима т. ј. у недостатку осталих просторија. За један ваљано справљен трап потребно је изабрати оцедито и суво земљиште са незнатним нагибом. Свако здмљиште није погодно за трап, зато овај не подижимо нити на сувише непропустљивом, тешком нити пак сувише песковитом земљишту. Најбоље је, ако се овај намести на песковитој глинуши која је доста пропустљива, али при том не мрване. Где немамо потребе обезбеђивати се од подавирања воде ту можемо за трап ископати рупу само 15 см. дубоку. Иначе, кромпири се једноставно полажу кроволико на самој површини земље у правцу север-југ. Ширина трапа која се пружа у правцу исток-запад треба да износи свега $1^1/_2$ м. а висина само 1 м. Што се пак тиче саме дужине, ова зависи од количине произведених кромпира.

Овако, у виду крова смештени кромпири, ако је лепо време с почетка оставе се да се суше пола дана, а затим се навече покрију са сувом и дугом сламом чији слој дебљине треба да изнаша 15 см. Слама се намести као и на крововима — ни у ком случају попреко. Привремено преко сламе набаци се само толико земље, да је евентуално ветар или олуја не би однели. Овако подешени трапови оставе се све донде докле то дозволи погодно време. Наступи ли кишовито, или пак више хладно време, онда се на траповима придодаје земља у слоју од 10 см. дебљине. Али да би се постигло потребито проветравање у самоме трапу, за ову сврху наместе се *кроволико* на земљи испод кромпира две лимане плоче а у недостатку ових нагореле даске. Ове даске положе се по средини дужине трапа, тако, да им отвори полове спољну ивицу ши-

рине трапа и окренути су једни к северу а други к југу. На тај начин добили смо доњи приземни канал за проветравање. Али нам по правилу још недостаје горњи канал, који иде у истом правцу као и овај и смештен је по самом гребену трапа. И његова је израда проста. Пре него се на трапу наспе први слој земље од 10 см. дебљине по ивици гребена трапа намести се једно глатко обло дрво просечне дебљине, преко којег се по читавој његовој дужини пребаци слама, а затим на ову набаци поменути слој земље. После једне или две кише, намештено се дрво опревно извуче, и на тај начин добијемо и горњи канал за проветравање.

Наступе ли јаки мразеви, онда се по површини трапа намести још један ред сламе или кукурузне шаше у дебљини од 15 см. а на овај се набаци земље у слоју од 20 см. Поврх земље може се још придодати неколико прегрши кајинита (вештачко ђубре) који ће са овом створити непропустив слој. Разумљиво је, да се при овако великим мразевима затворе сви отвори који служе за проветравање.

Одмах по изградњи трапа потребно је да његова унутарња топлота нагло спадне, а тако исто ову треба одржавати и за време пролећа, те се с тог разлога трапови не смеју отварати рано. Што се пак тиче зимске топлоте у траповима, треба настојавати да ову одржавамо од 0^0 — 5^0 С.

Ing. Шп. Пејановић.

ПРЕРАДА ВОЋА

Сирће од воћа.

За домаћу потрошњу може се од воћа са мало труда начинити врло добро, здраво и јефтино сирће много боље него што је есенција. Исто тако из сваког алкохолног пића добија се добро сирће, ако оно у себи не садржи више од 10% алкохола; са додавањем вин-

ског сирћета може се усирћетити на топлоти од 20—35° С. Слаба алкохолна пића са малим процентом алкохола дају сирће са малим процентом сирћетне киселине.

Погрешно је мишљење да се из киселог воћа може добити јако сирће, јер се у плоду не налази сирћетна киселина већ јабучна, винска или лимунска киселина.

1) Сирће од јабуковаче. Када се јабуковача (вино од јабука) већ оточи из бурета, па остатак јабуковаче са талогом који се налази на дну бурета и тако је кисео, да није употребљив за пиће, — може се претворити у сирће. Исто тако када се јабуковача укисели или је у опште неподесна за пиће. Таква јабуковача остави се у буретy при отвореном врању на каквом топлом месту, па јој се дода мало винског сирћета (маје). После 4—6 недеља добићемо добро сирће.

2) *Оцеди се 11—12 литара добре шире од воћа*, па се добивена количина комине од тога сипа у кацу и прелије водом да у њој огрезне. Тако остави да престоји око 14 дана за које време наступи превирање, оцеди се и добије око 5—6 литара течности. Затим се сипа у буренце, остави на загрејаном месту и дода мало доброг винског сирћета. После неколико недеља сирће је готово, пријатног је укуса и чисто. Добра маја за кишелење може се добити, када се на 1—2 литра винског сирћета дода неколико корица од тазе печеног хлеба.

3) *Од јабука.* Да се добије 40—50 литара сирћета, измуља се око 100 кгр. јабука лошијег квалитета. Сипа се у кацу и дода 35—40 литара воде, па притисне каменом, као када се кисели купус и остави најбоље поред пећи да што брже прврви. После превирања оточи се добивено вино и сипа у чисто буре које не сме бити сумпорисано и смести у подрум или друго место, где неће промрзнути. На врањ се метне парче коже. Буре остане тако мирно лежећи за пола године, за које се време потпуно усирћети. У колико тако дуже стоји, биће сирће боље и јаче. Не мора се отакати у друго буре, већ је најбоље да остане у истом буретy где ће се на површини сбразовати танка покожица. На овај начин справљено сирће јефтино је и добро.

4) *Сшеља превреле јабуковаче, опало и нашруло воће измеша се,* измуља и сипа у какву кацу. На 120 кгр. ове комине сипа се нешто загрејане воде и остави каца на топлом месту. После 4 недеље оцеди се течност и сипа у буренце и остави да престоји 4—5 недеља на топлоти од 20—35° С. да се укисели при отвореном врању. Да се што пре укисели дода се нешто доброг винског сирћета.

5) *Сирће од дивљег воћа.* — Узме се дивље воће које се са питомим помеша и измуља, оцеди, сипа у буре или кацу и остави на загрејаном месту, најбоље у кујни док се не укисели и постане сирће.

6) *Отпаци од воћа* сместе се у кацу на топлом месту. Дода се вода и шећер да би се изазвало превирање или само вода и добра ракија, шира или вино. У сваком случају приступ ваздуха треба да је слободан. После неколико недеља добиће се добро сирће, које се преточи у буренце и добро затвори.

Сирће треба чувати јер би се у противном уништила сирћетна киселина, па с тога буре треба да је увек добро затворено. Чува се у подруму или другом подесном месту које није изложено мразу.

Добро сирће од воћа може се употребити за справљање салате, туршију и за сву осталу кућевну потрошњу.

7) *Воћно сирће* или звано *„лимунада сирће"* врло је укусно, ароматично и питко, справља се од јагодичастог воћа а најбоље је од јагода и малина или у мешавини. Плодови треба да су сасвим зрели. Пажљиво се оперу, прелију добрим винским сирћетом ($^1/_2$ л. сирћета на 1 кгр. плода) и остави у хладном подруму тако да престоји 2—3 дана. Сваки дан треба суд 4—5 пута добро промућкати. Затим се пажљиво оточи, процеди кроз какво ланено платно, наспе у флаше да престоји један сат како би се мутљаг сталожио на дно флаша. Сипа се пажљиво из флаша само бистар сок у какав глеђосан суд и дода на сваки литар сока 700—800 грама шећера, прокува за 10 минута на умереној ват-

ри скидајући пену да постане бистар — чист. Тако добивена течност сипа се у загрејане флаше, које се добро запуше и премажу смолом, па чувају да употребе.

8) *Сирће од малина.* — Узме се 2 кграма зрелих малина и помеша са $^1/_2$ кгр. шећера, прелије са 2 литра доброг винског сирћета и остави 4 дана да престоји. После тога времена избистри се, напуне флаше и добро затворе. Са додатком воде може се и пити, нарочито је добро за децу и болеснике.

П. С. Петковић

НАРОДНО ЗДРАВЉЕ.

МРАСЕ

— мале богиње, добриње, добрац. —

Са уласком у зиму долазе и нове болести. Шарлах почиње да расте почетком јесени, у новембру достигне свој врхунац па почиње опадати у децембру. У то време наступа друга дечја заразна болест: мрасе. Обично се ова болест сматра врло лаком, па се често чак и намерно мешају са болесном децом и здрава, да би сва о једном трошку и муци преболела. У ствари ово је врло опасна игра са здрављем и животом деце, нарочито оне најмлађе.

Мрасе су распрострањене преко целе земаљске кугле. Према њима су готово сва деца наклоњена и врло је ретко по неко отпорно. Као и свугде на свету тако и код нас од ове болести понајвише болују. Тако на 10.000 становника оболи просечно 19—20 преко године од мраса.

Од заражења па до избијања првих знакова болести прође 10—11 дана. Прво се јави запаљење очних капака, очи се светле и ужагре, грло гребе и боли, зацрвени се, а затим се почиње пењати телесна топлота. На црвеним слузокожама уста виде се мале беле мрљице. После 3—4 дана телесна топлота се јако

попне, а по телу се изаспе. Прво се јаве оспе иза ушију, затим на бради и око уста, а после тога по прсима, телу рукама и ногама. То су неправилно оивичене, крупније црвене оспе, које се чак могу и стопити. После три дана избледе ове оспе, грозница почиње спадати, а кожа се перута у виду мекиња. И тако наступа оздрављење.

Али често пута место оздрављења може се надовезати запаљење средњег ува, запаљење плућа, али исто тако и услед смањене телесне отпорности болесници, а нарочито млађа деца постају примчивији према туберкулози, скрофулози, великом кашљу.

Мрасе се преносе непосредним додиром са болесником. Кашљући, кишући, говорећи, болесник избацује из својих уста безбројне невидљиве капљице, у којима се налазе и клице болести. Здрава деца, дишући у околини болесника, увлаче у себе и те капљице са клицама, па се тако заразе. Али и одрасли могу све клице унети с ваздухом у себе, па не оболети, али затим их на исти начин предати својој деци. Одрасли дакле могу послужити као клицоноше (в. Тежак за 1927. г. бр. 7. стр. 67). Болесници од мрасе заразни су још пре него што избије болест, а исто тако и кад им престане ватра, могу бити заразни још за неко време.

Због тога је нужно што строжије издвојити болесно дете од здраве деце. Најбоље и најсигурније је да се дете пренесе у болницу. Ако ове нема, треба га одвојити у засебну собу. У болесничку собу све до потпуног оздрављења несме нико од здравих улазити, нарочито ни под каквим изговором деца. Али и старији морају бити опрезни, не смеју долазити у близину болесника, јер оне капљице с клицама, које избацује болесник, налазе се чак и на $1^1/_2$ мет. од болесника, па их могу удисати, па затим пренети клице својој деци.

За неговање болесника треба одредити једно лице, које не сме залазити међу здраве, пре него што не промени горње одело, добро опере и дезинфекује руке и лице, добро испере уста и грло.

Исто тако не треба пуштати у школу ни здраву децу из кућа, у којима има болесника.

По нашим законским прописима свако мора да пријави обољење од мраса. Ово је потребно ради правилног сузбијања болести.

Кад се дете разболи, треба га сместити у чисту постељу. Соба треба да је умерено топла, ваздух умерено влажан (због тога треба поставити на пећ суд с водом, да испарава), добро је да је у соби тамније, јер светлост смета болесниковим очима. Ако болест иде редовним током, не треба му никаквих лекова осим правилне неге и исхране. Разумљиво је да му треба давати течну, млечну и биљну храну. Уста и зубе треба за све време болести испирати и прати. Ако се јаве какви тежи знаци или поремећаји (кашаљ, болови у ушима, прсима и др.) или ако се повишена топлота продужи, треба звати лекара. Најопасније је употребљавати разне бабске лекове, нарочито ако им се не зна састав, јер такви лекови могу садржавати и какве друге опасне састојке.

Кад болесник оздрави, те му прође и запаљење капака и грла, а кожа се почне перутати, треба га окупати с топлом водом и сапуном.

D-r. Ст. З. Иванић.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ:

Сетва пшенице на кућице.

Питање: Може ли се начин сејања пшенице г. К. Поповића у Шапцу заменити овим начином:

Пошто се код нас још не врши правилно припремање земљишта као ни сејање пшенице, би ли могло да се после бербе кукуруза њива преоре и подрља, па да се пшеница посеје двореднom кукурузном сејалицом. И ово би по мом мишљењу изгледало као сејање у кућице и могло би се с пролећа окопавати. Ако би случајно јамице много пшеничних зрна бацале, не би ли било корисно да се семе помеша са неким вештачким ђубретом, чиме би се семе умањило а ђубретом пак користило.

Краљево Село (тим.) **Бошко Манојловић**

Одговор: Ви би заједно хтели да сејете машином у кућице зато што би Вам то *било* брже и лакше него да сејете у кућице под мотику. Могло би и машином да се сеје, само би редови били сувише размакнути. Редови не би смели да буду размакнути више од 30 см. Због тога треба да се ради тако да један нож сејачице сваки други пут иде средином првих двају редова. Тако ће редови бити на 30—35 см. један од другога размакнути. Можете дакле то да покушате на мањем комаду земље за пробу, ако нећете на целој земљи и у том случају пустите да у кућицу пада 30—40 зрна семена.

Мешање вештачког ђубрета са семеном није згодна ствар. У том случају не ће вам сетва бити једнака. Тешко је семе и вештачко ђубре посве добро и равномерно помешати, па се догађа да машина хвата негде више а негде мање семена. Избројте уосталом колико вам рупице у сејачици хватају семена, можда га и нећете сувише хватати.

Упозоравамо вас на још једну ствар. Ако се ипак покаже да би се могло сејати кукурузном сејалицом, треба пазити да ножеви сејалице не иду предубоко у земљу, јер не ваља предубока сетва пшенице. Кукуруз подноси дубљу сетву од пшенице.

М. Новаковић.

ЛИСТАК

Драг. Ј. Спремић

Процена вредности појединих врста воћака.

И ако је опште позната ствар, да је гајење воћака веома рентабилно, ипак ту рентабилност нисмо до сада приближно тачно утврдили и представили у бројевима, било количине плода у килограмима, било његове вредности у динарима. Стога се код већине наших воћара по подизању воћака често појављују разочарења због погрешне процене рентабилитета, а још више

се појављују крупне грешке код вештака-процениоца злонамерно уништених воћака. Да би се у овом помогло, покушаћу да рентабилност појединих врста воћака на основи извесних података утврдим. Истина да је потребно за утврђивање тачне рантабилности једне воћке да се она ако не баш кроз цео њен век, а оно за што дужи низ година, посматра, сваке године бележи њена родност, и тек на основи тог посматрања, да се дође до тачног рентабилитета. Како пак при овој процени, ми стварно немамо довољно дугогодишњег посматрања и бележака, то се и сама процена оснива више на искуству стручних воћара са стране. Према овоме ни сама та процена неће бити за наше прилике подпуно тачна, али ипак зато она је доста приближна и за нас добро дошла.

Да ли ће рентабилност једне воћке ма које врсте бити већа или мања то зависи поред нарочитих повољних услова као што је погодност климе, доброта положаја и земљишта, добре неге и гајења, близина и добре и велике пијаце, још и од дужег или краћег века њеног. Јер свакојако оне врсте воћака, чији је век дужи, даће више приноса у роду од оних, чији је век краћи.

Према овоме за процену рентабилитета воћке морамо знати колики је њен просечни век живота. Како пак у тај век воћке улази и оно време од сађења па док не роди, а то је доба безплодно, то за тачну процену рентабилитета морамо знати и колико то бесплодно време просечно траје и одбити га од утврђеног века живота воћке. Када ово учинимо, онда нам остатак века воћке служи за прорачун количине њеног плода. Али да би и ова процена рентабилитета била још тачнија, морају се овде узети још неке врло важне природне појаве које прате сваку врсту воћке.

Па ипе треба имати на уму, да ни једна врста воћке од доба кад природи па до краја свог века не доноси подједнаку количину рода сваке године, већ се та количина према добу старости и узрасту мења. Зна се на пример да свакоа воћка у почетку доноси мало плода, и у колико се она више развија, утолико постепено сваке године доноси све више плода. То повећање плода пак не иде до краја њеног века, но оно има извесне границе, т. ј. до извесног доба старости воћке. Кад воћка достигне ту границу старости, онда количина плода, који она доноси, остаје за извесан број година иста, затим почиње постепено падати. Стога при процени рентабилитета и ово морамо узети у обзир, до које старости доноси повећање плода, кад достиже највећу плодност, колико је издржава и напоследку, кад почиње са опадањем плодности. Тако исто треба имати на уму да скоро све врсте воћака нешто по природи услед других околности не рађају сваке године или ако и роде оне роде

у тим годинама врло мало. С тога при процени траженог рентабилитета морамо и ово у узети обзир како бі нам на тај начин та процена била што тачнија.

Колики је просечни век појединих врста воћака, у којој години старости просечно престане и почиње доносити доста рода и колико по одбитку година од сађења до првог рода остаје за прорачун рент билитета, то се види из овог прегледа:

Р. Бр.	НАЗИВ ВОЋКЕ	Средњи век	Природи просечно после	По одбитку неродности остаје за рађање
		Година	Година	Година
1	Јабука	60—70	15	55
2	Крушка	60—100	15	85
3	Трешња	50—70	6	64
4	Шљива	40—50	5	45
5	Кајсија	40—50	4	46
6	Орах	80—100	20	80

Разуме се по себи да ово важи за све врсте воћака које се добро гаје и под повољним природнам погодбама.

Кад ово знамо, онда је потребно да утврдимо и она друга два чиниоца, а то је количину плода коју воћке у разно доба старости доносе и број по природи неродних година. Један познати немачки стручњак за процену овог дели век воћке у три периода и то:

а) на I период од почетка, кад воћка обилније-јаче роди и њеног сталног повећања плода.

б) На II период сталног рађања пуног рода.

в) На III период од почетка опадања родности па до краја века.

Колико пак и који период траје код разних врста воћака, то нам казује следећа таблица:

Р. Бр.	НАЗИВ ВОЋКЕ	I период рађања		II период рађ.		III период рађања	
		почиње и траје	свега траје	почиње и траје	свега траје	почиње и траје	свега траје
		од—до година	год.	од—до године	год.	од—до година	година
1	код јабуке	15—25	10	25—55	30	55—70	15
2.	„ крушке	15—25	10	25—55	30	55—100	45
3	„ трешње	6—15	9	15—35	20	35—70	35
4	„ шљиве	5—12	7	12—26	14	26—50	24
5	„ кајсије	4—10	6	10—20	10	20—50	30
6	„ ораха	20—40	20	40—70	30	70—100	30

Из овог изложеног прегледа види се у које доба старости почиње и који период рађања као и колико он просечно траје година код разних врста воћа.

Кад ово знамо, нужно је да знамо и утврдимо колико и који од ових трију периода имају рђавих односно неродних година, и да са толико умањимо сва три периода. За изналазак и утврђивање ових неродних година, ми немамо неких стварних и правилно утврђених доказа, на које би се могли са сигурношћу ослонити. Један страни стручњак каже, да сваки период рађања свих врста воћака, има у себи, по 1 врло добру, по 1—2 добре, 1—2 средње добре родне године, и 3—4 рђаве односно неродне године. Истина је да воћке не рађају сваке године подједнако, а неке и никако, али се ипак за изналажење броја тих неродних година несмемо послужити свим искуством. Јер чим поједини периоди, на које врсте воћака нису подједнаки, т. ј. не трају по један исти број година, но су једни дужи други краћи, онда је логично да сви не могу, имати подједнак број неродних година. Стога за изналажење овог броја, мислим да је боље да се ослонимо на наша сопствена искуства. На име, код нас је познато, да наше воћке не рађају сваке но редовно сваке друге године. Истина да и овде има доста изузетака и да по неке воћке нарочито оне, које се налазе на добром месту, земљишту и које се добро гаје, рађају скоро сваке године мање —више. Али ипак зато има већина воћака које не рађају, те је стога за што тачнији прорачун и рентабилитета увек боље да се узме већи број неродних година јер је у толико тачнији и стварнији. Према овоме за изналажење ових неродних година узећемо да сваке три године сваког периода рађања имају по 1 добру, 1 средњу родну и 1 потпуно неродну годину. Или другим речима да је у сваком периоду свака трећа година потпуно неродна.

Кад сад сваку трећу као неродну годину одузмемо од већ утврђеног сваког периода разних воћака, онда нам за прорачун рентабилности остаје и то:

Код јабуке	I период	6 г.	II пер.	20	год.	III пер.	10 свега	рађања	36	година.
„ крушке	I	„ 6 г.	II	„ 20	„	III „ 30	„	„ 56	„	
„ трешње	I	„ 6 г.	II	„ 14	„	III „ 25	„	„ 45	„	
„ шљиве	I	„ 5 г.	II	„ 11	„	III „ 16	„	„ 32	„	
„ кајсије	I	„ 4 г.	II	„ 7	„	III „ 20	„	„ 31	„	
„ ораха	I	„ 16 г.	II	„ 20	„	III „ 20	„	„ 56	„	

Кад смо на овај начин изнашли просечни број година за сваки период у којима стварно воћке рађају, сад је потребно да утврдимо колико је годишњи принос воћке за сваки њен период рађања. Напред поменути стручњак, каже да је годишњи просечни принос у роду од једног стабла појединих врста воћак у разним периодима њеног рађања и то:

Код јабуке у I периоду 50 у II пер. 150 у III пер. 80 кг. годишње
„ крушке у I „ 50 у II „ 150 у III „ 80 „ „
„ трешње у I „ 16 у II „ 50 у III „ 40 „ „
„ шљиве у I „ 20 у II „ 50 у III „ 35 „ „
„ кајсије у I „ 5 у II „ 10 у III „ 8 „ „
„ ораха у I „ 10 у II „ 20 у III „ 15 „ „

Из озакоп утврђеног просечног приноса који је истина прикупљен са воћака које су расле и неговане под сасвим другим околностима, но наше воћке, можемо сад утврдити и укупни просечни принос за цео век воћака. Јер и ако у примени ових података за наше прилике може бити приговора, ипак мислим да исти не одступају од стварности.

— Наставиће се. —

БЕЛЕШКЕ

Просечан принос овогодишње летине у околини Чачка и њихове цене према извештају Чачанске Пољопривредне Подружине следеће су:

1) Принос од пшенице и јечма по хектару 1.200—1.300 кгр.
2) „ „ овса „ „ 1 000—1.200 „
3) „ „ кукуруза је одличан
4) „ „ пасуља „ „
5) „ „ ране шљиве добар а од пожегаче слаб. Нарочито са некропљених воћњака.
6) Принос од винограда је слаб, јер се нису могли од дуготрајних киша од оидиума и пламењаче спасти.
7) Принос од поврћа је одличан.

Цене у месецу септембру су биле:

1. Пшеници	1.40—1.60	по килограму.
2. Јечму	1.20—1.40	„ „
3. Овсу	1.20—1 40	„ „
4 Кукуруз у клипу	0 60	по килограму
5. Пасуљу	2.50— 3	„ „
6. Раној шљиви	0.60—0.70	„ „
7. Пожегачи	1—1.20	„ „
8. Грожђу	2—3	„ „
9. Јабукама	1—1.50	„ „
10. Купусу	0.40—0.50	„ „

11. Осталом поврћу цене су сувише слабе.

Услед сувишне снижених цена наш је пољопривредник јако забринут.

Пажња винарским трговцима. Од своје Подружине у Неготину С. П. Друштво добило је извештај да су виногради чув не Вељкове Крајине ове године одлично понели рода, да је род одличног квалитета и да је цена грожђа врло повољна.

Ево јединствене прилике за винарске трговце да своје подруме снабду на далеко чувеним крајинским вином. За сва обавештања обратити се „*Крајинској Пољопривредној Подружини*", *Неготин*.

Оснивање шљиварске огледне станице при средњој пољопривредној школи у Ваљеву. С обзиром на важност шљиварства у нашој земљи, чији само једногодишњи принос представља вредност од близу милијарде динара, као и велику опасност која је овој нашој рентабилној грани пољске привреде загрозила од разних штеточина и болести, а на првом месту од штитасте ваши, у низу предузетих мера за унапређење нашег шљиварства г. Министар Пољопривреде донео је одлуку да се при Државно Средњој Пољопривредној школи у Ваљеву оснује шљиварска Огледна Станица.

Задатак шљиварске станице биће да проучава сва питања која се односе на шљиву пожегачу, (бистрица, мађарка), као утицај земље, климе и др. чиниоца на пораст и родност шљиве од израдака и оних оталемљених на џанарици, на шљиве Св. Жилијен, на младице произведене из коштица пожегаче, на брескви, бадему и др., даље да проучава отпорност ових садница против болести и штеточина, вредност средстава против сузбијања ових болести и штеточина, хемиски састав плода шљива подигнутих на разне начине и т. д.

Као први кредит за рад све Станице стављена је Дирекцији Школе на расположење сума 20 000 дин.

КЊИЖЕВНОСТ

„Свеже воће" са 17 слика у тексту, 3 дин. комад, написао Павле С. Петковић, секретар Министарства Пољопривреде.

У овој књижици изнета су практично упутства за вршење борбе, пиковања, транспорта као и чување свежег воћа за наше прилике. Такође су истакнуте важније сорте јабука и крушака пријредног значаја у областима Србије и Јужне Србије.

Препоручујемо је читаоцима Тежака а нарочито члановима пољопривредних подружина, као врло корисну и потребну књигу.

Може се добити од Српског Пољопривредног Друштва.

НЕКРОЛОГ

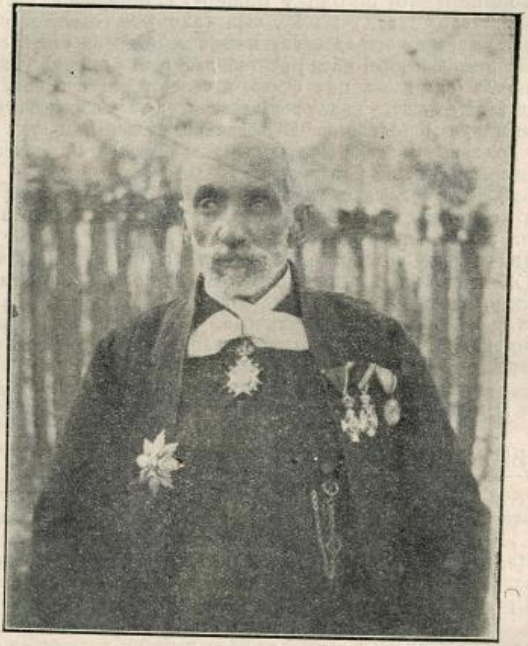
† Милош - Мита Ћосић

1862. † 1929.

Пољопривредник, редован члан Српског Пољ. Друштва и бив. председник пољопривредне Подружине у Чачку.

На дан 31. августа ове године умро је а 1. септембра сахрањен у родном месту — селу Паковрању, среза трнавског

области рашке, Милош—Мита Ћосић пољопривредник, редован члан Српског Пољопривредног Друштва, бивши председник пољопривредне Подружине у Чачку, народни посланик и потпредседник народне и уставотворне скупштине.

Сл. 61. Милош Ћосић.

Смрћу Милоша Ћосића нестало је једног виђеног, паметног, искреног, честитог и јако цењеног, а по добру на далеко чувеног човека, чија је прошлост светла као најлепши и најскупљи драги камен. На његов живот и рад може се применити Његошева мисао о сцени људи „Ко се роди да довјека живи, имао се рашта и родити", јер су пок. Чика Миту красиле све врлине, које један исправан и напредан члан друштва треба да има, а његов рад кроз цео живот остављао је видне и плодне резултате како у општенародним — државним, окружним, сре-

ским и општинским пословима, тако и на своме газдинству и у породици. Мита Ћосић био је редак пример и као грађанин и као политичар и као државник, зашто је многим орденима одликован, а од народа цењен и поштован.

Као пољопривредник и пропагатор народне пољопривреде, чика Мита је био међу првима. На његов предлог као народног посланика у 1908 години, у ондашњи буџет Краљевине Србије, унесена је сума од 500 000 динара на набавку приплодних грла говеди од б љих раса за бесплатно раздавање пољопривредницима на исхрану, негу и употребу, која се пракса од онога времена и данас примењује. На оснивању и развијању нашега земљорадничког Задругарства активно је радио. До смрти је био члан Кредитне Задруге у месту и Винарске Задруге у Чачку. Одмах после великих ратова изабран је за председника Пољопривредне подружине у Чачку, којој је са успехом 2 године на челу био и својим угледом много допринео да она буде најјача и највећа скоро пуних 10 година. И смрт га је као члана подружине затекла.

Његово село Паковраће је најнапредније и економски најбоље стоји. Његовим настојањем у селу је лепа школа одавно подигнута а кафана укинута.

Мита Ћосић рођен је 1862. год. Поред основне школе свршио је и 3 разреда гимназије. Поред активног вођења спштих и домаћих послова, много је читао и пратио књижевност како од посебне, тако и опште вредности. Његова је књижница врло богата. За народног посланика изабран је у 34. години. Био је резервни официр. У породу је био срећан. Четири сина је у велике ратове испратио, од којих му је један — најстарији погинуо а други тешко рањен. Сам чика Мита био је за време окупације, и ако мало сакат у једну ногу, ипак интерниран само зато, што је на питање аустријског официра „ко сачињава последњу одбрану код вас“ одговорио, да последњу одбрану сачињавају сви мушкарци — старци и младићи, који могу пушку да носе, а официр је на то рекао „па то значи и ви“ а он одговорио да!

Слава му и вечан помен!

Бор. Љ. Нешић.

Записници седница

Управног Одбора Српског Пољоприв. Друштва:

36. држане 28. августа 1929 г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. Председник Др. Т. Митровић, чланови: В. Матић, Т. Владисављевић, Л. Сладековић, Б. Станисављевић и С. Ратковић, и гост Т. Радоичић редован члан.

Председавао П.председник г. Др. Т. Митровић.
Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

598) Прочитан је и примљен записник 35. седнице Управног Одбора.

II

599) Прочитан је и усвојен записник 34. седнице Књижевног Одбора.

III

600) Прочитани су записници 2. и 3. седнице Одбора за међународну утакмицу плугова па је одлучено, да се према њима одмах израде услови за утакмицу и објаве.

IV

Прочитан је записник 35. седнице финансијског Одбора, па је одлучено:

601) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

602) да се изврши оправка на згради у којој станује економ, за суму од 806 динара.

V

Прочитан је записник 35. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

603) да се понуда бр. 7711 за калијеву со има у виду за у будуће пошто је сада доцкан да се набавка врши;

604) да се понуда бр. 7569, за лозу, одбије, пошто се Друштво не бави продајом лозе;

605) да продајна цена буде: муљачама 850 дин., пресама од 100 л. 1500 дин., а од 150 л. 1800 дин. и крушачима за 2 клипа 1800 дин.

VI

Прочитан је записник 35. седнице Програмског Одбора па је одлучено:

606) да на изложбу у В. Градишту иде као изасланик г. Н. Петровић члан Управе;

607) да се не може дати помоћ за изложбе које приређује Комесар Моравске Области, пошто је цео кредит подељен раније;

608) да се прима знању извештај Аранђеловачке Подружине, да ове године неће да приреди изложбу;

609) да се Јагодинској Подружини не може одобрити, да додељену помоћ за изложбу утроши на оснивање Ентомолошке Станице;

610) да се прима знању извештај Прњаворске Подружине, да ове године не може да приреди изложбу.

VII.

Саопштења и предлози:

611) По предлогу Радиа А. Д. да Друштво организује пољопривредна предавања преко радиа, два пута месечно, одлучено је, да се предлог усваја и да у току месеца септембра одрже предавања: г. Т. Владисављевић 22. септембра: Значај Пољопривредних Књижница и Читаоница за наш народ (акција и покрет Срп. Пољопр. Друштва), и г. Б. Станисављевић 29. септембра: Јесења обрада земље.

612) По писму Мин. Пољопривреде, да је одредило Друштву помоћ за о. г. 120.000 динара стим, да му се у своје време поднесе извештај на шта је та сума утрошена, одлучено је, да Финансијски Одбор учини предлог с обзиром на буџетске партије.

Са овим је седница закључена.

Господари,
квасите усеве са GERMISAN-OM! Онда нема прашне снијети (Schneeschimmel), нити пак тврде снијети (Steinbrand). Продајно место: Мишковић и Ко., Београд, Сарајевска ул. бр. 70.
3—3

П А Ж Њ А
Г. Г. САРАДНИЦИМА:

Моле се г. г. сарадници „Тежака", да рукописе достављају откуцане на машини или бар читљиво руком писане.

ПРВОКЛАСНУ КАЛЕМЉЕНУ ЛОЗУ
Можете са најјачом гаранцијом и по сниженим ценама добити из
Лозног Расадника
„МИТИНАЦ"
СМЕДЕРЕВО
ТРАЖИТЕ ЦЕНОВНИК ОД Г. ЖИКЕ ПОЛОВИЋА ЕКОНОМА ИЗ СМЕДЕРЕВА
1—4

Лист излази 1. и 15. — Цена листу на годину за Краљевину С. Х. С. 30, а за иностранство 65 дин. — Ђаци и војници добијају лист у пола цене. — Претплата и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. — Рукописи се не враћају, — Цена огласима по такси. — Рачун код Поштанске Штедионице број 50350.

Таман је сада изашло разјашњење! У том разјашњењу објављују се многогодишња искуства о разлозима постанка и лечења нервних болести. — Свакоме, ко га затражи на доњу адресу, послаће то еванђеље бесплатно.

Хиљада захвала су доказ о јединим и ненадмашном успеху неуморног и савесног истраживања за добро патничког човечанства. Ко припада

великој чети нервно болесних!

ко пати на растресености, непријатном расположењу, слабљењу памћења, нервозној главобољи, несаници, сметњама у стомаку, сувише великој осетљивости, боли у зглобовима, телесној слабости у опште или тек делимичној, или другим појавама без броја

мора да затражи моју књижицу утехе!

Ко је пажљиво прочита, доћи ће до утешног уверења, да постоји једноставан пут до здравља и животне радости!

Не оклевајте и пишите још данас!

ERNST PASTERNACK, Berlin So.
Michaelkirchplatz Nr. 13. Abt. 352.

1—1

ДРАЖЕСНИ УВОЗЦИ

неограничено надржљиви код влажног времена или зноја, постижу даме и господа употребом „Hela Lockenkräuslerem" без шкара. И најлепши бубиколф биће по-лепши, те је свака ондулација непотребна, штедите време и новац, те вам се раст косе појачава. Ваша слика у огледалу ће Вас очарати. Одмах код прве употребе красни увојци. Многе признанице. Особито ласкаво су се изразили позоришни фризери и уметници. Цена д. 12.- 3 боце д. 28.-

Dr. Nikola Kemény, Košice, pošt. pretinac 12/223, ČSR.

1—5

Сад је време набавити књигу

„Куда ћемо нашу децу-ђаке"

Цена 30.— Дин.

добија се код

Српског Пољопривредног Друштва

Немањина ул. бр. 11.

ВИНОГРАДАРИ! У интересу је сваког од вас да при извођењу ма каквог посла у подруму има при руци књигу

„ВИНАРСТВО"

која се добива ко Српског Пољопривредног Друштва у Београду, по цени од 30 дин.

ЗЕМАЉСКА ИЗЛОЖБА СУВИХ ШЉИВА, ПРЕРАЂЕНОГ И КОНЗЕРВИРАНОГ ВОЋА И ПОВРЋА.

Српско Пољопривредно Друштво у Београду приређује у дане 12., 13., 14., 15., 16. и 17. новембра ове год. у својим просторијама Немањина улица бр. 11, земаљску изложбу сувих шљива и прерађеног и конзервираног воћа и поврћа.

Приређивање ове изложбе обилно су помогли Министарство Пољопривреде, Народна Банка и извозна Банка, те ће вредност награда прећи суму од 50.000 динара.

На учешће имају права излагачи из целе наше државе како непосредни произвођачи — пољопривредници тако и фабрике и радионице за прераду и конзервирање воћа и поврћа, као и извозници сувих шљива и пекмеза.

На изложби ће узети учешћа и фабрике за израду справа и препарата за сузбијање биљних болести и штеточина.

Позивају се интересенти да на овој изложби узму што живљег учешћа.

ВОДЕНИЧНО-МЛИНСКО КАМЕЊЕ (Кварцна Сига)
од једног природног комада из чувеног
Косовског мајдана „ЗВЕЧАН“

Најстарије и најбоље у нашој земљи, награђена на Скопској изложби у 1928. год., има по свим величинама и за сваку мељају код

Повлашћене индустрије
„РАЧИЋ - БОЉЕТИНАЦ“
Косовска Митровица

Телефон бр. 24
5—5

ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ!

Бубањ за запрашивање семена.

Пшеница је овршена а сада можете видети код пољопривредника који су прошле год. семе пшенице запрашили са **Порзолом**, да су добили много бољи и већи жетвени принос, него ли они који су семе пшенице потапали у раствор плавог камена, који убија клијавост семена и умањује жетвени принос.

ПОРЗОЛ

је најсигурније суво средство за запрашивање семена, пшенице, раж, јечма, воби и т. д. против тврде или смрдљиве сељети - главнице.

ПОРЗОЛОМ запрашено семе: даје здраву и богату жетву, не убија клијавост семена а појачава пораст биљке. — Употреба лака и јевтина, семе се запраши за 10 минута и може се одмах сејати. **Уштеда семена** 15-20%, радне снаге и времена, јер није потребно квашење и сушење.

ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ! — Тражите и употребите једино домаће средство **Порзол**, који је од наших стручњака испробан и употребом кроз неколико година у нашој земљи, препоручен је као врло добро средство. **Порзол** је по квалитету потпуно раван страним препаратима а знатно је јевтинији.

Помажите домаћу индустрију од које зависи напредак наше земље и пољопривреде. — Помажући домаћу индустрију помажете самог себе,

Тражите бесплатна упуства, плакате и ценовник на адресу:

„Биљана" А. Д. Београд.

Бранкова ул. 12. **Телефон 32-69.**

Порзол се може добити и код Српског Пољопривредног Друштва. 5—5

Штампа „ЗАШТИТА" — Београд, Студеничка 62. — Телефон 2-24.

Одобрено поштарине
рег. Мин. Поште и Тел. бр. 17306/24. г.
Бр. 21. Београд 1. новембар 1929. год. LVI Год.

За С. П. Друштво власник председник, Мирко Миљковић | Одговорни уредник Божидар Ђ. Ранковић

Српско Пољопривредно Друштво прославиће 12. новембра о. г. своје крсно име СВ. КРАЉА МИЛУТИНА, у своме Дому у Немањиној ул. бр. 11. Водоосвећење и сечење славског колача извршиће се у $9^1/_2$ часова.

Истога дана отвориће се и Земаљска изложба сувих шљива и прерађеног и конзервисаног воћа и поврћа, и трајаће закључно до 17. новембра о. г.

По подне у 3 часа у сали С. П. Друштва г. Д-р. Велимир Н. Стојковић, почасни члан С. П. Друштва одржаће предавање „О МОГУЋНОСТИМА НАШЕ ВОЋАРСКЕ ПРОИЗВОДЊЕ". После тога предавања отвориће се дискусија по свима питањима, која се тичу унапређења нашег воћарства.

Посетиоцима из унутрашњости одобрен је подвоз

на жељезницама и лађама у пола цене. Легитимације за повлашћену вожњу добијају се код свих пољопривредних установа у унутрашњости, а могу се добити и од Друштва поштом.

Позивају се сви чланови Друштва и Подружина, као и пријатељи пољопривриде, да посете Славу, изложбу и предавање.

Значај пољопривредног задругарства

Привредна криза, која је настала код нас и о којој се толико говори, отклониће се само на тај начин, ако се нарочита пажња обрати пољопривреди, јер је та криза наступила услед пада цена пољопривредних производа.

Наша пољопривреда је данас нерентабилна, јер се наши пољопривредни производи рђаво уновчавају услед слабе и рђаве производње. Стране напредније државе а нарочито Америка, успеле су да своје продукте пласирају по много јефтинијој цени од обичне и тиме створе нашим пољопривредним продуктима огромну конкуренцију. Ми видимо да цене цереалијама, нарочито пшеници, том нашем најважнијем производу, из дана у дан падају све ниже, тако да ни добра година неће моћи да утиче на опорављење нашег пољопривредника, који је последњих година запао у тежак положај.

Ови примери очито показују то, да наш пољопривредник не сме да продужи правцем којим је до сада ишао и лутао, јер ће све више упадати у тешку кризу, већ мора предузети борбу против ове несносне конкуренције. Ову борбу наш пољопривредник извојеваће на тај начин, ако на свом газдинству уводи нове начине и системе рада: да производи оно што се тражи на страним тржиштима и то јефтиније и првокласно т. ј. да се труди да му трошкови око производње буду што мањи.

За извођење овог тако важног посла потребан је известан капитал, који наш пољопривредник у највећим случајевима данас нема те, и не би могао сам без помоћи

ништа да почне у правцу преуређења своје пољопривреде, па ма имао и најбољу вољу и разумевање за тај посао.

У циљу подизања пољопривреде и помагања пољопривредника основана је привелегована Аграрна Банка, чији ће задатак бити да даје јефтиније кредите само пољопривредницима. Дејство овог тако благотатног дела за нашу земљу осетиће се убрзо.

Али ова помоћ кроз Аграрну Банку и ако је велика, није довољна да наш пољопривредник пође са успехом напред а с њим и наша пољопривреда.

Развијање појединих метода рада и њихове правилне употребе у пољопривреди може се извести само помоћу задругарства. Удружен и заједничким радом моћи ће пољопривредник да постигне развитак у пољопривреди и издржи тако тешку борбу за њега.

Кроз своје задруге пољопривредник ће моћи боље и јефтиније да производи, боље да уновчава своје производе; лакше и јефтиније да дође до потребних справа, машина, хемијског ђубрива, и т. д. што му је данас неопходно потребно и без чега се не да ни замислити напредна пољопривреда.

Задругарство није нова и неопробана ствар.

Утврђено је данас да код народа где је задругарство развијеније, пољопривредник и пољопривреда такође су напреднији, као што је случај у Чешкој па и код нас код Словенаца.

Нарочити примери о важности задругарства за пољопривреду и пољопривредника данас нам најбоље може пружити Данска. Дански пољопривредник тога малог народа за неколико година је учинио читаву револуцију у пољопривреди само кроз задругарство. Пољопривредну кризу, која је код нас у највећем јеку, он је одавно пребродио и данас је он најнапреднији пољопривредник на свету са најнапреднијом пољопривредом. Он се удружује у све врсте пољопривредних задруга, те је тај напредак постигао само кроз те задруге. Данас његови производи где год се појаве на страним тржиштима пролазе најбоље и без икакве конкуренције јер су увек првокласни и онакви како их тражи пијаца.

Дакле, данас се у опште не може говорити о пољопривредном напретку, а да не буде речи и о пољопривредном задругарству.

С тога пољопривредник мора да се удружује у пољопривредне задруге, које су једино у могућности да га, поред помоћи коју ће добити кроз Аграрну Банку извуку из данашње кризе.

Услед наглог пада цене житу у последње време је нарочито развијена жива акција за оснивањем житарских задруга. За ту организацију заинтересовала се и сама држава и вољна је да те задруге и новчано помогне, да би могле да издрже ову кризу.

Бор. М. Станисављевић.

ИЗ НАУКЕ О ЂУБРЕЊУ.

Суперфосфат

Међу свима јесењим вештачким ђубривима заузима код нас, према потрошњи, најважније место суперфосфат, т. ј. једно фосфатно ђубриво, чија је потрошња данас у нашој земљи прешла годишње 8.000 вагона.

У суперфосфату фосфатна биљна храна (фосфорна киселина) налази се у таквом облику, да је у води топива т. ј. лакше приступачна нашим усевима, но она, која се налази природно у земљи. У промету се јавља суперфосфат са 16 и 18% фосфорне киселине.

И ако је *фосфарна* киселина у суперфосфату сва топива у води, односно влази земљиној, ипак при додиру са честицама земље врши се таложење те киселине у теже растворљиве фосфатне соли. Макако то изгледало шкодљиво на први поглед, стварно је врло корисно; јер се тиме спречава испирање овог ђубрива зимском влагом.

Ово ђубриво најбоље исплаћује *озима пшеница*, те је за почетника саветно, да прво са њом изведе пробе.

Сама употреба суперфосфата веома је проста и не изискује никаве веће послове у пољу, до врло мало рада око самог растурања. По хектару потребно је око 300 кгр овог ђубрива, која се количина лако и брзо раст ри омакше било пре орања за пшеницу или чак и преко з сејане и по икле пшенице.

За све трошне земље, изузев водоплавне, растурање се врши првенствено пре орања, јер се суперфосфат ту са растреситом земљом довољно меша. За земље пак, које се грудвасто ору и расипају тек када се провену, растурање овог ђубрива бива на орање, па се дрљачама завлачи кад и семе. Код земаља које се изваљују и тешко ситне, мора се растурање вршити, пошто се земља дрљачама припреми, као што то изискује и само семе. Некад се сматрало, да суперфосфат треба да одлежи у земљи недељу дана пре сетве; али данас то се ретко у пракси може извршити. Шта више баца се данас суперфорсфат и на поникли усев, под условом да је сув од росе за време растурања.

Са 300 килограма суперфосфата, који стају свега око 300 динара, повећава се у средњу руку принос само зрна са 4 до 500 кгр. Овај вишак представља, и покрај данашње ниске цене пшенице, једну вредност, која често исплаћује *сваки уложени динар са три динара бруто*. То је чиста корист од од близу 200% уложеног капитала и то само за девет месеци до жетве.

Многи наши пољопривредници не умеју да се снађу лако при првој примени суперфосфата и вештачких ђубрива у опште, па је потребно да се у том погледу поуче.

За оглед се тражи таква њива, која је бар у трећој години по ђубрењу сточним ђубривом и која је по својој родности једнолика т. ј. да нема удољица, где вода лежи, слатинастих мрља или сувљих места због близине стене или шљунка. Уосталом сваки сељак познаје своју њиву, те треба да изабере такву, где ће моћи да оцени што боље стварно дејство ђубрива. У тој тако изабратој њиви треба се клонити увратина, где стока балега; сенке од дрва и ограда, која

има утицаја на усев; најзад разора, где је доња земља оголићена, те губи јаче влагу но остала земља. Најбољи је онај оглед, који је постављен уз саму грбину-слог орања, тако да се ђубрена парцела налази с десне, а нећубрена с леве стране слога.

Код већих огледа од 1/4 хектара па на више раздеоба ђубрене и нећубрене површине треба да иде по слогу или разору орања, али под условом, да се обе површине, свака за себе, посебно и пожњу у посебне стогове здену, па о вршају посебно овршe. На тако великим површинама добијају се најсигурнији резултати а коштају мало, јер за 1/4 хектара треба само једна врећа суперфосфата од 75 кгр. у вредности око 80 динара.

Ако се овако поступи, онда ће најбољи резултати бити добивени, прво на кречним земљама, које обично дају слабо развијени клас, али тешко зрно. Такве земље често удвоструче принос са суперфосфатом. У другој линији долазе све трошне земље па и тињасте (хумуше), ако нису водоплавне. У том погледу и најбујније земље исплаћују добро суперфосфат, јер он спречава полегање и убрзава сазревање. Затим долазе трошне гајњаче, које су, истина, често слабо кречне, али ипак довољно одговарају на суперфосфат. Најгоре стоји са тешким смоницама, које су редовно не само без креча, већ се у крупно ору и тешко мешају са малим количинама вештачких ђубрива. За те њиве потребна је јача обрада пре растурања ђубрива, а предходно и под кукуруз подесно кречење земље, да постане рђа (трошнија) и садржи мало креча као биљне хране.

Врло је важна улога фосфатних ђубрива у погледу убрзавања зрења, јер под нашим климатом лако преплану жита. То убрзање износи често 9—10 дана, те зрно улеби пре великих припека, остане једро и тешко на кантару. На јаким земљама спречава полегање, јер даје здравију и чвршћу сламу, те је зрно боље израњено. Омогућује, да се и тамо сеје пшеница, где то због бујног земљишта сада није могуће.

Код толике потрошње суперфосфата у земљи, предратна Србија трошила га најмање (око 100 вагона и то више у Јуж. Србији), те ове редове највише пишемо због ње. Пољопривредници те области треба да врше ове јесени што већи број проба са суперфосфатом на пшеници према горњем упутству. За ово постоје данас извесне олакшице, да се до суперфосфата дође лако и по умереној цени на мало.

Главни Савез Срп. Земљ. Задруга, по мојој иницијативи, уз помоћ Министарства, створио је мала складишта суперфосфата и чилске шалитре код следећих својих задруга: II Јежевачке Кред. Задруге (Пожешка Јежевица), Лаповска Кред. Задруга, Пожаревачка и Азањска Кред. Задруга, Сирчанска Кредитна код Краљева, Ћићевачка Кредитна код Сталаћа, Јелашничка Кред. код Ниша, Баточинска Кред. у Баточини, Сипићска Кред у Сипићу, Крњевска Кред. у Крњеву (В. Орашје), Падешко—Вратарничка Кред. у Вратари код Крушевца, Прислоничка Кред. у Прислоници код Прељине, Мало Изворска Набав. у М. Извору код Кр. Села, Малчаска Набав. у Малчи код Ниша, Милошевачка Набав. у Милошевцу код В. Орашја, и Каменовска Набав. Задруга у Каменову код Петровца (Пож.). Поред тога може се добити и у Београду код Прометног Друштва „Село".

Из ових складишта има права сваки да купи ђубрива био он Задругар или не ма из ког околног места; те се надамо, да ове јесени ову погодну прилику искористи што већи број наших пољопривредника и огледима уобичаје управо *узалуде* употребу вештачких ђубрива у опште. Само тако решиће се актуелна криза пшенице, која ће свакако дуже потрајати.

Бор. Милутиновић,
инж. агроном.

Набавите књигу „Поуке о ђубрењу".

ИЗ ВИНАРСТВА.

Остављање слатког вина.

Има више начина помоћу којих можемо слатко вино, односно ширу — мошт сачувати за потрошњу преко целе зиме и лета до нове бербе грожђа, а при сваком од њих главно је да се у шири, претходно, пре него што отпочне да превире, униште гљивице алкохолног врења; које изазивају претварање шире у вино, као и гљивице болести које ширу и вино кваре. То пак уништавање гљивица из шире можемо извршити помоћу загревања шире или помоћу нарочитих хемиских средстава, која имају стерилизациону моћ, као што је на пр. сумпорни диоксид (сумпорни дим) и бензоат соде.

I Стерилисање шире помоћу топлоте врши се овако: Прво треба ширу избистрити, а то се врши на тај начин што се на 100 литара шире која још не показује никаквог трага од алкохолног врења дода 10 грама калијум — метабисулфита, који вежемо у платнену крпу и помоћу канапа спустимо у средину суда са широм, и после два до три сата извршимо претакање — мешање течности. Ово обично урадимо пред вече, па затим оставимо ширу преко ноћи на хладном месту да се сталожи — избистри. Изјутра бистру ширу оточимо са талога и загревамо.

Најбоље је вршити загревање у нарочитим справама за то — званим пастеризатори, а ако оних немамо, можемо загревати ширу и у обичним добро калајисаним казанима или у већим кухињским емаљираним судовима још боље од алуминијума.

Загревање треба да се врши на топлоти од 65° до 75° С., а за време од неколико минута.

Пошто се шира пастеризује — загреје треба је разлити у чисту бурад, добро испрану врелом водом или воденом паром и сумпорисану, ударити врањ и оставити на најхладнијем месту у подруму да се сталожи и избистри. Овако спремљену ширу можемо

трошити преко целе године, а да не преври, ако смо радили пажљиво и ако је топлота у подруму ниска и стална.

У мањим количинама можемо спремити за кућевну потребу ширу на сличан начин као што се оставља сок од патлиџана — парадајис — у флашама и то овако: Ширу треба спремити као и за пастерисање у казанима т. ј. додати јој 10 грама калијум метабисулфита на 100 л. и оставити је да се избистри. За то време спремити флаше, добро их испрати, најбоље чистом врелом водом. Пошто се шира избистри, разлити је у флаше, тако да остане празнине у свакој флаши колико држи грлић флаше, па потом флаше запушити прокуваним запушачима и запушаче канапом привезати за грлиће флаша. Једну флашу напунимо водом и у њу спустимо термометар. Затим флаше поређати у казан на чије се дно положе гужве сламе и наспе воде толико да флаше буду у води до прстена грлића. После овога казан се постепено загрева, док термометар у флаши са водом не покаже 70° С. Та се топлота одржава неколико минута, затим се флаше изваде из казана, обавијајући их крпама и оставе да се расхладе. Добро је потом запушаче залити и црном смолом. Овако спремљене флаше треба држати у хладном подруму затрпане у влажном песку до грлића, најбоље мало накосо положене, тако да ваздушни мехур буде посреди флаше.

II Стерилисање шире помоћу сумпорног диоксида врши се овако: На сваких 100 л. шире додаје се 80 грама калијум-метабисулфита. Ово треба извршити пре почетка врења шире. Потребна количина калијум-метабисулфита веже се у једну платнену крпу и помоћу канапа спусти у средину суда са широм. После два — три сата кад се калијум-метабисулфит раствори у шири, извршити претакање шире. Овако сумпорисану ширу оставити на хладном месту да се сталожи, па је затим потпуно бистру оточити у чисту бурад и оставити у подруму са ниском а сталном топлотом.

Кад хоћемо да овако јако сумпорисану ширу трошимо, треба је пре употребе добро проветрити, иначе овако се оставља обично шира, коју доцније желимо прерадити у вино.

III Стерилисање шире помоћу бензоаша соде: На сваких 100 литара шире треба додати 40 грама бензоата соде. Бензоат соде је једна беличаста со, која се шири додаје као и сумпорни диоксид. Овако спремљену ширу, кад се избистри, можемо трошити без икакве бојазни за здравље, пошто бензоат соде није шкодљив. Шира која се овако стерилише, не може доцније бити претворена у вино, сем да се помеша са много већом количином нестерилисане шире.

Калијум — метабисулфит, бензоат соде, као и књига „Винарство" у којој је опширно разрађено питање прераде шире и у друге производе сем вина, могу се набавити код Српског Пољопривредног Друштва.

Бож. Ђ. Ранковић.

ИЗ ПРЕРАДЕ ВОЋА:

Употреба плода дивљих крушака.

Пре свега крушке дивљачице, из семена изведене, употребљавају се у воћарству као подлоге за калемљење високих и полувисоких крушака, као и за извођење крушака у облику пирамиде и већих воћака, такозваних чучавих, којима се круна на 0,50 см. изнад земље развија.

Плод дивљих крушака употребљава се и за прераду без разлике крупноће, а и најситније су употребљиве.

Кад плод добро узри и почне падати, отресе се са дрвета, затим се пренесе на једно склоните место, разастре се на под на чисту сламу тако да слој плодова буде висок 10 см., па се преко њега опет слама растури. За извесно време крушке угњиле и ми гњиле одмах издвајамо, а које још нису, оставимо даље док се не

угњиле. Гњиле спремимо за сушење у сушницу коју имамо на расположењу. Крушке дивље разредимо на лесе и кад је сушница загрејана на 60° С., унесемо лесе у њу. Топлота се за цело време сушења одржава на 60° С.

Ако немамо сушницу могу се крушке сушити и у хлебним пећима кад се хлеб из пећи изнесе или пећ нарочито да ту сврху загреје. У сваком случају под пећи мора бити чист од пепела. Боље је ипак да спремимо лесе од жице или пр тов од дивље леске или врбе. Да би се топлота у пећи одржавала једноставна, на уста пећи принесе се по мало жара од дрва и додаје се увек док се плодови не осуше, а то ће бити тек онда кад буду сасвим као коштица од шљиве тврди. Затим се спреми ступа (дрвен аван) са нарочитим повијеним тучком којије на тупом крају окован челиком. Спремљеним крушкама за туцање откине се петељка. Крушака се даје у аван увек по мало, неколико шака и туцају се док се н разбију као ситно брашно. Кад су тако иситњене, узме се сито и добивено брашно просеје и тако се ради све док немамо све крушке овако прерађене.

Брашно тако добивено од тих крушака употребљава се у тесто палачинке а и разни колачи премазани мармеладом посипљу се овим брашном које даје одличан укус.

Воj. Буриан.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ:

Влажна екзема код коња:

Питање: Моја кобила стара 7 година коју сам купио пре три месеца има по целом телу бубуљице у величини зрна пасуља а нарочито на предњем делу трупа; ове бубуљице пркају често и из њих цури доста чиста крв а на плећима има један део мали где се поткорушио; ово место испирањем очистио сам, па се кожа ту покрављила и свлажила као водом порошена. Трбух јој је од половине па до првих ногу без длаке сав поткорушен. Молим да ми се преко „Тежака" достави какав је ово болест, ја верујем да је шуга, и како се лечи.

Лебане. **Крсто Пејић.**

Одговор: Шуга није. Из вашег описивања болести то се да сигурно закључити, јер недостаје главни знак шуге: свраб и чешање.

То је сигурно једна кожна болест, која има свој узрок у нечем ненормалном у унутрашњем раду организма, у крви. На те болести, којих има неколико, оне су сличне, утиче исхрана и уопште хигијенске прилике, под којима болесник живи. Исто тако атмосферске непогоде могу то изазвати. Највероватније је да је случај *влажне екземе*. У сваком случају лечење је исто. Треба лечити цео организам изнутра лековима и лечити повреде на кожи. Прво је важније, јер се тиме отклања сам узрок.

Пре свега свега ставити животињу под добре хигијенске услове: добру исхрану — избегавати нарочито давање новог зрна (кукуруза, јечма) и покварене хране (буђавог, прашњавог сена). Заштитити је од непогоде (слане, мраза, кише, прашине). Затим давати јој сваког дана по једну кашику (30 гр.) јутром и вечером у зоби или мекињама следећег прашка:

Sulfate de soude	400 gr.
Bicarbonate de soude	150 gr.
Soufre	50 gr.

Саме повреде на кожи лечити овако: Ошишати длаку по болесним местима и около њих — ако је болест распрострањена на целу животињу. (Пазити да притом животиња не назебе — топла штала). Затим у подне на топлом дану окупати са 3% раствора крезола. Красте, подкорушену кожу намазати обичном машћу и после 1—2 дана скинути. Гола места која „сузе“ запрашивати сумпорним прашком.

Болест је по некад отпорна и тешко се лечи. Ако не будете имали успеха са овим лечењем, онда је потребно предузети лечење са убризгавањем, зато се обратите ветеринару. У опште треба се увек обратити ветеринару, јер само лечење варира према болеснику, али ваша удаљеност од ветеринара одлучила ме је да вам дам овај детаљан савет за лечење, што ономе, који има ветеринара у својој близини не бих учинио.

Обреновац. МИЛУТИН ФР. ГЕЦ, ср. ветеринар.

ЛИСТАК

Драг. Ј. Спремић

Процена вредности појединих врста воћака.

— Свршетак. —

Кад сад знамо колико и који период код разних врста воћака траје, и колико је просечни годишњи принос за сваки период, онда нам следећи преглед показује колики је тај укупни просечни принос за сваки период укупно, а колико је за сва три периода односно за све године фактичног рађања истих.

Р. Бр.	Врста воћке	I период			II период			III период			за сва три периода	
		за	по	свега	за	по	свега	за	по	свега	од	свега
		год.	кгр.	кгр.	год.	кгр.	кгр.	год.	кгр.	кгр.	год.	кгр.
1.	јабука	6	50	300	20	150	3000	10	80	800	36	4100
2.	крушка	6	50	300	20	150	3000	30	80	2400	56	5700
3.	трешња	6	16	96	14	50	700	25	40	1000	45	1796
4.	шљива	5	20	100	11	50	550	16	35	560	32	1210
5.	кајсија	4	5	20	7	10	70	20	8	160	31	250
6.	орах	16	10	160	20	15	300	20	12	240	56	700

Из овог прегледа види се, колико која воћка, у ком периоду рађања укупно даје приноса у роду. Ако пак тај принос распоредимо на цео век воћке, тј. и на оне неродне њене године, онда излази да нам исте у средњу руку доносе :

Јабука	за 70	год.	свога века	просечно	58.500	кгр. годишње
Крушка	„ 100	„	„	„	57.000	„ „
Трешња	„ 70	„	„	„	25.600	„ „
Шљива	„ 50	„	„	„	24.000	„ „
Кајсија	„ 50	„	„	„	5.000	„ „
Орах	„ 100	„	„	„	7.000	„ „

Кад смо већ на овај начин изнашли, колико нам и која врста воћке даје приноса у роду годишње и за цео век укупно у килограмима, сад да видимо колико то износи изражено у новцу.

Цена је воћу за све врсте промењљива и у једној години а камо ли за толики њен век, она скаче до велике висине а и пада до најмање мере, те према томе за овај прорачун вредности ипак узимамо приближну минималну цену како би иста била чвршћа и ефикаснија Тако например:

Јабука по 1.50 дин. кграм.
Крушке „ 2.00 „ „
Трешње „ 2.00 „ „
Шљиве „ 1.00 „ „
Кајсије „ 3.00 „ „
Орах „ 5.00 „ „

Према овако узетим ценама, излази да нам поједине врсте воћака дају приноса у новцу и то:

Јабука за 4100 кгр. по 1.50 дин = 6150 дин. или за век од 70 г. просеч. годишње 87.85 дин.
Крушка „ 5700 „ „ 2.00 „ = 11400 дин. или за век од 100 г. просеч. годишње 114.00 д.
Трешња „ 1796 „ „ 2.00 „ = 3592 дин или за век од 70 г. просеч. годишње 51.31 дин.
Шљива „ 1210 „ „ 1.00 „ = 1210 дин. или за век од 50 г. просеч. годишње 24.00 г.
Кајсија „ 250 „ „ 3.00 „ = 750 дин. или за век од 50 г. просеч. годишње 15.00 г.
Орах „ 700 „ „ 5.00 „ = 3500 дин. или за век од 100 г. просечно годишње 35.00 д.

Овако изнађена и утврђена вредност плода разних врста воћака, као што се то из горњег прегледа види, треба да нам преставља и рентабилност истих. Али како је овај принос узет без икаквих одбитака издавања, којих свакојако мора имати око подизања воћака, као што су вредност садње воћке, кола, вредност радне снаге око сађења, неговања и борбе, као и кирије на земљиште под истим, тј. ово није чисто бруто принос Стога нам је потребно овде да сазнамо колико је стварно чист приход. Горе смо напоменули укратко, шта долази у издатке, сад да видимо колики су исти. Узмимо да су ови издаци према садањем времену и то:

За добру и одраслу садницу . . . . . 4—10 динара
„ коље за прве 3 - 4 године . . . . . 2 - 4 „
„ вредност радне снаге око сађења . . . 1 „
„ „ „ „ за негу годишње . 5 „
„ „ „ „ „ борбу годишње 0.50—3 „
„ кирију земљишта испод истих годишње 2—5 „

Према овоме просечно целокупни издаци око разних врста воћака, по једном стаблу на цео њихов век износили би као што се то из ниже таблице види:

Р. Бр.	ВРСТА ВОЋАКА	Вредност саднице	Вредност кола за 3—4 г.	Вредност радне снаге око сађења	Вредност радне снаге око неге		Вредност радне снаге око бербе плода		Кирија земљишта под дрвстом*		СВЕГА издатака за цео век
					год.	за цео век	годишње	за цело вр. род. г.	годишње	за цео век	
		Дин.	Дин.	Дин.	Дин.	Дин.	Дин.	Дин.	Дин.	Дин.	Дин.
1	код Јабуке	6	4	1	5	350	3	108	5	350	819
2	„ Крушке	8	4	1	5	500	3	168	5	350	1031
3	„ Трешње	10	4	1	3	210	2	90	3	150	465
4	„ Шљиве	4	2	1	3	150	1	32	2	100	289
5	„ Кајсије	6	2	1	3	150	0.50	15	2	100	274
6	„ Ораха	10	2	1	2	200	2	112	3	300	626

За процену кирије на земљиште овде узето је да једно стабло заузима квадратних метара и то
Јабука 8×8=64 m² Крушка8×8=64² Трешња 8×8=64 m², Шљива 6×6=36 m²
Кајсија 6×6=36 m² Орах 10×10=100 m²

Кад сад свако израчунате целокупне издатке, као што нам последња рубрика ове таблице каже а који су нам истина мало колебљиви, али су с погледом на начин рада и неге воћака код нас и ако више високи но мали, те су стога за процену рентабилитета погоднији, одбијемо од извенађеног бруто приноса, онда нам чист принос односно рентабилитет остаје и то:

Код јабуке од бруто приноса 6150—819 = 5331 дин. чист принос или просеч. годишње 76.14 дин.
код крушке од бруто приноса 11400—1031 = 10369 дин. чист принос или просеч. годишње 103.69 дин.
код трешње од бруто приноса 3592—465 = 3127 дин. чист принос или просеч. годишње 44.67 дин.
код шљиве од бруто приноса 1210—289 = 921 дин. чист принос или просеч. годишње 18.42 дин.
код кајсије од бруто приноса 750—274.50 = 475.50 дин. чист принос или просеч. годишње 9.51 дин.
код ораха од бруто приноса 3500—625 = 2875 дин. чист принос или просеч годишње 28.75 дин.

Да би се ова рентабилност јаче истакла, нужно је да видимо на основи исте, колико појединa стабла разних воћака искоришћавају земљиште на коме су посађена. Другим речима казато да видимо колико нам земљиште заузето истом доноси просечно годишње р нте у динарима. Ово тим пре јер се често чују приговори како се боље исплаћује кад се земљиште сеје усевима. Напред смо рекли колико и која врста воћака заузима земљишта у квадратним метрима и на основи тога и њеног чистог приноса, видећемо из следеће таблице колико та површина доноси годишње приноса:

Р. Бр.	Врста воћака	На ком се остојању сади	Колико заузима кв. м.	Годишњи чист принос од 1 дрвета		Чист принос од земљишта и то:			
						од 1 m²		од 1 хек.	
				дин.	п.	дин.	п.	дин.	п.
1	Јабука	8	64	76	14	1	19	11900	—
2	Крушка	8	64	103	69	1	62	16200	—
3	Трешња	8	64	44	67	0	69	6900	—
4	Шљива	6	36	18	42	0	50	5000	—
5	Кајсија	6	36	9	51	0	26	2600	—
6	Ораха	10	100	28	75	0	28	2875	—

Према овим изложеним цифрама у овој таблици, јасно се види како и колико поједине врсте, искоришћују земљиште и да то искоришћавање не само што није слабо и мало, као што се приговара, него је према квалитету земљишта, на коме се обично воћке саде одлично. Јер ако то искоришћавање сравнимо са искоришћењем ма кога другог усева на таквом земљишту видећемо, да је оно много и много веће. А што је пак најглавније, ово је искоришћавање узето као стално и подједнако за све године века воћака, док је то због разних узрока код усева увек колебљиво.

Ако пак ову чисту годишњу ренту појединих врста воћака од једног стабла, узмемо као подлогу хипотекарног задужења, онда видимо да исте могу плаћати камату и отплату годишње код Хипотекарне Банке и то:

1	стаб.	јабуке	са	чистом	год.	рент.	од	76.14	д.	на	капит.	са 10%	761.04 д.
1	„	крушке	„	„	„	„	„	103.69	„	„	„	„	1036.90 „
1	„	трешње	„	„	„	„	„	44.67	„	„	„	„	446.70 „
1	„	шљиве	„	„	„	„	„	18.42	„	„	„	„	184.20 „
1	„	кајсије	„	„	„	„	„	9.51	„	„	„	„	95.10 „
1	„	ораха	„	„	„	„	„	28.75	„	„	„	„	287.50 „

Из свега до сада изложеног види се јасно, да је рентабилитет воћака како у погледу приноса у роду и вредности у новцу, тако и у погледу искоришћавања земљишта на коме се саде врло велика. А кад се узму у обзир и друге посредне користи од воћака нарочито у данашње доба без шума и од искоришћавања земљишта под истим за друге сврхе, онда видимо да је та рентабилност још већа, а што је најглавније она је оволика како је изнађена стална т. ј. за све године како родне тако и неродне.

БЕЛЕШКЕ:

Изложба у Власотинцима. — На дан 13 и 14. октобра 1929. године приредила је Власотиначка Пољопривредна Подружина изложбу која је благодарећи великој заузимљивости Среског Пољопривредног Референта Госп. Миливоја Жујовића, успела преко сваког очекивања. Било је заступљено 500 излагача са око 1000 предмета а посетило ју је преко 2 000 посетиоца. Разделено је више награда. Изложба је приређена у сали Основне Школе. Отварање је извршено у присуству представника државних власти; Обласног Пољопривредног Референта, Изасланика Обласне Самоуправе и т. д. По подне је изложбу посетио и изасланик Њ. В. Краља, пуковник Г. Вукотић.

Изложба у С. Митровици. У дане 27, 28 и 29 септембра ов. г. одржана је С. Митровици изложба пољопривредних производа и женских радова коју је са успехом организовао нарочити одбор од чланова тамошње пољопривредне подружине, пољопривредног одбора млекарске задруге а уз сарадњу среског агронома. Као изасланик С. П. Друштва на изложби је био г. Никола Ж. Петровић члан управе.

Сточарска изложба у Обреновцу. — Посавска Пољопривредна Подружина у Обреновцу приредила је 6. октобра тек. године шесту по реду пољопривредну изложбу, од 1924. до ове године, која је као и остале врло успела. Прва изложба 1924. године била је општа пољопривредна изложба, на којој су биле заступљене скоро све гране пољске привреде. Остале изложбе биле су сточарске а овогодишња изложба била је изложба само говеди и коња. Приређивање изложбе помогли су: Комесар Ваљевске Области, Срески Одбор и С. П. Друштво. Изложено је 54 грла говеди и 44 грла коња. Председник Подружине, срески ветеринар г. Гец одржао је присутним излагачима један говор пун поуке из сточарства. Од стране С. П. Друштва изложби је присуствовао г. Сава Ратковић, члан Управе.

Записници седница

Управног Одбора Српског Пољоприв. Друштва:

37. држане 4. септембра 1929. г. у Друштвеном Дому, у Београду

Били су присутни чланови г. г. Б. Ранковић, Д. Спремић, А. Рашковић, В. Матић, М. Стојановић и Т. Владисављевић.

Председавао члан Управе г. Б. Ранковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

613) Прочитан је и примљен записник 36. седнице Управног одбора.

II.

614) Прочитан је и усвојен записник 35. седнице Књижевног одбора.

III.

Прочитан је записник 36. седнице финансијског одбора, па је одлучено:

615) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 данара;

616) да се од Подружине из Дебра прими о њеном трошку натраг роба, коју не може да распрода;

617) да се Комесару Врањске Области пошаљу тражени тријери, кад исплати стари дуг;

618) да се врати Рибничкој Подружини документат од 60.000 динара којим је гарантовала исплату плавог камена, пошто је дуг измирила.

IV

Прочитан је записник 35. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

619) да се по понуди бр. 7274 набави 600 ком. тестерица и 30 ком. маказа за живу ограду;

620) да се по понуди бр. 8230 не набављају тријери, већ да се тражи од фабрике да о свом трошку пошаље по један модел на увиђај и оцену.

V

Прочитан је записник 36. седнице Програмског Одбора па је одлучено:

621) да се Височкој Подружини позајме картонски таљирићи за изложбу;

622) да се ср. пољопр. рефер. у Жагубици не може дати помоћ за изложбу, пошто је сва сума за изложбе раније подељена.

VI

623) По позиву Београдске Трговачке Коморе на Конгрес Привредника, одлучено је да на Конгрес иду г. г. Д-р. Т. Митровић и М. Стојановић.

624) По писму Мин. Пољопривреде, којим шаље на поклон 10 књига „Расе оваца" одлучено је, да се књиге приме са захвалношћу, и поделе члановима Управе.

Са овим је седница закључена.

---

38. држане 10. септембра 1929. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. Председник М. Миљковић, Председник Др. Т. Митровић и чланови: Д. Спремић, Б. Станисављевић, Т. Владисављевић, С. Ратковић и Н. Петровић.

Председавао Председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

625) Прочитан је и примљен записник са 37. седнице Управног Одбора.

II

626) Прочитан је и усвојен записник 36. седнице Књижевног Одбора.

III

Прочитан је записник 37. седнице Финансијског Одбора па је одлучено:

627) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

628) да се прими знању да је извршен преглед касе и нађено стање исправно;

629) да се одобрава Општини Вишањској да остатак дуга од 600 динара за тријер исплати у идућој години;

630) да се ослободи Ђаковичка Подружина од плаћања лежарине у 1.053 динара.

IV

Прочитан је записник 37. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

631) да се одбије понуда 8433 за плави камен, пошто је сад рано да се врши закључак;

632) да се одбије понуда бр. 7612 за пшеницу, пошто ће набавку да врши Министатство.

V

Прочитан је записник 37. седнице Програмског Одбора, па је одлучено:

633) да се извести М. Цекић, да Друштво не даје позајмице у готову;

634) да се Чурушкој подружини пошаље Правилник о приређивању изложаба, и тражи извештај са каквим средствима разполаже;

635) до се овласти ср. економ у Босиљграду да ликвидира тамошњу Подружину;

636) да се Медвеђској Подружини продужи рок плаћања до 1. новембра о. г.;

637) да се Владимирачкој Подружини позајме картонске тацне за изложбу и оштампају изложбене плакате, на рачун одобрене помоћи. Изасланик г. Д. Спремић члан Управе, на изложбу да иде два дана раније;

638) да се Крњевској Подружини даду на кредит две сејалице по предлогу.

VI

Прочитан је записник 3. седнице Изложбеног Одбора, па је одлучено:

639) да се усваја распоред плаката по тач. 1, 4, и 5 стим да се доставе и страним конзулатима;

640) да се оштампа још 5000 легитамација и растуре по предлогу. Наплата легитимација да се врши овде приликом овере;

641) да се замоли г. Б. Ранковић члан Управе, да приликом обиласка шљиварских комисија, утиче на прикупљање предмета за изложбу;

642) да у будуће сваки број Тежака згодним белешкама нотира изложбу;

643) да се замоли г. В. Милошевић редован члан, да изради дијаграме и карту шљиварских крајева;

644) да се замоли Мин. Унутр. Послова, да препоручи подручним органима, да помогну рад Друштва у извођењу ове изложбе.

VII

645) По тражењу Мин. Пољопривреде да се извести, да ли су у употреби сејалице за сетву жита на кућице и како су се показале на пракси, одлучено је да се одговори, да их Друштво до сада није имало и да према томе не зна њихов рад.

VIII

Саопштења и предлози:

646) Председник саопштава да г. Н. Петровић члан Управе није могао ићи на изложбу у В. Градиште и да је зато делегирао члана г. В. Матића. Одбор прима знању.

647) Председник саопштава да је са чланом г. С. Ратковићем био на Конгресу Главног Задружног Савеза у Љубљани, а за чланом г. М. Стојановићем на Конгресу Привредника у Београду. Одбор прима знању.

648) г. Д. Сремић члан Управе, подноси извештај о прегледу Подружина у Ваљевској Области. Одбор прима знању стим, да се извештај достави Министарству Пољопривреде.

649) г. Д. Тасић члан Подружине у Ср. Митровици, моли да Друштно упути изасланика на њихову изложбу и

да их послужи са картонским тацнама. Осим тога моли, да им се уступе у комисиону продају књиге, за време изложбе. Одлучено је да као изасланик иде г. Н. Петровић члан Управе, и да се Подружини позајме таљирићи. Такође да им се уступе књиге у комисиону продају.

Са овим је седница закључена.

---

39. одржане 18. септембра 1929. год. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г.: Председник М. Миљковић и чланови: А. Рашковић, Д. Спремић, В. Матић, Б. Станисављевић, Л. Сладековић, Т. Владисављевић, М. Стојановић, Б. Ранковић, С. Ратковић и Н. Петровић.

Председавао Председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

650) Прочитан је и примљен записник 38. седнице Управног Одбора.

II

651) Прочитан је и усвојен записник 37. седнице Књижевног Одбора стим, да се не набавља књига „Бремов Свет Животиња."

III

Прочитан је записник 38. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

652) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

653) да се тражи од Ж. Лекића, да одмах плати дуг за семе;

654) да се уступи М. Шмату израда калупа за медаље, за цену од дин. 2 950 стим, да му се да 20% аконто, а да се медаље доцније поруче;

655) да се молба бр. 8231 не узима у поступак, пошто је прошло време.

IV

Прочитан је записник 38. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

656) да се понуда бр. 8515 за кромпир одбије, пошто се Друштво не бави продајом кромпира;

657) да се одобрава набавка три ливадске дрљаче.

V

Прочитан је записник 38. седнице Програмског Одбора, па је одлучено:

658) да се Жуковачкој Подружини да на двогодишњи кредит без попуста, справе у вредности од 7.770 динара;

659) да се по стечајима за напредније начине рада награде: првом наградом по 2000 динара, у роби, г. г. Андреја Прелић из Јежевице, Трифомир Бугарчић из Куриновца, Живојин Поповић из Тмаве и Душан П. Михаиловић из Власотинаца, а другом наградом по 1000 динара у роби, г. г. Павле Радуловић из Рибшевине и Владимир С. Поповић из Карана. Лицима која су извршили преглед објеката, да се исплати накнада трошкова по ранијим одлукам ;

660) да се пошаљу на послугу картонске тацне Власотиначкој Подружини и Ср. Пољоприв. Референту у Куманову;

661) да се пароху у Чађевици пошаљу правила о Пољопривредним Књижницама и Читаоницама.

VI

662) Саслушан је предлог инспектора о путовању у циљу пропаганде за шљиварску изложбу и прегледа Подружина, па је одлучено да се пут усвоји, на која да се крене 21. о. м.

VII

663) По предлогу Радне А. Д. да Друштво аранжира два пут месечно пољопривредна предавања одлучено је, да се предлог усвоји и да се поведе заједничка пропаганда за та предавања, преко сопствених листова. Поред тога Радној А. Д. ставиће се у сваком броју Тежака по $^1/_2$ стране ради пропаганде.

VIII

Саопштења и предлози:

664) г. В. Матић члан Управе реферише о свом путу у В. Градишту на изложбу, коју је приредила тамошња Подружина. Одбор прима знању;

665) г. М. Стојановић члан Управе предлаже да се набави колекција модела воћа са сортама које не достају. Одлучено је, да се предлог усвоји стим, да г. Стојановић прибави примерке које треба моделисати.

Са овим је седница закључена.

40. држане 25. септембра 1929. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић, чланови: Д. Спремић, М. Стојановић, Б. Станисављевић, В. Матић, Т. Владисављевић, С. Рапозић, Б. Равковић и Н. Петровић и гост Б. Милошевић, редован члан.

Председавао председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

666) Прочитан је и примљен записник 39. седнице Управног Одбора.

II

667) Прочитан је и усвојен записник 38. седнице Књижевног Одбора.

III

Прочитан је 39 записник финансијског Одбора, па је одлучено:

668) да се прими знању, да су прегледани и озерени рачуни преко 1000 динара;

669) да се привремено изда управнику Обл. Лоз. Расадника у Пироту 1000 динара ради набавке лозе афиз — али, па затим тражи од Мин. Пољопривреде да Друштву накнади тај издатак;

670) да се за огрев Друштвених просторија набави 40 м. дрва од Д. Марисављевића, по 152 дин. метар, франко Друштвено двориште. Поред тога, да се набави и три тоне шлеског угља;

671) да се г. С. Пенчићу из Скопља, изда 400 дин. на име дангубе и накнаде трошкова око реекспедиције тријера за Битољску Област;

672) да се од М. Шмата поручи 500 бакарних медаља по 18 дин. и 500 кутија за исте по 6 дин. за награде излагача на изложбама.

IV

Прочитан је записник 39. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

673) да се по понуди бр. 8622 набави 2000 кг. озимог грашка;

674) да се по понуди бр. 3753, набави 10 Сакових плугова;

675) да се набави једна већа и једна мања цирада;

676) да се понуда бр. 6.765 за муљаче и пресе одбије.

V

Прочитан је записник 39. седнице Програмског Одбора, па је одлучено:

677) да иду као изасланици на изложбе: у Власотинце г. М. Стојановић, у Високо г. Б. Станисављевић, у Ваљев. Каменицу г. В. Матић, у Ваљево г. Др. Т. Митровић и у Обреновац г. С. Ратковић;

678) да се фрушкој Подружини да за тамошњу изложбу једна награда по 1000 динара.

VI

Прочитан је записник 4. седнице Изложбеног Одбора, па је одлучено:

679) да се излагачима справа одреди место у дворишту, у колико не буде места у павиљону. За излагање у дворишту да се изради наслон под цирадама које да се узму под закуп;

680) да се одмах приступи уређењу изложбеног павиљона;

681) да се усвоји распоред легитимација. Посетиоци без легитимација плаћаће улазницу по 5 динара;

682) да се штампа каталог излагача у 2000 примерака. Формат да буде као Тежак, а продајна цена да се одреди доцније. Прикупљање огласа да се уступи фами под понуђеним условима стим, да огласе пошаље до 1. новембр;

683) да се усвоји предлог г. Б. Милошевића редовног члана, да се изради картограм шљивових стабала и сушница и дијаграм извоза по вредности: за суве шљиве, за пекмез и за шљивовицу. За набавку пртљег материјала и плаћање пртача да му се стави на расположење до 2000 динара;

684) да г. С. Ратковић члан Управе уђе у Изложбени Одбор као заменик.

VII

Саопштења и предлози.

685) Прочитано је писмо Мин. Пољопривреде, којима скреће пажњу Друштву да државни чиновници који су чланови Управног Одбора, имају ту функцију у да врше без икаквог хонорара. Одбор прима предње знању, и одлучује да се Министарство извести, да чланови Управе за рад у седницама Управног Одбора не примају никакве хонораре и да у смислу чл 110. закона о продужењу

важности одредаба досадашњих финансијских закона и закона о буџетским дванаестинама, сматра, да по овом питању нема шта даље да предузима.

Са овим је седница закључена.

ИСПРАВКЕ

1) УРЕДНИШТВУ ЛИСТА „ТЕЖАК"

Београд

Врло поштовани Господ не Уреднице,

У цењеном и уваженом листу „Тежаку" број 19. од 1. октобра тек. год. изашла је једна кратка нотица на стр. 714 од 9 до 13 реда одоздо у којој се тврди да постоји моја тужба противу неправилног рада пољопривредних подружина у В. Каменици, Ваљеву, Мионици и Обреновцу.

Сматрам за потребно ради истине демантовати такву вест, јер ја нисам поднисо никакву усмену или писмену оптужбу противу Пољопривредне Подружине у Мионици и Обреновцу. Истина је само то, да сам само по званичној дужности поднео извештај о неправилном раду Пољопривредне Подружине у Ваљ. Каменици и то у својству изасланика Господина Министра Пољопривреде или у својству оптуженог давао одговоре по тужби писменој г. Више Матића и по усменој тужби противу мене од стране госп дина Стојановића Милутина члана Управног Одбора Српског Пољопр. Друштва.

Примите Господине Уреднице уверење мог одличног поштовања са молбом да изволите ову моју исправку оштампати у наредном броју Вашег цењеног листа.

13. октобра 1929. год. **Петковић Љубисав.**
у Ћуприји.

2) У чланку „Уништавање штеточина" на страни 703. у реду 17. озго избацити речи „болести и" и на стр. 704. у реду 14. озго избацити речи „и болести".

ПАЖЊА Г. Г. САРАДНИЦИМА:

Моле се г. г. сарадници „Тежака", да рукописе достављају откуцане на машини или бар читљиво руком писане.

„ВИНОГРАДАРСКЕ ЗАДРУГЕ“

Већ од неколико година једна од наших врло важних пољопривредних грана — виноградарство запада у све тежу кризу, која се огледа у осетном опадању приходности од ове гране и потрошње виноградарских производа. Ту кризу нарочито тешко осећају наши претежно виноградарски крајеви, који поглавито живе од виноградарства. Али последице овог неповољног стања не само да су тешке за наше виноградаре, него оне погађају и привредне интересе наше земље у тој мери, да је питање кризе нашег виноградарства по тало данас једно од најактуелнијих пољопривредних проблема. Та околност неодложно упућује, да се наше виноградарство постави на здравију основу, јер зато постоје и природни и привредни услови. Међу тим потребним мерама — једна од првих и основних јесте, несумњиво, рад на оснивању виноградарских задруга. То је полазна тачка и пут, који једино може да поведе наше виноградарство трајном успеху и напретку. Стога у виноградарским задругама треба да лежи главно тежиште интереса наших виноградара и наше виноградарске политике. Да би допринели пропаганди оснивања виноградарских задруга у нашој земљи, ми смо, на основу проучавања питања виноградарских задруга и на основу личног проучавања виноградарских задруга у нашој земљи, Француској и Италији, спремили за штампу књигу „Виноградарске Задруге“ са следећом садржином:

I. Предговор од г. Др. Драгољуба Јовановића, професора Универзитета; II. Увод; III. Привредни значај виноградарства; IV. Хигијенска и хранљива вредност грожђа: Свежег (сировог) — (Прерађеног) алкохолних и безалкохолних прерађевина) **V. Главни начини искоришћавања винове лозе; VI. Основне потребе у виноградарству и њихов значај:** Природне погодбе — Средства за рад — Радно особље — Уновчавање производа. **VII. Индустријски начин рада у виноградарству; VIII. Тешкоће појединачног — невадружног начина рада у виноградарству; IX. Потребе задружног начина рада у виноградарству; X. Основна начела виноградарских задруга; XI. Врсте виноградарских задруга:** — Винарске Задруге за безалкохолне производе — Задруге за производњу и продају грожђа за јело — Задруге за производњу лозе (калемова, прпорака, резница) — Задруге за производњу споредних производа од винове лозе — Задруге за заштиту и обезбеђење винограда: **XII. Главне Одлике виноградарских задруга:** — Задаци — форме и типови задружне организације — Место, седиште и делокруг задружног рада — Припремне радње — Начин оснивања. **XIII. Техничка организација виноградарских задруга:** — Значај — Пс-

требни објекти (грађевине, подрум и др.) — Пројекти и предрачуни за изградњу појединих објеката. - Потребне машине, справе, алати — Помоћни материјал, разни препарати и др. — Начин извођења појединих стручних радова. XIV. **Унутрашња организација виноградарских задруга:** — Значај — подела и организација послова — Врсте грана и особља и њихови задаци — Помоћни материјал — (књиге и др.) — Начин функционисања задруге као целине. XV. **финансијска пословања виноградарских задруга:** — Значај — Прибављање капитала за рад задругин — Расподела и искоришћавање капитала — Набавке потребног материјала — Реклама и пропаганда производа — Продаја производа у земљи и иностранству — Амортизација инвенстиционог капитала — Расподела чисте добити — Резервни фондови — Повластице и помоћи — Економија — могућности финансијских пословања. XVI. **Правни односи виноградарских задруга:** — Значај — Правне одлике задружне организације — Опште одредбе за органе задругине — Опште одредбе за чланове задругине — Права задругара и органа задругиних — Дужности задругара и органа задругиних — Закони и одредбе, које се односе на виноградарске задруге — Узајамна сарадња виноградарских задруга — Савези виноградарских задруга; XVII. **Разне тешкоће у раду виноградарских задруга и начини да се оне отклањају;** XVIII. **Користи од виноградарских задруга.** XIX **Стање виноградарских задруга:** — У нашој земљи — у иностранству.

У књизи ће на врло прегледан начин бити изложено све што се односи на ово важно питање и она је подешена да практично послужа како виноградари тако и стручњацима. Књига у претплати стаће 30 динара (имаће око 300 страна са много слика). **Новац није обавезно унапред слати него само читке и тачне адресе претплатника.** Повереници имају 20% од продајне цене. Чим књига ускоро изађе из штампе, биће достављена претплатницама и повереницима, када и новац треба послати.

С поштовањем

В. ВЕЛИЧКОВИЋ, инж. агрон.

Бирчанинова ул. 17 II Београд.

Сад је време набавити књигу

„Куда ћемо нашу децу-ђаке“

Цена 30.— Дин.

добија се код

Српског Пољопривредног Друштва

Немањина ул. бр. 11.

НЕРВОЗНИ, — Хиљаде пашеника као ви повратите здравље и душевни мир себи и својој породици после курса лечења са гласовитим „Калефлуидом“. — Тражите бесплатну детаљну литературу — „Препоруј“ — са оценама лекара и самих болесника: Београд, Краља Милана ул. 58, Милош Марковић. „КАЛЕФЛУИД“ се добија у свима апотекама. 1—1

НОВИ ФОРДЗОН ТРАКТОР

Стари Фордзон трактор могао је да на Вашем поседу свршава свако дело и брзо и тачно. Расходи су се снизивали, јер је био у велико прилагодљив, и јер сте помоћу њега могли да до краја искористите сваки час лепа времена. Нови Фордзон умеће да све то уради још боље и још брже, јер има у њега много промене, а што је главно, јачи мотор. Тако ћете Ви моћи да радите уз једнаке расходе саобраћајне и са троструким плугом.

Важне измене:

Јача му је снага. Мотор новога Фордзона постиза-ва 30 кочних К. С. Расходи издржавања исти су као и до сада.

Креће се лакше — помоћу засебне копче на магнету.

Усавршени карбуратор

Усавршени преносноц брзине

Паљење на магнет — и даље остаје обележба познато простог Фордзона. Кад се Фордзон покрене, одмах је аутоматски постављен и упаљивач за задоцњивање, па се тиме спречавају многе несреће. И охлађивач је усавршенији — помоћу центрифугалне пумпе и исправљена хладионика.

ЦЕНА ДИНАРА 51.500·—

Захтевајте од најближега препродавоца Фордова, да Вам Фордзон бесплатно предведе. 15—1

FORD MOTOR COMPANY, TRIESTE

ДРАЖЕСНИ УВОЈЦИ

неограничено издржљиви код влажног времена или знојa, постижу даме и господа употребом „Hela Lockenkräuslerem" беч шкара. И најлепши бубикопф биће по-

лепшан, те је свака ондулација непотребна, штедите време и новац, те вам се раст косе појачава. Ваша слика у огледалу ће Вас очарати. Одмах код прве употребе красни појам. Многе признанице. Особито ласкаво су се изразили поворишни фризери и уметници. Цена д. 12.- 3 боце д. 28.-

Dr. Nikola Kemény, Košice, pošt. pretinac 12/223, ČSR.

2—5

ВИНОГРАДАРИ! У интересу је сваког од вас да при извођењу ма каквог посла у подруму има при руци књигу

„ВИНАРСТВО"

која се добива код Српског Пољопривредног Друштва у Београду, по цени од 30 дин.

ЗА САДАШЊУ СЕЗОНУ 1929-30.

препоруча цењ. интересентима своје светско признате на

„ЗЕЛЕНО ОКАЛЕМЉЕНЕ" винове лозе двогодишње подлоге, као и остале лозне и воћне производе. „Специално стручна производња." Ценовници бесплатно.

Јанко Шарић дипл. стручњак за виноградар. и воћарство власник лозног и воћног расадника

ПЕТРОВАРАДИН — СРЕМ

БОЛЕСНИ НА ПЛУЋИМА!

ХИЉАДЕ ИЗЛЕЧЕНИХ!

ЗАХТЕВАЈТЕ ОДМАХ КЊИГУ О МОЈОЈ

НОВОЈ УМЕТНОСТИ ХРАЊЕЊА

која је већ многе спасила. Она се може употребити код сваког начина живота и помаже да се болест брже победи. Ноћно знојење и кашаљ престају, телесна тежина се повећава и полагано овапњење докрајчује болест.

ОЗБИЉНИ МУЖЕВИ

лечничке знаности потврђују врсноћу моје методе те ју радо примењују, што пре почнете с мојим начином храњења, то боље.

ПОСВЕ БАДАВА

добит ћете моју књигу, из које ћете много корисног знања прсти. Пошто моју накладник разашиље у свему само

10.000 ком. БЕСПЛАТНО

пишите Ви одмах, како би се и Ви когда убрајати међу срећне добитнике ове књиге.

Georg Fulgner, Berlin - Neukölln, Ringbahnst. 24. Abt. 681.

ЗЕМАЉСКА ИЗЛОЖБА СУВИХ ШЉИВА, ПРЕРАЂЕНОГ И КОНЗЕРВИРАНОГ ВОЋА И ПОВРЋА.

Српско Пољопривредно Друштво у Београду приређује у дане 12., 13., 14., 15., 16. и 17. новембра ове год. у својим просторијама Немањина улица бр. 11, земаљску изложбу сувих шљива и прерађеног и конзервираног воћа и поврћа.

Приређивање ове изложбе обилно су помогли Министарство Пољопривреде, Народна Банка и извозна Банка, те ће вредност награда прећи суму од 50.000 динара.

На учешће имају права излагачи из целе наше државе како непосредни произвођачи — пољопривредници тако и фабрике и радионице за прераду и конзервирање воћа и поврћа, као и извозници сувих шљива и пекмеза.

На изложби ће узети учешћа и фабрике за израду справа и препарата за сузбијање биљних болести и штеточина.

Позивају се интересенти да на овој изложби узму што живљег учешћа.

ПРВОКЛАСНУ КАЛЕМЉЕНУ ЛОЗУ

Можете са највећом гаранцијом и по сниженим ценама добити из

Лозног Расадника

„МИТИНАЦ“

СМЕДЕРЕВО

ТРАЖИТЕ ЦЕНОВНИК ОД Г. ЖИКЕ ПОПОВИЋА ЕКОНОМА ИЗ СМЕДЕРЕВА

2—4

Лист излази 1. и 15. — Цена листу на годину за Краљевину С. Х. С. 30, а за иностранство 65 дин. — Ваши и вољници добијају лист у пола цене. — Претплата и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. — Рукописи се не враћају. — Цена огласима по такси. — Рачун код Поштанске Штедионице број 50350.

ВОЋАРИ!

Вас се првенствено тиче, хоће ли се *шљиваци* одржати и спасити од *највећег шљивиног непријатеља штитасте ваши!*

Не чекајте, свако оклевање и штедња ваша је штета.
ЗАТО СВИ У БОРБУ ПРОТИВ ШТИТАСТЕ ВАШИ!

Употребите само сигурно, опробано, од Министарства Пољопривреде препоручено, и највећма средство

ДРВОРИН

који ће вам воћке препородити *ШТИТАСТУ ВАШ* и друге штеточине и болести са успехом уништити.

За прскање воћки продајемо практичне и јевтине воћне прскалице.

ДРВОРИН и прскалице могу се добити код наших продавалоца:

Српско Пољопривредно Друштво—Београд, Немањина бр. 11., Брковић и Продановић трг.—Гор. Милановац, Исак Валберг трг. — Ваљево; Јевтем Томић трг.—Ваљево, Бодимир Димитријевић трг —Чачак, Сава Јанчевић трг.—Брчко, Душан Поповац трг. Билелина, Селим Карабеговић трг. – Модрич, Спасо Хаџи – Стевић трг.— Грачаница, Мирко Тодић трг. Бос. Градишка, Херман Кон трг.— Слав. Пожега, Јов. Гордић трг. —Лозница, Риста Благојевић трг.— Зворник, Сав. Јањић трг.— Аранђе, Ср. Економа Митровица, Ср. Економа— Сбренови.

Траже се продаваци за Дрворин у осталим шљив. центрима.

Упуства цене и сва обавештења шаље бесплатно.

„БИЉАНА" А. Д. — БЕОГРАД

Душановац Пошт. Фах 423.

4-1

Штампа „ЗАШТИТА" — Београд, Студеничка **62.** — Телефон **2-24**

Ослобођено поштарине
реш. Мин Пошта и Тел. бр. 17306/24. г.
Бр. 22. Београд 15. новембар 1929. год. LVI Год.

За С. П. Друштво власник председник, Мирко Миљковић | Одговорни уредник Божидар Ђ. Ранковић

Фонд Проте Димитрија Грујића из Уровице [1])

У бр. 32. „Тежака за 1927. год под потписом његовог уредника г. Бож. Ђ. Ранковића на уводном месту оштампан је чланак под горњим насловом, којим је опширније изнето о оснивању фонда г. Грујића при Српском Пољопривредном Друштву у суми од 10 000 динара, с тим, да се ова главница не може ни за какве сврхе трошити, већ да се само *из прихода - интереса њеног, помаже и награђује штампање поучних по-*

1) Срез брзопаланачки област тимочка (стари крајински округ)

љопривредних књига за народ. Овим чланком видно је истакнута важност и величина идеје г. Проте, који је и као земљораднички син и као просветни радник дуги низ година свога живота и плодног рада, непосредно радећи све тежачке послове[2]) својим знојем потврдио необориву истину, да је пољска привреда темељ на коме почива величина и снага наше државе и да унапређење пољске привреде значи унапређење, подизање и јачање свега што имамо.

Г. прота Димитрије ценећи шесетогодишњи рад Српског Пољопривредног Друштва на унапређењу пољске привреде, као његов дугогодишњи сарадник, нашао је у њему највише гаранције, да ће оно његове жеље као завештача Фонда, најбоље извршити и манифестовати његову љубав према пољској привреди и народу и после његовог пресељења са земаљског у вечни живот. Живећи у овом свом уверењу г. Прота је, желећи да још виша повећа свој фонд, послао Друштву писмо од 25. јуна тек. год. које гласи:

„*Ја сам мојим тестаменшом шачка* 4. **оставио један део мога имања Српском Пољопривредном Друштву у Београду,** *да се присајузи моме Фонду који се шамо налази. Овај ће се шесшаменаш после моје, супруге Љубице и после мога сина Јулија смрши извршиши, дакле после смрши нас шроје, овај се шесшаменаш има извршиши и Друшшво моје завешшање има примиши.*

Молим Друштво да ово има у виду и да над овим води надзора.

Са овим завешшењем Друшшво ће пошшуно управљаши према правилима Фонда који се шамо налази.“

Износимо овај колико редак толико идејан и похвалан пример једнога узор човека и свештеника, који поред дугог живота и плодног рада, из љубави према

---

2) „Мотика и ашов често се и данас виде у мојим рукама, а Вермерел на леђима“ рекао је г. Прота у једном писму послатом Друштву у 1927. години.

својој држави и народу, жели да и после своје смрти ради на унапређењу пољске привреде, да би доказао колико ју је ценио и волео.

Хвала господину проти Димитрију Грујићу, чији рад многима треба да послужи за пример. Нека би свевишњи Господ Бог дао да нам још дуго поживи у срећи и задовољству, ради светлења млађима и имућнима, те да виде којим путем треба ићи па да се народу и држави корисно послужи!

Бор. Љ. Нешић

ИЗ ВОЋАРСТА

За унапређење нашег воћарства.

Под овим насловом објављена су већ два чланка у „Тежаку" — бр. 14 и 15 — у којима смо у циљу подстицања наших воћара на бољи, савременији рад донели и објаснили неколико слика које показују како напредни воћари у Калифорнији негују своје воћњаке. У тим чланцима било је речи о наводњавању шљивара и обављању бербе. У овом пак чланку списаћемо неколико других важних радова у воћњаку, којима настаје време сада с јесени и у току зиме, кад престане вегетација.

Са слика бр. 61, 62 и 63 види се, како воћар у Калифорнији своју воћку не оставља на милост и немилост времену и атмосферским приликама да роди или не роди, да одоли навали штетних инсеката и болести или подлегне, него се труди да је својим радом и стечним знањем принуди да роди и да је одбрани од болести и штеточина.

Сл. 61 показује како воћар орезивањем дотерује, прорећује круну воћке, уклања или прекраћује непотребне гране и гранчице. Тај посао биће описан је у чланку „Нега старијих воћака", који излази у идућем броју Тежака.

Сл. 62 показује како воћар, пошто је проредио круне воћака и очистио стабла и дебеле гране од лишаја, ма-

ховине и старе коре, свој воћњак прска течношћу, која убија преостале штетне инсекте и њихова јаја и ларве.

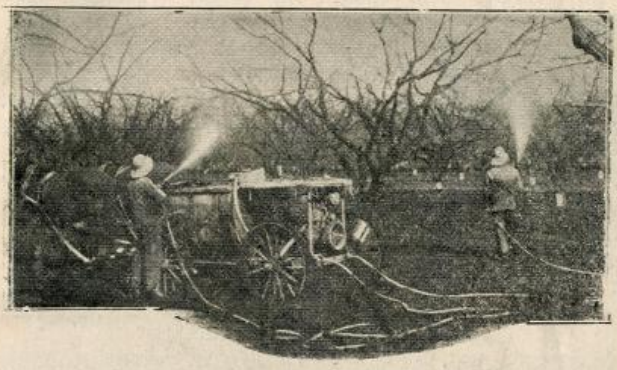
За нас је овај посао од необичне важности услед појаве **штитасте вашн** на шљивама, која је већ многе шљивике уништила и њихове сопственике довела у тежак положај.

Сл. 61. Орезивање воћака.

Ова нам слика лепо показује како један човек који мисли на будућност, треба да поступа. Сигурно ова два калифорниска воћара, који се на слици виде, нису свој воћњак запуштили толико да дође до издисаја, па да га овако бране од штеточина. Не! Сигурно у овом њи-

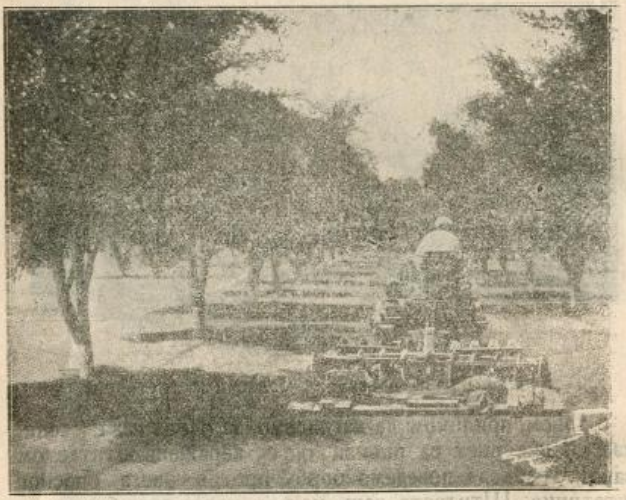
ховом воћњаку нема ни једног хиљадитог дела од онога броја штетних буба који се налази по многим нашим воћњацима, па га они ипак бране од њих, док наши воћари остављају све судбини. Али за то је готово свака трешња, готово, свака друга јабука и крушка која која се изнесе на нашу пијацу на продају, за јело, црвљива и чвргава, тако да за њих нема купаца и ако им је цена незнатна, док се за калифорниске јабуке и крушке нађе много купаца чак и на нашој пијаци за цену од 30 динара килограм.

Сл 62. Одбрана воћака од болести и штеточина.

Овом приликом да нагласимо, да одмах сад с јесени, кад спадне лист са шљива које су заражене штитастом ваши, треба да поведемо борбу против овога опасног штетника. Штитаста ваш, која је целог лета била припијена на доњој страни лишћа и ту црпила храну за себе на штету воћке и њеног плода, напушта лишће пре него што ово опадне и повлачи се на доњу страну гранчица, где се често налази у масама. Сада је она лакле на гранчицама, те је много лакше можемо уништавати него лети. Младе садове можемо сада очистити од овога гада трљајући пажљиво гранчице са вуненим крпама или просто гњечећи ваши голом шаком.

Већа пак стабла морамо прскати са неким инсектицидом, т. ј. течношћу која их убија. Од свију досада испробаних средстава против штитасте ваши најбоље је резултате дао један од воћних карболинеума звани карбокримп, који се може добити код Српског Пољопривредног Друштва. На 100 литара воде треба додати 8 кг. овога средства, добро промешати и овим раствором помоћу прскалице пажљиво поспрскати целокупно стабло шљиве, нарочито доњу страну гранчица,

Сл. 63. Обрада земље у воћњаку.

где се као што рекосмо сада налазе штитасте ваши. За овај посао треба бирати лепе јесење дање без ветра. Лишће одмах сакупити и спалити.

Сл. 63 показује нам како калифорниски воћар обрађује земљу у воћњаку. Са ње се лепо види, да он у свом шљивару траву не коси, али зато и ракију не проси. Код нас већи део воденог талога падне преко зиме, а преко лета кад је он најпотребнији, врло га је мало и

често га нема никако и поред свих литија и додола. Такав је случај и у Калифорнији. Али се зато калифорниски сељак труди да благовременом обрадом земље у јесен у њој прикупи и сачува што већу количину зимске влаге, која ће служити као резерва за сушне летње дане. То већ чине и многи наши воћари, јер су увидели, да готово редовно сваке године код нас воће роди, мање или више, али преко лета највећи део плодова због суше и припеке опадне.

Неопходно је потребно с јесени воћњак дубоко преорати, или ако је у њему нешто засејано на пр. луцерка, онда прекопати земљу око стабла што дубље и што ваше у круг. Тај посао обавити после прорећивања круне, чишћења стабла и прскања воћњака, али ако ове послове не обавимо сјесени, него их оставимо за доцније преко зиме или пролећа, онда орање морамо ипак извршити с јесени. С пролећа пак са танјирастим вољком или дрљачом јесење орање треба подрљати, а доцније за време лета после једне добре кише извршити једно прашење прашачима.

Бож. Ђ. Ранковић.

ИЗ РАТАРСТВА

Искорењивање аптовине или њено искоришћавање?

По неки пут и коровне биљке могу бити од некакве користи, било за медицинске циљеве, било за техничке, индустријске. Има велики број дивљих обично коровних биљака, које могу да се чак и култивишу, као лековите биљке, ако се то рентира. Има и таквих, које се искоришћавају за индустрију, особито за бојење, иако је рентабилитет таквог искоришћавања — у садашње време, кад хемија и технологија потпуно истискују старинске начине бојења, врло сумњив. Лањске године на пример видео сам како је свет прикупљао најобичније коровне биљке — Reseda luteola, и то за бојење крахера.

Исто тако и свуда позната коровна биљка *аптовина* — Sambuccus ebulus — са јаким дугогодишњим кореном, због чега она може да брзо уништи усеве, —опет донекле може да се искористи за бојење (плодови), делом за апотеке. Уколико се зна куповином аптовине баве се у Краљевини напр. *Север Варда* — апотекар у Сињу, Далмација; *Мишковић и Комп.*, дрогерија у Београду; *Изис* дрогерија у Београду — Загребу. Ко хоће да искористи аптовину у овом правцу као што то пита напр. парох Брезовски и намесник Ман. Студенице г. Јов. Живковић, могао би се обратити на поменуте дрогерије. Али ко хоће, да његове њиве буду чисте од корозних биљака и да доносе веће приносе, тај свесрдно мора да се бори и са аптовином, као са обичном опасном коровном биљком. Изгледа да би то било много корисније и рентабилније, него продаја таквих биљака апотекама и дрогеријама.

Dr. Тим. Локот, Проф. Унив.

ИЗ ГРАДИНАРСТВА

Сетва озимог поврћа.

Врло је мали број поврћа који се сеје у јесен, да у пролеће може рано да стаса за употребу. Од ових усева на првом месту долази спанаћ, који посејан октобра или овог месеца, издржи одлично зиму и рано у пролеће стиже за употребу. Спанаћ је првокласно поврће, нарочито је богат у гвожђу, те поправља здравље малокрвних особа које га чешће за исхрану употребљавају. Ово поврће заслужује да га сваки дом у својој градини гаји. Спанаћ захтева јаку, ђубревиту земљу, нарочито ону која има у изобиљу азотних једињења. Подноси већу количину стајског преврелог ђубрета. Чилска шалитра употребљена у количини од 2—3 кгр. по ару даје одличне резултате. Пошто ова биљка вегетира преко зиме и рано с пролећа, то не подноси тешка и сувише влажна земљишта. Сеје се у редове на растојању од 40

см. Да би се сачувао од сувише оштре хладноће, нарочито голомразице, изникле биљчице пред саму зиму покрити танким слојем сувог листа или сасвим сламним ђубретом. Берба спанаћа почиње у марту и траје до маја када уступа место другим градинарским усевима: грашку, раном купусу, келераби, бораније и т. д. у којима се у том времену не оскудева. Један ред оставити за семе, док се остали спанаћ почупа да уступи место другом усеву (обично патлиџан или целер).

Црни лук (арпаџик) као и бели лук, такође се саде у јесен да се у пролеће рано у зелен потроше. Арпаџик озимац треба да будо крупнији од пролетњег арпаџика, јер се подземни делови (лист) развијају скоро искључиво на рачун резервне хране која се у главици налази. То исто важи и за бели лук, чешњеви такође треба да су крупнији.

У озимо поврће може се још убројати: салата, першун, шаргарепа, паштрнак и боб. Понекад се може сејати у јесен и грашак, али чешће промрзне, те због тога сетву грашка боље је одложити за фебруар.

Миливоје Н. Лолић

ИЗ НАУКЕ О ЂУБРЕЊУ

Нитрофоскал Руше.

У нашој држави ово вештачко ђубре производи творница за душик д. д. Руше. Његова садржина је следећа: 8% фосфорне киселине, 8% калијеве соли и 4% азота.

Кроз ово мало времена од кад је речена фабрика почела да производи горе речени мешанац, исти је себи на невероватан начин прокрчио пут, посебно пак овде у Словеначкој, затим у Војводини и како ми је заступник речене фабрике казивао, то вреди у још већој мери у Јужној Србији, а донекле и Србији.

Једноставна примена овог ђубрива, при чему се на једаред дају земљи односно биљкама сва три хранљива састојка много доприносе његовом распрострањењу.

Лоша страна овог ђубрива јесте та, да се са њиме неправилно, односно непотребито ђубри, јер има ипак случајева у којима земљиште не оскудева у неким од састојака који му се путем овог ђубрива ставља на расположење, то што са другим речима значи расипање новца.

У напредној пољопривреди влада начело да се свако земљиште и свака култура ђубри према стварној потреби, пак зато сваки напредан економ мора да тачно познаје своје земљиште и његове потребе.

У ту сврху он мора да врши разне опите са вештачким ђубривима, да даје хемијски испитати земљиште, да води рачуна о захтевима у храни дотичне културе и т. д., све те лепе ствари које су за нашег земљорадника скоро неизводљиве, а проћи ће још доста времена, док се и код нас то постигне.

Међутим се нагло шири употреба „Нитрофоскала Руше" посебно код мањих земљорадника, којима прави извесне потешкоће примена више сората вештачких ђубрива, те у овом погледу налазе велику олакшицу, јер наумљено ђубрење врше наједаред.

Заступник фабрике у Рушама показао ми је цео низ писама и признаница које је примио из свих крајева Србије, посебно пак Јужне Србије, у којима се истиче посебно повољно и корисно дејство овога мешанца.

Посебно интересантно је писмо познатог пиротског напредног виноградара г. Јордана Тошића, који тврди да је применом овог мешанца постигао неочекивани род и 2% шећера у шири више него у осталом делу винограда пођубреном другим ђубривима. Он навађа своје дугогодишње огледе са домаћим и разним вештачким ђубривима и долази до закључка, да је са Нитрофоскалом ипак имао најбоље резултате.

И ја сам у лањској години вршио разне огледе са овим ђубривом који су били ометани од необичне суше. На сваки начин смем тврдити да сам добио врло добре успехе код кромпира, пшенице, а посебно пак на ливадама.

Све ово говори за примену овог новог мешанца, а то разуме се уз пажњу и обзир на земљиште, које се намераза ђубрити.

Једино његово растурање са руком поставља извесне потешкоће, док помоћу машине иде врло лако и једначито. Зато би свака Подружница Срп. Пољопр. Друштва међу осталим справама за заједничку употребу морала да набави и једну добру машину за растурање вештачких ђубрива, без којих овај рад иде споро и неправилно, јер са руком није могуће једнолично растурање, а то је ипак врло важно.

На послетку напоменути је и то да је примена овог и сваког вештачког ђубрива у првом реду питање рачуна, односно рентабилитета, те сваки напредан земљорадник мора да зна израчунати да ли му се иста може да исплати или не. Ствар наших стручњака јесте пак, да упуте земљораднике које им је ђубре, а то с обзиром на његову стварну садржину — најјефтиније, и да му према томе препоруче дотично вештачко ђубриво.

Петар Ј. Миовић
поседник у Шент. Илију код Марибора

ИЗ ЦВЕЋАРСТВА

Покривање ружа да не измрзну.

Приближује се доба да ће бити потребно руже, пред наступајућом зимом, обезбедити, да не би измрзле. Руже се деле као високе, полувисоке, ниске и пузавке. Данас има велики број разних сорта које својом лепотом једна другу надмашују. Оне су по групама овако подељене: Ремонтант, Ноазет, Теа, Маховинасте, Бурбон, Месечарке, Полианте, Пузавке и руже жалосне. По издржљивости зиме иду овим редом: Највише издрже зиму маховинасте руже које се не морају ни покривати, јер се код њих налазе на гранама, леторастама па чак и на пупољцима ситне маље. Затим Ремонтант, Полианта, Бурбон и Пузавке. Најосетљивије на хладноћу и мраз су Ноазет и Теа.

1.) Начин покривања: Високе и полувисоке руже покривају се овако: Прво ваља у круни руже маказама све дугачке леторасте одсећи а затим и све лишће. Често се дешава да руже не измрзну већ иструну, и то најфиније сорте, услед сувишне влаге коју лист, ако се не одсече, у земљи а поглавито на гранама задржава. Кад се тако руже спреме, онда се приступи покривању земљом. Стабло се полако повије ка земљи и на месту где грана дотакне земљу, ископа се јама према величини круне 30—40 см. дубока. Затим круну ставимо у јаму и покријемо земљом, тако да се гране не виде. При повијању руже треба пазити да се стабло не преломи, те стога треба повијати стабло руже у облику полукруга. При повијању руже земља се око корена поремети, стога се на корен руже одозго набаца 2—3 ашова земље.

2) Начин покривања: Кад је већ стабло код ружа толико одебљало да се не може повити, онда се притка учврсти боље у земљи, гране у круни се свежу канапом или рафијом, па се онда круна сламом или сеном сбавије и опет свеже, па увије се саргијом и канапом веже.

3) Начин: Ископа се јама и све спреми као код првог начина, ружа се повије у спремљену јаму, па се онда две дашчице саставе на једној страни у виду крова на кући и поклопе на крају руже која је положена у јаму. Испод круне, да се не би подигла, на стаблу се укрсте два кочића и у земљу добро закуцају. Преко крова начињеног од дашчица набаца се сламасто ђубре, лишће које је опало са дрвећа, маховине и другог што се при руци налази. Овај начин покривања ружа најбољи је. Сниске руже, пошто се лист скине и орежу, огрну се около са земљом, а ако се нису могле у травницима добро са земљом огрнути, могу се горе на хумку сламастим ђубретом, сувим лишћем и грањем од четинара покрити. Преко ђубрета и лишћа ставити гранчице да не би ветар ђубре и лишће разносио.

Са покривањем ружа не треба хитати, већ их покривати кад је зима на прагу што код нас бива

обично тек у другој половини октобра месеца по старом календару. Новембар не смемо дочекати неспремљени.

Воj. Бурнан.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Питање:*) Имам вино, које кад оточим из бурета у флашу, одмах поцрни, узмути се, а и иначе стално је магличасто, нема сјаја. Врење је било неправилно, престајало, па наново почињало.

Чуруг-Бачка — Стеван Кричков.

Одговор: Да се вино одржи у добром стању, мора на првом месту да је правилно преврело, што овде није био случај. Услови за правилно врење су: добро зрело грожђе, затим чистоћа при преради, чисти судови и врионица, у којима се врши врење и најзад подесна топлота за превирање шире која је за црна вина око 25° С, а за бела вина око 20° С, али с тим да та топлота за све време врења не спадне испод ових бројева, а да се не повећава много, највише још за 5—6° С. Како се алкохолно врење шире изводи, читава је наука и упутства о томе могу се наћи у књизи „Винарство."

У овом случају вино болује од болести зване прелом, о којој је било речи у „Тежаку" бр. 33 за 1927. год., а која је такође опширно описана у књизи „Винарство". Овде напомињемо да се болесно вино лечи на тај начин што му се дода на 100 л. 10 грама таника растореног у чаши алкохола или вина, измеша, па се после тога вештачки избистри. Како се вино вештачки бистри, било је речи раније у „Тежаку", а описано је и у поменутој књизи. Пошто се вино избистрило, преточи се не излажући га додиру ваздуха и пастерише, а ако немамо пастеризатора, онда му треба при претакању додати 6 до 12 грама калијум-метабисулфита на 100 л.

Бож. Ђ. Ранковић.

*) Ово питање упућено нам је почетком ове године, али је било затурено.

Питање: Купио сам једног пастува у 5. години — рад и нарав му је добра само кад једе или кад се у опште налази код јасала он их гризе, али не гризе да откине већ само притиска и некад јекне и видим да му се сједају зуби. Иначе је потпуно здрав. Може ли да се одучи и услед чега то чини?

Ракинац. Алекса Ж. Павловић.

Одговор: Ваш коњ имаману, за коју наш народ каже „да гута ваздух". То је једна навика, коју стичу обично за то већ од рођења наклоњени коњи. И ако се то по спољашњем изгледу коња не може да опази, коњи са том маном немају нервни систем нормално развијен, већ су то обично особењаци, раздражљиви тврдоглави, тешки за дресирање коњи. Они обично кроз цео живот задрже ждребећу нарав.

Сама мана у почетку долази као последица каквог унутрашњег узрока, рецимо надражаја у органима за варење услед каквог хроничног оболења истих. Услед тога коњ свесно и ређе „гута ваздух" у почетку, доцније му то пређе у навику и све чешће чини, док на крају то не постане једна његова невољна радња — која се одиграва без учешћа његове свести (како се то у науци каже за те покрете — гутање ваздуха — створи се код њега периферични центар, који је сам за себе довољан — т. ј. покрет се врши без учешћа мозга). При добијању ове мане велику улогу игра поред природне наклоности и начин држања коња. Коњи, који су остављени сами да у штали стоје дуго за празним јаслима не радећи, најпре добијају овуману.

За извршење самог гутања ваздуха потребно је да се коњ предњим зубима ослони о какав чврст предмет: јасле, ако је у штали, руду, ако је упрегнут у колима или на какав други предмет. То стално одупирање зубима чини да се предњи зуби тару, „сједају" и са њихове предње стране и такви коњи носе тај сигуран знак, последицу мане, коју имају. Отуда стручњак по томе може са сигурношћу да познаману и ако није видео коња кад гута ваздух. Ова мана знатно умањује вредност коња. Прво самим тим, што је ружно, нарочито ако то коњ чини, и кад је упрегнут у колима, друго

што су ти коњи обично подлежни обољењима органа за варење — познате су „колике“ код тих коња, које наступају само услед присуства прогутаног ваздуха у стомаку; треће ти се коњи теже хране, обично су мршавији, лошије искоришћавају храну. Најзад сама болест се тешко лечи и често пута сви покушаји лечења остају без успеха, нарочито ако је коњ већ старији.

Има више начина лечења. Треба једновремено све употребити. Пошто је за гутање ваздуха потребно да коњ има ослонац за зубе, то га треба лишити истог — уклањајући јасле испред њега, као и друге за то згодне предмете. Затим пошто то коњ чини обично кад је усамљен, у присуству човека то неће, треба истрајати у томе да се што дуже буде код њега у штали сваког дана опоминьући га при сваком покушају гутања ваздуха. Те се он постепено одвикава од те мане. Најзад нарочитом врстом кајиша, који се веже таквом коњу око гуше, силом се спречава коњ да гута. То је по шири кајиш, који се доста стегнуто закопча коњу око врата иза саме главе. За ово се обратите вашем оближњем ветеринару, да вам да упуство. Пошто је ваш коњ још доста млад, верујем да ћете *истрајношћу* у лечењу моћи успети.

Ваш ми пример даје подстрека за један савет. Кад хоћете да купите стоку, нарочито коње, зовите увек ветеринара да вам исте прегледа и каже своје мишљење о његовом здравственом стању.

Обреновац. МИЛУТИН ФР. ГЕЦ,
ср. ветеринар.

Питање: Имам бело вино од прошле 1928 год. Преточио сам га д сада трипута и увек је било потпуно бистро, али се се сада од пре извесног времена замутило. Кад сипам у чашу онај лаки талог колута се кроз вино као да је у лаком врењу.

Власотинци. Добривоје Марјановић.

Одговор: Опис болести није довољан да би се могло рећи изрично која је. Ваше вино изгледа да је почело да болује од болести зване превртљивост или

преврнуто вино, а могуће је да је по среди и болест звана тегљивост. Прва болест појављује се у вину која немају довољно винске киселине, а лечи се додавањем 25 до 50 грама винске киселине, на 100 л. вина. Друга пак болест појављује се код белих вина услед недостатка танина, а лечи се додавањем 15 до 20 грама танина на хектолитар. У књизи „Винарство" наћићете тачно описано какви су знаци тегљивог, а какви превртнутог вина, па ако по тим знацима не можете да оцените од чега болује ваше вино, да би могли да примените одговарајући лек, онда пошаљите једну флашу од тога вина Енолошкој Станици у Букову код Неготина и она ће Вам то тачно утврдити.

Бож. Ђ. Ранковић.

Питање: Молим за савет да ли да засадим шљивама или јабукама једну парцелу, која је подесна и за једну и другу културу.

Арањеловац. Милан Николић.

Одговор: На ово питање можете наћи одговор у чланку „Процена вредности појединих врста воћака" који је изашао у 20 и 21 броју „Тежака". Према томе чланку гајење јабука било би рентабилније двапута него гајење шљива. Ипак би ви требали према датим подацима у томе чланку да сами прорачунате рентабилност једне и друге културе. Моје је пак мишљење да је рентабилност шљиве за наше прилике већа него што је у томе чланку процењена из разлога што се шљиве могу уновчити на више начина, продајом у свежем стању и продајом прерађене шљиве: суве шљиве, пекмеза и ракије.

Бож. Ђ. Ранковић.

Моле се г. г. претплатници да одмах, а најдаље до 15. јануара 1930. године обнове претплату на „Тежак", у противном од тог времена обуставиће им се даље слање листа. Годишња претплата износи свега 30 дин., а полаже се код свију пошта на чековни рачун Срп. Пољопривредног Друштва бр. 50.350.

ЛИСТАК

М. Митровић, ветер. пуковник у пенз.

Исхрана коња

Под храном подразумевамо све оне материје које коњи узимају у себе ради одржавања живота, производње, и снаге и енергије у раду.

Коњи добијају храну из биљног царства. Храна садржи у себи: азотне материје, угљене хидрате, минералне материје и воду.

Колико је и какве хране потребно за 1 коња, зависи од многих околности, као: величине, соја—расе, старости, употребе врсте хране, начина храњења и т. д.

Свака храна није подједнако сварљива и подједнако се (у телу) не троши. Н. пр. доказано је: да је од зрнасте хране најсварљивији овас и да се беланчевина у телу код коња подједнако троши како при раду, тако и у миру међутим масти — угљени хидрати и вода троше се много више у раду, што треба да се има у виду при исхрани коња. И као закључни резултат за нас у пракси важно је да знамо: да ће они коњи бити увек снажнији који се обилатије хране са храном у којој има доста беланчевине.

Вредност хране зависна је не само од богатства њених састојака, већ много више од лакшег или тежег сваривања, како је коњи сажвакају; од начина справљања и напослетку од навике и укуса коња.

Зрнаста храна. *Овас.* У средњој Европи овас се готово искључиво употребљава за храну коња а на истоку и донекле југу Европе употребљава се јечам. Код нас може се рећи да се подједнако употребљава и овас и јечам, ма да је желети: да се овас више употребљава за храну коња. Хранљива вредност овса је различита, што зависи поглавито од каквоће зрна и његове чистоће. Добар овас треба да је чист, несме да буде буђав и мора да има пријатан мирис. Овас се од све зрнасте хране најлакше и најбрже свари. Коњи овсем храњени, а нарочито они, к је желимо да употребљавамо за брзе радове, а нарочито „трке", не замарају се тако брзо и лако као храњени јечмом и другом зрнастом храном. А овас има и то преимућство од остале зрнасте хране, што се не мора јармити и квасати. За ждребад докле расту, и топлокрвне коње (за брз рад и тркаче), овас треба да буде искључива зрнаста храна.

Млад како овас тако и јечам (док не преврн) шкодљив је за коње, само је јечам много шкодљивији.

Јечам. Употребљава се за коње на истоку скоро искључиво, а употребљава се више од овса и у Италији и Шпанији. Па и код нас је јечам у великој употреби. јечмова је опна (кошуљица) тврда па се тешко вари, те га коњи често пута у балеви и целим зрнима несварен на поље избацују. Коњи јечмом храњени често се поболевају од трбобоље (колика), пролива и разних других болести и прилично се зноје те лако назебу. Јечам по хранљивој вредности за коње долази на друго место, „после овса", и по правилу се несме употребљавати за храну младих коња и ждребади. А код старијих и тешких радних коња и које желимо да угојимо, може се употребљавати, али у виду прекрупе, или ако је у зрнима онда добро расквашен, умекшан само при квашењу треба пазити да не прокисне, што се код јечма лако дешава. Квашење јечма је нужно зато, да његова тврда опна омекша и испуца, те да постане сварљивија. При давању јечма препоручује се, а и економски су разлози: да се са јечмом меша и раје исецкана слама или плева.

Раж. Богата је са беланчевином и угљеним хидратима. Али због тешке сварљивости, и велике количине угљених хидрата као и пшеница није за коње препоручљива. *Коњи храњени са ражју добијају често нереде у варењу, трбобоље и т. д., а по кадшто добијају и запаљење мозга и копита,* А особито је шкодљива ће преврела — млада раж.

Раж се може употребљавати за храну само ладнокрвних коња — тежег соја који раде тешке радове и полако. Али је и за њих пробитачно да се храна меша са сечком сламе или са плевом. И ако желимо да коњима дајемо раж, онда их треба прво навићи, не дајући им одмах целу порцију, већ постепено. Раж треба прекрупити и квасити. Ждребадима се несме никад раж давати.

Пшеница: Уопште све што је казано за раж важи и за пшеницу, само што се коњи храњени са пшеницом боље гоје а храњени са ражју су снажнији и издржљивији.

Крупник: може се пажљиво као и раж употребљавати за храну коња, али предходно прекрупљен и расквашен у сланој води и помешан са сечком сламе.

Елда је по хранљивости блиска јечму, али није препоручљива за коње. Храњени коњи елдом немају довољно снаге за рад и гоје се. Може се употребљавати прекрупљена.

Кукуруз. После јечма најбоља је храна за коње, и њиме се може јечам корисно заменити, нарочито код ладнокрвних коња тегленог соја, којима је потребна већа количина зрнасте хране, и где се жели да исхрана буде јефтинија. Кукуруз је у целим зрнама тврд и тешко сварљив, с тога га треба прекрупити па давати. Најбоље је давати коњима прекрупљен кукуруз помешан са овсем и прекрупљеним пасуљом и сечком сламе.

Оваква смеша даје коњима снажну и лако сварљиву храну, коју и ненавикнути коњи радо узимају.

Коњи храњени кукурузом добро изгледају само се лако гоје, услед чега се у раду много зноје, те не могу у брзом раду да издрже као коњи храњени овсем и јечмом. Не треба га давати топлокрвним коњима од којих се захтева брз и напоран рад, сем у случају нужде кад овса и јечма нема.

Грашак. Може се прекрупљен давати коњима ладнокрвног соја. Ну и њима се несме давати много, највише од половине дневног оброка овса или јечма. Треба избегавати давање грашка малим жребадима, нарочито у првој години.

Пасуљ. Бољи је за коње од грашка, мада и он даван коњима у већим количинама ремети правилно варење. Прекрупљен може се корисно употребити и у малим количинама давати не само ладнокрвним, него и коњима за трку и млађим жребадима. Прекрупљен пасуљ даје се корисно и пастувима за време сезоне опасивања.

Гроашица је горка, те је коњи ненавикнути нерадо узимају. Може се коњима давати кад друге зрнасте хране нема, и то у мањим количинама помешану са другом храном. Давана у већим количинама производи код коња једну врсту тровања, и суво носно шикање (тешко носно дисање).

Лупине. И ако су врло хранљиве мало се коњима дају, јер их коњи због горчине семена нерадо узимају. Препоручује се да се лупине прво припреме, па кад изгубе горчину да се коњима дају. Ово се постиже: ако их држимо дуже време у сланој води, а потом прокувамо у води којој се дода мало соде. Овако спремљене лупине могу се корисно коњима давати и заменити дневно са $^1/_3$ овса.

Рогачи. Могу се употребити за храну коња сувн, или кувани па промешани са сечком сламе и преливени водом у којој су се кували. И ако нису сувише стари и тврди, коњи их (због шећера у њима) врло рало једу и лако сваре.

Зелена храна и сено. *Трава.* Ливадска трава је изврсна храна за коње, чија хранљивост зависи од разноврсности и састава самих трава. Све траве нису добре за храну, као: киселе, љуте, мирисљаве, отровне и т. д. Најбоље су за храну коња тако зване слатке траве у којима има доста природне детелине промешано.

Пашњак и паша (зелена трава) веома су корисни за жребад и уопште коње који не раде. Жребад и коњи се на пашњаку добро осећају. Али не треба заборавити да је овде главно: што су они (жребад и коњи) на светлости где удишу чист ваздух, услед чега развијају плућа и поправљају крв. А кретањем на пашњаку се лепо развијају и јачају мишићи и копите. И да им поред паше, треба давати и по мало суве хране — зоби, а нарочито пунокрвним жребадима и коњима за трку, треба давати

увек овса пред пуштање на пашу, или 1 сат раније. По себи се разуме да их треба пуштати на пашњаке изјутра кад се дигне роса, а враћати са паше у вече пре него што падне роса. Пашњак није погодан за радне коње који се употребљавају за брзи рад, већ само за коње који раде сасвим лаке радове и у ходу.

Добри су они пашњаци који имају ладовина, добре пијаће воде и заклона од невремена.

Детелина (зелена). Њу коњи радо једу. Погодна је за давање коњима из руке — у коњушници, нарочито кад се врши прелаз са суве на зелену храну. Детелину треба давати у почетку пажљиво, постепено (помало) и увек мешану са сечком сламе. Не сме се коњима давати мокра, загрејана и подуспарена детелина. Због чега се препоручује: да се детелина (нарочито црвена) пре цветања сваки дан изјутра 1 сат по изласку сунца, кад се дигне роса, колико треба покоси, па у танким слојевима разастре и остави на сувом месту у ладовини да се провене и просуши, па у вече коњима даје. Овако исто радити у вече пре него што падне роса, па давати коњима изјутра и преко дана. Опасно је одмах после давања детелине коње појити.

Запажено је: да се код тешких радних коња који добијају велику количину детелине примећује дремљивост и губљење снаге (малаксалост). Ово долази отуда: што велика количина детелине помешана са сечком сламе јако рашири црева, услед чега наступа притискивање прегаче (дијафрагме) и притисак на плућа и срце. Зато детелину треба увек давати пажљиво и помање. А да се меша зрнаста храна са детелином (зеленом) и уопште са зеленом храном није за препоруку.

Поред траве и детелине може се за коње искоришћавати и млада граорица.

Кукурузна сачма (зелена) има мало беланчевине и због тога може се корисно употребити за коње само ако се буде мешала са другом зеленом храном која има у себи доста беланчевине (н. пр. ливадска трава, детелина, чкаљ и т. д).

Чкаљ (млад-зелен) убраја се у добру хранљиву храну. С пролећа узбрат па исецкан, сам, или помешан са сечком сламе, може се корисно коњима давати.

Сено је редовна храна за коње (ливадско и сено од детелине). Хранљива вредност сена различита је и зависи не само од места — ливаде са кога је добављено, трава из којих је састављено и времена у коме је кошено. Него и од тога: како је сређено, да није кисло у откосима; да није прашљиво, водоплавно и буђаво. Где је и како зденуто-чувано и колико је старо?

(Свршиће се.)

ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ! Читајте и препоручујте пријатељима Ваш лист „ТЕЖАК“.

БЕЛЕШКЕ:

Пољопривредна изложба у В. Градишту. Ово је прва, успела изложба, коју је приредила Срећка Подружина Српског Пољопривредног Друштва у овоме плодноме нашем крају, у дане 11. и 12. септембра ов. год. Била је унапред објављена за сточарство са живинарством и пчеларством, за житарице, окопавине, виноградарство и воћарство, поврће, разне конзерве од воћа и поврћа и женске ручне радове и тканине. Но услед појављење сточне заразе шапа и устобоље у суседним срезовима, државне власти забраниле су изложбу стоке, те је изложба приређена из осталих, именованих пољопривредних предмета.

Изложбу је отворио у присуству Великог Жупана из Пожаревца, председник изложбеног одбора г. Душан Зарић срески начелник и затим је госте у име Српског Пољопривредног Друштва поздравио изасланик Друштва г. Вића П. Матић.

Излагача је било свега 430 са око 700 предмета. Женских радова било је око 300, што укупно чини око 100 предмета.

Рачуна се да је изложбу посетило око 4.000 посетилаца из вароши и околине. По подне истог дана одржао је практично предавање у згради гимназије г. Јова Јовановић, уредник Пчелара из Београда из пчеларства, са најсавршенијим кошницама. А за тим је у истој сали одржао филмско предавање о вештачком ђубрењу г. Бора Малутиновић, инжињер агроном. Раздељено је 73 награде у вредности: 16.858 дин. и дато је и 60 похвалница разним лицима за разне предмете и сарадњу на изложби. Новац за ове награде дали су као своје прилоге: Комесар Обласне Самоуправе у Пожаревцу, Суд Општине Вел. Градишта, Српско Пољопривредно Друштво и Грађанска Шћедионица из В. Градишта. **В. П. М.**

Лозни и воћни расадник у Скопљу има за продају, првенствено за област скопску, првокласних калемова винове лозе и воћних садница. Ценовник на тражење шаље Управа расадника.

Угледно добро Божјаковина, код Загреба, има на продају првокласних калемова винове лозе и воћних садница. Шаље ценовник на тражење.

Сејање сејалицом. У раније доба пшеница је сејана само из руке (омашке), па се у већем делу наше државе то и данас ради са малим изузетком, а то само зато што је земљорадник врло мало упознат са користима које има када пшеницу засеје сејалицом, и штетама које има ако је засеје руком (омашке). За пример наводим ово:

Са десет ари посејаних руком (омашке) добио сам овог лета 34 снопа пшенице и кад сам овро на вршалици добио сам зрна 34 × 3 кила = 102 кгр. и сламе 145 кила, по каквоћи било је добрих и ситних зрна а у слами је било и корова. А са десет ари што је сејала сејалица добио сам 42 снопа исто онако великих као и са првих десет ари јер, су све то радили једни исти радници, од сваког снопа по 4 кила што чини 42×4=168 кила, сламе сам добио 218 кила и то без корова. Квалитет је био ванредан, и изгледало је да је ово зрно пшенице сасвим из које друге њиве, и ако је то било све засејано једно уз друго, на истој њиви.

Прошло је добо примитивног рада и живота, и овда се морамо лаћати онога што је боље и корисније; не можемо ми земљу обделавити примитивно, а живети по садањем добу, него живот и рад морају ићи упоредо. М. Т.

Уредништво и администрација „ТЕЖАКА" не примају одговорност за садржину приватних огласа.

КЊИЖЕВНОСТ

Резидба винограда. Пољопривредни инжињер и професор г. Божидар Ђ. Рањовић, начелник Министарства Пољопривреде под горњим насловом, на $2^1/_2$ штампана табака, са 29 слика у тексту, издао је књигу — *упутство за правилно одгајивање облика и подешавање родности винове лозе.* Цена 6 динара од комада, без поштарине, а уз попуст од 25% ако се куди више од 10 комада.

Резидба винограда је најважнији посао у винограду. Од резидбе зависи колико ће дуго трајати (живети) виноград, каква, ће бити његова родност и какав ће бити пораст лозе. Зато је потребно да се тај посао по упутствима и најправилније врши, а зато опет виноградар-сопственик треба о томе да стекне потребно знање, вештину и искуство, па да не дозвољава да му други људи — плаћени радници — режу и упропашћују виноград. Јер, само правилно орезиван виноград може кроз дуги низ година редовно давати добру бербу. Напротив, ако се виноград не орезује правилно и како треба, он ће доносити мало рода или ће предродити и убрзо бити исцрпљен и упропашћен.

У овој књижици писац пружа виноградарима јасно и прегледно упутство за све разне случајеве који се при резидби могу применити.

Материјал је подељен у три дела:

У 1 делу говори се у **опште о резидби:** 1, *Важности и циљ резидбе.* 2, *Шта све треба да зна резач винограда.* 3, *Из-*

бор начина резидбе. 4, *Када се реже.* 5, *Како се и чиме се реже.*

У II делу описани су **разни начини резидбе** који се примењују или се могу примењивати у нашим виноградима: 1, *Српски начин резидбе (или крајински, орезивање у главу)* 2, *Француски начин резидбе — „гобле", који је примењен у Жупи.* 3, *Гијов начин резидбе.* 4. *Водоравна кордуница.* 5, *Вертикална кордуница (чардаклија.)*

У III делу објашњени су радови, који се сматрају као **допуна резидбе:** 1, *сасецање површинских жила* (жила избилих из домаће лозе) *и изданака (*избилих из подлоге). 2, *уклањање непотребних окаца и непотребних зелених ластара.* 3, *заламање заперака и зелених ластара.* 4, *Везивање зелених ластара.* 5. Престеновање. 6. *Прорећивање гроздова,* 7. Уклањање старог лишћа око грожђа. 8. *Летње орезивање винограда тучених градом.*

Књига је написана лаким и разумљивим језиком, те је може разумети сваки иоле писмен човек. Топло је препоручујемо свима виноградарима. Може се добити код Српског Пољопривредног Друштва.

Ник. Ж. Петровић.

Удружење Југословенских Агронома у Београду издало је први број свог **Билтена,** са овом садржином: Позив колегама. Говор Министра Пољопривреде. Колики је број агронома у јавној агрономској служби у Југославији. Каква се материјална средства код нас троше на пољопривредне циљеве. Агрономи и задругарство. Резолуција главне годишње скупштине агронома. Програм рада нове Управе Удружења. Правила Савеза Удружења Агронома Краљевине Југославије. Из секретаријата Резолуција о појави гари на селекционираном семену пшенице.

Билтен ће излазити повремено. Доставља се редовно свима члановима Удружења, а интересенти могу поручити Билтен у секретаријату удружења уз накнаду експедиционих трошкова од динара 3. Београд. Франкопашова ул. бр. 15.

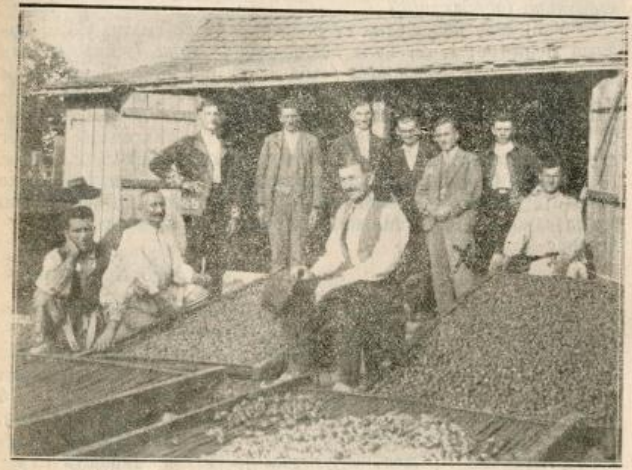
„**Задругар**", задружно привредне новине, које излазе у Новом Саду (Црнотинска ул. број 15) потребује сараднике, дописнике, ревизоре и аквизитере за сакупљање огласа за сва места Југославије. Тражите ради претплате пробне примерке „Задругара", које уредништво шаље бесплатно.

Изашао је први и други број „Хрватске Привредне Смотре" недељног листа за привредна и социјална питања са пробраним садржајем.

Оглашујте у „ТЕЖАКУ" који се штампа у 10.000 примерака и залази у најнапредније сељачке домове наше Отаџбине!

ДОПИСИ

Течај о сушењу и етивирању шљива у Брчком. Комесар Обласне Самоуправе Осијечке Области упутио је у Брчко 7 сељака из среза Сл. Брода и Н. Градишке на десетодневни курс, ради обуке у сушењу шљива, чувању осушене шљиве, решетању — сортирању и етивирању решетане шљиве. Курсом

Сл. 61. Са течаја у Брчком.

је руководио срески пољопривредни референт г. Александар М. Петровић. У одређеном времену курзисти су се обучили у сушењу шљиве, решетању — сортирању и етивирању решетане шљиве.

Из горње слике виде се курзисти код једне обичне домаће сушнице, са руководиоцем курса г. Петровићем, за време припремања шљиве на лесама, која ће тек ићи у сушницу.

19. октобра 1929. год. Ср. пољоприв. референт

— Брчко — А. М. Петровић.

ВИНОГРАДАРИ! Пре него што отпочнете претакати ново вино, набавите код С. П. Друштва књигу „ВИНАРСТВО". Цена 30 динара.

Записници седница

Управног Одбора Српског Пољопривр. Друштва:

41. држане 2. октобра 1929. г. у Друштвеном Дому, у Београду

Били су присутни г. г.: Председник М. Миљковић, потпредседник Др Т. Митровић и чланови: Д. Спремић, С. Ратковић, Т. Владисављевић, Б. Станисављевић, А. Рашковић, Б. Ранковић и Н. Петровић.

Председавао Председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

686) Прочитан је и примљен записник 40. седнице Управног Одбора.

II

687) Прочитан је и усвојен записник 41. седнице Књижевног Одбора.

III

Прочитан је записник 40. седнице финансијског Одбора па је одлучено:

688) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

689) да се одговори Јагодинској Женској Подружини, да је она надлежна да регулисава дуг својих дужника.

IV

Прочитан је записник 40. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

690) да се по понуди бр. 8669 траже претходно цене;

691) да се понуде бр. 8793 за суперфосфат, бр. 8968 за стакло и бр. 8799 за карболинеум, одбију.

V

Прочитан је записник 40. седнице Програмског Одбора, па је одлучено:

692) да се дружини Омладинац при Јагодинској гимназији, поклони по један Тежак и Календар из ранијех година;

693) да се начелно усваја предлог Краљево-селске и Старобечејске Подружине за држање домаћичког курса, али да претходно поднесу извештај са чиме оне располажу, имају ли локала и колику ће помоћ добити од Области;

694) да се извести Петровачка Подружина да је њен предлог за помоћ за подизање ђубришта доцкан стигао и да се стога не може препоручити Министарству.

VI

Прочитан је записник 5. седнице Изложбеног Одбора, па је одлучено:

695) да се финансијски Одбор постара, да се изложбени павиљон доведе у ред;

696) да се извести Јагодинска Женска Подружина да ће јој се конзерве вратити.

VII

По осталим предметима одлучено је:

697) да се извести Обласна Контрола о акту Главне Контроле, са којим је извештено Друштво, да преглед рачуна има да се изврши без икаквих трошкова и дневница. У исто време, да се Обласна Контрола замоли, да настави рад на прегледу рачуна;

698) да се птичија гнезда и трњезе, који су својина Друштва за заштиту животиња и растења, сместе пред павиљоном бр 2, и да се извести г. Др. А. Врвић, да се његово предавање не може узети у обзир, јер је програм већ објављен.

VIII

Саопштења и предлози:

699) По позиву Сарајевског Савеза Срп. Земљорадничких Задруга на Конгрес и Скупштину, одлучено је, да се поздраве телеграмом.

700) Председник саопштава да није ишао на изложбу у Ваљево, пошто је био на путу, па је доцкан примио саопштење. Одбор прима знању.

701) Примљени су знању реферати изасланика на изложбама и то: г. Н. Петровића у Ср. Митровици, г. Д. Спремића у Владимирцима.

702) г. Б. Ранковић члан Управе извештава, да је приликом обиласка шљиварских комисија препоручивао да узму учешћа на земаљској шљиварској изложби, и да је свуда добио обећање да ће узети учешћа. Одбор прима знању са захвалношћу.

Са овим је седница закључена.

---

42. одржане 9. октобра 1929. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић, председник Д-р. Т. Митрозић, чланови: Д. Спремић, С. Ратковић, Т.

Владисављевић, Б. Ранковић и Н. Петровић и гост Ј. Јекић редован члан.

Председавао Председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

703) Прочитан је и примљен записник 41. седнице Управног Одбора.

II

704) Прочитан је и усвојен записник 40. седнице Књижевног Одбора.

III

705) Прочитан је записник 4. седнице Одбора за међународну утакмицу плугова, па је усвојен. Такође је решено, да се уплаћене таксе врате онима утакмичарима, чији плугови не стигну за утакмицу. Исто тако одлучено је, да се сем плугова не могу излагати и износити никакве друге справе.

IV

Прочитан је записник 41. седнице финансијског Одбора, па је одлучено:

706) да се прими знању, да су прегледани и сверени рачуни преко 1000 динара;

707) да се прими знању, да је извршен преглед касе и нађено стање исправно;

708) да се С. Московљевићу пошаље накнадно 5 кгр. калијум — метабисулфита, пошто прву пошиљку није примио, која да се поново рекламира;

709) да се оправка павиљона уступи Светозару Спасићу за 808 дин. као најповољнијем понуђачу;

710) да се штампање Календара за 1930. г. уступи штампарији Заштита, као најповољнијем понуђачу.

V

Прочитан је записник 41. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

711) да се одбију понуде бр. 8536 за машине за чишћење жита и бр. 8599 за аписол, пошто је понуђена роба непотребна;

712) да се по молби бр. 9079 одобри смештај 1000 кгр. калијеве соли, али само за три месеца и у циљу бесплатног разгледања ради опита, и уз накнаду трошкова Друштва за паковање и експедицију.

VI

Саслушана су мишљења Инспектора за Подружине, па је одлучено:

713) да се Читаоници у Босуту не могу поклонити књиге, већ да јој се пошаљу Правила за Пољопр. Књижнице и Читаонице, да по њима поступи;

714) да се Виноградарска Задруга у Матејевцу помогне морално т. ј. прирећивањем предавања и курсева;

715) да се прими у састав нова Подружина у Стапару, пошто је испунила све услове.

VII

Прочитан је записник 6. седнице Изложбеног Одбора, па је одлучено:

716) да се повова замоле Мин. Пољоприв. и Мин. Унутрашњих послова, да препоруче подручним установама да што живље настану на прикупљању изложбених предмета;

717) да се замоле установе и приватна лица, која располажу са збиркама важнијих штеточина и болести на воћу, да ове изложе;

718) да се засебним писмом позову да посете изложбу и да им се пошаље по једна бесплатна легитимација г. г. Министри, начелници Мин. Пољопривреде и Мин. Трговине и Индустрије, Велики Жупани, Обласни Комесари и Обласни Пољопривредни Референти;

719) да Изложбени Одбор предложи таксу за наплату места у дворишту за излагање справа и др. предмета.

VIII

720) По тражењу Мин. Пољопривреде, да му се поднесе предлог за ревизију царинске тарифе, одлучено је, да члан Управе г. Т. Владисављевић поднесе мишљење.

IX

Саопштења и предлози:

721) Прочитано је решење Мин. Пољопривреде, да државни чиновници могу бити чланови Управног Одбора овога Друштва стим, да за рад у седницама Управног Одбора не могу примати никакве хонораре. Одбор прима знању.

722) Члан Управе г. С Ратковић, реферише о изложби у Обреновцу, на коју је ишао као Друштвени изасланик. Одбор прима знању

Са овим је седница закључена.

Изашао је из штампе
КАЛЕНДАР
С. П. Друштва за 1930 годину са пробраном садржином. ЦЕНА 10 ДИН.

СЛОАН-ов Линимент
одстрањује болове
18—1

Против кочења глобова

Мала количина Слоан овог Линимент-а (масти) намазана на оболело место ублажавање бол и помаже.

Непотребно је утрљавање; ова маст упија се сама у кожу, ублажавајући болове код укочених зглобова, болесних мишића и живаца, хлади код запаљења и одстрањује сваки траг кочења и бола.

Употребљавајте Слоан-ову маст против реума гиама, болова у крстима, ишијаса, болести леђа, болова дисторзије и контузије.

Генерално Заступништво
МИШКОВИЋ и КОМП.
БЕОГРАД, САРАЈЕВСКА 70

ПРВОКЛАСНУ КАЛЕМЉЕНУ ЛОЗУ

Можете са највећом гаранцијом и по сниженим ценама добити из

Лозног Расадника

„МИТИНАЦ“

СМЕДЕРЕВО

ТРАЖИТЕ ЦЕНОВНИК ОД Г. ЖИКЕ ПОПОВИЋА ЕКОНОМА ИЗ СМЕДЕРЕВА

3—4

ВИНОГРАДАРИ! У интересу је сваког од вас да при извођењу ма каквог посла у подруму има при руци књигу

„ВИНАРСТВО“

која се добија код Српског Пољопривредног Друштва у Београду по цени од 30 динара.

Лист излази 1. и 15. — Цена листу на годину за Краљевину С. Х. С. 30, а за иностранство 65 дин. — Ђаци и војници добијају лист у пола цене. — Претплата и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. — Рукописи се не враћају. — Цена огласима по такси. — Рачун код Поштанске Штедионице број 50350.

СТОЧАРИ!

Вами је познато прво и најсигурније средство против метиљавости код све домаће стоке

ДИСТОЛ

који је у читавом свету дао најбоље успехе употребом кроз 10 година.

Зато метиљаву стоку лечите на време само

ДИСТОЛОМ

који убија метиљ се 100% сигурности, ако се употреби по прописаном упуству.

Израда Дистола под сталном је контролом проналазача г. Проф. Др. Марека, аутора ветеринe светског гласа.

Чувајте се фалсификата, сличних јевтиних препарата и лажног Дистола. **Тражите** само капсуле са жигом за овце **Дистол**, за говеда **Distol**.

Дистол продају све апотеке и дрогерије.

Упуства и сва обавештења шаље бесплатно:

фабрика „КАШТЕЛ“ А. Д. ЗАГРЕБ—3. и главни продавац:
„БИЉАНА“ А. Д. БЕОГРАД — Краљице Марије бр. 14.

ВОЋАРИ!

Има само једно средство којим можете сигурно излечити ваше воћке од *штитасте ваши, крваве ваши и других штеточина и болести*, а то је оригинални холандски

КАРБОКРИМП

Сва упуства и обавештења о употреби и продаји даје

АГЕНТУРА „КАРБОКРИМП“ Београд, Краља Милана бр. 89.

КАРБОКРИМП се може добити код:

Београд: Српског Пољопривредног Друштва,
Ваљево: Ваљевска Окружна Банка,
Аранђеловац: Војислав Дамјановић, трговац,
Чачак: Чачанска Пољопривредна Подружина,
Лазаревац: Срески расадник [срески економ],
Обреновац: Војислав Вељановић трговац,
Шабац: Подринска Продуктна Банка,
Сарајево: Дрина Д. Д. Саве Милутиновића,
Бијељина: Душан Марић трговац,
Дервента: Иван Гргић (Беглуци),
Бос. Костајница: Срески Расадник (срески економ),
Бањалука: Савез Српских Земљорадничких Задруга.

ДРАЖЕСНИ УВОЈЦИ

неограничено надрилавни код влажног времена или зноја, постижу даме и господа употребом „Hela Lockenkräuslerem" без шкара. И најлепши бубикопф биће по-

лепшан, те је свака ондулација непотребна, штедите време и новац, те вам се раст косе појачава. Ваша слика у огледалу ће Вас очарати. Одмах код прве употребе красни увојци. Многе признанице. Особито ласкаво су се изразили позоришни фризери и уметници. Цена д. 12.- 3 боце д. 28.-

Dr. Nikola Kemény, Košice, пошт. преграда 12/223, ČSR. 3—5

ЗА САДНУ СЕЗОНУ 1929-30.

препоручa цењ. интересентима своје светско признате на

„ЗЕЛЕНО ОКАЛЕМЉЕНЕ" винове лозе двогодишње подлоге, као и остале лозне и воћне производе. „Специално стручна производња." Ценовници бесплатно.

Јанко Шарић дипл. стручњак за виноградар. и воћарство власник лозног и воћног расадника
ПЕТРОВАРАДИН — СРЕМ

БОЛНИ И СЛАБИ

Хиљаде пацијената као ви повратише здравља, снагу и радну способност после курса лечења са гласовитим „КАЛЕФЛУИДОМ".—Тражите бесплатну детаљну литературу „Препоруке"— са оценама лекара и самих болесника:

Београд, Краља Милана 58, **Милош Марковић**. „Калефлуид" се добија у свима апотекама. 1—1

НЕМА ЗДРАВЉА БЕЗ ДОБРЕ ПРОБАВЕ.

Осећате ли притисак и надутост у стомаку иза јела, кисели укус у устима? Патите ли од тврде столице, врталавице и несанице? Мучи ли Вас главобоља, болови у стомаку и слабинама?

Имате ли кожни осип и бубуљице које су настале услед слабе пробаве? Уверите се и Ви, да прокушани лековити специјалитет Фигол елексир уређује пробаву и повраћа Вам здравље.

Фигол произвађа и поштом уз поузеће разашиље с упутством о употреби **Апотека Др. Семелић** Дубровник 2/48.

Оригинални сандучићи са 3 боце са паковањем и поштарином Дин. 105.— 8 флаша 245.—, а 1 флаша Дин. 40.—

Многобројне захвалнице стижу дневно о успешном деловању Фигола.

Јавна захвалница.

П. н. Апотека Др. **Семелић** Дубровник. 2/48.

Част ми је јавити Вам да је Ваш лек Фигол добро деловао мојој супрузи, јер је била 2 године затворена на столици, а употребом трију флаша Вашега Фигола, добила је уредну столицу, Зато Вам са својом супругом од срца захваљујем, а Фигол ћу свакоме топло препоручити.
Доње Мојстрање 20/8—1929.

Милан Поповић
прегл. фин. контроле

12—1

ВОЋАРСТВО
ОД
Милутина Ј. Никетића,
проф. Сред. Пољопр. Школе у Ваљеву

Изашло је из штампе и писано је по најновијим принципама модерног *воћарства*. Подешено за школе и народ.

Цена 20 Дин.

1—1

ВОЋАРИ!

Вас се првенствено тиче, хоће ли се *шљиваци* одржати и спасти од *највећег шљивиног непријатеља штитасте ваши!*

Не чекајте, свако оклевање и штедња ваша је штета
ЗАТО СВИ У БОРБУ ПРОТИВ ШТИТАСТЕ ВАШИ!

Употребите само сигурно, опробано, од Министарства Пољопривреде препоручено, и најјевтиније средство

ДРВОРИН

који ће вам воћке **препородити** *ШТИТАСТУ ВАШ* и друге штеточине и болести са успехом уништити.

За прскање воћака продајемо практичне и јевтине воћне прскалице.

ДРВОРИН и прскалице могу се добити код наших продавалоца:

Српско Пољопривредно Друштво—Београд, Немањина бр. 11., Брковић и Продановић трг.—Гор. Милановац, Исак Вајнберг трг. — Ваљево; Јеврем Томић трг.—Ваљево, Будимир Димитријевић трг.—Чачак, Сава Јанчикић трг.—Брчко, Душан Поповац трг. Бијељина, Селим Карабеговић трг. —Модрич, Спасо Хаџи—Стевић трг.—Грачаница, Мирко Тодић трг.—Бос. Градишка, Херман Кон трг.—Слав. Пожега, Јов. Гордић трг. —Ловница, Риста Благојевић трг.—Зворник, Сав. Јањић трг.—Ариље, Ср. Економ—Миовица, Ср. Економ—Обреновац.

Тражите продавци за Дворин у осталим шљив. центрима.

Упуства цене, и сва обавештења шаље бесплатно.

„БИЉАНА" А. Д. — БЕОГРАД

Душановац Пошт. Фах 423.

4-2

Штампа „ЗАШТИТА" — Београд, Студеничка **62.** — Телефон **2-24**

Ослобођено Поштариве
реш. Мин Поште и Тел. бр. 17306/24. г.
Бр. 23. Београд 1. децембар 1929. год. LVI Год.

За С П Друштво власник
председник, Мирко Миљковић

Одговорни уредник
Божидар Ђ. Ранковић

Прва међународна утакмица плугова у Југославији

Извршујући програм рада за ову годину, Српско Пољопривредно Друштво приредило је прву међународну утакмицу плугсва у орању сточном запрегом у времену између 21—31 октобра ове године.

У позиву за утакмицу Друштво је поставило ове услове:

1., Пре почетка утакмице врши се технички преглед плугова за који преставници појединих фирама дају потребне податке, чиме се утврђује и идентитет појединих плугова.

2., Плугови се пуштају за испитивање у припремљеном стању за испит и рад.

3., Преставници филијала сами припремају своје плугове.

4., Сви ће плугови бити подељени на групе према типовима: орачи, обртачи, огртачи, подривачи, ливадски плугови, једнобраздни и вишебраздни са предплужником или без њега.

5., Сви ће се плугови истог типа испитивати под истим условима.

6., Ред испитивања у орању, вршиће се по реду пријављивања за такмице. После сваког орања стока ће се одмарати пет минута.

7., *Метод испитивања.* 1. Сваки плуг испитиваће се на површини једног ара (100м²) по бразди и то на земљиштима засеваним различитим усевима и према конструкцији самих плугова. — Орање ће се вршити на „разор".

8., При раду плугова обратиће се пажња: а) на постављање и стабилност плуга; б) на регулисање дубине и ширине бразде; в) на максималну и минималну дубину орања и ширину бразде; г) на квалитет орања: загоравање биљног покривача (превртање), трошење бразде, шупљикавост оранице, равномерност површине и тако даље.

9., Техничко испитивање плугова вршиће се према нарочито израђеној шеми.

10., Да такмичари за сваки модел плуга узет у испитивање, положе на име основне таксе по једну хиљаду динара и за свако пробно орање по 250 дин.

Све остале друге трошкове сноси Српско Пољопривредно Друштво.

11., Оцењивачки Одбор састављају: г. г. Мирко Миљковић председник Српског Пољопривредног Друштва, Д-р Танасије Митровић п.председник Српског Пољ. Друштва; Д-р Тимотеј Локот Професор Београдског пољопривредног факултета; Д р Драгомир Ћосић директор Пољоприв. Огледне и Контролне станице у Топчидеру; Љубисав Петровић инжињер конструктор за

пољопривредне машине Дирекције државног добра Бељe; Бора Станисављевић и Тима Владисављевић чланови Управног Одбора Срп. Пољ. Друштва; инжињер агрономије Милан Новаковић Комесар Београдске берзе, и инжињер Агрономије Бора Милутиновић инспектор Министарства Пољопривреде у пензији.

За конкурс плугова, примљене су до 10. октобра о. г. пријаве овим редом:

1. *Унија* — удружење фабрика машина „Груђнаћ" (Пољска) пријављено 13 а учествовало 10 модела
2. *Корел Вацек*, фабрика плугова Лиса на Лаби (Чехо-Словачка) са 10 „
3. *Анта Сударе* испитани ковач са 1 „
4. *Агрофера* А. Д. Кунчица над Остравицом (Чехо-Словачка) са 2 „
5. *Полих и Варда* творница плугова Кула Бачка (Југославија) са 2 „
6. М. *Миљковић, Хофер и Шранц, Клајтон и Шутлеворт* — Пешта (Мађарска) са 3 „
7. *Рудолф Бехер* фабрика пољопривредних справа Рудњице Н. Л. (Чехо Словачка) са 10 „
8. *Душан Дочић* творница плугова Лесковац (Југославија) са 1 „
9. *Рудолф Сак* творница плугова Лајпциг (Немачка) са 14 „
10. *Браћа Еберхарт* творница плугова и справа — Улм (Немачка) са 9 „
11. *Удружене фабрике Ландербершке* и Минхенске А. Д. (Немачка) са 4 „
12. *Баварска фабрика А. Д. Фајт* код Нирнберга (Немачка) са 2 „

Према овоме учествовало је на Међународној утакмици и то:

Пољска	једна фабрика са	10 модела
Чехословачка	три фабрике са	22 „
Мађарска	једна фабрика са	3 „
Немачка	четири фабрике са	29 „
Југославија	три фабрике са	4 „
	Свега тринаест фабрика са	68 модела

У изгледу је било да учествују једна француска и три белгијске фирме, али су задоцниле са својим пошиљкама.

Испитивање свију пријављених модела плугова у орању вршено је са највећом прецизношћу, служећи се свима елементима које наука и модерна техника пружају.

Сада се ради на срачунавању дијаграма добивених снагомером за сваки испитани плуг на земљиштима разних култура и разног облика (конфигурације).

Резултати испитивања свију модела плугова биће достављени конкурентима и предати јавности.

Приређивањем ових утакмица Друштву је циљ: да се изаберу најбољи типови плугова за наше пољопривреднике, а што је још важније, да настоји путем заштита и повластица да се одабрани добри типови плугова израђују у нашој земљи, јер за напредак у пољској привреди од необичне су важности погодне пољопривредне справе, машине, алати а нарочито плугови. Ово се може најбоље постићи, ако се успе да пољопривредне справе, машине и остале алате за обраду земље израђују наше занатлије и наша индустрија. Ово стога, што наше занатлије познају наше прилике и навике, па потребу пољопривредника могу најбоље задовољити зато, што могу најбрже давати поједине изломљене делове у замену и могу најбрже оправити. Уз то је од велике важности, што пољопривредник може лако доћи у радионицу и фабрику, ту видети израђену робу, тражити измене по своме допадању и потреби свога имања; и што је најважније за пољопривреднике што би имали гаранцију да ће им се по поруџбини израдити, да неуредно фабрикант натраг прими а покварено поправи, што није случај код израде стране робе јер трговац не прима гаранције.

Српско Пољопривредно Друштво од свога постанка а то је пуних 61 година, стално води пропаганду да се дрвени плуг и ралица замене гвозденим плугом. Настојањем Пољопривредног Друштва унешен је први гвоздени плуг и дрљача у предратну Србију. — Ње-

гова је заслуга што је од 1,300.000 плугова и ралица сведен број дрвених ралица на 300.000. Зато Српско Пољопривредно Друштво на овој пропаганди још мора да истраје. — Друштво је пре светског рата приредило три утакмице домаће израде. Успех је био очигледан; било је добрих плугова домаће израде. Рат нам је све уништио и ми почињемо данас, где смо пре светског рата стали.

Што пак придајемо већу важност плуговима но осталом пољопривредном оруђу, справама и машинама, сасвим је природно: *јер је плуг једино оруђе којим је човек земљом овладао, којим јој заповеда и којим јој господари.*

Мир. Миљковић

Наша овогодишња сува шљива.

Наша сува шљива, позната на страним тржиштима под именом босанске и српске, уживила је тамо пре рата леп глас, али га је после рата почела постепено губити тако да је прошле, 1928 године, било дошло дотле да су нас напустили многи стари, страни купци, а остали су претили да ће то учинити, ако не предузмемо мере да се квалитет сувих шљива поправи.

Ова опомена схваћена је од свију наших заинтересованих кругова озбиљно, па се настало још одмах крајем прошле године да се спасава наша шљива од дефинитивне пропасти, која јој је претила с једне стране од рђаве прераде и несавесне трговине, а с друге стране од катастрофалне навале штигасте ваши.

И низ предузетих мера од стране заинтересованих министарстава, пољопривредних удружења, произвођачких и трговачких-извозничких кругова, који је отпочео децембра прошле године са великом земаљском шљиварском конференцијом, коју је Министарство Пољопривреде организовало у Београду и завршио се

великом земаљском изложбом сувих шљива у Београду приређеној од стране Српског Пољопривредног Друштва прошлог месеца, дали су врло добре резултате.

То смо и ми сви овде у земљи могли запазити. Али је за нас од много већег интереса, шта о томе мисли иностранство. А и иностранство је неподељеног мишљења, да је наша овогодишња сува шљива одличног квалитета.

Г. Брана Марковић, наш генерални конзул у Дизелдорфу, познат и из раније читаоцима „Тежака“, а и иначе познат као један од наших најагилнијих конзула, у своме службеном извештају од 12. новембра вели да је на Хамбуршкој пијаци наша шљива веома повољно оцењена и да је она ту „направила ове године најлепши утисак. Оно што се ове године чуло о квалитету сортирању, паковању и другом југословенске шљиве у врло великој је противности са искуством, које смо о њој имали последњих година“, вели један од хамбуршких дописника листа „Фрихтенхандел“, који излази у Дизелдорфу. „У Немачкој се“, вели он даље — „већ одавно није знало за тако лепе партије; ове године добили смо шљиве врло лепе и необично блиставо — црне. Паковање је без замерке и погодно да издржи дужи транспорт. Југословенска Влада одржала је своје обећање и ставила под контролу озбиљну и савесну сав извоз шљива. На постигнутом успеху може јој се само честитати“. „Једном речју“, вели г. Марковић у свом извештају, „наша шљива на немачкој пијаци осигурала је себи онај некадашњи леп глас, који јој је прошле године био тако јако уздрман“.

Да смо за овако кратко време постигли овако леп успех у иностранству са нашом сувом шљивом, то показује да код нас сви заинтересовани, и произвођачи и трговци, кад хоће знају и умеју добити суву шљиву, али то је исто тако јасан доказ да је наша шљива, свежа шљива, изврсног квалитета. Јер без доброг првог материјала, тешко је израдити добру ствар, а са добрим материјалом, као што је наша свежа шљива, са мало труда и воље може се постићи добар производ.

Наша је шљива, истина, због појаве штитасте ваши доведена у тежак положај, али је против ове штеточине нађен лек и сви воћари, који мисле на будућност, већ са успехом сузбијају штитасту ваш, где она још није уништила шљиваре, а тамо где их је она уништила, вредни домаћини настају да своје шљивике што пре обнове, пазећи при томе нарочито да шљиве не саде на истом месту где су оне и раније расле и садећи их на већем одстојању, него до сада, обично на 6 метара у квадрат.

Бож. Ђ. Ранковић

ИЗ РАТАРСТВА

СОЧИВО ИЛИ ЛЕЋА.

Сочиво спада у ред махунастих биљака. Код нас се већином сеје по планинским пределима, али не у оној мери као на пр. пасуљ или грашак. Пре се сочивом хранио сиромашнији свет, а сада је доспело и на најбогатије трпезе. Имамо га *ситног* и *крупног*. На посној земљи оно велико, крупно зрно сочива изметне се постепено у ситно зрно.

Сочиво захтева суву и растреситију земљу. Може да успева и на песковитој земљи, али разуме се, најбоље успева на снажној, или нађубреној иловачи, у којој има нешто мало креча. На тешкој глини не може да успева, нарочито ако је ова мокра а посна.

Може да поднесе већу сушу од грашка и граорице.

За сејање сочива земља се припрема исто онако као и за сејање грашка. Наравно, земља се још с јесени преоре (у малом прекопа) и добро нађубри. Успева добро и на угару, после стрних усева. Нарочито добро успева после кромпира, само ако је земља, где је кромпир био, јака. Семе од сочива задржава своју моћ клијања две године, и ако је добро, оно обично проклија после 7—8 дана. За семе одређено зрно ваља да је особито чисто и здраво.

Сочиво се сеје рано с пролећа, како се земља исуши, још у месецу марту или априлу. Ако се између сочива појави коров, онда се ваља што пре оплевити, јер би се сочиво сасвим угушило. Сеје се у редове или оџаке као и грашак или пасуљ.

Са брањем сочива не ваља задоцњавати, него како доње меуне почну жутити, одмах их ваља брати, јер зрно из њих лакше испада него код грашка, зато никад не ваља чекати да све меуне узру.

Сочиво спада међу најстарију људску храну. Зрно се једе само за се приправљено. Голуби га врло радо једу. Стабљика је добра храна за говеда и овце, нарочито за ушкопљене овнове.

Код нас се већином чека када све меуне сазре, па се из корена чупа и на гувну омлати.

К. Ивковић.

ИЗ ВИНОГРАДАРСТВА.

Штитаста ваш на шљиви и на виновој лози.

Г. Љуба Станисављевић из Горње Шаторње пише нам: „По упутствима које сте изнели у Вашем предавању у Аранђеловцу о сузбијању штитасте ваши на шљиви поступио сам и опрскао један део старог воћњака и млади шљивар. Успех је био врло мали код старих воћака, док је на младом воћњаку одличан. Како вашију има и на виној лози, молим да ме обавестите да ли она може шкодити виноградима и чиме би је требало ништити. Воћњаци старији у околним селима готово су потпуно уништени а млађи се воћњаци још мало боре, и ако им се не притекне у помоћ поливањем, пропашће и они начисто. Народ нерадо хоће да полива воћњаке, зато што је скопчано са великим материјалним издацима, а у успех поливања не верује. Стога би требало држати чешће предавања о томе и кажњавати оне који неће воћке да бране.“

Код нас су старији шљиваци услед густог сађења и никакве него толико запуштени, обрасли лишајима и маховином, да прскање таквих шљивара против штитасте ваши не може дати добрих резултата, све док се претходно стабло и круна шљиве не прочисте. Код престарелих шљивара ова нега и прскање обично се не рентирају, те такве шљиваре треба што пре крчити да не служе као легло зараве.

Што се тиче штитасте ваши на виновој лози, ако их има много, природно је да ће штетити чокоту. При резидби винове лозе заражену лозу треба спалити, а чокот премазати раствором карбокримпа од 10%.

Ако се срачунају користи које имамо од шљиве, издаци које треба да учинимо око њене неге сразмерно су мали. Нашим воћарима издаци сада тешко падају, јер шљиве нису неговали онда кад је требало и кад су оне биле снажне и доносиле род.

Ускоро ће ступити на снагу закон о обавезном уништавању штеточина и болести на културном биљу, у коме су предвиђене строге казне за оне који не предузимају ништа да на свом имању уништавају штеточине, од којих могу имати штете и њихови суседи.

Бож. Ђ. Ранковић

ИЗ ВОЋАРСТВА

Нега старијих воћака

1) **Прорећивање круне и воћака.** Ово се почиње уклањањем сувих грана из воћкине круне. Овај се посао може предузети још и пре опадања лишћа са воћака, јер се тада суве гране лакше распознају. Уклањање ових грана као и других, о којима ће бити говора врши се ручном тестерицом. Прво се грана засече одоздо да се не би расцепила, затим се тесте-

рица пренесе на горњу страну гране и грана се одсече, али ипак је добро да се грана левом руком придржи да пресек буде чист и гладак.

2. **Уклањање млазева или водопија.** Ове гранчице израшћују у круни и на стаблу, веома су бујног раста тако да некад израсту до једног метра у дужину у току вегетације. Њих можемо уклањати и то: јаче тестерицом, слабије маказама а најслабије кресаћим ножем. Ове гранчице најштетније су по воћкину круну, јер својим крупним лишћем засењавају родне гранчице са којих после цветања зачетак плода опадне, а код оних родних, које плод одрже, остаје плод ситан пошто њима оне одузимају храну.

Кад смо суве гране и водопије уклонили, станемо испод воћкине круне и посматрамо распоред грана, па ако приметимо да се две гране укрштају т. ј. да расту једна преко друге, онда треба једну да уклонимо. Ако је случај да две гране леже једна изнад друге, онда доњу треба уклонити, а ако се две гране тесно једна поред друге развијају, опет треба једну уклонити. При уклањању тих грана треба водити рачуна да круна буде лепо и правилно проређена и да добије леп и правилан облик. Сад још једанпут станемо испод воћке и посматрамо круну да би видели да ли је распоред грана правилан, па ако приметимо да још треба коју гранчицу уклонити, ми то учинимо. Уклонимо и оне гране које расту место споља ван круне, у круни по средини.

Пресек код сирових грана, које смо тестерицом одсекли, треба кресаћим ножем загладити, јер тестерица не прави пресек чист и гладак. Да би пресек брже зарастао треба га премазати блатом начињеним од иловаче, а да би се на пресеку дуже задржало, помешамо блато од иловаче са говеђом балегом или плевом и са овом смешом сваки већи пресек премажемо. Ово треба понављати, ако киша смешу спере, све док пресек не зарасте.

ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ! Читајте и препоручујте пријатељима Ваш лист „ТЕЖАК“.

Сад кад смо круну лепо проредили и скинули толико житеља из круне који су се ту развијали на штету родних гранчица, сунчани зраци ће лакше продрети у унутрашњост круне, родне гранчице ће се боље развијати а на њима и плод. Исто тако и ваздух ће свуда једноставно струјати, загушљивост у круни нестаће, а и болест на месту и плоду неће се тако често развијати.

3. **Чишћење воћака:** На старијим воћкама, поглавито оним које су густо засађене у склопу у ниским и влажним местима, видимо на њиховом стаблу и гранама маховину и лишајеве. То су паразити или готовани који црпе храну и сокове из коре и других унутрашњих органа воћкиних, затварају поре на кори услед чега настаје неправилан рад унутрашњих органа, а по кишовитом времену влага се задржава дуго на стаблу и гранама. Услед свега овог гране оболе и почну се сушити. Од тих паразита треба воћке ослободити — очистити. За тај посао нам служи четка од челичне длаке. Чишћење воћака од маховине и лишајева најбоље испада за руком после кише, дакле кад су гране и стабла влажни.

4) **Скидање старе коре са воћака.** Испод старе коре на дебљим гранама а поглавито на стаблу, а нарочито на местима на којима се скоро почела одвајати од стабла, увлаче се у јесен разне штеточине и то: пипе или риљаши у облику савршених буба, црвићи, лисне ваши и крваве ваши и друге штеточине.

Стара кора за склониште тих штеточина налази се поглавито на јабукама, крушкама, дуњама и мушмулама.

За скидање старе коре служи нам нарочита справа коју зовемо „гребача“ а у недостатку све можемо употребити и мале мотичице. При скидању старе коре треба пазити да се млада кора не повреди. Стара кора са воћака се најбоље скида одмах после кише. Кад се овај посао доврши, одмах треба скинуту кору са земље скупити и спалити.

5) **Кречење воћака.** После ових радова приступимо кречењу воћака. У један суд ставимо три дела

гашеног креча и један део жуте земље, па онда томе додајемо воду и мешамо све дотле док се не направи тако житка смеса да се зидарском четком може лако кречити воћкино стабло и гране. Да не би зечеви воћке оштетили или ољуштили, у ту смесу додаје се говеђе балеге или животињске крви. Животињску крв треба ставити у један суд и барем месец дана удаљено од куће чувати док крв не преви и добије непријатан задах, па је онда додајемо горе поменутој смеси и добро промешамо. Овако спремљеној смеси треба на сваких 10 кгр. додати један килограм каквог воћног карболинеума, на пр. карбокримпа, да би уништили штетне бубе и њихове ларве у пукотинама коре.

Четком кречимо прво гране одоздо и то које су глатке и на којима нема ситних гранчица а затим стабло све до земље. Кречење воћака треба вршити по лепом и сувом времену, а доцније кад већ мразеви отпочну само пре подне да би се окречено стабло и гране до мрака осушили.

Користи кречења воћака су следеће: Кад се кречење редовно врши, стабло воћкино увек је чисто и глатко, јер креч заосталу стару кору иситни, те ова отпада и штеточине ма у каквом облику биле тиме буду уништене. И паразити наиме лишајеви и маховина сасвим се униште и више се не појављују.

Стара кора која се никад није са воћака чистила временом се сама одлуби и опадне, а ако се то деси зими, места нагло откривена промрзну, а ако лети, кад су велике врућине, та места од сунчаних зракова изгоре. Кречење воћака има још поред наведеног ту добру страну да зими стабло не промрзне, јер кад су мразеви јаки, стабло воћкино скроз промрзне, па ако воћка није окречена онда сунчани зраци загревају, дању, ону страну воћкиног стабла која је окренута према сунцу, те услед нагле топлоте унутрашњи промрзли органи стабла се искидају и та места оболе, док међутим код окречених воћака није тај случај, јер као што знамо бела боја одбија сунчане зраке, те се воћка неће загрејати. Већ идућег лета опажамо да се код неокре-

чених воћака страна стабла окренута југо-истоку промењена; кора изгледа чађава, а кад боље загледамо видимо да је сува и сасвим танка. Ту постоји оболење стабла а та болест зове се опала или огањ.

Кад смо овако воћке уредили у јесен, идућег лета имаћемо већ више користи од тих воћака.

Ако нисмо могли са наведеним радовима бити у јесен готови, можемо их и спролећа а и у току благе зиме извршити.

6) **Ђубрење воћака.** Не смемо пропустити да, поред ових наведених радова, око воћака не нађубримо. Добро сагорело стајско ђубре одвеземо у воћњак и по двоје ручних колица ђубрета разбацамо у кругу испод воћкине круне и ашовом укопамо. Већ идуће године уверићемо се како ће воћке друкчије изгледати и какве крупне плодове давати.

Воj. Буриан.

ИЗ ВИНАРСТВА

Може ли се у ракијским судовима држати вино

Г. Мићо Милошевић из Ариља јавља да је због пропадања шљивара од штитасте ваши отпочео да подиже виноград, па како има судове у којима је досада држао ракију пита, може ли у њима држати вино.

Пре свега изгледа ми да г. Милошевић греши што место шљива сади винову лозу. Не упуштајући се у расматрање да ли је његов крај и његово земљиште подесно за виноград или не, сматрам да сада није време замењивању културе шљиве са културом винове лозе. Винограда из године у годину има све више, а шљива напротив све мање. Цена грожђу и вину из године у годину опада тако да поједини крајеви већ поодавно трпе винску кризу, док цена шљиви и њеним прерађевинама расте.

Ко буде дакле умео сачувати своје шљивике од штитасте ваше, или ко своје престареле и пропале шљивике буде благовремено обновио, тај ће имати до-

брих прихида, исто онако као што су имали добрих прихода и они виноградари, који су одмах по уништењу старих винограда од филоксере подигли нове винограде на америчкој подлози.

Ко пак неће да се бори против штитасте ваши на шљиви, нека на место пропалих шљивика подиже друго које воће нарочито јабуке.

На питање може ли се вино смештати у ракијску бурад, одговарамо да може, али ако се та бурад претходно добро исперу, да не заударају на ракију. Како се пак нечисти судови доводе у исправно стање описано је детаљно у књизи „Винарство", која се добија код Српског Пољопривредног Друштва, као и потребне справе и материјал за тај посао.

Бож. Ђ. Ранковић

Моле се г. г. претплатници да одмах, а најдаље до 15. јануара 1930. године обнове претплату на „Тежак". у противном од тог времена обуставиће им се даље слање листа. Годишња претплата износи свега 30 дин., а полаже се код свију пошта на чекозни рачун Срп. Пољопривредног Друштва бр. 50.350.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Питање: Дошли су ми многи сељаци, који ми веле, да су њихове некоје а особито младе воћке (шљиве) с пда поновно процветале и процвале (а тако и на мојем имању) па ме питају за савет, шта би радили, да ове воћке не страдају од прозебе услед нагомилавости сока, јер да њихови стари причају, да оваквe воћке прозебу и страдају. Ја сам им казао, да има један стари примитиван начин, да се пререже воћка уздуж, да изађе сок, али сматрам овај начин прост и примитиван.

Бијељина. Др. М. Павловић, адвокат.

Одговор: Да неке воћке, поглавито младе шљиве, процветају и излистају по други пут, дешава се готово сваке године у понеким местима.

Узрок овоме је што је лист пре времена са воћака опао, а узрок опадању листа је тај што је лист нападнут разним болестима и поједен од гусеница и других разних штеточина. Тиме је за идућу годину берба воћа свршена.

Те воћке су услед тога и у таквом стању на зиму осетљиве, а могу по јакој зими и настрадати. Али и то се не мора десити, јер зависи од зиме каква ће бити. Највише страдају од поледице и променљивог времена. Средстава нарочитих нема која би се сада могла применити за ову зиму.

У будуће треба највећу пажњу обратити да се сачува здрав лист на воћкама.

Применити прскање воћака бордовском чорбом и то пре листања јачине $2^1/_2\%$ т. ј. по $2^1/_2$ кгр. плавог камена и масног гашеног креча, а кад воћка плод заметне 1%, а јула месеца са 2%.

У току зиме очистити воћке од гусеничких гњезда и јаја.

Вој. Бурић.

ЛИСТАК

М. Митровић, ветер. пуковник у пенз.

Исхрана Коња.

(Наставак)

Добро сено треба да је састављено из слатких осушених трава и природне детелине; да има бледу зелену боју и пријатан (ароматичан) мирис сена. Најбоље се сено и отава добија са оцедних питомих ливада које вода не плави. По хранљивости сено је од отаве хранљивије, а отава је хранљивија од зелене хране (траве и детелине) Што су траве у сену и отави млађе, то је сено и отава хранљивија јер има у себи беланчевине. И отуда су практични људи извели закључак и препоручују где год је могуће да се три пут коси: једанпут за сено, а двапут за отаву. Хранљива вредност ливадског сена и сена од детелине једнака је, ма да детелина има мало више беланчевине и масти. Али због надимања које производи детелина ливадско је сено за коње боље. А нарочито је боље за исхрану ждребади и топлокрвних коња од којих тражимо брзину у раду, и ако их узмо-

рамо хранити сеном од детелине, онда га треба давати пажљиво и помаље.

Сено од детелине може се корисно давати ладнокрвним коњима који раде тешке радове у ходу. И отава није подесна за топлокрвне коње и ждребад, ма да је познато да је добра отава боља од рђавог сена.

Сено се даје коњима без нарочитог справљања. А даје се преко дана и у виду сечке ладнокрвним тешким коњима, нарочито ако је крупно, да би га коњи брже појели, те да се на тај начин добије више времена за рад.

Кисело сено на откосима и за време денења, као и пресушено веома је рђаво за храну коња, а плављено и буђаво опасно је за здравље коња. Младо сено (док не преври) теже се вари него мало старије (преврело), а сувише старо изгуби много од своје хранљивости. Најхранљивије је сено до 6 месеци, а од тог доба губи постепено своју вредност.

Буђаво и нечисто сено производи разне болести варећих, мокраћних и дисајућих органа, тако: да коњи храњени оваквим сеном могу лако и да „осипљиве". Међутим плављено сено може да буде још и заражено клицама појединих заразних болести, а нарочито прострела (Anthrax). Услед чега се коњи храњени овим сеном могу лако да зараве и угину.

(Свршиће се)

БЕЛЕШКЕ

Рад за похвалу. Један од наших најбољих среских воћних расадника је несумњиво расадник среза жичког у Краљеву,

Сл. 65. Са калемарског течаја у расаднику среза жичког.

који има на хиљаде првокласних воћних садница и калемова винове лозе. За тај успех има да се захвали увиђавности среског одбора, који није жалио да да средстава за рад и среским пољопривредним референтима г. г. Јови Живадиновићу и Захарији Ратковићу, редозним члановима С. П. Друштва, који нису

Сл. 66. Ученици основне школе у Конареву

жалили труда, да расадник доведу до ове висине. Сл. 65. показује сеоске младиће на калемарском течају у расаднику, а сл. 66. ученике основне школе у Конареву са њиховим учитељем г. Христифором Васовићем (лево на крају) и г. Захаријом Ратковићем, среским економом (десно на крају), који су у пролеће ове године засадили школско двориште и врт благородним воћем.

Друштво за Заштиту животиња и растиња у Београду, о својој скупштини, која је одржана у Београду 2. јуна о. г. израдило је ове свеје жеље:

1.) Да се и у нашим основним и средњошколским заводима уведе као обавезно васпитање о буђењу и гајењу осећаја доброте и љубави према животињама и растињу;

2.) Да се што пре и у нашој држави донесе закон о заштити животиња и растиња водећи рачуна о обичајима и прилкама нашег народа;

3.) Да све омладинске организације и просветно-културне установе сарађују на ширењу покрета Заштите;

4.) Да се у пројекат закона о лову унесе начело искоришћавања лова једино ради заштите и јачања народне привреде

а не ради задовољства појединаца или групе људи, понајвише заинтересованих личном материјалном добити;

5.) Да сви људи добре воље и поштоваоци здравог друштвеног поретка својим личним настојањем омогуће савесно вршење законског прописа о Заштити Животиња и Растиња, а ради одржавања угледа и лепога гласа који је наш народ стекао у земљи и ва страни у столетној борби за Правду и Слободу.

КЊИЖЕВНОСТ

Пољопривредни Календар за 1930. год., са практичним пољопривредним поукама, у издању Српског Пољопривредног Друштва, изашао је из штампе пре кратког времена. Уредник Др. Т. Матровић, доцент универзитета, прикупио је разноврсне чланке од наших најпознатијих стручњака и средио их врло лепо по појединим гранама пољопривреде. Наши земљорадници и чланови и нечланови Друштва, пријатељи и љубитељи пољопривреде не треба да пропусте прилику да не прочитају ову врло интересантну и корисну књигу, која је у правом смислу пољопривредна читанка. У њој има поука из ратарства, повртарства, конзервисања поврћа, заштите биљака од разних штеточина, сточарства, млекарства, рибарства, свиларства, пчеларства, живинарства, ветеринарства, виноградарства и воћарства и народног здравља. У њему има обавештења и о пољопривред. установама. Сви чланци писани су врло лако и разумљиво да их човек са задовољством и забавом чита и учи се многим корисним стварима. Пољопривредни Календар имаће кроз известан број година прикупљену готово сву пољопривреду, те ни једна наша књижница и читаоница, школа, општина и сеоска кућа не треба да буде без њега. Када неко купи Пољопривред. Календар Српског Пољопривредног Друштва, треба да га чува, јер он са својим поукама има трајну вредност. У Календарима за разне године наћи пољопривредници све што им затреба и помоћу њих моћи ће да реше многа питања, која се појаве у току рада.

Нове књиге: — Господин *Лав Бајков*, генерал и руски избеглица, сада чиновник Фабрике Аероплана „*Икарус*“ у Земуну, са станом у Краља Петра ул. бр. 4. у Земуну; доживотни почасни члан Сверуског Друштва Живинара, бивши Директор одгајивалишта живине „*Parco Verbania*“ у Стреси (Италија) и члан Управног Одбора Пољопривредног Живинарског Друштва у Београду, написао је и издао почетком ове године I. књигу: „*Рационално Живинарство*“ храна, храњење и гојење. Ова књига штампана у већем броју примерака на 350 страница (22 табака) садржи низ чланака о рационалном гајењу живине и у

истој се налази и 211 слика које приказују разну живину, њено практично храњење и гајење. Министарство Пољопривреде и Министарство Трговине и Индустрије препоручали су ову књигу.

Сада је г. Бајков издао под редакцијом Др. Антонија Вуковића, ветеринарског инспектора у Сарајеву и II књигу: „*Рационално живинарство*" спречавање болести и лечење домаће живине. И ова је књига штампана у већем броју примерака на 16 штампаних табака (250 страна) и иста садржи низ чланака са 127 слика о спречавању болести и лечењу домаће живине. Цена првој књизи је 50, а другој 45 динара.

ДОПИСИ

Подриње као пољопривредна област. Виногради у Подрињу.

Како се од извесних лица, чак и са званичне стране, препоручује ширење виноградарства у Подрињу, сматрим за потребно да на основу свога дугогодишњег искуства изјавим, да за подизање винограда у Подрињу, не само да не постоје повољни услови, него тврдим, да је Подриње уопште неподесно за виногради, из следећих разлога:

1. Подринско земљиште посве глиновито, бескречно и хладно не може да даје ни средњи квалитет грожђа, а још мање добро вино, које често има једва 4 — 5% алкохола, а вино од 4% алкохола није ни вода ни вино. Зар могу бити добра и питка она вина која немају ни $^1/_3$ потребног алкохола док имају пет пута више него што је потребно киселине, док о букету не треба ни да говорим.

2. Што се тиче неке потребе за подизање нових винограда у Подрињу, ја ту потребу не видим, јер подизати виногради у земљама као што су подринске била би велика грешка, јер ми имамо у нашој држави много бољих винограда који не само да подмирују домаћу потрошњу, већ би се вино могло у великим количинама и извозити за иностранство (Далмација, Хрватска, Херцеговина, Срем, Жупа и Крајина). Подизати виногради у невиноградарским крајевима, чији је баш типичан представник бивша област подринска, значи, ни мање ни више, него ићи на штету и пропаст правих виноградара који од грожђа и вина живе.

Већа ће благодет бити, ако би Подриње своју пољопривреду оријентисало у производњи житарица, воћарства и стоке а да виногради гаје само у оној мери која ће моћи подмирити домаћу потрошњу у свежем грожђу, а да се вино набавља од оних наших виноградара који од вина живе, јер ми на крају

крајева морамо водити рачуна и о општој државној економији а не бити тесногруд, и, штитити неке нарочите интересе области Подринске.

Подизати винограде у Подрињу, значи производити вина слабог квалитета, која само могу да срозају и овако ниску цену нашим добрим винима, од чега неће имати никакву корист општа пољопривреда а још најмању Подринци. Ја мислим да су истог мишљења сви они који познају право стање наше пољопривреде.

Владимирци. **Милан Јов. Илић, прота**

Председник Среске Пољопривред. Подружине.

Записници седница

43. држане 16. октобра 1929. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. Председник М. Миљковић, председник Др. Т. Митровић и чланови: Т. Владисављевић, Д. Спремић, Б. Станисављевић, В. Матић, М. Стојановић, Б. Ранковић, С. Ратковић и Н. Петровић.

Председавао Председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I

723) Прочитан је и примљен записник 42. седнице Управног Одбора.

II

724) Прочитан је и усвојен записник 41. седнице Књижевног Одбора.

III

725) Прочитан је и усвојен записник 5. седнице Одбора за међународну утакмицу плугова.

IV

Прочитан је записник 42. седнице финансијског Одбора, па је одлучено:

726) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

727) да сума од 1000 дин. која је дата лозном расаднику у Пироту за набавку лозе „афус—али", падне на терет Друштвене касе.

V.

Прочитан је записник 42. седнице набављачког Одбора, па је одлучено:

728) да се одбије понуда бр. 8722 за млинове за млевење костију, пошто се не траже;

729) да се одобрава набавка справа од Банат. Савеза Земљ. Задруга, пошто је извршена по поруџбини.

VI

Прочитан је записник 42. седнице Програмског Одбора, па је одлучено:

730) да по предстазци члана г. Ф. Пирната, Друштво не може да оснива живинарске задруге, али да ће врло радо да пропагира њихово оснивање;

731) да се предлог Ср. Пољопр. Референта из Власотинаца за награду Ж. Поповића не може усвојити пошто се нема могућности, и пошто се г. Поповић није јавио за награду по расписаном стечају. Али да се препоручи тамошњој Подружини, да га предложи за редовног члана, ако то својим радом заслужује;

732) да се не може узети учешће на Крагујевачкој изложби, пошто је позив доцкан стигао.

VII

Прочитан је записник 7. седници Изложбеног Одбора, па је одлучено:

733) да се прима знању одлука Београдске Општине, којом ослобођава од трошарине све изложбене предмете до 3 кгр. тежине;

734) да се узму на послугу цираде ако буде потреба, по 12.50 дин. од комада;

735) да се Изложбени Одбор постара за украс изложбених просторија са цвећем и зеленилом;

736) да се у место путовања у циљу пропаганде за изложбу, депешом питају повереници за резултат пријава, па ако је одзив слаб ургирати поново.

VIII

737) Прочитан је извештај Инспектора о инспекционом путу, па је одлучено да се упути Набављачком Одбору, да га проучи и предложи мере што се тиче обрта робе.

IX

По осталим питањима одлучено је:

738) да се понова позову установе које улазе у Савез Пољопр. Књижн. и Читаоница, да делегирају своје представнике;

739) да се исправка г. Љ. Петковића, на одлуку бр. 574 упути уреднику да је штампа;

740) да се не може усвојити захтев г. Љ. Петковића, којим тражи да се изнесе пред годишњи збор његов предлог о искључењу г. В. Матића из чланства зато што га је преко новина вређао, пошто то нема везе са радом Друштва.

X

741) По позиву Среза Здравствених Задруга на конгрес у Београду, одлучено је да у име Друштва Конгресу присуствују г. г. Н. Петровић и С. Ратковић.

742) г. В. Матић реферише о изложбама у Ваљеву и Ваљ. Каменици. Одбор прима знању.

Са овим је седница закључена.

---

44. седнице Управног Одбора С. П. Д. држане 23. октобра 1929. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић, п.председник г. Др. Т. Митровић и чланови: А. Рашковић, С. Ратковић, Б. Станисављевић, Т. Владисављевић, Д. Сремић, В. Матић, Б. Ранковић и Н. Петровић.

Председавао Председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

743) Прочитан је и примљен записник 43. седнице Управног Одбора.

II

744) Прочитан је и усвојен записник 42. седнице Књижевног Одбора.

III

745) Прочитан је примљен знању записник 1. седнице жири-а за међународну утакмицу плугова.

IV

746) Прочитан је записник 43. седнице финансијског Одбора, па је примљено знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара.

V

Прочитан је записник 43. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

747) Да се набави од Биљане 45 килограма сиришта и 10 килограма порзола;

748) да се одбије понуда бр. 8596 за грашак, пошто је набавка већ извршена.

VI

749) Прочитан је записник 43. седнице Програмског Одбора, па је усвојен предлог да у Одбор за припрему Славе уђу г.г. С. Ратковић и Д. Спремић чланови Управе и М. Марковић благајник.

VII

Прочитан је записник 8. седнице Изложбеног Одбора, па је одлучено: -

750) да се усвоји предложена такса за наплату места која излагачи бирају;

751) да се дâ бесплатно место Женској и Мушкој Јагодинској Подружини, за заједничко излагање;

752) да се излагачима из Брчког одобрава, да могу располагати са својим сандуцима шљива које буду излагали;

753) да у оцењивачки суд уђу: а) *за суве шљиве и суво воће* г.г. А Рашковић, В. Петковић, И. Бошњак, В. Матић и Д. Спремић, и заменик Б. Штављанин. б) *за прерађено и конзервисано воће и поврће* г.г. Б. Ранковић, Н. Петровић, С. Лукић и П. Петковић, и заменик М. Стојановић в) *за сараве и препарате противу биљних штеточина и болести* г. г. Др. М. Јосифовић, Др. П. Вукасовић, Др. М. Градојевић и С. Ратковић, и заменик С. Милинковић. г) *да се свима члановима оцењивачког суда* призна награда члановима управе паушално по 200 динара, а овима из унутрашњости по 160 динара за три дана и подвоз железницом II кл. у пола цене;

754) да се каталог излагача изради по бановинама и по реду пријава, са овим податцима: редни број, излагач, одакле је и шта излаже.

VIII

755) По позиву Одбора за прирећивање Конгреса воћњанских пољопривредника, на Конгрес 27. ов. м. одлучено је, да се замоле редовни чланови г. г. Др. Љ. Младеновић, гранични ветеринар из Суботице и Ђ. Ћирковић, директор Биљане А. Д. из Београда, да заступају Друштво.

IX.

Саопштења и предлози:

756) г. Н. Петровић члан Управе реферише да је у име Друштва присуствовао Конгресу Савеза Здравствених Задруга, Одбор прима знању са захвалношћу.

757) г. Б. Станисављевић члан Управе реферише о изложби у Високом, где је ишао као Друштвени изасланик. Одбор прима знању.

Са овим је седница закључена.

45. седнице Управног Одбора С. П. Д. држане 30. октобра 1929. год. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. Председник М. Миљковић, Подпредседник Др. Т. Митровић, чланови: А. Рашковић. Д. Спремић, В. Матић, Б. Станисављевић, Н. Петровић, М. Стојановић, С. Ратковић, Б. Ранковић и Т. Владисављевић, и гост Д. Кнез Милојковић редован члан, из Алексинца.

Председавао председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I.

758) Прочитан је и примљен записник 44. седнице Управног Одбора.

II.

759) Прочитан је и усвојен записник 43. седнице Књижевног Одбора.

III.

Прочитан је записник 44. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

760) Да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара.

761) Да се извести Лозничка Подружина, да је она дужна да Друштву плати дуг од 1104 дин., а онд нека наплату тражи од свога руковаоца, који је њој ту суму утајио.

IV.

Прочитан је записник 44. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

762) Да се одобрава расход две сечке Гоњевац и једног Сисковог прашача, који стоје дуго година и које су поломљене при трансиорту;

763) Да се одобрава оправка и фарбање справа које су у транспорту оштећене;

764) Да се одобрава набавка 10 Нехвилозих воћних прскалица од 50 литара.

V.

Прочитан је записник 44. седнице Програмског Одбора, па је одлучено:

765) да се што пре сазове седница Средишног Одбора Савеза Пољопр. Књижница и читаоница, ради дефинитивне организације и отпочињања рада са основаним Књижницама и

Читаоницама. На случај да на седницу Средишног Одбора не дође довољан број чланова, онда да се позове Извршни Одбор да сврши нужне послове, па идућој седници Средишног Одбора поднесе извештај и тражи одобрење;

766) да се поново тражи од Пољопривредних Друштава и Удружења, да пошаљу примедбе или пристанак на правила Савеза, како би се организација што пре извела;

767) да се прима знању извештај, да је Друштво у овој години обавило осам изложаба у унутрашњости;

768) да се одговори Голобочкој Подружини, да је она надлежна да тужи свога благајника за дуг.

VI.

Прочитан је записник 9. седнице Изложбеног Одбора, па је одлучено:

769) да се овлашћује Изложбени Одбор да штампа потребне рекламе и картоне за обележавање и напомене;

770) да се прикупе понуде за штампање каталога, које да отвори Финансијски Одбор и предложи најповољнијег понуђача.

VII.

Саопштења и предлози:

771) Прочитан је извештај г. Ђ. Ћирковића редовног члана, да су он и г. Др. Љ. Младеновић учествовали на пољопривредном Конгресу у Суботици, као Друштвени изасланици. Одбор прима знању извештај са захвалношћу.

772) г. Д. Кнез Милојковић редован члан из Алексинца, поздравља рад Друштва које је много учинило на растурању и испитивању сорава, али би молио, да прими на себе и набавку селекционисаног семена житарица, пошто без доброг семена не може бити доброг резултата. Држава даје семе, али је то мало, а појединци и ако би хтели да га купе, не могу да га нађу. Предлаже да Друштво ступи у тешњу везу са Министарством Пољопривреде, које би могло Друштву да пружи извесан кредит. Одбор прима предње знању стим, да Друштво извесно семе набавља изузев семе од житарица, за које треба велики капитал, који Друштво нема.

773) Председник саопштава да због домаћих дослова неће моћи да долази у Друштво извесно време, и да ће га у дужности заступати Ппредседник. Одбор прима знању.

Са овим је седница закључена.

Уредништво и администрација „ТЕЖАКА“ не примају одговорност за садржину приватних огласа.

Изашао је из штампе
КАЛЕНДАР
С. П. Друштва за 1930 годину са пробраном садржином. ЦЕНА 10 ДИН.

ВИНОГРАДАРИ! У интересу је сваког од вас да при извођењу ма каквог посла у подруму има при руци књигу

„ВИНАРСТВО"

која се добија код Српског Пољопривредног Друштва у Београду по цени од 30 динара.

Лист излази 1. и 15. — Цена листу на годину за Краљевину С. Х. С. 30, а за иностранство 65 дин. — Ђаци и војници добијају лист у пола цене. — Прилози и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. — Рукописи се не враћају. — Цена огласима по такси. — Рачун код Поштанске Штедионице број 50350.

Ослободите се реуматичних болова

Употребите одмах Слоан-ов Линимент (маст) ако желите да се ослободите болова мишића и зглобова. Довољно је мало намазати. Продире одмах у кожу, хлади код запаљења, одстрањује кожни свраб, кочење и болове.

Хиљаде су овим начином излечили своју реуматичну болест.

Употребљавајте Слоан-ову маст против реуматизма, ишијаса, болова у крстима, болести леђа, болова дисторзије и контузије и против свих врста болести мишића.

Добива се у свима апотекама и дрогеријама.

СЛОАН-ов ЛИНИМЕНТ
одстрањује болове

Генерално заступништво
МИШКОВИЋ и КОМП.
БЕОГРАД, САРАЈЕВСКА 70

8—2

Оглашујте у „ТЕЖАКУ" који се штампа у 10.000 примерака и залази у најнапредније сељачке домове наше Отаџбине!

КУПИЛИ ВИ ФОРДСОН ИЛИ ГА НЕ КУПИЛИ, ПЛАЋАТЕ ГА СВАКАКО!

Човек, који ради с воловима или коњима, плаћа Фордсон-трактор од орања до жетве — само што га не поседује.

Искуство многих десетака хиљада поседника Фордсона показало је, да се код свакога рада са Фордсон-трактором уштеди од пола до две трећине времена, што га треба код рада са теглећом снагом. А сем тога се посао уз Фордсон сврша пуно боље и темељитије.

Сасвим нарочито истиче се предност рада са Фордсон-трактором онда, ако испитујете трошкове таквог посла.

Томе се још уместо теглеће снаге може да гоји стока за клање и млекарство, јер Фордсонова је брига, да се брзо и темељито коси и увози храна, која је потребна за стоку.

Лето и зима гледају Фордсона на Вашој земљи у пуноме јеку посла, јер зањ ћете наћи посла и у то доба године нарочито ако у Ваш посед спадају и шуме.

Тако Вам долазе на очи многе и премноге предности, које следују из рада са Фордсон-трактором за свакога земљорадника. А нови Фордсон још ће од старога уноснije да поради за свога господара, јер је од старога савршенији, јачи, а уз то у погону више штедљивији.

Затражите од најближега Фордсоновог заступника, да Вам га бесплатно и необавезно предведе на Вашој земљи.

Цена Динара 53.000 оцариљен.

Нико не може да дејствује на пијачне цене, али може да дејствује на своје производне трошкове. Свако снижење трошкова које је постигнуто, повећаће његову добит.

Ви и Ваша фамилија имате право на ту споредну зараду и на часове одмора, које ће Вам пружити Фордсон-трактор.

FORD MOTOR COMPANY, TRIESTE

УРЕДБА ПРОБАВА ПРОДУЖУЈЕ ЖИВОТ

те чува тело и дух ваздa свеж и млад.

Уређујте стога Вашу пробаву са прокушаним специјалитетом Фигол еликсир и повратити ће Вам се здравље.

Фигол производња и поштом уз поузеће с упуством о употреби разашиље Апо тека Др. Семелића Дубровник, 2/48.

Оригинални сандучић са 3 флаше с паковањем и поштарином стоји Дин. 105 од 8 флаша 245.—, а 1 флаша Дин. 40.— Многобројне захвалнице стижу нам дневно о успешном деловању Фигола.

Јавна захвалница

Н. в. Апотека Др. Семелића, Дубровник. 2-48.

Прве три боце Фигола сам у реду примио и могу Вам само једно казати да су чудо направиле. Употребљавао сам их као Регуланс против катара стомака, те где ми већ ништа помоћи није могло, ту **ми је Ваш Фигол помогао.**

Севница об. Сави, 10-12 1928. г. Велештовањем

Жерт Марцел прив. чин.

Болним бесплатно шаљемо Нов начин „Подмлађивање и лечење организма“

повратак снаге, здравља рад не способности и продужење активног живота Тражити: Београд, Кр. Милана, 58, Милош Марковић.

ЖЕНСКЕ БРИГЕ

никад не престају — бриге о младости и лепоти...

Ако и Вас муче ове тајне бриге, овда пробајте једном ФЕЛЕРОВУ ЕЛЗА-КРЕМ ПОМАДУ која својим посебним саставом храни, брани и помлађује Вашу кожу. Бубуљице сунчане пеге, сујединце — све исчезне, нестало је набора, тих преранних знакова старости! — За негу косе јака ЕЛЗА-ПОМАДА ЗА ПОРАСТ КОСЕ, која јача корен косе, уклања перут, и чини косу меканом и сјајном.

Поштом 2 лонца од једне, или по 1 лонац од обе Елза-помада стоји 40 Дин. франко уз послат новац унапред: доплатом 50 Динара.

ELSA-SHAMPOO изврстан за прање главе 1 ком. 3 Динара 30.

ЕЛЗА-САПУНИ здравља и лепоте у 7 врста: сапун од љиљанова млека, љиљанове креме, од жуманцета, глицеринski бароксов, катрански и бријачи.

Поштом 5 ком. Елза-сапуна по избору стоји 52 динара франко уз посдат новац унапред, доплатом 62 Динара.

Сваки дан негујте тело с Елза препаратима!

То помаже!

Добива се свуда! Где нема, изволите наручити непосредно од наслова:

EUGEN V. FELLER, lekarnik, Stubica Donja, Elsatrg 366.

Желите ли, да се

ГИХТА РЕУМАТИЗМА

костобоље и ишиаса

без опасности ослободите?

Реума је страшна и надалеко раширена болест, која не штеди ни богаташа ни сиромаха; она тражи жртве у палати, исто као и у колиби. Најразноликији су облици, у којима се болест показује, а највише има болести, које се свакојаким именима називају, међутим то није ништа друго до

РЕУМАТИЗАМ.

Час боле кости и зглобови, час отекну чланци, изобличене руке и ноге, трзање, пробадање у разним деловима тела, па чак и слабост очију: све су то последице реуме и костобоље.

Као што су различне појаве, у којима се болест показује, тако исти су многобројни сви могући и немогући лекови, медицине, микстура, маст и т.д. које се нуде измученом човечанству. Већина тих средстава не може потпуно излечити; може у најбољем случају ублажити болове. То, што Вам ми препоручујемо, посве је нешкодљив лековит напитак, који је већ

многим болесницима помогао!

Наше лечење је изврсно и брзо делује код **застарелих, хроничних случајева!**

Да придобијемо што више присталица, одлучили смо да сваком, који нам пише,

пошаљемо потпуно бесплатно

нашу интересантну и поучну расправу. Ко дакле пати од болова и ко жели да се тих болова брзо, темељно и безопасно ослободи, нека још данас пише на:

AUGUST MÄRZKE. BERLIN — WILMERS DORF,
Bruchsalerstrasse Nr. 5., Abt 78.

1—1

ПРВИ ВАШ ПОГЛЕД

код куповања часовника треба да буде посвећен заштитној марки. Старопознате марке „ІКО“ „ОМІКО“ и „АХО“ из швицарске творнице часовника фирме Х. Сутнер. пружају Вам сигурност да купујете солидни отпорни часовник. — Часовник за живот! Јер се употреби само бирани материјал велике финоће и ваљаности. —

Већ за 44 Дин. добијете прави швицарски Анкер-Ремонтуар џепни часовник бр. 120 и само 58 Дин. стоји прави швицарски Ремонтуар-Роскопф часовник бр. 121 са 1-а стројем, светлећим радиум бројкама и казаљ. Добијете часовник 98 на руку већ за Дин. бр. 3720 кожнатим кајишем добрим стројем и добре квалитете. А права Анкер будилница

бр. 125 у пониклованој покућници стоји само динара 49.— Сваки Суттнер-часовник тачно је репасиран, затвара се сигурно против прашине и шаље се поузећем уз вишегодишње јамство. Ризика нема, јер што се не свиђа, замењује се или се враћа новац.

И Ви добијете бесплатно

нову, велику илустровану кућну књигу женских и мушких часовника, ланаца, прстења, минђуша, предмета за украс и дарове из злата, сребра и т.д. ако је затражите. — Пишите још данас на светску отпремну тврткy:

H. SUTTHER, Ljubljana br. 950.

„ЛЕГХОРН“

Извештавам љубитеље добре живине. да имам на продају око 100 комада пунокрвних младих петлића расе бели легхорн.

Од исте живине, уступио сам ове јесени, већу количину и Управи Двора Њ. В. Краља за дворску економију за приплод.

Цена је 75 динара по комаду. Дајем и на комад. Шаљем и доплатом.

Жарко М. Тодоровић пољопр. из Свилајнца,

ГЛАВОМ О ДУВАР

треснули бисмо често, кад нас опет спопадне наша зубобоља...

Ако и Ви трпите од тога, онда само неколико капи Феллеровог Елзафлуида на памук па у шупљи зуб, а на лице облог с Елзафлуидом — и одоше болови! „Елзафлуид“ законом заштићен. Већ 33 год свуда је цењено то испитано народно средство и козметикум.— Опробајте га за отклањање болова код реуматизма, улога наведи, нервозе: као заштиту против грипе; напутра на шећеру против желудачних грчева мучења, кашља.

То помаже!

У апотекама и свима сличним радњама: пробне бочице 6 Дин. двоструке боце 9 Дин., специјалне боце 26 Дин. — Поштом: најмање 1 пакет с 9 пробних или 6 двоструких, или 2 специјалне боце стоји 62 Дин. Два таква пакета само 102 Дин. с поштарином и паковањем, Наруџбе на адресу:

EUGEN V. FELLER, lekarnik, Stubica Donja, Elsatrg 366.

Ако пак требате добро средство против затвора, које јача желудац, онда тражите Феллерове Елза-пилуле, 6 кутија 12 Динара.

ВОЋАРИ!

Има само једно средство којим можете сигурно излечити ваше воћке од *шитастe ваши, крваве ваши и других штеточина и болести*, а то је оригинални холандски

КАРБОКРИМП

Сва упуства и обавештења о употреби и продаји даје **АГЕНТУРА „КАРБОКРИМП“** Београд, Краља Милана бр. 89.

КАРБОКРИМП се може добити код:

Београд: Српског Пољопривредног Друштва,
Ваљево: Ваљевска Окружна Банка,
Аранђеловац: Војислав Дамјановић, трговац,
Чачак: Чачанска Пољопривредна Подружина,
Лаваревац: Срески расадник [срески економ],
Обреновац: Војислав Вељановић трговац,
Шабац: Подринска Продуктна Банка,
Сарајево: Дрина Д. Д. Симе Милутиновића,
Бијељина: Душан Марић трговац,
Дервента: Иван Гргић (Беглуци),
Бос. Костајница: Срески Расадник (срески економ),
Бањалука: Савез Српских Земљорадничких Задруга.

СТОЧАРИ!

Вами је познато прво и најсигурније средство против метиљавости код све домаће стоке

ДИСТОЛ

који је у читавом свету дао најбоље успехе употребом кроз 10 година.

Зато метиљаву стоку лечите на време само

ДИСТОЛОМ

који убија метиљ се 100% сигурности, ако се употреби по прописаном упуству.

Израда Дистола под сталном је контролом проналазача г. Проф. Др. Марека, аутора ветерине светског гласа.

Чувајте се фалсификата, сличних јевтиних препарата и лажног Дистола. **Тражите** само капсуле са жигом за овце **Дистол**, за говеда **Distol.**

Дистол продају све апотеке и дрогерије.

Упуства и сва обавештења шаље бесплатно:

фабрика „КАШТЕЛ“ А. Д. ЗАГРЕБ—3. и главни продавац: „БИЉАНА“ А. Д. БЕОГРАД — Краљице Марије бр, 14.

ВОЋАРИ!

Вас се првенствено тиче, хоће ли се шљиваци одржати и спасти од НАЈВЕЋЕГ ШЉИВИНОГ НЕПРИЈАТЕЉА ШТИТАСТЕ ВАШИ!

Не чекајте, свако оклевање и штедња Ваша је штета

Зато сви у борбу против штитасте ваши!

Употребите само сигурно, опробано, од Министарства Пољопривреде препоручено, и најјевтиније средство

ДРВОРИН

који ће вам воћке препородити

ШТИТАСТУ ВАШ и друге штеточине и болести са успехом уништити.

За прскање воћака продајемо практичне и јевтине воћне прскалице.

Дрворин и прскалице могу се добити код наших продаваоца:

Српско Пољопривредно Друштво — Београд, Немањина бр. 11. Брковић и Продановић трг.—Гор. Милановац, Исак Вајнберг трг.—Ваљево; Јеврем Томић трг.—Ваљево, Будимир Димитријевић трг.—Чачак, Сава Јанчикић трг.—Брчко, Душан Поповац трг. —Бијељина, Селим Карабеговић трг.—Модрић, Спасо Хаџи— Стевић трг.—Грачаница, Мирко Тодић трг. — Бос. Градишка, Херман Кон трг.—Слав. Пожега, Јов. Гордић трг. - Лозница, Риста Благојевић трг. — Зворник, Сава Јањић трг.—Ариље, Ср. Економ —Миоиица, Ср. Експом—Обреновац.

Траже се продавци за Дрворин у осталим шљив. центрима. Упуства, цене и сва обавештења шаље бесплатно:

„Биљана“ А. Д. — Београд

ДУШАНОВАЦ, ПОШТ. ФАХ 423.

Штампа „ЗАШТИТА“ — Београд, Студеничка 62. — Телефон 2-24

Ослобођено Поштариве
реш. Мин. Пошта и Тел. бр. 17306/24. г.
Бр. 24. Београд 15. децембар 1929. год. LVI год.

За С. П. Друштво власник
председник, Мирко Миљковић

Одговорни уредник
Божидар Ђ. Ранковић

Моле се г. г. претплатници да одмах, а најдаље до 15. јануара 1930. године обнове претплату на „Тежак", у противном од тог времена обуставиће им се даље слање листа. Годишња претплата износи свега 30 дин., а полаже се код свију пошта на чековни рачун Срп. Пољопривредног Друштва бр. 50.350.

Сејање семена од ораја и лешника

Сејање овог семена треба вршити у месецу Октобру, Новембру и најдаље ако време допусти у Децембру.

Сејање: На добро припремљеној и поравњеној

земљи направе се леје широке 120 снт., а међу овима стазе 0.50 снт. широке. На овима се уздуж обележи 5 редова поред затегнутог канапа једном зашиљеном притком.

Пре сејања да не би мишеви семе засејано кварили, треба га умочити у кречно млеко, затим оставити да се креч осуши и после се може сејати. Семе ораја најбоље је сејати дрвеном садиљком на којој смо ножем обележили дубину на којој има семенка доћи а то је 8—9 снт. Овом садиљком избуши се јамица у коју спустимо семенку тањим шиљатим крајем окренутим на ниже. Затим семенку (орах) при том притиснемо земљом — загрнемо, а опет куком се земља помало пригрне и удубљено место заравни. Семе се сеје у размаку 12—15 снт. на обележене редове.

Семе лешника сеје се овако: леје се спреме као за семе од ораја с том разликом што на место 5 обележимо 6 а и 7 редова и мотичицом ископамо браздице дубоке 5 снт. У ове се полажу семенке опет шиљатим крајем у земљу на 6 снт. далеко једна семенка од друге, затим се руком или грабуљом ископаном земљом загрну.

Ако је земља лака и трошна могу се семенке исто онако као кад се лук арпацик сади сејати у означеној дубини и земљу на целој леји грабуљом поравнити.

За сваки случај засејане леје треба не мокрим лишћем покрити у висини 7—8 снт. а креко лишћа положити грање да не би ветар лишће разнео. Чим зима прође, лишће се међу леје грабуљом одгрне и овде остави се још у приправности. Орах доцкан листа, а из семенке из земље доцкан се развије стабаоце.

Стратификовање семена. Ако се није могло семе још у току месеца Децембра засејати, треба да се изврши стратификовање семена, да не би изгубило клијавост. Стратификовање семена од ораја и лешника врши се овако:

Према количини семена спреми се сандук дубок 0.40—0.50 снт., а широк 0.70—0.80 снт.; на дну сан-

дука избуше се 5—6 рупа сврдлом ради излажења сувишне влаге. На ове рупе положе се парчад црепа, на ова се убаци мало земље просејане или ситан речни песак и лепо се поравни тако да буде тај слој 2 снт. дебљине.

Орахово семе потопи се у кречно млеко и остави се да се просуши. Кад је семе овако спремљено, ређа се у сандуку у редове тако да међу семеном остаје $^1/_2$ снт. празнина.

Опет се земља или песак убаци, затим куком поравни, а семе се ређа као пре и тако се ређа слој по слој док се сандук не напуни. Семе од лешника ређа се исто тако или се може само руком разгрнути да не дође семе једно преко другог и опет се земљом покрије.

Где ћемо стратификовано семе чувати? Овако семе спремљено може се преко зиме чувати у подруму, трапу и на пољу. На пољу даље од зграда сместимо сандуче до сандучета, а кад зима отпочне, лишћем покријемо на 15 снт. високо одозго и са стране сандучета. Сламу или шашу употребити не смемо да се не би мишеви мамили.

Оно семе које смо унели у подрум или трап ваља надгледати, па ако је земља сува, овлаш треба залити. Где мислимо сејати семе стратификовано, треба одмах марта месеца леје спремити, а чим се примети да је љуска код ораја или лешника пукла, одмах треба сејање извршити. После сејања ако влада суво и топло време, треба извршити заливање да би се земља око семенке добро слегла. Дешава се да се коренова клица у сандуку прилично развије; у том случају треба пажљиво семенке из сандука извлачити и помоћу садиљке на леју засадити, тако да семенка од ораја буде 5 снт. а код лешника 3 снт. земљом покривена.

7. Децембра 1929. г. **Воj. Бурнан**

Уредништво и администрација „ТЕЖАКА“ не примају одговорност за садржину приватних огласа.

Велебиље или луда трава.

(Atropa belladonna, S)

— Једна јако отровна биљка —

Народна имена су овој биљци: велебиље, големо биље, лудача, луда трава, девесин, пасквица, пасја јагода; норица, вучја чрешња; помамница, волчја јагода и тако даље.

Налази се: у великим планинама, у прорећеној шуми, на влажним и сеновитим местима.

Цвета јуна, јула и августа, доста крупним цвећем, појединачним, у пазуху од лишћа; цвеће је звонасто, на врху сужено, суноврато, зеленкасто-зељасто-мрке боје. — Биљка је дуговечна, висока 1—2 метра, врло разграната; стабљике зељасте, сочне, дебеле, обрасле нешто лепљивим маљама; лишће јој је јајасто заоштрљено, подугачко, покрупно, кратке дршке, уз сваки већи и по један мањи лист, по наличју длакаво. — *Плод*, који је на целој биљци најотровнији, бобица је, облика и величине трешње, појединачни; ове бобице буду најзад, кад сазру црно-сјајне, на раширеној зеленој чашици.

Сва је ова биљка ужасно отровна, а нарочито њени плодови. Али је, на несрећу, у исто време она и лековита. Стога су многи умрли лечећи се овом биљком код баба и видара. Исто је тако платио многи главом и из тог узрока, што је бобица ове биљке врло налик на зрелу црну трешњу. А за гору још несрећу, ти су плодови укусом сладуњави. И стога, ето, многи, који је необавештен, платио је главом због кушања ових бобица. А довољна је само једна бобица или део њен, па да умре одрастао човек. Забележено је, како се пре неких 40 година отровало у једној шуми, 150 француских војника плодовима ове биљке. То је могло бити стога, што војници нису познавали отровност ове биљке. Зна се, да у целом свету умире од отрова ове биљке велики број људи, а највише младића, — само у том

случају људи обично не знају прави изрок смрти.

Да би се могло знати, кад је неко отрован овом биљком, и како га треба спасавати од смрти, кад се примете знаци отрованости, описаће се овде ти знаци, који су иначе јако уочљиви. Потом ће се овде одмах показати и средства за сузбијање отрова, кад се само отпочне спасавање на време.

Знаци отрованости велебиљем ови су:

Прво наступи гађење и несвестица, па онда наскоро и главобоља; затим се осуши отрованоме гуша и уста, а гутање буде отежано; пулс буде најпре успорен, па онда наскоро убрзан; *зенице се очне тако прошире, да дужица ишчезне, те целе очи постану црномањасте* (ово је први најкарактеристичнији знак!); вид му постане замрачен, нејасан, и светлаци му се стану јављати пред очима, а зујање у ушима. Затим наиђе умор на цело тело, ход буде непоуздан, а често наступи и дрктање целог тела. Доцније настаје душевно раздражење, те болесник покушава да се креће нагло, да скаче, да трчи, да игра: отпочне неприродно и нагло да говори, и неприродно да се смеје, као луд. Ако је болесник унео у организам повећу количину отрова, ако је појео 2—3 бобице, онда наиђе на њ право лудило, обично веселе природе, а најзад понекад и права згранутост. Најзад наступи и смрт, одједанпут, као од удара капље. — *Смрт наступа у року од 3 сата од јела бобица, ако је било тровање јаче, а до 15 сати ако је тровање било слабије.*

Кад на овај начин умре каква особа народ каже: „Стигла га зла коб“, „алосан је“, „нагазио на врзино коло“, „полудео напрасно“, „Божја судба“, „ђаво му дошао по душу“, и т. д. — а ником ни на ум не пада да помисли на отрованост од велебиља! —

Спасавање од смрти *отрованих велебиљем*, може се поуздано извршити, кад се према горњим знацима дозна где је узрок и још на време кад се енергично предузму ове мере (остајући присебан и не губећи главу од страха):

1) Ако има лекара у месту, или у непосредној

близини, одмах се мора најхитније послати за њега;

2) ако не било лекара ни и месту ни у близини, али ако има државне болнице на удаљењу од 1—2 сата, одмах треба натоварити болесника на кола (не на коња) и кренути брзо у болницу, са пратњом бар од два одрасла здрава човека, осем кочијаша;

3) пре него што дође лекар, или док се спреме кола, треба употребити ово:

а) дражити му прстом ресицу и гушу, да би се изазвало што јаче *бљување*, како би се што пре и што више отрова уклонило из стомака, а треба употребити и друга средства на бљување (н. пр. млаку воду помешану са зејтином);

б) одмах му спремити *киселе напитке*, који убијају отров (као сок из лимуна са мало воде, или нешто разблажено јако сирће), и одмах му дати ове киселе течности први пут за једну шољицу од прне кафе, а доцније, у мањим размацима и мањим дозама; ово треба продужити и за време преношења болесника у болницу (уз ове пак киселе напитке не сме се болеснику давати ништа слано, ни лужно (цеђ) до краја лечења);

в) добро је дати болеснику одмах и какво средство за *брзо чишћење* (н.пр. јачу дозу рициниса);

г) треба му дати и једну јаку *црну кафу*, а ако му пулс стане слабити, онда и још једну;

д) ставити болеснику *хладне облоге* на главу а нарочито на потиљак, које треба чешће мењати (па и при транспорту у болницу);

ђ) лети треба болесника у већим размацима *поливати хладном водом*, целог, свученог;

е) чешће треба болеснику *покретати руке и ноге*, као у гимнастици;

4) ако је место удаљено од болнице, или од лекара, тако да се никако не може добити лекарска помоћ у року од 3—4 сата, онда треба *продужити са лечењем* овде напред изложеним за дан и ноћ, па и дуже;

5) за све време овог лечења не предузимати *никако друго лечење*, да се не би лекови узајамно по-

тирали, као и да се не би губило драгоцено време, јер му је ово једини лек, и једини спас.

Исто овако има се поступити и при тровању ма којом другом отровном биљком, као што су: *буника, татула, кукурек, једић, мразовац, мечац, кукута, пустикара, чемерика, лијандер, дуванска биљка.*

Никакве лекове, ни од које од ових отровних биљака, не треба примати никада и ни од кога — осим једино од искусних лекара, и из апотеке где се лекови од ових биљака одмеравају на хиљадите делове од грама.

Чувати треба од ове опаке биљке неискусну младеж, *а богме и стари нека се попричувају. Кад ову биљку буду чупали и уништавали, треба* **руке опрати љутом ракијом па сирћетом.**

Срет. М. Аџић.

НАРОДНО ЗДРАВЉЕ.

Мед као храна и лек.*)

Још из најстаријих времена мед се употребљава као посластица и храна, и ако се људи нису у тим давним временима бавили пчеларством као привредним послом него су вадили мед дивљих пчела.

Мед је производ нарочитог варења у желудцу пчела радница. Оне сисају из цвета слатки, миришљави сок, који се зове нектар. Поред тога узимају и цветни прах. У желудцу имају нарочити одељак, где се помоћу пљувачке из нектара ствара шећер. За справљање воска имају нарочити орган, где се из меда ствара восак. Из воска израђују пчеле саће, које пуне медом. Кад напуни ћелицу саћа, пчела убризга у мед мало мрављe киселине, да би се спречило кварење меда, па је затим затвори одозго танким слојем воска. Мед је храна младунцима, кад се излегу и резерва за исхрану пчела

*) Одговор на питање г. Влад. С. Лапчевића, Председника Рибничке Пољопривредне Подружине.

преко зиме. Меда имамо разних врста, што зависи од цветова, из којих пчела узима нектар. Нарочито је познат липов и багремов мед.

Мед садржи око 75% шећера, 4% декстрина, 1,5% азотних материја, 0,1% мрављe киселине, 0, 2% цветног праха, 19% воде и нешто воска.

Неке биљне врсте дају мед шкодљив по човечје здравље, али не и за пчеле. Још старима је ово било познато. Тако се може читати код једног старог грчког писца ово: „Ту је било и неколико кошница и сви војници, који су из њих јели мед, опили су се, повраћали и добили пролив. Нису могли стојати. Они који су мање јели, само су се опили, али они, што су се много меда најели, изгледали су као луди, неки чак замало нису умрли. Лежали су као покошени после неке велике битке. Страх је био велики, али срећом ниједан није умро.“

Мед као храна има вредности, јер даје доста топлоте. 100 грама меда дају топлоте, колико 35 грама масти. Шећер у меду је воћни грожђани и тршчани. Овај шећер се лако свари, па се упије у цревима и прелази у крв за исхрану организма. Али мед као и друге врсте шећера не смемо узимати у великим количинама.

Ако се преједемо медом, долази у желудцу до врења и стварања гасова. Услед овога се јавља трбобоља, завијања и чупања у трбуху, па и пролив и поправљање.

Мед међутим има много више значаја као врло здрава храна због малих количина витамина и неких мирисљавих материја. Витамини повољно утичу на рад неких унутрашњих органа, а мириси изазивају већи прохтев за јелом и јаче лучење желудачног сока. Ова особина меда позната је и нашем народу. У народном лекарству мед се врло често и врло много употребљује било сам за се, било у мешавини с другим лековима. Али ни лекари не одбацују мед као добро средство за болеснике и децу. У исхрани слабуњавих, изнурених, туберкулозних, оних, који се опорављају после тешких болести, мед је врло корисна храна, јер садржи врло потребне састојке за јачање, убрзава варење и лучење сокова и изазива прохтев за јелом.

Код нас се врло често даје мед туберкулозним, а и другим болесницима и то је добро. Ово препоручују и лекари. Само не треба претерати с медом, јер он брзо засити, ако се узима у већим количинама, те после не може болесник јести другу храну. Уз храну пак као посластица, као средство за боље варење, или из јутра за доручак мед је одлична храна и може се употребљавати сваки дан. Нарочито је препоручљиво, да се даје деци. Поред овога мед нам служи и за справљење разних посластица и колача. Кад се изложи врењу, добија се алкохолно пиће, медовина, која се помиње у народним песмама.

Мед је користан и здравом и болесном, нарочито деци и као воће и њега треба узимати сваки дан.

Др. Ст. З. Иванић

Пантљичара [1])

У човеку живе и неколико глиста као наметници — готовани. Међу овим глистама најопасније су у нашим крајевима *пантљичаре* (ојађелице, криве). У нас свет много пати од ових глиста, јер се не чува, те се заражава бобичавим месом. А болесник од пантљичаре не пази, него избацује своје изметине свугде, те се њима заражују свиње и говеда и добију бобице.

Пантљичара имамо три врсте: свињска, говеђа и рибља или широкочлана. Код нас су нарочито распрострањене прве две врсте.

Кад једемо бобичаво месо, у желудцу се раствори опна бобице, па из ње се изађе глава са вратом пантљичаре. Чим доспе у танко црево припије се на слузокожу. Мали чланци почињу да расту и да се размножавају, тако да за три до четири месеца пантљичара достигне 2—3 метра, а неки пут и више чак и 20—30 метара. Кад узру, чланци отпадају. Ови чланци су пуни јаја. У човечјим цревима не могу да

[1]) Одговор на питање Радосава Радојичића из Горње Трнјешњице.

се из јаја излегу пантљичаре. Јаја мора да поједе свиња или говече. У желудцу прсне љуска јајета, па се излеже зачетак. Кад доспе у црева, пробије слузокожу, доспе у крвоток, па се крвљу разнесе по целом телу по мишићима, где се учаури.

За ширење пантљичаре је дакле најглавнији узрок у нашем немару. Бобичаво месо не смемо јести. Човек који има пантљичару не сме вршити нужду на местима, где могу доћи животиње, те се заразити. Пантљичара се даје излечити, и ако је то лечење нешто сложније и захтева извесне припреме пред узимање лека. За лек се треба обратити лекару. И он ће објаснити како се узима, али није на одмет и овде то напоменути, јер од тога највише зависи, да ли ће се болесник ослободити наметника.

Дан пре узимања лека не треба ништа јести или само мало млека, али је добро узети на чишћење. У вече се може узети усољена харинга и ситно исецкана бела лука у сирћету. Сутра дан изјутра треба попити једну јаку црну каву. Потоме се може узети неки прашак са ментолом, а затим се узима лек у размаку на на 15 минута, док се све што је лекар прописао не попије. Два сата после лека узима се опет на чишћење, најбоље горка со. Треба знати да лек не убија пантљичару, него је само опије, па се отпусти са слузокоже црева. Због тога је треба леком за чишћење избацити напоље. Али и ту треба опрезности. Најбоље је имати за вршење нужде један суд, у који се налије топле воде, па се седне на суд и ту топлу воду врши нужда. Кад се појави пантљичара, не сме се прстима вући, јер се може прекинути, него је треба пустити да сама изађе. После свршене нужде треба најпажљивије прегледати све што се избацило и тражити главу. Она се врло ретко избацује заједно са ширим деловима, него се обично изаци као један врло танак кончић један или неколико сантиметара дугачак са малим задебљањем на врху као глава чиоде.

У народу се употребљује као лек од пантљичаре и семе од бундева. Семе се ољушти, па се самеље и

узима, као и други лекови, наштину. Али лечење од пантљичаре не треба предузимати, ако нисмо сигурни, да од ње болујемо. Због тога треба у мало ракије метнути чланкове, које избацује оболели, те однети лекару, да он одреди да ли је пантљичара.

Болест се сигурно даје излечити, само се догађа да се први пут не избаци, па се мора и доцније покушати. Али ако је лек исправан и ако се употреби како треба, успех неће изостати.

Dr. Ст. З. Иванић

ЛИСТАК:

М. Митровић, вет. пуковник у пенз.

Исхрана коња.

(Свршетак.)

Колико је сена потребно за једног коња зависи: од величине, соја (раса), год. времена (доба) и рада. Топлокрвним коњима од којих захтевамо у раду велику брзину и снагу даје се мање сена а више овса, јер повећањем трбуха (од велике количине сена) спречава се дисање и брзина коња. Ладнокрвним тешким коњима који у ходу раде даје се много више сена.

Слама и плева. *Слама* је много хранљивија него што се мисли. Она не само да садржи у себи знатну количину хранљивих састојака, већ су ови (састојци) и лако сварљиви, само што је истина да је преживари (говеда и т. д.) много боље искоришћавају од коња. Добра је страна сламе за храну коња у томе: што је коњи морају да дуго жваћу, услед чега се лучи већа количина пљувачке, што потпомаже сварљивост зрнасте хране.

Слама се даје коњима обично у виду сечке. Несецкана слама ако се даје мешана са овсем, а не додаје се и сено, производи затвор код коња. За сечку се много употребљава ражана слама, ма да је слама од овса, јечма и пшенице хранљивија. Овсена слама може боље да се искористи као сечка за храну, него као простирка.

Меке сламе, особито ако су машинским радом добивене, могу више да производе трбобољу код коња него тврде. Слама може да буде веома шкодљива, ако је ситно сечана па се даје коњима. Ако желимо да коњи сламу што боље искористе, онда дужина сечке не сме да буде краћа од 3 с/м. Уопште

узев слама добивена ручним радом много је боља за храну коња од машинске.

Плева од разног жита, пасуља и т. д. је по свом саставу блиска слами, само што има у себи много више беланчевине, а мање дрвастих влакана (целулоза), те је утолико лакше сварљива. Плева може увек корисно да замени сечку сламе. Овсена плева може корисно да се употребљава за храну коњи.

Кртоле и корење. *Кромпир* се сматра у исхрани коња као додатак и замена другој храни (као што је цигура кафа). Даје се коњима из економских разлога, тамо: где га има у изобиљу. Кромпир није много препоручљив за коње, јер се примећује да се коњи од њега гоје и немају снаге за рад, а при том се лако квари — прокисне. Може се коњима давати и куван и некуван, и то обично ладнокрвним-тешким коњима уз додатак друге зрнасте хране и сечке сламе и сена. Треба га давати у мањим количинама до 1/3, као замену за зрнасту храну. Кромпир не треба давати ждребним кобилама.

Мрква (жута репа). Од свих репа мрква се може најкорисније употребити за храну коња због њене сочности и богатства у шећеру. Коњи је радо једу. Она се нарочито препоручује за коње који болују од разних катара дисајућих органа. Мрква се може коњима давати до 7—8 кгр. дневно, исечене на дугачку парчад. Али је још боље давати је помешану са зрнастом храном, и то 3 дела овса, а 1 до 2 дела репе. Мрквом се у нужди, кад зрнасте хране нема, могу уз припомоћ доброг сена, сечке сламе и т. д. да исхране ждребад и коњи који не раде.

Фабрички отпаци. *Погаче* од фабричких отпадака. Највише се препоручују погаче од ланеног семена за храну коња. Оне су богате са беланчевином, и имају доста и масти (8—16%) и лако су сварљиве. Па и поред тога мало се за храну искоришћавају, мада у храни испуштени коњи њима храњени брзо се опорављају и добијају леп изглед и глатку сјајну длаку. А препоручују се и као храна за ждребад, при њиховом подизању-одгајивању. Ове погаче могу се употребљавати и суве (што је боље), и помешане са другом храном, а и у напоју.

Ланено семе. Погодно је да се додаје другој храни за појачавање. Коњи њима храњени добијају меку столицу, леп изглед, и сјај коже и длаке. Ланено семе даје се или изгњечено или кувано, особито малим ждребадима при одбијању од сисе. А много га употребљавају и коњарски трговци за поправку маторих коња да добију леп изглед и лепу сјајну длаку.

Требер (пиварски) је богат са беланчевином и лако се вари. Али због његове велике запремине (лак је и треба га давати у великим количинама) није подесан за коње. А поред тога који коње и не даје им потребну снагу за рад. У већим количинама даван (требер) производи код коња трбобољу. И ако же-

лимо из економских разлога да коњима дајемо требер, онда га је најбоље давати сув и помешан са овсем (2 дела требера и 3 дела овса).

Слад (јечмени). По своме саставу и хранљивости приближан је граорици, само се лакше вари. И нарочито је погодан због богатства у фосфору, да се даје за храну ждребадима и младим коњима за растење и јачање костију. Мисли се да слад може потпуно да замени овас код жребади, и да чува младе коње да не добију ждребећак (Adenitis equorum). За радне коње препоручује се: да се меша са овсем: 3 кгр. слада на 2 кгр. овса дневно. И сматра се да је ова количина довољна да одржава коња у добром стању и снази у обичном раду. Само слад треба увек пред давање коњима прелити врелом водом.

Мекиње. Добијају се од свих жита и сматрају као снажна храна, нарочито ражане и пшеничне. Оне имају у себи доста беланчевине, фосфора а креча. Што зависи од тога: уколико је мање из њих извађено брашно. Па и поред овога *мекиње* нису погодне за исхрану коња, као за исхрану преживара, јер оне више гоје, а не дају довољно снаге за рад. Уопште мекиње се више употребљавају као дијететично средство за поправку коња

Мекиње већином садрже у себи песка и прашине, (а и велику количину фосфоро киселе амонијачне магнезије) због чега коњи храњени мекињама често добијају трбобољу и образовање камења у цревима. Што је утврђено код млинарско-воденичарских коња који се мекињама хране, те стога нису за коње препоручљиве.

Зачинци: Овде спада кухињска *со*. Она се рачуна као зачинак и припада храни. *Со* је веома важан саставни део животињског тела — нарочито костију. Животиње добијају потребну количину соли за свој организам по правилу у храни којом се хране, али не свакад и у довољној количини, што зависи од хране са којом се хране. Те је с тога нужно и коњима по мало соли давати, нарочито кад се држе на пашњаку-паши и кад се хране зеленом храном, као и у миру кад не раде.

Маторим коњима и пастувима који се за приплод употребљавају треба више и чешће со давати него осталим коњима.

Со давина коњима у мањим количинама потпомаже варење, а у већој количини производи пролив и друга разноврсна оболења, што је опитима утврђено. За једног коња довољно је дневно 10 гр. соли.

Појење и храњење. И *вода* се рачуна као храна. За појење коња употребљава се чиста вода. Животиње које су жедне осећају се веома непријатно, и више их мучи и досађује жеђ него глад. Жедне животиње неће да једу, и пре могу да угину од жеђи него од глади.

Колика је количина воде коњу потребна, веома је неопре-

дељено и зависи: од старости, соја, навике, хране, висине температуре у атмосфери, и рада који коњ има да ради. Што је сувљи и топлији ваздух а коњи више раде, у толико ће осећати више жеђ, јер тело тада много воде из себе излучује — троши, ну и овде навика није без утицаја. У жаркој Арабији ово важи као знак нарочите одлике, кад коњ што мање воде пије. Уопште узев рачуна се да је коњу потребно на један део суве хране 2—3 дела воде. Кад коње хранимо снажном храном и желимо да добију што јаче мишиће за брз рад, н. пр. хранимо коње за трку, онда им треба мање воде давати. Малим ждребадима после одбијања од сисе треба давати више овса и сена, а што је могуће умереније воде, ако желимо да добро напредују и ојачају.

Од својства пијаће воде зависи и здравље код коња. Разликујемо бунарску, изворску и текућу воду; даље тврду и меку. Тврдоћа воде зависи од количине креча и магнезијумових соли који се у њој налазе и њихове боље растворљивости. Устајала вода и вода из баруштина за коње је шкодљива. И скоро ни једна животиња не захтева тако чисту воду као коњ. Коњи најрадије пију чисту, умерено меку воду, са температуром од 6°—10° R. Сувише хладна вода коња јако расхлађује, а топла не освежава тело, већ га размлитави и изазива код коња знојење.

Што се тиче питања: да ли је боље да се коњ нахрани па напоји, или обратно, опитима је утврђено да један коњ који је прво нахрањен па напојен, а потом убијен, да је код њега већина зрна несварене зоби отерана из желудца (стомак) са водом дубоко (далеко) у цревни канал. Међутим код коња који је прво напојен па нахрањен и после 15 минута убијен, нађена је сва зоб у желудцу. И према овоме донесење закључак да треба коња прво напојити и даље хранити (дати му зоб, па остало сено).

Јако знојени и уморни коњи несмеју се појити док се не одморе. И ако желимо да уморне и знојаве коње на путу напојимо, са којима нећемо одмах пут продужити, то се препоручује да их појимо из шафоља или чабра, где преко воде треба метнути мало сена, да кроз сено воду пију, тако да не би нагло и много воде пили. Па одмах затим (пошто су напојени) треба са њима пут продужити.

Код слабих коња и реконвалесцената (који се од болести опорављају) често се додаје у пијаћу воду брашна или мекиња. Те како би на тај начин појели коњи једновремено и помало хране с водом добијали, која им (храна) на овај начин давана веома добро чини.

По правилу здравим и одморним се коњима при појењу даје да пију воде колико сами захтевају. Међутим болесним и уморним коњима, коњима за трку и малим ждребадима (која су од сисе одвојена) треба воду умереније давати.

Коњи се хране три пута дневно (обично из јутра око 5 сати, у подне око 11, и увече око 6 сати. Да ли ће се од овог времена коњи хранити раније или доцније, зависи: од прилика и потребе службе— рада.) Уопште је желети да се коњи по могућству тачно — у једно исто време хране.

Кад коњи раде лакше радове, дневни се оброк хране може поделити на три једнака дела, за јутро, подне и вече. А кад коњи раде тешке радове и одмах се после храњења на рад употребљавају (пошто се мало одморе). Онда треба удесити да пре непосредну употребу мање хране добијају, а више после извршеног рада и одмора. Већи део сена треба коњима давати у вече, а мањи у јутру и у подне. Треба настојавати да се коњи по могућству пред сам рад (непосредно) не хране, већ да после храњења имају ма и најмање одмора. А тако исто не смеју се ни уморни коњи хранити.

Коњима који рђаво једу треба давати храну у мањим, али чешћим оброцима, јер овако храњени најбоље храну искористе. Најбољи је начин храњења кад коњима пред свако храњење дамо мало сена да се загреју, потом напојимо, па дамо зоб, а затим сено.

БЕЛЕШКЕ:

Предавање г. Д-р Вел. Н. Стојковића које је било заказано о Друштвеној Слави — 12 новембра ове године — са темом „*О могућностима воћарске производње*" окупило је велики број воћара и воћарских стручњака из целе наше Домовине, тако да је сала у коме је оно било приређено била пренуна. Предавач г. Д-р Стојковић прегледно и документовано изложио је стање воћарства у нашој земљи, важност његову и могућност и потребу његовог све већег ширења код нас и начине да се то изведе. По завршеном предавању отворена је дискусија у којој су дотакнута сва важнија питања из воћарства, по којима је донета ова резолуција:

1) Воћарство може рачунати на сигурну будућност у нашој држави и с обзиром на унутрашња тржишта, чији се број са изградњом великих варошких центара све више и више проширује, као и с обзиром на спољна тржишта, на којима се воће све више и више потражује. *Отуда треба живо ширити и унапређивати воћарство у свима крајевима наше државе где год су природне погодбе климе и земљишта за његово развиће подесне*, тим пре, што је рационално засновано и вођено воћарство знак културе и напретка.

2) Извршити одабир раније бољих и лошијих сората воћа у појединим воћарским реонима, па размножавати само оне, које

су се и с техничког и с трговинског гледишта показале као најбоље. Оснивати воћне матичњаке за проучавање нових сората и за продукцију калем гранчица.

3) Повећати производњу воћних садница од одабраног и малог броја сората у расадницима како општинским тако и среским и предавати их по што јевтинију цену, а по могућству растурати их и бесплатно. Подстицати и приватне расаднике и приватну иницијативу. Контролисати приватне расднике с обзиром на квалитет садница, као и с обзиром на врсте и сорте воћа, који се морају узгајати.

4) Помагати јевтиним дугорочним кредитима подизање нових воћњака и настојати да се што мањи број сората у њима гаји, како би се добила што уједначенија роба како за унутарњи тако и спољни промет.

5) Поправљати воћарску технику путем предавања течајева, демонстрација и организовати пољопривреднике за сбрану воћака и воћа од болести и штеточина, а нарочито за заједничку употребу справа и лекова за предохрану или лечење воћака.

6) Оснивати огледне воћњаке и воћарске станице како код државних, односно банских установа, тако и на приватним имањима не само у циљу проучавања разних врста и сорта воћа, него и за демонстративне сврхе, те да би се снажније утицало на увођење бољих метода у гајењу воћака. Награђивати напредне воћаре, те их прогласити узор воћарима.

7) Оснивати и помагати воћарске задруге за заједничку прераду и продају или само за продају воћа како у свежем тако и у прерађеном стању.

8) Олакшавати свима могућним средствима воћарску трговину и помагати домаћу и индустријску прераду воћа у вишој земљи.

9) Увести нарочите железничке вагоне за превоз воћа у иностранство и на домаћа тржишта.

10) Наместити у бановинама путне наставнике за воћарство.

11) Пропагирати садњу воћака уз цесте и путеве, које воћке имају неговати нарочити општински воћари, и то под надзором путних наставника.

12) У народу пропагирати корист од воћне хране по његово здравље и будућност (витамини). У ту сврху треба држати курсеве за домаћице и остале интересенте, у којим ће се курсевима поучавати домаћице и други интересенти у приредби пекмеза, укувавања воћа, спремања воћа за зимску употребу (храну).

13) Воћарство треба облигатно предавати у основним, учитељским, војним и свећеничким школама, а оснивати и што више пољопривредних школа ради стручне преобразбе пољопривредника.

14) Буџетом осигурати потребне своте за набавку воћног семења, оснивање воћарских задруга, за награђивање узор-во-

ћара, једном речју: за све оно, што је потребно за осигуравање могућности унапређења нашег воћарства а нарочито пак изравнати чиновнике пољопривредне струке у погледу плата са чиновницима Министарства Просвете, будући да и пољопривредни чиновници раде на народном просвећивању.

15) Да Српско Пољопривредно Друштво у Београду оргаризује конгрес воћара из целе Краљевине.

Пољопривредници — Средњошколци! Свршених ученика средњих пољопривредних школа има по неколико генерација из све три школе.

До данас не постоји ни једна организација, која би их сакупила у једну целину — удружење, које би штитило интересе својих чланова, а у јавности их репрезентовало.

Овим се позивају сви средњошколци да прихвате овај покрет ради оснивања свога удружења.

Пристанак и евентуалне предлоге (који су потребни ради сазива за оснивање удружења) слати на адресу:

Лазар С. Јевтић, Контарова бр. 4. — *Скопље.*

Курс за обуку сеоских зидара у подизању сушнице за воће система Д-р Стојковића. У времену од 2 до 10 септембра ове године подигнута је на имању среског воћног ра-

Сл. 67. Са течаја за обуку сеоских зидара у подизању сушнице система Др. Стојковића.

садника у Г. Милановцу једна сушница за шљиве система Д-р Стојковића и том приликом обучени су у овоме раду 19 сеоских зидара из б. области шумадијске, крушевачке и ужичке.

Помоћ за подизање ове сушнице и одржавање течаја дало је Министарство Пољопривреде Пољопривредној Подружини у Г. Милановцу, која је овај посао обавила у тамошњем среском расаднику. Курсом је руковао г Срећко Миливковић, срески економ, а као главни мајстор — наставник био је г. Милош Петронијевић из села Атенице, среза трнавског.

Сви су курвисти оспособљени за подизање оваквих сушница, тако да се можемо надати да ће их они ширити у својим селима и околини и на тај начин допринети побољшању квалитета наших сувих шљива. Јер треба знати да се помоћу сушнице Д-р Стојковића добија много лепша, тежа и сјајнија шљива, а уз то се троши много мање горива него обичним домаћим сушницама.

Калемарски курс у Вишеграду. У општинском воћном расаднику у Вишеграду одржан је петодневни калемарски течај

Сл. 68 Са калемарског течаја у Вишеграду.

за сеоске младиће из околине. Течај је одржао срески пољопривредни референт г. Алексије Ефанов.

Извоз нашег грожђа у Немачку. — „Früchtenthandel", лист који излази у Диселдорфу доноси у броју од 2. новембра један чланак под насловом „*Југословенско грожђе*", у коме истиче

лепе особине наших стоних сората грожђа: смедеревке, мускат хамбурга, малаге и Краљевог дренка. За Краљев дренак у томе чланку каже се: „Осим тога има још разних сората дренака. На првом месту стоји „краљев дренак" који су Бугари за време окупације такође засадили у Бугарској и данас га под именом „афуз-али" извозе". Даље наводи да је ове године из Смедерева извезено у Немачку, и то у Дрезден, један вагон грожђа за пробу, које је на тамошњој пијаци врло добро примљено тако да се може надати да ће се у будућности моћи извозити југословенско свеже грожђе на већину немачких тржишта.

Наши виноградари, као што смо то већ у више махова напоминали, морају поклањати све више пажњу стоним сортама грожђа, засађујући сорте које су се већ показале као добре, као што су шасла, смедеревка, мускат, хамбург, малага, краљев дренак, и остале варијетете дренака. Поред тога стоне сорте морају нарочито неговати, да би добили што лепше гроздове. На првом месту резидби стоних сората винове лозе морају поклањати нарочиту пажњу. Упуство о томе заинтересовани могу наћи у књизи „Резидба винограда", која се добија код С. П. Друштва по цени од 6 дин. комад.

Рентабилност шљиве. — Милош Кузмановић, земљорад. члан пољопривредне подружине из Вукомања, среза посавотамнавског, добио је са једног хектара засађеног шљивама 4.500 кгр. сувих шљива и 300 л. ракије, што у новцу износи: 4.500 кгр. сувих шљива по 6.[15] дин кгр. 27.675 дин. и 300 л. ракије по 12 дин. 3600 дин. што чини укупно 31.275 дин. *тридесет једну хиљаду две стотине седамдесет и пет динара.* То је толики принос, да ни једна друга културна биљка не може дати ни половину од ове суме. Узмимо н.пр. пшеницу која може да да 2500 кгр по хектару и то у најбољим земљама, па ако исту продамо по цени данашњој 1·60 дин. по кгр. добићемо само 4000 динара или скоро 8 пута мање. Према томе изгледа да је један хектар шљива дао ове год. толико приноса колико 8 х. пшенице. Када се има на уму, да је у Поморињу, типичном воћарском крају, сваки хектар земљишта подеснији за гајење шљива, од ма кога другог усева, онда се може видити колике би огромне приносе добио наш пољопривредник гајећи шљиве у већим размерама и добро је негујући.

М. Н. Л.

КЊИЖЕВНОСТ

„Господарски Календар" Хрв. Господарског друштва као средишње задруге у Загребу већ је изашао за годину 1930. Уредио га је др. Алберт Огризек, универзитетски професор у Загребу и уредник „Господарског Листа". Садржајем је врло

богат, јер је уредништву успело ове године окупити лепи број стручњака, који су лепим и разумљивим речима описали разне пољопривредне гране. Календар је украшен са много слика из ливадарства, сточарства, пчеларства, воћарства, виноградарства и народног здравља. Заступљено је: Задругарство, ратарство, ливадарство, сточарство живинарство, пчеларство, воћарство и виноградарство. Осим тога садржи радње у пољу за поједине месеце, потребне таблице, опширан попис пољопривредних књига и сајмове за Хрватску и Славонију, Међумурје, Прекомурје и Далмацију према најновијим обласним подацима. За чланове „Господарских друштава као задруга" и за тачне претплатнике »Господарског Листа" стаје са поштарином Дин. 7.50, а за остале Дин. 11.50.— За Хрватске сељачке задруге, Трговојске удруге и Аграрне заједнице вреди иста цена као и за Господарска друштва као задруге.

Календар се наручује код: Хрв. Господарског Друштва као средишње задруге у Загребу, Бранимирова 41 (прије Б-ческа 35), као и у свим књижарама."

НЕКРОЛОГ.

Милоје В. Гојаковић

15.-VI-1887. † 7.-XI-1929.

Једва је нешто више од године дана прошло од како нам је неумитна и ненасита смрт отргла са терена изванредног радника и стручњака Милована Милорадовића, она нам ето 7. новембра ове године као кобац ограби и однесе још једног такође истакнутог теренског радника и великана Милоја Гојаковића. Милован и Милоје били су побратими и по духовном сродству и по идејама за рад. Обојица су пали на културном пољу рада и борбе, пошто су на ратишту као одлични војници и патриоте завршили борбу за ослобођење и уједињење свога народа.

Рођен је у кршном и сиромашном, али националном и Српском Сапцаку, а запојен хришћанском вером и правдом, још одмах после свршене основновне школе прешао је у Србију где је 1904 године свршио нашу стару ратарску школу у Краљеву као државни питомац. По свршетку школе вратио се у Сапцак, али навикнут на слободу и правичност у Србији, никако се није могао помирити са турским аговањем и мучењем српског живља, па је због протеста противу истих, и ако врло млад, код турских власти био записан као револуционар и опасан, те је у Србију морао побећи.

Служио је у пољопривредној и монополској струци, али

је увек стајао у вези са нашим најистакнутијим националним радницима за ослобођење наше браће од Турака.

Од 1906 до 1912. године покојник је често био међу четницима нашим у Јужној Србији и Санџаку, служећи нашој националној идеји са највећим пожртвовањем. Кад су прва пушка и први топ на Преполцу почетком октобра 1912. год. дали знак, да је куцнуо час ослобођења Јужне Србије и Санџака, покојни Гојаковић је био међу првим весницима слободе својој браћи.

Сл. 69. М. В. Гојаковић

У доцнијим ратовима све до 1919. године искрено је и са великим пожртвовањем служио и борио се за ослобођење и уједињење.

Кад је оружана и груба борба, била завршена, пок. Гојаковић је се међу првима латио културног оруђа и повео рад и борбу за просвећивање и културно подизање свога народа, јер је знао и осећао вредност и потребу њихову. Са великим разумевањем али и са силном напорима он је у близини Скопља, у Г. Лисичју, засновао једно ретко угледно пољско имање, које му је стекло признање и са Највишег места. Поред рада на имању, радио је на оснивању друштвених Подружина и Задружних организација. Био ји редован члан Српског Пољопривредног Друштва.

Покојви Гојаковић оставио је за собом жену и четворо нејаке и незбринуте деце и ако је пао у борби и раду за њихово обезбеђење.

Слава му и вечан помен! Бор. Љ. Нешић.

Записници седница

Управног Одбора Српског Пољопривр. Друштва

46. седнице, одржане 6 новембра 1929 године у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. Ппредседник Др. Т. Матровић и чланови: Н. Петровић, А. Рашковић, Б. Станисављевић, Т. Владисављевић, С. Ратковић, В. Матић и Д. Спремић.

Председавао Ппредседник г. Др. Т. Матровић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

774) Прочитан је и усвојен записник 45. седнице Управног Одбора.

II

775) Прочитан је и усвојен записник 44. седнице Књижевног Одбора.

III

776) Прочитан је и усвојен записник 2. седнице жири-а за међународну утакмицу плугова.

VI

Прочитан је записник 45. седнице финансијског Одбора, па је одлучено:

777) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

778) да се прикупе понуде за генералну репарацију осветлења, које да отвори финанс. Одбор и уступи најповољнијем понуђачу;

779) да се прима знању, да је штампање изложбеног каталога уступљено штампарији Раденковић, као најповољнијем понуђачу.

V

Прочитан је записник 45. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

780) да се по повуди број 9934 набави 200 комада белегија;

781) да се по понуди бр. 9628 набави 20 комада дрљача;

782) да се понуда бр. 9530 за аписол одбије.

VI

Прочитан је записник 45. седнице Програмског Одбора, па је одлучено:

783) да се одговори Александровачкој Читаоници, да може

добити помоћ кад се сообрази Правилима о Пољопривредним Књижницама и Читаоницама;

784) да се одговори Бељинској Подружини, да ће добити 500 динара за курс кад пошаље распоред и курс одржи;

785) да се одговори г. И. Чечену, да му Друштво не може да поклони гласноговорник за радио апарат, већ то нека учине тамошње пољопривредне организације које ће да се служе радио апаратом.

VII

Прочитан је записник 10. седнице Изложбеног Одбора, па је одлучено:

786) да се усваја распоред награда за излагаче на шљиварској изложби;

787) да се призна Управнику Сарајевског фитопатолошког Завода 1500 динара отсеком на име накнаде трошкова за долазак и доношење на изложбу препарата биљних болести и штеточина, као и за повратак;

788) да Оцењивачки Судови раде на дан 11. ов. м.;

789) да се изложбени Одбор постара око уређења у павиљону.

VIII

По осталим предметима одлучено је:

790) да се Централ. Хигијен. Заводу поклони једна комплетна библиотека од Друштвених и др. издања које се има у магацину, заједно са орманом, а за 40 слушаоца Задружно — Здравственог Курса по један комплет Календара за 1930. год;

791) да по молби С. Арнаутовића, из М. Причиновића даду мишљења г. г. Д. Спремић и П. Петковић.

Са овим је седница закључена.

---

47. седнице, одржане 14. новембра 1929 године у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. Председник Др Т. Митровић и чланови: Д. Спремић, А Рашковић, Н. Петровић, С. Ратковић, Т. Владисављевић, Б. Станисављевић, В. Матић, Б. Ранковић и М. Стојановић.

Председавао Председник г. Др. Т. Митровић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

792) Прочитан је и примљен записник 46. седнице Управног Одбора.

II

793) Прочитан је и усвојен записник 45. седнице Књижевног Одбора.

III

Прочитан је записник 46. седнице финансијског Одбора, па је одлучено:

794) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

795) да се прима знању, да је извршен преглед касе и нађено стање исправно;

796) да се по тражењу Обласне Контроле, да јој се пошаљу рачуни на преглед, претходно упита да ли она и даље остаје с обзиром на нов закон о подели земље на бановине, па ако остаје, онда да извести где ће јој бити седиште, да би се рачуни тамо послали;

797) да се општини у Малој Крсни дâ један Маротов тријер Н. 4 стим, да прву половину плати по пријему тријера, а другу половину до 5. јануара о. г.

IV

Прочитан је записник 46. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

798) да се понуда бр. 10.168 за мухар одложи до пролећа;

799) да се одбије понуда бр. 8799 за карболинеуме;

800) да Набављачки Одбор поднесе предлог за сву робу коју треба набавити, како би се благовремено прикупиле понуде

V

Прочитан је записник 46. седнице Програмског Одбора, па је одлучено:

801) да се Подружини у Краљеву поклони 34 калемарска ножа од $9.^1/_2$ см. за курзисте плетарског курса;

802) да се за цвећарску валожбу у Крушевцу изда једна награда у вредности од 150 динара.

VI

803) По тражењу Средње пољопр. школе из Букова да јој се пошаље понуда за разне алатке и справе за прераду воћа, одлучено је, да Набављачки Одбор поднесе предлог и предрачун.

VII

Саопштења и предлози.

804) Прочитане су многобројне честитке примљене о Друштвеној Слави. Одбор прима знању са: Живели!

805) Уредник Календара за 1930 г. саопштава да је Календар готов и да ће идућој седници поднети предлог о хонорарима. Одбор прима знању.

Са овим је седница закључена.

Изашао је из штампе
КАЛЕНДАР
С. П. Друштва за 1930 годину са пробраном садржином. ЦЕНА 10 ДИН.

ВИНОГРАДАРИ! У интересу је сваког од вас да при извођењу ма каквог посла у подруму има при руци књигу
„ВИНАРСТВО"
која се добија код Српског Пољопривредног Друштва у Београду по цени од 30 динара.

Лист излази 1. и 15. — Цена листу на годину за Краљевину С. Х. С. 30, а за иностранство 65 дин. — Ђаци и војници добијају лист у пола цене. — Претплата и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. — Рукописи се не враћају, — Цена огласима по такси. — Рачун код Поштанске Штедионице број 50350.

Ослободићете се болова у крстима

ако употребљавате Слоан-ов Линимент (маст), која уклања болове брзо. Мала количина намазана на оболеле зглобове и мишиће продире одмах у кожу, крвни притисак исчезава, живци се умире и жељено олакшање наступа врло брзо.

Употребљавајте Слоан-ову маст против реуматизма, болова у крстима, ишијаса, болести леђа, болова дисторзије и контузије и против свих врста болести мишића.

Добива се у свима апотекама и дрогеријама.

СЛОАН-ов ЛИНИМЕНТ
одстрањује болове

Генерално заступништво
МИШКОВИЋ и КОМП.
БЕОГРАД, САРАЈЕВСКА 70

18—3"

Оглашујте у „ТЕЖАКУ" који се штампа у 10.000 примерака и залази у најнапредније сељачке домове наше Отаџбине!

И камен би проплакао!

Коље... завија у желудцу гризе у превима...

Ако и Вама буде када тако, онда не оклевајте да одмах узмете на шећеру неколико капи Феллеровог миомиришног Елзафлунда. „Елзафлунд" законом заштићен. Јесте ли се већ када уверили како отклања болове ово већ 33 године познато народно средство и козметикум? Како дејствује трљањем и прањем, код грудобоље. слузи у грлу, код улога и реуматизма, као заштита против грипе? Једнако и код нервозе, слабости, главобоље и бесанице — као облог преко чела и слепих очију.

То помаже!

У апотекама и свим одговарајућим радњама: покусне бочице 9 дин. двоструке боце 9 дин. специјалне боце 25 динара.

Поштом: најмање 1 пакет с 9 покусних или с двоструких или 2 специјалне б-це стоји 62 дин Три таква пакета само 139 дин. већ с поштарином и паковањем. Наруџбине на адресу.

EUGEN V. FELLER, lekarnik Stubica Donja Elsatrg 366.

Ако пак требате добро средство за отвор, које јача желудац онда тражите Феллерове Елза-пилуле 6 кутија 12 динара.

СВУ РОБУ ЈЕФТИНИЈЕ

продавати а ипак у најбољем квалитету добављати може светска отпремна кућа Х. СУТТНЕР из разлога, што јој то омогућује њен огромни промет. За само **22 Дин.** добијете фино „поникловану бријаћу справу бр. 12.207 са 2 оштрице, врло лепо израђено. А **бечка ручна хармоника** број 13.116 са 10 типака, 2 баса, 2-редна 24X11½ см велика, са 10 бора на мех, у лепој изведби стоји само **168** Дин. доплатом или уз унапред послани новац без сваког ризика, јер се неодговарајуће замењује или се новац враћа.

глазбала,	кабанице
џепне	за даме,
ножиће,	господу и
бријаће	децу,
потребе,	рубље,
челичну	ципеле,
робу,	одела,
кухињске	чарапе,
предмете	играчке

и хиљаде разних предмете за све сврхе налазите у великој новој илустрованој кучној књизи.

И Ви добијете бесплатно

ту књигу, ако је дописницом затражите од светске отпремне куће

H. SUTTNER u Ljubljani br. 950

„ЛЕГХОРН"

Извештавам љубитеље добре живине, да имам на продају око 100 комада пунокрвних младих петлића расе бели легхорн.

Од исте живине, уступио сам ове јесени, већу количину и Управи Двора Њ. В. Краља за дворску економију за приплод.

Цена је 7.5 динара по комаду. Дајем и на комад. Шаљем и допла ом.

Жарко М. Тодоровић пољопр. из Свилајнца,

Тражите писмом да вам се пошље један број бесплатно на углед.

Тима Владисављевић — Београд, Карађорђева 85.

ВОЋАРСТВО

ОД

Милутина Ј. Никетића,

проф. Сред. Пољопр. школе у Ваљеву

Писано је по најновијим принципама модерног *воћарства.*

Обухвата општи и посебни део

Велико је 250 страна, са доста оригиналних слика.

Цена 20 динара.

Слабим бесплатно шаљемо Нов начин „Подмлађивање и лечење организма"

повратак снаге, здравља, радне способности и продужење активног живота Тражити: Београд, Кр. Милана, 58, Милош Марковић.

Он и она

престављају Вам се као млади пар. Они су сложни у свему, па тако и у питањима неге лепоте и здравља.

Ако желите исправно неговати Ваше лице, Ваше руке, онда нете то најбоље постигнути **Феллеровим Елза-сапунима здравља и лепоте,** којих деловање лежи у њиховим медицинаним састојцима:

„Елза"-сапун од љиљановог млека изврсно фин цветни сапун даје нежну и меку кожу.

„Елза" сапун од љиљановог крема ванредног мириса, богата сиваста пена.

„Елза"-сапун од жуманцета врло благ такође за дечју негу.

„Елза" глицерински сапун најбољи за испуцане руке.

„Елза бораксов сапун одличан против сунчаних пега, бубуљица и других грешака.

„Елза"-сапун катрански дезинфицира, најкорисније за прање главе.

„Елза"-сапун бријачи богата густа пена, с дезинфекционим дејствовањем.

Поштом 5. ком. Елза-Сапуна по избору стоји 52 дин. франко уз послат новац унапред: доплатом 62 дин.

„Елза"-Крема-помада против сунчаних пега и нечистоћа коже, даје љупкост и младост.

„Елза"-помада за пораст косе најбоља заштита против перута и опадање косе.

Поштом 2 лонца од једне или по 1 лонац од обе Елза-помада стоји 40 Дин. франко уз послат новац унапред: доплатом 50 Динара.

ELSA-SHAMPOO изврстан за прање главе 1 ком. 3 Динара 50.

Сваки дан негујте тело с Елза препаратима!

То помаже!

Добива се свуда! Где нема, изволите наручити непосредно од наслова:

EUGEN V. FELLER, Iekarnik, Stubica Donja, Elsatrg 366.

Здравље је највеће богатство

а здравља нема без добре пробаве. Зато и Ви ако имате болове у стомаку и гревима, ако патите од тешке и неуредне столице, од надутости стомака, узмите лековитиспецијалитет фигол еликсир и уредиће Вашу пробаву и повратити ће ам се здравље,

Фигол произвађа и поштом уз поузеће разашиље с упуством о употреби Апотека Д-р Семелић, Дубровник, 2-48.

Оригинални сандучић са 3 флаше с паковањем и поштарином стоји Дин. 105.—, он 8 флаша Дин. 245.— а 1 флаша Дин. 40.—

Многобројне захвалнице стижу нам дневно о успешном деловању фигола.

ЈАВНА ЗАХВАЛНИЦА

П. Н. Апотека Др. Семелић, Дубровник, 2-48.

Не могу а да Вам не јавим колико ми је пријао фигол за варење хране као и опште за побољшање како целе пробаве тако нарочито тека за јело. Фигол истодобно освежује циркулацију крви, подиже енергију и вољу, раствара тешко пробављиву храну и ствара апетит за јело.

Са срдачним поздравом и поштовањем.
СТЕПАН КОВАЧИЋ
Суботица 18-3-1929

Земљорадници!

УГАРИТЕ ваше стрњике одмах ПОСЛЕ ЖЕТВЕ. То се најбоље врши плугом са 2 бразде (SACK E. 6 B), чија је цена ДИН. 900·— (са 2 рев. раоника) а може се добити код СРПСКОГ П. ДРУШТВА Београд — Немањина 11. (чек. рачун Бр. 50350).

ВИНОГРАДАРИ!

У интересу је сваког од вас да при извођењу ма ког посла у подруму има при руци КЊИГУ „ВИНАРСТВО“ која се добива код Српског Пољопривредног Друштва у Београду по цени од 30 динара.

Пажња Г. Г. Сарадницима:

Моле се г.г. сарадници „Тежака“ да рукописе достављају откуцане на машини или бар читљиве руком писане.

Читајте „Тежак“ и уписујте међу својим познаницима нове претплатнике! Тражите комплете „Тежака“ из ранијих година, који се могу добити по 20 динара.

ВОЋАРИ!

Има само једно средство којим можете сигурно излечити ваше воћке од *шишкасте ваши, крваве ваши и других штеточина и болести*, а то је оригинални холандски

КАРБОКРИМП

Сва упуства и обавештења о употреби и продаји даје **АГЕНТУРА „КАРБОКРИМП“** Београд, Краља Милана бр. 89.

КАРБОКРИМП се може добити код:

Београд: Српског Пољопривредног Друштва,
Ваљево: Ваљевска Окружна Банка,
Аранђеловац: Војислав Дамјановић, трговац,
Чачак: Чачанска Пољопривредна Подружина,
Лазаревац: Срески расадник [срески економ],
Обреновац: Војислав Вељановић трговац,
Шабац: Подрињска Продуктна Банка,
Сарајево: Дрина Д. Д. Симе Милутиновића,
Бијељина: Душан Марић трговац,
Дервента: Иван Гргић (Беглуци),
Бос. Костајница: Срески Расадник (срески економ),
Бањалука: Савез Српских Земљорадничких Задруга. 3—3

СТОЧАРИ!

Вами је познато прво и најсигурније средство против метиљавости код све домаће стоке

ДИСТОЛ

који је у читавом свету дао најбоље успехе употребом кроз 10 година.

Зато метиљаву стоку лечите на време само

ДИСТОЛОМ

који убија метиљ се 100% сигурности, ако се употреби по прописаном упуству.

Израда Дистола под сталном је контролом проналазача г. Проф. Др. Марека, аутора ветерине светског гласа.

Чувајте се фалсификата, сличних јевтиних препарата и лажног Дистола. **Тражите само капсуле са жигом за овце Дистол, за говеда Distol.**

Дистол продају све апотеке и дрогерије. 3—3

Упуства и сва обавештења шаље бесплатно:

фабрика „КАШТЕЛ“ А. Д. ЗАГРЕБ—3. и главни продавац: „БИЉАНА“ А. Д. БЕОГРАД — Краљице Марије бр. 14.

Саднице Шумског и Украсног дрвећа.

Из друштвеног расадника у Сливници код Марибора издаваће се на пролеће 1930 године, колико буде залихе, следеће:

РАСАДНИЦЕ:

Смрека (Picea excelsa)	2 год.	семенице	за 1000 к.	90.— д.
„ „ „	3 год.	„ обичне	„ „ „	110.— „
„ „ „	3 „	„ изабране	„ „ „	150.— „
„ „ „	4 „	„ пресадднице	„ „ „	150 — „
Јелка (Abies pectinata)	6 „	„	„ „ „	600.— „
Црни бор (Plaricio austriaca)	2 „	семенице	„ „ „	90.— „
Глатки бор (Pinus strobus)	2 „	„	„ „ „	150.— „
Ариш (Larix europea)	2 „	„	„ „ „	200 — „
Ариш (Larix leptolepis) јапански	2 „	„	„ „ „	600.— „
Дуглазија (Pseud. Dougl. var viridis)	2 „	„	„ „ „	700.— „
„ „ „ „	3 „	пресадднице	„ „ „	1000.— „
Баг ем (Robinia pseudoacacia)	1 „	семенице	„ „ „	120.— „
Јасен обични (Fraxinus excelsior)	1 „	„	„ „ „	200.— „
Јасен амер. (Fraxinus alba)	2 „	„	„ „ „	250.— „
Црвени храст (Quercus rubra)	1 „	„	„ „ „	500.— „
Кестен питоми (Castanea vesca)	1 „	„	„ „ „	500.— „
Канад. топола (Populus canad. delt)	1 „	резнице	„ „ „	100.— „
„ „ „ „	2 „	укорен.	„ „ „	500.— „
Врба (Salix amygd. првоврстне за кошаре)	1 „	резнице	„ „ „	80.— „
Јаша, црна (Alnus glutinosa)	2 „	семенице	„ „ „	160.— „
Црни орах (Juglans nigra)	1 „	„	„ „ „	800.— „
Црни јавор (Acer platanoides)	3 „	„	„ „ „	300.— „
Бели јавор (A. pseudoplatanus)	2 „	„	„ „ „	200.— „
Јасенасти јавор (A. Negundo)	4 „	до 2.50 м. висок комад		4.— „
Платана (Platanus orientalis)	2 „	комад по		4.— „
Цинреса(ChamaecyparisLawsoniana)	3 „	пресадднице комад по		4.— „
Пицеа пунгенс глауца	5 „	„	„ „ „	10.— „
Пицеа сикаенсис	4 „	„	„ „ „	2.— „
Пицеа алба	4 „	„	„ „ „	3.— „
Пинус ригида	3 „	семенице	„ „ „	2.— „
Пинус ларицио корсикана	2 „	„	„ „ „	50. п. „
Липа, великолисна (Tilia grandif.)	2 „	„	„ „ „	3.— „
Дивљи кестен(Aesc.Hippovastanum)	3 „	пресадднице	„ „ „	2.— „
Христов трн (Gleditschia triacanth.)	1 „	семенице за 1000 ком.		300.— „
Кверкус палустрис (Quercus palust)	1 „	„ комад по		1.— „
Загнед (Populus pyramidalis)	1 „	укорењене „	„ „ „	2.— „
Каталпа сиринг ифолиа(Cat. syringif	1 „	семенице за 1000 ком.		150.— „

Код наруџбе појединих нарочито лепих, изабраних комада за парковe рачуна се двострука цена. —

Саднице се шаљу стручно паковане и пажљиво пребране као брзовозна роба. Са предајом на станици престаје одговорност водства. Код наруџбе треба означити поред осталога тачан наслов, жељезничку станицу (товарну) и пошту. Цене се разумевају локо расадник. За паковање. довоз и франко превоз плаћа се према врсти и броју садница 10 до 20% од означених цена. Како стигне наруџба, обавештава се наручитељ, да ли ће и отприлике када ће саднице примити. Са извешћем шаље се уједно испуњена чековна уплатница. Саднице ће се отпремити само оним наручитељима, који означену своту уплате најкасније до 15 фебруара 1930. године.

О дневу пошиљке обавештава се насловник још посебице поштом, а по жељи и брзојавно о његовом трошку.

Наруџбе прима те издаје сва потребна детаљнија обавештења.

УПРАВНИК ШУМСКОГ РАСАДНИКА У МАРИБОРУ (СЛОВЕНИЈА,)
Југословенски трг 3.

Југословенско Шумарско Удружење,
Подружница Љубљана, дне 28. X-1929 год.

ПРАВИ ПУТ
КОЈИ ВОДИ ОЗДРАВЉЕЊУ ЖИВАЦА!

Болесни, исцрпљени живци загорчавају живот проузрокују много патње, као пробадање, тешке болове, маглу пред очима, осећање страха, зујање у ушима, поремећење варења, несаницу, губитак воље за рад и друге рђаве појаве.

Моја управо сад изашла поучна расправа показује Вам прави пут, како ћете се

ОСЛОБОДИТИ СВИХ ОВИХ БОЛОВА.

У истој описани су узроци, постанак и лечење живчаних болова по дугогодишњим искуствима. —

Ово јеванђеље здравља шаљем свакоме САСВИМ БЕСПЛАТНО ако га затражи од доње адресе.

Хиљаде захвалница потврђују једини постојећи успех неуморног савесног истраживачког рада за добро болесног човечанства. Ко припада великоме броју живчано болесних и ко од ових многобројних појава болује, мора да набави моју књижицу утеха!

УВЕРИТЕ СЕ САМИ да Вам ништа неистинито не обећавам, јер ових дана шаљем свакоме ко ми пише, потпуно БЕСПЛАТНО и франко ову поучну расправу. Доста је једна дописница на:

ERNST PASTERNACK, BERLIN, S. O.
Michaelkirchplatz Nr. 13., Abl. 352

ВОЋАРИ!

Вас се првенствено тиче, хоће ли се шљиваци одржати и спасти од НАЈВЕЋЕГ ШЉИВИНОГ НЕПРИЈАТЕЉА ШТИТАСТЕ ВАШИ!

Не чекајте, свако оклевање и штедња Ваша је штета

Зато сви у борбу против штитасте ваши!

Употребите само сигурно, опробано, од Министарства Пољопривреде препоручено, и најјевтиније средство

ДРВОРИН

који ће вам воћке препородити

ШТИТАСТУ ВАШ и друге штеточине и болести са успехом уништити.

За прскање воћака продајемо практичне и јевтине воћне прскалице.

Дрворин и прскалице могу се добити код наших продаваоца:

Српско Пољопривредно Друштво — Београд, Немањина бр. 11. Брковић и Продановић трг.—Гор. Милановац, Исак Вајнберг трг.—Ваљево; Јеврем Томић трг.—Ваљево, Будимир Димитријевић трг.—Чачак, Сава Јанчикић трг.—Брчко, Душан Поповац трг. —Бијељина, Селим Карабеговић трг.—Модрић, Спасо Хаџи— Стевић трг.—Грачаница, Мирко Тодић трг. — Бос. Градишка, Херман Кон трг.—Слав. Пожега, Јов. Гордић трг.—Лозница, Риста Благојевић трг. — Зворник, Сава Јањић трг.—Ариље, Ср. Економ —Мионица, Ср. Економ—Обреновац.

Траже се продавци за Дрворин у осталим шљив. центрима. Упуства, цене и сва обавештења шаље бесплатно:

„Биљана" А. Д. — Београд

ДУШАНОВАЦ, ПОШТ. ФАХ 423.

Штампа „ЗАШТИТА" — Београд, Студеничка 62. — Телефон 2-24